

. All rights reserved, by Publishers.

This edition is limited to three hundred copies only out of which is this is

No. 141

Sarabhai Nawab

V. S. 2005-1949 A. D.

Revised Price
Price Fifty Five Rupees
Sarabhai Nawab.

COOTENTS

Section I The Collection of Kalaka Story from Jain Scriptures

Subject	Author	Page
1 Nisithacurni's Kathā	Srī Jinadāsamahattara	1-2
2 Brhatkalpabhāṣya's Kathā	Srī Sanghadāṣagaṇi	3
3 Brhatkalpacurni's Kathā	" ...	4
4 Vyavahāracurni's Kathā	" ...	4
5 Avasyakasūtracurni's Kathā	Srī Jinadāsamahattara	4
6 Daśacurni's Kathā	" "	5

Section II Prakṛta Stories

1 Mūlasuddhika's Kathā	Srī Devacandrasūri	6-24
2 Puspamālā's Kathā	Maladhārī Srī Hemacandrasūri	25-36
3 Kathāvalī's Kathā	Srī Bhadrēśvatasūri	36-41
4 Kālikācāryakathā	Ajnātasūri	41-51
5 Kālakasūrikathā	Srī Dharmaghosāsūri	52-64
6 Kālikācāryakathā	Ajnātasūri	65-74
7 Kālikācāryakathā	" ...	75-82
8 "	Srī Bhāvadēvasūri	83-91
9 "	Srī Dharmaprabhasūri	91-96
10 "	Srī Vinayacandrasūri	96-101
11 "	Srī Jayānandasūri	101-112
12 "	Srī Kalyāṇatīlakagaṇi	112-121

Section III Sanskrit-Old-Gujarati Stories

13 Kālikācāryakathā	Srī Devendrasūri	122-127
14 "	Srī Rāmabhadra	128-136
15 "	Srī Vinayacandra	136-142
16 "	Srī Mahesvarasūri	142-148
17 "	Srī Prabhācandrasūri	149-161
18 "	Ajnātasūri	161-171
19 "	Srī Jinadevasūri	172-178
20 "	Srī Māṇikyasūri	178-184
21 "	Srī Devakīlolaṃuni	185-191
22 "	Ajnātasūri	192-196
23 "	Srī Samayasundaragaṇi	197-210
24 "	Ajnātasūri	210-212
25 "	Maladhārī Srī Hemacand- rācārya	212-215
26 Kālikācāryakathā	Srī Subhasīlaganī	215-221
27 "	Srī Dharmadāṣagaṇi	221-222
28 "	Srī Somasundaragaṇi	223
29 "	Srī Rāmacandrasūri	224-230
30 "	Srī Guṇaratnasūri	231-232

आगमान्तर्गतश्रीकालिकाचार्य- कथायाः संदर्भविभागः ॥

[१]

श्रीजिनदासमहत्तरविरचित-निशीथचूर्ण्यन्तर्गतः
कालिकाचार्यकथासंदर्भः ।

[रचनासंयत् ७३३ समीपवर्ती]

विज्ञा-ओरस्सयली, तेयसलदी सहायलदी वा ।

उप्पाएतुं सासति, अतिपंतं कालगज्जो वा ॥२५३॥

जो विज्ञाबलेन जुत्तो जहा-अज्जखउदो, उरस्सजेण वा बाहुबलेन जुत्तो जहा-बाहुबली, तेयसलदीए वा सलदी जहा-बंभदत्तो पुण्वमवे संभूतो, सहायलदीए वा जहा-हरिपसमजो, एरिसो अधिकरणं उप्पाएउं अतिपंतं सासेति जहा-कालगज्जेण गदभिल्लो सासिओ ॥२५३॥

को गरभिल्लो ! को वा कालगज्जो ! कम्मि वा कज्जे सासितो ! भण्णत्ति—

उज्जेणी णाम णगरी । तत्थ य गदभिल्लो णाम राया । तत्थ कालगज्जा णाम आयरिया जोतिसणिमित्तबलिया । ताण भणिणी रूपवती पदमे थए वट्टमाणी गदभिल्लेण गहिता । बंतपुरे छूदा । अज्जकालगा विण्णवेति संखेण य विण्णत्तो ण भुंजति । तादे रुद्धो अज्जकालगो पइण्णं करेति—जइ गरभिल्ले रायाणं रज्जाओ ण उम्भूलेमि तो पवयणसंजमोवग्गायगाणं तमुवैक्खाण य गति गच्छामि । तादे कालगज्जो कयणेण उम्भत्तलीभूतो तिग-चउळ चधर-महाजणट्ठाणेसु इमं पळवंतो हिंडंति—जइ गरभिल्लो राया तो किमतः परं ! जइ वा अंतेपुरं रम्मं तो किमतः परं ! विसओ जइ वा रम्मो तो किमतः परं ! सुणिवेट्ठा पुरी जइ तो किमतः परं ! जइ वा जणो सुवेत्तो तो किमतः परं ! जइ वा हिंडामि भिक्खं तो किमतः परम् ! जइ सुण्णे देउले वसामि तो किमतः परम् ! । पवं मावेउं सो कालगज्जो पारसकुळं गतो ।

तत्थ एगो साहिं त्ति राया भण्णत्ति । तं समझीणो णिमित्तादिएहि आउइति । अण्णया तस्स साहायुसाहिणा परमरायाणेण कणिह्वि फारणे रुट्ठेण कट्टारिगा मुदेउं पेसिया ' सीसं छिदाहि ' त्ति । तं आक्रोपमाणं आयातं सोयं(उं ?) विमणो संजातो । तादे कालगज्जेण भणितो—मा अण्णाणं मोरेदि । साहिणा भणियं—परमसाभिणा रुट्ठेण पथ अच्छिउं न तरइ । कालगज्जेण भणियं—एहि हिंदुगदेसं वचामो । रण्णा पडिस्सुयं । तत्तुलाण य अण्णेति पि पंचाणउतीप साहिणो सअंकेण कट्टारियाओ मुदेउं पेसियाओ । तेण पुब्बिल्लेण दूया पेसिया—मा अण्णाणं मोरेह, पइ वचामो हिंदुगदेसं । ते छण्णउति पि सुट्टमागया । फाले य णवपाउसो वट्ठइ, वरिसाफाळे ण तोरति गंतुं । छण्णउइं मंडलाइं कयाणि विभत्तिळ्ळं । तं(जं) कालगज्जो समझीणो सो तत्थ रायाअपिवा (?) राया ठवितो । तादे सगवंसो उण्णो ।

यत्ते य वरिसाकाळे काळगज्जेण भणिओ गरभिल्लं रायाणं रोहेमा ताहे छाढारायाणो जे गरभिल्लेण अवमाणिता ते मेत्तेउं अण्णे य सत्तो सज्जेणी रोहिता । तस्स य गरभिल्लस्स एका विज्जा गरुदिरूवधारिणी अरिय । सा य एगम्मि अद्याल्लो परबलाभिसुद्धा ठविया, ताहे परमे आधिकप्पे गरभिल्लो राया अट्टममत्तोववासी तं अवतारेति । ताहे सा गरभी महंतेण सरेण णादति, तिरिओ मणुओ वा जो परबलीओ सारं मुणेति स सब्बो रुहरं वयंतो भयविहलो णट्टसण्णो धरणि-सत्तं णिवड्ड । काळगज्जो य गरभिल्लं अट्टममत्तोववासिं णाउं सरवेहीण दक्खणां अट्टसत्तं जोहाण णिरूवेति-जाहे प्रस गरभी मुहं विहंसेति जाव य सरं ण करेति ताव जमगसमणं सराण मुहं पुरेज्जह । तेहिं पुरिसेहिं सदेव कयं । ताहे सा वाणमंतरी तस्स गरभिल्लस्स उतरिं हगिउं मुचेउं च छताहिं य इत्तुं गता । सो वि गरभिल्लो अवलो उम्मुल्लिओ । गहिया सज्जेणी ।

मणिणी पुणरवि संजमे ठविया ।

एवं अधिकरणमुष्पाएउं अतिपतं सासेति । एरिसे वा महारंमे कारणे विधीए सुद्धो, अनयणापच्चतियं पुण करेति पच्छिउं ॥२५३॥

(१)

सोसो पुच्छति-इदाणि व्हं चतुथीए अपब्बे पज्जोसविज्जति ! आयरिओ भणति-कारणिया चउथी अज्जकाळ-गायरिण पवत्तिया । कहं ! भणते कारणं-काळगायरिओ विहरंतो सज्जेणि गतो । तथ वासावासं द्वितो । तथ य नगरीए अलमिओ राया । तेसि भणिणी भाणुसिरी नाम । तस्स पुत्तो बलभाणू नाम । सो य एगत्तिमदविणीयताए साधू पज्जो-सति । आयरिणहिं से धम्मो कहितो । पडिबुद्धो । पण्णायितो । तेहिं य अलमिओ-भाणुमिओहिं रुद्धेहिं काळगज्जो अपज्जोस-विते निव्विसओ कओ । केयि आयरिया भणति, जहा-अलमिओ-भाणुमिओ काळगायरियाणं भागिणेज्जा भवति । मात्तुलो ति काउं महंतं आरं करेति अम्मुट्ठाणादियं । तं च पुरोहियस्स अपत्तियं भणति य एस सुद्धपासंडो वेयादिनाहिरो रओ अगगतो पुणो पुणो उल्लवंतो आयरिण निष्पट्टपसिणवागरणो कतो । ताहे सो पुरोहितो आयरियस्स पडुद्धो रायाणं अणुल्लो-मेहिंविपरिणामेति । एते रिसओ महापुमागा जेण पहेण गच्छंति तेण पहेण यदि रओ जणो गच्छति पदाणि वा अक्कमति तो अश्रेयं भवति । तम्हा विसज्जेहि, ताहे विसज्जिता । अण्णे भयंति रत्ता उपातेएण विसज्जिता, सब्बम्मि नगरे किञ्च रणा अनेसणा कारयिता, ताहे ते निगता ।

एवमादियाण कारणं अण्णतरं अण्णतमेण निगता विहरंता पतिट्ठाणं नगरंतेण पट्ठिता । पतिट्ठाणसमणसंपस्स य अज्जकाळगेहिं संदिट्ठ जाव हं आगच्छामि ताव तुम्हेहिं नो पज्जोसवेयव्वं । तथ य सारुणाहणो राया । सो य सावदो ! सो य काळगज्जं पतं सोउं निगतो अभिसुद्धो, समणसंघो य । महता विगुलीए पविट्ठो काळगज्जो । पविट्ठेहिं व मणियं भद्वयमुद्धपंचमीए पज्जोसविज्जति । समणसंघेण य पडिबन्नं । ताहे रत्ता भणितं-तरिवसं मम खोगाणुयती [ए] इंदी अणुया (गं) तवो होहिंति, साधुचेतिते न पज्जोवासेस्स, तो छट्ठीए पज्जोसवणा कज्जउ । आयरिणहिं भणित-अ वदति अक्कमेत्तुं । ताहे रत्ता भणितं-तो अण्णागतं चउथीए पज्जोसविज्जउ । आयरिण मणियं-एवं भवउ, ताहे चउथीए पज्जोसवियं । एवं जुगप्पहाणेहिं चउथी कारणे पवत्तिया । स च्चेनाणुमया सब्बसाहणं ।

रत्ता य अंतपुरिया मणिया-तुम्मे अवमंसाए उववासं काउ पडिबदाए स्वज्जमेज्जविहीहिं साह उत्तरपारणए पडि-सामेत्ता पारेह पज्जोसवणाए अट्ठमं ति काउं पडिबदाए उचरपारणयं भवति, तं च सब्बलोएण य कयं । सत्तो पभिति हिं मारहट्टविसए स्तमणपूउउ चि छणो पवत्तो ॥

—निशायचूर्ण्यं दशमउद्देशतः ।

[२]

श्रीभद्रबाहुस्वामिविरचित-बृहत्कल्पसूत्र-तन्त्रियुक्तिगतः
श्रीसंघदासगणिविरचित-तद्भाष्यान्तर्गतश्च कालिकाचार्यकथासंदर्भः ।

[]

सागरियमप्पाटण, सुवन्न सुपसिस्स खंतलक्खेण ।

फण्णा सिस्सागमणं, धूळीपुंजोचमाणं च ॥ २३९ ॥

उज्जेणीए नयरीए अज्जकालगा नाम् आयरिया सुत्तयोववेया बहुपरिवारा विहरंति । तेसि अज्जकालगाणं सीसरस् सीसो सुत्तयोववेओ सागरो नाम् सुवन्नमूमीए विहरइ । ताहे अज्जकालगा चित्ति-एए मम सीसा अनुयोगं न सुणंति तओ क्रिमेपसि मग्गे चिट्ठाभि । तत्थ जामि जत्थ अनुयोगं पवत्तेमि, अवि य एए वि सिस्सा पच्छा लज्जिया सोच्छिहंति । एवं चित्तिज्ज सैज्जायरमापुच्छंति-कहं अन्त्य जामि ! तओ मे सिस्सा सुणेहिंति, तुमं पुण मा तेसि फहेज्जा, जइ पुण गादतरं निम्बं फरिज्जा तो खरंटेउं साहेज्जा, जहा-सुवन्नमूमीए सागराणं सगासं गया । एवं अप्पाटिचा रंति चेय पमुत्ताणं गमा सुपण्णभूमि । तत्थ गंतुं खंतलक्खेण पविट्ठा सागराणं गच्छं । तओ सागरायरिया 'खंत' ति काउं तं नाडाइया अम्मुट्ठाणाइणि । तओ अत्थपोरिसीवेलाए सागरायरिएणं भणिया-खंता । तुम्भं एयं गमइ ! आयरिया भणंति-आमं । 'तो खाई सुणेइ' ति एकहिया । गम्भायंता य कहंति । इयरे वि सीसा पमाए संते संभंते आयरियं अपासंता सम्मथ भग्गिउं सिज्जायरं पुच्छंति । न फहेइ, भणइ य-तुम्भं अण्णो आयरियो न फहेइ, मम कहं फहेइ ! ततो आउरीभूएहिं गादनम्बेय फए कहियं, जहा-तुम्भच्चएण निव्वेएण सुवन्नमूमीए सागराणं सगासं गया । एवं कहिचा ते खरटिया । तमा ते तइ चेय उच्चलिया सुवन्नमूमि गंतु । पंधे ओगो पुच्छइ-एस कयरो आयरियो जाइ ! ते कहंति-अज्जकालगा । तओ सुवन्नमूमीए सागराणं लेगेण कहियं, जहा-अज्जकालगा नाम आयरिया बहुसुया बहुपरिवारा इहाऽऽगंतुकामा पंधे वडंति । ताहे सागरा सिस्साणं पुरओ भणंति-मम अज्जया इंति, तेसि सगासे पय्ये पुच्छीहामि ति । अचिरेणं ते सीसा आगया । तत्थ अग्गिण्ठेहिं पुच्छिज्जंति-किं इत्थ आयरिया आगया चिट्ठंति ! नत्थि, नवरं अन्ने खंता आगया । केरिसा ! वेदिय नाम् 'एए आयरिया' । ताहे सो सागरो लज्जियो-बहुं मए इत्थ पळवियं, खमासमणा य वंदाविया । ताहे अवरण्हेलाए मिच्छा दुक्कहं फेइ 'आसाहय' ति । भणियं च गेण-केरिसं खमासमणो । अहं चागरेमि ! आयरिया भणंति-सुंदरं, मा पुण गन्वं करिज्जासि । ताहे धुलीपुंजविट्ठं फरंति-धूळी हल्लेण घेतुं तिसु द्ढाणेसु ओयारंति-जहा एस धूळी ठविज्जमाणी उक्खिस्सपमाणी य सम्मथ परिसडइ, एवं अत्थो वि तित्थगेहिंतो गणहराणं गणहरेहिंतो जाव अहं आयरियउवज्जायाणं परंपरणं आगयं, को जाणइ कस्स केह पज्जाया गलिया ? ता मा गन्वं काहिसि । ताहे मिच्छा दुक्कहं करित्ता आदत्ता अज्जकालिया सीसपसीसाण अनुयोग फहेउं ॥

—बृहत्कल्पसूत्रम्-विभागः १

पत्रम् ७३-७४ ॥

[३]

बृहत्कल्पचूर्ण्यन्तर्गतः कालिकाचार्यकथासंदर्भः ।

सृज्जेणी नगरी, तथ अणिलसुतो जजो नाम राया । तस्स पुत्रो गर्दभो नाम जुवराया । तस्स रण्णो धूण्य गद्दभस्स मङ्गी अहोलिया नाम । सा य रूपवती । तस्स य जुवरणो दीहपट्ठो नाम सचिवो । तादे सो जुवराया तं अहोलियं मङ्गी पासिचा अज्जोववण्णो दुबली भवइ । अमच्चेण पुञ्चितो णिम्बे सिट्ठां । अमच्चेण मण्णइ सागारियं भविस्सति, तो सत्तभूमीपरे छुमिउ । तथ मुंजाहि ताए समं मोए छेगो जाणिस्सइ । सा कहि पि णट्ठा एवं होउ ति कत्तं ॥

—बृहत्कल्पचूर्णितः ॥

[४]

व्यवहारचूर्ण्यन्तर्गतः कालिकाचार्यकथासंदर्भः ।

सृज्जेणीए गाहा—यदा अज्जकालेण सगा आणीता सो सगराया सृज्जेणीए रायहाणीए तस्संगणिज्जगा 'अहं जातीए सरितो' ति काठं गन्वेणं तं रायं ण सुट्ठु सेवति । राया तेसिं विसिं ण देति । अविचीया तेणं आदत्तं काठं ते गाउं बहुजणेण विण्णविण्ण ते णिव्विसता कता, ते अप्पे रायं ओल्लगणट्ठाए उवगता ॥

—व्यवहारचूर्णि-दशमवहेदातः ॥

[५]

श्रीजिनदासमहत्तरविरचित-आवश्यकसूत्रचूर्ण्यन्तर्गतः

कालिकाचार्यकथासंदर्भः ।

[रचनासंयत् ७३३ समपवर्ती]

सम्यग्वादा संभावादे—तुळिणी नगरी, जितसत्तू राया । तस्स भज्जा धिग्जातिगिणी । पुत्तो सो य दत्तो नामओ अज्जकालओ । माउलओ तस्स दत्तस्स । सो य पब्बइओ । सो य दत्तो जूयपसंगी ओल्लगिउमारद्धो, पधानदंडो जातो । कुलपुत्तए पमिदिचा राया घाडितो, सो राया जातो । जण्णा णेण बहू जट्ठा । अण्णदा तं मामयं पेच्छतिदं रुट्ठो भणति धम्मं सुणेमि ति । जण्णाण किं फलं ! सो भणति—किं धम्मं पुच्छसि ! तं परिकहेति, पुणो वि पुच्छति, तादे रुट्ठो भणति—निरया फलं जण्णास्स । सो रुट्ठो भणति—को पच्चतो ! जया तुमं सत्तमे दिवसे सुण्णकुम्भीपाके पच्चिहसि । को पच्चतो ! जया तुमं सत्तमे दिवसे सण्णा मुहम्मि अतिगच्छिहति । तादे रुट्ठो भणति—तुम्हं का मच्चू ! सो भणति—अहं सुचिरं काठं पव्वज्जं काटुं दियलेयं गच्छामि । तादे रुट्ठो भणति—रंगह, ते दंडा तस्स निव्विण्णा । तेहिं सोव्वेव

राया आवाहितो, एहि जा ते एतं भंधित्ता अप्पेमो । सो य पुच्छण्णे अच्छति । तस्स दिवसा विस्सरिता । सो सत्तमदिवसे ते रायपदे सोधाविय मणुस्सेहि य रक्खावेति । एगो य देउल्लिओ पुष्फकरंडगहत्थो पच्चूसे पविसति, सो सण्णाइओ वोसिरित्ता पुप्फेहि ओहावेति । राया वि सत्तमे दिवसे पए आसचडगरेण जाति । 'तं समणं मारेमि,' वोद्धितो जाति जाव अण्णेण आसकिसोरेण सह पुप्फेहि उव्विखवित्ता खुरेण पादो मूमीए आहतो । सण्णा तस्स मुहं अतिगता । तेण पातं जथा—सच्चं मारिज्जमि चि । ताहे दंढाणं अण्णापुच्छाए णियत्तिउमारुओ । ते दंढा जाणंति, णणं रहस्सं मिन्नं । जाव परं न जाति ताव णं गेप्पामो । तेहिं गहितो, इयरो राया जातो । ताए कुंभीए सुणए खुमिच्च बारं बंदं, हेट्ठा अगी जालितो, ते ताविज्जता खंडखंडेहि छिंदति । एस संगवावो कालगम्जरस ॥

—आवश्यकसूत्रपूर्वभाग-५०४९५-९६ तः ॥

[६]

दशाचूर्ण्यन्तर्गतः कालिकाचार्यकथासंदर्भः ।

कारणिया चउत्थी वि अज्जकालएहिं पवत्तिता । व्हं पुण ! उज्जेणीए नगरीए चउत्थेत्त-माणमेत्ता रायाणो । तेसि भाइणेज्जो अज्जकालएण पववितो । तेहिं राईहिं (राईहिं) पट्टेहिं अज्जकालओ निव्विसतो कतो । सो पट्टाणं आगतो । तत्थ सातवाहनो राया सायगो । तेन समणपूयणच(उ)णो पवत्तितो । अंतउरं च भणितं—अट्टमि मा पारिज्जह । अन्नया पज्जोसवणादिवसे आसन्ने आगते अज्जकालएण सातवाहणे भणितो—भइवतो(य ?) ओणाह(पड़ास्त) पंचमीए पज्जोसवणा । रण्णा भणितो—तदिवसं मम इंदो अणुजात्तो होही चि, सो न पज्जुवासितानि चेतियानि साधुणो य भविरसंति चि कातुं छट्ठीए पज्जोसवणा भवतु । आयरिएण भणितं—न वत्तति अतिकमेतु । रण्णा भणियं—तो चउत्थीए भवतु । आयरिएण भणितं—एवं होउ चि । चउत्थीए कतो पज्जोसवणा । एवं चउत्थी वि जा कारणिता ॥

कालिकाचार्यकथाप्राकृतविभागः ॥

[१]

श्रीदेवचन्द्रसूरिविरचित-मूलशुद्धिटीकान्तर्गता

कालिकाचार्यकथा ॥

(रचनासंभव ११४६)

तथाहि—कालिकाचार्येण प्रपोग्रगवात् सागरचन्द्राचार्यप्रतिबोधनाकाले प्रतिपादितोऽयमर्थः, स च कथा-
नक्रम्यः, तच्चेदम्—

अथि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारदे वासे धरावासं नाम नगरं । तत्र वहरिवारसुंदरीवेहव्वंदिकलापुरु
वहरिसीहो नाम राया । तस्त य समलंतेउरपहाणौ सुसुंदरी नाम देवी । तीसे य सयलकलाकलानपारगो कालगकुमारो
नाम पुत्तो । सो ऋणया कयाइ आसमाहिणियार्थे पडिणित्तो सहयारवणोग्जाणे सज्जज्जह्वारावर्गभीरमहुरणिग्घोसु-
मायणनेऊण कोउगेण तन्निरूदणार्थं पविट्ठो तच्च, जावै पेच्छइ ससाहुजणपरिवारियं बहुजणाणं विणपण्णत्तं धम्ममाइ-
कस्समाणं भगवंतं शुणायरायारियं । वंदेऊण य उवविट्ठो तत्पुराओ । भगवया वि समादत्ता कुमारं उरस्सिऊण विसेसंओ
धम्मदेसणा, अवि य—

(१) यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते, निघर्षण-च्छेदन-ताप-ताडनैः ।

तथैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते, श्रुतेन शीघ्रेण तपो-दयागुणैः ॥१॥

तर्था—

(२) जीवो अणाइणिइणो, पवाहओऽणाइकम्मसंजुत्तो ।

पावेण सया दुहिओ, सुहिओ पुण होइ धम्मेण ॥२॥

(३) धम्मो चरित्तधम्मो, सुयधम्माओ तओ य नियमेण ।

कस-छेय-तावसुद्धो, सो चिय कणमं व विण्णेओ ॥३॥

(४) पाणवहाईयार्णं, पावट्ठाणाण जो यं पडिसेहो ।

झाण ऽज्झयणाईणं, जो य विही एस धम्मकसो ॥४॥

(५) वज्झाणुट्ठाणेणं, जेण ण बाहिज्झई वेंयं गियमा ।

संसवेंइ य पेडिसुद्धं, सो ण धम्मम्मि छेउ चि ॥५॥

१ * ग स्वपौत्र * CD । २ * वैधव्य * । ३ * गा सुंदरी AB । ४ * यापडि * CD । ५ * व पिच्छ * E । ६ * सेहेण
५ * CDF । ७ अपि व CDEF । ८ * याहि-ABEF । ९ * ओ उण G । १० उ CDEF । ११ तव CDEF ।
१२ संभवइ CDBFG । १३ परिशुद्ध CDEFG ।

- (६) जीवाद्भाववाओ, चंपादपसाहगो इहं तावो ।
एएहिं सुपरिसुद्धो, धम्मो धम्मतणमुवेइ ॥६॥
- (७) एएहिं जो न सुद्धो, अणयरम्मि वि न सुद्धु णिब्बदिओ ।
सो तारिसओ धम्मो, णियमेण फले विसंवयइ ॥७॥
- (८) एसो य उत्तमो जं, पुरिसत्थो एत्थ वंचिओ णियमा ।
वंचेज्जइ सयलेसुं, कल्लाणेसुं न संदेहो ॥८॥
- (९) एत्थ य अवंचओ ण हि, वंचिज्जइ तेसु जेण जेण तेणेसो ।
सैम्मं परिकित्थयव्वो, जुहेहिं सइ निवणदिह्दीए ॥९॥
- (१०) इय गुरुवयणं सोउं, कुमरो विगेलंतकम्मपण्णारो ।
संजायचरणभावो, एवं भणितं समादत्तो ॥१०॥
- (११) मिच्छतमोहिओ हं, जहवद्वियधम्मरूवरुहणेण ।
पद्वियोहिओ महायस !, संपइ आइसमु करणेज्जं ॥११॥
- (१२) तौ भगवं तन्मावं, णाउं आइसइ साहुवरधम्मं ।
सो वि तयं पद्विवज्जियं, गओ तओ णिवसमीवम्मि ॥१२॥
- (१३) अइ महया वट्ठेणं, गोयाविय जणय-जणणिमाईए ।
चड्डुरायेंउत्तसहिओ, जाओ समणो समियपाओ ॥१३॥
- (१४) अइ गहियदुविहसिक्खो, गीयत्थो जाव भाविओ जाओ ।
तौ गुरुणा णियपए, ठविओ गच्छाद्वित्तेण ॥१४॥
- (१५) पंचमयसाहुपरिवारपरिबुद्धो भवियकमलवणसंढे ।
पद्विवोहिंत्तो कमसो, पत्तो उज्जेणिणगरीए ॥१५॥
- (१६) नयरस्स उत्तरदिसैंसंठियवणसंदमज्जपारम्मि ।
आवासिओ मइप्पा, जइजोगो फासुपपप्से ॥१६॥
- (१७) तं णाऊणं लोगो, वंदणंवहिगाइ जिग्गओ झत्ति ।
पणमेत्तु सूरिपाए, उवविट्ठो सुद्धमद्विवट्ठे ॥१७॥
- (१८) तो कालयमूरीहिं, दुइतरुवणगहणदहणसारिब्बो ।
धम्मो जिणपणत्तो, कहिओ गंभीरसंणेण ॥१८॥
- (१९) तं सोऊणं परिसा, सव्वा संवेगयागया वहियं ।
वण्णंती सूरिगुणे, णियणिगठाणेसु संपत्ता ॥१९॥

एवं च भवियक्रमलपडिवोहणपराण जाव वोळिति कथैवि दिवहा ताव भणियन्वयाणिओएणं समागयाओ तयः साहुणीओ । ताणं च मज्जे सरस्सइ व्व पोत्थियावग्गहत्था; न याउलीणा, गोरी व्व महातेयानिया, न य भवाणुरत्तचित्ता, सरयकालनइ व्व सच्छाया; न य कुग्गाहसंजुया, उळि व्व कमलालया; ण य सफामा, चंदलेह व्व सयलजाणैणंददाइणी; ण य वंका, किं बहुणा ! गुणेहिं रूवेणं य समत्थणारीयणप्पहाणा साहुणीकिरियाकल्लानुजया कालयसुरिहंभणी सरस्सई णाम साहुणी । वियारमूणी णिग्गया समाणी दिट्ठा उज्जेणिणगरिसामिणा मइमिहेण राइणा भज्जोवण्णेण य—

(२०) हा ! सुएरु ! हा ! सहोयर !, हा ! पवयणगाह ! कालयमुण्ड ! ।

चरणघणं हीरंतं, रक्खेह अणज्जणरवइणा ॥२०॥

ह्मन्वाहविलवंती अणिच्छमाणी बलामोडोए छूटा अंतोरे । तं च सूरिहिं णारुण भणिओ गहा—महाराय ।

(२१) प्रमाणानि प्रमाणस्थै रक्षणीयानि यत्नतः ।

विपीदन्ति प्रमाणानि, प्रमाणस्थैर्विस्तस्युलैः ॥२१॥

किञ्च रायरक्खियाणि तयोवणाणि हुंति, यतः—

(२२) नरेश्वरभुजच्छायामाश्रित्याऽऽभ्रमिणः सुखम् ।

निर्भया धर्मकार्याणि, कुर्वते स्वान्यनन्तरम् ॥२२॥

ता विसज्जेहि एयं मा नियक्खकलंरुमुप्योएहि, उल्लं च—

(२३) गोतु गंमिदु मलिदु चारिणु, सुइडत्तण हारविदु अजसपड्डु ।

जमि सयलि भामिदु मसिक्खओ, दिन्नु कुलि जेण केण पददार हिंसिंदु ॥२३॥

ता महाराय । उच्चिट्ठकायपिसियं व निरुद्धमेयं, तथो कामाउरत्तणओ विवरीयमइत्तणओ य ण किंचि पडिवणं राइणा, यतः—

(२४) हृश्यं वस्तु परं न पश्यति जगत्पन्थः पुरोऽवस्थितं,
रागान्धस्तु यदस्ति तत् परिहरन् यन्नास्ति तत् पश्यति ।

कुन्देन्दीवर-पूर्णचन्द्र-कलश-श्रीमल्लतापल्लवा-

नरोपपाद्युचिराशिषु मियत्तमागात्रेषु यन्मोदते ॥२४॥

(२५) ता श्रुच राय ! एयं, तवस्तिणं मा कैरहि अण्णायं ।

तइ अण्णायपवत्ते, को अओ नायवं होइ ? ॥२५॥

(२६) एवं भणिओ राया, पडिवज्जइ जाव किंचि णो ताहे ।

चरविहसंवेण तओ, भणाविओ कालगज्जेहि ॥२६॥

(२७) संघो वि जाव तेणं ण भणिओ कहवि ताव सूरिहिं ।

कोववसमुवगएहि, कया पइण्णा इमा घोरा ॥२७॥

२१ बह्वि CD 1, क्ववि वासरा ता * H । २२ * यानिवोमेण CDH । २३ * दयारिणी CDEH । २४ * वेहि एम * AB । २५ * हुवम * CDEFH । २६ * तं मइ रक्ख अ * EFH । २७ * एह उ * AB । २८ * हि षव उल्लम्, CDEFH । २९ Q अताधिकोऽयं पाठ—अण्णइ धूलिहं वेळविउ, खयणइं दिन्नु छाव । दिवि दिवि मत्थाउक्कणउ, अवि जोइर पददार H, E अताधिकोऽयं पाठः—अक्कली वासतमण जे इत्तिउउ कति । तइ तंणमि मइन्मइह, करयका न वइति ॥ २० * करह अ * ABEH ।

- (२८) जे संघपक्षणीया, पवयणउवघायगा नरा जे य ।
संजमउवघायपरा, तदुविक्त्वाकारिणो जे य ॥२८॥
- (२९) तेसिं वचामि गइं, जइ एयं गइमिछारायाणं ।
उम्मुलेमि ण सदसा, रज्जाओ भट्टमज्जायं ॥२९॥
क्रायव्वं च एयं, जओ भणिगमागमे—
- (३०) तम्हा सइ सामत्ये, आणाभट्टमि नो खल्ल उवेहा ।
अणुक्खेअरपहिं य, अणुसट्ठी होइ दायव्वा ॥३०॥
तथा—

- (३१) साहूण चेइयाण य, पडिणीयं तह अवण्णींथाइं च ।
जिणपवयणस्स अहियं, सव्वत्थामेण चारेइ ॥३१॥

तओ एवं पइणं कऊण चित्तिं सूरिणौ जहा—' एस गइमिछाराया महावलपरकमो गइमीए महाविज्जाए बलिओ ता उवाएण उम्मुलियव्वो'त्ति सामत्येऊग कओ कववेण उम्मतयवेसो तिय-चउक्क-चच्चर-महापह्वाणेसु य 'इमं पलवती हिंडह—यदि गर्दभिल्लो राजा ततः किमतः परम् ? , यदि वा रम्यमन्तःपुरं ततः किमतः परम् ? , यदि वा विषयो रम्यस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा सुनिविष्टा पुरी ततः किमतः परम् ? , यदि वा जनः सुवेपस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा करोमि भिक्षाटनं ततः किमतः परम् ? , यदि वा शून्यगृहे स्वप्नं(पनं) करोमि ततः किमतः परम् ? ।

- (३२) इय एवं जंपंतं, सूरिं दट्ठण भणइ पुरल्लोगो ।
अहह ण जुत्तं रण्णा, कयं जओ भणिगिक्कज्जमि ॥३२॥
- (३३) मोत्तूण गिययगच्छं, हिंडइ उम्मतओ नयरिमज्जे ।
सयल्लुणाण गिहाणं, कट्टमहो ! कालगायरिओ ॥३३॥
- (३४) गोवाल-वाल-ललणाइसयल्लोयाओ एयमहफरुसं ।
सोऊण निंदणं पुरवरीइ नियसामिसालस्स ॥३४॥
- (३५) मंतीहिं तओ भणिओ, नरणाहो देव ! मा कुणसु एवं ।
सुयसु तवस्सिणिमेयं, अवण्णवाओ जओ गइओ ॥३५॥
- (३६) किंच गुणीण अणत्थं, जो मोहविमोहिओ नरो कुणइ ।
सोऽणत्थजलसमुदे, अप्पणीं खिवइ धुवमेयं ॥३६॥
- (३७) तं मंतिवयणमायण्णिऊण रोत्तेण भणइ नरणाहो ।
रे रे एयं सिक्खं, मंतूणं देह निपपित्तो ॥३७॥
- (३८) तं सोउं तुण्हिक्का, संजाया मंतिणो इमं हियए ।
काउं केण णिमिद्धो, जलहो सीमं विलंपत्तो ॥३८॥

३१ * वायं च ABH । ३२ सूरिहिं च * CDEH । ३३ * मंजिल * H । ३४ * म् ? , विषयो यदि वा र * CD ॥, विषया ॥दि वा रम्यस्ततः H । ३५ * म् ? सुनिविष्टा पुरी यदि वा ततः CDH । ३६ * इमो का * CD । ३७ एवम * CDEH । ३८ * न खवद AB । ३९ एवं CDEH ।

तं च कुओ वि णाऊग णिगओ णयरीओ सूरी । अणवरयं च गच्छंतो पत्तो सगकूळं णाम कूळं । तथ
सामंता ते साहिणो भणंति । जो यं सामंताहिर्वे सयंतेरंदवचूडामणी सो साहाणसाही भण्णइ । तओ का
सूरी ठिओ एगस्स साहिणो समोवे । अवाजिओ य सो मंत-तंतईहि । इओ य अणण्या कयाइ तस्स साहिणो स
समणियस्स हरिसमणिम्मस्स णणोविहविगोएहि चिट्ठमणस्स समागओ पडिहारो, णिणत्तं च तेण जहो-सामि ! सा
पुसाहिदुओ दुगारे चिट्ठ । साहिणा मणियं-लुहुं पवेसेहि । पवेसिओ वैयगांतरमेव । णिसणो य दिण्णासणे ।
दूरेण समणियं उवायणं । तं च दट्ठण नपपाउसकालणहयलं व अंधारियं वयणं साहिणो । तओ चितियं सूरिणा-हं
किमेयमपुञ्चकरणं उउक्खेज्जइ जओ सामिपमायमागयं दट्ठण जलददंमणेणं पिप सिद्धिणो हरिसमणिम्मरा जौयंते सेव
एतो ये सामवयगो ता पुच्छामि कारणं ति । एत्थंनरिमे साहिपुरिसदंसियविद्धरे गओ दओ । तओ पुच्छियं सूरि
हंत । सामिपसाए वि समागए णिउेव्विगो विय लक्खीयसि ? तेण मणियं-भगवं ! न पसाओ किंतु कोओ समाग
जओ अण्ह पड् जस्स रुसइ तस्स णामंफियं मुदियं लुरियं पट्टवेइ, तओ केणइ कारणेण भैहोवरि रुसेऊण पेसिया ए
लुरिया, एईए यइया अण्हहि घाइयओ, 'उगदंडो' ति काऊण ण तव्वयणे वियारणा कायन्वा । सूरिणा मणियं-किं तु
चेव रुद्धो उयाहु अणरसे वि करसइ ? साहिणा मणियं-मम वज्जियाणमणेसिं पि पंचाणउईरायाणं, जओ दीसइ छण
इमो इमो सैरिययाए अंको ति । सूरिणो जेपियं-जइ एवं ता मा अपाणं विगासेहि । तेण मणियं-न पहुणा रुद्धेण कुलक्ख
मन्तरेण लुडेज्जइ, मरे उण मए ण सेसकुलक्खओ होइ । सूरिणा मणियं-जैइ एवं तहा वि वादसु णियदूयपेमणे
पंचाणउई पि रायाणो नेग हिंदुंगदेसं वच्चाओ । तओ तेण पुच्छिओ दओ जहा-मइ । के ते " अण्णे पंचाणउई राया
जेसि कुविओ देवो । तेण वि सव्वे णिवेट्ठया । तओ दूयं विमज्जिउग सव्वेसि " पेसिया पचेयं णियईया जहा-समागउ
मम समोवे, मा नियजीनियाइं परिबयह, अहं सव्वय 'भैहस्सामि । तओ दुपरिचयगीयत्तणओ पाणाणं सव्वसामगिं काऊ
आगयीं णडि ति तस्स सैमोवे । ते " य समागए दट्ठूणं पुच्छिया सूरिणो-भगवं ! किमहेहि संपयं कायन्वं ? सूरि
मणियं-सबलवाहणा उँउरउण सिंघुं वच्चहि हिंदुंगदेसं । तओ समारुहिऊण आणवचेसु समागया सुइविसए । ईयंनरि
समागओ पाउससमयो । तओ 'दुग्गमा मग्ग' ति काउं सुइविसयं लउउइविभागोहिं विमज्जिऊग द्विया तपेव ।

एत्थंतरमि य महाराओ व्व रेहिउंपुंड्रीओ गरुयममरारंभसमओ व्व उल्लंठवहुगोवो पदमपाउसो व्व दीसंतसिद
बलाहओ, मुणिवइ व्व रायईससंठेविओ, पहाणपासाओ व्व सैव्वेव्वंजंतमत्तवारणो समागओ सरयऊओ । जय य सुयण
चित्तिचित्तो य सच्छओ महानईओ, सुकविवाणोओ व निम्मलाओ दिसाओ, परम जोगिसरंरं व नीरय गयणंणं, मुणिणं
व्व सुमगोभिरामा सत्तच्छवन्नओ, वरयइनिमिदवयउलपत्तीओ व सुताराओ रयगीओ ति, अवि य—

(३९) निष्फणसव्वसासा, जत्य मही अहियरेहिरा जाया ।

दिवंति दरियवसहा, पमुइयंगोविंदमज्जगया ॥३९॥

४० इ CD । ४१ * एमुदित्त्वं H । ४२ यतित्त्वं CI । ४३ इतो ए * H । ४३ * रिणो(या) सम * AB ।
४४ * नावितो * AB । ४५ * हा-सहा * AB । ४६ * ओ अव * CDEH । ४७ * ण अण्यओए सामताय
महाएण पेसिया(य)मुकायण ति मणिऊण सम * Q । ४८ * रणमवलक्खिउग * CD । ४९ * यति से * CDEQ ।
५० * को पुग सा * E । ५१ * मिम य सा * CD । ५२ क्रियुगो वि य, तओ H । ५३ * वरि रु * CDEH । ५४
दुग्ग CDEH । ५५ * स वस्स वि E । ५६ लुक्खि-लुक्खी भाषायाम् । ५७ * ना अणिये * CD । ५८ * ए पुग मएण
सेवइउत्स सेवं भवइ । स * CDEQH । ५९ * ई मि एव CDEH । ६० हिउण * AB । ६१ * मो । तेण H ।
६२ ते पचा * AB । ६३ * ति वि पे * E । ६४ निरनियदूया Q । ६५ अणिसासि Q । ६६ सव्व सा * CDEH ।
६७ * या छ ति AB । ६८ * मीव CDEH । ६९ तेस * H । ७० * ण तेववि पु * E । * गतेय पु * H । ७१
* तरिक * EH । ७२ एय * EH । ७३ सव्वत्थविउजं * H । ७४ * गोवद * CDG ।

- (४०) पीऊसपूरसरिता, ससहरकिरणावली तमिस्सासु ।
पच्चाळेइ असेसं, अहियं शुवणोयंरं जल्य ॥४०॥
- (४१) साळिवणरकरवणोज्ञयपापरिगिज्जंतमदुरगीपरि ।
पडिबैजंता पडिया, पंथाओ जल्य भस्संति ॥४१॥
- (४२) इय बहुजियतोसयरे, पत्ते सरयम्मि नवरि विदाणो ।
श चि रहंगो भवचित्तरुवसंसाहणत्थं व ॥४२॥

एवंविहं व सरयकालसरिमज्जोड्ढण गियसमीहियसिद्धिकामेण भणिया ते कालयसूरिणा जहा—भो ! किमेवं गिरुज्जमा चिट्ठहं तेहिं भणिय—आइसह किं पुण करोमो ? । सूरिणा भणियं—गेण्हह उज्जेणिं, जओ तीरं सयैद्धो पम्भो म्हावदेसो, तस्य पम्भत्तीए तुम्हाणं गिव्याहो भविस्संइ । तेहिं भणियं—एवं करोमो, परं णत्थि संवत्तयं, अन्हा एयम्मि देसे अम्हाण भोयणमेत्तं चेय जायं । तओ सूरिणा जोगात्तुणचहुंठियामेत्तपक्खेवेण सुवण्णीकाऊण सत्तं कुंभीरावाहं भणिया—एयं सयैल्यं गेण्हह । तओ ते “तं गिमज्जिऊण सन्नसामगीए धैय्दुता उज्जेणिं पइ । अँवतरो य जे के नि ल्हाडविसपरायाणो ते सीहिंत्ता पत्ता उज्जेणित्तसयसंधि । तओ गइभिडो तं परबलभागच्छत्तं सोऊण महाबलसामगीए निगमओ, पत्तो य विसय-संधि । तओ दुण्ह पि दप्पुद्धसंसेणाणं रुग्गमाओहणं, अवि य—

- (४३) नियडंततिवत्तसरम्भसरसेल्ल वावल्ल-सम्भल्लरवदो,
खिप्पंतवक्क-पट्टिस मोम्मर-णारापवीभरुओ ।
असि-परसु-कुर्त-कुंगी-संघट्टुत्तसिद्धिफुलिगोहो,
भँडपुकाररवदो रयछाइयसुकरकरपसरो ॥४३॥
- (४४) एवंविहसमरभरे, वडंते गइभिल्लणरवदणो ।
सेण्णं खणेण णट्ठं, चायाहयमेहँवदं व ॥४४॥
- (४५) तं भगं दट्ठण, पळिऊणं पुरवरीए णराणो ।
पविसिज्जु तओ चिट्ठइ, रोइगसज्जो गियवलेण ॥४५॥

इयोरे वि निस्संचरिबल्लवन्धेण णयदि रोहेऊण ठिया । कुणंति य पइयिणं दोय । अन्नम्मि दिवसे जाव दोएण उवट्ठिया ताव पेच्छंति सुणयं कोहं । तओ तेहिं पुच्छिया सूरिणो—भगवं । किमञ्ज सुणयं कोई दीसहं । तओ सूरिहिं सुमरेऊण भणिय जहा—अग्ग अट्ठमी”, तत्थ य गइभिडो उववासं काऊण गइभिं महाविग्ग साहइ ता निरुवह कार्थेइ अट्ठालोद्विं गइभिं । निहँवतेहिं य दिट्ठा, दंसिया य सूरिण । सूरिहिं भणियं जहा—पत्ता गइभिल्लजान-समत्तीए महइमहालयं सद काहिसेइ, तं चँ परवलसत्तिवँजं दुपयं चउप्पय वा सुणेस्सद तं सत्तं सुदेण हरि उगिरंतं निस्संदेह भूमीए निउडेस्सइ, ता सत्तं सजीवं दुपयं चउप्पय चेत्तुण दुगाउयंमिच्चं मूनापमोसरह अट्ठोत्तरसयं च सँवैदीणं

७५ पडिवज्जता Q । ७६ ° ए पडिबुदो CDEH । ७७ ° दो बहुओ H । ७८ ° रयड । जम्हा H । ७९ ° व्वं फऊण Q । ८० डमारावह CD । कुंभकारावह E । ८१ ° बल गिण्ह CDEH । ८२ तेण विम ° CD । ते विमज्जिऊण H । ८३ पडिया CDEH । ८४ अतरा य EH । ८५ ते वि ता ° H । ८६ ° तदुगी ° H । ° तदुगी E । ८७ भडपुकाररवदो CDEG । ८८ ° हविद H । ८९ ° चार व ° CDEH । ९० ° मी, यए ° H । ९१ ° तप वि अट्ठालए टविय CDEG । ° तप व अट्ठालए डिय H । ९२ ° स्मिते ° CDE । ९३ ° दिह, ते CDQ । ९४ ° च वहरि ° EH । ९५ ° पसरतिव H । ९६ ° थोत्त H । ९७ ° वं मम CDE ।

महाजोहाणं मम समीपे टैवेह । तेहि वि^१ तं तदेव सत्त्वं कयं । ते य सपदेहिणो भणिमा सूरिहि—जैयां इमा रासहो
सदकरणात्वं मुहं गिवाएइ तथा अक्रमराए चेय एयाए तुम्मे नागापहिं मुहं भेरुवह, कयसराए उग तुम्मे वि न सजेवह
पहरिउं, ता अपमसा आयण्णसूरियेसैत चेह्ठु, । तेहि वि तेहं^२ चेय सत्त्वं कयं । तत्रो ॥ आयण्णपदिहपुण्णिमुज्जमररपुण-
वयणाए तीए तिरिक्खं^३ पेठियाए न य चइयमारसिउं पठिइयमति ति, तत्रो विग्गा तस्सेरा साहगमुयिं काउं
मुत्त-पुरीसं उच्चं दाऊग दति गया । तत्रो सूरिणा भणिमा ते जैहं—जेण्हइ संपयं इत्थियं चेय एयस वलं ति । तत्रो ते
पेण्णेरं भंजिऊ पविट्ठा उज्जेण्ण^४ । गहिओ सजीवगहं गारमिहो । चंघेकेणं समण्णिको सूरिपायाणं ।

(४६) सूरिहिं तत्रो भणिओ, रे रे पाविट्ठ । दुट्ठ ! निल्लज्ज ! ।

अइण्णकज्जवज्जमसज्ज ! महारज्जपम्भट्ठ ! ॥४६॥

(४७) जमणेच्छंतीए साहुणीइ विट्ठंसणं कयं तुमए ।

न य मण्णिओ य संघो, तेणऽम्हेहिं इमं विरियं ॥४७॥

(४८) महमोहमोहियमई, जो सीलं साहुणीइ भंजेइ ।

जिणधम्मयोहिलाभस्स सो नरो देइ मूलंगि ॥४८॥

(४९) निष्पाट्टयोहिलामो, भमिहिसि नूणं तुमं पि संमारे ।

रेऽणंतदुयत्तपउरे, किंथे इहं चेय जं जम्मे ॥४९॥

(५०) पत्तो^५ वंघण-त्ताटण-अवमाणणजणियविविहदुवरराइ ।

संघावमाणणात्तरुवरस्स बुंमुंमोगमो एतो ॥५०॥

(५१) नरय-तिरिक्ख इमाणुस-इदेयगइगमणसंरुडावटिओ ।

जमणंतमवे भमिहिसि, तं पुण विरसं कलं होही ॥५१॥

(५२) जो अवमण्णइ संघं, पावो पेवं पि माणमयन्त्रिओ ।

सो अप्पाणं चोलइ, दुक्खमहासागरे भीमे ॥५२॥

(५३) सिरिसमणसंघआसायणाइ पावेति जं दुहं जीवा ।

तं साहिवं समत्थो, जइ पर भगवं जिणो होइ ॥५३॥

(५४) जेण महंतं पावं, कयं तए नेय मण्णिओ संघो ।

संभ्रासस्साणहिरो, अम्हाणं जइ त्रि रे तइहि ॥५४॥

(५५) बहुपावभरुवंतं, दुहजलणकरालजालमालाहि ।

आलिगियं तुमं पासिऊण करुणाइ पुण भणिमो ॥५५॥

(५६) निंदण-गरिहणपुव्वं, आलापऊण कुणमु पच्छित्तं ।

दुक्करतवचरणरओ, जेणऽज्ज वि तरहि दुहजलहि ॥५६॥

(५७) इय करुणाए सूरिहिं जंपियं मुणिय गहभिहो सो ।

अइसंकिलिट्ठकम्मो, गाढयरं दूमिओ चित्ते ॥५७॥

^१ १८ टवेह E । १९ ° वि तदेव CDEH । १०० जहा इय रा ° H । जहा इय रा ° CDE । १०१ ° यमपुण °
Q । १०२ तदेव E । १०३ ए पठि ° H । १०४ ° हा-उज्जेणि ने ° H । १०५ पायार EH । १०६ उज्जेणि E ।
१०७ ° ण य स ° CDE । १०८ किंवि इ ° AB । १०९ ° सो त्ताटणवंघण न ° CD । ११० ° मुमुग्ग ° EH ।

- (५८) दूमियचित्तं णाळं, कालयसूरीहिं सो तओ भणिओ ।
मुक्कोऽसि एगवारं, संपइ रे जाहि णिव्विसओ ॥५८॥
- (५९) तं सूरिवयणमायण्णिऊण पुहईसरेहिं सो तेहिं ।
देसाओ धाडिऊणं, मुक्को दुहिओ परिन्धमइ ॥५९॥
- (६०) भमिउं मओ समाणो, चउगइसंसारसोयरे भीमे ।
भमिही^{१११} अणंतकालं, तक्कम्मविवागदोसेणं ॥६०॥
- (६१) तो सूरिपञ्जुवासयसाहिं राचाहिरायमइ काउं ।
भुंजंति रज्जसोक्खं, सामंतपेयेंद्विया सेसा ॥६१॥
- (६२) सगकूळाओ जेणं, समागया तेण ते सगा जाया ।
एवं सगराईणं, एसो वंसो समुप्पण्णो ॥६२॥
- (६३) जिणसासणोण्णें^{११२}पराण ताण कालो मुहेण परिगलइ ।
सूरिपयपउमगम्मे, छप्पयलीलं कुणंताणं ॥६३॥
- (६४) कालंतरेण केण्हें, उप्पादेत्ता सगाणें^{११३} तं वंसं ।
जाओ मालवराया, णामेणं विक्रमाइओ ॥६४॥
- (६५) पुहईए एगवीरो, विक्रमअकंतभूरिणें^{११४}इणहो ।
अच्छरियचरियआयरणपत्तवरकित्तिपन्मारो ॥६५॥
- (६६) नियसत्ताराहियजक्खरायसंपवैवेरितियवसेण ।
अविगणियसत्तु-मिचं, जेण पयट्ठावियं दाणं ॥६६॥
- (६७) पपराविओ धरोएँ, रिणपरिहीणं जणं बिहेऊण ।
शुद्धरित्थवियरणाओ, णियें^{११५}ओ संवच्छरो जेण ॥६७॥
- (६८) तस्स वि वंसं उप्पाडिऊण जाओ पुणो वि सगराया ।
उज्जेणिपुरवरीए, पयपंकयणयसामतो ॥६८॥
- (६९) पणतीसे वाससए, विक्रमसंवच्छेरोओ बोलीणे ।
परिवत्तिऊण ठविओ, जेणं संवच्छरो णियें^{११६}मो ॥६९॥
- (७०) सगकालजाणणत्थं, एयं पासंगियं समक्खायं ।
मूलरुहासंबद्धं, पयमं वि य मण्णए इण्हि ॥७०॥
- (७१) कालयसूरीहिं तओ, सा भणिणी संजमे पुणो ठविया ।
आलोइयपडिक्तो, सरो वि^{११७} सयं गणं वइइ ॥७१॥

१११ * रागरे H । ११२ भमिहिं णणतं का * H । ११३ * पइठि * CDEH । ११४ * णयय * AB ।
* ण्णइकरा * H । ११५ * णय, उ * A । * ण उ उ * C । ११६ * ण वह वंस H । ११७ पुहवीए QH ।
११८ * भूमिना * E । ११९ * तपवरविमवेणं Q । १२० * ए, क(क)ण * AB । १२१ * ययो सं * CD ।
१२२ * च्छरस नो * CDG । * वत्तरस नो * EH । १२३ नियतो H । नियओ E । १२४ सयं CD,
(धमत्तएम्) ।, उमे EH ।

(१)

इओ य आं थ अरुयच्छं णांमं णारं । तय य फालयमूरिभौदेणेजा बलमेत्त-भाणुमेत्ता भायरो राय-जुवरायाणो ।
तेसि च भणिणो भाणुसिरो । तीसे पुत्तो चलमाण् णाम कुमरो । तओ तेहिं चलमित्त-भाणुमिसेहिं परकुलाओ समारोपे
सूरिणो सोऊण पेसिओ महसागरा गौमं णियमहंतओ उ-जेणि । तेण य तय गंतूण स्तरादणो महाणिन्वयेण विसग्जा-
वैऊण वंदिऊण य विग्गता सूरिणो, अवि य—

(७२) चलमेत्त-भाणुमेत्ता, भयं । भूल्लियमाल-कर-माण् ।

भत्तिभरनिम्भरंगा, तुह पयकमलं पणिवपंति ॥१॥

(७३) करकमलमउलमैर्वलं, मोलिम्मि ठवित्तु चिण्णैवंति जहा ।

तुह चिरहत्तरणिखरकिरणणियरपसरेण सयराहं ॥२॥

(७४) संतावियाईं पणियं, जओ सरीराईं अह ता सामि । ।

नियदंसणमेहोव्मवदेसणणीरेण निन्ववसु ॥३॥

(७५) किं यहुणा करुणारससमुद । अम्हाणमुवरि कारुणं ।

काऊर्ण पावहरं, पंदावसु नियपयकमलं ॥४॥

तओ फालयमूरिणो स्तराणो सरुवं साहिऊण गया अरुयच्छे । पवेसिया य महया विच्छद्दहेणं । वंदिये ।
भावसारं चळमेत्त-भाणुमेत्त-भाणुसिरो चळमाण् । । समाडता य भगया भवणिन्वयजणो धम्मदेसणा, अवि य—

तुसरासि न्व अमारो संसारो, निज्जुलयाओ व चंचलाओ कमलाओ, अण्णह्यामुयवोलायणयसामण्णं तारुण्णं,
दारुणदुहदाश्रोणा भोगोवमोगा, माणससारीरियसेयनिम्भं णं, महासोगाश्रेणा इट्ठजणसंपभोगा, गिरंतैरंपेरिसइणसीलाणि
आडयदलाणि, ता एवं टिए ओ भैवै । लद्धूण कुलाइजुत्तं मोगेसत्तं निरुलेयओ पमाओ, कायओ सव्वसंगवाओ,
वंदणीओ देवाहिदेवा, कायन्वा सुगुरुवैलेणसेजा, दायव्वं मुपत्तेसु दाणं, ण कायव्वं णियाणं, अणुगुणेयव्वो पंचगमोकारो,
कायैव्वो जिणाययणेण पुयासकारो, भावियन्वाओ दुवाळस भावणाओ, रक्खेयन्वाओ पवयणोहावणाओ, दायन्वा सुगुरुपुरओ
णियदुच्चरियालोयणा, कायन्वा सव्वसत्तसामणा पडिवग्गेयव्वं पायच्छित्तं, न धारियन्वमसुहचित्तं, अणुद्वियप्वाणि जहा-
सत्तीय तवच्चराणि, दमियन्वाणि दुंदिताणि इंदियाणि, स्नापयव्वं सुहम्भाणं, बोच्चेन्नप जेण संसारसेतानं किं यहुणा ।
वदसायसंताणं तुम्हाण भवेस्सह अचिरेणेव्वे निज्जाणं ति ।

(७६) इय मूरिवयणमायणिऊण संजायचरणपरिणामो ।

सो चळमाण् कुमरो, रोमंचोषदयसव्वंगो ॥५॥

(७७) करकोरयं विदेडे, सिरम्मि अह भणइ एरिसं वयणं ।

संसारवारणाओ, णित्थ्योरंदि गाह । मं दुहियं ॥६॥

(७८) भवभयभीयस्स ग्रहं, उत्तमणरसेविया इमा सामि । ।

दिज्जव जिणेददिकत्ता, जइ जोगो मा चिरावेइ ॥७॥

१२५ * भायरो * ABE । १२६ * ए जो * H । १२७ * म न * EH । १२८ * ज, मउ H । १२९ *
* भत्ति CDG । १३० * या व आ * CDEH । १३१ * पसेव्व * AB । १३२ * म्मा । एव विनाय वद्वम
वाह * H । १३३ मउपत्ते CDEH । १३४ वदेयन्वा दे * B । वदियन्वा दे * EH । १३५ * चरण * CDEH ।
१३६ * न्वा निगेय पुय * EH । १३७ दुत्तकराणि स्ना * CDEH । १३८ * रक्ख नि * AB । १३९ * एव नाइ * EH ।

- (७९) इय कुमरणिच्छयं जाणिऊणः सूरिहिं तक्खणं चैव ।
 आपुच्छिऊण सयणे, विहिणा अहं दिक्खिओ एसो ॥८॥
- (८०) रायाई परित्ता वि य, नमिउं सूरिं गया नियं ठणं ।
 म्णिणो वि गिययसद्धम्मम्मकरणोज्झया जाया ॥९॥
- (८१) एवं चिय पेइदियहं, सुणिवइयपंकयं जमंतेते ।
 णरणाहे दट्ठणं, भच्चिभरणिम्मरे यणियं ॥१०॥
- (८२) सच्चो वि णगरलोगो, जाओ निणयम्मभाविओ अहियं ।
 सच्चमिणं आहाणं, जह राया तह पया होइ ॥११॥

तं च तारिसं पुरस्सोहमवलोहकण अचंतेहेमियचित्तेणं रायपुरओ सूरिसमक्खं चैव भणियं रायपुरोहिण जहा-देव ।
 किमेषहिं पासंदिणहिं तईवज्जायरणणिरंहेहिं असुइणहिं ? ति । एवं च ययंतो सो सूरिहिं अणेगोववत्तीहिं जाहे णिरुत्तरो
 कओ ताहे धुत्तिमाप अणुलोमउयणेहिं रंथीणो विप्परिणात्तेइ^{१४} । अथि य—

- (८३) एए महातक्खसी, नीसेसगुणात्तया मदासत्ता ।
 सुर-असुर-मणुपमहिया, गोरव्वा तिहुयणस्सावि ॥१२॥
- (८३) तीं देव ! जेण एए, पहेण गच्छंति तेण तुम्हाणं ।
 छुत्तं न होइ गमणं, अक्कमणं तप्पयाण जओ ॥१३॥
- (८५) गुरुपयअक्कमणेणं, महई आसायणा जेओ होइ ।
 दुग्गइकारणभूया, अओ विसज्जेह एहु ! गुरुणो ॥१४॥

तओ विप्परिणयचित्तेहिं भणियं राईहिं-सच्चमेयं परं कहं विसि-जैजंति ! तओ पुरोहिण भणियं-देव ! कीरउ
 च्छव्वाय णरं अणेसेणा, तीए य कयाए असुउंते भत्तपाणे सयमेव विहरित्तेति । तओ राईहिं भणियं-एवं करेहि । तओ
 पत्तविं सन्नाथ णरं पुरोहिणं जहा-एवं एवं वै^{१५} आहाक्कमाइणा पयारोणे^{१६} देज्जमाणं महाकळं भवइ । तओ लोगो
 सहेव काउमारओ । तं च तारिसमउयकरणं दट्ठण साहियं साहहिं गुरुणं । ते वि सम्मं वियाणेत्तया रायाभिप्पायं अप-
 षोसविणं चैव गया मरहट्ठविसवालेकारम्यं पदट्ठानं णाम णरं ।

(३)

तत्थ ॥ सूरिहिं जाणायियं जहा न ताउ पज्जोत्तवेयव्यं जाव वयं णायया । तत्थ उण परमासायणो सायवाइणो
 णाम राया । सो य सूरिणो समागच्छंते णाऊण जलयागमुद्धंठित्सिहिं न हत्तिसाजिभेरो जाओ । कमेण य समागया तत्थ
 सूरिणो । तओ साईवोहणसंभो सूरिं सगायया णाऊण सपरिणयो चउच्चिहत्तिसमणसंयसमणियओ णिगगओ अमिमुहं,
 बंदिया य भाउमारं सूरिणो । अथि य—

- (८६) भवियकमलावचोइय !, मोहमहातिभिरपसरमरसूर ! ।
 दप्पिहेहुंउपरवाइकुमिनिहल्लेलेसिह ! ॥१॥

१४० कयदि ° AB । कदि ° EH । १४१ ° वत्तं इ ° CDE । १४२ ° एहिं ति E । १४३ राइणो CD ।
 रायाओ G । १४४ ° भेति, अ ° EH । १४५ तो दे ° BH । १४६ ° ओ इवइ CDEH । १४७ ° जिक्खंति AB ।
 १४८ ° णा, जहा- H । १४९ च अहोक् ° CD । १५० ° ण देज्जमाणं छाहण म ° AB । ° ण छाहण दिक्ख ° EH ।
 १५१ ° उपरनिम्मा H । १५२ सायवा ° E । १५३ ° ना य ° H । १५४ इप्पिहु ° EH । १५५ ° सहीइ । CDEH ।

- (८७) पणयणरविसरपेहुंमजलिमउडमणि किरणरंजियसुपाय ।।
जिणमासणोणईपर !, कलिकाळलंमलसलिल ।।२॥
- (८८) कालाणुरुवपरिवट्टमाणसुयजलहिपारसंपत्त ।।
सपंतदप्पकंदप्पसप्पकप्परणपरपरसु ! ।।३॥
- (८९) इय नीसेसणालय !, करेणोपर ! परयचरण ! रणरहिय !।
सुगहियनाम ! नरुत्तप !, तुज्ज गमो होउ मुणिणाइ ।।४॥

एवं च पणयस्स णरवङ्गो दिण्ण भगवया धम्मलामो, अवि य—

- (९०) कलिकाळकलिलमलबइलपडलपक्खालणेगेसलिलोहो ।
सयलदुहाचलकुलदलणजलियबलस्यणत्यसमो ।।५॥

- (९१) ————— ।।६॥

- (९२) सग्गा-ऽपक्खग्गदुग्गमनरगऽमालर्मगमोगरसमाणो ।
तुह होउ धम्मलाहो, नरेद ! जिण-गणहरोदिट्ठो ।।७॥

एवं च महाविच्छद्देणं पविट्ठा णमरे सूरियो । वंदियाइं समथचेइयाइं । आवासिया य जइजणजोगासु अहा-
कासुयासु वसहीसु । तओ पइदिणं तिरिसमणसंयेण बहुमण्येज्जमाणानं सारथेयंहणणरंदिणं समाणेजेज्जमाणानं विउसवग्गेण
पज्जुवासिजेज्जमाणानं णीसेसजणेण वंदेज्जमाणानं भवियकमलपाडिबोहणेपैराणं समागओ कमसो पैजेज्जोसणासमओ । तथ य
मरहट्ठपदेसे भवयसुसुपंचमीए इंदस्स जत्ता भवइ । तओ विण्णत्ता सूरियो राइणा जहा—भयवं । पैजेज्जोसणादिपत्ते लोयाणु-
वत्तीए इंदो अणुगंतवो होही, तेण कारणेण वाउलत्तणाओ चेइयैया-णहवणाइयं काउ न पहुप्पामो, ता महापसायं काऊण
कोइ छट्ठीए पज्जोसवणं, तओ भगवया भणियं^१ अन्ह गुरणो अवि य—

- (९३) अवि चलइ मेरुचूला, सूरु वा लममेज्ज अवराए ।

न य पंचमीए रयणि, पज्जोसवणा अक्कमइ ।।८॥

जओ भणियमागमे—

“जहा णं समणे भगवै मढावीर वासाणं सवीसइराए मासे वइक्कै वासावासं पज्जोसवेइ, तहा णं गणहरा वि । जहा
णं गणहरा तहा णं गणहरसीमा वि । जहा णं गणहरसीमा तहा णं अन्ह गुरुणे वि । जहा णं अन्ह गुरुणे तहा णं अन्ह
वि वासावासं पज्जोसवेमो, नो^२ तं रयणिमइक्कमिज्जा ” ।

राइणा भणियं—जइ एवं तो चउ थोपे^३ हवइ ! । सूरुहिं भणियं—एवं होउ णात्थय दोसो, जओ भणियमागमे—

“आरेणा वि पज्जोसवेयव्वमिति ” ।

१५६ ° एट्ठ ° A । १५७ ° णवर । CD । १५८ ° जेहस ° CDEH । १५९ जय उ ° EH । जिणउ °
CD । १६० गारवा ° CD, सणिवा ° CH । १६१ ° उज्जमाणानं णीसे ° E । १६२ ° हणे इणत्ताण स ° CDEH ।
१६३ ° उज्जोस(पक्ख CD)मास ° CDEH । १६४ ° बोधवणा ° CDEH । १६५ ° इयामं प ° CDEH ।
१६६ ° शिव-अवि च ° EH । १६७ न ॥ CD । १६८ ° ए मवउ (भगवओ CD) सु ° CDEH ।

तथो हरिसवसुफुल्लोत्प्रेषणेन चैपियं साधना—मगव । महापसाओ, महंतो बम्हाणमणुग्गदो जओ मम अंतेउरियाणं पब्बोउत्तासपारणप साहूण उत्तरपारोणैय भवेस्सइ । तओ गिहे गंतुण समारोहोओ अंतेउरियाओ—बम्हाणममासाए उवगसो होही, पारणप य साहूणं उत्तरपारणयं भवेस्सइ, ता तथ अहापउचेहिं साहूणो पढिंलोहेह, जओ भणियमगमे—

(९४) पइसंत गिलिंणेसु य, आगमगाहीसु तह य कयळोए ।

उत्तरवारणगम्मी, दाणं तु बहुफ(प्फ)ळं होइ ॥९॥

पञ्जोसवणाए अठ्ठमं ति काऊण पडिअए उत्तरपारणयं भवइ । तं च दट्ठूण तम्मि दिणे लोमो वि साहूण तहेवो पूयं काउमाडतो । तप्पभिइं मरहट्ठविसए स्समणप्याळोणे णाम छणो पउत्तो । एवं च कारणेण क्खाल्लगायरिपहिं चउत्थीए पब्बोसवणे पवत्तिथे, समत्थसेणे य अणुयनिये ।

+ तथा चावाचि—

(९५) कारणीया य चउत्थी, चेदय—जइसाहुवास्सणनिमित्तं ।

वरिसिय साल्लाहण, पयट्ठिया कालियज्जेण+ ॥१०॥

तन्वशेण य पक्सियाईणि त्रि चउत्थीए भायरियाणि अण्णहा आगमोत्ताणि पुणिसमाए ति ॥

(४)

पयंविहगुणनुत्ताण वि कालयमूरीणं कालंतरेण विहरमाणेण कम्मोदयरसेणं ज्ञाया दुव्विणीया सीसा । तओ चोह्या सूरीहिं तहा वि ण किंचि पडिवज्जेति, तओ पुणो वि भणिया जहा—

(९६) भो भो महाशुभावा !, उत्तमकुलसंभवा महापुरिसा ! ।

इंदाईण वि दुळइं, ऋहुं सामण्णमरुलकं ॥१॥

(९७) एवमविणीयपाए, युवभाणाइकमं विदेऊण ।

हुक्करतवचरणमिणं, मा कुणह गिरत्थयं चच्छ ॥२॥

+ एतादृशकालान्तर्वाती पाठ CD पुस्तकयोः दृश्यते ।

॥ ॥ इति तद्विक्रमस्यत पाठः CD पुस्तकयोर्नास्ति, अत्र पूर्णिमायानेन पाश्चिमे चातुर्मासिकपर्यन्तयत्तर्मासि विधेयानीति गणनाप्रकारे एव प्रायः हेतुः सम्भाव्यते । तथा भवत्येव स्वस्तिकमुगलस्य पाठस्योपरि आचार्यश्रीहीरसुरियारैर्निम्नोद्धितं टिप्पणं B प्रतिच्छेदकेन इत्युक्तं निश्चितम्, तच्च दम्—“ त्रिषातीमित्तवोपरि लिखितगृह्यवादेषु चाउत्तमाधियाणं चउत्थीए भायरियाणि इति इत्येतो तथा ‘चाउत्तमाध चउत्थीए’ इति सखेदविवोपयुक्तानुसारेणपोत्ययेव इत्येतो, तस्मात् समाख्येतेऽत्र केनापि पाठे परावर्तितः, तच्च तु केवलमिगममिति ” एतद्विषयकं कथं B प्रतिच्छेदकेन पूर्वार्द्धोद्धितं टिप्पणतयोपलब्धभावेन स्वपुस्तके टिप्पणीकृत्यैव न्यायीकृतं तथापि तस्य टिप्पणमूलेऽपि तस्य विरुद्धं, येन तस्योपरि तेन निम्नोद्धितं टिप्पणकृतम्, तथेदम्—“ त्रिषातीमित्तं इत्यादि लिखितं इदं योत्सावितम् अतस्तेऽत्रमात्रम् । ” एवमूलेऽपि B प्रत्यादर्शं द्वे वर्षे पत्रं सुरक्षितं मुद्रितं वा परिवर्तितं ।

पुनश्च पुस्तकटिप्पणीद्वययुक्तं ८६ तमं पत्रं पश्य कर्तुं चमेन B पुस्तकच्छेदकेनैव नीचे निर्दिष्ट टिप्पणीपुष्पावर ८८(१) तमं पत्रं लिखितम्, तद्विषयी यथा—“ श्री युष्माणसमहोपाध्यायवैशाख्य एवमदं पूर्वार्द्धोद्धितं (लिखितं) तत्र तत्र पूर्वार्द्धे त्रिषातीमित्तं इत्यादि लिखितं इदं योत्सावितम् अतस्तेऽत्रमात्रम् । ” एवमूलेऽपि B प्रत्यादर्शं द्वे वर्षे पत्रं सुरक्षितं मुद्रितं वा परिवर्तितं ।

१९९ ° च दृश्यते ° E । १७० ° ओ अम्हाणमणुओ तु ° H । १७१ ° लमेह ॥ १७२ ° अणम्मि य, आगमगाहो य लोयकवदाने (करणे य E) । उत्तरपारणयम्मि य दाणं तु बहुफ(प्फ)ळं अण्ण CDEGH ।

यत् उक्तमागमे—

(१८) छद्म-ऽद्वय-द्वय-दुवाकसेहि मास-ऽद्वयमासत्ववेहि ।

अकिरितो गुरुवयणं, अणंतसंसारिओ होइ ॥३॥

(१९) गुरुआणामंगाओ, रणे कटं तवं पि काऊण ।

तहवि हु पत्तो नरगं, सो कुळयवाळओ साहू ॥४॥

(१००) गुरुअणाइकपणे, आयावेंतो करेइ जइ बि तवं ।

तहवि न पावइ मोक्खं, पुण्वभवे दोवई चेव ॥५॥

एवं पि भगिया तेण सुच्छंति दुक्खिणीययं, ण करेति गुरुवयणं, न विहिंति पढिवत्ति, नपंति उच्छेदवयणाई, कुणंति सेच्छाप तवं, आयरंति गिययामिप्पाएण सामायारि । तओ गुरुणा चित्तयं—

(१०१) “तारिसा मम सीसाउ, जारिसा गळिगईंभा ।

गळिगईमे चहत्तार्णं, दणं गेणइ संजमं ॥६॥

तथा—

(१०२) छंदेण गआ छंदेण भागओ चिडए य छंदेण ।

छंदे यं वट्टमाणो, सीसो छंदेण मोत्तवो ॥७॥

ता परिहरामि एए दुक्खिणीयैक्षीते तओ अण्णाग्नि दिणे रयगीए पमुत्तार्णं साहिओ सेज्जायरस्स परमथा जहा—अन्धे नियसिस्ससिस्साणं सागरचंदसूरीणं पाते वक्खामो, जइ कहं बि आउडा गिम्बेणेण पुच्छंति तओ बहु सराष्टिकण मेसिकण य सोहेज्जमु ति भणिकण गिम्माया । पत्ता य अणवरयमुहेपियाणेहि, तव्य पविडा निसीहयं काऊण । ‘येरो कोऽवि भज्जओ’ ति काऊण अर्बज्जाए ।

(१०३) अपुठं दट्टणं, अण्णुट्ठाणं तु होइ कायव्वं ।

साहुग्नि दिट्टपुच्छे, जहारिं जस्स जं जोग्गं ॥८॥

इति सिद्धंत्यायाममुमेकं न अण्णुडिओ सागरचंदसूरीणा । वक्खामसमचौए य णाणपरीसहसहमाणेण पुच्छंति सागरचंदेण—अज्जय । केरिं मए वक्खामिणं । काऊणसूरीहिं अणियं—सुदं । सवो पुणे वि मणियं सागरचंदसूरीणं—अज्जय । पुच्छेहि किपि । काऊणसूरीहिं भणियं—जइ एवं तो वक्खाणेइ अणियं । सागरचंदेण भणियं—अणं विसमपययं वक्खाणावेमु । तेण भणियं—न विसमपययमवगच्छामि । तओ समादो वक्खाणेउं ‘नतिमं’ धम्मइ किं न चितेह’ इच्छाइ । अत्रान्तरे भणितं काळिकाचार्यैः—नास्ति भर्मः प्रत्यक्षादिप्रमाणोचरातिक्रान्तत्वात् स्वर-विपाणवर्दिता, उक्तं च—

(१०४) प्रत्यक्षेण ग्रहोर्ध्वस्य, निश्चितेन प्रशस्यते ।

तदभावेऽनुमानेन, वचसा तद्व्यतिक्रमः ॥९॥

१०३ अकरोती E । १०४ * दहा CH । १०५ अ CDEH । १०६ * वसिस्ते CDEH । १०७ * पमा(ह)CD नएहि CDEH । १०८ खवाए EH । १०९ * चित्तं हा * CDEH । ११० तत्ति वप्पइ हिं न चितेउ, वहु परिपड पयपु अणु, पणपुअपणपकविन्ममु साऊण H) नय(ह H)वैययमु, कीविय H) वट्टपुअओवपु; अज्जनिहिनिवदियरण तिव्व बुलहउ माणुअममु; निणुण्डु निणुण्डु भवियण्डु विह पर जियवरममु ॥ अत्रा० EGH ।

ननु प्रत्येक्षादिना प्रमाणेनासौ गृह्यत इत्येवं तद्विषययत्नेन । 'अन्वो पियामहाणुकारी कोवेस खडेकरो' भण्णमा-
णेण भणियं सागरचंदेण—'तत्र यदुक्तं नास्ति धर्मस्तत्र प्रतिष्ठापदपोर्विरोधं प्रकटमेव लक्षयामो, नास्ति चेद्धर्म इति कथम् ?
धर्मं चेद् नास्तीति कथमपरैर्ममस्याभ्युपगतत्वादेवमुच्यते, तर्हि गम्यते शृङ्गामः परकीयोऽभ्युपगमो भवतः प्रमाणमप्रमाणं
वा ? यदि प्रमाणं सिद्धं नः साध्यम्, अथाप्रमाणं तर्हि स एव दोषः, यच्चोक्तं प्रत्यक्षादिप्रमाणमोचरातिक्रान्तत्वात्
तदप्यसत्, यतः कार्यदोशेभ्योऽपि धर्मो धर्मोऽपि प्रत्यक्षेण गृह्यते' इति उक्तं च—

(१०५) पर्माज्जन्व कुले शरीरपटुता सौभाग्यमायुर्धनं,
धर्मेणैव भवन्ति निर्मल्यशो-विद्या-अर्थसम्पच्छ्रियः ।
कान्ताराण महाभयाच्च सततं धर्मः परित्रायते,
धर्मः सम्यगुपासितो भवति हि स्वर्गापवर्गमदः ॥१०॥

अथ—

(१०६) नियक्खोहामियत्थंरैराय-मयणं वर केवि दीसंति ।
संगुल्लक्ख्वा अण्णे, पुरिसा गोमाज्जसारिच्छा ॥११॥
(१०७) परिसुण्णियासेससमत्थसत्यसुरमंतिविद्धममा केवि ।
अण्णाणत्तिमिविच्छन्ना, अन्ने अंघं ज्व विपरंति ॥
(१०८) संपत्तत्तिवग्गमुत्ता, 'धंमे दीसंति जणमण्णांदा ।
परिवज्जियपुरिसत्था, चन्वियणेज्जा चिसहरं ज्व ॥१२॥
(१०९) धरियधवलायंवेत्ता, वेदियणोगुट्ठपपडमारप्पा ।
वच्चंति गयाह्वा, अण्णे धोवंति सिं ॥१३॥
(११०) पणइंयंणूरियासा, निम्मलजसमरियमहियलाभोणा ।
अण्णे स कलंकेल्ला, पोई पि भरंति फहं करवि ॥१४॥
(१११) अणवरयं वेत्ताण पि, पड्डइ दव्वं सुयं व केत्तिचि ।
अण्णेसिंमंवेत्ताण वि, वेप्पइ णरणाह-चोरेहि ॥१५॥
(११२) इय धम्माधम्मफलं, पचक्खं वेण दीसए साह ।
गोत्तुणमहम्मं आयरेण धम्मं चियं करेसु ॥१६॥

इओ य ते दुट्ठसीता पमाए आयरियमपेच्छमाणा इओ तवो गवेसणं^{१०१} कुणंता गया सेज्जायरसमीवं, पुच्छिओ म
ज्जा—सादय ! कर्हिं गुरुणो ? तेण भणियं—तुम्मे ज्वे जाणहं णियं गुरुं, किमहं वियाणामि ! तेहिं भणियं—सा एवं
कहेहि, न तुज्ज अकहिकणं वच्चंति । तओ सिज्जायरेण भिउडिमासुरं वयणं काळण भणिया—'अरे रे दुट्ठसेहा ! ण कुणह
गुरुणं आणं, चोइज्जेता वि न पडिक्खजहं सारण-वारणाईणं, सारणाइविरहियस्स आयरियस्स महंतो दोसो, जओ
भणियमागमे—

(११३) जहं सारणसुवगयाणं, जीवाणं णिर्किंतए सिरे जो ए ।
एवं सारणियाणं, आयरिथो असारओ गच्छे ॥१७॥

१०१ ° दिनातो गृ० D । १०२ ° ण प्रत्यक्षेण ° CDEH । १०३ यत्नो गृह्यते EG । १०४ ° ओं गृ० CD ।
१०५ ° रत्नामह ° EH । १०६ णं दी ° CDEH । १०७ ° लाह्व ° AB । १०८ याचिति CD । १०९ से उ ° EH ।
११० ° गवेसं दृ ° H । १११ ° गदित्ता ° CDEH । ११२ गवेसयत्ता न ° E ।

(११४) जीहाए वि लिहंतो, न भइओ सारणा जहिं नत्थि ।

ढंढेण वि ताहंतो, स भइओ सारणा जत्थ ॥१८॥

(११५) सारणमाइविउच्चं, गच्छं पि य गुणगणेण परिहीणं ।

परिवत्तणाइवग्गो, चइज्ज इह सुत्तविहणाओ ॥१९॥

‘तुम्हे य दुब्बिणीया, आणाए अवट्ठमाण ति काऊण परिचत्ता ता पावा ! ओसरह मम दिदीपहाओ, अण्णहा भगेस्सह ण कहियंति । तओ भीया सेज्जायरं समावेत्ता भणति । अवि य—

(११६) दंसेहि एगवारं, अम्ह गुरु जेण तं पसीएउं ।

आणाणिदेसपरा, जावज्जीयोई वट्ठामो ॥२०॥

(११७) किं बहुणा सूरीणं, संपइ हियइच्छियं करेस्साओ ।

तो कुणसु दयं सावय !, साहेहि^१ कहिं गया गुरुओ ? ॥२१॥

तओ ‘सम्मं उवट्ठिय’ ति नाऊणं कहिय सम्मावं पेसिया तत्थ । गच्छं च साहुबवं लोमो पुच्छइ—को एर वच्चेहे^२ ते भगति—कालगमूरी । सुयं च सवणवरंपराए स्तागरचंदेण^३ सूरिणा पियामहागमण । पुंउओ कालगमूरी—अज्जय ! किं मम पियामहो समागच्छइ^४ तेण भणियं—अग्गाहि^५ वि समायणिय । तओ अणम्मि दिणे तयणुमगल्लयं पत्त साहुबवं । अम्मुट्ठिय स्तागरचंदेण । तेहिं भणियं—उवविस्सिह तुम्हे, साहुणो चेउ एए, गुरुणो उण पुरओ समागया । आयरिएण भणिय—ण को वि इत्थाऽऽगओ खडेक्करणेन मोत्तूण । इत्थतरम्मि समागया वियारभूमीओ कालगसूरिणो । अम्मुट्ठिया य पाडुणोसाहुबंदेण । स्तागरचंदेण भणियं—किमेय^६ । साहहिं भणिय—भगवतो कालगसूरिणो एए ति । तओ लज्जेए उम्माट्ठिता सामिया, वहुं च शूरियमादत्तो । गुरुहिं भणिय—मा सतप्प, न तुज्ज भाउदोसो किंतु पसीये-दोसो । अण्णया य वालुयाए पच्छयं भरावेत्ता एगत्य पुंजाविओ, पुणो वि भराविओ पुणो वि पुंजाविओ, एवं च भरिओब्बियेयणं कुणंतरस सेसीहओ पच्छओ गुरुहिं जहा—नुत्थिय किंचि^७ तेण भणियं—ण किंचि । गुरुहिं भणियं—“नहेस वालुयापच्छओ पडिपुण्णो तहा बुद्धमसामित्स पडिपुण्ण सुयणाण साइसयं च, तवार्थक्खीए^८ जंइसामित्स किंचूणं अप्पाइसयं च, तत्तो वि पगवत्स अण्णतरमप्पतराइसयं च जओ छट्ठाण गया ते पि भगवतो सुव्वति । एवं च कमत्तो—हियमाणं जाव मह सयासाओ तुह गुरुओ अइदीणं, तत्स यि सयासाओ तुह हीणतरं^९ ति, किंच पाएण पण्णाइसयं अप्पं च दूतमाशुभावओ सुयं ता मा एवंदिहेण वि सुएण गव्व उव्वइसु, भणियं च—

(११८) आसच्छवणुमयाओ, तर-तमजोगेण^{१०} हुति मइविभवा ।

मा बहव को पि गव्वं, अहगेज्जो पंडिओ एत्थ ॥२२॥

(११९) इय अच्छेरयचरिओ, गामा-ऽऽगर नगरमंडियं वसुहं ।

आणावडिच्छअहुसिस्सपरिउदो विहरई मयवं ॥२३॥

(५)

(१२०) अह अण्णया सूरिदो, भासुंरंखुंदी पलंउणमालो ।

हार ऽद्धहार-तिसरय-पालवोच्छइयवच्छयलो ॥२॥

१११ ° गदेउ AB । ११४ ° वाय चिट्ठामो CD । ° वाए चेट्ठामो GH । ११५ ° हेह क ° AB । ११६ ° वट्ठ ते EH । ११७ ° चदसू ° CDEH । ११८ ° व्हेहिं यमा ° AB । ११९ ° जगेहिं सा ° H । २०० ° न अण्णुपि ° EH । २०१ ° यस्स, अ ° AB । २०२ ° न होति EH । २०३ बुदी-शरीरम् ।

- (१२१) वरकडय-तुडिययंभियभ्रुयाजुगो कुंडल्लिहियगंदो ।
वैरैयररणकडकिरीडेरंतसिरभागो ॥२॥
- (१२२) किं बहुणा सिंगारियसयलंगो विमलवत्यपरिहाणो ।
सोधम्मंमुंसभाए, तिण्हं परिमाण मज्झमि ॥३॥
- (१२३) सत्तण्हं अणियाणं, अणियाहिवईणं तह य सत्तण्हं ।
तायत्तीसयअंगाभिरनलसामाणियसुराणं ॥४॥
- (१२४) सोहम्मनिवासीणं, अण्णेसिं छोगपालयाईण ।
सुर-देवीणं मज्जे, सक्के सीहासणवरम्मि ॥५॥
- (१२५) उवविट्ठो ललमाणो, वरिट्ठितियसाहिवत्तरिदीए ।
आलोइयलोगद्धं, विजलेणं ओहिणाणेणं ॥६॥
- (१२६) तो^१ पेच्छइ सीमंघरसामिजिणं समवसरणमज्झत्तं ।
कुणमाणं धम्मकइ, पुव्वविदेहम्मि परिसाए ॥७॥
- (१२७) वट्ठित्तु तओ सहसा, तत्थ ठिओ थेव वंदई भगवं ।
सुरणायगरिदीए, तओ गओ सामिमूलम्मि ॥८॥
- (१२८) वंदित्तु सए ढाणे, उवविसिओ जा मुणइ जिणवयणं ।
ता पत्थावेण जिणो, साइइ जीवे निगोयक्खे ॥९॥
- (१२९) तं सोऊण सुरिंदो, विस्सयउप्पुल्लोयणो एवं ।
सिरिकयकयंजलिवडो, जंपइ परमेण विणएणं ॥१०॥
- (१३०) भगवं ! भरहयासे, इय सुहुमनिगोयवण्णणं काडं ।
किं मुणइ कोइ^२ संपइ, निरइसये दूसमाकाळे ? ॥११॥
- (१३१) तो भणइ जिणो सुरवइ !, कालगसूरी जिगोयवक्खणं ।
भरहम्मि मुणइ अज्ज वि, जह वक्खायं मए वृह ॥१२॥
- (१३२) तं सोडं वज्जहरो, कोऊहल्लेण इत्य आगंतुं ।
काडं धंभणरुवं, वंदेता पुच्छई सरिं ॥१३॥
- (१३३) भगवं ! जिगोयजीवा, पण्णचा जे जिणेहिं समयम्मि ।
तं वक्खणह मज्झं, अईव कोऊहलं जम्हा ॥१४॥
- (१३४) तो भणइ मुणिवरेंदो, जलहरगंभीरणिग्घोसो ।
जइ कोडगं महंतं, मुणसु महाभाग ! उवज्जतो ॥१५॥
- (१३५) गोला य असंखेज्जांसंखनिगोओ य गोलओ मणिओ ।
एकेकम्मि जिगोए, अणंतजीवा मुणेयव्वा ॥१६॥

२०४ * छाहि * C । २०५ वररणकडकु(क EH)किरीड * ABEH । २०६ सोहम्म * EH । २०७ * लेवि
वि लो * CDEH । २०८ ता CD । २०९ जो वि छं * CDEH । २१० * ज्जा, असंखणिग्घोयगो CEH ।

- (१३६) इच्छावित्यरेणं, वक्त्राप सूरिणा सहस्रमखो ।
सविसेसपाणजाणणिमित्तमह पुच्छप पुण वि ॥१७॥
- (१३७) भगव ! अणोसगमहं, काठं इच्छामि बुद्धभावाओ ।
ता मह केत्तियमाहं, साहेहि जहद्वियं णाडं ॥१८॥
- (१३८) तो सुयणाणेण गुरु, उवउत्ता जाव ताव वद्धंति ।
दिवसा पक्खा मासा, वासा वासस्सया पलिया ॥१९॥
- (१३९) अयंरो उ दुण्णि तस्साऽऽडमाणमवलोइऊण वो सूरि ।
सविसेसुवओमाओ, जाणड वज्जारहो एसो ॥२०॥
- (१४०) इंदो भवं ति सूरिहिं जपिण कलियकुंडलाहरणो ।
जाओ णियरूवणं, पुरंदरो तक्खणं चेव ॥२१॥
- (१४१) भूल्लियमालकरयल-जाण् रोमंचकुंडजंतो ।
भत्तिभरणिम्मरंगो, पणमइ सूरिण पेयंकमलं ॥२२॥
- (१४२) अइसंकिलिइत्तमकाळे वि तए जिणागमो जेण ।
परिओ गुणगणसूसिय ! तुज्ज णमो होउ सुणिणाइ ! ॥२३॥
- (१४३) गिरइसए वि हु काळे, णाणं विष्फुरइ निम्मलं जस्स ।
विम्हावियतिर्यैल्लोकं, तस्स णमो होउ तुह सामि ! ॥२४॥
- (१४४) जेणोण्णइ तए पवयणस्स संनस्स कारणे विहििया ।
अचच्छुसचरिणं, पपपउयं तस्स तुह नमियो ॥२५॥
- (१४५) इय योऊण सूरिंदो, सुमरंतो सूरिनिम्मलगुणोइ ।
आयासेशुप्पइडं, पचो सोहम्मरूपम्मि ॥२६॥
- (१४६) सूरि वि य काळेणं, जाणेत्ता णिययआउपरिमाण ।
संछेहणं विहंडं, अणसणविहिणा दिव पचो ॥२७॥

इति काशिकाचार्यकथामञ्ज समाप्तमिति ॥ प्रथमाग्रम् ३६० ॥छा॥

मूलशुद्धिटीकाकारप्रशस्तिः

आसीचन्द्रकुलाम्बरैकशशिनि श्रीपूर्णतल्लीयके,
 गच्छे दुर्धरशीलधारणसहैः संपूरिते संपतैः ।
 निःसम्बन्धविहारहारिचरितश्चच्चरितः शुचिः
 श्रीसूरिर्मलवर्जितोजितमतिशार्वाप्रदेवामिधः ॥१॥

तच्छिष्यः श्रीदत्तो, गणिरभवत् सर्वसत्त्वसमचित्तः ।
 नरनायकादिवित्तः, सदृष्टो चित्तनिर्मुक्तः ॥२॥

सूरिस्ततोऽभूद् गुणरत्नसिन्धुः, श्रीमान् यशोमद्र इतीदसंज्ञः ।
 विद्वान् सितीर्षेनतपादपद्मः, सवैष्टिको निर्मलशीलधारी ॥३॥

नीरोमोऽपि विधानतो निजतत्त्व(त्रुं) संल्लिख्य सर्वादरात्,
 सर्वाहारविवर्जनादनमनं कृत्वोज्जयन्ते गिरी ।
 काष्ठेऽप्यत्र फलौ त्रयोदशदिनान्याधर्यहेतुर्जने,
 शस्यं पूर्वमुनीश्वरीयवरितं संदर्शयामास यः ॥४॥

तच्छिष्यो भूरिशुद्धिर्मुनिवरानिरैः सेवितः सर्वकालं,
 सच्छास्त्रार्थमवन्धमवरवितरणाष्टग्विद्वत्पुकीर्तिः ।
 येनेदं स्थानकानां विरचितमनघं सूत्रमत्यन्तरम्यं,
 श्रीमत्पुष्पसूरिर्जितमदनमटोऽभूत् सतामप्रगामी ॥५॥

राद्धान्त तर्क-साहित्य-शब्दशास्त्रविशारदः ।
 निरालम्बविहारी च, यः क्षमाम्नुमहोदधिः ॥६॥

सिद्धान्तदुर्गम महोदधिपारगामी,
 फन्दर्पदर्पदलनोऽनघकीर्तियुक्तः ।
 दान्ताऽतिदुर्दमद्वयीकमदातुरङ्गः,
 श्रीमांस्ततः समभवद् गुणसेणसूरिः ॥७॥

जगत्पति कृताथर्यं, सुराणामपि दुर्लभम् ।
 निशाकरकराकारं, चारित्रं यस्य राजते ॥८॥

तत्वरणरेणुकल्पः सूरिश्रीदेवचन्द्रसंज्ञोऽभूत् ।
 तच्छिष्यो शुभक्तस्तद्विषयिपणो विनिर्मुक्त ॥९॥

किञ्च—

श्रीमदभयदेवामिधमुरैर्यो लघुसहोदरः स इह ।
 स्थानकरत्ति चक्रे सूरिः श्रीदेवचन्द्राख्यः ॥१०॥
 मतिविकलेनापि मया, गुरुभक्तिमेरितेन रचितेयम् ।
 तस्मादियं विशोष्या, विद्वद्भिर्मयि कृपां कृत्वा ॥११॥

आवश्यक-सत्पुस्तकलेखन-जिनवन्दनाऽर्चनोद्युक्तः ।
 शय्यादानादिरतः, समग्रदिह वीहकः श्राद्धः ॥१२॥
 तद्गुणगणानुयायी, श्रीवत्सस्तत्सुतः समुत्पन्नः ।
 तद्वसतावधिवसता, रचितेयं स्तम्भतीर्थपुरे ॥१३॥
 रस-युग-न्द्रे (११४६) वीर्तेर्विक्रम संवत्सरात् समाप्तेयम् ।
 फाल्गुनसितपञ्चम्यां, गुरुवारे प्रथमवसरे ॥१४॥
 अणहिलपाटकनगरे, वृत्तिरियं शोषिता सुविद्वद्भिः ।
 श्रीश्रीलभद्रमसुखेराचार्यैः शास्त्रतत्त्वज्ञैः ॥१५॥
 साहाय्यमत्र विहितं, निजशिष्याशोकचन्द्रगणिनाम्ना ।
 प्रथमप्रतिमाखिलता, विश्रामविवाजितेन शृङ्गम् ॥१६॥
 प्रत्यक्षं निरूप्यास्या ग्रन्थधानं विनिश्चितम् ।
 अनुष्ठुभां सहस्राणि संपूर्णानि त्रयोदश ॥१७॥
 अङ्कतोऽपि सहस्र १३००० ॥ ३ ॥ शुभं भवतु ॥

A संज्ञकमूलशुद्धिप्रतिप्रशस्तिः—

माष्ट[इ मा]र्द्धिकोऽयं पिङ्गुलरसितो(तै)र्गितगायी वसन्तो,
 हेमन्तो दन्तवीणापटुरथ शिशिरो घातविध्मातवंशः ।
 श्रीमद्वीरस्य कीर्तिं ना... इतरा(?) चन्द्रसूर्या(वीं) च सभ्या ।
 यावत् सङ्गीतमास्ते श्रुति विजयतां पुस्तकस्तावदेवः ॥१॥
 राजहंसाविमौ यावत् कीदृतः पृथुपुष्करे ।
 सङ्गस्तावदयं नन्याश्रतः . [तीर्थकरादिभिः] . . . ॥२॥

B संज्ञकप्रतिप्रान्ते पुष्पिकेयम्—

संवत् १५०९ कार्तिक सुद ७ भौमे । मं० वाङ्मकेन लिखितम् ॥ श्रीः ॥

श्रीस्वरतर सा० घना मन्ना सा० मोजा माणगदेआदैर्लेखितेयं कथा । सासपुरवास्तन्य सा० मदा सा० मान्हुणदे
 तयोः सुत ज-वना सा० भूवराम्यां सिद्धान्तमक्या महाक्षेपेण . . . थावळोयपि मेयं (?) कल्पपुस्तिका द्रव्यव्ययेन ।

C संज्ञकप्रतिप्रान्ते पुष्पिकेयम्—

संवत् १३३० आषाढवदि ११ रवौ लिखितपत्तननगरीय-बृहत्शालीयमाण्डमारस्थितताडपत्रीयपुस्तकाङ्कितमिदं
 पुस्तकम् ॥

[२]

मलधारि-श्रीहंसचन्द्रसूरिविरचित-पुष्पमालान्तर्गता

कालिकाचार्यकथा ।

[रचनासंयत् १२ अष्टाष्टिक]

ननु प्रतिपिद्धं सेवमानोऽप्यसौ कथं न दोषभाजित्याह—

पडिसिद्धं पि कुणतो, आणाए दब्ब-त्तिच्च-कालन्तू ।

सुज्झइ विमुद्धभावो, कालयसूरि व्व जे प्रणियं ॥

अक्षरार्थं पश्चादपि वक्तव्यम्, भावार्थस्तु कथानकेन तावदुच्यते—

नामेण धरावासं, अत्थि पुरं जत्थ सव्वमयमुक्के ।

वेसमणेणं नासीकय व्व दीसंति घणनिवहा ॥१॥

सीहो व्व बंहरसीहो, वेरिमहाकरिघडाण दुप्पेच्छो ।

तं पालइ नरनाहो, देवी सुरमुंदरी तस्स ॥२॥

काळो नामेण सुओ, तेसिं पालवओ विं सगुणेहि ।

सियपक्कससहरो हव, कळाविसेसेहि वित्थरिओ ॥३॥

वयणत्स पंकयं कुवलयाइणो लोयणाइ ववमाए ।

जुज्झिंस्स जिए कइमवि, समुदायसिरी गुणोऽणुवमा ॥४॥

किं बहुणा अमरीओ वि, लंपिडं जीए रेहए कयं ।

सा नामेण गुणेहि व, सरस्सई आसि से वेहिणी ॥५॥

पत्तो व जोव्वणयरं, रागहोसानळेण पज्जलिये ।

इज्झंतसुचरियजणं, नाऊण भवाडविं कुयरो ॥६॥

तप्पसमनीरपूरं व, गिण्हए जिण्ययं वयं पैवरं ।

पंचसयनिर्वसज्जओ, गुणसंदरसूरियासम्मि ॥७॥

वहिणी वि हु पडिमुद्धा, गिण्हइ दिक्खं करेइ जगगतं ।

इयरो विं थेवदियहेहिं, चेव पत्तिजण बहुसुचं ॥८॥

गीपत्थो संगाओ, अणेयविज्जाइअइसयसमग्गो ।

सूरिपए उवविट्ठो, विहरंत्तो अह कयाइ इमो ॥९॥

१ P भावतो लोकोत्पन्नचित्तो दृश्यते-अल्लसिं आणमयमुक्के, सिद्धिफलसूरिजगगतंहेहि । २ जज्झोसुचरियजणो, जह मायारिया तइ सुणेइ ॥ ३ वयरसिंहो C । ४ वि जो सगुणो M । ५ * सु जं एकेकं M । ६ अग्निणी C । ७ परमे C । ८ विवेहिं सुओ C । ९ वि ओव * C P ।

लज्जेणि संपचो, सरस्सई वि हु केहं पि एइ तहिं ।
 लज्जेणिराइणा, गइभिल्लनामेण कइया वि ॥१०॥
 सपणीविदेण समं, वियारभूमिं गया इमा दिट्ठा ।
 अह संकिलिट्ठकम्भोदण्ण सो चित्तए एवं ॥११॥
 “जइ हंत ! इमा वि वयं, करेइ परिचत्तरइसुहा वाला ।
 तो विट्ठलपुरिसयारो”, किह अज्ज वि वम्महो नियइ ” ॥१२॥
 इचाइ चित्तयंतो, मयणानलदह्दुमुल्लविवेयदुमो ।
 चेत्तुं हवेण अंतेवरम्मि तं साहुणिं खिवइ ॥१३॥
 पोकरइ दहं च इमा, नयणंसुपवाहसित्तघरणियला ।
 विलवइ य हा सहोअर !, हा पवयणनाह ! मुणिसीह ! ॥१४॥
 सिरिकालगद्धरि ! निचाइमेण एएण मज्झ हीरंतं ।
 चरणयणं परिरक्खवइ, न तुमं मोत्तूण मंहे सरणं ॥१५॥
 अह कालगमूरी वि हु, नाऊणं कह वि वइयरं एयं ।
 गंतुं नरिंदपासे”, पमणइ तं कोमलगिराहिं ॥१६॥
 तारयगणाण चंदो, इंदो जह मुरगणाण नरनाह ।
 तह लोपाण पमाणं, तं चिय ता कह इमं कुणसि ॥१७॥
 इयरो वि अकज्जाओ नियत्तियब्बो पमाणपुरिसेहिं ।
 जइ ते वि कुणति इमं तो जायं सच्चमेयं” पि ॥१८॥
 जल्य राया सयं चोरो, भंडिओ य पुरोहिओ ।
 वेणं भयइ नागरया !, जायं सरणओ भयं ॥१९॥
 अघ्माण वि परलुवईण, राय ! संगो दुहावहो” चेव ।
 जो लिंगिणीण संगो, सो पुण गरुयं महापात्रं ॥२०॥
 बहुनवरधूयासंगमे” इ, जइ निव ! गओ सि न हु तोसं ।
 तो चत्तविट्ठसाए हवेण गहियाइ दीणाए ॥२१॥
 लिंगिणिमित्ताइ इमाइ, राय ! को तुज्झ होज्ज परिओसो ।
 नरवड्ढो य रिसीणं, धम्मं वेइइति न मुसति ॥२२॥
 जेण निवरनिरवयाइ”, मुब्बंति तवोवणाइं सव्वाइं ।
 तो चित्तिऊण एमाइ, मुंछं सयमेव मह बहिणि ॥२३॥
 इचाइ शुत्तिजुत्तं, मूरीहिं नराहिवो पमणिओ वि ।
 संजापविवज्जासो, जा न मुयइ साहुणिं कह वि ॥२४॥

१ बहिणि P । १० ° मूली C । ११ ° तो जइ C । १२ मे ए ° C । १३ ° से, मणइ य तं C । १४ ° व
 ति C । १५ दिघ म ° C । १६ ° हो जवइ C । १७ ° मेण, ज ° C । १८ वइति M । १९ ° इं पुत्त ° C ।
 २० मुत्तल्ल चयमेव मह बहिणि C ।

तो मिलिऊणं मणिओ, संवेण इमो वि जा अवण्णाए ।

दिट्ठो नराहिवेणं, तओ य कोवं गओ सूरी ॥२५॥

जे संघपच्चणीया, पवयणउवघायगा नरा जे य ।

संजमउवघायपरा, तदुवेक्खाकारिणो जे य ॥२६॥

तेसि वच्चामि गइं, जइ एवं गइभिद्धनिवक्खं ।

उम्मूलेमि न पवणो व्व, वद्धमूलं पि पुइईए ॥२७॥

एयं कुणइ पइणं, तत्तो चित्तह महाबलो एस ।

गइमिविज्जापे निवो, ता घेतव्वो उवाएण ॥२८॥

एयं च विदुश्य ततः कैतवेन कृतोन्मत्तकृपेणो नगरमध्ये इदमसंबद्धं प्रलपन् परिभ्राम्यति—यदि गर्दभिद्धो राज्ञा ततः किमतः परम् ? , यदि इम्यमन्त-पुरं ततः किमतः परम् ? , विषयो यदि वा रम्यस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा करोमि भिक्षादन्नं ततः किमतः परम् ? , यदि वा शून्यगृहे स्वर्णं करोमि ततः किमतः परम् ? ।

इय एवमाइ उम्मसैचेट्ठियं तस्स सूरिणो बड्डं ।

भणइ सहवस्वं सव्वं, सवाल्ल-बुद्धाडलं नयरं ॥२९॥

आसन्ननिवारो नून, एस राया म्पणीण वयभंगं ।

जं कुणइ इयस्स य, म्पणिवइस्स गुणरयणजलनिहिणो ॥३०॥

उम्मत्तयाए हेऊ, जाओ सो वेव निम्पिणो पावो ।

न गणइ म्पणिजणवयणं पि कह वि अइसंकिलिद्धमणो ॥३१॥

इंथे जणअवण्णवार्यं, उम्मत्तं जाणिऊण सूरिं च ।

सामंत-मंतिग्रगो भणइ पयत्तेण नरनाहं ॥३२॥

देव ! विरुद्धं एयं पि, ताव जं लिगिणीधं परिभोगो ।

जं पुण सूरी अक्काणिओ तए होइ उम्मत्तो ॥३३॥

एयं तु विरुद्धपरं, तहेव अवहीरणं बहुजणस्स ।

सो एत्तियम्मि वि गए, म्मुंच इमं साहुणिं जम्हा ॥३४॥

बल्लइ अक्कीपड्डहो, तुह्माणं देव ! सयल्लनयरम्मि ।

दीसंति एत्थ फज्जे, इह-परभवआवईओ य ॥३५॥

इय सोऊणं राया, कुविओ निव्वत्थए इमे सव्वे ।

मोहग्गहाभियूओ, न गणेइ हियं पि उवइहं ॥३६॥

लोयाओ इमं निस्सुयं च, सूरिणा निच्छएण तो निवइं ।

नाऊण दंडसज्जे, अह नयरीओ विणिकत्ततो ॥३७॥

कमसो य तओ पत्तो, सगकूलं नाम सिंघुपरकूलं ।

तत्थ य जे सामंवा, ते सव्वे साहिणो मणिया ॥३८॥

साहायुसाहिनामेण, भयए ताण अहिबई राया ।
 पैकस्स साहिणो अह, पुरम्मि गंतुं ठिओ सूरि ॥३९॥
 विजाए अइसएहिं, धम्मकहाए य मूरिणा एसो ।
 आवज्जिओ तओ अबया य एयस्स साहिस्स ॥४०॥
 अन्नस्स य पंचाणउइसाहिवग्गस्स उवरि परिकुविओ ।
 साहायुसाहिरायें, अह सव्वे मरणभयतसिया ॥४१॥
 भणिया सूरिहिं इहं, निरत्ययं चेव मरह किं तुम्मे ? ।
 त्तिथुं ऊत्तरिऊणं, हिंदह आहिंद(हु)गत्ताए ॥४२॥
 सा तुम्हाणं सव्वं, होदी^{१०} सुत्थं ति एवमाईहिं ।
 तव्वयणेहिं ते वि हु, कमेण पत्ता सुरद्धाए ॥४३॥
 तो छन्नउईभागे, काऊणं जणवयं ठिया तत्थ ।
 वत्ते वासारत्ते, भणिया ते सुरिणें सव्वे ॥४४॥
 गिण्हह मालवदेसे, इण्हि उज्जेणिनरवई चेत्तुं ।
 बिउलम्मि तम्मि चिट्ठह, सव्वे वि सुहेण जं तुम्मे ॥४५॥
 तो ते भणति अस्सं, दविणं नत्थि त्ति तेण न वरामो ।
 तत्थियदूरे गंतुं, तो सूरि चुण्णुत्तीहिं ॥४६॥
 पौंडित्तु बिउलक्कणयं, समप्पए ताण ते वि तो हिंदा ।
 लाडविसेंपनिववग्गं, गिण्हता सव्वमणुस्सो ॥४७॥
 उज्जेणिविसयसंधिं, पत्ता गहमिल्लनरवई तं व ।
 सोढं आगच्छइ तैत्थु, चेव निषवलमरसमग्गो ॥४८॥
 असि-सत्ति-सेल्ल-वावल्ल-भल्ल कुंताइसत्थमीमाई ।
 करि-तुरय-रहसमारुद्धमिलियवहुसुहइचंडाई ॥४९॥
 आभिट्ठाई बलाई, दोन्नि वि अवरोप्परं सकोवाई ।
 अह हारियं तण्णदेण, तत्थ गहमिल्लसेन्नेण ॥५०॥
 तो गहमिल्लराया, पल्लोइई पविसिऊण उज्जेणिं ।
 रोहंगसज्जो जाओ, परसेन्नाई व सव्वत्तो ॥५१॥
 आवासियाई सव्वप्पणा य दोयं कुणति पइदियहं ।
 अह अन्नदिणे दिट्ठो सुंनो कोट्ठो तओ सूरि ॥५२॥
 पुच्छति सगनरिदा, सरिऊण कदेइ सो वि गह अज्ज ।
 अंत्थमिदिणो त्ति राया, गहभिंल्लो विदियउववासो ॥५३॥

२४ एहसअहिवहो M । २५ * या, ते सव्वे मरणमययीया C । २६ * हि तओ, ति * C । * हि इह, ति * M । २७ होदिह सु * M । २८ * णा एव C । २९ पयवित्तु M । ३० * छयं समग्ग C । ३१ तत्थ, वे * M । ३२ * इमो प * P । ३३ रोहमस * M । ३४ * ओ कुट्ठो त * P । ३५ * इमदिदो ति P । ३६ * इहो P ।

साहइ गहभिविज्जं, कत्यइ अट्टालगम्मि तो^{३०} ठवियं ।
 जोएह रासहिं तह, कए य दिट्ठा य सा तेहिं ॥५४॥
 तो भणियं सूरिहिं, एसा किर जावपरिसमत्तीए ।
 मुंचिहिई^{३१} महासदं, तओ य परसेनमज्झम्मि ॥५५॥
 दुपयं चउप्पयं वा, जं किंचि वि तं मुणेइ तं भूचि ।
 रुद्धिं समुगिरंतं, मुद्देण निवडेइ घरणीए ॥५६॥
 तस्मा समीवदुपयं, चउप्पयं वा दुगाउयपरेण ।
 नेउं ठवेइ सव्वे, मज्झ समीवम्मि अइनिउणं ॥५७॥
 मुंचइ षणुदराणं, अट्ठहियसयं न सहवेहीणं ।
 तह चेव कए तेहिं, धणुदरे भणइ तो खरी ॥५८॥
 एयाए रासहीए, निवाइयं चेव ययणमकयसरं ।
 नारायाण भरिज्जइ, अपमत्ता हारियं इहरा ॥५९॥
 तह चेव कयमियेहिं, न निग्गओ रासहीए तो सदो ।
 पडिहयसत्ति त्ति तओ, तस्सेव य उवरि नरवइणो ॥६०॥
 हृत्त-पुरीसे मोचुं, पलाइउं सा गया महाविज्जा ।
 तो भणियं सूरिहिं, एहहमिचं वलमिमस्स ॥६१॥
 इय तं पि विणिग्गहियं, तो वीसत्था करेइ नियफज्जं ।
 अह तेहिं पुरी मग्गा, राया वि हु वंधिउं गहिओ ॥६२॥
 तो^{३२} भणिओ सूरिहिं, रे पाव ! इडेण तीए समणीए ।
 जं चुकोउसि अलज्जिर !, इह-परभवदुवलेनिरवेवस ॥६३॥
 तित्थयराण वि पुज्जो, अणउज्ज ! आसैइओ य जं संपो ।
 तस्सावराहतुणो, पत्तो कुल्लुमुग्गमो तुमए ॥६४॥
 जं पुण अणंतभवसायरम्मि भमिइसि अणेयदुहभीमे ।
 तं भुंजिहिंसि फलं पि हु, ता अज्ज वि गिण्ह जिण्णदिकसं ॥६५॥
 पोवाइ किं पि नित्थैरसि जेण इच्चाइ जाव करुणाए ।
 पभणइ सूरि इम्मिउज्जए, निवो ताव अहिययरं ॥६६॥
 तो सूरि भणइ तहिं, समुवज्जियगरयहुसहभवदुक्खा ।
 तुम्हारिसा वि को सोक्खभायणं सव्वइ विहेउं ? ॥६७॥
 जीवदयामूलो चिय, धम्मो अम्हाण तेण न हओसि ।
 इच्चाइ वहुं निम्भच्छिउणं मोयाविओ एसो ॥६८॥

३० तो चरित C १, तो ठवित P १, ३८ सुचिही P १, सुचिही M १, ३९ ता म P १, ४० * जियं सू * CP १, ४१ * वेक्खो MD १, ४२ * ओ तए सपो M १, ४३ पावाउ M १, पावाइ P १, ४४ * सि जिणपव्वज्जाए पा * M १, ४५ को मोक्ख * P १, ४६ * न्मत्थिक * M १

सगपत्तिवेहिं विसयाउ ताहिओ ममइ तो इमो दीणो ।
 संसारं च अणंतं, ममिही तन्ममदोसेण ॥६९॥
 अह जस्स साहिणो, पद्ममेव सूरौ त्रिओ पुरवरम्मि ।
 सो उज्जेणीराया, जाओ मेसा उ सामंता ॥७०॥
 आलोइयपडिक्कंता, मणिणी सूरिहिं संजमे ठविया ।
 सगकुळाओ पत्त चि ते य सगपत्तिवा जाया ॥७१॥
 जिणपवयणप्पभावणपरम्मि अह सगनरिदवंसम्मि ।
 चट्ठे^१ तो कालंतरेण सिरि चिकमाइछो ॥७२॥
 सगवंसं इणिऊणं, जाओ राया कओ जणो निरिणो ।
 संवच्छरो य नियओ, एस पयट्ठाविओ जेण ॥७३॥
 तस्स वि वंसं उप्पाट्ठिऊण जाओ पुणोवि सगराया ।
 पणवीसे वाससए (१३५), चिक्कमाइस्सउक्कंते ॥७४॥
 परिवत्तिऊण जेणं, लोए संवच्छरो निओ ठविआ ।
 कालगसूरी उण लाडविसय-भरयच्छपमुहेसु ॥७५॥

(२)

ठाणेसु विहरमाणो, पत्तो कालेणं पड्ढाणम्मि ।
 तत्थ य राया सिरिसालवाहणो सावओ परमो ॥७६॥
 सूरौण इण्ड गरुयं, भत्ति तत्थ विप भद्वयमासे ।
 सुद्धाए पंचमीए इंदमहो हवइ तो राया ॥७७॥
 विणएण भणइ सूरि, पज्जोसवणं करेह छट्ठीए ।
 जं पंचमीए लोयाणुवित्तिनिरयस्स मह पूया ॥७८॥
 कापळा होइ न चेइयाण सूरौ वि भणइ न कयाइ ।
 पज्जोसवणा पंचमिरयणिमइक्कमइ नरनाइ ! ॥७९॥

अ तो भगवया भणिअं—

- (१) इत्थं य पणमं पणग, कारणियं जा सवीसई मासो ।
 सुद्धदसमीट्टियाणं, आसादी पुत्तिमोसरणं ॥८०॥
- (२) चाउम्मासुक्कोसो, सत्तरिआदिसा जहन्नो य ।
 येराण जिणाणं पुण, नियमा उक्कोसओ चेव ॥८१॥
- (३) इत्थं य अणभिग्गहिंयं, सीसइ राइं सवीसई मासो ।
 तेण परमभिग्गहिंयं, गिहिनायं कित्तिं जाव ॥८२॥
- (४) इय मत्तरी जहन्ना, अमोनउई वीमुत्तरसयं च ।
 जइ वासइ मग्गसिरे, दस राया तिभि उक्कोसा ॥८३॥

- (५) आसाढचउम्मासा, पढिकमणाओ य पढिकमेधच्चं ।
पज्जूसणपढिकमणं, पन्नासदिणेहिं नियमेण ॥८४॥
- (६) अवि चलइ मेरूचूला, सूरु वा उग्गमेज्ज अवराए ।
नो पंचमीए रयणी, पज्जूसवणा अइकमइ ॥८५॥
- (८६) तो कृणइ चउत्थीए, इय मणिए सूरिणा वि पढिवन्नं ।
जं कारणेण भणियं, आरेण वि पेज्जुसविपच्चं ॥८६॥
- (८७) 'तेत्पमिइं सेजाया, पज्जोसवणा चउत्थिदियहम्मि ।
पासंगियं च एयं, स्सग-विक्रमवंसकहणं च ॥८७॥
- (८८) आलोइपपढिकंतो, सुद्धो सुर-नरवरिंदनयचलणो ।
पालिय चिरपरियाओ, सूरु वि गओ अवरलोयं ॥८८॥
- (८९) सेखेवेणं कहियं, कालयसूरिण संविहाणमिणं ।
विस्वरओ पुण नेयं, निउणमईहिं निसीहाओ ॥८९॥

इति कालिकाचार्यकथानकम् ॥

[P आदर्शे CDM आदर्शानां पञ्चसप्ततितमोऽध्यायः पादद्वयमाप्त्युः 'आलोइय पढिकंतो' (८८) इत्यतोऽन्त-
पर्यन्तो पाठोऽधिकः समस्ति]—

- (१) परिवत्तिऊण जेणं, लोए संवच्छरो निओ ठविओ ।
आलोइयपढिकंतो नियगच्छधूरं बहइ सूरु ॥७५॥

(२)

- (१) इत्थो य अत्थि नपरं, भरूपच्छं नाम तत्थ घळमिच्चो ।
राया तस्स य भाया, जुवराओ भाणुमिच्चु चि ॥७६॥
- (१) एए य भायणिज्जा, कालयसूरिस्स तेसि भइणी य ।
भाणुसिरी तीए सुओ, बलभाणू राइणा सविचो ॥७७॥
- (४) मइसागरो अवंतोए, पेसिओ सूरिणो सयासम्मि ।
तेणाहओ सूरु, भरूपच्छमी समयाओ ॥७८॥
- (५) सुयथम्मो बलभाणू, पव्वइओ धम्मउज्जया जाया ।
रायाई असहंतो, पुरोहिओ सूरिसहियनिवं ॥७९॥
- (६) मणइ सुईवस्से(ज्जे?)हिं, एएहिं किं ति सूरिणा वि इमो ।
विहिओ निरुत्तरो सुत्तयाए(?) तो वयइ अणुलोयं ॥८०॥
- (७) एए महात्तवस्सी, पडु! जेण पदेण जंति नो तेणं ।
तुम्हं गमणं जुत्तं, अवयणं तप्पयाण जओ ॥८१॥

C आदर्शे ५५५ स्तुतिपद्यकालिकाचरणवर्ती पद्यकोशान्तः पाठोऽधिकः समस्ति, ए च DM आदर्शयोर्नास्ति ।

५० पञ्चसप्ततितमः M । ५१ * मिइं य M ।

- (८) विष्परिणओ निवो तो, जंपइ सचं ति फह पुणो एए ।
वीसज्जिज्जंति तओ, पुरोहिओ भणइ सच्चत्य ॥८२॥
- (९) कीरइ अणेसणाव, निवेण दिवो इमस्स आएसो ।
आहाकम्माइ जणाव दावए सो बहु फलं ति ॥८३॥

(३)

- (१०) कहिये साहहिं गरुण, ते वि नाऊण निवइणो चिचं ।
जंति अपज्जोसविए, चेव पइट्ठाणनयरमि ॥८४॥
- (११) जाणावियं च सूरिहिं, तत्थ नो जाव आगया अम्हे ।
ताव न पज्जोसवियव्वमेव तत्थ य पर[म]सइडो ॥८५॥
- (१२) निवस्सालवाहणो अत्थि, सो वि नाऊण काल्हायरिए ।
आगच्छंते संवेण संजुओ अभिमुहो जाइ ॥८६॥
- (१३) विच्छेणे पविट्ठा, नयरे ।
पज्जोसवणासमओ तत्थ य मरइडदेसम्मि ॥८७॥
- (१४) भइवयमुद्धपंचमिदिणम्मि इंदस्स जायए जत्ता ।
ता सूरिणो निवेणं, विज्जत्ता जइ इमं भयवं ! ॥८८॥
- (१५) पज्जोसवणादिवसे, अणुगतवो जणाणुवत्तीए ।
इंदो तेणं अम्हे, चेइयणहवणाइयं काउं ॥८९॥
- (१६) न पडुप्पामो तवो, पज्जोसवणं करेह छट्ठीए ।
सूरि वि आह पंचमिरयणीमेयं नइक्कमइ ॥९०॥

जओ भणियमाणमे—

जहा णं भगवं तहा णं गणहरा वि । जहा णं गणहरा तहा णं गणहरसीसा वि । जहा णं गणहरसीसा तहा णं
अण्ड गुरूणो थि । जहा णं अण्ड गुरूणो तहाणं अण्डे वि वासावासो पज्जोसवेमो । नो ते पंचमिरयणिं अइक्कमिज्जा ।

- (१७) तो भणियं नरवइणा, जइ एवं [होइ?] तो चउत्थीए ।
हवउ चि आह सूरी, एवं होउ चि नो दोसो ॥९१॥

जओ भणियमाणमे—

आरेणा वि पज्जोसवेयव्वमिति ।

- (१८) तो हिट्ठो भणइ निवो, महापसाओ ममं कओ जेणं ।
मम देवीणं पव्वोववासपारणयदिवसम्मि ॥९२॥
- (१९) होही मुणीण उचरपारणयं तो निवो मिहे गंतुं ।
देवीओ भणइ जहा, तुम्हाणममावसापण्वे ॥९३॥
- (२०) होही उववासो तस्स, पारणे इज्ज साहुवग्गस्स ।
— पारणयं तो, दाणं दिज्जइ महफलं ति ॥९४॥

- (२१) तो मुद्धचउत्थीए, चेइयपूया पभावणा य कया ।
रन्ना तव-देसण-मुणण-पोसहावस्सया निहिणा ॥९५॥
- (२२) इय कारणेण कालयसूरीहि पवत्थियं चउत्थीए ।
पज्जोसवणं अणुमच्चित्तं(यं) च संवेण एयं ति ॥९६॥

(४)

- (२३) कालंतरेण तेसिं, निहरंताणं गुणन्नियाणं पि ।
कम्मोदधाउ सीसा, जाया दुज्जिणी(ज्वीणि?)या तेण ॥९७॥
- (२४) तेहिं परुविया जह, गुरुआणाइकमं विदेऊणं ।
हुक्करतवचरमिणं मा कुणह निरत्थयं वच्छा ! ॥९८॥

यत उक्तमागमे—

- (२५) छह-उहम-दसम-दुवालसेहिं पास-उहमासत्वमणेहिं ।
अफिरंतो गुरुवयणं, अणंतसंसारिओ होइ ॥९९॥
- (२६) गुरुआणाभंगाओ, रवे कट्ठं तवं पि काऊण ।
तह वि हु पत्तो नरयं, सो कूलयवालओ साह ॥१००॥
- (२७) गुरुआणाइकमणे, आयावितो करेइ जह वि तवं ।
तह वि न पावइ सुक्खं, पुच्छपवे दोवई चेव ॥१०१॥
- (२८) एवं भणिपा वि इमे, गुरुवयणं जाव नो पवज्जे ति ।
वट्ठेति य सिच्छाए, तो गुरुणा चित्थियं एवं ॥१०२॥
- (२९) तारिसा मम सीसाउ, जारिसा गळिमइहा ।
गळिगइहे चइत्ता णं, ददं गिण्हामि संजमं ॥१०३॥

तथा—

- (३०) छंदेण गओ छंदेण आगओ चिद्धए ॥ छंदेणं ।
छंदे अ वट्ठमाणो, सीसो छंदेण मोत्तव्वो ॥१०४॥
- (३१) अग्रदिणे सुत्तार्ण, तेसिं सिज्जायरस्स परमत्थो ।
कहिओ जह ववामो, अम्हे नियसिस्ससिस्साणं ॥१०५॥
- (३२) सागरचंदणं गुणिवईण पासम्मि नई य पुच्छति ।
तो ते खरष्टिऊणं, साहिज्जमु इय भणिता ते ॥१०६॥
- (३३) वचंति तत्थ निस्सीहियं काऊण जाव पविसंति ।
पेरज्जउ ति काउं न, तेण अब्बुद्धिया ते उ ॥१०७॥
- (३४) वक्खाणसमत्तीए य पुच्छिया अज्ज ! केरिसं हि मए-
वक्खाणिधं इमेहिं, बुत्तं जह सुंदरं पुण वि ॥१०८॥
- (३५) तेणं भणिता सूरी, पुच्छह किं पित्त्य तेहिं तो भणियं ।
वक्खाणेसु अणिच्चियमेसो वक्खाणिउं लग्गो ॥१०९॥

- (३६) मन्त्रमणिं धम्मो, निधो चि स आह जाव तो सूरि ।
जंपइ न अत्थि धम्मो, न गिज्झए जंपमाणेहि ॥११०॥
- (३७) सुकम्माइकज्जउ चिय, तेणं धम्मो पयट्ठिउ इत्तो ।
सूरि अपिच्छमाणा, ते दुस्सीसा य पुच्छंति ॥१११॥
- (३८) सिज्जायरं इमेण वि, बहुहा निव्वण्छिया तओ तेहि ।
सब्बे खमाविउं सो, सम्भावे कइय तेणंते ॥११२॥
- (३९) पढविद्या तत्थ तओ, गच्छंति नणो य पुच्छए एस ।
को गच्छइ चि तो ते, भणंति जह कालगायरिया ॥११३॥
- (४०) सागरचंदेण सुयं, लोयसुहाओ पियामहागमणं ।
तत्तो पुहो येरो, पियामहो मे किमायाइ ? ॥११४॥
- (४१) तेणुत्तं इय सुव्वह, अन्नम्मि दिणम्मि तयणुमग्गेण ।
संपत्तं सुणिर्विदं, अब्भुद्धइ सागरमुणिदो ॥११५॥
- (४२) तेहि भणियं तुब्बे, उवविसइ सुणी इमे जओ पुरओ ।
गुरुणो समागया सूत्ररिणा वि भणियं न को वि इहं ॥११६॥
- (४३) आयाओ मोलूणं, येरं इत्थंतरम्मि आयाया ।
तं सुणियाओ(?) कालयसूरी पाहुणयसाहहिं ॥११७॥
- (४४) अब्भुद्धिया तओ सो, सागरचंदो खमावए सूरि ।
छुरंदो य स गुरुणा, भणिओ नो भावदोसो चि ॥११८॥
- (४५) किंहु पमायस्स विबोहणट्ठमेयस्म अन्नया सूरि ।
दंसइ चालुयपत्थयदिट्ठवंतं तह्य कइयमिणं ॥११९॥
- (४६) आस[ध्वन्नुमयाओ, तरतमभावेण मइविहवा ।
मा वह]उ को वि गव्यं, अहमिको पंदिओ इत्थ ॥१२०॥
- (४७) इय अच्छेरय चरिओ, गामागरनगरंमिदिये वसुहं ।
आणावडिब्बवडुसिस्सपरिउहो विहरइ मय]वं ॥१२१॥

(५)

- (४८) अह अन्नया सूरिदो, वंदइ स्तियंथरं जिणवरिदं ।
सुणिउ निगोयजीवे स वि..... ॥१२२॥
- (४९)जिओ इमे कोइ ।
जाणइ ववलाणेउ कालयसूरि चि इय कहइ ॥१२३॥
- (५०) या तेणं सको पुच्छइ मे किंचिये आउ ।
उवउतेणं दोसागाराईमाऊणमाउयं ॥१२४॥
- (५१) . . . चिय कालेणं जाणिचा, निययआउपरिमाणं ।
संलेहणं विहेउं अणसणवि[हिणा दिवं पत्ता] ॥१२५॥

॥ आदर्शत उद्धृता मन्थवृत्प्रशस्ति —

श्रीमश्वत्थानकुलाम्बुनिधिप्रसूतः,
 क्षोणीतलमथितकीर्तिरुदीर्णशास्त्रः ।
 विश्वमसाधितविकल्पितवस्तुसूचै-
 श्छापाश्रितमचुरनिर्वृतमन्यजन्तुः ॥१॥
 ज्ञानादिकुसुमनिचितः, फलितः श्रीमन्धुनोन्द्रफलवृन्दैः ।
 फल्पद्रुम इव गच्छः, श्रीहृत्पुत्रीपनामाऽस्ति ॥२॥
 पतस्मिन् घुणरत्नरोहणगिरिगाम्भीर्यपायोनिधि-
 स्तुद्रत्वाजुक्तस्माधरपतिः सौम्यत्वतारापतिः ।
 सम्यग्ज्ञानविशुद्धसंयमपतिः स्वाचारचर्यानिधिः,
 ज्ञान्तः श्रीजयसिंहसुरिरभवन्निःसङ्गचूडामणिः ॥३॥
 रत्नाकरादिवैतस्मात्, शिष्यरत्नं बभूव तत् ।
 स बागीशोऽपि नो मन्ये, यद्गुणग्रहणोत्सुकः ॥४॥
 श्रीचीरदेवविपुलैः, सम्प्रन्नापतिशेषमवरत्नैः ।
 यैर्द्वेष्टम इव संसिक्तः, कस्तद्गुणकीर्तने विमुच्यते ? ॥५॥

समाहि—

आज्ञा यस्य नरेभ्यैरपि शिरस्यारोप्यते सादरं,
 यं दृष्ट्वाऽपि मुदं व्रजन्ति परमां प्रायोऽतिदुष्टा अपि ।
 यद्वज्राम्बुधिनिर्गदुग्जवलवचःपीयूषपानोद्यतै-
 र्गोवाणैरिष द्रुमसिन्धुमयने वृत्तिर्न लेभे जनैः ॥६॥
 कृत्वा येन तपः सुदुष्करतरं विश्वं प्रबोध्य प्रभो-
 स्तीर्थं सर्वविदः प्रभाषितमिदं तैस्ते स्वकीयैर्गुणैः ।
 शुक्लीकुर्वदशोपविश्वकुहरं भव्यैर्निबद्धसृंहं,
 यस्याज्ञास्त्रनिवारितं प्रचरति श्वेताम्बुगौरं यशः ॥७॥
 यमुनाप्रवाहविमलश्रीमन्मुनिचन्द्रसूरिसंपर्कात् ।
 अमरसरितेव सकलं पवित्रितं येन श्रवणतलम् ॥८॥
 बिस्फूर्जत्कलिकालदुस्तरतमं संतानच्छास्थितिः,
 सूर्येणैव विवेकभूधरशिरस्यास्ताप येनोदयम् ।
 सम्यग्ज्ञानकरैश्चिरन्तनमुनिघुण्णः समुद्योतितो,
 मार्गः स्रोऽभयदेवसूरिरभवत् तस्य प्रसिद्धोर्मिभिः ॥९॥
 निजशिष्यलवश्रीहेमचन्द्रसूरैर्गुणैश्च विद्वत्तिरिषम् ।
 घञ्जुता तैरेव हि, विदित्वा श्रुतदेवतावचनात् ॥१०॥

प्रत्यक्षं गणनया, सर्वग्रन्थाग्रमस्य जातानि ।

अपोदशसहस्राण्यष्टपष्टितान्यष्टशतानि (१३८६८) ॥११॥

प्र० १३८६८ ॥ कन्यागमस्तु ॥

• ग्रन्थप्रशस्तिः—

श्रीकृष्णपिंगळे स्वपापसे भ० श्रीपुण्यार्धनसूर्यस्तेषां पदे भटारकश्रीश्रीजयसिंह(ह)सूर्यस्तपदे भ० श्री-
श्रीविनयचन्द्रसूरीचराणां दिव्यगणिभोरोपठनार्थम् ॥

[३]

श्रीभद्रेश्वरसूरिविरचिता-कथावल्यन्तर्गता

कालिकाचार्यकथा ।

[लेखनसंयत् १४९७—रचनासंयत् १२ अताम्बि]

- (१) धम्मं कहिउं सीलं, अस्स चि रुत्तिओ (१) य धम्मकही ।
सायसयं चि विसेसिया (य), वाओ य तवो य जस्स चि ॥१॥
- (२) सो वाई य तवस्सी, विज्जावलीउ(लिओ) य नाम विज्ज चि ।
पापछेवाइसिद्धो, सुफव्यक्ता कवि(वी) नाम ॥२॥
- (३) एय गुणा य पुरिसा, अट्टपभावगा पवयणस्सा (१) ।
एको वि य पुण्णाप्पा, कोइ जहा कालगज्जो चि ॥३॥

कालगाययिकहा मण्यइ—

अवंतीविस(ए) लम्बेणीनयरीप दृष्णो नाम राया । तत्स य किर केपावि जोगिपण विन्ना गइहीनाम विज्जा ।
सा य जय साहगनिउत्ता तस्समुहा होई विउविय गदभीरूवा नाहे(दे)इ, जो य तिरिओ मणुओ वा रिब(वु)-
संतिओ तस्सदं सुणेइ सो सव्वो रुहिरं वमंतो भयविहलो नट्ठसन्नो निवडइ । सिद्धा य विहिसाहणेणं दृप्पणरणी
गदभीविज्ज चि गइहिलो नाम सो पसिद्धि गओ । पल्लवतयार्ति जिणसासणमुज्जेणी (१), तन्मग्गे पवयणपुरिसो सूरि-
समण्णिओ कालगाययिओ नाम, अवि य—

(४) संविग्गो मज्झत्यो, संतो मउओ रिज्जु मुसंतुडो ।

गीयत्यो कइजोगी, भावणू लद्धिसंणणो ॥१॥

(५) देसणियाओ देओ, मइमं विण्णाणिओ कवी वाई ।

नेमिचिओ य सीओ, उवयारी धारिणी(रणा) बलिआ ॥२॥

(६) बहुदिष्टो नगनिष्ठो, पित्रोयचउ (पियंचओ ?) सुस्तरा(रो) तओनिरओ ।

सुत्तरीरो सुप्पइहो, वाई आणंदओ बोक्खो ॥३॥

(७) गंभीरो अपुवत्ती, पडिवन्नपालओ थिरो ।

वच्चियण्ण सूरीणं, छत्तीसगुणा [इमे] हंति ॥४॥

अये(थिय) य तयेव कालगाययियमणिणी रुक्खई व निग्मलसीला सीलमई नाम तवस्सिणी । सा य कयाद वप्वंती वाहि तप्पएसगामिणा दिट्ठा गइहिल्लरण्णा । अज्झोववण्णेण य अणिच्छंती वि मल नेवि(मीया) अंतेउरं । साहिया तयस्सिणे(णी)हिं कालगसूरीणं वत्ता । तेहि वि गंतुं सयं भणित राया जहा—न जुत्तं पुहवीपालाणमेरिसं ववसिउं ता सुंचह तवस्सिणि । रण्णाणि फरिस्स चित्तिउत्तं निब्बत्ते (!) ।

सूरीहिं मेळित्तु साहियं तं संपत्त । तेणावि बहुहा भणिओ राया । न या(य) किं पि पडिवन्नइ तओ दरिस्सण-कज्जुज्जओ रुट्ठो । अइ(अ)कालओ पण्णं करेइ जहा—जइ गइहिल्लि(हिल्ल)रायाणं रजओ न उम्मळेमि, तो पययणसंजमौव-पायगाणं तदुवेक्खलाण य गइं गण्णामि । ताहे कालगज्जो कववेणुम्मत्तलीहओ तिग-चउक्क-(च)वरमहाजणह्हाणेसु इमं [पलव]तो हिंडइ । जइ गइहिल्लो राया तो किं ? जइ सुनिविट्ठा पुरी तो किं ? जइ जणो सुवेसो भा(तो) किं ! जइ हिंढामो वयं भिवरं [तो किं !], जइ सुवज्जेसे वसामि तो किं ? एवं च बहुप्पगारं जणं भावेउं काल[ग]ज्जो पारसकूळ गओ ।

तथ य साहाणुसाहिणो महारावस्स सेवगो साही नाम राया । तं च समल्लीणो सूरी निमित्ताईहिं भावज्जेई । अणया थ साहस्स साहाणुसाहिण(णा) फण्हि हिं (वि) कारणे रुट्ठेण कटारिया सुट्ठेओ पेसिया (!) डेहिं तम(म्)ओ जहा सा(सी)त्तमेयाए निचं छिदिक्खं ति ।

दइदुं चैमं विमा(म)णो संजाओ साही । स(प !)रुवेह कालगज्जस्स । तेणावि भणिओ मा अप्पाणं मोरोहिं-(हिं) । साहिणा भणियं—परमसामिणा रुट्ठेण एथ अथिउं न तीरइ । कालगज्जेण भणियं—रेहिओ गइहिल्लरायाणं ।

ताहे जे गइहिल्लेणो(णा)वमाणिया लाडरो(रा)याणो अणो य ते मिळिउं सव्वेहिं पि रोहिया उज्जेणी । तथेत्तराणि य गइहिल्लेण य सुइप्पहणा होउं स(स)मरिया गइहिविज्जा । अवयरिया य सा गइह(ही)रुक्खवारिणी । ठविया एगानि कटारो(घोळणं) परवलाभिसुहो(हा) । ताव्वंससारोहणा(ण)थे चैगस्थ वि गइहिल्लो अट्टमभत्तोववासी । तं च तहाराहणं नाउं कालगज्जेणागायमेव निरोविअं गइहिसंसुई वक्खणं सदमेहिं(हिं)जोहाणमट्ठत्तरसरं, भणियं च जया(हा)-पसा गइही नामि(!)हिउत्तमा तथा सुइं पसारही, जाव य सदं न करेइ ताव समकालमेईए सुइं तंगेहिं तुज्जे पुरिज्जइ । तेहि वि जोहि(दे)हिं तदेव कयं । ताहे सा वाणमंथरी तथ गइहिल्लसोवरिं हगिउं छत्ताई य हंतुं गया सट्ठणं । तन्नि-रहिओ अवलि ति ओम्भिल्लि(लि)ओ गइहिल्लो । गहिया उज्जेणी । एवं च पुण्णपण्णो कालगसूरी तं भणिणि पुगारवि संजमे ठविला विहरि(ओ) म(अ,ननु(यु)जयविहारेणं ॥

(२)

साहिप्पसुहराणएहिं चाहिसित्तो उज्जो(ज्जे)णीए कालगसूरिभ(भा)णेज्जो व(व)ळमित्तो नाम राया । तक्कणिट्ठ-माया य भाअुमे(मि)त्तो नामाहिसित्तो जुवराया । तेसिं च मणिणी भाअुसिरी नाम । तीसे पुत्तो चउं(ळ)भाण्ण नाम । सो य पययमदविणी[या]याए साह पज्ज(ज्ज)वासइ । पत्तो पुणो विहरंतो वरिसयाळासण्णसुज्जेमि कालगसूरी । बहु-मणिओ रायाईहिं तम्मज्जे जोगो चि विससउ(ओ) साहिउ सूरीहिं [वळ]भाण्णो घमो । तं च सोउं संबुद्धो, पन्नाविओ

य । न य पुच्छिया बलमित्त-भाणुमित्त चि । रुट्ठेहिं तेहिं पस(च्छ ?)नमाणो निविसिओ कालगजो । सो वि नचयासंपणं (?) निगहत्त(त्त)णेण य तेसि वयणमवमन्निऊण ठियो न य पजोसवणं कुणइ । बलमित्तो वि भाणु-सिरीए ' किं न जाणह मइह(हि)ल्लुचुत्तं ? , जेणावमाणेह माल्लं(ल)ग'मिति । मणिया पच्छत्ताविया पुणो मामयस्स कुणंति महंतमायरं अम्मद्वारेणाइ ।

पंतं (?) च सहिउमस्स(स)कंठो मं(गं)गाहरो नाम पुरोहिओ भणइ-देव । सुद्धपासंडो एसो वेयाइवाहिरो । एवं च रणो पुरओ पुणो पुणो उल्लं(ल)वंतो सूरिणा निपट्ठा(ट्ट)पत्तिनवागरणा(णो) कओ । ताहे खायरमाविट्ठो पुरिहिओ न दंढेणेमेसिं किंचि पुणिस्स(रिस्स ?) ति चित्ति य रायाणुमंडलो(रायाणमंडलो)मएहिं विपरिणामेह, जहा-एएरिसे महा-णुभागा ता जेण पहेण ने(ते) गच्छंति तेणेन जस्स रणो (?) जणो गच्छइ पयाणि वा अइक्कमेह तस्सासेयं महंतं हवइ । ता विसज्जेज्जंतु नियविसयाओ सूरिणो । सोउं चेमं कम्मदोसेणाइसुणि(णि)या बलमित्त-भाणुमिचा । कराविया सूरिनीसरणथं तेहिं सन्धम्मि नगरे भत्तपाणासेसणा ।

(३)

तं च नाउं पढमपाओ(उ)सि चिय निगया ओ(उ)ज्जेणीओ कालगसूरिणो । बहुपरिवारा य ते न नहिं तहिं न(नि)व्वहिंति चि पट्ठया पट्ठणपुरं । जाणाचियं चाणागयमेव तहं ते च्चिय संयस्स जावाहमागच्छामि ताव तुम्मेहिं न कायव्वं पजोसवणं ।

तथ य सालवाहणो राया । सो य सव्वमो चि । कालगन्व(न्ज)मेतं सोउं निगउं(ओ) समुहो समणसंघो य । तउ महाविमुईए पट्ठो पट्ठणं कालगजो । मणियं चाणेण-भदवयसुद्धपंचमीए कीरओ(उ) पजोसवणं । पट्ठवन्तं च तं समणसंघेण । सालवाहणो य राया परमसावओ पजोसवणाइ यम्मदिवसे विसेसओ जिणवंदणाइ किच्चं कुणइ । इओ य तथ देसरुदीए कीरइ भदवयसुद्धपंचमीए पढममिंदमहारंभो । तं च जणो निव्वि (न यि)णा णिवं कुणइ ति, तस्स न होइ पजोसवण(ण)यम्माणुद्वानं । तओ सालवाहणेण भणिओ कालगसूरी-भयवं । चलिओ लोयनवहारो चि, चाळिउं न तीरइ इ(ई)दमहारंभो, न य मं विणा कुणंति लोया, ताणुगहं काउं कुणइ छट्ठोए पजोसवणं, जेणाहमवि पट्ठुच्चामि । सूरीहिं भणियं-महाराय ! न जुच्चमेयं । जओ आसादपुणिमाए कायव्वं ताव पजोसवणं । अह केणावि रायविदुगराणेण ताए न कयं ता कायव्वं पुरओ कण्हदसमीए । तओ वियळिउं सावणमुद्धपंचमीए । तओ वि पुरं पुणि-माए, तओ वि कण्ण(ण)दसमीए । तओ विद्वालियं कायव्वमवसंतं भदयसुद्धपंचमीए, न परओ चि जिणाणा । तओ रण्णा भणियं-भयवं । ता कीरउ चट्ठीए पजोसवणं । सूरीहिं भणियं-एवं होउ । ताहे चट्ठी(ए) चैव कयं पजो-सवणं । एवं च जुगप्पहाणा(णे)हिं कालगज्जेहिं कारणेण जा पवत्तिया चट्ठीया सा चेवाणुमया सव्वसाहूणं जाण[इ ?] चि ।

[तओ] रण्णा मणियाओ अंतउरियाओ, जहा-तुल्ये पविस्सयपट्ठिकमण्यमयावसाए काऊयोववांस पा(प)टिववा(या)ए सव्वस-जमोगजविहिं साहयो उत्तरपारणए पट्ठिमेचा पोरज्वह । ताहिं पि तहेव कए पजोसवणाए अट्ठमि (अट्ठम-मिति) काउं पटिवयाए आयमुत्तरपारणयं । तं च सव्वलोमेहिं कयं ति तपमिइ मरहडविसए समणमुहवो(समणपुओ) नाम छोओ पवत्तो चि । परचियं च भणित्समाणेणं भ[व]विहसूरिणो(णा) संपयसाहूणं अट्ठमतवकरणसात्ति पेच्छंतेण इयाए उत्तरपारणयं । किं च—

(४)

अथि उज्जेणीए बहुसीमपरिवारो कालगो नाम सूरी । न य से सा(सी)से जोइया वि पढणमवणाइकिरियासु पवत्तंते । तओ सूरी राईए पयुत्ती(चा) चैव ते मोत्तं तेजायरस्सेगस्स साहियसम्मावो पयट्ठो सुवणम्मि । जय य किर

ते तं (तेहिं) सीसरस् सीसो सागरचंदो नाम सूरौ समर्थो विहरइ । पत्तो य पोत्तियाणमंतियं कमेण कालगसूरी ।
तेणावि तहिं वि सम्मापुव्व ति पाहुत्तीओ सो सामण्णज्जगपडिवा(वं) काल[ग]सूरी भोलउविव (भोलविओ) सागरचंदो
वक्खाणं । सो वि नागम[प]रीसहमाणो पुणो कालं पुच्छइ-केरिसं मे वक्खाणं ! । सो भणइ-सुंदरं ।

इओ य कालासीसेहिं सव्ववग्गोत्तिया सूरियो । न य कहिं पि रुद्धा सुद्धी । तवो ते रुज्जा(ग्मा) सेज्जायरस्स ।
तेणावि निव्वंयो ति पडिसाहिओ तेसिं सम्माओ । तओ सज्जे वि कालगसीसा सुवन्नमूर्मि जउ चल्या । तं व वृंदं
वज्रंतं लोणो पुच्छइ । ते भणंति-कालगारिया सुवन्नमूर्मि गमिस्संति । संपत्ता य सिग्घवरजंताऽऽव्यंतज्ज(ज)गणरपत्ता
सागरचंदस्स पत्ता, जहा-कालगारिया आगच्छंति ।

तवो सागरस्वमणो भणइ-अज्जया । किं सधं जं ग(स)मागइ पियामहो ! । तेण भणियं-न जाणामि मए वि सुयं ।
जो(सा)गरो भणइ-अज्जया । सुट्ठु पंडियओ सुम्मइ सो मे पियामहो । कालो भणइ-किं मे य(एए)णं,
पंडिया चेव वियाणंति पंडियं । अज्ज(ज्ज) मम तावाणिच्चय(यं) वक्खाणेसु ।

सागरो भणइ-अन्नं किंचि विंसमपयर्थं वक्खाणावेषु । कालेण भणियं-न विंसमपयत्थमवगच्छामि । सागरो
भणइ-जइ एवं ता सुणेसु । तं चिय साहेमि-

(८) धम्म(म्मु) करेहु म मूढा अच्छहुं(हु),
वंचल(छ) जीविउ जोव्वणु पेच्छइ ।

धम्म नि फणु कम्महु दत्थुहु,
मोक्खहुं तं पुणु एक्खणु पुच्छहु ॥१॥

सोउं चेमं भणियं कालेण-नत्थे(रिथ)त्थ धम्मो पमाणरहिओ ति वे(ल)रविसाणं व, पक्खलो जेण न सो,
त्थभावेनाणुमेओ वि ।

तवो अज्जो पियामहापुक्कारी ए[स] खल को वि डोको ति । संजायसंको सागरो भणइ-नत्थि धम्मो ति
चोत्तुं जुज्जइ जीहाए, न उण जुत्तीए जेण पक्खकज्जा धम्म(म्मा)धम्मा वि पक्खत्ता । अवि य-

(९) रुक्मइ सुहरमिन्दी, दाणाइ विसेसओ सपुण्णाणं ।
विक्कुरइ व सकारो, निपनिव्वा(?) ते वि नन्नेसिं ॥२॥

(१०) इय धम्माधम्मफलं, पक्खत्वं जेण दीसए साहु ।
ता मोत्तु[म]हम्म आयरेण धम्मं चिय करेहु ॥३॥

एवं न सत्थं(रथ)विणोएण चिट्ठंत ते जाव कइवयवासराणि ताव संपत्ता तथ कालासीसा । ते य दट्ठूण
अभ्युट्ठिओ सागरचंदसूरी । पुच्छिओ य सो तेहिं-आगया सस(ल)मासमणा इह केइ न व । सोउं संकिओ सो भणइ-न
जाणामि खमासमणा, अज्जओ पुण एक्खओ आगओ, तेणामंतुकाओ सिद्धो सूरौ ।

एवंतम्मि न विचारमूर्मिओ आगओ कालगसूरी । अन्मुट्ठिं व पाहुणयसाहहिं वंदिओ भावसारं संजायसंके
वयत्थियाले सागरचंदे केण-(संजायसंकेण न पुच्छिया ते सागरचंदेण !)-को एसो ॥ । तेहिं भणियं-काल[ग]सूरी ।
तवो ससंममं पायावलतो(गो) सागरचंदो सूरौ-मिच्छामि दुक्कडं जं मए आसाइयं ति भणंतो सम्मं पियामहे खामेइ ।
भणइ सविक्खलो-मगवं । जइ वि सु(सु)क्खो इं तहा वि केरिसं वक्खाणेमि । कालगसूरीहिं विळट्ठं, किं तु मा गवं
वि(व)हेज्जासु ति वोत्तुं कराविओ सो(सा)मं, ठाविकणेगच्छ(व्य)वाल्यापत्तुलज्जं(गं), तवो वि उदरिउं पक्खेवाविओ

अक्षय ममाविभो ज्ञेतेणो किं वि सो । एवं च वारंवारेण ऊणयरो ऊणतमो चि सच्चवाविउं भणिओ सूरीहं(हिं) पोत्तउं(ओ)
—भद ! वालुगापथससिंसं सुयं गणहराणं चेव संपुणं, सेसाणं पुण कमकमेण परिहीयमाणं । जओ चोदसपुण्यघरा वि
भगवंतो छट्ठाण वडिया कहिज्जंति किं पुण सेसा ? । ता न जुचो काउसयाणंसुजओ (काउं सुयणाणमओ ?) ।
भणियं च—

(११) मा वहउ फोइ गव्वं, एत्थ जण पंडिओ जि(अ)हं चेव ।

आसव(व्व)ण्णुमयाओ, तरतमजोगेण भइविमवा ॥४॥

(५)

एवं च सुयसमिद्धो विचितवर(चरि)एहिं आगमपसिद्धो कालगसूरी सकेण वंदिओ, एत्थ भणियं च—

(१२) सीमंघरभणणाओ, नि[गो]यकहणेण रक्सियव्वो व्व ।

कालगसूरी चि ददं, सविम्भं वंदिओ हरिणा ॥१॥

(६)

किं च—

अरिथ इहेय भारहे यासे तुरमिणीनयरीए जियसत्तू राया । तस्स य कालगसूरिमिणीए भराभंमणीए सुओ
दत्तो नाम । उ(ओ)ळगइ(यं)तेण य सव्वदोसनिहिणा वसीकया सव्वे वि जियसत्तुसेवा । तओ उव्वासिओ राया ।
समहिद्विय से रज्जं महारज्जलामाहनिमित्तं च पारद्धमणो(णा)विहा जणो ।

अणया च विहरमाणो अणेगसीसपरिवारो समोसरिओ से मामगो कालयग्गो हि । पारद्धं चाणेण वक्खणं ।
धम्मसद्धा(द्धा) कोऊह्लाईद(हि) य संपत्ता नागरया, छेगएवं(परं)पराए भाउणो आगमणं सोऊण भणिओ दत्तो भराए—
वच्छ ! तुह भाउलओ पढिबन्नसाहुल्लिओ इहगे(हाम)ओ ता तं गंतुं पणमत्तु (मु) । अवि य—

(१३) एक(कं) सो सुइ मामो, वीयं ठिओ(विउ)सेहिं पुइओ पुण्णो ।

तइयं संगहियवओ, ता पुत्त(य ! ?) नयन(नम)सु वं साहु ॥१॥

जणणीउवराहो(रोहे)ण य पयट्ठो दत्तो पत्तो तमुरेसं, पुच्छिओ कालियग्गो जण्णाण फलं । भगवया वि साहियं—
पंचं(चिं)दियवहेणं नरगगमणं । पुणो जण्णाण फलं दुयरा(या)राए पुच्छियं च । भगवया वि साहिओ—अहिंसाहस्सणो
धम्मो । तइयावाराए पुट्ठेण साहियं—पावकम्ममाण नरयाइफलं । चउत्थवारं रुट्ठेण भणियं दत्तेण—किमेव(म)समंजसं
पलवसि ! । जइ किंचि वि मुणसि ता जण्णाण फलं साहेसु । भगवया भणियं—जइ एवं ता नरयफला जना जणमहारंभ-
याए परिग्गहियाए ऊणिमाहारेणं पंचवि(पंचिं)दियवहेणं जीवा नरयाउयं कम्मं निव्वत्तेति । पयाणि य जण्णकरणे संपज्जंति ।

सोउं चेमं संजायरोसेण भणियं दत्तेण—कहं वियाणासि जहा—नरयफला जना ? भगवया भणियं—नाणाइसयाओ ।
दत्तेण भणियं—सत्तमदियहे कुंभीपागेण पच्चिहसि तुमं, तेण भणियं—एत्थ वि को पच्चओ ?

साहुणा भणियं च—तम्मि चेव सत्तमदिणे पदमं अमुइणा विज्जिज्जिहसि । समुप्पणकाउवानणेण य, पुणो वि
भणियं दत्तेण—कत्तो सुइसुव्वं(तुह मत्तु ?) । मुणिणा भणियं—निरुवसगं विहरिऊगाहं कयकाओ देवलोणं गमिस्सामि ।
सोउं चेमं कुविओ दत्तो पव्वदयाहममेयं सुव्वसुव्वयणं (!) सुरक्सियं करेज्जइ, जेग सत्तमवारस(सर)ए [प]यं चिय
कुंभीए य(प)यानि(मि!) चि जोजिऊगाउसरक्सियनरो पविट्ठो घवलादवाविउ पढइ जहा—न सत्तवासाराणि जाव नयरीए
पुरोसो उच्चियव्वो । सत्तमदिणे य निरोह्वासहिन्नुणा मालिपणेगेण रायमगे उच्चिऊण पुरोसं उइयं पुप्पकरंदरणं ।

बोलीणाणि य सत्त्वसाराणि त्ति सम्ममयाणंतो दत्तो- सत्तमे च्चिय न्वा(वा)सरे वासयडपरेण पयदी साहुवहाओ तुरिय-
खुरखरणयअमु(इ)णा हसंतो विद्यालिओ । तओ अहो संप्रहओ पावसमस्साएसो त्ति मण्णमाणो सो भयभीओ पयट्ठो
नियगेहामिसुहो । तत्थ य पवट्ठो दुसअओ चि मण्णमाणा(णे)हिं विरत्तचित्तेहिं स समभेहिं वंचिअण पुब्बाणीय जियसत्तणो
समुवणीउ दत्तो । तेणापि तेह्हा चूरियइ सुणह सणाया एक्कवट्ठीए(प)छोदुण एक्को दुस्समच्चुणा य मओ समणो सो
गओ नरगं ति ।

कालयसूरी यि विहिणा फाळं फाऊण गओ देवलोगं ॥

कालिमायरिउ चि गयं ॥६॥

पाळित्तयसूरीकहा भण्णइ—

प्रथमप्रान्ते—

मन्थाग्रम् १२६०० । संवत् १४९७ वर्षे वैशाख वदि १२ बुधे अयेह स्तम्भतीर्थे महं मालासुतसांगा-
लिखितम् ॥

[४]

अज्ञातसूरिकृतं

कालिकाचार्यकथानकम् ॥

नमः सर्वज्ञाय ॥

जो कुणइ ससत्तीए, संपस सप्पअहं सयाफाळं ।
कीळाइमुगइमुक्खं, कालयसूरि ज्व जसो लइइ ॥१॥

तथाहि—

अत्यित्थ घरावासे, नयरे [नय]रेहिरे नरवरिंदो ।
नामेण वयरसिंहो, देवो सूरसुंदरी वस्स ॥१॥
सयळफळागमकुसलो, शुचो ताणं च कालयकुमारो ।
सो अन्नया तुरंगे, वाहेतं पढिनियत्तो जा ॥२॥
सहयारवणुज्जाणे, ता पिच्छइ सनलजलयवाणीए ।
धम्मकहं कहमाणं, नामेण शुणायरं सूरि ॥३॥
तं दट्ठणं गंतूण, चंदणं सुणइ धम्ममइरम्मं ।
फणगं व परिकखेउं, चउहा तं जिणइ(व)रामिहियं ॥४॥
सेजायचरणमावो, किच्छेणं मोइऊण जणयाई ।
बहुरायनंदणसुओ, जाओ समणो समियपावो ॥५॥

સંગ્રહિયદુવિદ્ધસિક્કો, કાછેળં ગુરુગુણેર્હિ જા ચઢિઓ ।
 તા ઠવિઓ સૂરિપણ, ગુરુણા ગચ્છાદિવત્તેણં ॥૬॥
 સૂર ધ્વ મઞ્ચકમણે, પઢિવોર્હિતો કમેણ ડજ્જેર્ણિ ।
 સંપત્તો પરિયરિઓ, સાહુર્હિ પંચર્હિ સર્પર્હિ ॥૭॥
 સજ્જાણમજ્જપારે, સમોસદો વીદિ ડચ્ચરદિસાણ ।
 નિવપપ્પહો સન્નજણોઽભિરંજિઓ ધમ્મકહ્વણેણ ॥૮॥
 ભવિયકમલાવવોર્હ, તાણ કુર્ણતાણ જાવ કહ્વિ દિણા ।
 વોલિતિ તાવ તત્થેવ, સાહુણીઓ [વિ] પચ્ચાઓ ॥૯॥
 ભવિયન્નવાનિઓગા, તાણં મજ્જે સ્તરસ્સઈ નામ ।
 સમણી સંપત્તણા, સૂરીણ સહોયરી છહુર્હ ॥૧૦॥
 સાહુણિ વિચારભૂમીઈ, નિગ્ગયા ગદ્ધમિહ્વરાણ ।
 ડજ્જેણિનયરિપહુણા, સા દિદ્ધા જાયકામેણ ॥૧૧॥
 અંતેરરમ્મિ સ્થિત્તા, વિહ્વંતી જાવ તાવ સૂરીર્હિ ।
 કોમલગિરાઈ ગંઠૂણ, સો સયં માસિઓ એવં ॥૧૨॥

તથા ચ—

પ્રમાણાનિ પ્રમાણસ્યૈ રક્ષણીયાનિ યત્નતઃ ।
 સીદન્તિ હિ પ્રમાણાનિ, પ્રમાણસ્યૈર્વિસંસ્કૃતૈઃ ॥૧૩॥

અન્યથા—

નરેશ્વરશુજ્જાયામાશ્રિત્યાશ્રમિણઃ સુધર્મ ।
 નિર્મયા ધર્મકાર્યાણિ, કુર્વન્તિ સ્વાન્યનન્તરમ્ ॥૧૪॥
 નિયકુલકલંકભૂયં, તા એયં નરવર્તિદ્ । મેલ્લેસુ ।
 વિપ્પુરુદ્ અવસપસરો, અહન્નહા જેષિમે ભણિયં ॥૧૫॥
 ગુતુ ગંમિદુ મલિદુ ચારિતુ, સુહદત્તણુ હારવિદુ અવસપદ્ધુ ।
 જાગિ સપલ્લિ મામિદુ મસિક્કુચ્ચડ, દિન્નુ કુલિ જેણ કેણ (તેણ જેણ ?) પરદાદ હિસિદુ ॥૧૬॥
 તા મિલ્લેસુ તવસ્થિણિમેયં નો મચ્છ તયં જાવ ।
 સંઘવયણાઓ પચ્છા, મળાવિઓ મહ્ણિક્કલ્લમ્મિ ॥૧૭॥
 સંધો વિ જાવ તેણં, ન યન્નિઓ તાવ ગરુયકોપવસા ।
 વિહિયા તત્થ પદ્ધા, સૂરીર્હિ તઓ ઇમા ધોરા ॥૧૮॥

તથા ચ—

જે સંઘપચ્ચણીયા, પવયણવવધાયગા નરા જે ડ ।
 સંજમવવધાયપરા, તદુવિકલાકારિણો જે ય ॥૧૯॥
 તેસિ વચ્ચામિ ગદ્ધં, જઈ એયં ગદ્ધમિહ્વરાયાણં ।
 ડમ્મુલેમિ ન સહસા, રજ્જાઓ મદ્ધમજ્જાયાં ॥૨૦॥

कायन्वं च एयं, जओ मणियमागमे—

सादृण चेदयाणं, पदणीयं तद् अवलनायं च ।
जिणपययणस्स अहियं, सव्वत्थामेण धारेइ ॥२१॥
चित्तेइ तओ वित्ते, उम्मूलेयव्वओ कहं पु एसो ।
विल(बलि)ओ य गइभीप, विण्णाए महावलाइ जओ ॥२२॥
हुं नायमुवाएणं, एयं काहामि चित्तिवं सूरी ।
कयउम्मत्तयवेमो, हिंदइ विलवंतओ एवं ॥२३॥

"यदि शर्दभिद्धो राजा ततः किमतः परम् !, यदि वा रम्यमन्तःपुरं ततः किमतः परम् !, विपयो यदि वा रम्यस्ततः किमतः परम् ! सुनिविष्टा पुरी यदि वा ततः किमतः परम् !, यदि वा जनः सुवेपस्ततः किमतः परम् !, यदि वा करोमि भिक्षाटनं ततः किमतः परम् !, यदि वा शन्यगृहे स्वयं करोमि ततः किमतः परम् ! ।"

तो तारिसरुवधरं, सूरिं ददृष्टुण भणइ पुरिलोओ ।
अइह अजुत्तं रत्ता, कयं जओ भइणिकज्जम्मि ॥२४॥
मोक्षुण निययगच्छं, हिंदइ उम्मत्तओ नयरिमज्जे ।
सयल्लगुणण निहाणं कट्टमहो ! कालनायरिओ ॥२५॥
निपपहुणो अइफरुसं, निर्दं सोऊण सपललोआओ ।
मंतीहिं निवो भणिओ, एगंतहि(ठि ?)एहिं संघ(सण ?)णयं ॥२६॥
सुयसु तवस्तिणिमेयं, अवन्नवाओ जमित्थ तुम्हाणं ।
तं सोऊण सरोसं, तज्जइ ते फरुसवयणेहि ॥२७॥
रे ! रे ! एरिससिक्खं, गंतूणं देह निययवप्पाण ।
मा मणिद(ह ?)ह मह पुरओ, इय नाउमसज्ज(व्व)यं तस्स ॥२८॥
ते वि ठिया तुण्हिका, एयं सव्वं कुओ वि नाऊण ।
सुत्तुण तओ नयरि, सूरी वि तओ सगकूलमणुपवो ॥२९॥
तत्थ य जे सामंता, ते सव्वे साहिणो ति भन्नेति ।
जो सामंतादिचई, सो उण साहाणुसाहिं ति ॥३०॥
कालयसूरी वि तओ, ठिओ तहिं एगसाहिणो पासे ।
मंतंतताइएहिं, धणियं आवज्जिओ सो व ॥३१॥
अह अन्नदिणे साहाणुसाहिणो पाहुदं स पिच्छंतो ।
जा जाओ सासमुहो, ता भणिओ सूरिणा समए ॥३२॥
पत्ते वि हु सुपसाए, पहुणो उव्वेयकारणं किमिह ।
सो मणइ महाकोवो, न पसाओ आमओ एस ॥३३॥

जओ—

रुसइ जस्सुवरि पइ, पेसइ नामंकियं तओ छुरियं ।
तीए तेणं अप्पा, धापयन्वो न संदेहो ॥३४॥

जइ न हणिज्जइ अप्पा, ता सयल्लुलं पि नेइ खयमेसो ।
 अप्पाणमेव हणिचं, तम्हा कुल्लरक्खणं जुत्तं ॥३५॥
 स्त्थो य प्हू अम्हं, कायव्व मणं च (?) एयमम्हेहिं ।
 सूरी वि भणइ तुम्हं, अन्नस्स व अहव सो स्त्थो ? ॥३६॥
 सो भणइ जेण दीसइ, [इ]मीए छुरियाए छन्नवइ अंको ।
 ता अन्नेसि वि मन्ने, पंचाणवईनरिदाण ॥३७॥
 सोऊण सूरिणा [तं], भणियं मा भरइ इह मिलेऊण ।
 वच्चइ हिंदुगदेसं तेणावि तह चि तं विट्ठियं ॥३८॥
 ते रायाणो दयाव, जाणियं मिलेऊण संचलिया ।
 हिंदुगदेसं सव्वे, नियनियस(सि)न्नेहि संजुत्ता ॥३९॥
 सिंधुं समुत्तरित्ता, सुरद्वदेसं समागयाण तओ ।
 पत्तो पावसकाळो, इव विरहिजयाण [संजलणो?] ॥४०॥
 दुग्गममग्गत्तणओ, सुरद्वविसयं तओ विहंजेजं ।
 छन्नवईभाएहि, सव्वे वि ठिया तहिं हिट्ठा ॥४१॥
 अह नियक्खुज्जयमाणसेण विलसंतसरयकालम्मि ।
 भो ! किं निरुज्जमच्चिय, चिट्ठइ इह सूरिणा भणिया ॥४२॥
 सव्वे वि साहिणो ते, भणंति आइसइ किं पुण करेमो ।
 जंपइ सूरी गिण्हइ, उज्जेणिं तस्स पटिवट्ठो ॥४३॥
 बहूओ म्हालवदेसो, निव्वाइ तुम्ह ते तओ विति ।
 नत्थीइ संवलं सूरिणा वि तो जोगखुन्नेण ॥४४॥
 इकं इट्ठाचार्यं, काउं नवजच्चकंचणमयं ति ।
 मणियं गिण्हइ एयं, संवलयं ते वि तं हिट्ठा ॥४५॥
 भागीकाउं गिण्हित्तु, पत्थिया म्हालवम्मि साहिंदा ।
 अंतरदेसे कमसो, पत्ता उज्जेणिविसयम्मि ॥४६॥
 सोऊण गइमिड्डो, पत्तो सीमाए संमुहो जुडिओ ।
 संगामे हयदप्पो, वळिउं पविसित्तु नियनयरि ॥४७॥
 जाओ रोगसज्जो, ते वि इ तं पुरवरिं समंतेण ।
 वेडित्तु वलपवंधेण, निययसिन्नेण चिट्ठंति ॥४८॥
 कुव्वंति पइदिणं चिय, ठोयं अन्नम्मि वासरे सुअं ।
 पेक्खित्ता पागारं, सूरिं पुच्छंति किं अज्ज ! ? ॥४९॥
 दीसइ मुन्नं फोटं, तो नाऊणं पयंपए सूरी ।
 जइ अज्जमट्ठमीए, साइइ सो गइमिं विज्जं ॥५०॥

अट्टालयम्मि ठवियं, कम्मि वि तुम्मे निपूह ता खरियं ।
जोयंतेहिं दट्ठण, दंसिया तेहिं सूरिणं ॥५१॥
भणियं सूरिहिं तओ, जाव समचीए तस्स पावस्स ।
सईं काही एत्ता, गरुयं रिउत्तेन्नखयकरणं ॥५२॥
ता सूरियं सूरि(र?)वाई, तुम्मे सेन्नं दुगाउयपरेण ।
धारह मइ पासे उण, अट्टसयं सदवेहीणं ॥५३॥
जोहाण तओ तेहि वि, तह विहियं तयशु सूरिणा जाह(जोहा?) ।
भणिया भरिज्जिह मुहं, पईए अरुयसहाए ॥५४॥ [सीतिकेयम्(?)]
अपमत्तेहिं तेहिं तहविहिए जा न सकए रसिउं ।
पडिहयसत्ति चि तओ, तस्सेव य साहगस्सुवरि ॥५५॥
मुत्तं मुत्तपुरीत्तं, दाउं लत्तं सिरम्मि तो पच्छा ।
सा रासही पणट्ठा, पयंपियं सूरिणा तत्तो ॥५६॥
गिण्हहु संपइयेयं, पळमेयस्सावि इत्थियं चेव ।
तेहि वि तं नयरिं भंजिऊण जीवंतओ गहिओ ॥५७॥
बंधित्तु तआ गाढं, मुक्का पुरओ मुणिंदपाषाणं ।
राया हु गइमिल्लो, तओऽणुकपाए सूरिहिं ॥५८॥
भणिओ एवं रे पावचिट्ठ ! जं गंजिया तए समणी ।
पळमोडीए अन्नं, न मन्निओ जं पुणो संपो ॥५९॥
तस्सेव पावतण्णो, एसो कुसुमुग्गमो फलं पच्छा ।
पाविहसि भवमणंतं, ता अज्ज वि धम्ममणुसरसु ॥६०॥
एवं सो भणिओ वि हु, ॥ मुज्झए जाव ताव साहीहिं ।
सूरिवयणाउ मुक्को, भमिही भीमं भवमणंतं ॥६१॥
अह सूरिपञ्जुवासयसाहिं रायाहिरायमह काउं ।
भुंजंति रज्जसोक्खं सामंतपपट्ठिया सेसा ॥६२॥
कालयसूरीहिं तओ सा भइणी संजमे पुणो ठविया ।
आळोइयपटिकंतो सूरि वि सयं जणं बहइ ॥६३॥
(२)

इओ य—

पळमिच-आणुमिचा, भरुयच्छपुरम्मि राय-खुवराया ।
निवसंति भायरो मइणिन्दणा कालगज्जाण ॥६४॥
आणुसिरी उण तेसि, भणिणी आणु चि तीए वरपुत्तो ।
तो ते सगकूलाओ, बियाणिउं सूरिणो पत्ते ॥६५॥
निययमहंताओ तओ, रायाणं मोइऊण भरुयच्छे ।
निंदंति ददं संतुट्ठा, तत्तो सूरि कहइ धम्मं ॥६६॥

तं धम्मं सुणिज्जं भाणुकुमारो भवन्नपुण्विग्गो ।
 सयणेदि अणुज्जओ पव्वइओ तत्थ सुयविहिणा ॥६७॥
 रायाइजणो मत्तो दट्ठणुवरोहिओ हु रीसाए ।
 चाएणुवट्ठिओ सूरिणा वि जा सो पराजित्तो ॥६८॥
 तो धुत्तिमाइ सव्वे, विप्परिणामेइ निवइपमुहजणं ।
 इय कोमलवयणेहि, एए हु महासुणी पुज्जा ॥६९॥
 तो जेण पहेणेए, गच्छंति न गम्माई पहा तेण ।
 गुरुचरणक्रमणेणं, मइई आसायणा जेण ॥७०॥
 आसायणाए जीवो, दुरंतदुक्खाण भायणं होइ ।
 अक्कमिडं गुरुचरणे, हिंदिज्जइ ता कइं नयरे ? ॥७१॥
 तं सोडं विप्परिणयचित्तेहिं पयंपियं नरिंदेहिं ।
 सव्वं चिय सच्चमिणं, परमिकं कारणं गरुणं ॥७२॥
 कहणु विसज्जिनंतिइ, गुरुणो सोऊण मणइ तो विप्पो ।
 कीरउ अणेसणा इइ, पुरम्मि तो भत्तपाणेहिं ॥७३॥
 रहिया विहरिस्संतिइ, सयं पि अन्नत्थ तो नरिंदेहिं ।
 सो मणिओ कुणसु इमं, तेणावि तदेव तं विहितं ॥७४॥

ततो—

आहाकम्माईयं दट्ठं, साहूहिं साहियं गुरुणो ।
 ते वि हु सम्मं नाउं, रायाहिप्पायमइ तत्तो ॥७५॥

(३)

अप्पज्जोसविय चिय, संचलिया पुरवरं पइहाणं ।
 भरहट्ठे संयस्स वि, भणावियं ताविमं पढमं ॥७६॥
 मुम्हेहिं न कायव्या, पज्जोसवणा न जाव अम्हेस्य ।
 संपत्ता तं सुणिजं, सो वि जणो तो समावन्नो ॥७७॥
 तत्थ वि राया सिरिसालवाहणो परमसावगो सोडं ।
 सूरिण समागमणं, संरुद्धो ताव जा पत्ता ॥७८॥
 कमजोगेणं गुरणो, तं नाउं तोसनिम्भरो राया ॥
 सिरिसमणसंयसहिओ, संपत्तो सम्महो सहसा ॥७९॥
 परमविभूई पुरं, पवेसए तयणु धम्मनिरयाणं ।
 कमसो पज्जोसवणा, पत्ता तत्तं कहंताणं ॥८०॥
 तत्थ मरहट्ठेसे, इंदमहो होइ भइवइमासे ।
 सियपंचमीइ तत्तो, राया विन्नवइ सूरिण ॥८१॥
 भयवं ! पज्जोसवणादिवसे लोयाणुवत्तणाए उ ।
 इंदो अणुगंतव्वो, कहणु जिणिंदपदिमाणं ॥८२॥

नववर्णाई काउं जे, सके सो ता करेह छट्टीए ।
पञ्जोसवणा ततो, सोऊणं भयवया भणियं ॥८३॥
अविचलः मेरुचूला, सूरुो वा उगमेइ अवराए ।
न य पंचमीइ रयणी, पञ्जोसवणा अइवमइ ॥८४॥

जओ भणियमाणे—

जहा णं भयवं महावीरे वासाणं सबीसहराए भासे विइकंते वासावासं पञ्जोसवेइ, जहा णं भयवं महावीरे तहा णं गणहरा वि, जहा णं गणहरा तहा णं गणह[र]सीसा वि, जहा णं गणहरसीसा तहा णं अम्ह गुरुणो वि, जहा णं अम्ह गुरुणो तहा णं अम्हे वि [वासावासं] पञ्जोसवेमो, जो तं रयणि अइकमिज्जा ॥

तं सोउं भणइ निवो, ताव चउत्वीइ किज्जऊ भयवं ! ।
सूरी वि भणइ एवं पि, होउ नत्थित्व दोसु त्ति ॥८५॥

जहा ओरेणापि पञ्जोसवेयजरमित्यागमवचनात् ॥

तो पभणइ पुहइवई, संजायं सोहणं इहम्हाण ।
अंतैउरियाण जओ, तम्मि दिणं पञ्चपारणयं ॥८६॥
होही साहूण पुणो, उत्तरपारणयमद्वयतवसा ।
एवं भणिऊण गिहे, गंतूणंतरेउरं भणइ ॥८७॥
पञ्चोववासपारणदिणम्मि तुम्हाण तम्मि साहूणं ।
उत्तरपारणयदिणं, पञ्जोसवणातवे(वो ?) होही ॥८८॥
ता तुम्हे पडिछामह, मुणिणो असणाङ्गा विसुद्धेण ।
तम्मि दिणे जयगुरुणा, घहेफलमेयं जओ भणियं ॥८९॥
पइसंत-गिलाणेसु य आगममाहीसु तह य कयलोए ।
उत्तरपारणगम्मि य, दिचं तु बहुप्फलं होइ ॥९०॥
पञ्जोसवणाए अट्ठमं ति काऊण पडिवयदिणम्मि ।
साहूणुत्तरवारणमह तम्मि दिणम्मि तो ओगो ॥९१॥
साहूण देइ दाणं, तप्पिभिई चेव तम्मि मरहट्ठे ।
समणपूपाळ त्ति य, नामेण छणो पवित्तरिओ ॥९२॥
एवं पञ्जोसवणा, कया चउत्वीइ कारणवसेण ।
सिरिकाळयसूरीहिं संवेणज्जुमन्निया तह य ॥९३॥
एसा पञ्जोसवणा, समणाण हिएसिणाण कज्जेण ।
पुल्लि पदीणदोसेहिं, भासिया जिणवरिदेहिं ॥९४॥
जो एयं पडिवज्जइ, जाणं सो घरइ तिहुयणगुरुण ।
जिणआणजाणजोगेण, तरइ भवसायरं जीवो ॥९५॥
समणो वा समणी वा, सद्धो वा सद्धिय च्च समभावा ।
कुव्वंतो खामणयं, खयंकरो होइ पावाणं ॥९६॥

जो खामइ खमइ तहा, सो इह आराहगो विणिद्धिदो ।
 नाणाईणं सम्मं, अब्बो उ विराहगो जाण ॥९७॥
 ता एयं नाऊणं, सम्मं सञ्जाण पावकम्माण ।
 अज्जदिणे खमियच्चं, खामेयच्चं परत्तेण ॥९८॥
 इय वपणाओ संवेण, तयणु सञ्जाणि पवित्तयाईणि ।
 आयरियाणीह चउइसीइ तवनियमकज्जेण (जाणि) ॥९९॥
 आसाढपुत्तिमाए, अहन्हा आगमाशुसारेण ।
 आयरणा वि हु संवेण, होइ हु पमाएणं ॥१००॥

(४)

एवंविहाण सूरिण, अन्नया पुच्चकम्मदोसेण ।
 जाया य दुव्विणीया, सीसा न वुणंति से वयणं ॥१०१॥
 तो चितइ सूरिवरो, एए गल्लिगइह व मइ सीसा ।
 न हु जोग्गा सिक्खाए, विणिच्छिउं नियमणे एवं ॥१०२॥
 तो छुत्ते भोत्तणं, कहियं सेज्जायरस्त तयरियं ।
 रयणीए संवलिता, निवेइयं निययगमणं च ॥१०३॥
 नियसिस्तसिस्तपासे, सिरिस्तागरचंदसूरिनामस्त ।
 पत्ता य कमेण तओ, पविसंति निसीहियं काउं ॥१०४॥
 अब्बुट्ठाणमवन्नाए, नो कयं फो वि अज्जओ यविरो ।
 इय फलिउं नियचिचे, सिरिस्तागरचंदसूरीहिं ॥१०५॥
 अप्पुच्चं दट्ठणं, अब्बुट्ठाणं तु होइ कायच्चं ।
 इच्चाइ समायारी, सरिया नो नाणमव्वाओ ॥१०६॥
 वक्खाणसमत्तीए, तो स्तागरचंदसूरिणा भणियं ।
 वक्खाणियं मए इह, केरित्तयं अज्जया ! भणसु ॥१०७॥
 कालयसूरीहिं तओ सुंदरमिइ जंपियम्मि सुपमच्चं ।
 वहमाणो सो जंपइ, अज्जय ! पुच्छेसु किंचि मयं ॥१०८॥
 वक्खाणेसु अणिच्चयमिइ भणिए कह पुणो वि सो आह ।
 अन्नं वि समयवत्थुं, वक्खाणावेसु किंचि तओ ॥१०९॥
 जंपइ कालयसूरी, विसमपयत्थं [ण १] मुणेमि अह सो ।
 जंपेइ किं न चितइ, तत्तो धम्मस्त इच्चाइ ॥११०॥

अत्रान्तरे भणितं कालिकाचार्यैः—

नास्ति धर्मः प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरातिक्रान्तत्वात् खरविषागवदिति, उक्तं च—

प्रत्यक्षेण ग्रहोऽर्थस्य, निश्चितेन प्रशस्यते ।

तदभावेऽनुमानेन, वचसा तदव्यतिक्रमः ॥१११॥

ननु प्रपञ्चादिना प्रमाणेनासौ गृह्यत इत्यलं तद्विषययत्नेन ।

अज्जो मज्झ पियामहसरित्तो कोइ खडिक्खरो एस ।

मन्नंतेहिं भणियं, इय सामरचंदसुरीहिं ॥११२॥

तत्र 'यदुक्तं नारित धर्मः' ताव प्रतिक्षापदयोर्विरोधः प्रकटमेवोपलभ्यमानो, यतो धर्म इति कथम् ? धर्मश्चेन्नास्तीति कथम् ? अथ परैर्धर्मस्याभ्युपगमादेवमुच्यते तर्हि भगवंतं पृच्छामः परकीयोऽभ्युपगमो भवतः प्रमाणम्, अप्रमाणं ततः सिद्धं नः साध्यम् । अथ प्रमाणं ततः स एव दोषः । यच्चोक्तम्—प्रत्यक्षादिप्रमाणमोचरात्तिकान्तत्वात् तदप्यसत् । यतः कार्यद्वारेण प्रपञ्चेणापि धर्मायमौ गृह्येते इति उक्तं च—

धर्माज्जन्म कुळे शरीरपटुता सौभाग्यमायुर्धनं,

धर्मेणैव भवन्ति निर्मल्यशोविचार्यसंपच्छ्रयः ।

कान्ताराद्य महाभयाद्य सततं धर्मः परिनायते,

धर्मः सम्यग्वासितो अवति हि स्वर्गापवर्गप्रदः ॥११३॥

अथ च—

एते सव्वसुहार्णं, ठाणं अग्गेउ सव्वदुक्खार्णं ।

इय धम्मायम्मफलं, नाउं धम्मं कुणसु साहू ! ॥११४॥

एवं ति पभणिऊणं, भयवतो चेव कालमायरिया ।

कम्मवसेणं केण वि अल्लवित्थया तेण चिट्ठंति ॥११५॥

अह ते वि दुइसीसा, पभायसमए सुहं अपेच्छंता ।

सव्वत्थ गवेसंता, पत्ता सेज्जापरसमीवं ॥११६॥

पुच्छंति कहिं गुरुणो, सो भणइ सुणेह नियगुरु तुम्मे ।

किमइ जाणामि तज्जो, भणंति तं ते वि विणएण ॥११७॥

अह अकहिऊण वत्तं न, गथा गुरुणु वि सो पुणो भणइ ।

मिउडीभासुरवयणो, सिग्गं सुंवेइ मह वसहिं ॥११८॥

अलं च दुइसेहा, न कुणह आणं गुरुण तो तुम्मे ।

मुक्का तेण अज्जोग्गा, ओसरह लहुं महमिहाओ ॥११९॥

एवं बट्टप्पयारं, खण्टए जाव ताव ते विति ।

दंसेहि एक्खवारं, सुहं तज्जो तं पसाएउं ॥१२०॥

आणानिहेसपरा, जावज्जीयाए जेण वट्ठामो ।

ता कुणसु दयं सावय !, साहेह कहिं गया गुरुणो ॥१२१॥

नाऊण सम्मभावं तेसिं, तो सो भणेइ परमत्थं ।

तं सोऊणं चळिया, गुत्थासे जाव गच्छंति ॥१२२॥

पुट्ठा कोरेण भणंति, इत्थ वत्तंति कालमायरिया ।

नेसुयं, तिरिसामरचंदसुरीहिं ॥१२३॥

पुष्टो कालयसूरी, अज्जय ! किं महपियामहा इति ।
 निमृषं अम्हेहि वि, तेण जंपि ए अन्नदियहम्मि ॥१२४॥
 पत्ते समणसमूहं, [दट्ठं !] सहस चि सागरसुर्दिदो ।
 अन्मुट्ठइ जाव तओ, वित्ति घृणी अग्गाओ गुरुणो ॥१२५॥
 संपत्ता समण चिय, एए सोऊण जंपए सूरी ।
 इत्थ न पत्तो को वि हु, मुत्तुण खडिक्कं एगं ॥१२६॥
 इत्थंतरम्मि पत्ता, विपारभूमीओ कालगायरिया ।
 साहसमुट्ठि ए दट्ठ, जंपए सागरसुर्दिदो ॥१२७॥
 किं एयं ते जंपहि(इ), भयवंतो इति कालगायरिया ।
 तं सोडमभुट्ठेवं, सागरसूरी वि धरणमणुल्लगो ॥१२८॥
 धंदेवं परिखामइ, झूरइ वहुयं च लउज्जओ जाव ।
 ताव य सिणेहसारं, कालयसूरीहिं सो भणिओ ॥१२९॥
 एसो पमायदोसो, न तुज्ज लेसो वि अत्थ नणु वच्छ ! ।
 तो मा करेसु खेयं, मणम्मि मुणिपुंगव ! इयत्थे ॥१३०॥
 अन्नदिणे पुंजायइ, वाल्लपपत्तं भरावियं(उं) भयवं ।
 कयखडभूमीइ पुणो, भराविवं कारण रिचं ॥१३१॥
 एवं सेसीभूओ, कमेण सो पत्थओ तओ भणइ ।
 कालयसूरी भो वच्छ !, पुज्जियं किं पि इत्थ तए ? ॥१३२॥
 सो जंपेइ न किंचि, तं सोडं भणइ कालयसुर्दिदो ।
 वच्छ ! जहेसो पत्थो, सुहम्मसामिस्स तह नाणं ॥१३३॥
 पडिपुल्लं सातिसयं, जंबूसामिस्स तयणुविकखाए ।
 किंचूणमणाइसयं, तत्तोप्पभवस्स अप्पतरं ॥१३४॥
 एवं कमेण हीणं, तुह गुरुणो मह सयासाओ ।
 तस्स सयासाओ तुहं, हीणं नत्थित्व संदेहो ॥१३५॥
 नाणाइसयाहीणा, दुसमभावेण हुंति जीवाण ।
 ता एयं नाऊर्ण, मा सुयमन्वं समुल्लवहसु ॥१३६॥

भणियं च—

मा यहउ कोइ गन्वं, इत्थ जए पंडिओ अहं चेव ।
 आसन्वन्नुमयाओ, तरतमभावेण महविहवा ॥१३७॥
 एवं तं वोहिता, पुणो सुसीसेहिं संजुओ भयवं ।
 धम्मं पयासमाणो, विहरइ गामागराईसु ॥१३८॥

(५)

अह अन्नया सुर्दिदो, सीयंघरसामिणो समोसरणे ।
 सोचं निगोयजीवाण, वन्नणं विन्नवइ एवं ॥१३९॥

भयवं भारहवासे, किं को वि द्रु इय निगोपवक्त्राणं ।
 नाणह अज्ज वि काओ, भणइ जिणो कालगायरिया ॥१४०॥
 अज्ज वि जाणंति जहा, परुविया निणवरेहिं ते जीवा ।
 तं सोउं वज्जहरो, वंमणरुवेण संपत्तो ॥१४१॥
 मूरिसमीवं कोऊहलेण पुच्छेण पणमिउं भयवं ।
 गज्जं निगोपजीवा, वक्त्राणह जे जिणुहिहा ॥१४२॥

तओ—

गोळा य असंखेज्जा, अस्तंस्वनिगोपगोलओ थणिओ ।
 इकिक्कम्मि निगोए, अणंतजीवा मुणेषव्वा ॥१४३॥
 इवाइ समक्खाए, गुल्णा इंदो विसेसनाणत्वं ।
 पुच्छइ पुणो वि मूरिं, भयवं ! मह कित्तिपं आउं ? ॥१४४॥
 परिकहइ जेह गिण्हामि, अणसणं तं मुणेवि उवओगं ।
 मूरी म्पयनाणेणं, जा देह तओ पवइइंति ॥१४५॥
 दिवसा पक्खा मासा, वरिसा पलिया य जाव संजाया ।
 दो अयरा पडिपुना, तस्साउयमाणमह दट्ठं ॥१४६॥
 तो सविसेसुवओगाओ, जाणियं(उं) भणइ तं मुणिंदो वि ।
 इंदो हुमं ति तं सोउमइ हरी हरिसिओ संवो ॥१४७॥
 पररपणकिरीटघरो, होउं मणिरयणभूसियसरीरो ।
 मूरीण पापकमलं, पणमेउं पुणइ भत्तीए ॥१४८॥
 जय मुररपणमहोयहि !, जय पवयणमयणभूसियमियंक ! ।
 जय परमत्यपचासण !, जय कालयमूरि ! गयराम ! ॥१४९॥
 इय दूसमाए जेणं, पमावणा पव' ॥१५०॥

..... ॥१५०॥

..... ॥१५०॥

..... ॥१५१॥

...[....] वं पि द्रु विहरंतो, कल्लिं कालं भवस्सखं च ।

काऊण गणाहिवई, गच्छे तो अणसणं विहिंयं ॥१५२॥

खामितो सत्तमणं, मुमरंतो समयसारपरमिट्ठि ।

मुत्तुमसारसरिं, सारं मुरळोपममुपचो ॥१५३॥

इय पवयणपमावणफळमउलं निमुणिऊणमइरम्मं ।

जिणपवयणस्स समं, पमावणं कुणइ ओ निचं ॥१५४॥

इति कालिकाचर्यकथानकं समाप्तम् ॥

ग्रन्थायम् २११ ॥

[६]

श्रीधर्मघोषसूरिविरचिता कालिकसूरिकथा ।

[लेखनसंघत् १४७३]

हृयपटिणीओ कयतित्यउअई जयउ कालगायरिओ ।
विज्ञाणं दरिसी णयदेविंदो धम्मकित्तिवरो ॥१॥
मगहेसु धरावासम्मि, चयरसीहो निवो पिया तस्स ।
सुरसुंदरि चि पुत्तो [य], कालओ सरस्स(स)ई दुहिया ॥२॥
कुमरो कपाइ पत्तो, स बाह्यालीइ पूअवणमचसे ।
निसुणइ शुणंधरायरियपासओ धम्मकइमेवं ॥३॥
वरकणगं य परिकित्तय, धमुल्लट्टगुणं कसायचउमुदं ।
धम्मं सिवसुइकरणं, गिण्हइ दोगचदुइहरणं ॥४॥

तत्थ—

विसेयाइ-रसायण-मंगलत्य-विणिप पयाहिणावत्ते ।
गुरुअ-अदलज-अकुच्छे, कसायचउमुद कणयगुणा ॥५॥
इय मोहविसं घायइ, निवुइकरणा रसायणं धम्मो ।
मंगलमसिवोवसमा, विणीओ गुरु-ल्लुअचिताए ॥६॥
जियअणुकूल पयाहिण, तिक्कोडिसुद्धो गुरु अदण्णो^१ अ ।
कुमयगिणा चिरेण वि, नियफलदाणा तह अकुच्छो ॥७॥
अविशुद्ध-सुकरिय-उतरसुद्धि-ददत्ताइररणा धम्मे ।
सुअ-सील तव-दयाई, कस-छेअण-ताव-ताहणया ॥८॥

अहवा—

पावट्टाणनिसेहो, ज्ञाणाइविहीय धम्मरुसवट्टो ।
वाहिरणुट्ठाणेण उ, सुद्धिअवाहाइ से छेओ ॥९॥
जीवाइभाववाओ, वंधाइपसाइओ इहं तावो ।
धम्मददत्तं तह आवईसु इह धम्मताहणया ॥१०॥
बाला गहंति धम्मं, अवियारिअ साउमोअणं पिव जे ।
तण्पंति कणयगाहिं न्व, ते तओ सोउमिय कुमरो ॥११॥

पन्वद्भो भयणिजुओ, पढिअसुओ अह स पत्त सुरिपओ ।
पत्तो उउजेणि सैनगुज्जओ भूरिसाहुजुओ ॥१२॥

अवि य—

सेविगो मज्झत्यो, संतो मलओ रिज्ज सुसंतुट्ठो ।
गीयत्यो कडजोगी, भावन्नु लद्धिसंपेओ ॥१३॥
देसन्नु आपसो, पइयं विन्नाणिओ कवी चाई ।
नेमिस्ती ओयंसी, उवयारी चारणावलिओ ॥१४॥
बहुदिट्ठो नयनिउणो, पियंवओ सुस्सरो तवोनिरओ ।
सुसरीरो सुप्पइभो, चाई आणंदओ देस्खो ॥१५॥
गंभीरो अणुवत्ती, पड्विन्नप्पालओ यिरो पीरो ।
उचियन्नु सूरीणं, छत्तीसगुणेहिं एहिं जुओ ॥१६॥

इओ य—

हा सुगुह ! हा सहोअर !, हा पवयणनाह ! हा सुअनिहाण ! ।
महवरणं हीरंतं, इमिणाणज्जेण रक्ख त्ति ॥१७॥
विलवेंति नमिपगुहं, इतिं तहिं दट्ठु स्सरसइं समणिं ।
गहहिबिज्जो दप्पणनिवो बला खिवइ ओरोहे ॥१८॥
तो सुरिणा सयं सो, भणिओ महत्तय ! जह इयं सुंघ ।
जं रायरवित्थाइं, तवोवणाइं ति भणियं च ॥१९॥

यत्तः—

नरेवरमुजच्छायामाभित्याश्रमिणः सुखम् ।
निर्भयाः सर्वकार्पाणि, कुर्वते स्वान्पनन्तरम् ॥२०॥
तह संवेण वि भणिओ, अन्नायपरे परे वि पडुरक्खो ।
वं जह पडु कुणइ सयं, ता नयवत्ता वि हेहे नद्दा ॥२१॥

जओ—

प्रमाणानि प्रमाणस्थै रक्षणीयानि यत्नतः ।
विषोदन्ति प्रमाणानि, प्रमाणस्थैर्विसंस्पृक्षैः ॥२२॥
अवमन्निओ ति संयो वि, नाउ सूरी पइन्नमिय कुणई ।
जह उम्मूले न इमं, ता गच्छे पच्चणीयगई ॥२३॥

यदागमः—

जो पवयणपदिणीए, सेते विरियम्मि नो निवारिज्जा ।
सो पारंचियपत्तो, परिमइ अणंतसंसारं ॥२४॥

४ भणिं P । ५ * संपत्तो P । ६ * कज्जि(वि)आओ देओ P । ७ * ओ चाई S । ८
स्ति । ९ * ओ जह अन्नयपरो परे वि, इति पाठः PS आदर्शयोः । १० इय न P । ११ * ५

तस्मा सह सामत्ये, आणामद्वम्भि नो स्तलु खवेहा ।
अणुक्लेहियरेहिय, अणुसद्धी होइ कायन्वा ॥२५॥

तथा—

देव-गुरु-संपङ्कजे, चुम्भिज्जा चक्रवट्टिसिधं पि ।
कुविओ मृणी महप्पा, पुत्तायलद्धी संपन्नो ॥२६॥
एवं च करंतेणं, अल्लुञ्जिती कयौ य कियम्मि ।
जइ पि सरीरावाओ, तह वि आराहओ सो च ॥२७॥

तस्यो ध—

जइ नियइगरभिल्लो, ओरोहा चास्संचरो विसओ ।
पवरा पुरी सुवेसो, जणो तओ किं परमिओ ये ॥२८॥
इय छरिम्मि तिगाइसु, गहिल्लं व्व पयंपिरे जणं दट्ठुं ।
नियनिवइनिदिंरं तो, मंतीरि वि इय निवो भणिओ ॥२९॥
देव ! न जुत्तमिणं, जं नरो अवन्नं मृणीण कुणमाणो ।
पावइ दुहदंदोलि, सह देसाईहिं जं भणियं ॥३०॥

यथा—

देवसामतिमाभहे, साधूनां च विनाशने ।
देशभङ्गं विजानीयाद्, दुर्मिसदमरासिवैः ॥३१॥

अथ य—

अवमग्निआ उ हाणिं, दिति रीसी रोइयन्वयं हसिया ।
अक्कोसिया उ वह-बंधणाइ तह ताडिया मरणं ॥३२॥
सिक्खवह रे ! सपिथेरि ति, निवुत्ते जाइ सूरी सगइल्लं ।
राया साइणुसाही, भन्नइ जहिं साहिणो सेसा ॥३३॥

अह—

पेसहए य छुरीए, ससिरम्मि य आगइम्मि पट्टुछेहे ।
मंताइरंजियं साहिमेगमभीअमाइ शुरू ॥३४॥
जामो हिंदुगदेसं, तेदह पणनवइसाहिणो सेसे ।
भइ ! मुकपाइहेऊ, अप्पं रक्खिज्जं जं भणियं ॥३५॥
जीवन् भद्राण्यवाप्नोति, जीवन् पुण्यं करोति च ।
मृतस्य देहनाशः स्याद्, धर्माद्युपरमस्तथा ॥३६॥
उत्तरिय स्तिपुमह ते, इत्तु सुद्धासु पाउसम्मि तिया ।
शुष्णा कणगी कयइट्टाणओ च(चा)ळिया सरए ॥३७॥

तो सह लाहाइनिवेहिं, तेहिं मालवयसंधिरणमग्नो ।
 नासिय उज्जेणिगओ, संरुदो गइहिल्लनिवो ॥३८॥
 कसिणट्ठीमीइ तेणट्ठमेण अह सुमरिआगयं विज्जं ।
 रासहिरुयं मुन्ने, कुट्टेइहालयहियं ददुं ॥३९॥
 ओसारियसयलबळे, दुफोसमट्ठसयसदलहुवेही ।
 भणिया गुरुणा भाणेहिमीइ मरइ सुहमकयसरं ॥४०॥
 सुब्बे वि नत्थि अबह, जमिमीइ सरं मुणेइ जोइरिवळे ।
 तिरिओ नरो स तुरियं, पढइ वमंतो मुहे रुहिरं ॥४१॥
 तेहिं तहा पढिया, नीइदुगं काउ दत्तलत्तनिवे ।
 विज्जा गयाइ "तेहिं उ, निग्गहिओ गइहिल्लनिवो ॥४२॥
 जप्पासे सुवरिओ, सइवंतिपहु आसि सेवगा सेसा ।
 अन्ने भणंति गुरुणो, भाणिज्जा सेविया तेहिं ॥४३॥
 जं भणिओ निवपुरओ, स गओ तेहिं सह सुरिणो अ सुगो ।
 सगलूल आगपत्ति प, सेंछु ति तो आसि तणंसो ॥४४॥
 पुण संजमम्मि भइणि, उविडं पच्छिचदाणओ सूरी ।
 नियमज्जुओ विहरइ, महीइ उज्जअविहारेण ॥४५॥
 कालयसुरिचरित्तं, तित्थुअयकारि विचमिइ धुत्तं ।
 जइ जाया पज्जुसवणा, चउयीइ भणामि तह अहुणा ॥४६॥

(२)

बलमित्त-भाणुमिच्छा, आसि भवंतीइ राय-जुवराया ।
 चिंति परे भरुअच्छे, कालयसूरी वि तत्थ गओ ॥४७॥
 दिक्खइ भाणुसिरिसुअं, बलभाणुं सो तया अपुच्छाप ।
 सभइणिसुअ निवबलमित्त-भाणुमिच्छाण भाणिज्जं ॥४८॥
 तह कुणइ धम्मसिसिरमुत्तररहियं पुरोहिगंगपरं ।
 गुरुमत्तिपरो कवडेण, सो निवं भणइ स पउट्ठो ॥४९॥
 देव ! इमे जइपुज्जा, भणंति जहिं तत्थ गच्छिरम्मि जणे ।
 गुरुपयअक्रमणकया, होइ अवज्जा इरियहेक ॥५०॥

उक्तं च—

यत्र देवर्षिपूजादेः, क्रियतेऽतिक्रमः एवचित् ।

तच्चेत् संसहते राजा, योरं तत्र मयं भवेत् ॥५१॥

अवि य—

देवय-साहुविणासाऽवन्तऽवमाणां जत्य कीरंति ।
 विणसद् ध्रुवं स देसो, दुभिक्षदमरासिवाहं ॥५२॥
 तो संन्या पुरे ते^{११}, कारंति अणेसणं गुरुमत्थं ।
 तं नाउ गओ सूरी, बहुपरियोरु चि पइठाने ॥५३॥

(१)

संयजुपसंलिवाहणनिवरूपमहिमो तर्हि रिसद् इत्तो ।
 पज्जोसवणासमप, भणियं रन्ना जहा भयवं ! ॥५४॥
 इह पंचमीद् न जुणद्, उंदमहं मह विणा जणो जं तो ।
 छट्ठीद् पच्च कीरव, मह निणनमणाद् होइ जओ ॥५५॥
 आह गुरु निव ! न घट्टद्, इय जेणुत्तं पुराद् अरुहंतो ।
 ठाइज्ज करखमूले, न य तं रयणिं अइकमिज्जा ॥५६॥

किं च—

पज्जुसवद् वीरजिणो, गणहर सस्सीसपेरनिगंथा ।
 अम्हायरियाई जह, सवीसमासे ठहन्हे वि ॥५७॥

यदागम —

तेणं काळेणं तेणं समपणं समणे भगव महावरि वासाणं सरीसदराप मासे वइकते वासावास पज्जोमवेइ, तहा णं गणहरा वि । जहा णं गणहरा तहा णं गणहरसीसा वि । जहा णं गहरसीसा तहा णं अम्ह गुरुणो वि । जहा णं अम्ह गुरुणो तहा णं अम्हे वि वासावासं पज्जोसवेणो, नो तं रयणिमहकमिज्जवि ॥ तनध रियतमेतत्—

अवि चळद् मेरुचूला, सूरी वा उग्गमिज्ज अवराप ।
 न य पंचमीद् रयणि, पज्जोसवणा अइवमड ॥५८॥
 ता होउ चवत्थीप, निरमणिण सूरिराह घट्ट इयं ।
 णं सुत्तमंतरा वि य, कप्पद् पज्जोसवेउ ति ॥५९॥

तत्पेवं—

आसादपुन्निमाए, ससक्खिसामग्गि होउ पज्जुसणा ।
 तवो सावणपंचमिमाइहु असिवाइकारणओ ॥६०॥

यदागम —

इत्य उ पणमं पणमं, कारणिअं जा सवीसई मासो ।
 सुद्धसमीठिआण व, आसादपुन्निमोसरणं ॥६१॥
 'इत्थि' चि जासादपुन्निमाए, वासावापपाउगं चित्तं, आगमठिआणं कारण्येवम्—
 असिवे ओमोअरिए रायइहे भए अ गेलन्ने ।
 वासाविच्चाउमे, बुद्धिअभावाइ अद्धाणे ॥६२॥

इत्थ पुण इमा विही—

इत्थ उ अभिगग्हिय, वीसइराइं सवीसई मासो ।

तेण परममिग्गहिअं, मिहिनायं कच्चिओ जाव ॥६३॥

‘इत्थ’ ति आसद्वपुन्निमाइसु पज्जोसविण वि, अणमिग्गहियं ति जाव वीस पैन्नासं वा दिणा न गया, ताव गिहत्थाणं पुच्छंताण ‘इत्थ ठियैमु’ ति नियमो न वत्तवो ॥

तो हरिसिएण रत्ता, भणिया अंतेउरी पडिवयाए ।

दाउ मृणीणुत्तरपारणत्थमन्नाइ पारेह ॥६४॥

तो स्तमणपूअणछणो, पवत्तिओ तत्थ तह चउत्थीए ।

पज्जोसवणा संघेण, मन्निया जुयपहाणकया ॥६५॥

यतो भणितमपश्चिमश्रुतकेवलिना श्रीभद्रबाहुस्वामिना द्वितीयाहनिर्गुक्तौ—

अविलंबिऊण कज्जं, जं किंचि समायरं ति गीयत्था ।

थावावराह बहुगुण, सव्वेसिं तं पमाणं ति ॥६६॥

व्यवहारोऽन्येवम्—

आयरणा वि हु आणा, अविरद्धा चेव होइ आण चि ।

ईइरा तित्थयरासायण ति तल्लव्वलणं वेयं ॥६७॥

असडेण समावणे, जं कत्थइ केणई असावज्जं ।

न निवारियमहेहिं, बहुवणुमयमेवमायरिअं ॥६८॥

(४)

कइआ इ अवंतीए, जुइढो कालयगुरू भणइ सीसे ।

किरियाइसु पमारं, मा वन्हा ! कुणह भवहेउं ॥६९॥

यदागम —

चउदसपुब्बी-आहारगाइ भणनाणि-वीपरागा य ।

हुंति पमायरवसा, तयणंतरमेव चउमईआ ॥७०॥

न तं चोरा विलुंघति, न तं अग्गी विणासए ।

न तं जुए वि हारिज्जा, जं धम्ममि पयत्तओ ॥७१॥

इय जावणेगहा सारिया वि गल्लिगइह व्व ते कहवि ।

नो उज्जादंति सिट्ठिआ, विणयाइसु चित्ठइ गुरू तो ॥७२॥

छंदेण मओ छंदेण, आगओ चिट्ठइ अ छंदेण ।

छंदे अवट्टमाणो, सीसो छंदेण मृत्तव्वो ॥७३॥

इय चित्तिय तह नाउं, एवयारं वेसि कहिय छैरियस्स ।

चोइत्ता पेसिज्ज चि, निग्गओ सत्ति रचीए ॥७४॥

नियसीससीससागरचंदसभीवे सुवन्नभूमीप ।
 पत्तो तत्तो सूरी, दूरीकयमोहतिमिरोहो ॥७५॥
 'अन्धद्विज्ज अपुब्बं दट्ठं' इय वणओ भ येहं चि ।
 तेणज्जन्धु(सु)द्विप पुट्ठो, कुओ चि अज्जो ! भणइ दूरा ॥७६॥
 चक्खाणंते पुट्ठो, दिट्ठा मह गुरु चि भणइ दट्ठं ।
 तह चक्खाणं मे केरिसं ति भणिण भणइ छट्ठं ॥७७॥
 अतिहि चि ठविअ सो, पुच्छ किं पि विसमं ति सायरेणुचो ।
 जंपइ अणिच्चयं मे, साहसु तो सायरो भणइ ॥७८॥
 पच्चूससिद्धसायं, विणस्सिरआइ विरसनिष्फले ।
 का सारया सरीरे, कुण(करे ?)ह धम्मं सया सारं ॥७९॥
 गुरूइ नत्थि धम्मो, पमाणऽविसओ चि खरविसाणं व ।
 पच्चक्खाइ अगिअओ, जं सो तो तग्गहेणाळं ॥८०॥
 अइपुट्ठो को वि^१ नरो, पियामहसैमु चि सायरो धणियं ।
 विग्गयरसायरो गन्वसायरो सायरं भणइ ॥८१॥
 जइ नत्थि कइं धम्मो, जइ धम्मो कहव नत्थि अह धम्मो ।
 अन्धुवगमा परेसिं, नणु सज्जं अम्ह सिद्धंते ॥८२॥
 पचक्खा तह धम्मा, धम्मा वि।सुहासुहाइफलदाणा ।
 ता सुजुमहम्मं आयरेण धम्मं चिय करेह ॥८३॥
 इय ते तत्तविचारेण, निंति खणमिअ दिणे सुणेह इओ ।
 ते वि गुरुमदट्ठ पए, तरयं पुच्छंति सुअमणा ॥८४॥
 स भणइ मे किं न सुआ, सुकुमालिय-कूलवालयाण गई ।
 आयवणाइ पराण मि, अमुहा गुरुआणरहियाणं ॥८५॥

अदि य—

सिआ हु सीसेण गिरिं पि भिंदे, सिआ हु सीहो कुविओ न भक्खे ।
 सिआ न भिदिज्ज व सत्तिअगं, नयावि सुक्खो गुरूहीलणाए ॥८६॥
 सनिबंधे दीणमुहे, भणइ चि गुरु गया पसीसंते ।
 तो चलिया ते भणिरा, भग्गे कालयगुरू जंति ॥८७॥
 अज्जो इति गुरुगुरू, सागरपुट्ठु चि कहइ मे वि सुअं ।
 अह ते पत्ता लहु सागरुद्विया निंति कत्य गुरू ? ॥८८॥
 जा भणइ सो ससंको, न विणा अज्जं इहागओ को वि ।
 ताव वहि महीपत्ता, नमिआ सहरिसमिमेहि गुरू ॥८९॥
 तह सागरो वि खमह चि, जंपिदो नमइ पुण पुणो सुगुरं ।
 तो गुरूणा अणुसिद्धा, सब्बे वट्ठंति ते सम्मं ॥९०॥

भरणुद्धरणारित्ते, बालुअपत्यमि किं पि न घुणंति ।
मणितो सागरचंदो, गुह्या बुचो कयाइ इमं ॥९१॥
वच्छ ! सुहम्माउ सुअं, झिजंतं आगयं इय मयं जा ।
ता तुह गुरु तओ, तंतो जुज्जइ नेव नाणमओ ॥९२॥

मणियं च—

मा वहउ कोइ गव्वं, इत्थ जए पंडिओ अहं ति जओ ।
आसवन्नुमपाओ, तरतमजोगेण भइचिमवा ॥९३॥

(६)

भिक्षुवागएसु साहुसु, कयाइ सूरी दिएण सहवेण ।
पुट्ठो पयवेइ फुट्ठं, इय तिजयठिए निगोअजिए ॥९४॥
अव्ववहारी(१) इयरे(२), दुहा निगोआ तहा इया सुहुमा ।
इयरे वायर-सुहुमा, गोळेसु ठिआ अणंतत्रिआ ॥९५॥

यदागमः—

गोळा य असंखिजा, अस्संखनिग्गोअ गोळओ मणिओ ।
इक्किमि निगोए, अणंतजीवा सुणेयव्वा ॥९६॥
तणु(२) तणुचयं(२) मिळ्वा(२), घर(१) पुर(२) नरसम(३) निगोअ(१) गोळ(२) जिआ(३) ।
तिन्नि वि तुळोगाहणसुहुमा अंगुळअसंखं से ॥९७॥
इय सोळ बिण्हिओ सो, पुण मणइ विसेसनाणमुणणत्थं ।
बुहदो मि होइ जइ पहु !, बोनाव गहेमि तोऽणसणं ॥९८॥
अयरदुगमाउ नावं, गुराहुअयसुवं हरि ति मवं ।
सहरिसमइ पुणइ हरी, जयसु चिरं इह तुमं भयवं ! ॥९९॥
को वि तिर्रोए भररे, जि, सुणइ इय ये वप्पसमो ॥
स्तीमंयर पहुंत्ते, तमणप्पसमो वि अप्पसमो ॥१००॥

अन्यत्राप्तकम्—

स्तीमंयरमणणाओ, निगोयकहणेण रक्खियज्जो व्व ।
काळयसूरी वि ददं, सविम्व्हियं वंदिओ हरिणा ॥१०१॥
चिट्ठह जा इवि मुणी, भणिओ गुरुणा हरी नमिय जंतो ।
अन्नचो बसहिमुहं, काळ गओ मुणि नियाणमया ॥१०२॥
अह कहइ गुरु आगममुणीण तं बसहिदारपज्जंतं ।
तो पत्तचरित्तयिरत्तजइणुओ विहरइ महीए ॥१०३॥

इय सञ्चत्य अमोहा, सीमंघरसामिवभियगुणोहा ।
 कालयगुरु तमोहा, दिवं गया दणियज्जमोहा ॥१०४॥
 कप्प-निसीह-कहावलिपभियणुसारेण इय महाइसया ।
 कालयसूरिपवंधा, वद्धा वि सयं सुणंतु मुणी ॥१०५॥

इति श्रीधर्मधोपसूत्रकृता श्रीकालिकसूत्रिकथा समाप्ता ॥

॥ शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ॥

ऽआदर्शे ग्रन्थप्रसारितः—

पदत्रयी यस्य विभोरशेषतो, विष्णोरिव व्याप जगत्त्रयीमिमाम् ।
 सद्भूतवस्तुस्तिपतिदेशकः सतां, श्रीधर्दमानः शिवतातिरस्तु ॥१॥
 गुणमणिलसदग्निल्लिखिलक्ष्मीनिधानं,

गणधरगणमुख्यः शिष्यलक्ष्मणानम् ।

शम-दमकृतरद्गो गौतमः श्रीगणेशः,

किसर(किन्न)लयतु शिवश्रीसंगमं शान्धवं वः ॥२॥

विठ्ठलमनःकमलकोमलचक्रवाधे,

या खेलति प्रतिकलं किल हंसिकेव ।

तां शारदां सकलशास्त्रसमुद्रसान्द्र—

पारमदां प्रणमतां वरदां च वन्दे ॥३॥

भूभू(धृ)ल्लग्नमतिष्ठे श्रितमुज्ज्वलतोऽनन्तपापापहारे,

मेघच्छाखाविशेषे विपुलपरिलसन्सर्वपर्वोभिरामे ।

ऊकेशाऽऽज्ञानवंशे समजनि मुकुती व्यक्तधुक्तायमानः,

श्रीमान् धीनाऽभिधानः सुगुणगणनिधिर्नायकः आदर्धुर्यः ॥४॥

तस्याङ्गजोऽजनि जगत्त्रयजातकीर्त्ति—

भौजाऽभिधः सुकृतसंततिमूर्ध्वमूर्त्तिः ।

तस्यापि याचककदम्बरुदचविच—

लक्ष्म्य लक्ष इति पुत्र सदारचितः ॥५॥

तस्याऽङ्गजपोपटनामधेयः, समस्तलोकाद्भुतभागधेयः ।

पत्न्योऽभवन् स्त्रीमसिरिश्च मरुत्या, तारुश्च पाल्हरिति चास्य तिस्रः ॥६॥

तासां क्रमेण गुणगौरवशालिनोऽमी.

पुत्रास्त्रयः समभवन् गुरुकीर्त्तिभाजः ।

माताऽऽहयोऽय मयमः प्रथितो द्वितीयः

श्रीकामदेव इति चाय च वामदेवः ॥७॥

माताऽऽह्यस्य जननी जज्ञे, गुणश्रीरिति नामतः ।

कर्पूराईरिति ख्याता, कामदेवस्य बल्लभा ॥८॥

गाङ्गाऽऽल्यस्य वभूव भूरिविभवः संवेशराजाऽऽह्वयः,
 पूर्वः पुत्रवरः मसिद्धमहिमा नायूस्तथा चापरः ।
 राजा संघपतिर्वसन् सुरगिरौ भूषालभान्यो व्यथा-
 क्रानापुण्यपरम्परा गुरुतराः श्रीसंघभक्त्यादिकाः ॥९॥
 श्रीशत्रुञ्जय-रैवतसितिथर-श्रीवर्धुद-श्रीपुर-
 श्रीजिराजलि-कुल्यपाकभद्रस्तुतीर्थयात्रा मुदा ।
 कालेऽप्रापि कळौ करालललिते चक्रे स संघाधिपो,
 वर्पन्नर्थिजने घनाघन इव द्रव्याणि पानीयवद् ॥१०॥
 एवं विधैस्तैवि(विं)विधोत्सवग्रजैः,
 श्रीशासनं जैनमिदं स संघपः ।
 लघोत्तयामास तथा यथा स्फुर-
 त्स्फुरसारैर्गङ्गाङ्गणं रविः ॥११॥

इतश्च—

जकेष्टाऽऽहे विशदजननेऽजायत धादधुर्यो,
 धन्यो मान्यो निखिलविदुषां जैत्रसिंहो धनीद्वः ।
 भेयः श्रीमास्तदनु च जयात् सिंहनामा प्रभावा-
 दासीद् दासीकृत खलकुलस्तस्य पुत्रः पवित्रः ॥१२॥
 तस्यापि पुत्रो श्रितजैनधर्मो, लक्ष्मीधराऽऽरव्योऽमवद्वृक्षतश्रीः ।
 अमृष्य पत्नी च समस्ति नाम्ना, रूपी मनोहारिणाम्बुक्ष्पी ॥१३॥
 हरराज-देवराजौ, स्त्रीमराजस्तथाऽपरः ।
 इति त्रयस्तयोः भुत्राः, पवित्राः पुण्यतोऽभवन् ॥१४॥
 हरराजस्य जायाऽस्ति, नाम्ना हांसलदेरिति ।
 चन्द्रोज्ज्वलकलाशीला, धर्मकर्मसु कर्मदा ॥१५॥
 नाम्ना नरपतिः पूर्वः, पुण्यपालो द्वितीयरुः ।
 तृतीयो धीरपालाऽऽरव्यस्तुर्यः सहस्रराजरुः ॥१६॥
 पञ्चमो दशराजश्च, पञ्चेति तनयास्तयोः ।
 आसते भूरिभाम्याऽऽदृष्टा, देमाईर्द्विहिता तथा ॥१७॥ युग्मम् ॥
 राजाऽभिधस्याजनि संघपस्य,
 सार्धमिणी धर्मपरायणेषुम् ।
 यपैव लक्ष्मीः पुरुषोत्तमस्य,
 हरेः शचीवाय हरस्य गौरी ॥१८॥

सारङ्गः प्रथमोऽर्थिनां स्मृतरूपल्लो द्वितीयस्तथा—

वार्योदार्यरमानिरस्तधनदः श्रीरत्नसिंहाऽभिषः ।

तार्त्तवीर्य-तुरीयकौ च सहदे-श्रीतूकदेवाऽऽद्यौ,

चत्वारश्चतुरा जयन्ति तनया एते तयोर्विश्रुताः ॥१९॥

तील्हाईः पल्हाई-रयणार्नामका च लीलाई ।

सन्त्येताश्च चतस्रः, पुत्र्यः पात्रं गुणश्रेणेः ॥२०॥

संपेशो नूनराजो जगति विजयते कामदेवस्य पुत्रः,

सर्वत्रामात्रसर्पन्निजविमलपद्मः पूर्णविषययीकः ।

पुत्री पात्रं गुणानां जयति च क्षत्रहूः शम्भुशीर्षस्यगङ्गा,

रङ्गसुहृत्तरङ्गस्नपितकर्णोऽवल्यतुल्यस्वशीला ॥२१॥

नूनाऽऽहसंघाधिपतेः समस्ति, मिया जयशोरिति धर्मनिष्ठा ।

आस्ते महादेव इति प्रसिद्धः, सुतस्तयोर्भूरि रमासमृद्धः ॥२२॥

पुत्रीद्वयं च फन्हाईः, स्तोनाईरिति चापरा ।

महादेवाङ्गजः साधुरश्वपीरः सुधीवरः ॥२३॥ गुणम् ॥

एतावता निजकृदुन्मेषुतेन तेन, नूनाऽऽहसंघपतिना यसताऽमराद्री ।

श्रीअन्तरिस्मलतीर्थविचित्रयात्रा, मुरव्या[?] कृता विविचपुण्यपरम्परास्ताः ॥२४॥

इत्यथ—

श्रीमहसिणदेशसंघसहितो नूनाऽऽहयः संघपः,

श्रीशत्रुञ्जय-रैवता-ऽर्चुदगिरिश्रीतीर्थयात्राचिकीः ।

माषालीन्महता महेन मतिमान् श्रीगुर्जराशं प्रति,

श्रीमञ्जसनकाननं प्रतिपदं दानाम्बुभिः सिञ्चयन् ॥२५॥

यात्रायां यस्य आर्योत्तरलतरचलद्वानिराग्निमभूत-

भोत्सर्पतृष्टयाद्यप्रकररथभरोदधूतधूलीकलापे ।

व्याप्ताऽऽकाशाऽवकाशे स्थगितरुचिरवौ रात्रिरूल्पा दिवासीद्,

रात्रिश्चासीद् दिवेव प्रसरति परितो दीपिकानां प्रकाशे ॥२६॥

दिह्मातङ्गास्तुरङ्गप्लवनपरिचलद् भूपरोद्भग्नशीर्षाः,

शेषे क्षमापीठभारं सकलमपि ददुः सोऽपि कूर्माधिराजे ।

तद्भाराद् भङ्गगुराङ्गः स च पुनरभवद् (त) कुञ्जितस्वाङ्ग इत्यं,

यत्र श्रीतीर्थयात्रां प्रति चलति सप्रेमी विमुक्ताऽधिकाराः ॥२७॥

यात्राक्षणे यस्य रजोभिरुदधुतैर्लोभेऽन्वयो निर्जरसिन्धुपङ्कजैः ।

श्रीतीर्थिकस्नात्रजलमवाहैः, समुच्छलद्भिः स्थलवारिजैश्च ॥२८॥

तत्र च—

स्फूर्जद्गुर्जरमण्डलाधिसुरत्राणेन सन्मानितः,
 श्रीयात्राफरमाणदानविधिना चीरप्रदानैस्तदा ।
 भव्याद्यैश्च तदीयशाखिभिरपि श्रीतीर्थयात्रा असौ
 जीरापल्लिमुखा व्यधाप्यत पुरो भूत्वा महाप्रीतितः ॥२९॥
 दुष्टेऽस्मिन्नपि दुष्यमाहसमये श्रीतीर्थयात्रा इति,
 द्रव्योत्सर्जनविस्तेरण सहताग्नेनाऽऽद्रात् कुर्वता ।
 क्षमापालाऽऽम्र-कुमारपालनृपति-श्रीवस्तुपालादयः,
 सर्वेऽपि स्मृतिगोचरं विरचिताश्रितैश्चरित्रैः स्वकैः ॥३०॥
 विधाय यात्राः सकला अयाऽयं, श्रीपत्तनाऽऽज्ञानपुरे समागात् ।
 श्रीशासनं जैनमिदं मभावयत्, प्रभूतलक्ष्मीव्ययतोऽर्थिनां ब्रजे ॥३१॥
 तत्राय चन्द्रगणपुष्करसुरकल्याः,
 श्रीसोमसुन्दरगुरुमवरा गणेशाः ।
 संवेम्बरेण चिन्ता विहिता च शुर्वी,
 मोदीपना जिनमतस्य महोत्सवैर्यैः ॥३२॥
 श्रीस्तम्भतीर्थ-पुरपत्तनतीर्थसार्थ-
 कर्णावतीप्रमुखभूरिपुरेष्णनेन ।
 संघः समश्च सकलं मुनिमण्डलं च,
 स्फूर्जद्दुद्रुकलवसनैः परिधाप्यते स्म ॥३३॥

इतथ—

संयाधीशो राजमल्लस्य पत्नी, देमाईः सा तीर्थयात्रामुत्थानि ।
 कुर्वाणा श्रीपुण्यकृत्यानि नाना, तेने ह्योद्यापनादीनि तत्र ॥३४॥
 श्रीदानशीलप्रमुखानसङ्ख्यान्, शुणोत्कराश्चन्द्रकलोऽज्ज्वलास्तान् ।
 कः कोविदः श्लाघयितुं समर्थस्तस्याश्च संयाधिपराजपत्न्याः ॥३५॥

तथाहि—

निरीक्ष्य शीलं विमलं यदीयं, स्वतः श्रद्धाङ्कः किल खियमानः ।
 एकैकपाऽयं कलषा प्रहीयते, दिने दिने तामपकर्तुमक्षमः ॥३६॥
 श्रीसंघमक्ति-गुरु-पुस्तकछेरपनाऽऽदि-
 श्रीतीर्थसार्थकरणप्रमुखानि हर्षाद् ।
 पुण्यानि या प्रतिदिनं कुरुते स्वकीय-
 द्रव्यच्यपाद् बहुविधान्पि याऽपराणि ॥३७॥
 श्रीपौषधाऽवश्यकमुख्यधर्म्यकर्माणि कर्माष्टकभेदानानि ।
 धर्माश्रितोद्भावितसप्तधा तु, तृपान्तनीतिं प्रवरप्रमोदात् ॥३८॥

क्षेत्रेषु सप्तस्वपि भव्यभावाद् (तु), स्वद्रव्यवीजं विपुलं मुदेति ।
 या चापयामास परत्रलोके, संख्याऽतिग्रीभरवृद्धिहेतोः ॥३९॥
 तत्रैवाऽधो पतन्ते श्रीगुरुणां, तेषां भव्यमार्थितस्वस्तरूणाम् ।
 देमाहः सा आधिकवर्गमुख्याऽश्रीपीद् (तु) हर्षाद् देशनावाणिमित्यम् ॥४०॥

तथाहि—

न ते नरा दुर्गतियाप्नुवन्ति, न मृकतां नैव जटस्वमावम् ।
 न चान्यतां मुद्गिचिहीनतां च, ये लेखयन्तीह निनस्य वाक्यम् ॥४१॥
 लेखयन्ति नरा धन्या ये जिनाऽऽगमपुस्तकम् ।
 ते सर्वबाह्यमयं ज्ञात्वा, सिद्धिं यान्ति न संशयः ॥४२॥
 पठति पाठयते पठतामसौ, वसन-भोजन-पुस्तक-वस्तुभिः ।
 प्रतिदिनं कुरुते य उपग्रहं, स इह सर्वविदेव भवेन्नरः ॥४३॥
 विशेषतः श्रीजिनवीरभाषितं, श्रीकल्पसिद्धान्तमष्टं समुद्यताः ।
 ये लेखयन्तीह भवन्ति ते ध्रुवं, महोदयाऽऽनन्दरमानिरन्तरम् ॥४४॥
 निश्चम्य तेषामिति देशनागिरं, चिरं किरन्तीमुदयं महेनसाम् ।
 विशेषतः पुस्तकलेखनादिके, श्रीधर्मकृत्येऽजनि सा परायणा ॥४५॥
 श्रीस्तम्भतीर्थनगरे मवरे ततश्च,
 श्रीकण्ठनेत्र-मुनि-विश्वमिते च वर्षे (१४७१) ।
 श्रेयःश्रिये बहुतरङ्गविणज्ययेन,
 श्रीकल्पपुस्तकमिमं समलीलितवत् सा ॥४६॥
 यावद् विभक्तिं धरणीं शिरसा फणीन्द्रो,
 यावच्च चन्द्रतरणी उदितोऽयं विश्वे ।
 तावद् विशारदवरैरतिवाच्यमानः,
 श्रीकल्पपुस्तकवरो जयतादिहैषः ॥४७॥
 लिखितः सोमसिंहेन, देईयाकेन चित्रितः ।
 आकल्पं नन्दतादेव श्रीकल्पः सप्रशस्तिकः ॥४८॥

इति श्रीकल्पप्रशस्तिः समाप्ता ॥

[६] अज्ञातसूखिविरचितं कालिकाचार्यकथानकम् ॥

[लेखनसंयत् १४९०]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

अथि [इह] जंबुद्वीपे, भारहवासम्मि भगवद्विसयम्मि ।
नामेण धरावासं, नयरे अमरावईसरिसं ॥१॥
सीहु व्व वयरसीहो, वेरिमहाकरिघदाण दुप्पेज्जो ।
तं पालइ नरनाहो, देवी सुरसुंदरी तत्त ॥२॥
विसयसुहमणुहवंताण, ताण एगो सुओ सपुप्पओ ।
जइ अमिपसिद्धिजोओ, बुहाऽणुराहाण संरंघो ॥३॥
फाळो नामेण सुआ, तेसिं बाळत्तओ वि सणुणेहिं ।
सियपक्खससहरो इव, कळाविसेसेहिं चित्थिरिओ ॥४॥
वयणस्स पंकयं कुवलयइणो लोयणाणं उवमाणं ।
लुज्जीसु जीए कइमवि, समुदायसिरी पुणोऽणुवमा ॥५॥
किं बहुणा अमरीए(ओ), विलंघितं जीइ रेहए रुवं ।
सा नामेण गुणेहिं य, सरस्सई आसि से बहिणी ॥६॥
अह अक्षया कयाई, कुमार सामंत-मंतिपरियरिओ ।
नयरसमीधुज्जाणे, संपत्तो रायवाडीए ॥७॥
तत्थ नवमेहगज्जियगंभीरो देसणाण्णो निमुओ ।
उकंठिओ सिंहंढि व्व, तक्खणं सोवमाहत्तो ॥८॥
एगेण मंतिपुत्तेण, पभणिओ देव । समणसंघवई ।
विज्जइ सूरि तस्सेस, सुहयरो देसणासहो ॥९॥
शुज्जइ तुम्हाण वि, एयपायमूलम्मि धम्मसव्वस्सं ।
आयज्जितं कुमारो वि, तक्खणं तत्थ संपत्तो ॥१०॥
‘वंदामि मत्पाएणं’, पभणिता नाइदूरमासजे ।
उवविट्ठो धम्मकहं, सुणेइ पावगिजलबुद्धिं ॥११॥
वरकणगं व परिक्खिय, बहुलद्वेषुणं कसाइचउमुद्धं ।
धम्मं सिवसुहकरणं, गिण्हइ दोगच्चदुहदलणं ॥१२॥

सत्य—

विसघाह-रसायण-मंगलत्थ-विणिए पयाहिणावत्ते ।
शुरूभ-अदज्ज-अकुच्छे, कसाइचउमुद्धकणयगुणा ॥१३॥

इय मोहसिं यायइ, निव्वुइकरणा रसायणं धम्मो ।
 गंगलमसिचोपसमा, विणीडं गुरुल्लुअचिंताप् ॥१४॥
 जियअणुइल पयाहिण, तिकोडिसुद्धो गुरु अदज्जो च ।
 कुमयगिणा चिरेण वि, निपफलदाणा तइ अकुच्चो ॥१५॥
 अविरुद्ध-सुन्निरिय-उंतरमुद्धि-ददत्ताइकरणा धम्मो ।
 सुय-सील-तव-दयाइं, कस-छेयण-ताव ताटणया ॥१६॥

अहवा—

पावट्ठाणनिसेहो, ज्ञाणाइविहीय धम्मकसरट्ठो ।
 बाहिरणुद्वाणेण च, सुद्धिअगाहाइ से छेओ ॥१७॥
 जीवाइभावचाओ, यंपाइपसाहओ इहं तावो ।
 धम्मददत्तं दुहआवईसु इह धम्मताटणया ॥१८॥
 चाला गइति धम्मं, अविचारिय साउ मोअगं पिब जे ।
 तप्पति कणगगाहि व्व, ने तओ सोउमिय कुमरो ॥१९॥
 पेरागभावियमणो, पडिपुद्धो तस्स सूरिणो पासे ।
 पडिबन्ना जइधम्मं, वज्जिय सव्वं पि सावज्जं ॥२०॥
 सो गट्ठियदुविहसियसो, धारेउं दुद्धरं पि वयभारं ।
 समयम्मि वट्ठमाणं, अहिज्जिओ आगमं सयलं ॥२१॥
 संयस्साणुन्नाए, गुरुणा सो ऋषिओ गणहरचे ।
 मपियारविंदभाणु, जहाविहिं विहरइ महीए ॥२२॥
 देविंदनमियचलणो, जुगप्पहाणो कमेण संवुत्तो ।
 पंचसएणं साहण, परिबुद्धो सयलसंघरई ॥२३॥
 वत्तेस लहुयमइणी, सरस्सई कन्नगा वि जइधम्मं ।
 पडिबन्ना संजाया, पवत्तिणी तस्स गच्छम्मि ॥२४॥
 सो कुमयकरडिसीहो, पुरीमवंती कयाइ संपत्तो ।
 तवमइणी वि सरस्सइ, [तल्येव ?] सुसाहुणीसहिंया ॥२५॥
 तच्चपरसामिणा गहभिल्लरआ अहन्नया दिट्ठा ।
 अह संकिल्लिचिचोइएण सो चिंतए एवं ॥२६॥
 जइ इंत ! इमा वि वयं, करेइ परिचिचरइसुहा चाला ।
 तो विहलपुरियारो, कह अज्ज वि वम्महो जियइ ? ॥२७॥
 इचाइ चिंतयंतो, मणयानलद्धदुगुरिवियदुमो ।
 घेतुं इदेण अंतैजम्मि तं साहुणिं खिवइ ॥२८॥
 पोकरइ ददं च इमा, नयणंसुपवाहसित्तपरणिपळा ।
 विलवइ य ण सडोयर !, हा पवयणनाह ! धुणिसीह ! ॥२९॥

सिरिकालगसुरि ! निवाहमेण एएण मज्झ हीरितं ।
 धरणधणं परिरक्खह, न तुमं सुत्तूण मह सरणं ॥३०॥
 अह कालगसुरी वि हु, नाऊणं कइ वि वइयरं एयं ।
 गंतुं नरिंदपासे, पभणइ त कोमलगिराहिं ॥३१॥
 तारयगणानं चंदो, इंदो जह सुरगणान नरनाइ ! ।
 तह छोयाण पमाणं, तं चिय ता कइ इमं कुणसि ? ॥३२॥
 इयरो य अक्कज्जविओ, नियत्तियन्वो पमाणपुरिसेहिं ।
 जह ते वि कुणंति इमं, ता जायं सच्चमेयं पि ॥३३॥
 जत्थ राया सयं चोरो, भंडिओ य पुरोहिओ ।
 धणं भजह नायरया !, जायं सरणओ भयं ॥३४॥
 अस्माण वि परजुवईण, राय ! संगो दुठावहो वेव ।
 जो छिंणिणीण संगो, सो पुण गरुयं महापावं ॥३५॥
 बहुनरवरधूयासंगमे वि जह निव ! गओ न परिओसं ।
 नरवइणो य रिसीणं, धम्मं वइदंति न सुसंति ॥३६॥

यतः—

नरेवरद्धजच्छायामाश्रित्याश्रमिणः सुखम् ।
 निर्भया स्वानि कार्याणि, कुर्वन्त्येते निरन्तरम् ॥३७॥
 जेण निवरक्खिआयाइं, सुब्बंति तवोवणाइं सन्वाइं ।
 ता चित्तिऊणं एमाइ, सुंघ सयमेव मह वहिणिं ॥३८॥
 इवाइ जुत्तिजुत्तं, सूरिहिं नराहिवो पभणिओ वि ।
 संजायविवज्जासो, जा न सुयइ साहुणिं कइ वि ॥३९॥
 तो मेलिऊण भणिओ, संयेण इमो वि जा अवन्नाए ।
 दिओ नराहिवेणं, तओ य कोव गओ सूरि ॥४०॥

यतः—

जे संघपक्वणीया, पवयणउवत्रायया नरा जे य ।
 संजमउयघायपरा, तदुक्किक्काकारिणो जे य ॥४१॥
 तेसिं वचामि गइं, जइ एय गइयिज्जिन्निरुक्कलं ।
 सम्मूलेभि न पवणो न्व, वदमूलं पि पुहवीए ॥४२॥
 जो पवयणपडिणीए, संते विरियम्मि नो निवारिज्जा ।
 सो पारंचियपत्तो, परिमइ अणंतसंसारं ॥४३॥
 तम्हा सइ सामत्ये, आणामद्वम्मि नो खलु सवेहा ।
 अणुक्खेहिपरिहि य, अणुसद्धी होइ कायन्ना ॥४४॥

देव-गुरु-संपकज्जे, जुजिज्जा चक्कवट्टिसिञ्जं पि ।
 कुविओ मुणी महप्पा, पुलायलद्धी य संपन्नो ॥४५॥
 एवं च करित्तेणं, अब्बुच्छित्ती कयाऽ तित्थम्मि ।
 जइ वि सरीरावाओ, तइ वि ॥ आराहओ सो वि ॥४६॥
 इय काऊण पइज्जं, तत्तो चितइ महाबल्लो एस ।
 गइमिविज्जाइ निवो, ता घेतव्वो उवाएण ॥४७॥

एवं च विष्टस्य ततः कैतवेन हृतोन्मत्तकवेयो नगरमध्ये इदमसंबद्धं प्रलपन् परिधाम्यति—यदि गर्गमिहो राजा ततः
 किमतः परम् ? , यदि वा रम्यमन्तःपुरं ततः क्रिमतः परम् ? , यदि वा विषयो रम्यस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा
 मुनिविद्या पुरी ततः किमतः परम् ? , यदि वा जनः सुवेपस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा करोमि भिक्षाटनं ततः किमतः
 परम् ? , यदि वा शून्यगृहे त्वन्नं करोमि ततः किमतः परम् ? ।

इय एवमाइ उम्मत्तवेट्ठियं तस्स सूरिणो दइडुं ।
 भणइ सदुबल्लं सव्वं, सवाल्लुह्दाडलं नयरं ॥४८॥
 आसन्ननिवाओ नूण, एस राया मुणीण वपभंगं ।
 जं जुणइ इमस्स य, मुणिवयस्स रयणजलनिट्ठिणो ॥४९॥
 उम्मत्तयाए हेऊ, जाओ सो चेव निव्विणो पावो ।
 न गणइ मुणिवयणं पि, कह वि अइसंकिलिट्ठमणो ॥५०॥
 इअ जणअवन्नवायं, उम्मत्तं जाणिऊण सूरिं च ।
 सामंत-मंतिवग्गो, भणइ पइत्तेण नरनाइ ॥५१॥
 देव ! विरुद्धं एयं पि, ताव जं लिंगिणीए परिभोगो ।
 जं पुण सूरि अवमाणिओ तए होइ उम्मत्तो ॥५२॥
 किं इत्थिं पि न सुयं, नरो अवन्ने मुणोण जुणमाणो ।
 पावइ दुहदंदोलिं, सह देसाइ जं मणियं ॥५३॥

यलः—

देवताप्रतिमाभङ्गे, साधूनां च विनाशने ।
 देवभङ्गं विजानीयाद्, दुर्भिसहमराशिवैः ॥५४॥
 अवमन्निया उ हाणिं, दिंति रिसी रोइयव्वयं हसिया ।
 अक्कोसिया उ वह-वंधणाइं तह ताडिया मरणं ॥५५॥
 एयं तु विरुद्धयरं, तहेव अवधीरणं बहुजणस्स ।
 ता एत्थियम्मि वि गए, मुंच इमं साहुणि जम्हा ॥५६॥
 वज्जइ अकिचिपडहो तुम्हाणं देव ! सयलनयरम्मि ।
 दीसंति एत्थ कज्जे, इह-परभवआवईओ य ॥५७॥
 इय सोऊणं राया, कुविओ निम्मत्तए इमे सव्वे ॥
 मोहग्गहाभिभूओ, न गिणेइ हियं पि उवइडुं ॥५८॥

ता पट्ट कालयमूरी, मोक्षूण गणं अवचवेसवरो ।
 सगकूलं संपत्तो, तन्निगाहविहियमुपपत्तो ॥५९॥
 तत्प रायाहिराया, भञ्ज साहायुसाहिसहेण ।
 जे मंडलिया ते लण, भञ्जंती साहिणो सध्वे ॥६०॥
 अह सो कालयमूरी, ठिओ य एगस्स साहिणो पासे ।
 बिज्जाइसइगुणेणं, गुरु चि तेणावि पडिवन्नो ॥६१॥
 साहायुसाहिकोवाइरेगचिण्हे अहन्नया पत्ते ।
 छन्नवईअंकसोहियअसिनेणुण अलंकारे ॥६२॥
 ते मरणभीरणो सयलसाहिणो सूरिविपणओ तपो ।
 उचरिउं सिंपुनइं, हिंदुयदेसम्मि संपत्ता ॥६३॥

यतः—

जीवन भद्राप्पवाप्नोति, जीवन पुण्यं करोति च ।
 मृतस्य देहनाशः स्याद्, धर्माद् व्युत्पन्नस्तथा ॥६४॥
 ततो सूर्याविसर्ग, डिप्ता यः निज्जिणिउ तस्सम्मि(स्तिर्ज) ।
 सूरिपयकमलसेवापरायणा विमयभयसंका ॥६५॥
 चुण्णाप्पयोगसंनणियकणगसबलीकया य ते गुरुणा ।
 सरयसमए महीसा, मालवदेसोवरिं चलिया ॥६६॥
 निज्जिणिय छाविसयं, कमेण पया अवतिदेसम्मि ।
 तुरयतुरवत्तपरयपूरपूरियास्सेस्सहमग्गा ॥६७॥
 परचक्केण स देसं, भञ्जंतं सुणिय गहभिद्धो वि ।
 चवंगयलसमेओ, जुद्धकए निग्गहोऽभिमुहं ॥६८॥
 पवत्तरियतिकवतुक्खारमुडियमयमत्तगयघडाइं ते ।
 सेनद्धरहमडाइं, [मिट्टाइं?] दोन्नि वि बलाइं ॥६९॥
 निसिपकरवालनारायतिकस्सिरघोरणिहिं पहरंति ।
 अन्नोन्नं नियपट्टविजयकंस्तिणो मुहद्वसंदोहा ॥७०॥
 निहणियइय-गय सुहदं, मुत्तुणियरदवरं खणेणं च ।
 अह गहमिच्छसेग्गं, उत्तय कयं साहिसेन्नेणं ॥७१॥
 तो गहभिद्धराया, नासिवा विसइ जाव नियनयरं ।
 साहिसेन्नेहिं विहिओ, समंतओ तस्स ता रोहो ॥७२॥
 अह अट्टमीए दिवसे, मुन्नं सालं नीएवि सूरीहिं ।
 नायं जहेस सुमरइ, अज्ज महागहमि विज्जं ॥७३॥
 सेन्नजुए सयलनिवे, कोसहुगंते ठवेवि ठाइ सयं ।
 घणंते सूरी सइवेहिअट्टोचरसएण ॥७४॥

अट्टालयद्विद्याए, एयाए रासमीइ जो सहं ।
 मुणिही मरिही स फुढं, इय पट्टणा पभणिया ते उ+ ॥७५॥
 विज्जासत्तीए पट्टिहयाए साहीहिं भंजिउं सालं ।
 बंधिचा सूरिपूरो, खिचो सो गहभिछुनिवो ॥७६॥
 मुत्त-पुरीसे मोत्तुं, पलाईउं सा गया महाविज्जा ।
 तो भणियं सूरिहिं, एहहमिचं वलमिमस्त ॥७७॥
 इय तं पि विणिग्गहिये(वं), तो वीसत्या फरेह नियरज्जे ।
 अह तेहिं पुरी भग्गा, राया वि हु बंधिउं गहिओ ॥७८॥
 तो भणिओ सूरिहिं, रे पाव ! इहेण तीए समणीए ।
 जं चुकोऽसि अलज्जिर !, इह-परमवहुक्खनिरविवलो ॥७९॥
 तित्थयराण वि पुज्जो, अणज्ज ! आसाइओ य जं संघो ।
 तस्सावराहत्तुणो, पत्तो कुसुमोग्गमो तुमए ॥८०॥
 जं पुण अणंतभवसायरम्मि भमिहिसि अणेयदुहमीमे ।
 तं भंजिहिसि फलं पि हु, ता अज्ज वि गिण्ह जिणदिवलं ॥८१॥
 पावई किं पि नित्यरसि, जेष इचाइ जाव कल्पाए ।
 पभणइ सूरि दूमिज्जए निवो ताव अहियपरं ॥८२॥
 तो सूरि पभणइ तयं, समुवज्जियगळ्यदुसहभवदुक्खा ।
 तुम्हारिसा वि को मोक्खभायणं सक्कइ विहेउं ? ॥८३॥
 जीवदयामूलो चिय, धम्मो अम्हाण तेण न हओ सि ।
 इचाइ बहुं निग्गस्थिऊण मोताविओ एसो ॥८४॥
 सगपत्थिवेहिं विसयाओ ताडिओ भमइ वो इमं दीणो ।
 संसारं च अणंतं, भसिही तक्कम्मदोसेण ॥८५॥
 अह जत्त साहिणो पढममेव सूरि ठिओ पुरवरम्मि ।
 सो उज्जेणीराया, जाओ सेसा उ सामंवा ॥८६॥
 आलोइय पडिक्कता, भगिनी सूरिहिं संजमे ठविया ।
 आलोपणया सुद्धा, कणयसिलाय न्व अग्गीओ ॥८७॥
 सूरि वि हु नियपगणं, पुणो वि समलंकरेइ सुद्धप्पा ।
 उज्जेणिपुरीए ठिओ, अचिज्जंतो नरिंदेहिं ॥८८॥
 इय पयठियनियसत्ती, भइणीकज्जम्मि अच्छरियचरिओ ।
 तित्थपभावगरेहं, संपत्तो कालयमुणिदो ॥८९॥

(२)

अह अन्नया य पत्ता, मरुयच्छे सूरिणो ठिया तत्थ ।
 बलमित्त-भाणुमिच्चा, रायाणो जत्थ मइणिसुया ॥९०॥

असहंतो शुभमहिम्नं, ह्रीलङ्ग उवरोहिजो तर्हि घम्भं ।
 सूरिणा सुविहिविहिओ, निरुत्तरो देउजुचीर्हि ॥९१॥
 तो सो मच्छरियमणो, कवढेण गुरूण कृणइ बहुभत्ति ।
 रायाणं पइ जंपइ, घम्ममिसेणं भुवं पापं ॥९२॥
 जेण इमे जम्मि पहे, भणंति नयरे महासुणी तम्मि ।
 मच्छंताणं गुरुपथअइकमो होइ जं निचं ॥९३॥
 कहमिन्दि गुरुसमुहं, भवइ जं जाह इय निवेशुत्ते ।
 भणइ इमो तह फाहं, जहा ममिस्संति सयमेव ॥९४॥
 निम्मविपा सयलपुरे, अणेसणा तेण भयपाणस्स ।
 सो संकिछेसठाणं, नाहं नाणेण सं गुरूणा ॥९५॥

(३)

सिरिवीरनाहचरियं, चिंतिता वरिसयालयज्जे वि ।
 पुइइद्धजणम्मि पुरे, संपचा नियगणसयेया ॥९६॥
 तत्थ सिरिसालवाहणरत्ता कीरंतपूयसकारा ।
 भवियजणकुमुयवंदा, चिहंती कालयमुणिदा ॥९७॥
 पज्जोसमणासमप, विवत्ता रायणा गुरू एवं ।
 भइवइजुण्हर्पवभिदिणम्मि जायइ इहिंदमहो ॥९८॥
 अग्गेहिं तर्हि भयवं (इंदो ?), [अणु] गंतव्वंतो न होइ जिणपूया ।
 छट्ठीइ पज्जुसवणं, करेइ ता करिय सुपसायं ॥९९॥
 मणइ गुरू जइ उग्गइ, सुरो अवराइ चलइ अमरगिरी ।
 तह वि न पंचमिरयणिं, पज्जोसवणा अइक्कमइ ॥१००॥
 ता कृणइ चउत्थीए, निववुत्तं भणियं इमं गुरूणा ।
 जेणागमे वि भणियं, आरेण वि पज्जुसचियव्वं ॥१०१॥
 तो कृणइ चउत्थीए, राया सद्धिं गुरुहिं संवेण ।
 चेइयपरिवाडी-धम्मसवण-आवस्सयाईणं(णि) ॥१०२॥
 एवं सिरिसालाहणउवरोहाओ कयं चउत्थीए ।
 पज्जुसवणं कालयमुणीसरेहिं [चहुमुणेहिं ?] ॥१०३॥
 संवेण भणियं तं, तेणज्ज वि कीरए तहा चेव ।
 चउमासगाणि तयो, किज्जंति चउदसितिहीए ॥१०४॥

(४)

फइया वि सस्स पइणो, सीसा दुब्बिणयतप्परा जाया ।
 गुरूपदिणीया सच्छंदचारिणो भंदमग्गा ते ॥१०५॥

जह जह धोएइ गुरू, पमाइणो मूळ-उत्तरगुणोसु ।
 तह तह किरियाभट्टा, धारंति अप्पतियं मणसा ॥१०६॥
 सामेण भणइ एवं, भो देवानुप्पिया ! चयह तुब्भे ।
 संसारवड्डिरुंदं, पमायमेयं जओ भणियं ॥१०७॥
 चउदसपुब्बी-मणनाणिणो [य] उवसंत-स्त्रीणमोहा य ।
 हुंति पमायपरवसा, तयणंतरमेव चउगइया ॥१०८॥
 पट्टियोहिआ वि एवं, गुरूण आणं करिति न कयावि ।
 नाणोवओगओ तो, जुत्ती योहस्स विन्नाया ॥१०९॥
 सिज्जायरस्स सिद्धस्स, मूरिणा तं समत्थमक्खायं ।
 निम्भञ्जियासि [य १] तुभं, एए एवं ममम्मि गए ॥११०॥
 सागरचंदायरओ, स[सीस ?]सीसो जहिं तहिं अहयं ।
 गच्छामि एवमायक्खिज्जण रयणीइ सेसम्मि ॥१११॥
 एगागि चिय मूरी, निग्गम्वणं जहट्टियं ठाणं ।
 संपत्तो ताव तहिं, सो मूरी देसणं कुणइ ॥११२॥
 आवत्तहुवाळसणेण, वंदिओ उदरेण सरेणं ।
 उवविट्ठो निम्भणइ धम्मदेसणं नियसीसस्स ॥११३॥
 अह उट्ठिपाय सावयसहाइ मूरीहिं मुणिवरो पुट्ठो ।
 कत्तो सि आगओ [भो ?], तेषुत्तं दूरदेसाओ ॥११४॥
 मिक्खलापोरसिसमए, साहूहिं निमंतिओ गणी एसो ।
 मूरिहिं समं वत्ता, परुप्परं काउमादत्तो ॥११५॥
 पुट्ठो सगव्वमेवं, वहापवंधंतरे समूरीहिं ।
 गणिवर ! महगुरूणो, कया वि तइ देसणा निमुया ? ॥११६॥
 आमं ति तेण बुत्ते, अहं पि किं सारसी करेमि नवा ? ।
 तो मणइ इमो तुब्भे, फुडवियडं देसणं कुणह ॥११७॥
 एवं दो तिन्नि दिणा, सिद्धंतरहस्समारजुत्तीओ ।
 अन्नोन्नं आपुच्छंतार्ण, खणमिव अइत्ता ॥११८॥
 इत्तो य उग्गए भाणुमंडळे वि गयनिहवामारा ।
 वसहीए ते मुणिणो, कालयमूरिं न पेच्छंति ॥११९॥
 खणमित्तं चित्तेडं, परोप्परं ते मुहं नियच्छंति ।
 मुन्नमणा तेषुत्ता, सिज्जायरसावएणेवं ॥१२०॥
 भो ! भो ! तुम्हाण गुरू, कहिं गओ तं वयं न याणामो ।
 पमणंति कहसु तं चेव, जत्थ पत्तो गुरू अम्हं ॥१२१॥

एवं पमाङ्गो मे, गुरुं पि कृत्य वि गयं न याणेह ।
 किमहं जाणामि गिद्दी, चिट्टामि सए गिद्दे सययं ॥१२२॥
 पुणरवि खिन्नमणा ते, भणंति भा कुप्प बोहिया तुमए ।
 इच्छामो अणुकट्ठिं, एवं न पमाङ्गो होस्सं ॥१२३॥
 अक्खसु गुरुत्तंते, जइ एवं एत्थियं वियाणामि ।
 सागरचंदापरिओ, जत्थत्य गया गुरु तत्थ ॥१२४॥
 अह ते तहिं पि पत्ता, पुच्छंति किमित्थ कालगमुण्णिदा ।
 संपत्ता सागरचंदस्सरिणो विंति जो इण्हि ॥१२५॥
 एको बुद्धतवस्सी, समागओ किं तु कायचित्ताए ।
 संपत्तो अहुण चिय, ते विंति स एव अन्ह गुरु ॥१२६॥
 आगच्छंतं दइदं, सम्मुहममुहिया मुणी सन्वे ।
 सागरचंदो वि तहा, लज्जो णयनयणमुहकमलो ॥१२७॥
 सागरचंदेण जुया, खामिति गुरु पुणो पुणो साह ।
 अक्खाओ पुत्तंतो, सागरचंदस्स सूरीहिं ॥१२८॥
 सो तत्थ नागगब्बं, कुणमाओ बाल्लयाए नाएणं ।
 वच्छ ! सुयनाणहाणी, एवं'..... ॥१२९॥

..... पडिबोहिमाणीओ ॥१३०॥

(५)

एत्तो निगोयजीवे, भारहवासम्मि को वि किं मुणइ ? ।
 ता भणइ जिणो अज्ज वि, वक्खाणइ कालगायरिओ ॥१३१॥
 अह विप्पवेसपारी, सक्को भिक्खागयाण साहूणं ।
 वेदिप सुत्तिं पुच्छ, किल्ले उइ पट्ट १ निगोए ॥१३२॥
 गोला य असंखिज्जा, असंखनिग्गोय गोलओ भणिओ ।
 इक्केकम्मि निगोए, अणंतजीवा मुणेयब्बा ॥१३३॥
 अत्ति अणंता जीवा, जेहिं न पत्तो तसत्तपरिणामो ।
 उप्पज्जंति चयंति य, पुणो वि तत्थेव तत्थेव ॥१३४॥

यतः—

समगं कससंति, समगं नीससंति, समगं उप्पज्जंति, समगं आहारंति, समगं नीहारंति, किं बहुणा !
 विपवेदनासुद्धितपुरुष इव क्षिप्रंति, न वेयंति अप्पाणं, न मुणंति परं, न मुणंति सइ, न याणंति कयं,
 [नावगच्छंति अः]कयं, न चलंति, न फंदंति ।

जह सीमंघरपहुणा, कहिया तह सूरिणा बि कि बहुणा ।
 ता नाणपरिकलत्थे, पुच्छइ सगो निय आउं ॥१३५॥
 कित्तयमितं अज्ज बि, उवउत्तो जा पलोयए सूरी ।
 दो सागरोवमे ता, किंचूणे आउसेसं ति ॥१३६॥
 तस्सी(तो सो?)समुन्नमि(मे?)उं, दाहिणत्येण जंपियं गुरुणा ।
 वज्जहरो होसी तुमं, तो पच्चवखो हरी होइ ॥१३७॥
 विन्नवइ जोदियकरो, सीमंघरसामिणा तिनयपहुणा ।
 तुम्ह पसंसा विहिया, तेणाहं आगओ नाह ! ॥१३८॥
 मह पणिवाओ सामिय ! पुणो पुणो होउ तुज्ज पायाणं ।
 विष्कुरइ जस्स नाणं, एवविहइसमाए बि ॥१३९॥
 निरयसए बि हु काळे, जिणसासणउन्नइकया जेण ।
 पयडेउं नियसत्ति, तस्स नमो तुज्ज मुणिनाह ! ॥१४०॥
 एवं धुणिऊण पहुं, पुरंदरो सो गओ निय ठाणं ।
 गुरुणो बि नरवईहिं, महिज्जमाणा महीवीडे ॥१४१॥
 मिच्छत्ततमदिणेसा, चिरं चियोहिं तु भव्वरुमलवणं ।
 फालयसूरिमुणिदा, अणसणविहिणा दिवं पत्ता ॥१४२॥
 इय कालिगसूरिमुणीसराण संखेओ इयं चरियं ।
 वित्थरओ विन्नेयं, गुरुपरुहाणं पुणो एयं ॥१४३॥
 इन्दि कालगसूरिठाविपदिणे काऊण सक्खामणं,
 अन्नुन्नं गुरु-सीस-दंपय-पिया-भाया-तणूजाणा ।
 बंधूहिं भयणीहि मिच्च-सयण-स्सस्स-वहहिं समं,
 ता संवच्छरसव्वपावत्तमणं कायव्वमावस्सये ॥१४४॥

इति श्रीसुगप्रधानकालिकाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥

सं० १४९० वर्षे वैशाख शुदि २ ॥

[७]

अज्ञातसूरिविचित्ता

कालिकाचार्यकथा ।

॥ ॐ नमः कालिकाचार्यपादेभ्यः ॥

—कालिका—

वत्सुहृद्भद्रसालं, सोपणसपवित्तभूमिवरभागं ।

अत्थि इह भरहखित्ते, मेरुञ्च पुरं घरावासं ॥१॥

अत्थित्य वदसीहो, नाम नियो वदिवित्तरकरिसीहो ।

सुरसुंदरिसमखा, भज्जा सुरसुंदरी तस्त ॥२॥

ताणं कालयकुमरो, नाम सुओ भुवणविस्सुओ आसि ।

तो वाइवाहिआलीइ, निम्माओ अन्नया कइया ॥३॥

तत्तो अ पडिनियत्तो, बूअवणे सन्नलजलहरारावं ।

सोड किमिणं ति कोउगयसओ अह तत्थ स पविट्ठो ॥४॥

ता निअइ गुणापरिअं, गुणिमणपरिवारिअं ससहरं व्व ।

नमिस्सविट्ठो एरुणा, तो धम्मकहेवमारद्धा ॥५॥

अथा—

यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते, निघर्षण-च्छेदन-ताप-तादनैः ।

सथैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते, श्रुतेन शीलेन तपोदयागुणैः ॥६॥

किञ्च—

भो भव्याः ! काकतालमपतनतुलया रत्नदृष्टान्ततो वा,

मानुष्य-क्षेत्रजातिप्रभृति कथमपि प्रापि दुष्पापमेतम् ।

धर्मः कर्मप्रमाथी श्रुतचतुरगुरुत्रैष लेभे भवद्भिः,

तत् किं नाद्यापि सद्यस्तजत कुमतिकृत्वि[चिं !]र्वादं प्रमादम् ॥७॥

इय सुणिउं संवेगं, पत्तो कुमरो भणेइ इय गुरुणो ।

पुञ्जिअ अम्मापियरो, तुज्ज सधीवे पवज्जिस्सं ॥८॥

तो कहमवि मोआविअ, जणणीजणयाइअं सयणवम्मं ।

बहुरायपुत्तसहिओ, पव्वज्जइ सज्ज पव्वज्जं ॥९॥

अइ गहिपदुविहसिक्खो, गीयत्थसिरोमणी अ जा जाओ ।

ता एरुणा निययपण, ठविओ गच्छादिवत्तेण ॥१०॥

पंचसयसाहुसहिओ, भविष् बोहंतओ फमेणेसो ।
 पत्तो उज्जेणिपुरि, तत्थ ठिओ बाहिरुज्जाणे ॥११॥
 अहमहमिगाइ तत्तो, गुरुणो नमिअं समागओ लोओ ।
 अमयकिराए गिराए, इअ जिणघम्मं कहइ सूरि ॥१२॥
 जह जीवा वज्जंती, मुच्चंती जह य संकिलिस्संति ।
 जह दुक्खाणं अंतं, करंति केइ अपडिवद्धा ॥१३॥
 इय सुणिअ जणो इरिसाउ, गुरुगुणे समहिअं पसंसंतो ।
 पत्तो नियनियठाणं, इअ एवं जंति दिवसाइ ॥१४॥
 अह तत्थ साहुणीओ, पत्ता भवियच्चयानिओगेण ।
 तासिं मज्जे एगा, कालगमूरीण लहुयगिणी ॥१५॥
 निअरुवरेहभंजिअजयनारीरुववत्तिअभिमाणो ।
 उवसमसिरि व्व मुत्तो, साहुणिकिरिआरुलावजुआ ॥१६॥
 मुत्ति(त्त ?)नरपरिवन्न व्व, सरसई सरसइ चि नामेण ।
 अन्नदिणम्मि विआरावणीइ घहि निग्गया संती ॥१७॥
 उज्जेणिसामिणा गहभिछुरापण सा तर्हि दिट्ठा ।
 दुव्वारमारसरपसरविहुरिअंगेण तेण तओ ॥१८॥
 हा झुगु ! हा सहोअर !, हा पवयणनाह ! कालयमुणिंद ! ।
 चरणघणं हीरंतं, मह रक्ख अणज्जनरवइणो(णा) ॥१९॥
 इच्चाइ विलवमाणि, अणिच्छमाणि वलायमोडीए ।
 तं अंतोउरउवरि, उप्पाठावइ निअनरेहिं ॥२०॥
 तं नाअं सूरिहिं, भणिओ मा कुणसु इ[य] महाराय ! ।
 जं रायरक्खिआइ, तवोववणाणीह हुंति सया ॥२१॥

उक्तं च—

नरेश्वरभुजच्छायामाश्रित्याश्रमिणः सुखम् ।
 निर्भया धर्मक्रमाणि, कुर्वते स्वान्यनन्तरम् ॥२२॥

किञ्च—

ममाणानि ममाणस्यै रक्षणीयानि यत्नतः ।
 विपीदन्ति ममाणानि, ममाणस्यैर्विशं(सं)स्युलैः ॥२३॥
 ता मुञ्च राय ! एवं, तवस्सिणि मा करेसु अन्नायं ।
 तइ अन्नायपवत्ते, को अन्नो नायवं होही ? ॥२४॥
 इय भणिओ वि नरिंदो, पडिवज्जइ जाव किंचि नो ताहे ।
 चउविहसिरि संवेणं, भणावियो कालिगज्जेहिं ॥२५॥

संधो वि जाव तेणं, न मद्धिओं कहवि तावें सूरिहिं ।
 कोववसमुवगएहिं, कपा पइन्ना इमा घोरा ॥२६॥
 जे संपपचणीया, पवयणउब्भायणा नरा जे अ ।
 संजसुवगघावकरा, तट्टविकत्ताकारिणो जे अ ॥२७॥
 ताण गइं जामि इमं, जइ उम्मुलेमि गइमिल्लनिवें(भिल्ले नो ?) ।
 रज्जाउ भट्टमेरं, भणियं एअं जओ समए ॥२८॥
 तम्हा सइ सामत्ये, आणामट्टम्मि नो खल्ल उवेहा ।
 अणुकूलेहिअरेहि अ, अणुसट्ठी होइ दायण्वा ॥२९॥
 साहण वेइआण थ, पडिणीअं तह अवन्नचार्य च ।
 जिणपवय[ण]स्स अहिअं, सब्बत्यामेण चारेइ ॥३०॥
 एवं करिअ पइअं, चितइ सूरि जहेस भूवाळो ।
 बलिओ उ गइभीए चिज्जाए ता उवाएण ॥३१॥
 उम्मुलेअव्वो ति अ, वित्तिअ कयकउड[गहिळ ?]नेवत्थो ।
 तिअ-चउरु-चधराइसु, पलवंतो हिंडए एवं ॥३२॥

यदि गर्दभिडो राजा उत किमतः परम्, यदि वा, रम्भन-तःपुरं ततः किमतः परम्, विपयो यदि वा रम्भस्ततः किमतः परम्, यदि वा सुनिविष्टा पुरी तत किमतः परम्, यदि वा जनं सुवेप ततः किमतः परम्, यदि वा शून्यगृहे स्वर्णं करोमि तत किमतः परम् ॥

इअ विलवंतं सूरिं दट्टु जणो भणइ इकपुकारं ।
 अहह ! न जुत्तं विहिअं, रधा जं भणिणिकज्जम्मि ॥३३॥
 मुत्तूण निभयगच्छं, हिंडइ उम्मत्तओ नयरिमज्जे ।
 सयल्लणुणरयणजलही, अहह अहो ! कालगापरिओ ॥३४॥
 असमंजसमिय सुणिउं, भणिओ मंतीहिं हो इमं वेव ।
 मुअम्भ तवस्सिणिमेअं, अवन्नवाओ जओ गरुओ ॥३५॥
 किंच मुणीण अणत्थं, जो मोहविमोहिओ नरो कुणइ ।
 सोऽणत्थजलसमुदे, अप्पाणं खिबइ धुवमेअं ॥३६॥
 तं सोउ मंतिवयणं, रोसाखणवयणलोयणो राया ।
 पभणइ रे ! रे ! एवं, गंतुं सिनखवह नियपितणो ॥३७॥
 तं सोउं तुण्डिका, जाया मंती इमं हिण कावं ।
 इत निस्सिज्जइ केणं, जलही सीमं विलंघंते ॥३८॥
 तं कचो वि हु सूरि, नाउं नयरीउ निगओ कम्मसो ।
 गच्छंतो संपच्चो, सगळलं नाम वरळलं ॥३९॥

तत्प्रेम साहिपासे, ठिअो सामंताइएहिं अक्खित्तो ।
 तत्तत्तया उ साहाणुसाहिणो आगजो दओ ॥४०॥
 दइहु तदण्णिअछेइं, सो जाओ तक्खणेण कसिणमुहो ।
 गुरु भणइ पहुपसाए वि, जागए किह तमुन्निगो ? ॥४१॥
 स भणइ भयवं न पसाओ, किंतु कोत्रो जओ[उ?] अम्ह पड
 रुसेइ जासु तसु निअनामंकिअ छुरिअ पडवइ ॥४२॥
 तो एईए अप्पा, इंतव्वो इअ अं पहुन्निगो ।
 गुरु भणइ किं एह चिय, रुट्ठो अन्नस्त कस्तावि ? ॥४३॥
 सो जेपइ मं मोत्तुं, अन्नाण वि पंचनउइराईणं ।
 जं दीसइ इह अंको, छन्नइमो(वई?) तो गुरु भणइ ॥४४॥
 जइ इअ ता म विणस्सइ, ते तेइसु किंतु सयलवलजुत्तो ।
 सव्वे वि जेण खेमेण, वधिमा हिंदुगं देसं ॥४५॥
 अह तो साहि जुअंजुअदए पेसेइ ताण ते तुरिअं ।
 सव्वे वि जीचिअट्ठी, सूरिपयं सरणवल्लीणा ॥४६॥
 तो तेहिं जुओ सिंधुं, उत्तरिअ गुरु सुरददेसं च ।
 छन्नउइ भाग काऊण, पाउसंते खिचंति(?) लहुं ॥४७॥
 अह गुरु पिच्छिअ सरयं, ते भणइ निरुज्झमा किमज्ज वि भो ! ॥
 ते विभाविति सामिअ!, किं कुणिमो संवलविहीणा ॥४८॥
 तो जोगजुन्नचपुं, मित्तं पिक्खेवि इट्ठगापारं ।
 फणगीकाउं अप्पइ, ते सम्मं तं विभज्जिता ॥४९॥
 सव्ववलवाइणेणं, उज्जेणि(णं)तरिअलादरायापो ।
 साहिता संपत्ता, अवतिविसयस्स सीमंते ॥५०॥
 इअ मुणिअ गहभिळो, निअदेसंते गओ रणे मग्गो ।
 बल्लिवं नयरिं पविसिच्चु, तो ठिअो रोहगमुसज्जो ॥५१॥
 साही वि वेदिअ पुरिं, निचं ढोअं करंति अन्नदिणे ।
 मुचं दट्ठुं कुट्टं, गुरुवहणं तो भणइ मूरो ॥५२॥
 साहइ गहमिज्जं, अज्ज इमो तं कहिंचि निअह तुमे ।
 तं दट्ठुं अट्ठाळे, एगम्मि कहिंचि ते गुरुणो ॥५३॥
 गुरु भणइ रासहि इमा, मंतंते काहिई महासहं ।
 तं सोउ परवळिचं, जीवं रहिरं मुदे वमिरं ॥५४॥
 सव्वं भुवि निवट्ठिस्सइ, दुगाउदूरं सुएए तो ऋचि ।
 तह सेरवेहिंसुहदा, अट्ठसयं ठाह मइ पासे ॥५५॥

तद्विहिण भणइ गुरु, जया इअं सहदेउ गृहकुहरं ।
 विदलइ(लेह) जमगसमंग, तया उ तं सरिहि पुरिज्जा ॥५६॥
 तेहिं वि तहेव विहिण, पडिहयसत्त ति सा निवसुवरी ।
 काउं मृतपुरीसे, लचं दाउं च श्रुति गया ॥५७॥
 गुरु भणइ लेह संपई, जं एअस्सिचिअं वलं वा ते ।
 भंजिअ कुट्टं वंधिअ, निवं च सूरीण अण्णिति ॥५८॥
 अह सो भणिओ गुरुणा, रे रे पाविट्ट ! दुट्ट ! निल्लज्ज ! ।
 अणइज्जफज्जसज्जय !, सज्जमहारज्जपम्भट्ट ! ॥५९॥
 जमणिच्छंतीए साहुणीए विदंसणं कयं तुमए ।
 न य मणिओ अ संघो, तेणमहेहिं इमं विहिअं ॥६०॥
 जो मोइमोहिअमई, भंजेइ साहुणीविमलसीलं ।
 सो नट्टबोहिलाभो, अणंतकालं भवे भमए(ई) ॥६१॥
 किं च इहं चिय जम्मे, जं पत्तो वंधताडणाइदुहं ।
 संघावभाणणापायवस्त कुल्लुमुगमो एसा ॥६२॥
 नरय-तिरिक्ख कुमाणुस-कुदेवगइगमणसंकडायडिओ ।
 जणणंतभवे भमिहिसि, तं पुण चिरसं फलं होही ॥६३॥
 तह बि कुण निंदणाईपुब्बिं आलोइऊण पच्छिचं ।
 दुहज्जकहि तरसि जेणं, तं सुणिअ स इमिओ राया ॥६४॥
 तो देसताडिओ सो, दुहेण मरिउं भिसं भवे भमिही ।
 गुरुपञ्जुवासि सारी, राया सेसा उ सामंता ॥६५॥
 कालयसूरीहिं तओ, सा मणिणी संजमे पुणो ठविगि ।
 आलोइअपडिक्कतो, सूरी वि सयं गणं बहइ ॥६६॥

(२)

इओ य—

अरुअन्नि सूरिभाणिज्जगा उ बलमित्त-भाणुमित्त चि ।
 ताण ससा भाणुसिरी, तीसे पुत्तो अ बलमाण ॥६७॥
 तेहिं मुदा आहूआ, सग पूच्छिअ आगया तहिं गुरुणो ।
 बलमाणुमादपत्ता, नमिउं गुरु तो कहइ पम्मे ॥६८॥
 पवणपहल्लिरकुवल्लयदलम्मजल्लवसुचंवलं जीअं ।
 तरणत्तरणकिरणारुणं व तरलं तरुणभावं ॥६९॥
 करिकलहकन्नचवलं च, संपयं संपयं मुणेऊण ।
 भो मच्चा ! जिणधम्मे, या भणयं तपहु पयाएह ॥७०॥

तं मुण्डिं चलभाणू, बुद्धो सयणे अ कहवि मोएउं ।
 पन्वइओ तो सन्वो जणो हुओ जइणयम्मरओ ॥७१॥
 तं दट्ठ मच्छराओ, पुरोहिओ गुरुसमक्खनिवपुरओ ।
 मणइ तईवज्जेहिं, किमे[ए ?]हिंतो [व] सूरिणा विहिओ ॥७२॥
 नाणाविहजुत्तीहिं, निरुत्तरो घुत्तिमाइ सो ताहे ।
 अणुलोमिअवयणेहिं, विप्परिणामइ निवं एवं ॥७३॥
 देव ! इमे गुणनिलया, महामुणी सुर-नरिदगणमहिआ ।
 तो जम्मि जंति एए, गमणं जुज्जइ न तम्मि .पहे ॥७४॥
 तेषुबद्धअणेसणउवायओ सूरिणो अपज्जुसिए ।
 निवअकहंता मरहदुदेस चलिआ पइट्ठाणं ॥७५॥

(३)

संघस्स भाणिअं ता, न पज्जुसविअब्बु जा न पत्त वयं ।
 तत्थत्थि परमसद्धो, राया स्सालाहणो नाम ॥७६॥
 सो इतो मुणिअ गुरु, पच्चोणिगओ उ संय[सं]जुत्तो ।
 दट्ठं च गुरुअहरिसो, एवं धुण्डं समादत्तो ॥७७॥
 जय जय मुणिवर ! न[र] वरमत्थयमणिक्किरणरंजियमुपाय ! ।
 फलिकालकलिलमलयहलपडलपक्खालसलिलसम ! ॥७८॥
 जय जय जिणवरपवयणपमात्रणाभवण ! शुवण विक्खाय ! ।
 दप्पिद्धदुट्ठपरवाइदमण ! मुणिराय ! जय मुचिरं ॥७९॥
 ततो गुरु वि सग्गापवग्गदुग्गममुमग्गसरणिसमं ।
 देइ वरपम्मलार्थं, आसीवार्यं नरवरस्स ॥८०॥
 इय सुमहेण पविट्ठा, पुरं गुरु तो ठिआ सुवसहीसु ।
 पज्जोसवणासमये, पत्ते गुरुणो निरो भणइ ॥८१॥
 भयवं ! पज्जोसदिणे, इंदो गम्भो जणाणुवत्तीए ।
 तो वग्गतो चेइअपूयाइसु नो पहुप्पेमो ॥८२॥
 तो फाउमइ पसायं, पज्जोसवणं करेइ छट्ठीए ।
 मूरी वि सजलजलहरगहिराए [गिराइ] तो भणइ ॥८३॥
 अवि चलइ मेरुचूला, मूरो वा उग्गमेइ अवराए ।
 न उ पंचमीइ रयणिं, पज्जोमवणा अइक्कमइ ॥८४॥

जओ भणिअमागमे—

जटा णं भयवं महावीर धासाणं सवीसइराए मासे वदकंने वामायासे पज्जोसवेइ । तहा णं गगहरा वि । तहा णं

गणहरा तदा णं गणहर सीसा वि । जहा णं गणहरसीसा तदा णं अम्हगुरुणो वि । जहा णं अम्ह गुरुणो तदा णं अम्हे वि वासावासं पज्जोसवेमो, नो ते रयणि अइकमिज्जा ।

भणइ निवो जइ एवं, ता चउयीए करेह गुरु कहइ ।
इअ होउ नत्थि इत्थं, दोसो जं भणिअमिय सुत्ते ॥८५॥

आरेणावि पज्जोसवियवं ति ।

निज्ज भणइ मह पसाओ, अंतेउरिआण मज्झ जं नाह ! ।

पारणदिणे म्मुणीणं, उत्तरपारणमिअं जायं ॥८६॥

तासि पि एस अत्थो, रत्ता भणिओ तओ इमा दाणं ।

द्विति म्मुणीण पमोया, एवं लोओ वि सविसेसं ॥८७॥

तप्पमिइं मरह्हे, स्मणप्पूआलओ छणो जाओ ।

पज्जुवसणवसा जाया, चउमासी अवि चउदीए ॥८८॥

(४)

एवं गुणकलिआण वि, गुरूण कालाणुभावओ जाया ।

सिस्सा दुयिणीया तो, अणेगसो चोइआ गुरूणा ॥८९॥

अमनं(अं ?)ते तेहिं, सखु सिज्जायरस्स कहिअ गया ।

कणगमहीइ पसिस्सगसागरचंदस्स पासम्मि ॥९०॥

अब्भुट्ठिअं न तेण वि, को वि हु खडिक्क चि इअ अबन्नाए ।

‘अप्पुळ्वं दट्ठणं’ इथाइ वि, नेव संमरिअं ॥९१॥

नियवक्खाणपसंसण, इओ अ अविणीअसीसजागरणं ।

गुरुअइंसण सिज्जयरकहणं बहु खरंदेउं ॥९२॥

तहिं पट्टवणं फट्ठगममणं[ताणं ?] च कालगापरिओ ।

एइ जणवाओ सागरचंदो भण खंत ! कि एअं ? ॥९३॥

अम्हेहि वि सुअमेअं, गुरूकहणं अह कमेण संपत्तं ।

फट्ठगमेग म्मुणीणं, तमअट्ठइ सागरापरिओ ॥९४॥

ते भणहिं वयं समणा, आवरिया पुन्वमेव संपत्ता ।

सो भणइ खडिक्कमेगं, विणा न पत्तो इहं को वि ॥९५॥

अह पत्तकालगगुरु, त्रियारभुमीओ तेहि अब्भुट्ठिआ ।

भणइ पसिस्सो किमिदं, मणंति ते कालगज्ज इमे ॥९६॥

तत्तो सागरचंदो, लज्जंतो उन्वहंतु खेअपरं ।

खामेइ गुहं बहुसो, एवं ते सूरिसिस्सा वि ॥९७॥

गुरु भणइ भावदोसो, न तुज्झ किंतु पमायदोसोऽयं ।
 तो अन्नदिणे वाळुअपत्यगदिट्ठंतओ भणिओ ॥९८॥
 मा वइसु वच्छ ! गव्वं, अहयं पंडिओ इहं भुवणे ।
 आसवन्नुमयाओ, तरतमजोगेण भइविमवा ॥९९॥

(५)

इअ अच्छेरयचरिओ, कालगमूरी महीइ विहरेइ ।
 स्त्रीमंघरजिणपासे, इओ निगोए हरी सुणिउं ॥१००॥
 पुच्छइ भयवं भरहे वि, को वि एए जिए विआरेइ ? ।
 पडु भणइ कालगज्जो, जहाऽरिहं तं विआरेइ ॥१०१॥
 तो हरि वंमणरूवं, काडमिहागम्म पुच्छइ निगोए ।
 'गोला य असंखिज्जा,' इचाइ गुरु वि साहेइ ॥१०२॥
 '.....' च्छिमोऽणसणं ।
 भण मह किचिअ आउं तो ॥१०३॥
 .अि अयरे किं चूणे, तस्स आउ गुरु भणइ ।
 वं ॥१०४॥
 निरइसए वि हु काले नाणं विप्फुरइ ।
 होउ तुह नाह ॥१०५॥
 जेयुन्नई तए पन्नयणस्स, संयस्स कारणे विहिआ ।
 ॥१०६॥
 इय थोऊण सुरिंदो, सुमरितो सुरि-निम्मलगुणोहं ।
 आकासे ॥१०७॥
 तो कालगमूरी वि हु, जाणिता निअयआउ-परिमाणं ।
 संलेहणं विहेउं [अणसणविहिणा दिवं पत्ता] ॥१०८॥

[कालिका]चार्यकथा समाप्ता ॥

[८]

श्रीभावदेवसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

[रचना संवत् १३१२]

अत्युत्तम भारहे बासे, कमलाकेलिमंदिरं ।
 तिलयं भूपुरंपीप, धारावासं महापुरं ॥१॥
 बहर्हि देवदेवाणे, गिहेर्हि घणपति य ।
 देवाणं गृह्णमाणं च, नयरं जेण निजिनयं ॥२॥
 कुलीणा सुमणोरम्मा, सच्छाया दियसंकुला ।
 जत्थ मज्झे जणा निचं, वार्हि वज्जानपायवा ॥३॥
 तत्थाऽसि वेरिमचेभकुंभनिहल्लेणे हरी ।
 वहांतो सत्थयं नाम, घेरिसिंहो नरेसरो ॥४॥
 जसेण य पयावेणं, पुरियासेण सव्वओ ।
 सया वित्थारिणा जेण, रायहंसा विणिज्जिया ॥५॥
 सुपक्खा रायहंसि व्व, बंदछेहै व्व निम्मळा ।
 देवी तस्स गुणत्यामं, नामेण सुरसुंदरी ॥६॥
 तीसे कुच्छीए सुत्तोए, मोत्तिर्यं य महायुणो ।
 संजाओ कालगो नाम, कुमारो कुलमंडणं ॥७॥
 अम्मा-पिण्डमणार्णदो, संपत्तो जोव्वणं नवं ।
 जाओ दक्खो दुहा सत्थे, दुहावयणनिम्पलो ॥८॥
 सुयुणावज्जिया जम्मि, बंधी लच्छी य देवया ।
 मुत्तूण परमं वेरं, अलीणा नेह निम्मरं ॥९॥
 जन्नया पाहिल्लज्जाणे, कीलाए कुमरो गओ ।
 गंभीरं महुंरं सद्धं, सोचा पविसई तहि ॥१०॥
 गुणंभरएवं सोमं, गुणितारयसोदियं ।
 पासई देसणाजोहानिजासिपत्तं तओ ॥११॥

१ * बालं BD1D3 । २ * ज गेहे * BC । ३ गुणय * B । ४ * सरो ह * D1 । ५ * वेणं ए * D1 ।
 ६ * हेहि व्व AD2 D3 । ७ C आहंसे अयमधोऽयमन्तरमधिकोऽयं श्लोक - सुरित्तत्थेव पावन्ते, दग्धाणां पयसिः धतोः ।
 स्वभा य धरत्तत्था, पुच्छ. कोऽपामहीह मतम् ॥ ८ * वरं गु * BD2 । ९ * तमोमरं D1 ।

वंदिऊणासणासीणो, सुणेइ गुरुमासियं ।
 दाण-सील-तवो-भोवमेयं धम्मं चउन्विहं ॥१२॥
 नाण-दंसण-चारित्तुत्वं च इयणत्तयं ।
 धम्मरंगो पढे सच्छे, चोळरंगो ज्व निव्वेलो ॥१३॥^{१०}
 निविट्ठो माणसे तस्स, विन्नविता तओ गुरुं ।
 आपुच्छिऊण पियरे, कुमारो गिण्हए वयं ॥१४॥
 जलम्म तेळविट्ठु ज्व, तैम्मि नाणं विजंभियं ।
 जोगो त्ति सपए सिग्गं, गुरूहिं ठविओ मुणी ॥१५॥
 गामायुगामं भव्वोणं, कुणंतो पडिवोहणं ।
 बहुसीसपरीवारो, पत्तो उज्जयणिं धुरिं ॥१६॥
 तत्थ कालगमूरीण, भइणी साहुणीसमं ।
 पत्ता सरस्सई नाम, चारुचारित्तभूसणा ॥१७॥
 अन्नया सा गया बार्हि, दिट्ठा उज्जेणिसामिणा ।
 राइणा गंदमिल्लेण, ख्वविल्लेण तेण सा ॥१८॥^{११}
 हा सरण्ण ! महाभाय !, धम्मरक्खण ! रक्ख भं ।
 विलवती इमे तत्तो, खित्ता अंतेउरे बल्ल ॥१९॥
 एवं तत्थागओ सूरी, रायपासम्मि तक्खणा ।
 सामेण भणिओ राया, रायक्खा तवोवणा ॥२०॥
 मूरा जइ तमो हुज्जा, अग्गी वा चंदमडल्ला ।
 सायरा सीमविट्ठसो, तओ लोयस्स का गइ ? ॥२१॥
 राय ! अन्नायलेसो वि, विसविट्ठु ज्व दारुणो ।
 विसेसेण तवस्सीसु, इमे ता मुंच साहुणिं ॥२२॥
 सव्व तव्वयणं तम्मि, मेरुट्ठि ज्व ऊसरे ।
 कयग्गे ज्वयारो ज्व, संजायं विहलं जओ ॥२३॥
 कामवाणप्पहारेहिं, हियए जज्जरीऊए ।
 जलं व गलई सज्जमुवइत्तं बुहाण वि ॥२४॥
 सूरिणो ययणा ज च, संवेण भणिओ निवो ।
 तं पि तम्मि विसं जायं, सनिवाय ज्व सक्करा ॥२५॥^{१२}

१०. "मेय" ° D2 । ११ निम्नलो D3 । १२ C आदर्श 'यथा चतुमि कलकं ° ॥' इति पाठोऽपि को
 वसते । "सा" ° C D3 । १४ ° स्थानं ° D1 । १५ डुरं B । १६ ° इति ° B D3 । १७ C
 आदर्शोऽपि "सामेण भणिओ" इति श्लोक — इत्याह चित्तयतो, मयणानलददपुष्यविद्युतो । किं हृष्टं अंतोऽस्मि तं साहुणिं खिदइ ।
 १८ C आदर्श पश्चिमवर्तिममोऽज्ञानन्तरमपि कोऽपि "लो" पठित — जत्थ राया राय चोरो, भंडिओ उ चरोहिओ । वंमण य
 नारयरा, जाओ एरणओ भय ॥

तओ रुद्रो दहं स्री, पश्यं कुब्ज ईमं ।
 अइनिम्महणा जग्गी, चंदणाओ वि उट्ठई ॥२६॥
 संघस्स पचणीया जे, दंसंभुंप्पायकारया ।
 गुरुवपायगा जे^१ य, तदुविसाकरा नरा ॥२७॥
 गई तेसि पवचामि, गइभिछं निवं जई ।
 उम्भूलेमि न मूलाओ, चंडो व्व पवणो दुमं ॥२८॥
 एवं कयपइणो सो, निवं विज्जावल्लुङ्गं ।
 गाणित्तु कयउम्भचवेसो भयइ सन्वओ ॥२९॥
 जइ राया गइभिछो, इम्ममंतेउरं जइ ।
 जइ भिक्खामि सुओउहं, तत किं पचामाइयं ? ॥३०॥
 जंपेइ तं तहो दट्ठं, गंति-सामंत-नागरा ।
 बहुं^२ बोहंति रायाणं, ते वि तेणोवमभिया ॥३१॥
 तो सिंधुपरकुलम्मि, सगइलं मओ मुणी ।
 तथ जे हुंति सामंता, ते भणिज्जंति साहिणो ॥३२॥
 राया साहासुसाही उ, अह एगस्स साहिणो ।
 ठिओ पुरम्मि ते (तो ?) विज्जाईहि आवज्जिओ ॥३३॥
 अन्नया साहिसाहिस्स, दओ तत्तागओ तयं ।
 छुरियं च सनामकं, दट्ठं दट्ठो म मोइणा ॥३४॥
 संजाओ क्षति विज्जाओ, साही पुट्ठो य सूरिणा ।
 कइइ सामिणा अम्ह, खुदाएसो इमो मय ॥३५॥
 पेसिओ तइ अणेसि, पंचाणवइसाहिणं ।
 स्री भणइ मा तप्प, सव्व सुत्थं भविस्सई ॥३६॥
 दयं पेसित्तु एगत्य, मेळित्ता सव्वसाहिणो ।
 वच्च हिंदुगदेसम्मि, तेण सव्वं तहाकयं ॥३७॥
 जाधुत्तरित्तु सिंधुं, पत्ता सोरट्ठमंडलं ।
 ताव वासागमो जाओ, ठिया तत्थेव छाईयं ॥३८॥
 रायइसकयाणंदे, मुणिज्जलासकारण ।
 बहुसस्से समे सुद्धोदए सप्पुरिसे इव ॥३९॥
 पत्ते सरपकालम्मि, मुणिणा मालवं षइ ।
 पेरीया संवळाभावं, कंढंति अइ पाटई ॥४०॥

११ C आदर्श *स्तोकोऽयमधिकः भवति तत्रैव *स्तोत्रमन्त्रारम्भ-वेत-गुह-संपन्नजो, हिदिवा चहरदिपिन्त रि । कुविणो
 धणी महपा, पुलादनदीर सपणो ॥ १० * सुपाय C । ११ जे उ ट D । १२ * हा इट्ठ B । १३ बोहंति C
 DI । १४ * वसायिणा C । १५ कंढंति CD ।

स हेगं चुचजुत्तीए, तं विभागेण गिण्हिउं ।
 साहिणो चलिमा तत्तो, कमा पत्ता य मालवं ॥४१॥
 तौणागमणधूमेण, भुयंयु न्वाँऽऽकुलीकओ ।
 पुरीयज्झा विलाव ज्व, गद्दमिल्लो विणिग्गओ ॥४२॥
 पत्तो विसयसंघिमि, जत्थ चिट्ठंति साहिणो ।
 फओ उमयपक्खमि, रणतूरमहारवो ॥४३॥
 तँओ दोण्हं पि सिन्नाणं, दप्पुद्धरमडुब्बडो ।
 जाओ समरसंघओ, रव्हओ असुराण वि ॥४४॥
 सूरस्स सगसिन्नस्स, करपसरपिल्लिओ ।
 पविट्ठो स पुरिं राया, जहा गिरिगुहं तमो ॥४५॥
 नयरिं वेढिउं तत्तो, ठिया सव्वे वि साहिणो ।
 होयं कुणंति जा मुन्नं, गढं पासंति अन्नया ॥४६॥
 तो पुच्छंति मुणिं सो वि, कहेइ जह अट्ठमी ।
 राया अज्ज महाविज्जं, गद्दहिं नाम कत्थ वि ॥४७॥
 साहेइ ता निरुवेह, तेहिं अट्ठालए तओ ।
 निरुवंतेहिं सा विज्जा, दिट्ठा सिट्ठा य मूरिणो ॥४८॥
 तेषुत्तं गद्दही सहं, तं काही कयसाहणा ।
 जं सोच्चा सव्वसिन्नं पि, होही निविट्ठवेण्णं ॥४९॥
 सो गाउपदुगं तुम्हे, ऊसरिचूण चिट्ठह ।
 सव्वे सव्वं पि गिण्हित्ता, दुपयं च चउप्पयं ॥५०॥
 सहवेहीण जोहाण, अट्ठुत्तरसयं पुणो ।
 ठवेह मम पासम्मि, तेहिं सव्वं तहा कायं ॥५१॥
 अए जाव तिरिक्खीए, दूरमुग्याद्धिअं मुहं ।
 तीए अरुयसदाए, चेव जोहेहिं ताव तं ॥५२॥
 मूरिसिग्गहाइ तूणं व, झत्ति घाणेहिं पुरियं ।
 हपसंघ चि सा नट्ठा, विट्ठं काउं निवोवर्हिं ॥५३॥
 एयम्स इत्थि चैव, बलं ति मुणिअक्खिए ।
 तेहिं मग्गा पुरी वेत्तो, गद्दमिल्लो य वंघिउं ॥५४॥
 मूरिणो अण्णिओ तेण, संलत्तो पाव ! जो तए ।
 साहुणीसीलविद्धंमरुत्तो "रोविहुं संचिओ ॥५५॥

संघावन्नाए नीरेण, तस्सेसकुमुमुग्गामो ।
 फलंतु दीहसंसारदुक्खैलवसाणि पाविही ॥५६॥
 संघावन्नाइ ञं पावे, नत्थि तस्सोवमा जए ।
 सायरस्स नहस्सेव, जाणेइ अहवा जिणो ॥५७॥
 थोवकालं पि जा सव्व, पावतावप्पणासणी ।
 सुहाविदु व्व तं दिक्खं, गिण्ह अज्ज वि ता तुमं ॥५८॥
 एवं हियं पि सो धुत्तो, अमक्खो दूमिओ ददं ।
 जहा मिट्ठोदए खित्तो, खारनीरस्स पूअरो ॥५९॥
 तओ निद्धादिओ देसा, दुक्खित्तओ भमिही भवं ।
 छिज्जेमई किं न यूत्ताओ, रागा बन्धूलपायवो ॥६०॥
 सूरिहि संजमे अज्जा, अप्पा अलोइउं समे ।
 ठविओ जाइ सीयत्तं, जलं ण्णीकैयं पि जं ॥६१॥
 सूरिसाही निवो तत्थ, जाओ सेसा य राणया ।
 आगया स्सगकूलाओ, विक्खाया सेण ते स्सगा ॥६२॥
 जाओ छिंदित्तु तव्वंसं, एगच्छत्तकरो निवो ।
 कालेण विक्रमाइच्चो, मही जेणूणीकया ॥६३॥
 पणतीसाहिए चाससए (१३५) जाओ पुणो सगो ।
 वच्छरो अंकिओ जेण, धुत्तं पासंगियं इमं ॥६४॥

(२)

अह बोहितु उज्जेणि, जणं कालगसूरिणो ।
 भवअच्छं गया तत्थ, सूरिण भणीसुया ॥६५॥
 धलमित्त-भाणुमिच्चा, ते राय-जुवराइणो ।
 सुहं वंदंति भत्तीए, निच्चं धम्मं सुणंति य ॥६६॥
 ताणं च भणी भ्राणुसिरी तीसे य नंदणो ।
 चत्तभाण् भवावत्ता, विरत्तो गिण्हए वयं ॥६७॥
 रापप्पहाणपुरिसो, अहेगो तत्थ दुज्जणो ।
 मेहागमे जवासो व्व, सिज्जंतो साहुदंसणे ॥६८॥
 सूरिनिगमणोवाए, करेइ विविदे तओ ।
 संक्खित्तकरं ठीणं, उन्निपयव्वं ति चित्तिउं ॥६९॥

(३)

मरहट्ठाभिहे देसे, पुहइहाणपट्टेणे ।
 संपत्ता सूरिणो तत्थ, राया परंमुवासणो ॥७०॥
 महब्बुयगुणावासो, नामेणं सालिवाहणो ।
 भुवणं घवळेणावि, जसेणं जस्स रंजियं ॥७१॥
 आगओ संमुहो ताण, सिग्घ सबलवाहणो ।
 पत्ते घणागमे तम्मि, तस्स रायस्स तवखणा ॥७२॥
 खिंसें वृत्तसियं गचं, मणं मोहं च निच्चियं ।
 आणंदजलपूरेण, पुण्णा दिट्ठी तल्ला इव ॥७३॥
 योऊण वंदिऊणं च, गुरू तेण पवेसिया ।
 विउट्ठेण पुरं ते वि, वंदित्ता सब्बवेइए ॥७४॥
 ठिया फासुयठाणम्मि, अहं तत्थ समागओ ।
 पज्जोसवणपव्वस्स, आसन्नो समओ तओ ॥७५॥
 विन्नवेइ गुरूं राया, इय्य इदमहसवो ।
 होइ भइवए सृद्धपचमीए तया मए ॥७६॥
 लोयाणुवित्ती फायळा, तो पज्जोसवणामह ।
 करेइ पट्टु ! छट्ठीए, तो फुट्टे भणइ गुरू ॥७७॥
 मेव वि चलए सूरु, पच्छिमाए त्रि उग्गई ।
 पज्जोसवणपव्व तु, नाइक्कमइ पचमि ॥७८॥

जओ भणियमाणे—

जहा णं भगवं महावोरे वासाणं सगीसइहाए मासे बइक्कंते वासावास पज्जोसवेइ, तहा णं गणहरा वि । जहा ण
 गणहरा तहा ण गणहरसीमा त्रि । जहा ण गणहरसीमा तहा णं अम्ह गुरूणो वि । जहा ण अम्ह गुरूणो तहा ण अम्हे
 वि वासावास पज्जोसवेमो, नो तं रयणिमइक्कमिन्ना ॥

निवणुत्तं चउत्थीए, होउ तो मणइ गुरू ।
 एवं होउ न दोसोअत्थ, जओ भणियमाणे ॥७९॥
 “जं आरेणावि पज्जोसवियव्वं” निवई तओ ।
 तुट्ठो भणइ गरुओ, कओ मह अणुगहो ॥८०॥
 मम अंतेउरी पस्सोवासपारणए जओ ।
 साहूण फासुयं भव, होही उत्तरवारंणे ॥८१॥
 एवं चेव चउत्थीए, कयं कालगसुरिणा ।
 पज्जोसवणपव्व तो, सब्बसवेण मनिय ॥८२॥”

४१ * इणं BDI । ४४ * रमणावणो BC DI । ४५ तिण्ण वृ° D3 । ४६ * वा गया B1, * वाईया
 C D2 । ४७ * गणय्य तु DI । ४८ भगेइ B DI । ४९ * रवे C DI D2 । ५० एवं चउत्थीए कय, एवं वा°
 C । ५१ C आदरं द्रुपरीतितम्भोऊकानन्तरमथिरीअ अलोउ —तस्मिन्ने मुण्डिदेहि, आणिवं चउत्थीए । आयरणा चउत्थीए
 अमदा पुण पुण्णमा ॥

साहुपूयारओ लोओ, जाओ तण्णभिई तओ ।
साहुपूया तओ नाय, पयट्ठो तत्थ ऊसवो ॥८३॥

(४)

अह काळेण सन्वे वि, सीसा विणयवज्जिआ ।
जाया पुत्ता वि जुत्तीहि, पयट्ठति न सुंदरं ॥८४॥
वरमेगोऽस्मि मा कम्मबंधो होउ चि चित्तिउं ।
वोत्तुं सेज्जायरं सीसे, सूत्ते मुत्तूण सूरिणा ॥८५॥
गया सीसाण सीसस्स, पासे सागरद्वरिणो ।
तेण नो छक्खिया विज्जागव्विणा भणिया इमं ॥८६॥
येर ! पुच्छिमु मं किं पि, गुरुहिं पुच्छिओ तओ ।
धम्मरसरुवमक्खवाइ, सागरो वि सउन्मदं ॥८७॥
अह ते दुट्ठसीसा वि, दीणा सिज्जायरंतिए ।
केच्छेण^१ लद्धपुत्तंता, तत्थ सन्वे त्व आगया ॥८८॥
पुच्छति सागरं सूरिं, जाव तावागओ गुरु ।
पाहिरा सत्ति वंदित्ता, ते खामिति पुणो पुणो ॥८९॥
रज्जिओ सागरो सूरी, घट्टं कालगसूरिणा ।
वाल्लयापत्थदिट्ठंता, बोहिओ खामए गुरुं ॥९०॥

(५)

विदेहे अन्नया सको, सीमंभरनिणेसरं ।
वंदणत्थासओ जीवक्खत्ताणं सुणई तओ ॥९१॥
पुब्बइ भयवं ! को वि, भरहे अत्थि एरिसो ।
चियारगो ? जिणिंदेण, कहिओ कालगायरिओ ॥९२॥
तओ सुट्ठमणो सक्को, येरुवेण आगओ ।
सूरी निगोयवक्खत्ताणं, पुच्छिओ कहई इमं ॥९३॥
गोला असंखा अस्संखनिगोओ होइ गोलओ ।
जीवा अणंता पन्नत्ता, एकेकम्मि निगोयए ॥९४॥
इचाइ तो पुणो पुणो, सवेण नियमाउयं ।
सम्मं जाणित्तु जंपेइ, जहा तंसि पुरंदरो ॥९५॥
तओ दिव्वं नियं खुवं, पयट्ठित्तु कवंजळी ।
जंपेइ फुरई सामि ! कलिकालसोवळे ॥९६॥
अत्तुल्ला जस्स कल्लाणरेहा तस्सत्थु ते नयो ।
एवं पुणित्तु वंदित्ता, सक्को ठाणं नियं गओ ॥९७॥

इयं विक्खायमाहप्पो, षयं पालितुं निम्मलं ।
 पत्तो कालगमूरी चि, विहियाणसणो दिवं ॥९८॥
 ताण कालगमूरीण, वंमुप्पन्नेण निम्मिया ।
 सूरिणा भावदेवेण, एसा संखेवओ कहा ॥९९॥
 इति श्रीकालिकाचार्यकथा ॥
 शुभं भवतु ॥४॥

Cभादर्ये प्रान्तोल्लिखितपुष्पिकेयम्—

इति भावदेवसूरिनिर्मिता(तं) श्रीकालिकाचार्यकथानकम् ॥ शुभं भवतु ॥
 अरिमन्नेबादर्येऽन्याजैरल्लिखितमिदम्—

श्रीश्रीकल्पपुस्तकं लळेख्या(लिलेत ?) ॥

संवत् १४८१ वर्षे कार्तिकमासे शुद्धपक्षे ५ तिथौ गुरुवासरे श्रीश्रीहजारिजगच्छे श्रीश्रीसिषदत्तसूरिपदे
 श्रीश्रीशीलभद्रसूरिस्तत्पदे श्रीश्रीमहेस्व(ध)रसूरिपदे श्रीश्रीमहेन्द्रसूरिः ॥ श्रीपुस्तकं चिरि(रं) नन्दतु ॥ श्रीश्रीश्री ॥

D1भादर्ये प्रान्तोल्लेखः—

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥

नक्षत्राक्षतपूरितं मरकतस्यालं विशालं नमः,
 पीयूषद्युतिनालिकेरकलितं चन्द्रममाचन्दनम् ।
 याचन्मेरुकरे गभस्तिकटके घन्ते परित्रीवधू—
 स्तावन्नन्दतु धर्मकर्मनिरतः श्रीसंघमहाराजः ॥१॥

D2भादर्यप्रान्ते पुष्पिका—

इति श्रीभावदेवसूरिविरचितं श्रीकालिकाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥

यादृशं पुस्तके दृष्टं, तादृशं लिखितं मया ।
 यदि श्रुद्धश्रुद्धं वा, मम दोषो न दीयते ॥

संवत् १४६७ वर्षे माघ शुद्धि १५ पूर्णिमायां गुरुवारे पुस्तिका लिखिता श्रीराजशेखरसूरीणाम् ॥

D3भादर्यान्ते ग्रन्थप्रशस्ति—

इति श्रीभावदेवचार्यविरचितं श्रीकालिकाचार्यकथानकं संपूर्णम् ॥

श्रीमत्श्रीमालवंशः प्रवरगुणयुतः श्रेष्ठिसारित्राजः,
 श्रीअर्द्धदर्म्मभारी(रो)घरे(दर)णघवळत्यौदघौरेयधीरः ।
 तत्पुत्रो वंशमुक्तामणिरमलमना मण्डन(नो) पूरि कान्तः
 तन्पुत्रा हेमयुक्ता विनयनपथियो मेगल-सामल(ला)थ ॥१॥
 तेषां स्वसा रामतिनामधेया, सुधाविका सा मुळसासमाना ।
 श्रीकल्पसूत्रं समलेखयद् या, हर्षेण पंष्टीं विविधैर्वैकाव्ये (१५६०) ॥२॥

त्रिपक्षधुद्धा मुकुतेन लक्ष्मीं, चक्रे स्वकीयां सफलां कृतार्थाम् ।
 क्षेत्रेषु या सप्तसु कालं सप्ता, भवेत् परोऽनन्तफला सदैव ॥३॥
 भावेन भक्ता मुनिरत्नसूरिपटोदयाद्रौ दिवसेश्वराय ।
 आनन्दरत्नाभिधसरये तं, श्रीपुस्तकं स्वस्तिकत्वं ददौ च ॥४॥
 न ते नरा दुर्गतिमाप्नुवन्ति, न मूकतां नैव जडस्वभावम् ।
 न बान्धवतां दुष्टिविहीनतां च, ये वाचयन्तीह जिनस्य वाक्यम् ॥५॥
 ये श्रेष्ठयन्ति जिनशासनपुस्तकानि,
 व्याख्यानयन्ति च तथैव च वाचयन्ति ।
 शृण्वन्ति रक्षणविधिं च समादधानाः
 ते मर्त्यदेवसि(शि)वसौख्यफलं लभन्ते ॥६॥
 व्याजेषु द्विगुणं मोक्तं, ध्यवसाये चतुर्गुणम् ।
 कृपां शतगुणं मोक्तं, पात्रेऽनन्तगुणं भवेत् ॥७॥

इति प्रशस्तिः ॥

संवत् १५६० वर्षे सन्म(म्सु)हर्ते स्वगुरु(र)वे पुस्तकं ददौ ॥ शुभं भवतु ॥ कन्यायां भवतु ॥ श्रीः ॥

[९]

श्रीधर्मप्रभसूरिविरचितं

कालिकाचार्यकथानकम् ॥

[१८ भागवत् १३९८]

०.१३.१३.१३

॥ अर्हम् ॥

नपरमि धरावासे, आसी सिरिचहसिहरायस्स ।
 पुत्रो कालपङ्कमरो, देवीसुरसुंदरीनाजो ॥१॥
 सो पत्तो कीलाए, सज्जाणे अत्रया य धम्मकहं ।
 सुणिय गुणागरसुङ्गो, पासे पडिक्कई दिक्खं ॥२॥
 ठविओ य सो गुरुई, सूरिपए गेगसीसपरियरिओ ।
 विहरंतो ज्जेणि, पत्तो अह तस्स लहुमइणी ॥३॥
 सह साहुणीई तत्थ य महासई सरसई चि संपचा ।
 बहि वियेरंती दिट्ठा, निवेण सा गइमिल्लेण ॥४॥

अहं हृदं महासुणी ! इहा, अहं हा कालयसूरिपुंगव ! ।
 मम सीलमहामणिं इहा, हीरतं ननु रक्ख रक्ख हा ! ॥५॥
 इयं विलंबंती मयणाउरेण पावेण तेणं गहिऊणं ।
 बाळेण घळा घाला, खेत्ता अंतेउरे अब्बो ॥६॥
 अहं तं नाउं मूरी, तत्थ गओ भणइ नेस नियधम्मो ।
 चंदा अग्गी मूरा, तमो यं जइ ता हओ लोओ ॥७॥
 ता राय ! थुं च एयं, संचेणं वि सो तहेव विज्जत्तो ।
 तच्चयणं तम्मि वित्ते, जायं दुद्धं च सप्पयुहे ॥८॥
 तो अवगणियवयणो, मूरी करणं इमं पइअं तु ।
 जइ नोमूलेमि अहं, तोइ चियं संघपडिक्खो ॥९॥
 एवं कयप्पन्तो. निबं च विज्जावल्लुक्कं मृणितं ।
 भमइ उम्मत्तवेसो, पइरिच्छमिमो चि चवमाणो ॥१०॥
 यदि गुरुवल्लः सोऽयं राजा ततः किमतः परं,
 यदि च नगरी तेषं रम्यो ततः किमतः परम् ? ।
 स्वपिमी यदि वा शून्ये गेहे ततः किमतः परं,
 मतिगृहमयो याचे मितां ततः किमतः परम् ? ॥११॥
 तं दट्ठं तहभूयं, निबं तु बोद्धिंति मंति-सामंता ।
 सो वि भणइ उवएसं, गंतूणं देहं निपपिडणो ॥१२॥
 पुत्तं तं नाउं, सगकूले सो गओ सुणी तत्थ ।
 साहणुसाहि चि निवो, सामंता साहिणो खाया ॥१३॥
 साहिस्सेगस्स पुरे, ठिओ सुणी तं च मंतंतेहिं ।
 आबज्जइ अणुदियइ, अहंनया साहिणो तस्स ॥१४॥
 साहाणुसाहिपहिओ, दूओ तत्थागओ छुरियहत्थो ।
 तं पक्खिअ विज्जायं, ठियं निबं पुच्छए मूरी ॥१५॥
 सो सीसइ मह एसो, खुदाएसो यं सामिणा पहिओ ।
 तह अन्नेसि अंका, पंचाणउईणं साहीणं ॥१६॥
 भणइ गुरु मा तत्थसु, मेलिय एतुत्थ साहिणो सव्वे ॥
 वच्चहि हिंदुगदेसे, तेणं वि सव्वं तहेव कयं ॥१७॥
 जाबुच्चरिउ सिंघुं, पत्ता सोरट्टमंदलं ताव ।
 वासागमो पयट्ठो, ठिया इ तत्थेव ते छंडं ॥१८॥

यत्र च वर्णान्ते—

त्रिरि(सि?) रंभूरो मूरो, सोसरा सरसो(सा?) रसाः ।
 मासारासासु सारासा, सरिसु सारसा सरं ॥१९॥

पत्ते सरप मालवविसयं पइ पेरिया उ ते मुणिणा ।
 सार्हिति संयलत्साभावं तो बुद्धिमं सूरि ॥२०॥
 चुन्नजोगेण कणयं, पाडइ तं ते वि गिण्हितं चलिया ।
 पत्ता मालवदेसं, तं जाणियं गइमिल्लनिवो ॥२१॥
 नीहरिउं नयरीओ, स विसयसंधिमि गंतु तेहिं समं ।
 जुण्डइ अइ भगवलो, पुरिं पविट्ठो सियाल्लु व ॥२२॥
 तं नयरीं वेदेउं, ठिया तओ साहिणोऽन्नया मुत्तं ।
 गदमाळोइय सूरिं पुत्तिति य सो वि वत्तरइ ॥२३॥
 अज्झट्ठमीइ कत्थवि, साइइ राया हु गइहिं विज्जं ।
 तं च नियच्छइ तुब्बे, तेहिं य अट्टालए दिट्ठा ॥२४॥
 सिट्ठा गुरुणो तेण वि, पुत्तं कयसाइणाए एयाए ।
 मुत्ता सइं सत्त्वं, नियेसिअमचेयणं होही ॥२५॥
 ओसरइ गाउयदुगं, तुब्बे ता सदेवेहिजोइणं ।
 अट्ठसयं मह पासे, ठवेहं तेहिं य तहा विहियं ॥२६॥
 अइ जाव गेईहीए, दूरं उप्पाडियं मुहं ताव ।
 तीए अविहियसइयाए, चेव जोहेहिं^{१०} बाणेहिं ॥२७॥
 तूणं व पूरि यं तं, सा हयसेंति चि गइमिल्लुवरिं ।
 काउं विट्ठं नट्ठा, साहीहिं पुरी य सा भग्गा ॥२८॥
 बंधित्तु गइमिल्लो, पणामिओ सूरिणो य तेणा वि ।
 गाढं तज्जिय दिक्खं, अणभिलसंतो अभज्जो सो ॥२९॥
 निद्धादिओ सदेसा, अइ सूरिहिं तु संजमे अप्पा ।
 वविओ सा वि हु भइणी, पायच्छित्तेण मुज्झविया ॥३०॥
 अइ ते सग चि खाया, तत्त्वंसं छेदिकण पुण काळे ।
 जाओ विकमराओ, पुइवी जेपूरणी विहिया ॥३१॥
 तत्तो पुण पणतीसे, यासत्तए (१३५) नरवई सगो आसी ।
 जेणं^{११} कओ य संवच्छो चि पासेगिये इणयो ॥३२॥

(२)

सिरिकालगसूरी अइ, अरुयच्छपुरं गया विहरमाणा ।
 चलमित्त-भाणुमिता, सूरिणं तत्थ भइणिसुया ॥३३॥
 वंदेति गुरु धम्मं, मुणंति ताणं च भइणि भाणुसिरी ।
 तीए मुओ चलभाणु, गिण्डइ दिक्खं भवविरत्तो ॥३४॥

८ ° गिओ ग ° D1 D2 । ९ ° यत्तेन्न ° L2 D1 D2 । १० ° वेहो ° L1 । ११ ° वेदि ते ° D2 ।
 १२ ° एभीए D1 D2 L2 । १३ ° हेण वा ° D1 । १४ ° वत्त चि L2 D1 D2 । १५ ° भंकिओ व L1 ।

अह तत्थ दुद्वचित्तो, पुरोहिओ सूरिनिग्गमोवाए ।
फारइ अणेसणाइं, सूरि वि हु तं मृणेऊणं ॥३५॥

(३)

भरहट्ठविसयमंदणपुइइहाणम्मि पट्ठणे पत्ता ।
तत्थत्थि सालवाहणनिवई सुस्सावओ परमो ॥३६॥
महया विच्छट्ठेणं, पवेसिया तेण ते पुरं निययं ।
योऊण वंदिऊणं, संठविया फाम्मए ठाणे ॥३७॥
अह पत्तो पज्जुसणासमओ तो विअैवइ निवो सूरिं ।
भइवयसुद्धपंचमिदिणम्मि इंदोऽणुयंतव्वो ॥३८॥
होही न धम्मकिंचं, जणाणुवत्तीइ वावडस्स महं ।
ता छट्ठिदिणे कुव्वइ, पज्जुसणं तो गुरु भणइ ॥३९॥
अवि य चळइ येरू सोयळो होइ अग्गी,
मुयइ निययमेरं सापरो वा कया वि ।
अवि य दिवसनाहो उग्गए पच्छिमाए,
न परिवसणपव्वं पंचमि अक्कमेइ ॥४०॥
तो भणइ निवो तम्हा, चउत्थि दिवसम्मि ऊणइ पव्वं तु ।
सं गुरूणा वणुनायं, जं भणियं आगमे पयड ॥४१॥
'आरेणा वि हु पज्जोसवियव्वं' तो भणइ निवो तुट्ठो ।
भयवं ! अणुगहिओऽहं, जं मह अंतैवरिणं तु ॥४२॥
पक्खोववासपारणदिवसम्मि य भत्तमेसणामुद्धं ।
साहुणुत्तरवारणदिवसम्मि भविस्सए बहुयं ॥४३॥
पज्जोसवणापव्वं, कालगमूरीहिं इय चउत्थीए ।
विहियं कारणवसमो, संवेणऽणुमन्नियं तइया ॥४४॥
जं आसि साहुपूयापरो जणो तत्थ किं तया विसए ।
तप्पमिइ साहुपूयानाम महो अज्ज वि पसिद्धो ॥४५॥

(४)

अह फाळेणं सव्वे, नियसीसे विणयवज्जिए नाउं ।
सुत्ते मोलुं सिज्जायरं च जार्णेविउं सूरि ॥४६॥
नियसीससीससागरसूरीपेसे गओ न सो तेणं ।
उवळक्खिओ य बुत्तो, किं वक्खाणं मए येर ! ॥४७॥
रुइरं कयं न व त्ति य, भणियं गुरूणा वि अइवरं विहियं ।
अह ते वि दुट्ठसीसा, पुच्छिय सिज्जायरं किच्छा ॥४८॥

तत्थागया उ सागरसूरिं पुच्छन्ति जाव ता दिदृश ।
गुरुणो वंदिय खामेति, पायलंगा पुण पुणो वि ॥४९॥
अह लज्जिओ य सागरसूरी रयपुंभवियगदिद्वंत्तं ।
वुत्तो गुरुहिं बहुहा, खामेइ पुणो पुणो पणओ ॥५०॥

(५)

सकोऽश्रया विदेहे, स्त्रीमंधरजिणवरा सुयनिगोओ ।
पुच्छइ भरहे भयवं ! कोवत्थि विचारो एसि ? ॥५१॥
भणियं जिणेण कालगसूरी अत्थि चि तो तहिं गंतुं ।
माइणरुवहरिणा, निगोयभेए गुरु पुट्ठो ॥५२॥
'सोत्थ य असंखिज्जा,' इच्चइ कहेइ तो निययमावं ।
पुट्ठो जाणिय सूरी, जंपेइ पुरंदरो तं सि ॥५३॥
तो पपडिय नियरुवं, अइसपनाणेण तेण हुट्ठमणो ।
सको थुणेइ कालगसूरिं नाणाविइयुईहिं ॥५४॥
घनगर्जितमिध यस्य वचः, थुत्वा भविकसमानः ।
नरिन्तीहिं शिखीव मुदा, घन्यस्त्वं मुनिराज ! ॥५५॥
इय थुणिय सठाणं पाविओ देवराया,
अह मुणिय नियावं वचमत्तो मुणिंदो ।
अइसयसयजुत्तो सो वि पत्तो मुरचं,
तिजगपयदकिच्ची देव संयस्त भइ ॥५६॥

D1।बादशें पुष्पिकेयं लिखिता प्राप्यते, यया कथारुतं रचनासमयो निधीयते —

इति श्रीकालिकाचार्यकथा संक्षेपतः कृता ।

अष्टकृतवर्षऽसौ (१३९८), श्रीधर्मभस्मरिभिः ॥५७॥

स्वस्तिश्रीः ॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥ शुभं भवतु,

कल्याणमस्तु श्रीधर्मजसप्तस्य ॥ ठा॥ धी० ॥

D1।बादशें प्रातोऽहोरात्रे —

संवत् १५६६ वर्षे श्रीश्रीवंशे सा०शुभरात्रमार्या भाई-पुत्र सा०पहिराज या०रूपीपुत्र सा०सिंहिदत्त-
सुधावकेण भार्यासुहागदे पुत्रसा०रत्नपाल-सा० अमीपाल-सा०जयवत्त-सा०श्रीवंत-सा०पांचा-पुत्रीया०अनाई-
भगिनी या० हर्पाई, तथा सा० रत्नपालमार्या जीजीपुत्रसा० अलवैसर-सा० अमरदत्त, तथा सा० अमीपालमार्या
दीवडीपुत्रसा० सहजपात्र], तथा सा० जयवत्तमार्याजसमादेप्रमुखसमस्तकुट(ट्ट)भ्वसहितेन स्वभ्रेयोऽर्थे धीअन्वत्त-
गच्छेयश्रीभावसागरसूरीणमुपदेशेन श्रीकल्पपुस्तकं लिखितं साधुभिः प्रगल्भ्यमानं चिरं नन्दतात् ॥ या० नयमुन्दर-
वाच्यमानं चिरं जीयात् ॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा संक्षेप[तः] वृत्ता ।

संवत् १५ आषाढादि ७७ वर्षे लिखितम् ॥

नक्षत्राक्षत्र(त)पूरितं मरकतस्यालं विशालं नभः,

पीयूषशुतिनालिकेरकलितं चन्द्रमभाचन्दनम् ।

यावन्मेरुरुरे गभस्तिकटके धत्ते धरित्रीवधूः,

तावन्नन्दतु धर्मकर्मनिरतः श्रीसंघमट्टारकः ॥१॥

सर्व[त]

१५७७ वर्षे कार्तिके सुदि १५ शुक्ले ओसगलजातीय साहस्रगुणमायदेवहृणदेपुत्र साहस्रीजपालसाह

संघपतेन(तिनाः) पञ्चमी उषाड(घाट)नार्थ श्रीकल्पपुस्तिका लिखाप्य उपाध्यायश्रीउदयराजेन प्रदत्त(ता) वीहउद्रप्रामे ॥

श्रीरस्तु ॥

[१०]

श्रीविनयचन्द्रसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

देविद्विद्विद्वनमियं, सिवनिहिसंपत्तिपरमसासणयं ।

निज्जियपरमयसमयं नंदव सिरिवद्वमणसासणयं ॥१॥

रिसहाइजिणवराणं, [यः] पंचकल्लाणगाइं पत्तेयं ।

योज्जण अहं वंदे, गोयमपग्गुहे सुगणहारी ॥२॥

अत्थि धरावासपुदे, नरनाहो वय[र]सिंहनामो त्ति ।

सुत्तुसुंदरी पिप्पि से, पुत्तो कालयकुमारो य ॥३॥

वाहाणं वाहणियाइ, पहिन्नियत्तेण तेण आरामे ।

दिट्ठो गुणापरग्गुरु, नमिओ सो साहए एव ॥४॥

असा(स्ता)रो संसारो, गयवरकन्नु ज्व चंचलं जीयं ।

संक्ष्णशुरायदुल्लं, तारुलं विम्भमा य तद्वा ॥५॥

इय मुणिकणं गिण्हइ, स पंचसएहिं भदेहिं सो दिक्खं ।

गीयत्यो संजाओ, सुत्तत्यत्तिज्ज मुणी जाओ ॥६॥

सूरीहिं पए ठविओ, पंचसएहिं मुणीहिं संजुत्तो ।

विहरंतो संपत्तो, कमेण उज्जेणिवज्जाणे ॥७॥

भयिणी सरस्ई से, समागया तत्प वंदणमिच्छं ।
 सामन्नलच्छिनिलया, रेहा नारीसरूवेणं ॥८॥
 मवियन्वयावसेणं, दिद्धा सा गहमिच्छनरवङ्गा ।
 अंतैरम्मि छूढा, तेणं मयणाभिभूषणं ॥९॥
 मिलिऊण सयलसंघो, मणइ महाराय ! साहुणं(णिं) मुंच ।
 कह नियकुलस्स विमलस्स, देसि मसिकुच्चयं भुवणे ॥१०॥
 संघो वि जाय तेणं, न मन्निओ [पुण वि] ताव मूरीहिं ।
 कोववसमुयगएहिं, कया पइचा इमा घोरा ॥११॥

[जओ]—

जे संघपच्चणीया, पवयणउवपायमा य जे हि नरा ।
 संजमउवपायपरा, तदुच्चित्ताकारिणो जे या ॥१२॥
 तेसि वचामि गइं, जइ एयं गहमिच्छरायाणं ।
 उम्मूलेमि न सहसा, रज्जाओ मट्टमज्जायं ॥१३॥
 नो मुंचइ त्ति नाऊण, निच्छयं मिलिऊण नियगच्छं ।
 उम्मत्तो संजाओ, कवढे..... ॥१४॥
रिओ ॥२१॥

सो भणइ अम्ह रुढ्ढेण सामिणा छुरियअंकिओ छेहो ।
 पंचाणवइनिवाणं, सीसच्छेयणकए अज्ज ॥२२॥
 जइ छेहदंसणाओ, सीसाइं पट्टयामि(मो ?) दए ण ।
 जंतेहिं व तिलगणं, अम्ह कुलाणं खयं होही ॥२३॥
 अह भणइ गुरु ताहे, [तं ?] मा चित्ते धरह(रेहि) उव्वेयं ।
 हकारह(छ) ते सव्वे, समागया ते वि छेहाओ ॥२४॥
 ते सव्वे मिलिऊणं, सिंधुं तरिऊण हिंदुगं देसं ।
 तो पत्ता सोरट्ठं, एवो पाऊसरिऊ पत्तो ॥२५॥
 छुडाइं संबलाइं, आवाहो निम्मिओ [य ?] कणयमओ ।
 मूरीहिं जोगुच्चयवहुदिया(वट्टविया ?) खेवणाउ तओ ॥२६॥
 तेसि आपसेणं, गहिऊणं कंचणं निवा चलिया ।
 बहुभूयसंवलवला, तो पत्ता मालवे देसे ॥२७॥

तओ—

उज्जेणीनरनाहो, अभिम्महो होइ जुज्झणनिमित्तं ।
 तेहिं निहणियसेत्तो, पुणो वि तत्या(पच्छा ?) गओ मीओ ॥२८॥
 तत्यागया नरिदा, कुटारोहं कुणंति जुज्झंति ।
 अह दट्ठणं वप्पं, सुधं साहंति ते गुरुणो ॥२९॥

सो भणइ अज्ज अट्ठमिदिणम्मि साहिस्सए मिच्छा(प्रहा ?)विज्जं ।
 गहहिनामं सेज्जइ, सुणिओ सदो तमरण (१) ॥३०॥
 तो दोगावयमिच्चं, भूमिं अणु(ओ)सरणु(उ) सच्चसिच्चं पि ।
 तम्मि कए अट्ठुत्तरजोहसएहिं विओ तत्थ ॥३१॥
 गुरुभट्टालयसंठियरासहिंविज्जा [उ] जाव गुरुहरं ।
 पसरइ ताव य समगं, नाराएहिं च तं भरियं ॥३२॥
 घुत्त-पुरीसं कावं, सीसे तस्सेव पचलिया पिज्जा ।
 तेहिं गहिया नपरी, घट्ठो सो गहभिद्धनिवो ॥३३॥
 चोरु व्व वंभिऊणं, मुक्को तेहिं गुरुण पयमूले ।
 पावु चि कयवरसमो, गुरुहिं निब्बादिओ सो वि ॥३४॥

जथो—

छेयण-भेयण-ताडण-निद्धाडणजणियविहिदुक्खाइं ।
 संघावमाणणातरुवरस्स कुसुमुगामो एसो ॥३५॥
 नारय-तिरिय-नरामरगईसु भमिऊण गहभिद्धनिवो ।
 दासो पेसो रोरो, हविस्सए दुक्खठाणं ति ॥३६॥
 सगक्खलाओ जेणं, समागया ते सगा भणिज्जंति ।
 एवं सगरायाणं, वंसो जाओ अवंतीए ॥३७॥
 कालंतरेण केण वि, उप्पाडित्ता सगाण ठो वंसं ।
 जाओ भालवराया, नामेणं विक्कमाइच्चो ॥३८॥
 अरिणत्तणेण तेणं, विहिओ संवच्छरो भुवणमज्जे ।
 तस्स य वंसं उप्पाडिऊण जाओ पुणो वि सगो ॥३९॥
 पणतीसे वाससए (१३५), विक्कमसंवच्छ[र]स्स बोलीणे ।
 परिवत्ति[ऊ]ण नियओ, जेणं संवच्छरो विहिओ ॥४०॥
 सगवंसजाणणत्थं, एवं पासंगियं समक्खत्तायं ।
 मूलरुहासंवंधे, पईइं चिय भवए इन्दि ॥४१॥

(२)

सूरी सरस्सइं चिय, गच्छं अणुसरइं विहियपच्छित्तो ।
 पडिबोहितो लोयं, पत्तो भरुयच्छनयरम्मि ॥४२॥
 चलमिच्च-भाणुमिच्च, भाणिज्जा जत्थ राय-जुवराया ।
 भाणुत्तिरि तेसिं भइणी तीए पुत्तो य चलमाणू ॥४३॥
 वंदणवडिया प....एण (१), तेसिं कुमारयलमाणू ।
 लहुक्कम्मा पडिपुट्ठो, गिण्हइं दिक्खं गुरुसमीवे ॥४४॥

पुरओ पुरोहिओ अह, पमणइ ददहण जिणमयं रायं ।
आराहिणहि एहिं, पासडेहिं च किं धम्मो(?) ॥४५॥
पडिक्खेहिं वयणेहिं, कह वि उत्तरइ नेव निवचित्तं ।
अणुक्खेहिं वयणेहि, सइ(?) ॥४६॥
एए साहू जत्थ य, चलंति चरणेहिं तं च [तहि?] तित्थं ।
कह तुम्हाणं चरणेहिं, जुज्जए कुंसिउं नाह ! ॥४७॥
इय सुणिऊणं राया, सह चि पडिवज्जए तओ नयरे ।
सोऽणोत्तणं सुणीणं, कारावइ पइगिहं निच्चं ॥४८॥
ते वि अपज्जोत्तविषा, इय नाऊणं सुणीसरा चलिषा ।
भरहद्वेसमंडणपइट्ठाणपुरस्स याभिमुहं ॥४९॥
जाणाविओ च पढमं, पज्जोत्तवणं न ताव कायव्वं ।
जाव य अम्हाणं विष, आगमो होइ नरनाहो ॥५०॥
मइया विच्छेणं, पवेत्तिषा साळिवाहणनिवेणं ।
परमारिहेण तेणं, पइट्ठाणपुरम्मि निपर्य[मि] ॥५१॥
वंदणवडियाए आगएण भणियं च तेण भूवइणा ।
पज्जोत्तवणं आहण, छट्ठीदिवसम्मि भुवणपहू ! ॥५२॥

जओ—

भइवयसुद्धपंचमिदिणम्मि इंदस्स हवइ जत्तमहो ।
तं सव्वं(तम्मव्वं?) मह नयरे, कुसुमफलाणं अत्तंपवी ॥५३॥
सो सूरि सुत्तइरो, भणइ तओ एरिसं अजुत्तं वि ।
चउदसपुव्वपरेहिं, भणियं एयं..... ॥५४॥
अवि चळइ मेरूळ्हा, सूरि वा जगमिज्ज अवराए ।
नो पंचमीए रयणीं, पज्जोत्तवणा अइक्कमइ ॥५५॥

[जओ भणियमागमे]—

जहा णं भगवं महावीरं यासाणं सवीसइराए मासे बइकंते वासासासं पज्जोत्तवेह, तहणं गणहरा वि ।
जहा णं गणहरा तहा णं गणहरसीसा वि । जहा णं गणहरसीसा तहा णं अन्ह गुरुणो वि । जहा णं अन्ह
गुरुणो तहा णं अन्ह वि वासासासं पज्जोत्तवेमो, नो तं रयणिमइक्कमिज्जति । परं तुम्ह अन्मत्थणयाए—सं
धम्मस्स अन्मत्थणयाए चउत्थीए आगच्छइ ति ।

साहे भणियाओ राहणा अंतेउरियाओ जहा—तुम्हे पविसयपडिकमणत्थं अमारसाए उरवासं काऊग उत्तर-
पारणयाए साहयो पडिळामित्ता पोरेह ।

तदेव कये । जायं पडिवयाए उत्तरपारणयं । तं च सव्वजोण्हं कये ॥

तत्रो—

अञ्ज वि सो मरहट्ठेसु, साहुपूयालओ छणो होइ ।
 पडिवयदिणम्मि उचरपारणमे तवविहाणस्स ॥५६॥
 संघस्स रायअन्मत्थणाए तेहिं चउत्थिदिवसम्मि ।
 पज्जोसवणं विदियं पि अणुमयं सेसमूरीहिं ॥५७॥

जगो—

अविलम्बिऊण कज्जं, जं किंचि वि आयरंति गीयत्था ।
 योवावरार बहुगुण, सन्वेसिं तं पमाणं तु ॥५८॥

(३)

अह अन्नया कयाई, सीसा दुव्विणयतप्परा जाया ।
 अन्नं भणंति अन्नं, करिंति सुगुरूहिं मणियं पि ॥५९॥
 नियसीसाणं सिक्खावणाइ सिज्जायरस्स कहिऊण ।
 एगागी सुत्ताणं, विणिग्गओ नयरीएहिंतो ॥६०॥
 सीसाणं सीसाणं, सागरचंदाण दूरहियाणं ।
 पासे पत्तो सूरी, कमेण नोऽधुद्धिओ तेहिं ॥६१॥
 अपुब्बं दट्ठणं, अब्धुट्ठाणं तु होइ कायव्वं ।
 साहुम्मि दिट्ठपुब्बे, जहाऽरिहं जस्स जं जोगं ॥६२॥

..... ।

..... चक्खाणं तं निगोयवखे ॥६३॥

(४)

दट्ठणं अह पभणइ, जिणवर ! इत्यत्थ ताव भरहम्मि ।
 सूरी निगोयजीवाण, विवरणं गुणइ अह नेव ? ॥६४॥
 तो मणइ जिणो सुखइ, कालिगसूरी समत्थि भरहम्मि ।
 तत्यागओ य तुरियं, जत्थ य ते संति गुणिनाहा ॥६५॥
 बंभणखवं काठं, पणमिऊणं च पुच्छए जीवे ।
 चक्खाणइ सो सूरी, निगोयनामे य जह मणिए ॥६६॥
 गोला य असंखेज्जाऽसंखनिगोओ य गोलओ मणिओ ।
 एक्केकम्मि निगोए, अणंतजीवा गुणेयव्वा ॥६७॥
 अम्हाणं थविरा ! जं, अज्जा ! किं अत्थि आत्तयं ताव ।
 तो देइ उवओगं, कालिगसूरी सुरिंद तओ ॥६८॥
 दिवसो पक्खो भासो, वासो वासस्सया पलियवग्गा ।
 नाणेणं नाऊणं, मणइ तओ होसि इंद दुमं ॥६९॥

पञ्चवलीहोऊणं, पणमेऊणं च सूरिपयकमलं ।
 योऊण य भत्तीए, गओ सूरिदो नियं ठाणं ॥७०॥
 सूरी वि य कालेणं, जाणित्ता निययआउपरिमाणं ।
 संलेहणं विहेउं, अणसणविहिणा दिवं पत्तो ॥७१॥
 सिरिकालगसूरीहिं, पभावणा जिण+..... ।
सन्वत्थामेण, त..... ॥७२॥
 पज्जो..... ।
सुदाओ ॥७३॥

समाप्तोऽयं लघुपुरुषणाकल्पः ॥ कथाया दिग्मात्रम् ॥३॥३॥

मङ्गलं महाश्रीः ॥

‘पत्तनस्थप्राच्यजेनमाण्डागारीयमन्त्रसूची’ इति पुस्तकस्य २६१ पृष्ठे अस्या एव कथाया प्रत्यन्तरं संदर्शितम्, तेनास्य प्रान्ते निर्दिष्टलोकानि निश्चीयतेऽस्याः कथाया कर्तुर्नाम—

सिरिरविमहसूरीणं, सीसेणं विणयवन्दनामेण ।
 पज्जोवत्त(सन्न)णाकम्पो, एसो संखेवओ विहिओ ॥७४॥

[११]

श्रीजयानन्दसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

॥ अर्ह ॥

इयपदिणीयपयावो, तित्थुन्नइकारओ कलानिलओ ।
 जयउ जेयाणंदयरो, जुगपवरो कालगायरिओ ॥१॥
 भगहेसु धरावासे, पुरे पुराऽऽसी निवो चयरैसीहो ।
 सुखंदरि ति मज्जा, गुणजुत्तो कालओ पुत्तो ॥२॥
 धूआ सरस्सई से, कलाकलावेण सरस्सईवृद्धा ।
 कुमारो सुरसमरुवो, कीलइ विविहाहिं कीलाहिं ॥३॥
 अह अन्नदिणे कुमारो, विणिग्गओ वाहवाहणनिमित्तं ।
 चूअवणम्मि गुणंधरगुरुवएसं मुणइ एवं ॥४॥

यथा चतुर्मिः कनकं परीक्ष्यते, निघर्षण-च्छेदन-ताप-ताडनैः ।
 धर्मस्तथाऽयं विदुषा विचार्यते, श्रुतेन शीलेन तपो-दयागुणैः ॥५॥
 इच्छा सोऽ कुमरो, पञ्चइओ सरसई संजुचो ।
 लहुकुम्माणं जेणं, येवेण वि होइ वेरगं ॥६॥
 अह सो गुणनिवहजुओ, पढिअमुओ पचपवरसूरिपओ ।
 गाम-पुर-पट्टणेसुं, विहरई इअ भासिरो धम्मं ॥७॥
 दयासयो न हु धम्मो, सुखं संतोससरिसयं नत्थि ।
 सचसरिसं न सोअं, न भूषणं सीलपरितुल्लं ॥८॥
 अह उज्जेणिं पत्तो, सूरिवरो गुणगच्छपरिअरिओ ।
 वाहिं सज्जाणठिओ, ठावइ धम्मम्मि बहुलोअं ॥९॥
 अन्नदिणे नमिअ सूरि, सरसई जाव जाइ निअठाणं ।
 ता गहहिज्जेणं, दप्पणभूवेण अवहरिया ॥१०॥
 सेणेणं जह चडिआ, हीरिज्जंती अ सा सई तेणं ।
 विलवइ करुणं एवं, हारावपरेसु ओएसु ॥११॥
 हा भाय ! सुगुरु ! सुअघर !, हा पवयणनाह ! हा गुणनिहाण ! ।
 इमिणो मं हीरंति, पावेणं वीर ! रक्खत्ति ॥१२॥
 अह सो कुग्गहगहिओ, अंतेवरसंगयं कुणइ समणिं ।
 तं नत्थि धुवमफिबं, जं कामंधा न हु कुणंति ॥१३॥

यतः—

न पश्यति हि जात्यन्धः, कामान्धो नैव पश्यति ।
 न पश्यति मद्गोन्मत्तो, दोषमयी न पश्यति ॥१४॥
 गंतुं श्रुणा सो, बुत्तो महराय ! सुंच समणिमिणं ।
 जेणं तवोवणाई, फयनिवरक्खाई भणिआई ॥१५॥
 तं चिअ करेसि एवं, पलीवणं पाणिआठ धुवमेअं ।
 धाढी अ वाहराप, अहवा सरणेअ देव ! भयं ॥१६॥
 तह संवेण वि भणिओ, जुत्तं तुम्हारिसाण निव ! नेयं ।
 विउळे वि हु जलपूरे, जलही लंपइ न सीमं जं ॥१७॥

५ तपैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते सु० L1 D1 । ५ ° इ धम्मं पयासतो P2 L1 D4 । ६ P2 L1-आदर्शयोः
 श्रुतमगाथाऽनन्तरमधिकोऽयं श्लोकः पठित-नास्त्यहिंसासमो धर्मो, त सतोपसयं गुणम् । न खल्वसदसं शौचं, शीलानुस्य न
 मध्वनम् । अपरं च D1 D4-आदर्शयोः 'दयासयो' इत्ययमगाथास्यानेऽवमेव संस्कृतश्लोको दरीदृश्यते । ७ D2 आदर्श
 दयामगाथास्याने गायत्र्येतेषु पठितम्-अन्नदिणे नमिअण, शुद्धमतीए गुणं पचकमलं । निबट्रणाभिमुदं, जा सरसइ सादुणी
 जइ ॥ दप्पणनिवेणं मरुहविज्जाए गहहिज्जावेण । ता दट्ठ उट्ठेण, अवहरिया कात्तवेण ॥ सेणेणं ° । ८ ° दिमि
 ९ ° L1 L2 D2 D3 D4 । ९ ° ठाणे L1 D2 D3 D4 । १० ° आ संहरति D2 । ११ ° उ
 दि ! अथ D2 ।

तह तह नीअत्तेणं, उवहासं सो करेइ संघस्स ।
जं दुद्धपादओवि हु, विसमविसं मुंचई भुअगो ॥१८॥
दुद्धधोओ वि काओ, जह कण्हत्तं न मुंचई कह वि ।
तह नीओ नीअत्तं, न मुअइ उच्चत्तत्तो वि ॥१९॥

यतः—

दूषइं सींचिउ लींवडउ, घाणउं किं गुलेण ।
तोइ न छंढइ कहयपण, जोतिहिं तणइं गुणेण ॥२०॥
अवमंजिय नियसंघं, नाउ पइअं इमं कुणइ घरी ।
उम्मूळे^{१३} जइ न इमं, पडिणीयणइं तओ जामि ॥२१॥

यतः—

जो पवयणपडिणीए, संते विरियम्मि नो निवारिज्जा ।
सो पारंचियपत्तो, परिभमइ अणंतसंसारं ॥२२॥
देव-गुरु-संपरुज्जे, सुभिज्जा चक्रवटिसिद्धं पि ।
कुविओ मुणी महप्पा, पुलाइलद्धीइ संपओ ॥२३॥
जइ कहवि इमो बुज्झइ, तोइमुवायं रपमि निरवायं ।
इअ चित्तिअ करुणाए, सत्तो वि गुरु करइ एवं ॥२४॥
जइ निषइ गइहिल्लो, कहं च रोरो तओ यें किं लोआ ? ।
इआइ जंपिरो^{१४} परिभमेइ गइल्ल न्व हा घरी ॥२५॥
अइ मंतीहिं वि भणिओ, निव पंचमलोगपाल ! सुण सम्मं ।
पगईइ रंजणेणं, राया सेतो अ नामेणं ॥२६॥
पालज्जइ साहुजणो, दंसंणिवग्गो वित्तेसओ जेण ।
सो इमिओ अ नरवर !, दुइदारं दारुणं देइ ॥२७॥

यतः—

देवताप्रतिमाभङ्गे, साधूनां च विनाशने ।
देशभङ्गं विजानीयाद्, दुर्मिसदमरौचिवैः ॥२८॥
मैथिलज्जइ विमलकुलं, लज्जिज्जइ जेण लोअमज्जम्मि ।
कंठगयजीविपहिं वि, तं न कुंलीणेहिं कायन्वं ॥२९॥
इअ सोउ निवो रुद्धो, मणइ अरे ! जाह मंदिरं निपयं ।
सिक्खवइ निअपत्ताए, इअ भणिउं ते वि^{१५} वारेइ ॥३०॥

१३ ° मियम्मिय संघ D2 । १३ ° लेमि न भुलाओ प ° L1 । १४ न नामेणं P1 । १५ ° रो जुरि P1
P2 D4 L1 । १६ ° एणव ° P2 L1 L2 D1 D4 । १७ ° रादिअर P2 L1 D1 D4 । १८ मइलि ° L1
D1 D2 D4 । १९ कुसीलिहिं L2 । २० विचारेइ D2 D4 L1 ।

यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते, निर्ययण-च्छेदन-ताप-तादनेः ।
 धर्मस्तथाऽयं विदुषा विचार्यते, श्रुतेन शीलेन तपो-दयागुणैः ॥५॥
 इच्छा सोऽ कुमरो, पन्वइओ सरसई संजुचो ।
 लहुकम्माणं जेणं, थेवेण वि होइ वेरगं ॥६॥
 अह सो गुणनिवहजुओ, पढिअमुओ पत्तपवरसूरिपओ ।
 गाम-पुर-पट्टणेसुं, विहरहें इअ भासिरो धम्मं ॥७॥
 दयासमो न हु धम्मो, सुखं संतोससरिसयं नत्थि ।
 सचसरिसं न सोअं, न भूषणं सीलपरितुल्लं ॥८॥
 अह उज्जेणिं पत्तो, सूरिवरो गुरुअगळपरिअरिओ ।
 वाहिं वज्जाणठिओ, ठावइ धम्मम्मि बहुलोअं ॥९॥
 अन्नदिणे नमिअ सूरि, सरस्सई जाव जाइ निअगोणं ।
 ता गहहिचिज्जेणं, दप्पणभूवेण अवहरिया ॥१०॥
 सेणेणं जह चडिआ, हीरिज्जंती अ सा सई तेणं ।
 विलवइ करणं एवं, हारावपरेसु लोएसु ॥११॥
 हा भाय ! सुगुरु ! सुअवर !, हा पवयणनाह ! हा गुणनिहाण ! ।
 इमिणो मं हीरंति, पावेणं वीर ! रक्खत्ति ॥१२॥
 अह सो कुग्गहगहिओ, अंतेउरसंगयं कुणइ समणिं ।
 तं नत्थि धुवमकिच्चं, जं कामंधा न हु कुणंति ॥१३॥

यतः—

न पश्यति हि जात्यन्धः, कामान्धो नैव पश्यति ।
 न पश्यति मदोन्मत्तो, दोषमर्थी न पश्यति ॥१४॥
 गंतूणं शुरुणा सो, बुत्तो महाराय ! मुंच समणिमिणं ।
 जेणं तवोवणाई, कयनिवरवत्ताई भणिआई ॥१५॥
 तं चिअ करेसि एवं, पलीबणं पाणिआठ धुवयेअं ।
 धाडी अ वाहराप, अहवा सरणोव देव ! भयं ॥१६॥
 तह संवेण वि भणिओ, जुचं तुम्हारिसाण निव ! नेयं ।
 विउळे वि हु जलपूरे, जलही लघइ न सीमं जं ॥१७॥

५ तथैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते ॥ * L1 D1 । ५ * इ धम्म पयासतो P2 L1 D4 । ६ P2 L1—आदर्शयोः
 तमगाथाऽनन्तरमधिकोऽयं श्लोक पठित—नाह्यर्हसासमो धर्मो, न सतोपयस मुखम् । न सत्यसदस शौच, शीलमुच्य न
 धनम् ॥ अपरं च D1 D4—आदर्शयोः “दयासमो” इत्यटमगाथास्थानेऽयमेव ससकृताश्लोको दरीक्ष्यते । ७ D2 आदर्श
 उमगाथास्थाने गाथाद्वयेत्तर पठितम्—अन्नदिने नमिज्जण, गुरुभतीए गुरुण पवकम्मल । निययणाभिमुद्धं, जा सरसइ साहुणी
 इ ॥ दप्पणनिवेण गहविज्जाए गहडिआमेणं । ता दट्टु दुट्टेण, अवहरिया कालक्खेण सेणेणं * । ८ * दिणि
 * L1 L2 D2 D3 D4 । ९ * ठाणे L1 D2 D3 D4 । १० * ना सहति D2 । ११ * उ
 ध । अथ D2 ।

तद् तद् नीअत्तेणं, उवहासं सो करेइ संघस्स ।
जं दुद्धपाइओवि ह्नु, विसमविसं भुंछं भुज्जगो ॥१८॥
दुद्धभोओ वि काओ, जह कण्हत्तं न भुंछं कइ वि ।
तद् नीओ नीअत्तं, न सुअइ उच्चत्तपत्तो वि ॥१९॥

अतः—

दूधइं सींचिउ लींवट्ट, घाणत्तं क्खिं शुळेण ।
तोइ न छंइइ कहुयपण, जातिहिं तणइं शुणेण ॥२०॥
अवमेन्निय नियसंघं, नाउ पइत्तं इमं क्खणइं सूरी ।
उम्मूळे^{११} जइ न इमं, पडिणीयगइं तओ जामि ॥२१॥

अतः—

जो पवयणपट्ठिणीए, संते विरियम्मि नो निवारिज्जा ।
सो पारंविपत्तो, परिभमइ अणत्तसंसारं ॥२२॥
देव-शुव-संयकज्जे, बुद्धिज्जा चक्कवट्टिसिच्चं ति ।
कुविओ सुणी महप्पा, पुलाइलदीइ संपत्रो ॥२३॥
जइ कहवि इमो पुज्जइ, तोऽइमुवायं रएमि निरवायं ।
इअ चित्तिअ करुणाए, सत्तो वि शुरू करइ एवे ॥२४॥
जइ निवइ गइहिल्लो, कइ च रोरो तओ थैं किं लोआ ? ।
इआइ जंपिरो^{१२} परिभमेइ गहिल्ल ज्व हा सूरी ॥२५॥
अह भंतीहिं वि भणिओ, निव पंचमलोगपाल ! शुण सम्मं ।
पगइइ रंलणेणं, राया सेसो अ नामेणं ॥२६॥
पालिज्जइ साहुजणो, दंसंणिक्कगो विसेसओ जेण ।
सो दूमिओ अ नरवर !, दुइदाहं दारणं देइ ॥२७॥

अतः—

देवतापतिमाभङ्गे, साधूनां च विनाशने ।
देवभद्रं विजानीयाद्, दुर्भिक्षदमर्षोन्निवेः ॥२८॥
मैयल्लिज्जइ विमलकुलं, लज्जिज्जइ जेण लोअमज्जम्मि ।
कंठमयजीविपहिं वि, तं न हुँलीणेहिं कायन्व ॥२९॥
इअ सोउ निवो क्हो, भणइ अरे ! जाह मंदिरं निययं ।
सिक्खवद् निययताए, इअ भणिउं ते वि^{१३} वारेइ ॥३०॥

११ ° नियम्मिय थप D2 । ११ ° छेमि न मूलजो प° L1 । १४ न जामेणं P1 । १५ ° रो इति P1
P2 D4 L1 । १६ ° कण्व ° P2 L1 L2 D1 D4 । १७ ° उदिअ P2 L1 D1 D4 । १८ गहिल्लो L1
D1 D2 D4 । १९ कुसीलिहिं L2 । २० विवरेइ D2 D4 L1 ।

इत्य न संधि नं विग्गहो, कोवि उवाओ वि^३ विज्जए नेअ ।
 कज्जं केण वि न सरइ, विणु सिरदाणं मरइ सव्वं ॥४६॥
 अह सुखिवरो जंपइ, मरणाण्णमइं न देसु तुह अम्हे ।
 अबलावि देव ! सुहडा, अपंति न मग्गिए सत्ये ॥४७॥
 तो सुअण ! कहसु कोई, सिरं पि किमु मग्गिअं पि अप्पेइ ।
 सुहडकुळेसुं^३ होई, उवहासो अप्पणो हाणी ॥४८॥
 चित्तसु तं निवसिरुक्खं तु रज्जं पुणअत्थि उदारे ।
 चउरीइ दसणपेसो, का पीई ताण मिह्णुणाणं ॥४९॥
 मग्गंति नेहरदिआ, सीसं पि हु अज्ज जे अ निल्लज्जा ।
 दाहिइ कह ते रज्जं, नज्जइ नीचाइयासाओ ॥५०॥
 चल्ली न सोहणेसा, अज्ज तुहं जं सुआण त कळे ।
 तम्हा रवरसु जीअं, जीवंतो जेण सुहभागी ॥५१॥
 जामो मालवदेसं, तेहइ पणनवइसाहिणो सेसे ।
 अह गुरुगिराइ तेणं, इकारिअ मेलिआ सव्वे ॥५२॥
 अह तेसु चलंतेसु, गिरिणो धुज्जंति थरहरइ थरणी ।
 सेसो य कं पिओ बड्ड, धूलीहिं झंपिओ सूरु ॥५३॥
 सीसत्थमागया जे, तत्थ मडा उम्भडा निवा एसा ।
 ते तह तओ पलाणा, जह दिहा नेव दिहीए ॥५४॥
 उत्तरिडं सिंधुनइं, कमेण सोरदुमईंले पत्ता ।
 ते दईगिरिसमीये, डिआ दिळे कइ वि भंतवसा ॥५५॥
 अह पावसम्मि पत्ते, गज्जंतो जलहरो गयणमग्गे ।
 सोइइ विज्जुलयाए, छुरीइ किर सरसईए सो ॥५६॥
 बप्पीहा पिअपिअसरि भणंति, नचंति मोर संघाया ।
 कुरलति सारसगणा, रवंति तह दहुरा बाटं ॥५७॥
 ससिमूरपाखा सो (?) आरोहंति अ तरुसु भुअगा वि ।
 सव्वत्थ जलपनाहा, वदति पराउला धुंहवी ॥५८॥
 अह अत्यखए राधा, विन्नतो परिअरेण सग्गेण ।
 तेण वि सूरु जह सामि !, संकडं संगयं विअडं ॥५९॥

३० न दिहो को ° P1, न दिहो को ° P2 । ३१ वि विज्ज ° L1 D1 । ३२ ° मत न देउ D2 D3 ।

सुयण क ° L1 D1 D2 । ३४ ° मिअम्मि अ ° P1, मिअ च अ ° D2 D4 । ३५ होहिइ उ ° P2 ।

३६ ° उपहाणी य P1 L1 D1 D4 । ३७ मिधुणाण P1 । ३८ ° लल य ° L1 D1 D4 । ३९ ° कपुरस °

P2 D4 L1, ° उदवी P1 । ४१ ° तिल्लेण P1 L1 D1 D4 ।

अह पालिज्जहँ सम्मं, संजममिअ सिक्खिऊण निअसीसा ।
 फयनवसूरिसमेआ, विहारिआ तेण अन्नत्थ ॥३१॥
 अह चित्तइ सूरिवरो, जाणेहं जामि तायापासम्मि ।
 मेहइं लज्जा हियएँ, सा गंतुं कहवि नो देइ ॥३२॥
 जे पुण पिमुणा ते, चच्चिअ न्व महकचदं करिस्संति ।
 तह[१] गहियवओ जो मुत्तु सरस्सइं आगँओ सुभटो ॥३३॥
 तो पिउपासि न जामि चि निच्छिऊण पुणो वि चित्तेइ ।
 विज्जावलं तु जेसिं, परामवो होइ न हु तेसिं ॥३४॥
 विज्जाइ हुंति मित्ता, जिणंति अ सत्तुणो वि विज्जाए ।
 विज्जालवो वि जाणं, नमंति सव्वे वि नर ताणं ॥३५॥
 चोरेहिं जा न पिप्पइ, अग्घइ गुणवंतपाण मेहेसु ।
 सा विज्जा मह विज्जला, तेणें विदेसो वि नियदेसो ॥३६॥
 अह सूरि सगकूळे, वचइ इगसाहिणो समीवम्मि ।
 भणइ साहणुसाही, राया जहिं साहिणो सेसा ॥३७॥
 सूरि सहाइ बैचइ, सुद्धइ तं जं सुहाइ सव्वस्स ।
 एवं वयणरसेणं, रंजइ रायप्पमुहलोअं ॥३८॥
 भणइ निवो धओऽहं, जं पत्तो सुपुरिसो तुमं इत्थ ।
 सोहइ तइम्ह रज्जं, मग्गसु तं जेण तुह कज्जं ॥३९॥
 अह जंपइ सूरिवरो, तुज्झ ममत्तेण सव्वमवि लद्धं ।
 मग्गिस्समवसरैऽहं, सुहाइ अजं पि पीइकरं ॥४०॥

अह—

पेसह एअ छुरीए, ससिरम्मि अ आगयम्मि पहुळेहे ।
 विच्छायमुहो साही, पुहो शुरुणा कहइ सव्वं ॥४१॥
 अह भणइ शुरु नवरर !, किज्जइ मंतो वि को वि अप्पणए ।
 फणगाइदाणओ तह, किज्जइ जह देव ! जीविज्जइ(अजा) ॥४२॥
 स भणइ निमुणसु सुपुरिस ! जाणँसि तुमं न अम्ह निवचरियं ।
 विसमो स भूमिपालो, रुट्ठो पुण जेसि तहिं कालो ॥४३॥
 गिन्हेइ जं गहं तं, कह वि न मिल्हेइ शुरु जगव्वंओ ।
 सामत्येणं सीमालए अ गंजेइ अग्गंजे ॥४४॥
 अम्हसमनिवइलक्खा, नमंति एअस्स विहिअनिअैरक्खा ।
 न मिटइ रणम्मि कोई भंजइ नामेण भडकोही ॥४५॥

११ °जइ सम्मं D2 । २२ दहइ P2 । २३ °ए सो ग °L1 D1 । २४ °सुहओ १ । ८ °दिणि
 २५ °ण वि नियदेसो वि नियदेसो D2 । २६ °इ उअ °L1 D1 D4 । २७ °णाहि दु °P2 । ११ °उ
 २८ न संति L1 D2 D4 । २९ °निवत्तण P1 ।

इत्य न संधि नै विगगहो, कोवि उवाओ वि^१ विज्जए नेअ ।
 कज्जं केण वि न सरइ, विणु सिरदणं मरइ सज्जं ॥४६॥
 अह सुखिवरो जंपइ, मरणाणुंमइं न देसु तुह अम्हे ।
 अबलावि देव ! सुहडा, अप्पंति न मगिए सत्ये ॥४७॥
 तो सुअण ! कहसु कोई, सिरं पि किमु मग्गिअं पि अप्पेइ ।
 सुहकुळेसुं होई, उवहासो अप्पेणो हाणी ॥४८॥
 चित्तसु तं निवसिरुक्कडं तु रज्जं पुणत्ति उदारे ।
 चउरीइ दसणपेसो, का पीई ताण मिहुँणणं ॥४९॥
 मग्गंति नेहरहिआ, सीसं पि हु अज्ज जे अ निल्लज्जा ।
 दाहिइ कह ते रज्जं, नज्जइ नीचाइपासाओ ॥५०॥
 चल्ली न सोहणेसा, अज्ज तुहं जं सुआण तं कळे ।
 तम्हा रक्खसु जीअं, जीवंतो जेण सुहभागी ॥५१॥
 जामो मालवदेसं, तेहइ पणनवइसाहिणो सेसे ।
 अह गुरुगिराइ तेणं, इकारिअ मेलिआ सज्जे ॥५२॥
 अह तेसु चलंतेसुं, गिरिणो पुज्जंति यरहरइ धरणी ।
 सेसो य कंपिओ बहु, धूलीहिं क्षंपिओ सूरु ॥५३॥
 सीसत्थमागया जे, तत्थ मडा उम्भडा निवा एसा ।
 ते तह तओ पलाणा, जह दिहा नेव दिट्ठीए ॥५४॥
 उत्तरिडं सिंधुनइं, कमेण सोरहुमंडंले पत्ता ।
 ते ढक्कंगिरिसमीवे, डिआ दिळे कइ वि मंतवसा ॥५५॥
 अह पाउसम्मि पत्ते, गज्जंतो जलहरो गयणमग्गे ।
 सोहइ विज्जुलपाए, छुरीइ किर सरसईए सो ॥५६॥
 बप्पीहा पिअपिअसरि भणंति, नचंति मोर संघाया ।
 कुरलंति सारसगणा, रडंति तह दहुरा बाढं ॥५७॥
 मसिसूरपारिआ सो (१) आरोहंति अ तरुसु शुअगा वि ।
 सज्जत्य जलपवाहा, वहंति पंकाउळा पुंहवी ॥५८॥
 अह अत्यखए राया, विन्नत्तो परिअरेण सज्जेण ।
 तेण वि सूरु जह सामि !, संकडं संगयं विअडं ॥५९॥

१० न दिहो को ° P1, न दिहो को ° P2 । ३१ वि विज्ज ° L1 D1 । ३२ ° यत न देसु D2 D3 ।

गुयणु क ° L1 D1 D2 । ३४ ° मिअम्मि अ ° P1, मिअं अ अ ° D2 D4 । ३५ होदिउ ° P2 ।

३६ ° पदाणी य P1 L1 D1 D4 । ३७ मिधुणाय P1 । ३८ ° डलं य ° L1 D1 D4 । ३९ ° कपुरस °

P2 D4 L1 ° पुडवी P1 । ४१ ° त्रिज्जेण P1 L1 D1 D4 ।
 D1 D2 D4 २७

जेसि बलेण चलिआ, अम्हे परमंदलकमणधूरा ।
 ते सव्वे पडिक्खा, पंचाणवई निवा जाया ॥६०॥
 जं साहिज्जाडवसरे, गासं पमंति अम्ह सो नत्थि ।
 गमिद्वि तेण एए, ठाहिइ इकं तु अम्ह वळ ॥६१॥
 चितइ मूरी पुरिसो, मूरो वीरो अ ताव धीमंतो ।
 जाव समिद्धिसमिद्धो, तणतुल्लो रिद्धिपरिहीणो ॥६२॥
 अह मूरि रयणिमज्जे, गयणे नारिं निपई नवरुवं ।
 सा मणइ गुरुं सुणिवर ! दुक्खं मा परसु निअहिअए ॥६३॥
 सासणदेवी अहयं, साहिज्जत्थं समागया तुज्झ ।
 सीआ-सुलसासरिसं, सीछेण सरस्सइं जाण ॥६४॥
 सरसइसीलाउ इमे, तुह पिट्ठीए निवाइणो लम्मा ।
 तस्सीलपभावेण वि, जयपत्तं चेव तुह होही ॥६५॥
 छट्ठस्स पारणे सा, आयामं पइदिणं करेमाणी ।
 देवं तु वीयरार्यं, तुमं गुरुं नेवं मिल्हेइ ॥६६॥
 सुंभं समप्पिऊणं, करकमळे सा अदंसणं पत्ता ।
 विज्जुज्जोअ व्व खणं, देवाणं दंसणं जेण ॥६७॥
 तच्चुअवसमुवन्नीकयइहसमूहदाणओ गुरुणा ।
 सरपम्मि चालिआ ते, मालवसधि गया कपसो ॥६८॥
 दूकमइ पेसइ गुरु, अज्ज वि नरनाइ ! सरसइं मुंच ।
 अइताणिअं हि तुइइ, फुट्टइ जं देव ! अइमरिअं ॥६९॥
 अन्नायपवक्काणं, अभ्युदओ निच्छएण न हु होइ ।
 विसमविसमवत्तयाणं, जीयं किं कहवि निव ! दिहं ? ॥७०॥
 जइ रावणो वि पत्तो, पंचत्तं परकत्तवंच्छाप ।
 ता समणिसमीहाए, कहं न तं होहिइं तुज्झ ? ॥७१॥
 अह दप्पंधो राया, जंपइ मो दूअ ! किं बहुं मणसि ? ।
 पोरिममिमस्स हुज्जा, जइ तो भिक्खाइ न भयिज्जा ॥७२॥
 मणिज्जंतो सीसे, जे नट्टा संपयं इहं पत्ता ।
 काऊण मुंडमेलं, साण भए को णु वीहेइ ? ॥७३॥
 मूरुत्त निमिरनिवट्ठा, गरुडस्स व सण्णमंचया विसमा ।
 काउं किपि न सक्ता, जह तह मह दूअ ! सुणिमुहट्ठा ॥७४॥
 अह दूओ रोत्तेणं, भणइ अ सारं सुणेमु मह वयणं ।
 जह होसि तत्तु स गओ, गओ तुमं जउ स सिहो अ ॥७५॥

४२ D2 आदयो एकरुद्धमयासाडनतरं गयेयनधिया वर्तते-माइ गुरु अण्यथे, चित्ता चित्ते वि नेव कायजा । सारम्मि खलियारं
 करे कलम्माय कमत्थे ॥ ४३ * इ नियमं L1 D1 D4 । ४४ * व मेहेइ D4 । ४५ इच्चाइ जेपिकरं सुपयन्ना वा
 D2 । ४६ वा सुववत्त * D2 । ४७ * इं तु हो * D3 । ४८ * जत्ति सी * P2 D1 D2 D3 D4 L1 L2 ।

जइ तं हरी सैं सरभो, तं जइ स होइ गुरुमेहो ।
 कि बहुभणिएण जओ, तुह अंतकरो अ सो खरी ॥७६॥
 इअ भणिएं गए दूऐ, चलियो मालवनीवो अ तपमिमुहें ।
 रणभरगो उज्जेणि, पचो रुद्धो मिसं तेहिं ॥७७॥
 तेणद्वमेण कसिणद्वभीइ सुमरिअें समागयं विज्जं ।
 दइछं कुट्टे सुन्ने, रासहिरुवं भणइ खरी ॥७८॥
 जो रिउसिन्ने सहं, इमीह तिरियो नरो व निहेंगेइ ।
 रुहरिं मुहें यमंतो, पढेइ पुहविं स तुरिअं पि ॥७९॥
 तो ऊसारिय स चलं, दुकोसमद्वसयसहवेहिमदा ।
 अरुयसरमिमीइ मुहं, भरंतु बाणेहिं कुसलकर ॥८०॥
 तेहिं तहा पडिहया, निवम्मि काउं सलत्तनीइहुगं ।
 विज्जागयाइ तेहि अ, निग्गहिओ गइहिल्लनिवो ॥८१॥
 खरी जप्पासि ठियो, आसी सोऽवंतिसामिओ सेसा ।
 तस्सेवगा य जाया, तओ पउत्तो अ सगवंसो ॥८२॥
 पुणें संजमठिअसरसइसमणिसमेओ गुरू सगच्छुओ ।
 बोइइ बहुविह्लोअं, विहरइ उज्जुअविहारेण ॥८३॥
 कालगखरिचरिचं, वित्थुअइकारणं इमं भणिअं ।
 चउत्थीए पज्जुसणा, जइ जाया तह भणिस्सामि ॥८४॥”

(२)

बलमित्त-भाणुमिता, आसि अवंतीइ रायजुवरापा ।
 निअभाणिज्ज चि तया, तत्थ गओ कालगायरिओ ॥८५॥
 तेसिं सो भाणिज्जें, चउभाणुं भाणुसिरिमुअं तइआ ।
 दिक्खइ विणा वि पुच्छं, विमणा ते तेण संजाया ॥८६॥
 तह चम्मखिसिं सो, निज्जिणइ पुरोहिअं तु गंगघरं ।
 स दिओ गुरुगणत्थं, कवडेणं माइ इइं निवहं ॥८७॥
 देव । इमे जैंहिं गुरुणो, भमंति ममिरम्मि तत्थ पुरलोए ।
 गुरुचलणकमणेणं, होइ अवचा अमुहदेउ ॥८८॥
 संकाइ तेहिं तो पुरि, अणेसणा कारिया गुरुगमत्थं ।
 तं नाउं पइवाणे, गुरू गओ तह चउमासं ॥८९॥

४९ स तं जइ सरभो स D2 । ५० * विजागए D3 । ५१ * ए विउत्तमा * D4 । ५२ * मुहो D1 D4
 L1 । ५३ * तिव स * P2 । ५४ * सुणइ D2 L2 । ५५ D2 आदधे त्वरितितमणयमयाने एतद्वायापाठ —
 पटित्तं दालग, ठवियो वरणम्मि सरखद विहिया । गुरू गच्छुओ गमुह विहइ उज्जुअविहारेण ॥ ५६ अत्र D1 D4 L1
 आदर्सेयु ' इति प्रभावककालिकाचर्य ' ॥ इत्येको पाठ । P2 आदर्से ' इति का * इति पाठ । ५७ इम नि * D2 D3
 D4 । ५८ नि * P2 ५८ जइ ग * D1 ।

(३)

पञ्जोसवणासमए सूरि, निवम्मालवाहणेणुत्तो ।

पहु ! इह मं विण्णं न वुणइ इंदमहं पंचमीइ जणो ॥९०॥

छट्ठीइ तओ कीरउ, पव्वं मह होइ जइ जिणच्चाई ।

भणइ गुरु निव न घइइ, जिणाममे जेण इअ वुत्तं ॥९१॥

तेणं काळेणं तेणं समएणं समणे भयवं महारिं चासाणं सवोसहराए मासे विदकंते वासावासं प०
[पञ्जोसवेइ, तहा णं गगहरसीसा वि । जहा णं गगहरसीसा तहा णं अम्ह गुरुणो वि । जहा णं अम्ह गुरुणो
तहा णं अम्हे वि वासावासं पञ्जोसवेमो नो सं रयणिमहकमिज्जा ॥]

अवि चलइ मेरुचूला, सूरि वा उग्गमिज्ज अवराए ।

न य पंचमीइ रयणिं, पञ्जोसवणा अइकमइ ॥९२॥

तो हवव चउत्थीए, निवरुहिए गुरु भणइ घइइ एवं ।

जं वुत्तमंतरा वि य, कप्पइ साहण पज्जुसणा ॥९३॥

तो संघाणुमएणं, सुआणुसंतरा चउत्थिपज्जुसणा ।

ठाविया कालगगुरणा, रन्ना वि मैहूच्छो विहिओ ॥९४॥

उक्तं च सूत्र—

अविलम्बिऊण कज्जं, जं किचिं समापरंति गीअत्था ।

योवावराह चहुगुण, सच्चेसिं तं पमाणं ति ॥९५॥

(४)

उज्जेणीए कइया, निअसीसे चोअए गुरु एवं ।

वच्छा पमायसुं, मा सेवइ दुक्खल्लसकरं ॥९६॥

चउदसपुञ्जी आहारगा य मण्णंणिबीअरागा य ।

हुंति पमायपरवसा, तपणंतरमेव चउगइआ ॥९७॥

इअ चोइआ वि जँ ते, तरंति मैलिगहइ वँ नो कइवि ।

तो सो गुरु वि चितइ, चउत्तवा युवमीमे सीसा ॥९८॥

छंदेण गओ छंदेण, आगओ चिट्ठइ अ छंदेण ।

छंदेण वट्टमाणो, सीसो छंदेण मुत्तव्वो ॥९९॥

तो सूरि रयणीए, पेसिज्जा चोइऊण सीस चि ।

सिज्जायरस्स कैहिउं, सुवन्नभूमिं गओ कपसो ॥१००॥

निअसीससीससागरदत्तसमीवे ॥ ठाइ अइ तेण ।

पुट्ठो अज्जो तुमए, किं दिट्ठा कालगायरिया ? ॥१०१॥

५९ विण न P1 D3 । ६० * सारेण च० D2 । ६१ गहसवो D1 D2 L1 । ६२ P2 आदसं पञ्चनवतित्तम-
गायाडनन्तर गायादिकमेतत्तुलितम्—आयरणा वि ॥ गाया, अविदजा येव होई गाण ति । इहए तिरयवरावायण ति [कुड]ल्लखणं
येव ॥ अउदेण समाइम, ज कय य केई अ सावज्ज । न निहारियमन्नेहि चहुअणुमयमेवमायरिय ॥ ६३ * गिणो अ पुब्बपरा
D1 D4 L1 । ६४ जा मुज्जमंति D2 । ६५ कल्लगग्धि व्व P2 । ६६ व्व ते क० D2 । ६७ * दिव सु० P2 D2 ।

स भणइ वाढे पुण सो, पुच्छइ मह केरिसं तु वक्खानं ।
 साह चरं अह जणइ, पुच्छसु मं किं पि विस्मं ति ॥१०२॥
 स कहइ अणिच्चं मह, पुरो पुरुवेसु अह भणइ सो उ ।
 सन्नपणिच्चं भुवणे, इकं धम्मं विमुत्तुणं ॥१०३॥
 गुरु भणइ नत्थि धम्मो, पच्चक्खपमाणअविसयत्तेण ।
 सोउमिवाइत्तकं, स विम्विओ इअ दिणे जंति ॥१०४॥
 अह ते गोसे सीसा, सूरिमददृण आवला जाया ।
 गुरुसुद्धिं पुच्छंता, तरणं चोइआ एवं ॥१०५॥
 सिआ हु सीसेण गिरिं पि भिंदे,
 सिआ हु सीहो कुविओ न भयखे ।
 सिआ न भिदिज्ज व सत्तिअगं,
 न यावि सुक्खो गुरुहीलणाए ॥१०६॥
 अह पण्डित्यत्तपरी, तेण ते पेसिआ सुक्खसादे ।
 जणपुट्टा वित्ति परे, एए कालयगुरु जंति ॥१०७॥
 आगच्छंते सूरि, सोढं तो सागरो गओऽमिमुँहे ।
 पुच्छइ सीसे मिलिए, भद्दा ! मह कहइ कत्थ गुरु ? ॥१०८॥
 ते वित्ति इत्थ गुरुणो, पुत्थि पि समागया न किं सुणसि ।
 स भणइ इकं यविरं, सुत्तुं इह को वि नो पत्तो ॥१०९॥
 हसिऊण तेहिं भणिअं, सागर ! संपादिओ सि अम्हाणं ।
 अम्हेहिं अवन्नाया, तए न नाया वि निअगुरुणो ॥११०॥
 अह लज्जिआ गुरुं ते, वदित्ता सुविणापण खँमंति ।
 वेळुंयपत्थयओ ते, बोहिअ सरी भणइ एवं ॥१११॥
 मा वडउ फोइ गव्वं, इत्थ जए पंढिओ^{६६} अई वेव ।
 आसअन्नुमयाओ, तरतमजोगेण भइविहवा ॥११२॥

(५)

भिवक्खागएसु साहुसु, अन्नदिणे दिअवरणे बुद्धेण ।
 पुट्टो कालयमूरी, निगोयजीवे इअ वहेइ ॥११३॥
 गोला य अससिज्जा, असंखनिगोयओ हवइ गोळो ।
 इक्किम्मि निगोए, अणंतजीवीं सुणेयन्ता ॥११४॥^{६७}

६६ * तमे तं P2 D1 D2 D3 D4 L1 । ६९ सो अ D3 D4 L1 । ७०- सिआ वित्तिं हागइल न मारे,
 न * D1 D4 L1 । ७१ * ता तयणतरवेव चउगइया थिथिया L1 । ७२ * सुद्धं D2 । ७३ अम्हेण अ * D1 D4
 L1 । ७४ खामित्ति P2 । ७५ वाडुय * D2 । ७६ * ओ इहं P2 । ७७ * मा तद जाय D1 D4 L1 । ७८ D1 D4
 L1-आदत्तेण चउरंआथिवउत्तमगयाल-तरं गयेयमधिशा वत्तेवे-जइ अयमोतो धंतो, आओ तत्ततरथिवउत्तमो । धतो थणणि-
 परिणओ, निगोयजीवे इअ वहेइ ॥

तेण पुणोऽणसणत्थं, नियमात्तं पुच्छिओ भणइ सूरी ।
 अयरदुगाऊ सक्कोऽसि तं दिया भं पवंचेसि ॥११५॥
 इय सोत्तं होउ हरी, पच्चक्खो घुणिअ भणइ मइ अज्ज ।
 सीमंघरपट्टु पुट्ठो, को वि निगोए गुणइ भरहे ॥११६॥
 तत्थ तुमं अप्पसमो, बुत्तो पहुणा तहत्थ तत्थदुगं ।
 भणियं तु जंगमं तं, विमलगिरी थावरं चेव ॥११७॥
 इअ भणिज्जण सुत्तिदो, जतो बुत्तो गुरूहि ता विट्ठ ।
 जा इति सुणी स भणइ, गच्छिस्सं गुणिनिआणमया ॥११८॥
 अन्नत्तो वसहिमुहं, कात्तं सक्को गओ सठाणम्मि ।
 तं सुत्तं सुणिजं, सुणिणो वि सुत्तंजा जाया ॥११९॥
 इअ घोहिअ बहुअनरा, दिवं गया गुरूणा जुगप्पवरा ।
 सिरि कालगमूरिवरा, हयंतु भव्वाण भइकरा ॥१२०॥
 इति कालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥ ठ ॥

P1 आदर्शे प्रान्तोल्लेखः—

सं० १५०३ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ बुधे ॥ ठ ॥

P2 आदर्शे प्रान्तोल्लेखः—

नक्षत्राक्षतपूरितं मरकतस्यालं विशालं नभः,
 पीयूषघुतिनालिकेरकलितं चन्द्रमभाचन्दनम् ।
 पायन्मेरुकरे गभस्तिक्कटके पत्ते घरित्री वधू
 या(ता)वज्रन्दतु चर्मचर्मनिरु(र)तः श्रीसंघभट्टारकः ॥
 इति वद्रांपनकम् ॥

यादृशं पुस्तके दृष्ट्वा(ष्टं), तादृशं लिखितं मया ।
 यद(दि) श्रद्धमश्रद्धं वा, मय दोषो न दीयते ॥
 शुभं भवतु । कन्याणमस्तु ॥

D3 आदर्शे प्रान्तोल्लेखः—

सं० १५४४ वर्षे कार्तिकशुदि ५ दिने लिखिता श्रीपञ्चनगरे ॥

L1 आदर्शे प्रान्तप्रदासितः—

इति श्रीमहा० प्रमुश्रीजयानन्दसूरिपद्म(पाद)पद्मे[.] विरचिता कालिकाचार्यकथा समान्तः(प्ता) ॥
 समस्तदेशोत्तमसद्विवेकश्री[ग.]र्जरक्षाललन(ना)ललाम ।
 अष्टम्यानाद इति प्रसिद्धं. प्रं श्रिया स्वर्ग(स्व)र्नगरानकारम् ॥१॥

तत्र व्यवहारिवरे(रो), वास्तव्यः परमनैष्ठिकश्चाद् [ः] ।
 कीकाको रूपाई दयिता, [श्रीश्रे]योल्लसद्विभवः ॥२॥
 संघा-उंदाभिधा(धौ) पुत्रौ, तदीयो(यौ) परमार्हतौ ।
 आद्यस्य ललना मातु भवद्विस्तनयस्तयोः ॥३॥
 उंदाकस्य वभूव स्त्रीः, लोकम्पृणयुणोऽग्रा(णा)णीः ।
 टांकूक्षिसमुद्भूतः, वच्छराजस्तद्वहनः ॥४॥
 चाछीति नाम्ना दयिता तदीया,

सदान दासिण्य-विषेकशीलो(ला) ।

देव(वे) गुरौ धर्मविधौ च दत्ता

गृहस्थधर्माश्रयकल्पवल्ली ॥५॥

रत्ना-फतादितनयैस्तनयाभिः सार्द्धमात्मपरिवारैः ।

श्रीवच्छराजमुकृती, तनोति मुकृतोद्यमं सततम् ॥६॥

श्री[वि]क्रमार्कभूमीशात्, ख नन्द-तिथि(१५९०)संवत्सरे ।

श्रीहृन्मन्दिस्मृरीशपट्टमासनभास्वता ॥७॥

कुतुभरपक्षगणपतिश्रीमत्सौभाग्यनन्दिस्मृरीणाम् ।

वपदेशरसिरुचेतास्तनोति धम(र्म) [शुभे] चित्ते ॥८॥ शुभम् ॥

सप्तक्षेत्रेषु यो विचं, नियोजयति सावद(साद)रम् ।

सिद्धान्तश्रवणोद्भूतः, शास्त्रे[ख]नवासनः ॥९॥

छेखयित्वा वरान् कल्पान्, छेखकै रूपसमुत्तान् ।

गत्वा च सर्वशालासु स्वावलं(?) यो मसारये[त्] ॥१०॥

श्रीसंपलब्धसम्मानो, दत्त्वा पूग-फलादिकम् ।

कल्पानां पुरतो रात्रेश्वकार स्फुरज्जागरम् ॥११॥

बहुताम्बुलदानेन, गीतगानपुरस्सरम् ।

नानावादित्रनिर्घोषपूर्वकं दिवसोदये ॥१२॥

मीरुनं सर्वदायानां, प्रदानं च पदे पदे ।

कवाहिद(द्र)विणादीना(नां), याचकानां स्वहर्षतः ॥१३॥

खण्डाष्टकपूगादिप्रभावन(ना)पुरस्सरम् ।

वाचयामास य[ः] कल्पान् कल(१६)मङ्गसमन्वितान् ॥१४॥

याचदेतौ पुष्पदन्तौ, यावत् भूमिः ससागरा ।

वाच्यमानः भवन्तेते(तेत), तावत् कस्यो महीतले ॥१५॥

इति श्रीकल्पप्रशस्ति ॥

वीटांगुं ९, कल्प १०, पुंठां ११, कांती १२, कुंष(व)ख १३, नुकरवाली १४, कांटुं १५, दोहं १६,
इति श्रीनगसंख्या ॥

इति श्रीकल्पसूत्र-श्रीकालिकाचार्यकथा संपूर्णा ॥

संवत् १६६४ वर्षे ज्येष्ठदि स्तम्भतर्पणे आर्या राजबाई वाचनार्थः ॥ शुभं भवतु ॥

अन्याखरैः लिखितमिदम्—

सा । गोवालभायां नानीनी प्रति मंडार मुंकी छे.

[१२]

श्रीकल्याणतिलकगणिविरचिता वालावबोधसहिता

कालिकाचार्यकथा ।

नमः श्रीवर्द्धमानाय, श्रीयते च सुधर्मणे ।

सर्वानुयोगहृद्देश्यो, वाण्यै सर्वविदस्तथा ॥१॥

अज्ञानविमिरान्धानां, ज्ञानाञ्जनशलाकया ।

नेत्रमुन्मीलितं येन, तं शूलं प्रणमाम्यहम् ॥२॥

सूरिमुद्योतनं वन्दे वर्धमानं जिनेश्वरम् ।

जिनचन्द्रं प्रभुं मत्स्याऽभयदेवमहं स्तुवे ॥३॥

श्रीजिनवल्लभ-जिनदत्तसूरि-जिनपत्तिपत(ती)न्द्राः[?] ।

लक्ष्मी-जिनप्रबोध-जिनचन्द्रशुखः[?] स्युः[?] ॥४॥

सूरिर्जिनादिकुस(श)लो जिनपद्मसूरिः[?]

सूरिर्वभूव जिनलब्धिरधीतसूरिः[?] ।

तेजोमयोऽपि जनलोचनपूर्णचन्द्र-

यन्द्रो य(ऽपि)पो न शुण एष जिनाख्यचन्द्रः[?] ॥५॥

सूरिर्जिनोदयसूरि(री)न्द्रा[?]-जिनराजयतीश्वराय तत्पट्टे ।

जिनभद्रसूरि-जिनचन्द्र-जिनसमुद्राय जिनईसाः ॥६॥

तत्पट्टोदययैले, श्रीजिनभागिन्कयसूरिसविवारः[?] ।

तत्पट्टे विजय[न्ते], श्रीमज्जिनचन्द्रसूरिवराः ॥७॥

अन्विलब्धिकदम्बरस्य तिलको निःशेषस्योवले-

रापीठप्रतिबोधनैपुणवतापग्रेसू(स)रो वाम्पिनाम् ।

दृष्टान्तो गुरुभक्तिसा(शा)लिमनसां मौलिस्तपःश्रीजुषां,

सर्वार्थरूपयो महि(ही)ष्टसमयः श्रीमोतयः स्तान्मुदे ॥८॥†

अर्हत् भगवंत श्रीमहावीरदेव सासनाधीश्वर, तेहनइ सासन लौकिक लोकोत्तर पर्वमाहि श्रीपुण्यपापर्व राजाधिराज तेहनइ समागमनि श्रीरुलि(ल्प इ) स(सि)द्धान्ती वाचना भग्ना(णी)इ । तिहां त्रिभिह अधिकार जाणिवा । जिनकम्प थिवरकम्प सामाचारिकम्प ए त्रिहुंमाहि जिनरूपनी वाचना छए वाचनाए परिपूर्ण हुई । तउ थिवरनइ अधिकारि मोटा प्रभावक श्रीकालिकाचारिय पणि हुआ । जेह भगवते भगवंतना वाचनानइ अनुसारइ पांचमि हुंतीए पर्वराजाधिराज चउथि-नइ दिवसि आणु । श्रीसातवाहन राजाना आमह छगी । तेह भणइ कालिकाचर्य थिवरनुं चरित्र बलाणि । तउ हुं पणि अमुक उपाध्याय आचारिय बाणारीसना आदेस लग्गी श्रीसंघ आगलि बलाणिमु । ते चरित्र कबीश्वर कुणए करी ते लिखइ ॥

नमिऊण वीरनाहं, इयदुहदाहं च अइसयसणाह ।

मणिमो कालिगसूरीण, मुयाणुसारेण सचरियं ॥९॥

व्याख्या—श्रीमहावीर देव नम्य(म)स्कारी श्रीकालिकाचर्य[नउ] प्रधान चरित्र हुं भणिमु—बलाणिमु । श्रुतानुसारइ—जिम सिद्धात प्रकरणमाहि कहा छइ, तिम कहा छइ । श्रीमहावीर देव हत भणीइ हाणां (हृण्य) छइ, जेह दुख्य समरत मनस्ताप—संताप आधि—व्याधि—रोग—सोग चउतीस अतिसय पइतीस वचनतिसयसंयुक्त । पइवा श्रीमहावीर बर्द्धमानस्थामी-नइ प्रणाम करी ए चरित्र बलाणीसइ ॥९॥

पंचमीओ चउथी(त्थी)ए, जेण पजु(ज्जु)सणा कया ।

तेसिं पभावगणं, चरियं भणिमो सुरि(र)सकलिय ॥१०॥

—जेहे भगवते पांचम हुंती पर्युपापवर्ष चउथिनइ दिवस कीधा कारण विशेषि, ते प्रभा[व]क शिरोमणिना चरित्र । छए रसे संकलित फहीयइ छइ । ते भगवत कुण देस हुआ ते कवि कहइ छइ ॥१०॥

अत्यित्य भरहवासे, धारावास(सा)मिहं पुरं ।

रेइइ परिक(रक)मी तत्प, वइरसं(सिं)घो नराहिबो ॥११॥

—ए भरतक्षेत्र पांचसइ छतीस छ कला प्रमाण । तेहमाहि धारावास इसइ नाम नगर । तिहां बलिष्ठ पराक्रमी यज्जसिह राजा राज प्रतिपालइ ॥११॥

सीलाइगुणसयाधारा, रूपेण सुरसुंदरी ।

सुरसुंदरिपिया तस(स्स), तप्पुचो कालिगाभिहो ॥१२॥

—ते यज्जसिह राजानइ सुरसुंदरी नामे पइरानी प्रवर्तइ । केहवी ते ! सुसील—सुविनय सुविचार सुरूप सुवचन साकार मर्यादा प्रमुख जीना गुण शत तेहनी आधार—स्थानक । रूपि हसित देवाह[न]मगह, पइवी सुरसुंदरी । कुक्षिशुक्तिसुकाफल समान थीकालिककुमार इणि नाम पुत्र प्रवर्तइ ॥१२॥

भग(नि)णी सरस(स्स)ई सो य, वइदमाणो दिणे दिणे ।

कमेण जुव(ज्व)णं पत्तो, कलासागरपारगो ॥१३॥

—ते श्रीकालिककुमारनइ बहिन सरस्वती इणइ नाम जाणवी । ते संयुक्त दिनि दिनि पचविध धावमात्रजने छाउमान पान्यमानह तउ कुमार भरकीडामन नयौवन पायउ । अनेक शाखकला रूप जे समुद्र तेहनउ पारगामी ॥१३॥

अह उज्जाणमओ तय(त्य), पासई गुणंघरं गुहं ।
विणएण व(वं)दई पाए, सुणई गुरुदेसणं ॥६॥

—अधानन्तर श्रीकालिककुमर बहुविध रमलिक्रीडा करतुअ अन्यदा प्रस्तावि शालिहोत्र शाओकच्छणोपेत मांस—
रहितसुखमंडल मध्यप्रदेश परिमित वेहु कर्ण अतिरुच्य मनोह्रपुच्छ रोमावलि अतिस्निग्ध विस्तोर्ण पूठि, वायुनी परि
चंचल चपल अतिरोसाल पट्टवा अक्ष भेटणइ आग्या हुंता । तेहे अक्षे आरूढ हुंतउ अनेरुमुभटसंयुक्त वनमाहि पहुलेउ ।
रामति क्रीडा करी जेतलइ थलइ तेतलइ श्रीगुणंधराचार्य अन्य जोउनइ उपदेस देता सांमली कुमर तिहां पहुता । विनय-
पूर्वक गुरुना पदकमल बांदइ । जेह मणी विनयस्थानक नीतिशालमाहि पुत्रनी शिक्षानइ अधिकारि ए शिक्षा कही—

“चिनयं राजपुत्रेभ्यः, पण्डितेभ्यः सुभाषितम् ।
अनृतं दूतकारेभ्यः, स्त्रीभ्यः शिष्येन कैतवम्” ॥

—यत्स । विनय करवानी याछा हुइ तउ राजाना पुत्र समीपि यइत्यइ । सुभाषितनी बांछा हुइ तउ पंडितसु भोट
करे । कूडा बोलवानी बांछाह जूयारीसुं संग करे । फपटनी बांछाह जौनी गोठि करे । तेह मणी महांत स्वभावइ विभीत
हुवइ । कुमरइ जे गुरुनी देसना सांमली । ते सांमली देसना कहइ छइ ॥

“असारो एस संसारो, जीवियं तह चंचलं ।
संस्कारागसमाणं च, जुव्वणाइ तहा गुण” ॥

—भो कुमर । ए संसार असार, जीवितव्य असार, रान्यलक्ष्मी अस्थिर, संध्याराग समान जीवितव्य न मत्र (!) ।
पौत्र पुत्र कलत्रनां संबंध इम जाणी । सुविषेकी मनुष्य तम्हा सतसा मणी संसार सागरमाहि बूडइ ॥६॥

इय देसणसल्लेणं, पत्ता(क्ता)लियकल्लिमल(ळो) सुणि(णिं) भणइ ।
देइ मह मुद्धचरणं, नित्यरणं भवसमुदस्स ॥७॥

—इम देसनारूपपाणी तणइ प्रवाहिइ करी घोटसर्बपापमल हुंतउ कुमर बे करकमल जोडी गुरु प्रतइ कहइ ।
भगवन् ! मुल्लनइ सर्वविरत चारित्र आपउ । जे चारित्र संसारसमुद्र हुंतोउ तारइ ॥७॥

पंचदि पुरुससएहिं, पु(प)ब्बईओ सो य सयुरुपासम्मि ।
जुगो(गो)प्पि [य] नाउन्नं(ऊणं), गुरुहि सो नियपयए ठविओ ॥८॥

—माता पिता पूटी प्रतिबंध म करउ । ए अप्यवसाय घगी कर्मनी राक्ष क्षय गई हुइ तउ उपजइ । ते वात्
सामली माता पितामइ मली परि पृच्छनी । पांचसइ सुभटसहित श्रीगुणंधराचार्य समीपि दीक्षा लीयो । यतः—

“दो चिय हुंति गईओ, साहसवंताण धीरपुरिसाणं ।
वेल्लइल्लमलइत्या, रायसिरी अहव पव्वज्जा” ॥

—साहसीक धीर पुरुषनी वि गति छइ । विकसती कमला छइ निहां एहवी राजलक्ष्मी भोगवइ अथवा प्रमग्ना
दीक्षा आदरइ । दीक्षा लेई महण सीध्या, आसेवना सिध्या, इसु सिध्वतउ हुंतउ क्रमि क्रम श्रीगुणंधरा गुरे जोम्य जाणी
आपणइ पाट थाप्या । श्रीकालिकाचार्य महात(न) जुगप्रधान ह्या ॥८॥

विहरंतो(ता) संपचो, उजे(ज्जे)णिए [य?] कालिगायरिओ ।
पव्वइया विहरंती, तत्येव समागया भग(गि)णी ॥९॥

—ते कालिकाचार्य विहारक्रम करता भविष्य जीवि प्रतिबोधता उजेणी नाम नगरीइ पहुता । हवइ सरसती बहनि
पणि भाईनइ पृठि दीक्षा छेई प्रवर्तनी पदइ वर्तमान विहरती ते पणि तत्र पहुती ॥९॥

अह तत्प नरवरं(रि)दो, गदभिवियासुसाहणसुरं(रि)दो ।

नायेण गदभिलो, इत्थिलोको सय(या) बसइ ॥१०॥

—अधर्नंतर उजेणीनयरीनायक गर्दमी विधानी भली साधना करी सुरेन्द्र भणीए इन्द्र महाराज समान बलिष्ठ
पराक्रमी गर्दभिल नाम राजा खोलोखप सदा प्रवर्त्तइ ॥१०॥

काममयपरवसेणं, रइरूपसमा सरस(स्स)ई तेण ।

विट्ठा नि(हु)ट्ठेण तओ, हीरंती विलवण बाळा ॥११॥

—ते गर्दभिल राजा अन्यदा प्रस्तावि कोडा निमित्त नगर बाहरि वनमाहि जेतछइ पहुँचइ, तेतछइ ते महासती
सरस्वती प्रवर्त्तिनी रूपइ ते रंभा तिलोत्तमा समा नगरमाहि आवती देखी । राजा श्रीगर्दभिल कंदर्परूप जे मदातिणइ
करी परवस हुउ हुँतउ चाँतवइ; “सुं जगमाहि कंदर्पदेव नथी ? जेह भणी एहवीं सुरूप स्त्री सुसील ?” इम चाँतवी,
तिणइ अति पापिष्ठइ ते महासती हरी । ते महासती तिवाइ इम विलाप करवा लागी ॥११॥ सा ते विलाप—

हा सुयधर ! हा कालयधूरी !, मह रक्ख रक्ख एयाउ ।

जिणसासणम्मि जम्हा, उड्डाहनिवारणं साहु ॥१२॥

—हे आत ! अहो श्रुतधर ! अहो शासननायक ! तुम्हा हुँता सुन्नइ ए पापिष्ठ छेइ जाइ छइ, एह हुँती
सुन्नइ राखउ, जेह भणी जिणसासणनुं उड्डाह निवारिउं चारु भले । सासनना विदेपीनइ बोधिनास । अर्णत संसारीपणुं
बोछ । यतः—

“उड्डाहकारमाणं, बोहीनासो अर्णतसंसारी” ।

जिनशासनना उड्डाहकारक मनुष्यनइ बोधि कहतां सम्बल्वतो नास अर्णतां संसारीपणो बोछउ ॥१२॥

अंतेउरम्मि णीपा, तेण नरे(रि)दाहमेण अह सूरि ।

संजुओ(लग्गो) पडिबोहणवयणं तस्सेवमक्खायं ॥१३॥

—तिणइ नरिवाधमइ इम विलाप करती महासती अंतेउरमाहि आणं न्याय मजावा मूकीनइ । यतः—

“किम् कुवल्लयनेत्राः सन्ति नाकं न नार्यः ?,

त्रिदशपतिरहल्यां तापसीं यस्तपेवि ।

हृदयतृणकुटीरे दीप्यमाने स्मराम्ना—

युचितमनुचितं वा वेत्ति किं पण्डितोऽपि ?”+ ॥

—किसउ कमलसारीखा नेत्र छइ एहवी इन्द्राणी थकइ त्रिदशपति कहतां ईंद्र अहिल जे तापसी जे सेवी । हृदय
कहितां दिया रूपीया तृणकुटीर छपरउ तिहां कंदर्परूपि अग्नि लागइ हुँतइ उचित अनुचित मन्त्री पाडुई यात न
जाणइ । पंडित कोई—

“विकलयति कलाकुशलं, हसति [शुचि?] पण्डितं विदम्बयति ।

अधरयति धीरपुरुषं, क्षणेण मकरध्वजो देवः” ॥

+ मूलदर्शो एवावगच्छतो पाठः—

किम् कुवल्लयनेत्रा संत निनाम्नात्मनार्त्रे त्रिदशपतिरहिला तापसी यस्तिपेवि ।

हृदयतृणकुटीरे दीप्यमानास्मरणानुचितमनचित वा वेत्ति क पण्डितोऽपि ॥

—વિકલ કરદ કલાવંતનહ, પવિત્રનહ હસદ, પંડતનહ વિઢંબદ, ધીરવંત પુરુષનહ અધીર કરદ, ક્ષણ એકમાદિ મકરચ્ચજ કંદર્પ દેવતા ॥

इम कामातुर ते गर्दभिल जाणी कालिकाचार्य श्रोसंघ संयुक्ता तहं पासि जई तेहनइ प्रतिनोयवा निमिचि अनेक वचन कहा ॥१३॥ सा ते वचन—

अत्यि तह सपसहसं(स्सं), नरिंददुहियाण रुचवंतीणं ।

ताहि चेव [न] तिचो, ता एयाए कहं तिची ? ॥१४॥

—રાજન્ । તાહરદ અંતેઝરં હંસગતિગામણી જનમનમોહની રૂપહં દેવાંગના નામ દડ રતી પહવો રાજાની પુત્રીના સત સહસ્ર હુંતહ જઠ તુમ્હનહ તૃપ્તિ નથી । તડ એ મરતકમુંડ ચેતવજ્રધારણી કુરૂપલિ ગનીનહ પ્રદળાહ કિમ તૃપ્તિ હુસહ ? કિન્તુ પાપની દુદ્ધિ હુસહ લોકમાહિ કુજસ, પરલોકમાહિ નરકકાલિ । તેહ મળી સુલ્લ બાંઝહ તડ એ મહાસત્તી સુસીલ મેન્દિ ॥૧૪॥

सो कामग(ग)हमहिओ, वयणामयसंचिओ [वि] न हु भिन्नो

तेल्लकुडे जलविंदु ज्व, तओचायं कुणइ सूरि ॥१५॥

—તે રાજા કામરૂપી અજગર તળહ ફરી વિકલ હુઓ । આચાર્યના વચનામૃત જલહ સૌંચિઓ પણ મેદળડ નહીં । સીપરિ ચોપડહ ઘડહ પાળીના વિંદુની પરિ તિવાર પઝહ આચાર્ય ડપાય કોષડ । સ્વડ તે ડપાય ? ॥૧૫॥

काड(ऊ)ण गहिलरुचं, तओ विरुचं विभासप(ए) वयणं ।

एसो राया तो किं, नत्यि हु एयस(स्म) रजु(ज्जु)सिरी ॥१६॥

—પહડ આચાર્ય ગહિલાનુ રૂપ ફરી અનેક વિરૂપ ચોલવા લાગડ । ત્યા તે વિરૂપ વચન ? । એ રાન્ય તડ સ્યું ? એ રાજા સમૂલ ડન્મૂલીસ । હું ભિક્ષાચર તડ સું ? પહનહ સર્વથા રાજલક્ષ્મી નથી ॥૧૬॥

एयं परंपिऊणं, तह सगकूछे तओ गओ सूरि ।

तत्य य जे सामंता, सुसाहिणो देसमासाए ॥१७॥

—इम अनेकविध वचन कही तिहां हुंती आचार्य सगकूलनइ विषय गया । तिहां जे सामंत प्रवर्त्तह ते देशमापाई साली राजाह कहाई ॥१७॥

निवो साहणुसाही [य] ति(त)त्य एगं सुसाहिणं ।

विज्जाविभाणमंतेह(हि), आवज्जिऊण ठिया तहिं ॥१८॥

—જે સામંત રાજાનડ જે વૃષ તે સાલાનુસાલી કહાઈ । તિહાં એક સાલી રાજા વિધાવિના(જા)ન મંત્ર ટંત્રે ફરી આવર્જી મુનિ શાલીચર તેહનહ પાસ રહિયા ॥૧૮॥

दि(द)ट्टूण य कण्हमुहं, पुच्छइ तं सूरिणो तओ सव्वं ।

साहइ रुद्धाएसं, सो नरवइणो जहावुचं ॥१९॥

—અન્યદા પ્રસ્તાવિ તે કૃષ્ણમુલ દેસી સુરિ પૂઝહ, “રાજન્ ! એ સી વાત ” તિવાહ તે રાજા આપળા રાજાન્ ધોર રૌદ્ર આદેસ જિમ આગડ છહ । તે સર્વ વહહ ॥૧૯॥

छुरियकचोलियसहिओ, छेहोऽञ्ज समागओ य सो र(रु)द्धो ।

मगइ सोसं यह तह, छनवइनिवाणमन्नेसि ॥२०॥

—ए छुरी अनइ कबोलउ सहित लेख आज आब्या छइ । काइ कारण छपी ते राजा रूठउ माहरउ मस्तक मागइ,
तथा आ देसना बीजा छजवइ मझ सभान राजाना पणि । एहवुं रुद्र आदेस तेह माहि लखूं छइ ॥२०॥

को नरउ परवसत्तं, न उणो दुखं च जीवहरणाओ ।

आणाभेगो मरणं, मह किण्हसुइं अउ(ओ) जायं ॥२१॥

—भगवन् । नरक कुण परवसपणुं । जीवहरण उपरांत दुख नहीं । नरेंद्रनी आज्ञासंकेत तेह मरण । एक
पासइ राजानी आज्ञा मारवानी, हुं जीववा बाहुं । तेह भणी माहलं सुख कालउ ॥२१॥

ठाणलोहेण मरणं, किं पावइ कुपुसिउ च सुहवरा ! ।

सुपुरिस सिंदगय च [?], ठाणे य ठाणे य सम्माणं ॥२२॥

—अवसर जाणी सुगुरु तेह प्रति कहइ, स्युं ? अहो सुमटो कापुरिपनी परि स्थानरुनइ लोभइ मरण सीध पामउ
छइ ! सत्पुरुष सिंह हस्तीनी परि स्थानक स्थानक सम्मान छइ । यतः—

“प्रयः स्थानं न मुञ्चन्ति, काकाः कापुरुपा मृगाः ।

स्थानभ्रष्टा न शोभन्ते, सिंहाः सत्पुरुषा गजा ” ॥

—तन्हा भला सुमट सुखीर अदालमरण सीध पामउ ? मझ पूठि आवउ । इत्यउ कहइ हुंतउ ॥२२॥

तो सज्जे पच्छन्नोसरणं काउ(ऊ)ण सूरिणो वीरा ।

उत्तरिऊण य सिंधुं, सुरद्वेसम्मि संपत्ता ॥२३॥

—तउ ते वीर सूर सर्वे समेत प्रव्रजे छाना । सूरि भणीइ आचार्य तेहुं सरिण करी । सिंधुनदी ऊतरी ।
अविछलपयाणे सोरद्वेसमाहि आब्या ॥२३॥

वासारत्ते पत्ते, गहविग्व[क]रे तओ भणइ भयवं ।

विद्वह नियनियठाणे, संमिलिया जाव वासन्तं ॥२४॥

—तेतरइ वर्षाकाल आब्यउ । चाली हाली कोह न सकइ । कर्दमाकुल प्रथी हुई । सेह वरसवा लागी । तणइ
अवसर भगवंत तेह प्रति कहइ । अहो सुमटो ! संमित हुता आपणइ आपणइ थानक रहउ । जासीम वर्षाकालनउ
प्रति । सहसि करी ते सई तहां गहाया ॥२४॥

वासंते संदिद्धा, सज्जे ते वज्जरंति भो भयवं ! ।

अम्हे संवल्लि(ल)रदिया, बलवंतो पहि कई जामो ? ॥२५॥

—पछइ वर्षाकालनइ प्रति ते बोलाब्या हुंता इत्युं कहइ । अहो भगवन् ! अम्हे संवल्लि विणु मालवा सीम किम
जाऊं । संवल्लि खुदा ॥२५॥

सुरीहिं तओ सासणदेवीवरदिन्नच(चु)भजोगेण ।

निष्पार्यंतं(यमइ) महंतं, कणयमयं इट्टियापायं ॥२६॥

—ते बात सांभली सुहगुरे सासणदेवी दच चूर्णनइ जोग तत्काल सुगर्भमय इटवाह कीधउ ॥२६॥

गहिउ(ऊ)ण संबल्लवलं, सुमालवं पप्प मालवं पत्ता ।

ते सज्जे नरनाहा, माहण्यो एस सुगुरुणं ॥२७॥

—यथाजोगि संबल छइ सुमालव भणीइ लक्ष्मीलव पामी ते नरनाथ मालवइ पहुता । ए सर्व महाम्य सुगुरुं
जाणिवो ॥ २७ ॥

उज्जेणीनरनाहो, समागओ सम्मुहं महाजुद्धं ।

काउ(ऊ)ण जिओ नहो, उज्जेणीए पविद्धो सो ॥२८॥

—ते आवी सांभली गर्दभिद्ध राजा संमुख आवी रखसुं रथ घोडासुं घोडा, पायकसुं पायक, हाथीसुं हाथी, राजासुं राजा, धनुषसुं धनुषर—इम न्यायइ महायुद्ध करी सगराजाइ जीतउ हुंतउ गर्दभिद्ध नासी नगरोमाहि पदठउ ॥२८॥

अह सूरि सगसहिओ, रोहं काऊण संठिओ तत्थ ।

समरंगणं च जायइ, दिणे दिणे उमयपक्खम्मि ॥२९॥

—अथानंनर सूरि सगसहित गदरोहो करी तिहां रहउ । दिने दिने बिहुं दळे संप्रामां(समरां)गण हुइ ॥२९॥

अह अजया समेया, सगुहं(सगा) पुच्छंति कालिगायरियं ।

दुग्गं मुञ्जे दीसइ, जुज्झं न इवइ अज्ज ! कइं ? ॥३०॥

—अन्य दिने सग आवी कालिकाचार्यनइ कहइ स्वामी आज युद्ध न हुइ । गढ सूना दीसइ ते काई । सूरि भणइ ॥ ३० ॥

किण्हड्ढमीदिणो सो, आराइइ गइभिं महाविज्जं ।

तत्त्वयणसवणपाए[उ], परषलं जाइ पंचत्तं ॥३१॥

—आज कृष्णाष्टमी दिन ते राजा गर्दभी विद्या साधइ छइ । तेहना बचन सांगली करी परवल पंचत्व भणीए मरण ते पामइ । रौद्र गर्दभी विद्या वर्तइ । कोउ उपाय करिवउ ॥३१॥

कोसदुगं गंतूणं, सवरं संठविय तत्थ जुज्झमुहो ।

सूरी अट्ठुत्तरसयं, गहिरुणं सहवेहीणं ॥३२॥

—कालिकाचार्य वि गाउ पाछा जाइ । सवर सैन्य तिहां राखी । जुद्धाभिमुख अडोत्तर सय सन्दवैषी सुभट केई तिहां भगी चाला ॥३२॥

तत्यागओ सुमुहो, फलापरो कालिगायरिओ सूरी ।

जाय पसारइ छइ, सरेहि भरियं मुहं ताए ॥३३॥

—जेतलइ सुभट कलसागर कालिकाचार्य तिहां आव्यउ तेतलइ मैत्रनइ योगि गर्दभीइ मुख पसारं । सन्दवैषी सुभट सहित आचार्य समकाल तेहनुं मुख भाषा सम तूणीर समान कीचउ । सरे भरं ॥३३॥

मुत्तपूरीसनिसग्गं, काउ(ऊ)णं तम्मुहे तओ नद्धा ।

गहियं पुरं स गहियो, गहम इव गहभिन्ननिचो ॥३४॥

—पठइ ते गर्दभी गल मूत्र तेहनइ मुख करि तिहा हुंतो नाठी । ते नगर लीचउ । ते गर्दभिद्ध राजा गर्दमनी परि शालउ । सगे आचार्य समोपि आणउ ॥३४॥

भणिओ सो सूरीहं(हिं), रे दुरायार ! [?] पावतरुण्णं ।

एयं भवंतरे पुण, पानिहिंसि अओ य नरयफलं ॥३५॥

—आचार्य ते बोलाव्यउ । इनु कहइ, “दुरायार ! पापतरुनीयं पापतरुनुं फ(फू)उ, ए राजभंसपणुं । भवतंते ए साध्वीना सीलखंडन लमो नरकादिकना दुस्स्वरूप फल पामीसि ॥३५॥

भो कुणह घम्मसरणं, अहुणा चिय मुचए जओ सिग्घं ।
नो पडिवज्जइ तो सो, निवासिओ तेहि विसयाओ ॥३६॥

—वली आचार्य कहइ; “राजन् ! अजी गउ नथी, ताहरुं कांइ, जउ द्विविध घर्ममाहे एक घर्मतुं अंगीकार करइ सउ राज्य आपीइ । एह हुंती सीधपणइ सुंकाइं । इम कहुं पणि पडिवज्जइ नही । तिवारइ ते सगराजाइ गर्दभिलनइ माछवा हुंती निकासउ । दूरि कोषउ ॥३६॥

सूरिहिं ते राजे(रज्जे)सु, ठाविया संजमे तहा भगिणी ।
बलमित्त-भाणुमिच्छा, जामिसुवा तत्थ संपत्ता ॥३७॥

—स गुरे ते राज्य थाप्पा । सविहुनइ विहची मालगानुं राज्य आपुं । तथा भगिनी सरस्वती संयमइ थापइ । आपणपइ गच्छमाहे आवी इरियावही पडिकमी मिच्छामि दुक्कड देइ । विहार करता जिहां बलमित्र-भानुमित्र बहिनना बैटा छइ तिहां आव्या ॥३७॥

(२)

भदयच्छदेसपहुणो, पहुपवेसुत्स(च्छ)वं च काऊणं ।
सोऊण निवइप(पु ?)तीभानुस(सि)रीनंदणो धम्मं ॥३८॥

—ते भरुच्छ देसना ठाकुर तेह प्रभु श्रीकालिकाचार्यनुं प्रवेशोत्सव सविस्तर कराव्या । पछइ प्रभुनी देसना सामेली बलमित्र राजानी पुत्री तेहनउ नंदन कुण एक विशेष करइ ॥३८॥

सुहयुरकहियं गिण्हइ, बलभान(णु)नामओ य पविजं(व्वज्जं) ।
जिणभत्तं नाउ(ऊ)णं, निवइ(इ)पुरोहा कुणइ वार्य ॥३९॥

—राजा श्रीबलमित्र तेहनी पुत्री भानुश्री, तेहनउ नंदन बलभानु नामा कुमार सुहगुरुनुं कथित धर्म सामेली दीक्षा लीधी । इम राजा राजलोक जिनशसन भक्त जाणी राजानउ पुरोधा सुयसा नाम गुरु साथि वाद करइ समाभाहे ॥३९॥

सो निजि(ज्जि)ओ शुरू(हिं), वषणेहिं वंचिऊण निवलओओ(ए ?) ।
ठाणे ठाणे भत्तं, अणेसणीयं व सो कासी ॥४०॥

—पछइ ते गुरे जीतउ । लोकमाहि पुरोधानी मानग्लानि हुई । तिवार पछइ तिणइ माझणइ इत्ये वचने कर राजी नगर लोक वंचिउ । सा ते वचन; “अहो राजन् ! एक सोनउ नइ सुरभि । सुहगुरु अनइ सगा । एवडउ काई करउ । ए सुहगुरुना पायक्रमल पूजीइ, आराधीइ, तेह भणी ए जिहां बइत्यइ पगलां न्यसइ, ते भूमिका आपणे पगी किम स्पर्शीइ ! आसातना हुवइ । गुरुनइ सरस आहार दीजइ ” । इम मुख्य लोकनइ कपटवचने विप्र तारी । धानकिं धानकिं भक्त अनेपणीय करावी गुरु चलाव्या ॥४०॥

(३)

ता स गुरु कारणओ, समागए वि य घणे पयठा(इहा)णं ।
पत्तो पुरप्पयेसं, कुणइ निवो परममचीए ॥४१॥

—तदनंतर गुरु कारण जाणी वर्षाकडे विहार करी पडछाणपुरि आव्या । परममत्तइ तिहां सातनाहन राजाई नगरप्रवेश कराव्यउ । तिहां सुखइ रहइ ॥४१॥

सिरिसाय(ल)त्राय(ह)णेनं, संवेण य कात्तिगारिया भणि[पा] ।

छट्टीए कायन्ना, पजूसणा न उण पंचमी(मि)ए ॥४२॥

—अन्य दिन राजा श्रीसालवहन अनइ संपि कालिकाचार्य पूछा । इम कहुं; भगवन् । पर्युषणा छठि दिनि करउ न पुन पांचमइ ते रयइ ॥४२॥

पंचमीए इंदमहो, च्छब्बचट्टे [?] ग(गं)तव(च)मेव सन्वेण ।

तेण न जिणाण पूया, भवस(विस्स)इ तत्थ तो कुणह ॥४३॥

—भगवन् । पांचमइ इद महोच्छव छट्टि । सर्वलोक तहां जासइ । तेइ मगी जिन श्रीवीतरागनी पूजा स्नात्रादिक नही हुइ । तेणि कारण लगी छट्टिइं करउ मया करीनइ ॥४३॥

सूरी पभणइ तत्तो, चल्इ कया वि य मुमेरुगिरिचूला ।

न हु पंचमीदिणाओ, पजो(ज्जो)सवणा न(य ?) अइकमे(मइ) ॥४४॥

—तिवारइ आचार्य कहइ, राजन् कदाचिन् मेरनी चूलिका कप्पांत बाध हतो चालइ पनि ए पर्युषणा भादवा सुदि पांचम थकी न चालइ । पांचमि अतिकमइ शयड नही ॥४४॥

भवड चउत्थीए तो, तित्थुअय(इ)कारणं च सूरीहिं

नाउ(ऊ)ण पञ्चरायं, कयं चउत्थीदिणे परयं ॥४५॥

—तउ स्वामी पर्वराज चउयइ हुवइ । ए वात सामळी तीर्थनतर जाणी सुगुरे ए पर्व चउत्थीनइ दिनि कीया ॥ ४५ ॥

(४)

भणियं च जओ सुत्ते, आरेणावि कप्पइ ण परजो [?] ।

अइ अन्नया स सीसा, सच्छंदा कालभावाओ ॥४६॥

—जेह मगी सूत्रमाहे कहुं अर्वाग् मणी पठ रहउ कप्पइ पनि परहुं न कप्पइ । अन्यदा आचार्य प्रस्तावि स्वशिम्य स्वच्छदवर्ति चालता देसी कालना दोष लगी खुं कीउउ । ते कहइ ॥४६॥

सिज्जायरगिहवणो, कहिउ(ऊ)णं सरिणो गया दुरियं ।

सीसाणुसीसगहुसुयसागरचंदस्स ण समीवे ॥४७॥

—पछइ सिज्जातर श्रावकनइ कही आपणवइ शिष्यानुशिष्य सागरचंद्राचार्य सनीपि आन्या । ते सूता सूता मूक्या ॥ ४७ ॥

वहु मन्निउ(ऊ)ण तेणं, विजा(ज्जा)मपगज्जिण भो बुड(ड्ड) ! ।

पुच्छइ(सु ?) विसमपयं जं, तुम्हाणं वट्टए किंचि ॥४८॥

—पणि तिणइ विषमदगर्वित हुतइ मान—सन्मान न दीउउ । न उल्लिख्या । न जाण्या आवोनइ कहइ भो वृद्ध ! काइ विषम पद तम्हारइ हृदय हुवइ ते पूठउ । हुं सविहुंना संदेह मांउउ । पछइ गुरे आचार्य सगर्व जाणी पूठइ ॥४८॥

तओ विज्जाओ जाओ, अत्थी नत्थि ति घम्मविसओ य ।

तावागया य सीसा, णाओ सो कालगायरिओ ॥४९॥

—नास्ति धर्म ए विषयईउ संदेह पूउउ । विवाद हुउ । तिहां वाद करिवउ तेतलइ ते शिष्य आग्या । सविहूं जणे आचार्य जाणा ॥४९॥

अबुद्धेद्विजणं तो, सागरचंदो वि लजि(जि)ओ पाए ।

पहिओ खमावइ गुरु, विणओ धम्मस्स मूल चि ॥५०॥

—तदनंतर ते कालिकाचार्य जाणी सागरचंदाचार्य लाजउ हुंतउ आसण थकी उठि विनयसहित पगे लागउ । गुरुनइ खमावइ जेह भणी विनय धनु(मै) मूल ॥५०॥

(५)

अइ सोहम्मसुरिंदो, सीमंधर जिणवरिंदवपा(कुखा)णं ।

निगो(गो)यवियारमयं, मुणिजणं पुच्छए भयवं ॥५१॥

—अथानंतर सोधमेंद्र सीमंधरस्वामीनुं वस्त्राण, निगोदना वस्त्राण तन्मय सत्स्वरूप सांमली भगवंतनइ पूछइ ॥५१॥

भरहे को वि वियारो, एसो सयलो वि जाणई मज्झं ।

संदिसह भणइ भयवं, तो सुगुरु कालिगायरिओ ॥५२॥

—भो भगवन् । ए समस्त विचार भरथक्षेयमादे कोइ जाणइ छइ, किं वा नहीं ? ए बात मुझनइ कहउ । तिवार पछइ भगवन् । श्रीसीमंधरस्वामि श्रीमुखइ श्रीकालिकाचार्य कहइ जाणइ एह बात सही ॥५२॥

गंतूण तत्थ पुच्छइ, दियवेसेणं निपाउयं इंदो ।

समयबळेणं णाउ(ओ), एसो इंदो न उण मणुओ ॥५३॥

—पछइ महाणनइ वेसि इंद तिहां आबी आपणुं आयु पूछइ । सिद्धांतबलइ आचार्ये जाणइ । ऐ इंद मनुष्य न हुइ ॥५३॥

पयदीभूय तओ ते, धुणिउ(ऊ)णं सरसमहुर वि(वै)गूहिं ।

फाउ(ऊ)ण ठाणदारं, विवरीयं तो गओ इंदो ॥५४॥

—श्री इइ जाण्या पछइ प्रगट हुई । ते आचार्य श्रीकालिकसूरिनइ सरस मधुर वचन स्ववी । उपाश्रयद्वार विपरीत करी आपणइ ठाम पहुता इंद ॥५४॥

सासणकयप्पहावो, समए संलेहिउ(ऊ)ण अप्पार्णं ।

संपटो(त्तो) सुरलोयं, गुणनिलओ कालगायरिओ ॥५५॥

—इम जिणसासणमाहि प्रभावक सितोमणि समस्त सूत्रिना गुणनउ निधान समय प्रस्तावि आपणउ आत्मा संलेखणा करी सुरलोक पहुता श्रीकालिकाचार्य ॥५५॥

अप्परुइसीसेइउं, कयं क्कहाणयमिणं [इ] समासेणं ।

सिरिजिणसमुदसुइगुरुसुसीसकल्लाणतिल्लण ॥५६॥

—ए बालवबोध समास भणीइ संक्षेपइ । अल्परुचि महात्मा महासतीनइ हेतु कीधउ । श्रीजिनचंदसूरि पटपूर्वा-चलसहस्रकवतार श्रीजिनसमुद्रसूरि गुरुगुरु तेहनइ शिष्य वाणारीस कल्लाणतिल्लकगणिइ । एतलइ ए कथा परिपूर्ण वस्त्राणी । थियरनइ अधिकार । तिहां विवेकीआ श्रावक दान सील तप भावनाइ करी आपणी लक्ष्मी सफल करइ । सविहूं माहि भावना हुती प्रभावना गुरुई तउ आज अमको श्रावको श्रावक प्रभावना करी आपणा जन्म जीवितन्य सफल करइ । एवंविध पुण्यप्रमाण चडइ ते देवगुरुना प्रसाद । तेह भणी तेहना प्रसाद लग्य श्रीसंघ आचार्यनार्क जयवंत हुउ ॥ ५६ ॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा बालवबोधः कृत बा० कल्लाणतिल्लकगणिभिः ॥ पं. कुसलालिपिकृतम् ; श्रीमरोटकोटमये ॥

संवत् १६२५ वर्षे श्रावणवदि ११ दिने लिपीकृतम् । मानकुसलवाच्यमार्गं चिरं जीयात् ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीः ॥

कालिकाचार्यकथा—संस्कृत—गूर्जरविभागः ।

[१३]

श्रीदेवेन्द्रसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

(रचनासंवत् ११ अताब्दि)

श्रीवर्द्धमानमानभ्य, कालकर्मैः कथां ह्रुवे ।
पञ्चमीतश्चतुर्थ्या च, यश्चक्रे पर्युपणामहम् ॥१॥
इहैव जम्बूद्वीपश्रीनेत्रे क्षेपेऽस्ति भारते ।
घारावासं पुरं यत्र, जनः सर्वोऽपि धार्मिकः ॥२॥
तत्रारिकरिसिंहोऽभूद्, धैरिसिंहो नृपोऽस्य तु ।
राज्ञी रूपजिताऽमर्त्यसुन्दरी सुरसुन्दरी ॥३॥
तयोः सर्वगुणाधारः, कुमारः कालकावयः ।
सरस्वत्यनुजा चास्य, प्रज्ञाऽपास्वसरस्वती ॥४॥
क्रीडार्थमन्यदोद्यानं, मित्रपञ्चशतीवृतः ।
हयारूढः कुमारोऽगाज्जयन्त इव नन्दनम् ॥५॥
तत्र दिवकुमुदानन्दप्रदमिन्दुमिवारकौ ।
गुणाकरसुखं दृष्ट्वा, बबन्दे निपसाद च ॥६॥
ततः संसारचैराग्यकारिणीं धर्मदेशनाम् ।
श्रुत्वा कुमारश्चारित्रसाम्राज्योत्कण्ठितोऽभवत् ॥७॥
अथो कथञ्चित् पितरौ, मुक्तलाप्य नृपाद्भूः ।
स्वस्वमित्रयुतः सूरैः(रे)र्वृतं रत्नमिवाददे ॥८॥
क्रमेणापीतसिद्धान्तः, कालकर्पिः निजे पदे ।
शुरूणा स्यापितो यस्माद्, गुणगौरवकारणम् ॥९॥
अथ श्रीकालिकाचार्यः, सूर्यवत् सपरिच्छदः ।
भक्त्यान्वबोधं विदधत्य, ययावुज्जयिनीं पुरीम् ॥१०॥
तत्र लोकचकोरीघान्, देशनामृतदानतः ।
तमो निरस्य सूरौर्दुर्गदिगामुदपादयन् ॥११॥

साध्वीयुताऽन्यदा धुरिनिनंसायै सरस्वती ।
 पथि व्रजन्ती भूपेन, गर्दभिलेन वीक्षिता ॥१२॥
 तद्रूपासिप्तचित्तः स दसा(शा)स्य इव जानकीम् ।
 भ्रात ! मां रक्ष रक्षेति, जल्पन्ती तामपाहरत् ॥१३॥
 तच्छ्रुत्वा चिन्तया चान्तः, सूरिशूषसमां ययौ ।
 भोचे च नृपते ! न्यायपथस्याः पृथिवीश्रुजः ॥१४॥
 तदेनां लिङ्गिनीं हृद्भ्यः, सन्ति तेऽत्यद्भुताः स्त्रियः ।
 इत्युक्तोऽपि घराजानिरजनिष्ठ स मौनभाक् ॥१५॥
 संघस्यापि वचस्तेन, नायन्यत ततो धुनिः ।
 ये संघमत्पनीकाघाष्टेयास्ते विपद्वक्षत् ॥१६॥
 ध्यात्वेति संघां विदधे, भोः ! भोः ! नृणुत पार्षद ! ।
 नृपो मयाऽयमुन्मूल्य, पवनेनेव भूरुहः ॥१७॥
 ततो निर्गत्य गच्छस्य, त्रिंशं दत्त्वा स्वयं शुभः ।
 विधाय ग्रथिलवेपं, बालकैः परितो हृतः ॥१८॥
 यदि गर्दभिलो राजा, श्रीमाज्यं राज्यमस्य वा ।
 ततः किमित्यादि जल्पन्, भ्रमति स्म पदे पदे ॥१९॥ युगम् ॥
 तत् तादृशीं सूर्यवस्थां, प्रेक्ष्यामात्पादिभिर्वृषः ।
 विह्वलतोऽपि न तद्वाक्यं, मेने प्रत्युत रोषभाक् ॥२०॥
 तच्छ्रुत्वा रासमीविद्याबलवान् नापरैर्नृपैः ।
 जीयतेऽयमिति ध्यात्वा, शककूलमगान्धुनिः ॥२१॥
 तत्र मन्त्रादिकलयाऽऽवर्जितो गुरुपुत्रवैः ।
 शाखिरेकोऽभवच्छुद्धभ्रादवद् भक्तितत्परः ॥२२॥
 अथ शाखिमभोः कथित्, दूतः शाखिपुरीऽमुचत् ।
 यमजिह्वापिब माणिमाणितान्तकरीं क्षुरीम् ॥२३॥
 तद् वीक्षतोऽतिविन्नाये, तस्मिन् सूरिर्जगौ मुदत् ! ।
 किं खिन्नः स जगावस्मात्, स्वामी खलो मयोपरि ॥२४॥
 सोऽन्येषामपि किं खल इत्युक्ते धुरिणा शकः ।
 आचरुषीं क्षुरिकायां पणवत्पङ्को विलोक्यते ॥२५॥
 तदन्यपञ्चनवतिशाखिवृन्दे सरोप सः ।
 क्षुरिः श्रुत्वेति दध्यौ मे, वाञ्छितद्रुक्लंगमी ॥२६॥
 नीचे(वै)रूचे च मित्रास्तु, पृच्छ के ते ततः शकः ।
 दत्तात् तदाख्या ज्ञात्वा, तं न्यसृज[द्] दानपूर्वकम् ॥२७॥

सूरिराह सुदुर्घर्षं, मा प्राणत्यागमातनु ।
 तानेकत्र मेळयित्वा, चल मालवकं प्रति ॥२८॥
 तयाकृते सूरिणा च, तैश्च तन्त्रयुतैः सह ।
 शाखिः सिन्धुनदीं तीर्त्वा, सुराप्रादाहमासदत् ॥२९॥
 तदा तत्र जलोत्फाळे, वर्षाकाले समागते ।
 सैन्यवासान् वित्तीर्यासौ, मुख्यशाखिरवास्थितः ॥३०॥
 तच्छस्त्रीमसहमान इवायाते फलाकुले ।
 शरत्कालेऽवदत् सूरिर्भो ! मोक्षलत वेगतः ॥३१॥
 द्रव्यामावात् फयमग्रे, गम्यते तैरितीरिते ।
 चूर्णयुत्पेटिकापाकं, रैमयं चकृवान् गुरुः ॥३२॥
 ततो हृष्टाः हाकमष्टाः, पण्यवत्या विभागकैः ।
 स्वर्णमादाय चलिता गताश्चोज्जयिनीं पुरीम् ॥३३॥
 ससैन्यो गर्हभिष्टोऽपि, नगर्यां निर्धर्यां ततः ।
 शाखि-भूषवयोर्दुर्द्धं, जातं राम-दशास्पवत् ॥३४॥
 राज्ञा शाखिमिया मेजे, फेरुणेव पुरन्दरी ।
 ततस्ते शाखयोऽप्युच्यन्, गदस्थैः सुभटैः सह ॥३५॥
 रणो नाघेति तैरुक्तः, सूरिः श्यामाष्टमीं जगौ ।
 तत् पश्यत कापि खरीं, साधयन्तं नृपाधमम् ॥३६॥
 पश्यन्तस्ते तयारूपं, भूपं मेक्ष्यावदद् गुरोः ।
 सोऽप्याह रासभी शब्दं, विधात्र्याराधिता सती ॥३७॥
 शब्दश्रवाद् विचैतन्यं, सैन्यं सर्वं भविष्यति ।
 तद् द्विगम्यतिपरतो, नयत द्विपदादिकम् ॥३८॥
 मत्पार्श्वेऽष्टाधिकशतं, योधानां शब्दवेधिनाम् ।
 सज्जीकुरुत तैरप्येवं कृतं सूरिभाषितम् ॥३९॥
 यावद् रावकृते खर्यां, दूरमुत्पादितं मुखम् ।
 विशिलैः पुरितं तावच्छाखिमिः सूरिशिष्या ॥४०॥
 गतशक्तिस्तवो कृष्टा, रासभी भूपमूर्द्धनि ।
 कृत्वा मूत्रं पुरीपं च, हादिनीव तिरोदधे ॥४१॥
 इयदेवास्य सामर्थ्यमित्युक्ताः सूरिणा शक्ताः ।
 महुतवा पुरीं गर्हभिष्टं, बद्ध्वा निन्युः गुरोः पुरः ॥४२॥
 सूरयोऽप्यलपन् पाप !, भवता हतस्तदा ।
 यः समारोपितः साध्वीशीलमङ्गमहीरुहः ॥४३॥
 संघवागन्ययाकारिनीरपुरेण चोन्नितः ।
 तस्यैव तेऽधुना राज्यापभ्रंशः कुमुदोद्गमः ॥४४॥

फलं तु श्वभ्रदुःखादि, भविता स्वीकरोषि चेत् ।
 व्रतं तत्पापतो ह्युक्तिर्मवभ्रमणमन्यया ॥४५॥ कुलकष ॥
 इत्युक्तो मुनीन्द्रेण, न प्रवृद्धो वृषाधमः ।
 चाकेभ्यो भोवितश्चार्यं, देशान्तरमशिश्रियत् ॥४६॥
 आलोचितप्रतिष्ठांतां गुरवो गच्छमाश्रयन् ।
 तथा सरस्वत सार्धौ, व्रतमग्राहयत् पुनः ॥४७॥
 मुख्यशाखिरभूद् राजा, सामन्ता अपरे पुनः ।
 शाककूलादयी पेयुरिति ख्यातिमगुः शकाः ॥४८॥

(२)

अथ सूर्यवदानं तच्छ्रुत्वा मुदितमानसः ।

भृगुकच्छपुराधीशो, ज्येष्ठजामितनूद्भवः ॥४९॥
 धलमिभ्रवृषो भ्रातृभानुमित्रयुतो गुरुन् ।
 मन्त्रिणाऽथ विदधे, तत्पवेशमहामहम् ॥५०॥ युगमम् ॥
 गुरुणां कुर्वतां व्याख्यां, तत्रान्येषुर्नृपस्वस्रुः ।
 भानुश्रियोऽङ्गभूर्दीक्षां, धलभानुरुपाददे ॥५१॥
 जैनभक्तं नृपं ज्ञात्वा, पुरोधोऽवि(वी)वदन्मुखा ।
 सूरिणा विजितः कण्ठीरवेणेव मत्तङ्गजः ॥५२॥
 वन्द्यपादपदाक्रान्तिर्दोषायेति पुरोधसा ।
 उक्तोऽन्यदा वृषः स्माह, विस्मज्यन्ते कथं शमी ? ॥५३॥
 चास्पस्त्येतेऽनेपणयेत्युक्तो त्रिमेण भूपतिः ।
 ऋक्षुत्वात् तां व्यथाद् यस्माद्, दुर्जनैः को न वञ्च्यते ॥५४॥
 घनागमेऽपि मुघनागमो ज्ञात्वेति सूरिराट्
 महाराष्ट्रे प्रतिष्ठानामिधं पुरवरं धयी ॥५५॥

(३)

तत्र सूरिश्वरं स्मृतवाहनोऽवनिवह्मणः ।
 संधेन सहितः भावेशयदुत्सवपूर्वकम् ॥५६॥
 व्याख्यानानन्तरं सूरि, ससंघः स्मृतवाहनः ।
 विशो विज्ञपयामास, श्रीमत्पर्युषणाकृते ॥५७॥
 जनानुवृत्त्या प्रयका, कार्यः स्पात् पञ्चमीदिने ।
 इन्द्रोत्सवस्तत् मत्तय, पष्ठ्यां पर्युषणां कुरु ॥५८॥
 सूरिः प्रोवाच पञ्चाशत्कादर्मिनवरादयः ।
 पुरा पर्युषितास्तद्वद्, गुरवो नस्तथा वयम् ॥५९॥

अतः पर्युपणापर्व, नातिक्रामति पञ्चमीम् ।
 वेलाभुवमिवाम्भोपिजलरुल्लोलमालिका ॥६०॥
 चतुर्थ्यामस्तिरति शोक्ते, भूभुजा मूरयोऽभ्यधुः ।
 अस्तु शोक्तं हि सिद्धान्ते, परिवस्तव्यमारतः ॥६१॥
 तदाद्यभूत् पर्युपणा, चतुर्थ्या पञ्चमीतिथेः ।
 महद्भिः स्वीकृतं कृत्यं, सर्वोऽपि मनुमोदते ॥६२॥

(४)

शिष्येष्वयाविनीतेषु, गुरुः श्रव्यातराग्रतः ।
 शिक्षामुक्त्वाऽगमच्छिष्यशिष्यसागरसन्निधौ ॥६३॥
 स तु विद्यामदान्नोपलक्षितः सागरेन्दुना ।
 ऊचे च विषमं कञ्चित्, मूर्धन्यं पृच्छ मां जरन् ! ॥६४॥
 वृद्धोऽभ्यधात्रयस्कारं, मुक्त्वा नान्यद् वेदम्यहम् ।
 तथापि पृच्छेत्पाचार्योदितः स्वविर ऊचिवान् ॥६५॥
 वृद्धावस्योचितं धर्मं, व्याचक्ष्वाय स सागरः ।
 अनित्यनाभावनादिधर्ममत्युर्जितं जगौ ॥६६॥
 वृद्धोऽप्याह धर्मसमुत्पन्नममाणागोचरत्वतः ।
 नैव संभाव्यते धर्मः, शङ्करुर्णविपाणवत् ॥६७॥
 तन्मुखा क्रियते श्लेशो, मूर्खैस्तद्विषये ततः ।
 अतः श्रुम्योऽपि शृष्टत्वमादृत्येस्याह सागरः ॥६८॥
 हे वृद्धपर्य ! तत्कार्यसीख्यादेरुपलब्धतः ।
 समस्त्येव तदां धर्मः, श्रीतीर्थङ्करभाषितः ॥६९॥
 युक्त्यैवं स्थापिते धर्मे, सागरेण ततो गुरु ।
 स्थितवान् मौनमाधाय, माऽसौ जानातु मामिति ॥७०॥
 अहो ! साक्षादसौ वृद्धो, मत्पितामहसन्निधः ।
 इत्युक्त्वा सागराचार्यो, निजमासनमासदत् ॥७१॥
 अयान्तेवासिनो दुष्टाः, प्रातः श्रव्यातरं गुरुम् ।
 पृच्छन्ति स्म ततः कृच्छ्राज्जातोदन्तास्तमन्वयुः ॥७२॥
 सागरेणापि ते दृष्टाः, पृष्टा यावद् विवक्षवः ।
 अभूवन्स्तानदाजगमुः, श्रीधरान्द्रा बहिर्युवः ॥७३॥
 ततः ससागरैः साधुवृन्दैर्मन्दा(न्दे)सिताननैः ।
 चन्दिताः क्षामिताः पूज्या अपुनःकरणेन च ॥७४॥
 उत्थाप्य बाहुकाग्रस्थदृष्टान्तेन यतीश्वरैः ।
 बोधितः सागरो विद्यामदमौष्मत् ततः परम् ॥७५॥

(५)

चिदेहेऽन्येदुरासाद्य, स्वःस्वामी सोमन्धरं जिनम् ।
 नन्तुं गतो निगोदानां, व्याख्यानमशृणोद् वृथा ॥७६॥
 अपृच्छ च ममो ! वर्षे, भारते सांपतं हि कः ? ।
 एवं विचारकृन्नाथ ! कालिकाचार्यमूचिवान् ॥७७॥
 वृद्धवादनरूपेण, शक्रेण गत्य मूरिराद् ।
 पृष्टो निगोदव्याख्यानं, जिनेन्द्रवदचीकयत् ॥७८॥
 पुनः शक्तो जगादायुः, कियद् वद मम ममो ! ।
 स्मरिष्वे श्रुतज्ञानाब्जेरिन्द्रस्तमृशुमशुः ॥७९॥
 तन्निशम्पात्मनो रूपं, मकडीकृत्स्व मासुरम् ।
 कृताङ्गलिर्पतिमष्टं, हृष्टस्तुष्टाव चासवः ॥८०॥
 जय प्रवचनाधार !, जय ज्ञानवदग्रणीः ।
 जय श्रीमन्धरजिनस्तुत ! श्रीमन् ! नमोऽस्तु ते ॥८१॥
 इति स्तुत्वाऽन्यतो द्वारं, शय्याया विरचय्य सः ।
 देवानामधिपः स्वीर्यं, देवढोरूपमिश्रियत् ॥८२॥
 श्रीसूरयोऽपि प्रतिबोधितावनी-
 जनाः प्रवृत्ताऽनशनाः समाधिना ।
 आयुः प्रपात्य त्रिदशाधिपादिका-
 मरमयोपार्थमिवाश्रयद् दिवम् ॥८३॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥

पत्तनस्थहेमचन्द्राचार्यज्ञानमन्दिरमाण्डागारस्य डा. नं. १३१ प्र. नं. ३९९८ आदर्शे श्लोकोऽयमधिको दृश्यते—

यावज्जिनमर्तं यावत्, सुमेरुधरणीधरः ।

तावद् कालरूसूरिन्द्रकथेयं श्रुतिं नन्दतात् ॥८४॥

अस्याः प्रतरेवान्ते पुष्पिकासहितं लिखितमिदम्—

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥ इयं कथा श्रीकालिकाचार्यस्य देवेन्द्रसूरिणा विरचिता ॥

नक्षत्राक्षतपूरितं ॥१॥

संवत् १५२५ वर्षे शके १३९० ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे षष्ठीदिने शुक्रवासरे अयणनक्षत्रे ऐन्द्रनामयोगे

साक्षन्यपुरवरे सुरत्राणमहंभूदराभ्यप्रवर्त्तमाने श्री..... [अतः परं हरितालप्रयोगेण प्रश्रष्टान्यक्षराणि]

[१४]

श्रीराममद्रविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

[रचनासंयत् १३ अष्टाविंश]

जगद्वन्द्यो महामन्दकन्दकन्दलनाम्बुदः ।

दद्यादमन्दमानन्दं, देवः श्रीज्ञातनन्दनः ॥१॥

श्रीजयप्रमसुरिभ्योऽनूचानेभ्यो यथाश्रुतम् ।

यथाऽऽगमेभ्यश्च तथा, वक्ष्ये पर्पुषणास्थितिम् ॥२॥

रमामिरिव रामाभिः, सुरैरिव नरैर्युतम् ।

अस्तपन्न भारते वर्षे, घरावासाभिषं पुरम् ॥३॥

विक्रान्तवैरिदुर्वारसमराध्वरदीक्षितः ।

चैरिसिंह इति ख्यातस्तत्राऽऽसीत् पृथिवीपतिः ॥४॥

तस्यातिवर्षसौदर्यनिर्मिताऽमरसुन्दरी ।

अभूत् पद्महादेवी, विश्रुता सुरसुन्दरी ॥५॥

दानशौण्डः साहसिकः, सांयुगीनः प्रसन्नधीः ।

तदुद्रहोऽभूद् विल्यातः, कुमारः कालकामिषः ॥६॥

सोऽन्यदा बाहकेलीतः, मत्पाहतो वनस्थितम् ।

गुणाकरामिधं सुरिमपश्यत् प्रणनाम च ॥७॥

धर्मं तेभ्यः सप्राकर्ण्य, जातचारित्र्यपीततः ।

गरवा मेहं स्ववधूंश्च, मोचयित्वा महाग्रहात् ॥८॥

सूरेस्तस्यैव पादान्ते, क्षत्राणां पञ्चभिः शतैः ।

स्वस्वसा च सरस्वत्या, युक्तः सोऽग्राग्रहीद् व्रतम् ॥९॥

गीतार्योऽपीतसिद्धान्तः, शमी संपन्नसद्गुणः ।

स स्वगच्छाधिपश्चके, श्रीगुणारूढरिभिः ॥१०॥

अथाऽसौ कालिकाचार्यः, कुञ्जरः कलभैरिव ।

अनगारैः परीतः स्वैर्विजहार वसुन्धराम् ॥११॥

ज्ञासनस्योन्नतिं कुर्वन्, सर्वो च प्रतिबोधयन् ।

उज्जयिन्यामगाद् वा(वा)घोशाने च समवासरत् ॥१२॥

आगत्याऽऽगत्य पौरात्र, सूरीणामन्तिकेऽवहम् ।

दृष्ट्वन्ति देशनां सम्यग्, भववैराग्यदर्शिनीम् ॥१३॥

तस्यां पुरि श्रीरम्यायामल्पसत्त्वो जहात्मरुः ।
 आसीद् गर्दभिलो राजा, राजीविन्यामिव प्लवः ॥१४॥
 राजपाट्यां गतोऽन्येषुः, सतीं साध्नां सरस्वतीम् ।
 अपश्यन् नृपवर्त्मस्यां, च्युतः स नृपवर्त्मतः ॥१५॥
 वियोगेन स्मरस्येयं, किं रतिर्व्रतमग्रहीत् ।
 प्रतच्छन्नमहो रूपं, विपाऽऽवृत्तमिवाऽमृतम् ॥१६॥
 स्मराऽऽतुरेण तेनति, क्षिप्त्वा सऽन्तःपुरे निजे ।
 हा भ्रातः कालिकाचार्य !, रक्षेत्याद्याल(त्याल ?)पन(ती ?) मुहुः ॥१७॥
 नानोक्तिभिः स्वरिभिश्च, भणितस्तां स नामुचत् ।
 आसन्नच्यसन्नच्छन्नमतीनां क शुभं मनः ॥१८॥
 चतुर्विधेन संघेन, राजपुम्भिश्च नीतिभिः ।
 भणितोऽपि मुहुर्यावत्, प्रपेदे न स किञ्चन ॥१९॥
 क्रुद्धोऽथ कालिकाचार्यः, क्रीडत्कल्पान्तभीषणः ।
 तावत् समक्षं संघस्य, प्रविज्ञामफरोदिमाम् ॥२०॥
 संघस्य मत्यनीका ये, गुरूणां घातकाश्च ये ।
 तेषां गतिमहं यामि, यद्येम(नं) वृषपांशनम् ॥२१॥
 लम्बूलयामि नो राज्यान्मूलाद् वृक्षमिवोत्थितम् ।
 प्रतच्छन्नमपि ज्ञानं, तेजो हि स्फ(स्फु)रति स्फुटम् ॥२२॥
 आचार्यश्चिन्तयत्येष, स्वभावात् मौढ्यौरूपः ।
 किं पुनः कृतसाहाय्यो, गर्दभ्या विद्ययाऽनिशम् ॥२३॥
 उपायैव(रेवो)त्पाट्योऽसाविस्त्युन्मत्त इवामवत् ।
 भलपक्षाऽभ्रमत् पौरैः, परीतः परितः पुरि ॥२४॥
 यदि गर्दभिल्लो राजा, ततो मे किमतः परम् ।
 मुनिविष्टा यदि पुरी, ततो मे किमतः पु(ण)रम् ॥२५॥
 यदि शून्यगृहे स्वापस्ततो मे किमतः परम् ।
 भोजनं यदिवा भैक्षं, ततो मे किमतः परम् ॥२६॥
 इत्यादि भलपन्तं तं, वीक्ष्याऽऽहुः कृपया प्रजाः ।
 धिग् भूषं गणभृद् येन, लङ्घितो दुर्दशामिति ॥२७॥
 श्रुत्वेति धिक्क्रियां राजा, विज्ञप्तः सचिवैः पुनः ।
 कुरु भसाद भूपेन्द्र !, विमुञ्चेतां तपस्विनीम् ॥२८॥
 निन्दतीह जनोऽतीव दुर्ग्रन्थान्यराजसु ।
 अमुत्र नरकं घोरं, व्रतिनीव्रतमङ्गतः ॥२९॥

सन्त्यन्याः किं न ते देव !, मन्दिरे मदिरेक्षणाः ? ।
 यदेवं भावहीनायां, व्रतिन्यां प्रेमनिर्भरः ॥३०॥
 रत्यात्मकं भवेत् सौख्यं !, सा च भावात्मका स्फुटम् ।
 मुञ्चतु भावहीनाम्, ततः स्यात् कीदृशी रतिः ? ॥३१॥
 इत्यादिभिः सामवाक्यैस्तैरुक्तः सचिवैः क्रुधा ।
 मत्स्युत माञ्जवल्द भूपः, सर्पिः सिक्तः(क्तं) कृद्यानुवत् ॥३२॥
 ज्ञात्वा चिफित्स्यन्तं क्षुरिः, सामर्थ्यं निरगात् पुरात् ।
 कौवेर्यौ शककूलाख्यं, पापकूलं च स क्रमात् ॥३३॥
 सामन्तास्तत्र ये केचित्, ते शाखिन इति श्रुताः ।
 यः सामन्तपतिः शाखाञ्जुशाखी स तु भण्यते ॥३४॥
 शाखिनस्तत्र चैकस्य, पार्श्वे तस्युर्गणाधिपाः ।
 आवर्जितश्च तैरेप, मन्त्र-तन्त्रादिभिः परम् ॥३५॥
 शाखानुशाखिनो दूत एत्याज्जस्यै शाखिनेऽन्यदा ।
 समर्थं माभूतं स्थित्वा, क्षणं चागामिजं पुरम् ॥३६॥
 दौकनालोकनाकृष्णवक्त्रं तं मूरिरालपत् ।
 स्वामिप्रसादे ते राजन् !, किमेवं कृष्णता मुखे ॥३७॥
 तेनोचे न प्रसादोऽयं, कोपो यस्मै स कृप्यति ।
 तस्मै संमेषपत्येवमिमां नामाङ्कितां क्षुरीम् ॥३८॥
 दुर्लङ्घ्यशासनः स्वामी, क्रुद्धः केनापि हेतुना ।
 अतः स्वाऽऽत्मा मया बध्योऽवश्यं शस्त्रिकृपाऽनया ॥३९॥
 क्षुरिणोचे तवैवायं, रष्ट्रोऽन्यस्यापि वा विभुः ? ।
 सोऽब्रवीत् पञ्चनवते रष्ट्रोऽन्येषां च शाखिनाम् ॥४०॥
 दृश्यतेऽत्र यतः पणवत्यङ्कः क्षुरिकान्तरे ।
 आचार्यं माह यद्येवं, तर्षाकारय तान् नृपान् ॥४१॥
 यानपात्रैः समुत्तीर्य, सिन्धुस्रोतस्विनीं ततः ।
 गत्वा सुराष्ट्राविषये, तस्युः सर्वे यथाययम् ॥४२॥
 कृते तेनेति ते सर्वेऽप्याजग्युस्तत्र शाखिनः ।
 मूरीणामुपदेशेन, चेलुश्च सपरिच्छदाः ॥४३॥
 ततोऽजीतासु वर्षासु, प्राप्ते शरदि क्षुरिभिः ।
 स्वसमीहितसिद्धयर्थं, मोक्षास्ते शाखिनोऽन्यदा ॥४४॥
 यथाऽपास्तोद्यमाः किं भोः !, यूयं विष्टव सोमतम् ।
 तेऽप्युज्यंद् वयं कुर्मः, कृत्यं तन्नः समादिश ॥४५॥
 मूरिणाऽभाणि गृहीष्वं, पुरीं शुष्पकृत्स्निनीम् ।
 निर्वाहस्तत्र नो भावी, भूपान् मालवनीवृतिः ॥४६॥

एतन् कुर्मो वयं किन्तु, पाषेयं निष्ठितं भयो ! ।
 अत्र भोजनमात्रं तु, नातं तेऽप्यबुवन्निति ॥४७॥
 कृत्वेष्टिकानामावाहं, हैमं चूर्णेन सूरिभिः ।
 मोचेऽदः संवलं भूषा गृह्णीध्वं भो ! निजेच्छया ॥४८॥
 तदा दायविभागेन, चेलुस्ते हृष्टमानसाः ।
 चक्रिणोऽपि वशीकारे, द्रव्यानान्यं हि कर्मणम् ॥४९॥
 ततो लाटादिकान् देशान्, साधयन्तः क्रमेण ते ।
 प्राप्नुर्मालवसीमान्तं, तुङ्गदुङ्गदुरद्वयाः ॥५०॥
 चरंभ्यस्तथ विज्ञाय, मालवेन्द्रोऽप्यमर्पणः ।
 सर्वैर्यमसारेणोत्थैर्भूपास्तानभ्यपेययन् ॥५१॥
 अन्योऽन्यं दर्शने जाते, द्वयोरप्यथ सैन्ययोः ।
 नासीरं वैरिभूसीरं, युयुधे क्रोधदुर्दरम् ॥५२॥
 अग्नसैन्ये क्षणाद् भग्ने, मालवेन्द्राग्रसेनया ।
 ततः सर्वाभिसारेण, दुर्दौके शालिनां चमूः ॥५३॥
 रणतूर्यैर्बाधमानैर्ध्वनद्भिर्धुमकुन्नुभिः ।
 अतिथीकृतकीनाथं, महायुद्धमभून् ततः ॥५४॥
 महामात्रा महामात्रैः, सादिभिः सह सादिनः ।
 तूणिनस्तूणिभिः साद्वै, रथिका रथिकैः समम् ॥५५॥
 अनुलोम-विक्रमोत्थैर्मस्त्यैरिव विसारिभिः ।
 शूत्कारभैरवैर्विष्वक्कृष्यापि व्योमसरः शरैः ॥५६॥
 जगर्जुर्नवतुर्नैश्ववंत्रल्युः शूरमानिनः ।
 नैशुः पेतुः प्रचक्रं दुर्विलेपुश्चातिकतराः ॥५७॥
 अन्योऽन्यघटनोत्पन्नैरुच्छलद्भिः स्फुलिङ्गकैः ।
 निराजनमिवाकार्युः, शूराणां सितहेतयः ॥५८॥
 गुढाभिर्भ्रंशमानाभिर्नश्यन्तः करिणो वधुः ।
 अर्द्धच्छन्ना नमत्पक्षाः, प्रचलत्प्रवेता इव ॥५९॥
 बहल्लोहितकुट्याभिर्हुक्कृद्भिः कृतमस्तकैः ।
 नृत्यमानैः कवचैश्च, भीषणं तदहो ! रणम् ॥६०॥
 इत्थं युद्धे शकानीकादवन्तीपृथिवीपतेः ।
 अमानि सैन्यं सहसा, मृगारैर्मृगयुयवत् ॥६१॥
 फान्दीश्रीकः स राजाऽपि, नष्ट्वा सज्जितयन्त्रके ।
 भविष्योज्जयिनीदुर्गे, तस्यो रन्ध्र इवोरगः ॥६२॥

आदेशात् तैश्च सूरिणां, शास्त्रिभिर्जितकाशिभिः ।
 चतुर्दिक्षु स्वकैः सैन्यैर्गत्वाऽथ रुरुषे पुरीम् ॥६३॥
 यन्त्रशस्त्रादिभिस्तत्र, क्रियमाणे रणेऽनिश्चम् ।
 विश्रामो नाभवत् कथिदुमयोरपि सैन्ययोः ॥६४॥
 अन्यदा शून्यमालोक्य, वरं सर्वत्र शास्त्रिभिः ।
 किमेतदिति विज्ञप्ता आदिशन्निति सूरयः ॥६५॥
 अष्टमीतिपिरघाऽस्याभवन्तीश उपोषितः ।
 सर्वदा गर्दभीं विद्यां, साधयत्येष निश्चितम् ॥६६॥
 तद् विलोकयत क्वापि, खरीमहालके स्थिताम् ।
 विलोकयद्भिर्दृष्ट्वा सा, सूरिणामथ दर्शिता ॥६७॥
 सूरिभिर्मणितं भद्रा, एषा मालवभृशुजा ।
 समर्थिते मन्त्रजापे, महाशब्दं करिष्यति ॥६८॥
 तं श्रोष्यत्यरिसैन्ये, यद् द्विपदं वा चतुष्पदम् ।
 तत् सर्वं रक्तमुद्रम्य, पतियत्यवनीतले ॥६९॥
 सजीवं सर्वभादाय, द्विपदादि निशामुखे ।
 दिगम्बुविममाणं तद्, यूयं व्रजत सत्वरम् ॥७०॥
 साष्टशतं मे योधानां, ददध्वं शब्दवेधिताम् ।
 तैस्तपेति कृतं दृष्टमस्य मे को विसंवदेत् ? ॥७१॥
 तयोक्ताः सूरिमियोचाः, शब्दार्थं गर्दभी निजम् ।
 यदा विकासयत्यास्यं, सर्वैरप्येकहेलया ॥७२॥
 तदैवाकृतशब्दाया युष्माभिः शीघ्रवेधिभिः ।
 नाराचनिचपैरस्याः, पूरणीयं मुखं क्षणान् ॥७३॥
 कृत्वस्वरायाद्यामुष्या भवन्तोऽपि न किञ्चन ।
 अमचाः स्य तद् यूयं, सज्जीकृतशरासनाः ॥७४॥
 ततश्च शृङ्गकरणार्थं, व्याप्तं वदनमेतया ।
 समं मुक्तैः पृषक्तैस्ते, तूष्णपूर्यपूरयन् ॥७५॥
 हतशक्तिः खरीविद्या, साधकस्यैव मस्तके ।
 कृत्वा मूत्रं पुरीषं च, दत्त्वा पादं ययौ क्वचित् ॥७६॥
 सूरिभिः शास्त्रिनः प्रोक्ता शूरी(क्षी)ध्वं सांगतं पुरीम् ।
 एतावदेव सामर्थ्यममुष्याऽऽसीद् गतं च तत् ॥७७॥
 माकारं खण्डशः कृत्वा, शास्त्रिनः प्राविशन् पुरीम् ।
 यज्या गर्दभिल्लं चामी, सूरैः पादाग्रतोऽस्तिपन् ॥७८॥
 सूरयोऽप्यवृत्तवन् पाप !, यद्वातिन्या[ः] कृतस्त्वया ।
 व्रतस्य भद्रः शूद्राया यद् वयं च विरस्कृताः ॥७९॥

यत् संयोऽत्र मवान् भूम्ना, तथा नीतः परामवम् ।
 तस्य पुष्पमिदं विद्धि, फलं त्वन्यद् भविष्यति ॥८०॥
 ततः श्रीकालिकाचार्यवाक्याज्जोबन्धसौ कुपीः ।
 दीनवक्त्रः क्षितीशैस्तेर्दशाचिर्वासितः स्वकात् ॥८१॥
 तत्र प्राक्ज्ञातसंबन्धो, यः शास्त्री सूरिभिः सह ।
 राज्यस्याधिपतिः सोऽभूदपरे मण्डलेचराः ॥८२॥
 शककूलात् समायातास्ते शका इत्यतः श्रुताः ।
 इत्थं शकक्षितीशानां, वंशोऽभूदत्र मालवे ॥८३॥
 सरस्वत्यपि साध्वी सा, श्रद्धिमाधाय सूरितः ।
 चारित्रस्यानुसन्धानं, श्रद्धाश्रुद्धिः पुनर्व्यात् ॥८४॥
 कृत्वा ससन्ध्यां स्वां सन्ध्यामित्थं कालकसूरयः ।
 आलोचितप्रतिक्रान्ताः, स्वं गच्छं पर्यपालयन् ॥८५॥

(२)

इतश्च श्रृणुकृच्छाऽऽख्यं, ख्यातप्रस्तीह पत्तनम् ।
 यामेयी कालिकाचार्या(कार्या)णां, मुमुक्षाते तत्र राट्थियम् ॥८६॥
 बलमित्रो नृपस्तत्र, प्रतापाऽऽक्रान्तभूतलः ।
 युवराट् भाणुमित्रश्च, मन्त्री च मत्तिसामरः ॥८७॥
 परकूलाऽऽगतं श्रुत्वा, निजं कारलकं यातुलम् ।
 ताभ्यां स सचिवोऽप्यपि, तदाह्वाननहेतवे ॥८८॥
 गत्वाऽवन्त्यामवन्तीशमनुज्ञाप्यातिमक्तिवः ।
 मन्त्रिणा निम्परे तेन, ह्यस्यो भ्रमुपत्तनम् ॥८९॥
 मवन्त्येन पुरे राज्ञा, महताऽथ प्रवेशिताः ।
 बोधयन्तो नृपादींश्च, तस्थुर्वर्षा इहैव ते ॥९०॥
 अथ देशनया बुद्धो, यामेयो जगतीपतेः ।
 कालिकाचार्यपादान्ते, मलभानुरभूद् यतिः ॥९१॥
 दृष्ट्वा धर्मरतं भूपं, पुरोधा दूनमानसः ।
 साधून् निन्दन् नृपस्याग्रे, सूरिभिस्त्वैरपाकृतः ॥९२॥
 अन्धमविष्णुर्द्वेषेन, कूटकोटिपटुर्बहुः ।
 स विप्रतास्यामास, रहसीत्यथ भूपतिम् ॥९३॥
 ययैते देव ! वः पूज्या निश्चितं मुनयस्ततः ।
 यत्र भ्रमन्ति तिष्ठन्ति, तदपि स्थानकं तथा ॥९४॥
 तदेते येन मार्गेण, यान्ति वस्तेन गच्छताम् ।
 तत्पादातिक्रमोऽवश्यं, महत्यासा(शा)तना भवेत् ॥९५॥

सा च दुर्गतिहेतुः स्याद्, विष्टज्यन्तामयी अतः ।
 राजाऽऽह सत्यमेवैतद्, विष्टज्यन्ते कथं पुनः ? ॥९६॥
 सौवस्तिकोऽवदद् देव !, कार्यतां परितः पुरे ।
 अनेपणां ततश्चैते, यास्पन्ति स्वयमेव हि ॥९७॥
 भूपस्यानुमतेस्तेन, पौराणां कथितं यथा ।
 इत्यमित्थं दीयमानं, मुनीना(नां) सत्फलमदम् ॥९८॥
 पत्न्या पत्न्या तदर्थं ते, मुनीनां ददते जनाः ।
 तत् तादृक् प्रेक्ष्य सूरिणां, मुनयः प्रत्यपादयन् ॥९९॥
 उपयोगेन विज्ञाय, नृपामिमायमीदृशम् ।
 अयापर्युषिते चैव, निर्ययुः सूरयः पुरान् ॥१००॥
 दक्षिणां दिक्षमाश्रित्य, प्रतिष्ठानपुरं प्रति ।
 मचेष्टुर्ज्ञापितं तत्र, न यावद् वयमागताः ॥१०१॥
 न हि पर्युषणा कार्या, तावत् संवेन धीमता ।
 परमभाक्कस्तत्र, ज्ञात[वाहन] भूपतिः ॥१०२॥
 तदागमनवृत्तान्ताद्, वहीं येयाऽऽगमादिव ।
 शातवाहनभूपोऽभूत्, ममोदामोदमेदुरः ॥१०३॥

(३)

अथ श्रीकालिकाचार्याः, प्र[तिष्ठा]नपुरं ययुः
 संवेन सह राजाऽपि, ततः सम्मुखमभ्यगात् ॥१०४॥
 रोदस्यां पूर्यमाणायामातोयध्वनिना नृपः ।
 सूरान् प्रवेक्ष[याश्च]क्रि, पुरे ध्वजकुलाकुले ॥१०५॥
 ववन्दिरे च चैत्येषु, प्रतिमास्तत्र सूरिभिः ।
 अष्टाङ्गिकास्ततः श्राद्धैस्तेषु प्ररेभिरे क्रमा[द्] ॥१०६॥
 भक्त्या संसेव्यमानानां, संवेन क्ष्याभृताऽपि च ।
 तत्रस्यानां मुनीन्द्राणामगात् पर्युषणक्षणः ॥१०७॥
 तत्र देशे नमस्यस्य, शुद्धायां पञ्चमीतिथौ ।
 यात्रा भवति शकस्य, राज्ञोक्ताः सूरयस्त्वतः ॥१०८॥
 अत्र पर्युष[णे] लोका[नुवृत्त्या] दृष्ट्वा मम ।
 भविष्यत्यनुगन्तव्यो, महता विस्तरेण तत् ॥१०९॥
 चैत्यपूजाद्यनुष्ठानं, कर्तुं न ममबाम्यहम् ।
 कृत्वा प्रसा[दं] च पौष्ट्यां, कुरु पर्युषणं ममो ! ॥११०॥
 अपाऽऽहुः कालकाचार्या अपि मेरुयलत्पदो ! ।
 न त्विदं पर्व पञ्चम्या अविकापति यामि[नीम्] ॥१११॥

भूपेनोक्तं चतुर्थ्यां च, स्वामिस्तर्हि भवत्विदम् ।
 आगमस्यानुमानेन, मेनिरे सूरयस्ततः ॥११२॥
 हृष्टः ग्राह नृपोऽप्येवं, ग[वि]त्त्व[नु]ग्रहः ममोः ।
 नन्दीश्वरोपवासस्य, पारणान्तःपुरस्य यत् ॥११३॥
 प्रतिपत्तिस्तदेतेषां, मुनीनां तु भविष्यति ।
 उत्तरपारणं तन्मे, दानं दास्यन्ति बल्लभाः ॥११४॥
 प्रतिवर्षं च तत्राह्नि, पूज्यमाना नृपादिभिः ।
 दर्शदशी जनोऽप्येवं, साधु साधूनपूजयत् ॥११५॥
 तत्र देशे प्रतिष्ठानपुरेऽपि च ततो दिनात् ।
 साधुपूजालयो नाम, मन्त्रतो नव्य उत्सवः ॥११६॥
 इत्थं चतुर्थ्यामानिन्ये, पञ्चम्याः पर्वं श्रावतम् ।
 कारणात् कालिकाचार्यैः, संवेनापि तयाकृतम् ॥११७॥

(४)

यथा शिष्यान्भी त्यक्त्वा, दुर्विनीता[न्] ययुर्निशि ।
 पार्थे स्वशिष्यशिष्यस्य, यथा ते चामिलन् मुहुः ॥११८॥

(५)

सीमन्धरजिनेन्द्रेण, निगोदाः कथिता यथा ।
 शक्रस्याग्रे तथाऽभीमिः, मूरिभिः कथिता यथा ॥११९॥
 यथाऽऽयुर्वैष्णिणः मोक्तं, वृद्धप्राक्पणरूपिणः ।
 इत्याद्यशेषमाल्पार्तं, तथा ज्ञेयं कथान्तरात् ॥१२०॥
 इह पर्युपणस्यैव, वृत्तान्तोऽभिदधे मया ।
 श्रीमत्कालकमूरीणां, माहात्म्यस्यैकसेवभिः ॥१२१॥
 ऐदंयुगीनोऽपीत्थं यः, शासनस्य प्रभावकः ।
 आचार्यस्तद्विधाणि, पुनन्तु कविकुञ्जरान् ॥१२२॥
 वादिश्रीदेवमूरीणां, गच्छव्योमैकभास्करः ।
 सैदान्तिकशिरोरत्नं, श्रीजयमममूरयः ॥१२३॥
 स्वल्पधीरपि तच्छिष्यः, सिद्धसारस्वतः स्वतः ।
 रामभद्रः कथामेतां, रचयामास साद्भूताम् ॥१२४॥
 स्वभू(र्भू)ष्टवः(वस्त्र)यं यावत्, पुनाति भगवद्भचः ।
 व्याख्यायमाना विषुधैर्जीयात् तावदियं कथा ॥१२५॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥

[ग्रन्थे अन्याक्षरैः प्रशस्तिरियम्]---

प्राग्वाटवंशे कुमारः, श्रेष्ठी श्रेष्ठक्रियापरः ।

पत्नी श्रीश्रीरतिख्याता, तस्य सौशील्यशालिनी ॥१॥

तस्याभूत् देशलः पुत्रः, पत्नी बिल्हणदेव्यसौ ।
 तत्पुत्री नायकिर्जज्ञे, तेजःपालश्च तत्सुतः ॥२॥
 मोहिनीति मिया चास्य, धनपालाभिधः सुतः ।
 स्वमातुः श्रेयसे तेन, तेजःपालेन धीमता ॥३॥
 गृहीता पर्युषणाख्यकल्पस्यासौ तु शुस्तिका ॥
 संवत् ७००२ (३) ना वर्षे आसौ सुदि २ दिने रुपै २१ लषामणी हती ॥

[१५]

श्रीविनयचन्द्रविरचिता

कालिकसूरि-कथानकम् ।

[रचनासंयत् १४ अताम्बि]

॥ नमः सर्वज्ञाय ॥

उत्पत्ति-विगम-धौव्यत्रिपदीव्याप्तविष्टपम् ।
 मह्ये श्रीमहावीरं, निरस्तदृग्जिनं जिनम् ॥१॥
 अवद्येनापि यः कुर्याज्जैनप्रवचनोन्नतिम् ।
 स शुद्ध्यति प्रतिक्रान्तः, ह्यधीः कालिकसूरिवन् ॥२॥

तथाहि—

क्षेत्रेऽत्रैवास्ति भरते, धरावासाभिधं पुरम् ।
 वैरिसिंहो नृपस्तत्र, मियाऽस्य सुरसुन्दरी ॥३॥
 तयोः सर्वगुणाऽऽधारः, कुमारः कालकाभिधः ।
 निर्जितत्रिदशीरूपा, स्वसौ वाऽस्य सरस्वती ॥४॥
 स यौवने बाहकेल्पा, व्याटतोऽथ वनस्थितम् ।
 नत्वा गुणाकरं मूरिमश्रीपीद् घर्मदेशनाम् ॥५॥
 प्रतिबुद्धोऽथ पितरावापृच्छथ व्रतमग्रहीत् ।
 क्षत्रियाणां पञ्चशत्या, सरस्वत्या च संयुतः ॥६॥
 गीतार्यो गुरुभिः सोऽथ, स्तनच्छापिपतिः कृतः ।
 तैरेव मुनिभिः सार्द्धं, विजहार वसुन्धराम् ॥७॥

विहरन् कालिकाचार्यः, समवासरदन्यदा ।
 गर्दमिच्छाभिष्टिताया उज्जयिन्याः पुरो बहिः ॥८॥
 राजपाट्यां गतोऽन्येष्टू राजाऽपश्यत् सरस्वतीम् ।
 साध्वीं साध्वीवृतां रूपवतीं बाह्यमुखं गताम् ॥९॥^१
 कामाक्षीः सोऽथ तां दृष्ट्वा, साध्वीं स्वान्तःपुरेऽक्षिपत् ।
 हौ भ्रातः ! कालिकाचार्य !, रक्ष मामिति वादिनीम् ॥१०॥
 सूरिभिः बहु मन्त्रीभिस्तथा संवेन मन्त्रिभिः ।
 मथनैर्भणितोऽप्येव, यावत् तां ह्युच्ये नहि ॥११॥
 तदा संयसमक्षं स, प्रतिज्ञां सूरिगृहीत् ।
 नोन्मूलयामि चेन्मूलाद्, राज्यादेनं नृपोऽधमम् ॥१२॥
 संपादिमत्पनीकानां, गर्ति प्राप्नोम्यहं तदा ।
 गच्छे नियोज्य गीतार्थं, सूरिरेवमचिन्तयत् ॥१३॥
 नृपः स्वभावात् मौढोऽसौ गर्दभीविषया बलम् ।
 उच्छेद्यस्तदुपायेनेत्युन्मत्त इव सोऽभ्रमत् ॥१४॥
 यदि गर्दमिच्छो राजा, ततोऽपि किमतः परम् ।
 यद्वाऽस्यान्तःपुरं रम्यं, ततोऽपि किमतः परम् ॥१५॥
 यद्वाऽस्य विषयो रम्यस्ततोऽपि किमतः परम् ।
 मुनिविष्टा पुरी यद्वा, ततोऽपि किमतः परम् ॥१६॥
 यदि बाजिनः सुवेपस्ततोऽपि किमतः परम् ।
 यद्वा भ्रमाम्यहं भैक्षं, ततोऽपि किमतः परम् ॥१७॥
 यद्वा सू(शु)न्यगृहे स्वप्नं, ततोऽपि किमतः परम् ।
 इत्यायलीकं जल्पन्तं, सूरिं दृष्ट्वा जनोऽग्रवीत् ॥१८॥
 धिग् भूषं मापितः सूरिरीदृशी येन हर्दशाम् ।
 श्रुत्वा च धिग्(रु) क्रियां राज्ञो, व्यज्ञापि सचिवैः पुनः ॥१९॥
 प्रसीद देव ! मुञ्चेतां, अतिनीं स्नेहवर्जिताम् ।
 साध्वीविध्वंसतश्चात्र, दुर्गन्धोऽगुच दुर्मतिः ॥२०॥
 नृपः हृद्धोऽथ तानूचैः, सि(शि)क्षयध्वं पितृन् निजान् ।
 तेऽथ तूष्णीं स्थितास्तच्च, श्रुत्वाऽऽचार्योऽपि निर्ययी ॥२१॥
 यान् प्रतीच्यां शककूलं, कूलं प्राप क्रमात् मधुः ।
 आवर्जयच्च मन्त्राद्यैस्तत्रैकं शाखिनं नृपम् ॥२२॥
 द्वाखानुशाखी तत्त्वामी, तद्गतोऽन्येष्टुराययी ।
 समर्प्य माभूतं चाऽऽगात्, सूरिस्तु नृपमग्रवीत् ॥२३॥

स्वाभिप्रसादे कृष्णाऽऽस्यः, किं त्वं राजाऽप्युवाच तम् ।
 न प्रसादः किन्तु कोपो, यतो यस्मै स कृष्यति ॥२४॥
 नामाहं प्रपयत्यस्मै, क्षुरीं दुर्लभशसनः ।
 मर्त्तव्यं तन्मयाऽवश्यं, कुद्दः स्वामी कुतोऽप्यसौ ॥२५॥
 रघुस्तवैवाचार्योक्ति, ग्राह राजाऽन्यशास्त्रिणाम् ।
 रघुः पञ्चनवत्या यत्, पण्यवत्यङ्किता क्षुरी ॥२६॥
 तानप्याहय मूर्धुक्ते, तानाहास्त नृपान् नृपः ।
 तेऽयाऽऽचार्याऽऽज्ञया चेष्टः, सुराष्ट्राष्ट्रामापयुः ॥२७॥
 तत्रातिक्रान्तवर्षास्ते, प्रोक्ताः कालकमूरिभिः ।
 किमपास्तोद्यमा यूयं, तेऽप्युचुः कृत्यमादिश ॥२८॥
 सूरिः प्रोवाच शृङ्गीषं, मालवोज्जयिनीं यतः ।
 निर्वाहस्तत्र वो भावी, तेऽवोचन्नास्ति शम्बलम् ॥२९॥
 चूर्णेन हेमप्रोवाहं, कृत्वा मूरिभिरपि तप ।
 यपेच्छं ध्वर्णमादाय, चेष्टुस्ते मालवान् प्रति ॥३०॥
 लाटादिदेशानादाय, जग्धुर्मालवसीमनि ।
 तत्र ज्ञात्वा गर्दमिष्टोऽभ्यमित्रीणोऽभवद् बलैः ॥३१॥
 घोरे मृहते सङ्ग्रामे, द्वयोरप्यथ सैन्ययोः ।
 अभाजि शालिमैन्योयैर्गर्दमिष्टवमूः क्षणात् ॥३२॥
 गत्वोपरोधसज्जोऽस्यान्मालवेन्द्रः पुरीं निगाम् ।
 वेष्टयित्वा शालिनोऽपि, तस्युर्गुर्वोऽज्ञयाऽथ ताम् ॥३३॥
 युद्धेऽनिदां जायमाने, शून्ये माकार एरुदा ।
 नृपैः पृष्टा शून्यहेतुमादिशन्निति सूरयः ॥३४॥
 अथाष्टम्यां तिषावेष, विधां जपति गर्दभीम् ।
 तां पश्यन्निस्तदादेशात्, तैर्दृष्ट्वाऽऽख्यायि सूरये ॥३५॥
 सूरिः प्राहाऽऽस्य जापान्ते, गर्दभीं श्रुं करिष्यति ।
 तच्छ्रुत्वाऽरिद्विपादादि, बान्तरकं पतेद् भुवि ॥३६॥
 त्रिक्रोधीमयाध्वं तत्, सर्गमादाय बाहिनीम् ।
 योधानां च शतं साष्टं, दत्त मे शब्दवेधिनाम् ॥३७॥
 तपैव सर्वं तैश्चक्रे, योधानूचुथ सूरयः ।
 यदैषा स्फारयत्यास्थं, श्रुं कर्तुं भवन्निस्तदा ॥३८॥
 अकृत्वाऽऽरावमेवाश्रु, शूरणीयं शराद् करेः ।
 ततो व्यातं तथा वचनं, शरैः पूर्णं तदैव तैः ॥३९॥ शुम्भम् ॥

सा नृपमूर्ध्नि दत्त्वाऽहिं, कृत्वा विष्णुवमुद्ययौ ।
 भवत्वा शुवाङ्गया वधं, शाखिनोऽप्यविशन् पुरीम् ॥४०॥
 पुरो बद्धं गर्दभिर्छं, तैस्ततः सूरयोऽनुवन् ।
 त्रतिनीग्रतविध्वंसः, पाप ! रे ! यत् त्वया कृतः ॥४१॥
 यच्चापमानितः संघो, वयं यच्च विरस्कृताः ।
 तत्पा[प]द्रोः पुष्पमेतद्, भावी तु नरकः फलम् ॥४२॥
 प्रापयितुं गृहाण त्वमयाप्पादाय तद् व्रतम् ।
 इत्युक्तोऽपि विमनस्को, देशाच्चिन्तितः स तैः ॥४३॥
 प्रागाश्रितोऽथ यः शाली, सज्जाद् चक्रे स सूरिभिः ।
 दाक्कूलाद् यदायातास्तेऽभूदिति शकान्वयः ॥४४॥
 इति मतिर्ज्ञां निर्वाणं, यामिं चारोप्य संयमे ।
 आलोचितप्रतिक्रान्तः, स्वं गच्छं सूरिराश्रयत् ॥४५॥

(२)

इतश्च भृगुरुच्छे स्तः, कालकार्पस्वसुः सुतौ ।
 बलमित्र-भानुमित्रौ, राह-युवराट्श्रिया श्रितौ ॥४६॥
 तावाहानाय सूरिणां, प्रेषतुर्मेन्निर्णं निजम् ।
 सूरिर्भृगुपुरं निन्ये, तेनाथापृच्छथ शाखिनम् ॥४७॥
 बलमित्रेण विच्छर्दवेषितास्तत्र सूरयः ।
 संबुद्धं नृपयामेयं, बलभानुमदीक्षयत् ॥४८॥
 राज्ञा भक्त्याऽत्रैव वर्षास्यापितैस्तैः पुरोहितः ।
 जिग्ये नृपपुरः साधून्, निन्दनैकोपपचिभिः ॥४९॥
 द्वेषाद् भूर्षं रहोऽपेति, स विप्रो व्यप्रतारयत् ।
 पथाऽप्येते येन पूज्या यान्ति सोऽपि तथैव च ॥५०॥
 तत्पदातिक्रमादेपां, भहत्याशातनां भवेत् ।
 राजाऽप्यूचे सत्यमेतद्, विसृज्यन्ते कथं पुनः ॥५१॥
 द्विजोऽवदद् देव ! पुण्याभाषाकम्पाद्यनेपणाम् ।
 प्रवर्त्तय ततो नैते, स्यास्यन्ति स्वयमेव हि ॥५२॥
 नृपानुमत्त्वा तेनोक्ताः, पौराश्रकुस्तथैव ताम् ।
 सूरयोऽप्यथ तद् ज्ञात्वा, प्रतिष्ठानपुरं ययौ ॥५३॥

(३)

प्रतिष्ठानपुरे शालिवाहनः श्रावको नृपः ।
 ज्ञापितस्तैः पर्युषणा, यत् कार्याऽस्माभिरागतैः ॥५४॥

ज्ञात्वाऽऽगतानयो सूरीन्, ससंघः पार्थिवोऽभ्यागत ।
 वेशिता विस्तराद् राज्ञा, ते चैत्थानि ववन्दिरे ॥५५॥
 शातवाहनराजाऽऽद्यैः, सेव्यमानेषु तेप्यथ ।
 क्रमात् पर्युषणा प्राप्ता, राज्ञोक्ताः सूरयस्ततः ॥५६॥
 नभस्पशुद्धपञ्चम्या, शक्रयाना भवत्यतः ।
 शक्रोऽनुगम्यो लोकानुवृत्त्या भावी भयाऽपि तत् ॥५७॥
 विस्तराच्चैत्यपूजादि, कर्तुं नात्र प्रपार्यते ।
 पर्युषणास्तु तत् पृथगामित्युक्ते सूरयोऽब्रुवन् ॥५८॥
 सूर्योऽप्युदेत्यपरस्यां, मेरुचूला चळत्यपि ।
 न तु पर्युषणा राजन् ! छद्मते पञ्चमीनिवाय ॥५९॥
 चतुर्थ्यामस्तु राज्ञोचे, श्रीसंघानुज्ञया ततः ।
 पर्युषणां चतुर्थ्यां ते, चक्रुः कालम्सूरयाः ॥६०॥
 पूर्णिमास्याश्चतुर्दश्यां, चतुर्थासान्वयाययुः ।
 पात्निकाणि चतुर्दश्यां, पुराऽप्यासन् यदचिरे ॥६१॥
 तं पवित्रयजुष्मोष, महानिसीहे दसामुपकलन्वे ।
 मणियं चजहसीप, समराश्चे फुडं चैव ॥६२॥
 राजानुग्रहोऽयं मे, नन्दीश्वरतपःकृताम् ।
 राज्ञीनां पारणे भावि, यत् साधूचरपारणम् ॥६३॥
 तत्राह्नि चानुवर्षं यत्, पूज्यन्ते साधवो जनैः ।
 तत्र देशे महत्तस्तत्, साधुपूजालयोत्तरः ॥६४॥

(४)

अथ कर्मवशाज्जातान्, शिष्यानुल्लङ्घयेष्टितान् ।
 ज्ञात्वा तेषु च सुप्तेषु, शज्जे(ष्ये)थं सूरयोऽब्रुवन् ॥६५॥
 पीत्रसागरचन्द्राऽऽख्यसूरिपार्थे ब्रजाम्यहम् ।
 निर्वन्धाः शिष्यपृच्छायां, त्वं तान् निर्मत्स्य साधयेः ॥६६॥
 इत्युक्त्वा ते ययुस्तत्र, वृद्धः कोऽपीत्यवज्ञया ।
 अनभ्युत्याय व्याख्यान्ते, प्रशिक्ष्येणेति जल्पिताः ॥६७॥
 कीदृग् ममाऽऽर्थ ! व्याख्यान्तं, भव्यं चेत्पाह सूरिराह् !
 किञ्चित् पृच्छेति तेनोक्ते, प्रपञ्चाऽनित्यतां विभुः ॥६८॥
 सागरः माह नो धर्मं, विना किञ्चिदिह स्थिरम् ।
 धीमतां तत् स एवाऽहं इत्युक्ते शुरवोऽब्रुवन् ॥६९॥
 नास्ति धर्मोऽध्यस्तः[?] मानातीतत्वाच्छशनाद्भवत् ।
 तदभावे नानुमानात्, तदलम्भव चिरीर्षया ॥७०॥

सागरः माह प्रत्यक्षौ, धर्माधर्मौ स्त एव यद् ।
 सन्त्येकेऽत्रैव सम्राजस्तद्भृत्याश्चापरे नराः ॥७१॥
 इतश्च पश्चाद् दुःशिल्प्यैः, पृष्टः श्रय्यातरोऽवदत् ।
 गुर्व्वांशं भो ! स्वयं छुप्त्वा, दुष्टाः ! पृच्छत मां तु किम् ? ॥७२॥
 त्यक्तास्तद्गुरुभिर्भूयं, यात दृष्टिपथान्मम ।
 तऽपि भीता क्षमयित्वा, श्रय्येशं जगद्गुः पुनः ॥७३॥
 दयां कृत्वैकवारं नः, शशि याताः क सुरयः ।
 श्राद्धोऽपि तत्र तान् प्रैषीद्, हात्वा सम्यगुपस्थितान् ॥७४॥
 आगच्छतश्च तान् श्रुत्वा, कियुपैति पितामहः ।
 इति दृष्टः प्रशिष्योक्तः, सुरिः स्माहापि मे श्रुतम् ॥७५॥
 दृष्ट्वा तानायतः साधून्श्रुतस्यौ च सागरः ।
 तैरूचे साधुसंघोऽयं, श्रुतस्तु पुरागताः ॥७६॥
 कालिकार्षे बहिर्भूम्पागतमभ्युत्पितान् शुनीन् ।
 ऊचे प्रशिष्यः किमिदं, तेऽप्युत्तुरुरचो क्षमी ॥७७॥
 क्षमयित्वाऽनुतप्यन्तं, सागरं स्माह धरिराह ।
 माऽन्वताप्सीर्न ते भावदोषः किन्तु प्रमत्तता ॥७८॥
 बालकामस्यदृष्टान्तादुत्तार्यास्य श्रुतस्मयम् ।
 विनीतशिष्यसंवीता विजुहः सुरयोऽन्यतः ॥७९॥

(५)

अथान्यदा विदेहेषु, श्रीसीमन्धरसमिधौ ।
 निगोदजीवव्याख्यानं, श्रुत्वा शक्रोऽभ्यधादिति ॥८०॥
 एवं स्वामिन् ! निगोदानां, व्याख्यां किं कोऽपि भारते ।
 येऽसीदानां जिनोऽयाऽऽख्यत्, कालकायौ विदन्ति ताम् ॥८१॥
 आगत्य कौतुकाच्छक्रः, कृत्वा दृढद्विजाकृतिम् ।
 नत्वाऽप्राप्तीन्निगोदाऽऽख्यां, प्रभुश्चाऽह यथातेयम् ॥८२॥
 संख्यातीताः सन्ति गोला गोलेऽसंख्या निगोदकाः ।
 एकैकस्मिन् निगोदेऽथ, सिद्धेभ्योऽनन्तजन्तवः ॥८३॥
 इत्यादि सूरिणाऽऽख्याते, पुनः प्रपच्छ वासवः ।
 मार्थयेऽहं तदाख्याहि, कियदायुर्मम प्रभो ! ॥८४॥
 सूरिज्ञानोपयुक्तोऽभूद्, यावद् द्वे सामरोपमे ।
 इन्द्रस्त्वमिति सूर्युक्ते, शक्रः स्वं रूपमाथयत् ॥८५॥

नत्वा स्तुत्वा च सूरीन्द्रमिन्द्रः स्वं स्थानमभ्यगात् ।
 सूरिः स्वायुःपरिमाणं, ज्ञात्वा संछेत्तनां व्यधात् ॥८६॥
 इति श्रीकाशिकाचार्याः, कृत्वा प्रवचनोन्नतिम् ।
 यथाऽऽयुः पाळयित्वा तेऽनशनेन दिवं ययुः ॥८७॥
 श्रीरत्नसिंहसूरीणामन्तेवासी कयामिमाम् ।
 चक्रे विनयचन्द्राऽऽख्यः, संसिप्तरुचिहेतवे ॥८८॥
 यो गर्भमिहं जगदेकमहं, समूलमुन्मूलयति स्म राज्यात् ।
 आनीतवान् पर्युत्त(प)णाऽऽख्यपर्व, दिने चतुर्थ्यां स गुरुः शिष्ये वः ॥८९॥+

इति श्रीकालिकानूरिकयानकम् ॥

D आदर्शे प्राग्तोऽख्यः—सं. १६१२ वर्षे ॥ श्रीरत्न ॥

P आदर्शे प्राग्तोऽख्यः—

सं० १३४४[१] वर्षे वैशाखशुद्धी अश्वतृतीयायां सोमे पर्युत्तगुरुपुस्तिका लिखिता ।

तस्मिन्नेवादशेऽध्याक्षरैर्लिखितमिदम्—

श्रीवर्द्धमानो जु.... सितमूलः पार्श्वदिसद्दृत्तपृष्ठम्.... ।
शाखोद्गतगच्छगुच्छः श्रेयःफलं यच्छतु कल्पवृक्षः ॥
 शिवमस्तु श्रीः ॥

[१६]

पल्लिवालगच्छीयश्रीमद्देश्वरसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

[लेखनसं० १३६५]

ॐ नमः सर्वज्ञाय ॥

पञ्चम्यां विदितं पर्व, चतुर्थ्यां येन निर्मितम् ।
 श्रीमैतः कालिकाचार्यगुरोस्तस्य कथ्यते ॥१॥

+ P आदर्शे नास्तेतदन्तिर्म पयद्वयम् ।

१ * अमीवि ° P, ° अमीसंस्थित H । ° श्रीमत्सर्वप्रसादेन, तत्कथा नुच्यते मया P, सावत्सरीये तस्योक्तैः कथा संप्रति कथ्यते C ।

धरावासपुरेशस्य, धैरिर्निहस्यं नन्दनः ।
 अभूता सुरमुन्दर्या, कालकथ सरस्वती ॥२॥
 कालकोऽन्येद्युर्ध्वाने, गतो मित्रैः पुस्कृतः ।
 गुणाकरैरुरोर्बुद्धः, मामाजीदनुजायुतः ॥३॥
 शतसंग्या नरा नार्थस्तावन्तु मामजन्मय ।
 कालक स्वपदे न्यासीद, शुभभिर्गुरुभिर्गुणैः ॥४॥
 प्रवर्त्तिनीं च तज्जामिरवन्त्यामन्यदाऽगमत् ।
 श्रीमन्तः कालकाचार्याः, साधु साध्वीसमन्विताः ॥५॥
 गर्दभिल्लोऽन्यदा वीक्ष्य(क्ष्ण)वन्त्या चैत्ये सरस्वतीम् ।
 बलादन्तःपुरे न्यस्यात्, को विवेको हि कामिनाम् ॥६॥
 तस्मिन् बोधवचः सुरैः, सद्यस्य च नृयाऽभवत् ।
 अमात्याना गिरा मिथ्या, सीणायुपमहौपवी ॥७॥
 अयोन्मत्तकवेपेण, भ्रममिति ललाप सः ।
 गर्दभिल्लो यदि नृपस्ततः स्यात् किमतः परम् ? ॥८॥
 मिश्रेऽह यदि शून्ये वा, वसामि किमतः परम् ? ।
 मत्वेति बोधितोऽमात्यैर्नोबुध्यत नृपाधमः ॥९॥
 श्रुत्वेति कुपितः सुरैः, सम्मारागमभाषितम् ।
 सधादिकार्षे यच्चक्रिसैन्यमप्यन्तयेन्मुनिः ॥१०॥
 ध्यात्वेति शकङ्कुलेऽगात्, सामन्तास्तन शाल्वयः ।
 नृपः शाल्वामुंशालिस्तु, कीर्त्यते देशभाषया ॥११॥
 शाल्वमेकं च मन्त्राणैस्तस्पुरावर्ज्य मूरयः ।
 क्षुरिकाप्राभृतस्तत्रान्यदे दूतः समागमत् ॥१२॥
 शालिः श्यामाननः पृष्टः, मूरिभिः प्रोह नः प्रभुः ।
 क्रुद्धः प्रेषयते शर्खीं, तथा लेख निर्जं क्षिरः ॥१३॥
 कृपाणिकायामेतस्या, पण्णवत्यङ्गवीक्षणात् ।
 मेन्ये पण्णवतेः सामन्ताना क्रुद्धो घराधिपः ॥१४॥
 सर्वेऽपि गुप्तमाहाय्य, मूरिभिस्तेऽथ मेलिताः ।
 तैरीभिः सिन्धुमुत्तीर्य, सौराष्ट्राया समाययुः ॥१५॥
 वैपीकाले तदायाते, गतिप्रत्युहकारिणि ।
 विधाय पण्णवत्यग्रे, सुराष्ट्रा तेऽवतस्थिरे ॥१६॥

३ ° स्य भूयत् C । ४ ° ने वाहकलिगतो गुणी (° तो शुभ H) P । ५ ° करामिधाद् बुद्ध PH ।
 ६ ° दे न्यस्त P । ७ ° नी त्वेत ° PH । ८ ° दाऽव तीपतिर्वीख(क्ष्ण)स ° PH । ९ हि मानिनाम् PH ।
 १० ° शाल्वीयुक्ती ° P । ११ ° दा सुरि(रे) स ° C । १२ ° ह तत्तु] प्र ° C । १३ ° स्यां कृषायामद् ° C ।
 १४ सामन्तानां वण्णवते] क्रुद्धोऽवेया नराधिप C । १५ ने म्मे मि ° H । १६ वर्णवते न ° H ।

गुवादिष्टैश्च शरदि, तैरुचे नास्ति सम्बलम् ।
 गुरुश्रुणेन सौवर्णमिष्टिकापाकमादधे ॥१७॥
 संबलाद् बलवन्तैस्ते, मालवं लातुमिच्छवः ।
 ते जग्मुः मालवे देशे, छरिमिः प्रेरिताश्चिरात् ॥१८॥
 गर्दभिल्लः ससैन्योऽपि, समेतस्तैर्महाबलैः ।
 शार्कैर्भग्नमविष्टान्तःपुर्या रूढा च तैः पुरी ॥१९॥
 अंथाष्टमीदिने दुर्गे, शून्ये पृष्टः शार्कैर्गुरुः ।
 आचरुयौ गर्दभीं चियां, प्रचण्डां साधयिष्यति ॥२०॥
 तद्वचःश्रवणात् सर्वे, सैन्यं स्यान्मूर्च्छितं क्षणात् ।
 गम्भीरैः परतः सर्वै, त्रिविरं तन्निवेद्यताम् ॥२१॥
 अष्टोत्तरशतं शब्दवेधिनः सन्तु मेऽन्तिके ।
 तथाकृतेऽथ तैः सूरिनोदितैः शब्दवेधिमिः ॥२२॥
 तस्याः मसारितं वक्त्रं, तूणीचक्रे क्षणादपि ।
 हतममावा नष्टाऽथ, बिद्याऽवधात्मनस्ततः ॥२३॥
 गुंवाक्षया ततः पुर्या, मविष्यानापितः शकैः ।
 बद्ध्वा गर्दभवद् गर्दभिल्लो गुरुपदान्तिके ॥२४॥
 स तैरुचे तवान्यायतरोः पुष्पमिदं तनु ।
 फलं त्वन्यमवे भौवि, घोरा नरकवेदना ॥२५॥
 तद् धर्मं प्रतिपद्यस्वाधुनाऽपि मिनभापितम् ।
 इत्युक्तेऽवाह्युल्लो द्वेषा, चक्रे निर्विषयः स तैः ॥२६॥
 मित्रं शास्त्रि नरेन्द्रत्वे, सामन्तत्वेऽपरानपि ।
 सूरयः स्थापयामासुर्निजं जामि च संयमे ॥२७॥

(२)

अथो मृगपुरे राजा, युवराजश्च विमुक्तः ।
 बलमित्र-भानुमित्राभिधौ जामिमृतौ गुरोः ॥२८॥
 प्रधानं प्रेष्य ती सुरिमानैव्य शप्य(स्य)मानसौ ।
 प्रवेद्य चक्रतुष्टैत्योत्सवं जितशतकतू ॥२९॥
 सुतो नृपस्वमुर्भानुधियो धर्मं गुरोर्भुक्तात् ।
 बलभानुः समाकर्ष्य, दसो दीशासुपाददे ॥३०॥

१७ ° वन्तोऽपि मा ° PH । १८ ° वि समाग्रेण म ° C । १९ अथान्वादा दिनेऽष्टम्या दुर्गे शून्ये शार्कैर्गुरुः ।
 पृष्ठोऽष्टो ग ° C । २० ° त घनुरी ° PH । २१ ° व्युत्तर प ° C । २२ ° ब तन्निविर नि ° P । २३ रिर्वेष्टतः
 (रेर्गदितैः H) शब्दवेधिनः(भिः) C । २४ सूर्या ° PH । २५ गुवां(वे)न्तिके C । २६ ° वि मानान ° C । २७ ° ध्य
 प्राप्यमानतः PH । २८ ° ब कालम्भमूरिभि (गः) C । २९ ° पस्य आ ° C ।

भक्तं वीक्ष्य) नृपः क्रुद्धः, पुरोषाऽवि(वी)र्वदद् रयात् ।
 निरुचरीकृतो धूर्ध्र, कैतवादित्यभापत ॥३१॥
 बन्धपादपदाक्रान्तिर्महादोषप्रपोषिणी ।
 नृपोऽय तद्विरा मुदोऽनेपथं नगरे व्यधात् ॥३२॥
 एवं निरीक्ष्यै वर्षायापपि स्रुरिः श्रुगोः] श्रुत्वा ।
 महाराष्ट्रकिरीटाभं, प्रतिष्ठानैर्धुरं गतः ॥३३॥

(३)

सालवाहनभूषेन, महदर्थो म भवेक्षितः ।
 विह्वलध ससर्पेन पट्टर्षा पर्युषणा(णां) क्रुत् ॥३४॥
 एतो क्रोफानुवृत्त्याऽप्रेन्द्रोत्सवं पञ्चमीदिने ।
 सूरयः "मोचिरे पर्युषणा नात्येति पञ्चमी[मृ] ॥३५॥
 जिना भेषेसास्तज्जिप्याः, पञ्चाशत्के दिने यथा ।
 श्रुत् पर्युषितास्तद्वद्, श्रुत्वा मे तथा वयम् ॥३६॥
 पट्टर्ष्यामस्तिमि मोक्षे, नृपेण श्रुत्वा जगुः ।
 अस्तु मोक्षं हि सिद्धान्ते, परिवास्तव्यमारतः ॥३७॥

(४)

स्वचन्दानिन्यदा सिप्यान्, प्रोज्ज्व शय्यातराग्रतः ।
 आख्याय सागरचन्द्रं, प्रशिष्यं सूरयो ययुः ॥३८॥
 तेन नाभ्युत्थिता व्याख्यासणे तेऽज्ञातवृत्तयः ।
 तस्युस्तत्पुष्टः व्याख्याचारुतामपनोद्यताः ॥३९॥
 अय शय्यातराज्ञात्वा, मुनयोऽपि समाययुः ।
 धूर्तिं ते(वं) क्षमयन्तस्ते, प्रतिष्ठावसतीं ततः ॥४०॥
 शाखा सागरचन्द्रोऽपि, हीमरानतवन्धरा ।
 नैर्धम्मसा शुरोः पादौ, मीत्या मक्षालयज्जिव ॥४१॥
 बत्याप्य बाहुकामस्यार्द्धस्य दृष्टान्तदर्शनात् ।
 तैव संबोध्य यते ! ज्ञाने, त्वं गर्व मा कृथा हया ॥४२॥
 यथा रिक्तो भवेत् मस्याः, स्थानान्तरविरेचनात् ।
 स्थाने स्थाने विगमनाद्, यथा स्थान्मृदल्लिपका ॥४३॥
 तथा गणेशाः पूर्वेष्वो, वत्स ! हीनोऽस्म्यहं क्रमात् ।
 मैत्रोऽपि हीनो य(त्)क्षिप्य[ः], तस्मै(स्या)हीनो भवानपि ॥४४॥

१० * ५ गुपा PH । ११ भवै कै * H । १२ * ६५ चान्येषुतमोऽपि घनाग्रे P, * ६५ च घनाग्रेऽपि
 घनाग्रे H । ११ * घरेऽगमत् C । १३ प्रोक्तः २५ * P । १५ * अमेयास्तथिप्या ५ * P । १६ पञ्चाशत्के दिने
 C । १७ * अस्तु क्षमयितो(ताः) वादं न मुनः कारणेन च P । १८ तस्मै माप्यज्जिवः पादौ प्रत्यतः शरप्रभोः प्रक्षाली)ल्लयजिव
 PH । १९ तं संबोध्यमवदष्टा * PH । २० स्थानस्थाननिवेष्टावत् H । २१ अतस्ते श्रुत्वास्तस्मात् त्वं च हीनतस्तथा P,
 अत्यन्तस्ते प्रसक्तस्मात् त्वं हीनतस्तथा H ।

प्रज्ञापरीपहः सोऽयं, वत्स ! सद्यस्तत्स्त्वयाः ।
इत्युक्तः स गुरोर्वाचं, तथेति प्रति(त्य)पद्यत ॥४५॥

(५)

शक्रोऽन्यदा निगोदानां, व्याख्यां सीमन्धरप्रभोः ।
श्रुत्वा पप्रच्छ भ(मा)रते, व्याख्यात्येवंविधं हि कः ? ॥४६॥
विज्ञाय कालिकाचार्यं, विप्रवेपः समागमत् ।
तद्व्याख्यानं श्रुतेर्हृष्टो, निगोदानां विचारणात् ॥४७॥
गोलौड असंखिज्ञा, असंखनिगोयगोष्ठो भणिओ ।
इत्थिक्कं पि निगोप, अणंतजीवा मुण्येयव्वा ॥४८॥
विप्रेणोपि पृष्टो(ष्ठे), शक्रोऽसीति गुरुर्नगौ ।
इष्टः सोऽयं निजं रूपं, प्रकाश्यैवं तमस्तवीत् ॥४९॥
जय प्रवचनाधार !, जय संसारतारक ! ।
जय सीमन्धरस्वामिस्तुते, श्रीमन् ! नमोऽस्तु ते ॥५०॥
स्तुत्वेतीन्द्रोऽन्यतो द्वारं, विषाय तदुपाश्रये ।
गतो दिवं मूरिरपि, प्रपाख्यायुर्ययी दिवम् ॥५१॥
साँवँत्सरीयं मत्पर्व, चतुर्थ्या येन निर्मितम् ।
युगप्रधानः स्रीन्द्रो, जीया[न्] नित्यं ॥ कालकः ॥५२॥

इति श्रीषष्ठिबालगच्छे मद्देवसूत्रिभि-
र्विरचिता कालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥

८संज्ञकप्रतिप्रान्ते प्रशस्तिरियम्—

श्रीमालवंशोऽस्ति विशालकीर्तिः,
श्रीशान्तिसूरिः(रि)प्रतिबोधितडीढकारुषः[ः] ।
श्रीविक्रमाद् वेद-नभर्षिवत्सरे
श्रीआदिचैत्यकारापितनवहरे च(ः) ॥१॥
तस्य शाखासमुद्भूतदेवसिंहो गुणाधिकः ।
तत्सुतः कर्मसिंहस्याभूत(त्) पुत्रो मलसिंहकः[ः] ॥२॥

४२ * नस्तु(त्र)ते इष्ट पप्रच्छाशुनिजं श्रुत्वा PH । ४३ नास्तीत्य गणा PH पुस्तकयोः । ४४ सूरिः क्षुदेन विज्ञाय, शक्रोऽसीति जगदा तम् इ * PH । ४५ * त ! स्वामिन् । P । ४६ कस्योत्सवस्तु पप्रच्छा(व्या), चतुर्थ्या येन कारितम् । सप्तेनातुमि(म)त. श्रीमान् जीवान् सूरिः स कालकः ॥५२॥ य धीपुङ्गवा महागुणगणा चक्रे चतुर्थिदिने, पप्रच्छा इह सालिवाहन-महीपालस्य विद्वंसितः । नानाकल्पयुजे विनप्रवचनश्रीतर्पिणा करिणा, तस्मै कालकसूरये युगवराभ्ये नमो मणितः ॥५२॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथानकम् समाप्तम् P ।

षट्सप्तनपतिनाम्नया, प्रवक्ष्येवन्मोक्षि हि । न गर्वः सर्वपाकार्यः सूरिसाम्प्रवन्द्यत ॥५२॥ चतुर्थीपुङ्गवपर्वपस्यापकस्य श्रीकालिकाचार्यस्य संस्तुतवन्पमयी कथानिका लिखिता H ॥

महीरोलनगोत्रे च, ऋण्डनो धान्वकामिधः ।
तत्सुताः त्रयः संजाता ऊदल-देदाकनामवः ॥३॥
गोत्रमण्डनहालाकमनी यस्य चतुष्टयी ।
सी(शी)लालङ्कारपारी च, आभू मनी च मङ्गला (ः) ॥४॥
पद्दर्शन[सु]भक्ता च, श्रीरिवा(व) हरिमण्डनी ।
अर्द्धाङ्गलक्ष्मीः साह, मलसिंहस्य पुण्यधृग् ॥५॥
पञ्च पुत्राः पवित्राश्च, पञ्चपुत्री(व्यः) सतीवताः ।
कल्पवृक्षसमानेऽपि, संघशासनसेवकान्(काः) ॥६॥
धारा-राय-लाखाको, जइतसिंह-भीमकौ ।
ऊदी पूनी च चाँद च, रुक्मिणी सोनणी तथा ॥७॥
धाराकपली च सुव्रता, जयश्री[च] तदङ्गना[जाः] ।
वेदमिवा(दा इव) चतुष्टय(यी), सयम्पणो पाँप(खाँख)ण-मदनकौ च ॥
रत्नस्य रत्नाकरतुल्यरूपः ।
धनसिंहवीरः स्वजनमियध ॥८॥
रामापुत्रस्तु खेताकः, पत्नी लाखाकनन्दनः ।
जइतसिंहसुतो हावः, भीमापुत्री स(सु)लक्षणी ॥९॥
स्वश्रेयसे कारितकल्पपुस्तिका,
स(सा)द्वकपुण्योदयरत्नभूमिः ।
श्रीपल्लिगच्छे स्वशुणो(गौ)कधाम्ना,
[सु]वाचिता श्री(साऽपि) महेश्वरसुरिभिः(रेण) ॥१०॥

ष्टपविक्रमकालातीत सं० १३६५ वर्षे भाद्रपदशुक्ल नवम्यां तिथौ श्रीमदपाटमण्डले बज्जगामे पुस्तिका लिखिता ॥

उदकानलवीरेभ्यः, मूल(९)केभ्यस्तथैव च ।

रक्षणीयात् प्रयत्नेन, यस्मिन् न विद्येते (ः) ॥११॥

मन्त्रं महाश्री । शुभं भवतु ॥

अस्यामेव प्रतिप्रान्ते पुष्पिकेयम्—

संवत् १३७८ वर्षे भाद्रपदशुद्धि ४ श्रावक भोव्हासुतेन मार्याऊदयसिरिसमन्वितेन पुत्रसोमा-लापा-चेता-
सहितेन श्रावकऊदकेन श्रीकल्पपुस्तिकां गृहीत्वा श्रीमयदेवसूरीणां समर्पिता वाचिता च ॥

मंसंज्ञकप्रतिप्रान्ते लिखितमिदमधिकम्—

जं रयणि कालगयो, अरिहा वित्थंकरा महावीरो ।

तं रयणि अबंतिवर्द्ध, अहिसितो पालओ राया ॥१॥

पालपरज्जं सट्ठी(६०), पणपन्नसयं(१५५) नवण्हनंदाणं ।
 मोरीणं अट्टसयं(१०८), तीसं(३०) वरिसाण पूसमित्तस्स ॥२॥
 बलमित्त-भाणुमिचा, सट्ठी(६०) नरवाहणस्स चालिसा(४०) ।
 ततो गर्दभिल्लः ॥

पालकराज्यम् ६४(६०) । नवनन्दराज्यम् १५५ । मौर्यराज्यम् १०८ । पुष्यमित्रराज्यम् ३० । श्री-
 कालिकसूरिश्चातु(भागिनिय)बलमित्त-भानुमित्रौ राज-युवराजौ । तद्भगिनी भानुश्रीस्तत्पुण्ड्रलमानुमित्र[राज्यम्]६० ।

श्रीवीरात् ४५३ गर्दभिल्लोच्छेदकः कालिकाचार्यः । उक्तं च प्रथमानुयोगसारोद्धारे युगप्रधानदण्डिकायां
 प्रथमोदये—

तद्द गर्दभिल्लरज्जस्स, छेयगो कालका[य]रिओ होही ॥

निम्बाणनिसाए गोयमपालियनिबो अवन्तीए ।

होही पादलियपह, सो हरियउ उदाय(धि)निवमरणे ॥ -

वीरात् ९९३ चतुर्थीं पर्युपणाकारकोऽन्यः कालिकाचार्यः ॥ प्रथमानुयोगसारोद्धारे युगप्रधानदण्डिकायां
 द्वितीयोदये—

नवसए तेणउए(९९३) खल्ल, समइकंतेहिं वीरवद्धमाणाओ ।

पज्जोसवणाचउत्थी, कालिकसूरीहिंतो ठविया ॥

पूरिया छल-त्तिगदीणा रयणासयं समस्स तिथं ।

जो सालवाहणमिवं, सट्ठी कासीइ य पइहाणे ॥

श्रीवीरात् ३३५ निगोदव्याख्याता प्रथमकालिकाचार्यः ।

अस्या एव प्रतिमान्ते पुष्पिकेयम्—

संवत् १६६६ वर्षे मार्गशीर्षमासे शुक्रपक्षे एकादश्यां तिथौ अमृतवासरे श्रीस्तम्भतीर्थे पिष्कलाच्छे पण्डितश्री-
 कान्होजील(लि)पीडितं स्ववाचनाय वा परोपकाराय ॥ थरादामहामा चंद्रतणी परि निर्मला निःकलङ्का
 स्वभाजीविकाङ्क्षाया ॥

[१७]

श्रीप्रभाचन्द्राचार्यविरचितं

प्रभावकचरितान्तर्गतं

कालकचरितम् ॥

[रचनासंवत् १३३४]

श्रीसीमन्धरतीर्थेश्वरविदितोऽनणुतो गुणात् ।
 कुतश्चिदपि सोऽप्याद् वः, कालकसूरिकुञ्जरः ॥१॥
 प्राच्यैर्धुधुतैर्द्वैतं, यस्य पर्युपणाश्रयम् ।
 आहतं फीत्यते किं न, शकटी शकटानुगा ॥२॥
 श्रीधरावासमित्यस्ति, नगरं न गतो जयी ।
 द्विजिह्वास्यसद्युद्गीर्णो, यत्र साधुत्रयोऽमृतैः ॥३॥
 आशाकम्बावलम्बाढ्या, महाबलभरोच्छ्रिता ।
 कीर्त्तिपताकिका यस्याक्रान्तव्योमा गुणाश्रया ॥४॥ शुग्मम्
 श्रीचैरिस्तिह इत्यस्ति, राजा विक्रमरानितः ।
 यत्प्रतापो रिपुह्वीर्णा, पञ्चवल्लीरशोपयत् ॥५॥
 तस्य श्रीशेषकान्तेव, कान्ताऽस्ति सुरसुन्दरी ।
 उत्पत्तिभूमिर्भद्रस्य, महाभोगविराजिनः ॥६॥
 जयन्त इव शक्रस्य, शशाङ्क इव वारिधेः ।
 कालको कालफोदम्बलखण्डितारिमुतोऽभवत् ॥७॥
 सुता सरस्वती नाम्ना, ब्रह्मभविष्यपावना ।
 यदागमात् सप्रदोऽपि, शूरेः सर्वाश्रयोऽभवत् ॥८॥
 कालकोऽन्वकलाकैलिरुलनापान्यदा नहिः ।
 पुरस्य भुवमायासीदनायासी हयश्रमे ॥९॥
 तत्र धौरितकात् प्लुत्या, बलिदेनापि बाहयन् ।
 उत्तेजिताल्लसद्गत्या, हयात्रुचेरितादपि ॥१०॥
 थान्तास्तिमितगन्धर्वो, गन्धर्व इव रूपतः ।
 अशृणोन्मृणोदारं, स्वरमारामगन्धतः ॥११॥
 अथाह मन्त्रिणं राजपुत्रः कीदृक् स्वरो ह्यसौ ।
 मेघगर्जितगम्भीरः, कस्य वा ह्यायतां ततः ॥१२॥

व्यजिज्ञपत् स विज्ञाय, नाय ! सरिर्गुणाकरः ।
 मशान्तपावनीं मूर्तिं, विभ्रद् धर्मं दिशत्यसौ ॥१३॥
 विश्राम्यद्विर्नृपारामे, श्रूयतेऽस्य वचोऽमृतम् ।
 अस्त्वेषमिति सर्वानुज्ञातं तत्राभ्यगादसौ ॥१४॥
 गुरुं नत्वापविष्टे च, विशेषादुपचक्रमे ।
 धर्माख्यां योग्यतां ज्ञात्वा, तस्य ज्ञानोपयोगतः ॥१५॥
 धर्माद्गुरुत्त्वानि, सम्यग् विज्ञाय संश्रय ।
 ज्ञानदर्शनं चारित्र्यरत्नत्रयविचारकः ॥१६॥
 धर्मो जीवदयामूलः, सर्वविद् देवता जिनः ।
 ब्रह्मचारी गुरुः सङ्गमद्गभू रागमद्गमित ॥१७॥
 व्रतपञ्चकसंवीतो, यतीनां संप्रसाधितः ।
 दशमकारसंस्कारो, धर्मः कर्मजिज्ञासकः ॥१८॥
 य एकदिनमप्येकचित् आराधयेदशुम् ।
 मोक्षं वैमानिकत्वं वा, स प्राप्नोति न संशयः ॥१९॥
 अयो गृहस्थधर्मश्च, व्रतद्वादशकान्वितः ।
 दान-शील-तपो भावभङ्गीभिरमितः शुभः ॥२०॥
 स सम्यक् पाल्यमानश्च, शनैर्मोक्षमदो वृणाम् ।
 जैनोपदेश एकोऽपि, संसाराम्भोनिवेस्तरी ॥२१॥
 श्रुत्वेत्याह कुमारोऽपि, मद्भिनीमद्भिनीं दिश ।
 दीक्षां मोक्षं यया ज्ञानवेलाकुलं लभे लघु ॥२२॥
 पितरौ स्वावन्नुज्ञाप्यागच्छ तद् तेऽस्तु चिन्तितम् ।
 अत्यादरेण तत् कृत्वाऽग्राज्याया सहितस्ततः ॥२३॥
 भद्रज्याऽदापि तैस्तस्य, तथा युक्तस्य च स्वयम् ।
 अपीती सर्वशास्त्राणि, स भद्राऽविशयादभूत् ॥२४॥
 स्वपट्टे कालकं योग्यं, प्रतिष्ठाप्य शुस्ततः ।
 श्रीमान् गुणाकारः मूरिः, मेत्यकार्याण्यसाधयत् ॥२५॥
 अथ श्रीमालकाचार्यो, विहरन्पदा ययौ ।
 पुरीमुज्जयिनीं वाद्यारामेऽस्याः समवासरत् ॥२६॥
 मोहान्धतमसे तत्र, मन्मानां मय्यनन्मिनाम् ।
 सम्यगर्थमनाशोऽभूत्, मभूत्पुर्मणिदीपवत् ॥२७॥
 तत्र श्रीगर्दभिल्लारूपः, पुर्यां राजा महाबल ।
 कदाचिद् पुरबाहोर्व्यां, इर्वाणो राजपाटिकाम् ॥२८॥
 कर्मसंयोगतस्तत्र, व्रजन्तीमैक्षत स्वयम् ।
 जामिं कालरूपीणां, काको दधियटीमिव ॥२९॥ शुभम् ॥

हा ! रक्ष रक्ष सोदय !, क्रन्दन्तीं वरुणस्वरम् ।
 अपाजीहरदत्युग्रकर्मभिः पुरुषैः स ताम् ॥३०॥
 साध्वीभ्यस्तत् परिज्ञाय, कालकप्रभुरप्यय ।
 स्वय राजसमज्याया, गत्वाऽवादीत् तदग्रतः ॥३१॥
 वृत्तिर्विधीयते कच्छे, रक्षायै फलसपदः ।
 फलानि भक्षयेत् सैवाख्येयं कस्याग्रतस्तदा ॥३२॥
 राजन् ! समग्रवर्णानां, दर्शनना च रक्षकः ।
 त्वमेव तत्र ते युक्त, दर्शनितलोपनम् ॥३३॥
 उन्मत्तकभ्रयोन्मत्तबहुन्मत्तो नृपाधमः ।
 न मानयति गामस्य, म्लेच्छवद् ध्वसते तथा ॥३४॥
 सचेन मन्त्रिभिः पौरैरपि विज्ञापितो दृढम् ।
 अवाजीगणदाख्यो, मिथ्यामोहे गलन्मतिः ॥३५॥
 मास्मान्तेन आचार्य उन्निद्रमभजत् ततः ।
 प्रतिज्ञा विदधे घोरा, तदा कातरतापनीम् ॥३६॥
 जैनापभ्राजिना ब्रह्मबालप्रमुखपातिनाम् ।
 अर्हद्विम्बविहन्तृणां, लिप्येऽहं पाप्मना स्फुटम् ॥३७॥
 न चेदुच्छेदये शीघ्रं, सधुन्न-पशु-बान्धवम् ।
 अन्यायकर्मक्रोह, त्रिभुवन्त नृपमुवम् ॥३८॥ युग्मम् ॥
 असभाष्यमिदं तन, सामान्यजनदुष्करम् ।
 उक्तवा निष्क्रम्य दम्भेनोन्मत्तवेष चकार सः ॥३९॥
 एकाकी भ्रमति स्माय, बहुष्के चत्वरि त्रिके ।
 असम्बद्धं वदन् द्वित्रिशेतनान्यवत् तदा ॥४०॥
 गर्दभिष्टो नरेन्द्रधेनु, तत्तस्तु किमतः परम् ? ।
 यदि देवः समृद्धोऽस्ति, तत्तस्तु किमतः परम् ? ॥४१॥
 वदन्तमिति तं श्रुत्वा, जना ग्राहुः कृपाभरात् ।
 स्वधुर्विरहितः क्षुरिस्तादृग् ग्रहिलता गतः ॥४२॥ युग्मम् ॥
 दिनैः कतिपयैस्तस्माधिर्ययावेक एव सः ।
 पश्चिमा दिशमाश्रित्य, सिन्धुतीरमगाञ्जनैः ॥४३॥
 क्षालिदेशश्च तत्रास्ति, राजानस्तत्र क्षालयः ।
 शकापराभिधाः सन्ति, नवतिः पद्भिरर्गला ॥४४॥
 तेषामेकोऽधिराजोऽस्ति, सप्तलक्षतुरङ्गमः ।
 तुरङ्गायुतमानाश्चापरेऽपि स्युर्नरेश्वराः ॥४५॥
 एको माण्डलिकस्तेषां, प्रैक्षि कालमक्षुरिणा ।
 अनेककौतुकमेसाहृतचित्तः कृतोऽप्य सः ॥४६॥

असौ विंशतस्तस्य, वयस्यति तथा नृपः ।
 तं विना न रतिस्तस्य, तं बहुकैर्यया क्षणम् ॥४७॥
 सभायामुपविष्टस्य, मण्डलेशस्य सुरिणा ।
 मुखेन तिष्ठतो गोष्ठ्यां, राजद्वतः समाययौ ॥४८॥
 प्रवेशितश्च विज्ञप्ते, प्रतीहारेण सोऽवदत् ।
 प्राचीनरूढितो मत्स्या, गृह्यतां राजशासनम् ॥४९॥
 असिधेनुं च भूपोऽयं, तद् गृहीत्वाऽऽशु मस्तके ।
 ऊर्ध्वोभूयाय संयोज्य, वाचयामास च स्वयम् ॥५०॥
 इति कृत्वा विवर्णास्पो, वक्तुमप्यक्षमो नृपः ।
 विलीनचित्तः श्यामाङ्गो, निःशब्दापादमेघवत् ॥५१॥
 पृष्टश्चिन्तान्मुनीन्द्रेण, प्रसादे स्वामिनः स्फुटे ।
 आयाते प्राश्रुते हर्षस्याने किं विपरीतता ? ॥५२॥
 तेनोचे मित्र ! कोपोऽयं, न प्रसादः प्रमोर्ननु ।
 मेप्यं मया शिरश्छित्त्वा, स्त्रीयं शस्त्रिकयाऽनया ॥५३॥
 एवं कृते च वेशे मः, मधुत्वमवतिष्ठते ।
 नो चेद् राज्यस्य राष्ट्रस्य, विनाशः सद्यपस्थितः ॥५४॥
 शस्त्रिकायामयैतस्यां, पण्णवस्यङ्कदर्शनात् ।
 मन्ये पण्णवतेः सामन्तानां क्रुद्धो धराधिपः ॥५५॥
 सर्वेऽपि गुप्तमाहाट्यं, सुरभिस्तत्र मेलिताः ।
 तरीभिः सिन्धुमुत्तीर्य, सुराष्ट्रां ते समाययुः ॥५६॥
 घनागमे समायाते, तेषां गतिविलम्बके ।
 विभज्य पण्णवत्यैस्तेन देशं तेऽवतस्थिरे ॥५७॥
 राजानस्ते तथा सुरा वाहिनीव्यूहद्विना ।
 राजहंसद्रुहा भूयस्तरवारितरङ्गिणा ॥५८॥
 बलमिदधनुर्बलासवता चाशुगभीभृता ।
 समारुध्यन्त मेवेन बलिष्ठेनेव शत्रुणा ॥५९॥
 निर्गमय्यासनादुग्रमुपसर्गमुपस्थितम् ।
 माधुर्यनात्ययं मित्रप्रिवाञ्जास्य विकासनम् ॥६०॥
 परिपक्विमवाक्शालिः, प्रसीदतुसर्वतोमुखः ।
 अभूच्छरद्वतुस्तेपामानन्दाय सुधीरिव ॥६१॥
 सुरिणाऽयं सुहृद्राजा, मयाणेऽनल्पत स्फुटम् ।
 स प्राह शम्बलं नास्ति, येन नो भावि शं बलम् ॥६२॥
 शुत्वेति कुम्भकारस्य, एह एकत्र जग्मिन्नान् ।
 वह्निना पच्यमानं वेष्टकापाकं ददर्श च ॥६३॥

कनिष्ठिकानखं पूर्णं, चूर्णयोगस्य कस्यचित् ।
 आक्षेपात् तत्र चिक्षेपाक्षेप्यशक्तिस्तदा गुरुः ॥६४॥
 विध्यातेऽयं ययावग्रे, रात्रः प्रोवाच यत् सखे ! ।
 विमल्य हेम शृङ्गीत, यात्रासंवाहहेतवे ॥६५॥ -
 तपेत्यादेशमाधाय, तेऽकुर्वन् पर्व सर्वतः ।
 प्रास्थानिकं गजाश्वादिसैन्यपूजनपूर्वकम् ॥६६॥
 पञ्चाल-छादराष्ट्रेऽश्वभूपान् जित्वाऽयं सर्वतः ।
 शका मालवसन्धिं ते, माधुराक्रान्तविद्विषः ॥६७॥
 श्रुत्वाऽपि बलमागच्छद्, विद्यासामर्थ्यगर्वितः ।
 गर्दभिल्लनरेन्द्रो न, पुरीदुर्गमसज्जयत् ॥६८॥
 अथाप शाखिसैन्यं च, विशालातलमेदिनीम् ।
 पतङ्गसैन्यवत् सर्वभाणिवर्गभयङ्करम् ॥६९॥
 मध्यस्थो भूपतिः सोऽयं, गर्दभीविद्यया बले ।
 नादर्थ्यन्मादरीतिस्थः, सैन्यं सज्जयति स्म न ॥७०॥
 कपिशिर्षेषु नो दिम्बा, कोट्टकोणेषु न ध्रुवाः ।
 विद्याधरीषु नो काण्डदूरणं चूर्णं द्विषाम् ॥७१॥
 न वा मटकपादानि, वृषभतोलीष्वसज्जयत् ।
 इति चारैः परिहाय, सुहृदभूषं जगौ गुरुः ॥७२॥
 अनादृत्यं समीक्ष्येदं, दुर्गं मा भूरनुयमः ।
 यदष्टमी-चतुर्दश्योरर्चयत्येष गर्दभीम् ॥७३॥
 अष्टोत्तरसहस्रं च, जपत्पेकाग्रमानसः ।
 शब्दं करोति जापान्ते, विद्या सा रासमीनिमम् ॥७४॥
 तं मूत्कारस्वरं घोरं, द्विपदो वा चतुष्पदः ।
 यः शृणोति स वक्त्रज, फेनं मृञ्चन् विपद्यते ॥७५॥
 अर्पेदुत्तीयमभ्युत्तमप्ये स्पेयं न केनचित् ।
 आवासान् विरलान् ! दत्त्वा स्यातव्यं सबलैर्द्विपैः ॥७६॥
 इत्याकर्ण्य कृते तत्र, देशे कालकसद्गुरुः ।
 सुभटानां शतं साष्टं, मार्थयच्छब्दवेधिनाम् ॥७७॥
 स्थापिताः स्वसमीपे ते, लब्धलप्ताः मुञ्चिसिताः ।
 स्वरकाळे मुखं तस्या वधुर्वार्णिर्निपङ्गवत् ॥७८॥
 सा मूर्ध्नि गर्दभिल्लस्य, कृत्वा विष्ण्वधीर्प्यया ।
 हत्वा च पादपात्तेन, रोपेणान्तर्दधे खरी ॥७९॥
 अवलोऽयमिति रूपापयित्वा तेषां पुरो गुरुः ।
 समग्रसैन्यमानीय, मानी तं दुर्गमाविशत् ॥८०॥

पातयित्वा घृतो बद्ध्वा, प्रपात्य च गुरोः पुरः ।
 गर्दभिल्लो भट्टैर्मुक्तः, प्राह तं कालक्रमशः ॥८१॥
 साध्वी साध्वी त्वया पाप !, श्येनेन चटकेव यत् ।
 नीता गुरुविनीताऽपि, तत्कर्मकुसुमं हृदः ॥८२॥
 फलं तु नरकः मेत्य, तद् विबुध्याधुनाऽपि हि ।
 उपश्रान्तः समादत्स्व, प्रायश्चित्तं शुभावहम् ॥८३॥
 आराधकः परं लोकं, भविता रुचितं निजम् ।
 विधेहीति श्रुतेर्दैनस्यक्तोऽरण्ये ततोऽभ्रमत् ॥८४॥
 व्याघ्रेण मसितो भ्रान्त्यन्, दुर्गतो दुर्गतिं गतः ।
 तादृक् साधुद्रुहामीदृग्, गतिरल्पस्पर्कं फलम् ॥८५॥
 सूरैरादेशतो मित्रं, भूषः स्वामी ततोऽभवत् ।
 विभज्य देशमन्येऽपि, तस्युः शास्त्रिनराधिपाः ॥८६॥
 आरोपिता व्रते साध्वी, गुह्याय सरस्वती ।
 आलोचितप्रतिक्रान्ता, गुणधेणिमवाप च ॥८७॥
 विद्यादेव्यो यतः सर्वा अनिच्छुस्त्रीव्रतच्छिदः ।
 क्लृप्यन्ति रावणोऽपीदृक्, सीतायां न दधौ हठम् ॥८८॥
 एतादृक्शासनोन्नत्या, जैनतीर्थं प्रभावयन् ।
 बोधयन् शास्त्रिराजांश्च, कालकः सूरिराह वगौ ॥८९॥
 शाकानां वंशमुच्छेद्य, कालेन कियताऽपि हि ।
 राजा श्रीविक्रमादित्यः, सार्वभौमोपमोऽभवत् ॥९०॥
 स चोन्नतमहासिद्धिः, सौवर्णपुरुषोदयात् ।
 मेदिनीमनूणां कृत्वाऽचीकरद् वत्सरं निजम् ॥९१॥
 ततो चर्पयते पञ्चविंशता साधिके पुनः ।
 तस्य राज्ञोऽन्वयं हत्वा, वत्सरः स्थापितः शकैः ॥९२॥
 इति प्रसङ्गतोऽजल्पि, प्रस्तुतं प्रोच्यते हृदः ।
 श्रीकालक्रमशुद्देशे, विजहे राजपूजितः ॥९३॥

(२)

इतथास्ति पुरं लाटललाटतिलक्रममम् ।
 भृशुरुच्छतृपस्तत्र, यत्नमित्रोऽभिधानतः ॥९४॥
 भानुमित्राग्रनन्माऽसीत्, स्वस्तीयः कालक्रममोः ।
 स्वसा तयोश्च भानुश्रीः, बलमानुय तत्पुतः ॥९५॥ शुभम् ॥
 अन्यदा कालकाचार्यवृत्तं तैर्लोकतः श्रुतम् ।
 तोपादाहृतये मन्त्री, तैर्निजः प्रैष्यत प्रमोः ॥९६॥

विहरन्तस्ततस्ते चाप्रतिबद्धं विबुद्धये ।
 आययुर्नगरे तन, बहिश्च समवासरन् ॥९७॥
 राजा श्रीचलमित्रोऽपि, ज्ञात्वाऽभिमुखमभ्यगात् ।
 उत्सवातिशयात् स्मरिमवेशं विदधे मुदा ॥९८॥
 सपदेशाश्रितैस्तन, सिञ्चन् मन्यानसौ प्रभुः ।
 पुष्करावर्तवत् तेषां, विश्व तापमनीनशत् ॥९९॥
 श्रीमच्छकुनिऋतीर्थस्थितं श्रीमुनिष्ठवतम् ।
 प्रणम्य तच्चरित्राख्यादिभिर्नृपमबोधयत् ॥१००॥
 अन्येद्युस्तत्पुरोषाश्च, मिथ्यात्वग्रहसद्ग्रहः ।
 कुविकल्पचितण्डामिर्वदन् वादे जितः स तैः ॥१०१॥
 सतोऽनुकूलदृष्ट्याऽय, तं स्मरिमुपसर्गयन् ।
 उवाच दम्भमत्तया स, राजानमृजुचेतसम् ॥१०२॥
 नायामी शुरवो देवा इव पूज्या जगत्पि ।
 एतेषां पादुका पुण्या, जनैर्घर्षा स्वमूर्धनि ॥१०३॥
 किञ्चिद् विज्ञप्यते लोकभूषाळानां हित मया ।
 अवधारय तच्चित्ते, भक्तिधेन्मातुले शुरौ ॥१०४॥
 चिन्तां नगरान्तर्ष्वरणा विम्बिताः पथि ।
 उल्लङ्घयन्ते जनैरन्यैः, सामान्यैस्तदयं बहु ॥१०५॥
 धर्मान्नं तनीयोऽत्रापरं कुरु महामते ! ।
 प्रतीत आर्जवाद् राजा, माहास्ते सङ्कटं महत् ॥१०६॥
 विद्रांसो मातुलास्तीर्थरूपाः सर्वोचिता इमे ।
 तथा चर्पा अवस्थाप्य, पार्यन्ते मेपितुं किम् ॥१०७॥
 द्विजः प्राह महीनाथ !, मन्त्रये ते हितं सुखम् ।
 तव परमो मतस्ते च, मयास्पन्ति स्वर्गं सुखात् ॥१०८॥
 नगरे द्रिष्टिमो वायः, सर्वत्र स्वामिपूजिताः ।
 मलिलाभ्या वराहारैर्गुरवो राजशासनात् ॥१०९॥
 आहारमाभारुमादि, दृष्ट्वाऽनेपण्याऽन्वितम् ।
 स्वयं ते निर्गमिष्यन्ति, काऽप्यस्त्राघा न ते पुनः ॥११०॥
 अस्त्वेषमिति राजोक्ते, स तपेति व्यधात् पुरे ।
 अनेपण्यां च ते दृष्ट्वा, यतयो गुरवभ्यधुः ॥१११॥
 प्रभो ! सर्वत्र मिष्टाद्याहारः संपाप्यतेतराम् ।
 गुरुराहोपसर्गोऽयं प्रत्यनीकाद्रुपस्थितः ॥११२॥

गन्तव्यं तत् प्रतिष्ठानपुरे संयमयात्रया ।
श्रीसातवाहनो राजा, तत्र जैनो दृढव्रतः ॥११३॥

(३)

ततो यतिद्वयं तत्र, प्रैपि सङ्गाय धूमिभिः ।
प्राप्तेष्वस्मासु कर्त्तव्यं, पर्वपर्युषणं ध्रुवम् ॥११४॥
तौ तत्र सङ्गतो संघमानितौ वाचिकं गुरोः ।
तत्राकलयतां मेने, तेनैतत् परया मुदा ॥११५॥
श्रीकालकमधुः प्राप, शनैस्तन्नगरं ततः ।
श्रीसातवाहनस्तस्य, भवेशोत्सवमातनोत् ॥११६॥
उपपर्युषणं तत्र, राजा व्यह्नपयद् शुक्लम् ।
अत्र देशे ममो ! भावी, शक्रज्वजमहोत्सवः ॥११७॥
नभस्पशुकपञ्चम्यां, ततः पष्ठ्यां विधीयताम् ।
स्वं पर्व नैकचित्त्वं, धर्मे नो कोक्पर्वणि ॥११८॥
मधुराह मजापाल !, पुरार्द्धगणभृद्गणः ।
पञ्चमीं नात्यगादेतत्, पर्वास्मदगुरुगीरिति ॥११९॥
कल्पते मेरुवृक्षाऽपि, रविर्वा पथिमोदयः ।
नातिक्रामति पर्वेदं, पञ्चमीरजनीं ध्रुवम् ॥१२०॥
राजाऽबद्धचतुर्थ्यां तत्, पर्व पर्युषणं ततः ।
इत्यमस्तु गुरुः माह, पूर्वैरप्याहतं ब्रह्म ॥१२१॥
अर्वांगपि यतः पर्युषणं कार्यमिति श्रुतिः ।
महीनायस्ततः माह, हर्षादेतन् मियं मियम् ॥१२२॥
यतः ब्रह्मदिने पर्वोपवासे पौषस्थिताः ।
अन्तःपुरपुरन्ध्र्यो मे, पलादौ पारणाकृतः ॥१२३॥
तत्राष्टमं विधातृणां, निर्ग्रन्थानां महात्मनाम् ।
भवतु माशुकाहारैः, श्रेष्ठमृत्तरपारणम् ॥१२४॥
उवाच भग्नुरप्येतन्महादानानि पञ्च यत् ।
निस्तारयन्ति दत्तानि, जीवं दुष्कर्मसागरात् ॥१२५॥
पयश्रान्ते तथा ग्लाने, कृतलोचे बहुश्रुते ।
दानं महाफलं दत्तं, तथा चोत्तरपारणे ॥१२६॥
ततःप्रभृति पञ्चम्याश्चतुर्थ्यामागतं ब्रह्म ।
कपापोपशमे हेतुः, पर्व सांवत्सरं महत् ॥१२७॥
श्रीमत्कालकमूरीणामेवं कल्पि वासराः ।
जम्मुः परमया तृष्ट्या, दुर्बतां शसनोन्नतिम् ॥१२८॥

(५४)

अन्येद्युः कर्मदोषेण, सूरिणां तद्विश्रामपि ।
 आसन्नविनयाः शिष्या दुर्गती दोहदमदाः ॥१२९॥
 अथ शय्यातरं ग्राह्यः, सूरयोऽवितथं वचः ।
 कर्मबन्धनिषेधाय, यास्यामो वयमन्यतः ॥१३०॥
 स्वपा कथ्यममीपां च, मियकर्मज्ञवाग्भरैः ।
 शिष्ययित्वा विशालायां, मशिष्यान्ते ययौ गुरुः ॥१३१॥
 इत्युत्तवाङ्गात् मधुस्तत्र, तद्विनेयाः प्रगे ततः ।
 अपश्यन्तो गुरुन्नुचुः, परस्परमवाङ्मुखाः ॥१३२॥
 एष शय्यातरः पूज्यभुक्तिं जानाति निश्चितम् ।
 एष दुर्विनयोऽस्माकं, शाखाभिर्विस्तृतोऽधुना ॥१३३॥
 पृष्टतैः स ययौचित्यमुत्तरोवाच मधुस्थितिम् ।
 ततस्ते संवरन्ति स्मोज्जयिनीं प्रति वेगतः ॥१३४॥
 गच्छन्तोऽध्वनि लोकैश्चानुपुक्ता अवदन् मृपा ।
 पश्चादग्रस्थिता अग्रे, पश्चात्स्या मभवो ननु ॥१३५॥
 यान्तस्तन्नाममृगारात्, पथि लोकेन पूजिताः ।
 नारी-सेवक-शिष्याणामवज्ञा स्वामिनं विना ॥१३६॥
 इतः श्रीकालकः सूरिर्वल्लवेष्टितरत्नवत् ।
 यत्याश्रये विशालायां, प्राविशच्छन्नदीपितिः ॥१३७॥
 मशिष्यः सागरः सूरिस्तत्र व्याख्याति चागमम् ।
 तेन नो विनयः सूरेरभ्युत्थानादिको दधे ॥१३८॥
 तत ईयां प्रतिक्रम्य, कोणे कुत्रापि निर्जने ।
 परमेष्ठिपरावर्त्त, कुर्वन् तस्थावसङ्गधीः ॥१३९॥
 देशनाऽनन्तरं भ्राम्यैस्तत्रत्यः सूरिराह च ।
 किञ्चित् तपोनिघे ! जीर्ण !, पृच्छ सन्देहमाहतः ॥१४०॥
 अकिञ्चिद्गो जलस्वेन, नावगच्छामि ते वचः ।
 तथाऽप्यापृच्छ्य येनाहं, संशयापगमस्रमः ॥१४१॥
 अष्टपुष्पीमयो पृष्ठो, दुर्गमां सुगमामिव ।
 गर्वाद् यत्किञ्चन व्याख्यादनादरपरायणः ॥१४२॥
 दिनैः कैश्चित् ततो गच्छ आगच्छत् तद्रुपाथमम् ।
 सूरिणाऽभ्युत्थितोऽवादीद्, शूरवोऽग्रे समापयुः ॥१४३॥
 वास्तव्या अवदन् वृद्धं, विनैकं फोऽपि नाययौ ।
 तेषागच्छत्सु गच्छोऽभ्युदस्यात् सूरिश्च सत्रपः ॥१४४॥

गुरुनक्षत्रमयद् गच्छः, पङ्क्तिः सूरिरप्यमून ।
 तं च तं चानुश्रियते, सूरिमित्यमवोधयन् ॥१४५॥
 सिक्तासंभृतः मस्यः, स्थाने स्थाने विरेचितः ।
 रिक्ते तत्रावदद् वत्स !, दृष्टान्तं विदधमृदुम् ॥१४६॥
 श्रीसुधर्मा ततो जम्बूः, श्रुतकेवलिनस्ततः ।
 पटस्थाने पातितास्ते च, श्रुते न्यूनत्वमाययुः ॥१४७॥
 ततोऽप्यनु महत्तेषु, न्यूनं न्यूनतरं श्रुतम् ।
 अस्मद्गुरुषु यादृक्षं, तादृग् न मयि निष्पमे ॥१४८॥
 यादृग् मे त्वद्गुरोस्त्वज, यादृक् तस्य न तेऽस्ति तद् ।
 सर्वया मा कृया वत्स !, गर्वं सर्वङ्कपं ततः ॥१४९॥
 अष्टपुष्पीं च उत्पृष्टः, मधुर्गर्वाख्यानयद् तदा ।
 अहिंसा-सूत्रता-ऽस्तेय-ग्रन्था-ऽकिञ्चनता तथा ॥१५०॥
 राग-द्वेषपरीहारो, धर्मध्यानं च सप्तमम् ।
 शृङ्गध्यानमष्टमं च, पुष्पैरात्माऽर्चनाच्छिबम् ॥१५१॥
 एवं च शिसयित्वा तं, मार्दवातिशये स्थितम् ।
 आपृच्छच्च व्यचरन् सङ्गहीनोऽन्यत्र पवित्रयीः ॥१५२॥

(५)

श्रीसीमन्धरतीर्थेशनिगोदाख्यानपूर्वतः ।
 इन्द्रमभादिकं द्वेयमार्यरसितकक्षया ॥१५३॥
 श्रीनैनशासनक्षोणीसमुद्धारादिकच्छयः ।
 श्रीकालकप्रभुः प्रायाद्, प्रायाद् देवक्षवं शमी ॥१५४॥
 श्रीमत्कालकसूरिसंयमनिषेवृत्तं महत्तं श्रुताद्,
 श्रुत्वाऽऽभीयगुरोर्मुस्तादवितयख्यातप्रभावोदयम् ।
 संहर्षं मयका तमस्ततिहरं श्रेयःश्रिये जायतां,
 श्रीसंघस्य पठन्तु तच्च विबुधा मन्वाच्च कोटीः समाः ॥१५५॥
 श्रीचन्द्रममूरिषट्सरसीहंसममः प्रमा-
 चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीराम-लक्ष्मीसुखा ।
 श्रीपूर्वर्षिचरित्रोद्दण्डिनी श्रीकालकाख्यानकं
 श्रीमद्युग्ममुनीन्दुना विशदतः शृङ्गयुक्तोऽभवद् ॥१५६॥

इति श्रीकालिकाचार्यप्रवचनः ॥ ग्रन्थाम् १५७ । अ. २३ ॥

प्रभावकचरितमन्थकृतप्रशस्तिः—

भास्वत्यात्रं कवि-मृनि-बुधभ्राजितो राजसेव्यः,

सर्वेष्टार्थमदगुरुलसत्कल्पवृक्षावदातः ।

श्रीजैनांश्चिथयश्चिशिराः सिद्धिमन्त्रदशालो,

गच्छश्चान्द्रः सूरगिरितुलामश्रुवानः समस्ति ॥१॥

प्रद्युम्नसूरिरिति तत्र पुरा वभूव,

मन्दारपादपतुलः कलितोऽस्त्रालः ।

पत्सप्तमासृतरसैर्बहवः सुधर्मा-

धीशा भवन्ति सुधियः सुमनोभिरामाः ॥२॥

अल्लसमायां विजिते दिगम्बरे, तदीयपत्नः किल कोशरत्नकः ।

दातुं प्रमोरेकपटं समानयत्, तमेकपटं जगृहे सुधीषु यः ॥३॥

शिष्योऽस्याभयदेवसूरिरभयज्जाडयान्धकारं हरन्,

गोभिर्भास्करवत् परां विरचयन् भव्याप्तवर्गे सुदध् ।

ग्रन्थो धादमहार्णवोऽस्य विदितः प्रौढप्रमेयोर्मिश्रद्,

दत्तेऽर्थं जिनशासनमवहणे सांयात्रिकाणां ध्रुवम् ॥४॥

त्रिभुवनगिरिस्वामी श्रीमान् स कर्दमभूपति—

स्तदुप समभूत् शिष्यः धीमदनेश्वरसंहया ।

अजनि सुगुरुस्तत्पट्टेऽस्मात् प्रभृत्पवनिसुतः

तदनु विहितो विश्वे गच्छः स राजपदोत्तरः ॥५॥

सुगुरजितसिंहस्तत्पदाम्भोजभानुः

समजनि जनितश्रीर्भव्यपङ्केरुहाणाम् ।

वचनकरवितानं यस्य देदीप्यमानं,

जडगतमपि सोढुं दुर्दशोर्न समन्ते ॥६॥

श्रीचन्द्रमानसुगुरुः, कर्कोन्मत्तधामसङ्गतस्तदनु ।

मतसङ्गचारिशरणः, समजनि जनलम्नदोषहरः ॥७॥

तत्पट्टभूमिरुहपोषतपात्ययथोः, श्रीशीलमद्र इति सूरिपदं प्रपेदे ।

धर्मोपदेशजलवाहजसैर्धर्मायः, माधोर्जातिं जगति कीर्तिलतावितानः ॥८॥

तदंशिसरसीहंसः, सूरिः श्रीचन्द्र इत्यमूत् ।

विवेचकः श्रुचिः सद्गीतगङ्गानुपजीवनात् ॥९॥

अर्यप्रकाशिका शास्त्रचक्षुषाममृताञ्जनम् ।

धनसाररसादया यन्यतिः शुभाग्रद्वभूत् ॥१०॥

ते वज्रसिंह रायनइं सुरसुंदरी राणी छद् । पुण ते राणी किंती छद् ! लावण्यरूपीउं पीयूष अमृत तेगिइं करी जेह राणीनु गात्र देह पवित्र छद् । सत प्रमान [ध]र्मनू पात्र स्थानक छद् । अनइ बली राणी केहवी छद् ! अतिहे(हि) विशिष्ट रंभा तिछोतमा इंदनी इंदानी तेपाहिं अतिहिं विशिष्ट रूप छद् ॥३॥

तत्कुक्षिभूः कालेकनामधेयः, कौमानुरूपोऽजनि भूपसूनुः ।

सरस्वती रूपवती सुशीलवती स्वसा तस्य नरेन्द्रमूनोः ॥४॥

ते सु[र]सुंदरी राणीनी कूप(स)इं ऊपनु कालिक इसिइं नमिइं, नामिइं रूपवंति सुसीतावती लावण्यवती भगिनी बहिनी हुंती वर्त्तइ ॥४॥

अथान्यदोद्यानवने कुमारो, गैतो युतः पञ्चशतैश्च पुम्भिः ।

दृष्ट्वा हृनीन्द्रं गुणसुन्दराख्यं, नत्सोपविष्टो गुरुसंनिधाने ॥५॥

अथ पतलाजु अनन्तर ते कालिक कुमार पांचसइं पायके परवरित उद्यानवनमाहिं गिउ । तुरंगम खेलाविदा भगिनीइ । तेसिइ ते वनमाहि श्रीगुणसुंदरसूरि पुहता । एक आंवानु ते हेठलि बइठा दीठा । कालिक कुमारिइं गुरु दीठा । पठिइं तुरंगमनी रामति मूकनीइ गुरु बांवा । आगलि जई बइठु परिवारसहित ॥५॥

विद्युल्लुतानेकपर्कणताललीलायितं धीक्ष्य नरेन्द्रलक्ष्म्याः ।

युष्मादृश्याः किं प्रपतन्ति कूपे, भवस्वरूपे सुविवेकिनोऽपि ॥६॥

हे नरेंद्र ! अहो राजन् । तम्हओया पुण्यवंत भाग्यवंत संसाररूपीया कुयामाहि किस्सा कारण पढई छई । संसार केहवु छद् ! जिसिउ धोजनु शांकार चपल हुइ । जिस्या गजेंद्र हस्तीना कर्ण कान चपल हुइ । जिसिउ संन्यातशु राग क्षण एकमाहि विश्रार भइ । जिसिउं अन्न घोडातणु पुच्छ चपल हुइ । जिस्या समुदनी कडोल चपल हुइ । एहवी राखनी छहमी चपल छद् । तम्हओयानइं एहमा संसार चपलमाहि राखलक्ष्मी अनेरीइ लक्ष्मी सर्वमंहाण चपल वर्त्तइ । तम्हो सुविवेकी पुण्यवंत । एहवइ संसारि वासि तम्हनइ बसवा बुकु नही ॥६॥

एवं परिशय कुमार ! श्रद्धबुद्धिं कुरुष्वार्थं सुधर्ममाग ।

आकर्ष्य कर्णामृतदृष्टिकल्पं, गुरोर्वचः शीघ्रमिति प्रबुद्धः ॥७॥

एहवु गुरुनु उपदेसां सांभलीनइ कालिक कुमारनइ धर्मकरणी करवानी बुदि ऊपनी । गुरुनां वचन अमृत समान सांभलीनइ संसारनइ विपइ विराग ऊपनु । मनि बैराम ऊपनु । संसार अणगतु(सु) थिउ । चारित्र ऊपरि भाव ऊपनु ॥७॥

आदात् तदा पञ्चशतीपदातिपुक्तो व्रतं सूरिपदं स लेभे ।

सरस्वती तद्वर्गिनी च पञ्चाज्जग्राह दीप्तां निजबन्धुवोधात् ॥८॥

तदा तेगिइ समइ तेगिइं प्रस्तावि कालिक कुमारिइं बैराग्यनइ योगिइं याता पिता मोरुलावी प्रीछवीनइ श्रीगुण-सुंदरसूरि कन्हलि दीक्षा लीधी । पांचसइं पायके कालिककुमार साबई दीक्षा लीधी । अनइ केतइ कालि ते कालिक रिपिनइ आचार्य पद हउं गच्छनायक कहवा । अनइ सरस्वती बहिनिइं ति वार पठिइ केतलइं कालि गिइं हुंनइ आपणा भाइ कालिककुमार कन्हलि दीक्षा लीधी ॥८॥

श्रीकालिकाचार्यवरा धरायां, कुर्वन्ति भव्यावनिर्घर्षदृष्टिम् ।

अथान्यदाऽवन्तिपुरीमगुस्ते, सरस्वती चापि जगाम तत्र ॥९॥

ते श्रीकालिकसूरि पृथ्वीमंडलि भव्यजीव रूपिणी पृथ्वीं धर्मवृष्टि कृता विहारकम् करइ छइ । एकवार विहार करता अवन्ती कइतां ऊजेगीइ पुहता । सरस्वती महासती साधिइ विहारकम् करती ऊजेणीइ पुहती ॥१॥

साध्वीसमेताऽपि गताऽय बाह्यभूमौ नरेन्द्रेण निरीक्षिता सा ।

ईदृक्पुरुषा यदिच सुशीला, नूनं वराको भूत एव कामः ॥२०॥

अथ एतलानु अनंतर ते सरस्वती महासती एक वार बाहिरि भूमि पुहती हवी । तिसिइ गर्वभिल राजा रवाजी गिड हतु । ते महासती दृष्टिइ दीठी तिसिइ मनमाहि चोतवग लागु । नूनं निश्चइ काम कंदर्प जीवतु नथी मूढ़ वर्चइ । जु एहवी रूपवन्ति स्त्री अगइ सुशील वर्चइ । ए बात आयुकी जाणीइ । माहरइ एहवी स्त्री घरि हुइ छ माहरउं माग्य ॥१०॥

श्रीकालिकाचार्यसहोदरत्वं, पूतकुर्वती ही जिनशासनेश । ।

यद्गर्दभिलेन नृपाधमेन, मां नीयमानां निजवेश्म रत्न ॥११॥

तिसिइ गर्वभिलराइ सयज्ञा(संज्ञा) करी सरस्वती महासती अपहरावी । महासती तिसिइ पोकारि गादिइ करवा लागी । अहो श्रीकालिकाचार्य ! अहो श्रीजिनशासनेश । राजान सयलमाहि अधमाधम गर्वभिल महापापी राजा ममानई अपहरी जाइ छइ । आपणइ घरि छेइ जाइ छइ राघु(खु) राघु(खु) ॥११॥

इति श्रुवाणा कुट्टपेण पुष्पिनीता निजं धाम महासती सा ।

ज्ञात्वा च दृष्टान्तमयैनमुच्चैश्चक्रोप सूरिगुणलब्धिभूमिः ॥१२॥

तदा तेषिण समइ ते सरस्वती महासती ते पापिण गर्वभिलरायने सेवके रायना गृह्णामगमाहि लीयी । ति बारइ श्रीकालिकसूरि आचार्य ते बात सोभली । ति बारइ अत्यंत अतिहि कोप चडिउ । प्रवाहिइ ते कालिकाचार्य समग्र गुणतणी भूमिका छइ । पुण जिनशासनि उड्डाहुन कारणहार ते ऊपरि क्रोप भाइ एतलइ चुकै छइ ॥१२॥

श्रीकालिकाचार्यगुरुनृपान्ते, जगाम कामं नयवाक्पपूर्वम् ।

नृपं जगादेति नरेन्द्र ! शृञ्च, स्वसारमेतां मम यद्वतस्याम् ॥१३॥

श्रीकालिकसूरि आचार्य रायनइ समीपि गिवा । अनेक ज्ञा(न्या)यनां वचन बोल्यां ते राजाज्ञाय धर्मनु पाछक माहरी कहिनि ता पाछइ छइ । ते मेहिहि जिम आपणुं अत रुडी परिहं पाछइ ते वतनु विभाग तुलनइ आवइ ॥१३॥

अन्योऽपि यो दुष्टमतिः कुशीलो, भवेत् त्वया स प्रतिपेय्य एव ।

अन्यायमार्गी स्वयमेव गच्छन्, न लज्जसे सत्यमिदं हि जातम् ॥१४॥

अहो राजन् ! अनेरइ जे कोइ दुष्टमति हुइ, कुशील हुइ कुआचारि ही(हु)इ, तेहनइ राजा सीया(सा)मण दिइ । तेहनइ अन्याय करतां वारइ । तूं एवइ पृथ्वीपति राजा स्वयमेव करतउ हुंतउ लज्जतउ नथी । एतलइ ए बात साची हवी । किसी ते वार्ता ॥१४॥

+यनास्ति राजा स्वयमेव चौरा, भाण्डीबहो यत्र पुरोहितय ।

चनं भजध्वं ननु नागरा भो !, यतः शरणाद् भयमत्र जातम् ॥१५॥

जिम लोकं माहिल रुपा(सा)ण कहवाइ ते हवहां सरउ ऊगा(सा)ण दीसइ छइ । जेणिइं नगरि राजा स्वयमेव

सूरिः श्रीभरतेश्वरस्तदनु च मामाणिक्यामणी-
र्यन्नामस्मृतितोऽप्यघं हरति च श्रीधर्मघोषमभ्युः ।

कल्याणावलिकन्दलालिजलदः, श्रीसर्वदेवो गुरु-
श्चत्वारः किल शीलभद्रसुगुरोः शिष्या नरेन्द्रार्चिताः ॥११॥

श्रीपात्रं स जिनेश्वरमभ्युभूत् संधाम्बुधौ चन्द्रमाः,
सूरिः श्रीजिनदत्त इत्युदितधीरुन्निद्रविद्याद्युतिः ।

चारित्र्यामलशैलनन्दनवनं श्रीपद्मदेवमभ्युः,
श्रीश्रीचन्द्रशुनीश्वरस्य जयिनः शिष्या अभूवन्मयी ॥१२॥

श्रीसङ्गरोहणपराधरचारुत्नं, श्रीपूर्णमद्रगुरुभ्युदितः पदेऽस्य ।
यत्सन्निधिस्थितिभृतो भुवि भग्यसार्था वस्तूनि विश्वविषयानि विलोकयन्ति ॥१३॥

तत्पट्टोदयपर्वताश्रितरुचिः श्रीगणेशकोरवर्ज,
श्रीचन्द्रमभसरिरद्भुतमतिज्योत्स्नानिवानं वधौ ।

आश्चर्यं न कलङ्कषाम तमसाऽनुलङ्घ्यमूर्तिं भवं,
पापोषिं सणुते विनम्रकमलोलासी न दोषाकरः ॥१४॥

आचार्यः श्रीप्रभाचन्द्रस्तत्पादाम्मोजपट्पदः ।
चित्रं यः मुमनःस्योऽपि, सदानवगुरुकमः ॥१५॥

श्रीहेमचन्द्रसूरीणामनुध्यानप्रवृत्तितः ।
पर्वणः परिशिष्टस्य, दृष्टेः सम्पुटवासनः ॥१६॥

श्रीवज्रानुमदृचमकटमुनिपतिमष्टवृत्तानि तत्तद्-
ग्रन्थेभ्यः कानिचिच्च श्रुतधरमुत्ततः कानिचित् संकलय्य ।
दुष्पापत्वादमीषां विशकलिततथैकत्र चित्रावदातं,
जिज्ञासैकाग्रहाणामधिगतविषयेऽभ्युद्यमं स प्रतेजे ॥१७॥ निमिर्दिशेषकम् ॥

अत्र सूर्णं हि यत् किञ्चित्, संपदामविभेदतः ।
मपि मसादमाधाय, तच्छोषयत् कोविदाः ॥१८॥

यतः—

आराधितं मया शून्यं, यथा तुष्टं स्वतामदात् ।
निजोक्ता स्यापितं तत् प्राक्, कयाकन्यीकृतास्ततः ॥१९॥

रोदोरन्त्रमसिद्धकिन्नरगणानुलङ्घ्यशृङ्गस्थिति-
स्तुङ्गत्वोदितवृत्तशेवधिरतिमौढार्थसंपत्तिकृत् ।

पूरलमभया तिरस्कृतपरज्योतिःप्रकाशोदयः,
श्रीपूर्वपिचरित्ररोहणगिरी स्यादाखीन्दुध्रुवः ॥२०॥

श्रीमद्युन्नारोहिण्यांशुविश्वदो बोधः शुचेः सद्गतो,
 मिथो रक्तरुचा गम प्रतिपदास्फूर्जद्दयशःपूरुषः ।
 ज्ञानश्रीपुरतः पदार्थघटनाविम्बद्वयोद्भङ्गनाद्,
 जातो ग्रन्थमिषेण साक्षरशुचिर्दम्माशिरं नन्दतु ॥२१॥
 वेदानल-शिखि-शङ्खपर(१३३४)वर्षे चैत्रस्य घवलसप्तम्याम् ।
 भुक्ते पुनर्वसुदिने, संपूर्ण पूर्वक्रपिचरितम् ॥२२॥
 शिक्षामसादवशतः स्वगुरोर्मयैनमायासमग्र दधता यदवापि पुण्यम् ।
 व्याख्यानसक्तमनसः श्रवणादराश्व, श्रेयस्तुसङ्गममनुसरमाणुवन्तु ॥२३॥
 ग्रन्थस्य भानयस्य, प्रत्यक्षरगणनया मुनिर्णीतम् ।
 पञ्चसहस्राः सप्त च, शतानि चतुरधिकसप्तवियुतानि ॥२४॥
 प्रशस्तिश्लोक४० ॥ शिवमस्तु ॥

[१८]

अज्ञातसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ।

श्रीवीरवाक्यानुमतं सुपर्व, कृतं यथा पशुपणाऽऽख्यमेतत् ।

श्रीकालिकाचार्यवरेण सङ्के, तथा चतुर्थ्यां शृणु पञ्चमीतः ॥१॥

श्रीय(न)महावीर वडवीसु तीर्थकर नमस्कोनई श्रीकालिकसूरि आचार्यई श्रीपंचमी शकुं पञ्चसगनूं पर्व वडयिई
 आणिई । श्रीमहावीरनई वचनिई । तेह यात ऊपरि आन्ननई दिवसि श्रीकल्पना आठ व्याख्यात(न)नी वाचना हवी
 नउसी(नी) वाचना श्रीकालिकसूरिनी कथा कहई छह ॥१॥

समग्रदेशगतवस्तुसारं, पुरं धरावासमिहास्ति तारम् ।

तत्रारिभूपालकरीन्द्रसिंहो, भूवल्लभोऽभूद् भुवि चत्रसिंहः ॥२॥

धारावास इसिई नागिई पुर नगर माल्ल देशमाहि छह । पुण ते नगर किसिउं जाणिवूं । 'समग्रदेशगत[त]-
 वस्तुसारम्' समग्र सधला देस थकी आगत आवी वस्तु तेणिई करी सार मनीस छह । अ(आ) नगर सधलांमाहि सार
 छह । तेणिई नगरी वज्रसिंह इसिई नागिई राज्य फाल्ल छह । राजा किसिउ छह अरि वडरी रूपीया करीन्द्र तेहनां
 कुंमरथलं विदारिबानई सिंह प्राय सिधश्रीपु बचंइ ॥२॥

छावण्यपीयूषपवित्रमात्रा, सद्धर्मपात्रानुगतिः सदैव ।

तस्याजनिष्टाविविशिष्टरूपा, राक्षी च नाम्ना सुरसुन्दरीति ॥३॥

चोर हुइ डीलिई चोरो करइ अन[ई] पुरोहित डोलि मादीतु पाडणहार कलली हुइ तेणिई नगरि अहो नागरिक लोको वनवास लिउ तउ छूटउ । धोजी परिई तिहां रहिया वणसोजीइ । कस्या मणी ! जिहां थकुं शरण जोईइ तिहां वि थकु भय ऊपजइ तउ किसिउं कोजइ ! ॥१५॥

नरेन्द्रकन्याः किल रूपवत्पस्तवावरोधे ननु सन्ति बह्व्यः ।

तपःकुशां जलभरातिजीर्णवस्त्रां चिमुञ्चाशु मम स्वसारम् ॥१६॥

अहो राजन् । ताहरी आज्ञाना पाणलहार अनेक राजान अनेक व्यवहारीया प्रमुख लोक तेहनी कन्या धणीइ तम्हारी आज्ञामाहि छई । तेहनुं पाणिग्रहण करि । पुण ए महासती तपिई करी दूबली स्वेप्मां करी मरी अतिजीर्णवस्त्रनी पहिरिणहारि माहरी बहिनि मूँकि ॥१६॥

निष्पत्य सूर्यश्वरवाचयमेतन्न भापते किञ्चिदिह सितीशः ।

श्रीकालिकाचार्यवरोऽय संप्रत्याग्रे स्ववृत्तान्तमवेदयत् तत् ॥१७॥

श्रीकालिकसूरिनुं वचनं सांभलीनई राजा गर्दभिल बलकु(तु) ऊतर न आपइ न बोलइ । श्रीकालिकसूरि पछइ पोसालइ आवी समर सपल संघ तेहावीनइ तेह आगलि सपल वृत्तांत कहिउ ॥१७॥

संयोजपि भूपस्य सभासमसं, दसं वचोऽभापत यन्नरेन्द्र ! ।

न युज्यते ते यदिदं कुर्म, कर्तुं ममो । पासि पितेव लोकम् ॥१८॥

ति बार पठिई श्रीसंघ सपल मिली रायनी समां गिउ । राय बीनविउ, अहो नरेंद्र ! तुं प्रजालोकनई पितातणी परिपालनं । तुस रहि ए छुकु(क)र्म करवा सुकं नही । तुस रहि ए अन्याय करवा सुकु नही ॥१८॥

इति वृषाणेऽपि ययार्थमुच्चैः, संवे न चाभुञ्चदसौ मरीशः ।

महासतीं तामिति तजिन्नम्य, कोपेन सन्यां कुरुते मुनीशः ॥१९॥

श्रीसंभिई रायनई बीनती कीची । यथार्थ बात कही । पुण राजाई सर्वथा न मूँकी । राजा बछतु ऊतरइ न दिइ । पछइ श्री[सं]भिई तिहां थकइ आवी गुरु बीनल्या । पछइ गुरे श्रीसंघ आगलि प्रतिज्ञा कीची ॥१९॥

ये मत्पनीका जिनशासनस्य, संपस्य ये चाभुषवर्णवाचः ।

उपेक्षकोद्वाहकरा धरायां, तेषामहं यामि गतिं सदैव ॥२०॥

जे मनुष्य जिनशासन ऊपर बैरभार बहई महाप्रत्यनीक हुइ । अनइ जे वली जिनशासन[न]नां अवर्णव बोलइ जे जिनशासनि उद्वाह करई तेहवा मनुष्यनई सीषा(स्वा)मण देउं । तेहनी गतिई सदाह जाउं तेहनुं गिवारिनुं करउं ॥२०॥

यद्येनमुर्वीपतिगर्दभिल्लं, कोशेन पुत्रैः प्रबलं च राज्यात् ।

नोन्मूलयामीति कृतमतिज्ञो, विधाय वेपं ग्रहिलानुरूपम् ॥२१॥

माहरा जाप्यानुं प्रमाण जु ए गर्दभिल राजा वेदासहित भंडारसहित अंतरेसहित राज्य पालतु उन्मूलो करी न लांखू ॥ कहिज्यो । इसी प्रतिज्ञा श्रीसंघ आगलि कीची । प्रतिज्ञा कीया पठिई श्रीकालिकसूरे गहिलानु वेस कीधु ॥२१॥

अमत्यदः कर्दमलिप्तगात्रः, सर्वत्र जल्पन् नगरीं विशालाम् ।

श्रीगर्दभिलो नृपतिस्ततः किं, भो ! रम्यमन्तःपुरमस्य किं वा ॥२२॥—त्रिभिर्विशेषकम् ॥

* सीताइ यथा चन्दनतिष्ठत्यह ॥ छम्पटापरार्थे गर्दभिल्लं भूला नोत्पादयेइ तदनु च कालिकाचार्य एषः—इति भावार्थः ॥

अथ एतत्ता अनंतर श्रीकालिकसूरि आपणुं शरीर कादवि सराडी त्रिक चतुष्क चाचरि भ्रमण करतु हीडई । सुखिईं इसिउं बोलइ । विशाल(ला) नगरीमाहि श्रीगर्दभिल राजा राज्य पालइ छइ तु किसिउं ? अथवा ए रायनईं अंत पुर रुड्डं छइ ॥ किसिउं ? इसिउं वच[न] नगरी ममतु बोलइ । प्रथिलपणईं करी बाळ प्रकारिईं अंतरंग साजापणुं छइ ॥२२॥

इत्यादि जल्पन्तमसत्पलापं, मुनीश्वरं वीक्ष्य न्यजिज्ञपंस्तम् ।

नृपं कुलामात्यवरा वरेण्यं, जातं न राजचिति मृश्व साध्वीम् ॥२३॥

श्रीकालिकसूरि प्रथिलपणईं बोलतु सांगली रायना घरना कुलामात्य रम्यनईं धीनयरा छागा । अहो राजन् । अहो साहारा राज्यना कुलामात्य वीनखुं छउं । धीनस्ती अवधारि । ए साध्वी महासती मूँकि परही । तुं ज्ञा(न्या)यवंत राजा तुस रहईं ए साध्वी रापि(खि)रा युक्तु नही, परही मूँकि ॥२३॥

शिसां ददध्वं निजपितृ-धन्नु-पुत्रेषु गच्छन्तु मयाप्रदृष्टेः ।

श्रुत्वेति सूरिगत एव सिन्धोर्नद्यास्तटे पश्चिमपार्श्वकूलम् ॥२४॥

राय आ(अ)मात्य प्रतिईं कहवा छागु, अहो अमात्यो ! तम्हो आपणइ घरि जईं वेटा वेटी प्रमुख कुटुंबनईं शीपा(खा)मण दिउ । माहरी दृष्टि आगलि थका परहा जाउ । रहिसिउं तु नही भला । आ(अ)मात्ये पाडा आवी आचार्यनईं जीगाविउं । ति बार पटिईं श्रीकालिकसूरि भळे धाकुने चाल्या । पश्चिम दिसिईं सिंधु नही(दी)नईं पश्चिम दिशिनीईं ताटे पेलइ कांठइ जईं रखा ॥२४॥

ये तेषु देशेषु भवन्ति भूपास्ते साहयः प्रौढतमस्य तेषु ।

एकस्य सारहेः स गृहेश्वसय, सैदा मुदैवज्ञनिमित्तविज्ञः ॥२५॥

जे तेणिइ देसि राजान हुईं ते राय सविहुनईं साहि ईंसिउं नाम कहीइ । तिहा छनूं राय मोटा छईं ते माहि मोटेर एक साहि छइ तेनह (तेह)नी उलग करवा छागा । श्रीकालिकसूरि ज्योतिष्क समग्र जाणईं । निमित्त सर्व जाणईं ॥ २५ ॥

अनागततीतनिमित्तभावैर्वशीकृतः सूरवरैः स साहिः ।

भक्तिं विधत्ते विविधां गुरुणां, सर्वत्र पूज्यो लभते हि पूजाम् ॥२६॥

श्रीकालिकसूरि आचार्य अनागत ज्ञान अतीत ज्ञान वर्तमान ज्ञाननईं कहवईं । ते बडु साहि राजा आपणइ यशि फौबउ । ते साहि गुरुनी भक्ति घणी करइ । एतलईं युक्तु छइ । जे माहि गुण हुईं । रुडे गुणे करी पूज्य सर्वत्र सघळईं पूजा छइइ ॥ २६ ॥

तमन्यदा कृष्णमुखं विलोक्य, पमञ्च साहिं मुनिपः किमेतत् ? ।

तेनावचक्षे मम योऽस्ति राजा, साहानसाहिः स च धण्यतेऽत्र ॥२७॥

एकवार आचार्य साहि राजा काल भरखु दीतु । जीवतन्यनी आशा गई । इसिउं दीउत । तिनारइ गुरे पूजिउं । आज कालमुला किर्या कारण ! तेणिईं साहिईं कहिउं । अन्ह छनूं रायनु स्वामी मूलगु साहानुसाहि वडु ठाकुर छइ ते सा[हा]नुसाहिनईं अन्ह छनूं श्रीपा रायना सहस छईं ॥ २७ ॥

तेनात्र लेखः ग्रहितो ममेति, स्वमस्तकं श्रीप्रवरं भवेयम् ।

पश्चाधिकार्या नवतेनृपाणां, ममानुरूपच्छल एव भर्तुः ॥२८॥

ते साहानुसाहिनई कुणिहि अम्हारयें वयरीइं चाढी कीधी । तेणिइं करीय ॥ कोष हूउ । मन्ननई लेस मोकलिउ छइ । आपणुं मस्तक मोकले जिम ताहरउ बेटउ राख्य पालइ । नहीतरि समर्थ थई रहिजे । एहवु आदेश आविउ छइ । जु मस्तक मोकलीइ तु कुटंख परिवारनूं सून रहइ नहीतरि कुल छय हुइ । एहवु आदेश मस पठिइ पंचाणूं रायनई एहवु जि आदेश आविउ छइ । तेणिइं करी जोमतन्य जातइ कालमुल यिया छईइ ॥ २८ ॥

एकत्र सर्वे सवलं मिलित्वा, हिन्दुकदेशं चलताथ युयम् ।

शुरोनिदेशादिति तैः प्रहृष्टैर्भूपैः प्रयाणं स्रष्टि मदत्तम् ॥२९॥

गुरे स(सा)हि राजाणूं वचन सांभली वलतुं कहीउं । तम्हो छनूं राय एकठा मिलीनई हिंदूना देस मोटा छइ तेह भणी नई तम्हो चालु । तिहां तन्थो(म्हो) ते देस छई सभाधिई राग्या पालु । ते वचन सांभली गुरुना वचननी प्रतोति चति आणी । सगलाइ एकठा कटक सहित मिलीनई पीयाणुं दीपुं ॥२९॥

उत्तीर्णं सिन्धुं कटकं सुराष्ट्रादेशे समागत्य मुखेन तस्या ।

सर्वजपि भूपाः सुगुरोश्च सेवां, कुर्वन्ति बद्धाञ्जलयो विनीताः ॥३०॥

तेह साहिनां कटक सिन्धुनदी उत्तरीनई सुराष्ट्रदेश सोरठमाहि आवी रहिया । तिसिह वर्षां लागु । सगलाइ छनूं राय श्रीकालिकस्मृतिने सेवा करई । बिन्हई हाथा जा(जो)डोनई निय सेवा करई यिनयवंत हुंता ॥३०॥

वर्षावसाने गुरुणा वभापे, अवन्तिदेशं चलतेति युयम् ।

नृपं निगृह्णीत च गर्दभिष्ठं, शूकीत राज्यं प्रविषज्य शीघ्रम् ॥३१॥

वरसातनइ प्राति छेहइइ श्रीकालिकस्मृते साहनाई कहिउं अवन्तीदेस भणी चालउ । तिहां गर्दभिष्ठ राजा छइ तेहनु निग्रह करउ राख्य थकु उछेद । पउइ देस बहिचीनई आपणां आपणां राख्य पालु ॥ ३१ ॥

अभापि तैः शम्बलमस्ति 'नो नः, किं कुर्महे कालिकस्मृतिरेवम् ।

ज्ञात्वा च तेभ्यः शुभचूर्णयोगैः, कृत्वेष्टिकाः स्वर्णमयीर्ददौ सः ॥३२॥

तेह छनूं राय कालिकस्मृति वीनय्या । अम्हारइ संवल खूटां किसिउं कीजइ । ति वारई कालिकस्मृतिई इटवाह मोडु बलतु देखीनई माह माहि चूर्णसूं किउं । ते चूर्णनइ योगिई सपलीइ ईट सूनानी थई । छनूं रायनई बहिचीनइ आपी ॥३२॥

दकानिनादेन कृतमयाणा, नृपाः श्वेच्छुर्बल्लाटदेशम् ।

तद्वेशनाथी चलमित्र-भानुमित्रौ गृहीत्वाऽशुरवन्तिसीयाम् ॥३३॥

छनूं राय दका इसिई नामि बाजित्रनइ निनादिई पीयाणां कीथां । श्रीकालिकस्मृति लाहदेसमाहि थका चलमित्र-भानुमित्र गुरुना भाणेज तेहनई मिली ते साधिई लीथा कटकसहित ते हू कटक अनइ साहिनां कटकसहित अवन्तीनगरीनी सीमई पुहता ॥ ३३ ॥

श्रुत्वाऽऽगतौस्तानभितः स्वदेशसीयां समागच्छद्वन्तिनाथः ।

परस्परं कुन्तयन्तुलताभिर्गुदं द्वयोः सैनिकयोर्वभूत ॥३४॥

ते कटक आपणी सीमई आज्यां सांभली गर्दभिष्ठ राजा सनउ गज तुरंगम रथ पायक सहित साहसु आविउ । परस्परई भाळे खांडे तोमर तीर शन्य बेल दालिका मुद्राने ग्रहारे करी अत्यंत अतिहि झूझ हवां ॥३४॥

स्वसैन्यमालोक्य हतप्रतापं, नष्टा गतो भूपविगर्दमिहः ।

पुरीं विशालां स यदा प्रविष्टस्तदैव साऽवेष्टि बलै र्पुणाम् ॥३५॥

गर्दमिह राजा आपणु सैन्य हतप्रताप भागुं देखीनइ नाहु । अवतीनगरी माहि बइ पइतु । तिवारइ तत्काल ययरीने सैन्ये अवती नगरी आपणे सैन्य करी वोटी ॥ ३५ ॥

अथान्यदा साहिभटैरपृच्छि, युद्ध प्रभो ! नैव भवेत् क्रिमय ? ।

अद्याष्टमी सूरिभिरुक्तमेव, स गर्दभीं साधयतीह विद्याम् ॥३६॥

अथ एतलानु अनंतर साहि राजाने सुमटे गुरु कहलि पुलिउं भगवन् एणिइं गदि बहया नित्यमेव सुमट हुसई । आज काह न झूसई : गुरे कहिउ आज आठमिनी तिथि सहो । गर्दमिह राजा गर्दभी विद्या साधइ छइ ॥ ३६ ॥

विलोकयद्भिः सुभटैरजस्रमहालये कापि गता खरी सा ।

दृष्टा तदा सा कथिता गुरुणा, तैरेवमुक्तं ध्वनिनाऽपि तस्याः ॥३७॥

ति वार पूठिइ सुमट गठनै कोसीसे सफलइ सोधवा लागी । एकइ अटालइ कोसीसा विचिइ गर्दभीनुं मुख दीठु । पछइ गुरुनई कहिउ । पउइ गुरे कहिउ एह खरीनइ खरिइ अनर्थ ऊपजिसिइ ॥ ३७ ॥

सैन्यं समग्र लभते विनाशं, धनुर्धराणां क्षतमष्टयुक्तम् ।

छात्वा गतः सूरिवरो निपट्री, स्वर्पाः समीप लघुश्रीघ्रवेधी ॥३८॥ युगम् ॥

गुरे कहिउ सफल सैन्य खरीनु स्वर साभलिसिइ तु सफल सैन्य विनाश पामिसिइ । विमासोनई सैन्य सफल गाल एक मोठेर पाछु मोकलिउ । आपणपिई श्रीकालिकसूरि धनुर्धरे धनुपना धरणहार महाशब्दवेधी अहोत्तरसउ सहित साबधान सज थइ रहिया ॥ ३८ ॥

येदेयमास्य विवृतं करोति, तदैव शलैः परिपूरणीयम् ।

श्रीसूरिणाऽऽदिष्टममीभिरेव, कृते खरी मूर्दनि मूष विष्टे ॥३९॥

अहो सुमटो ! जि वारइ गर्दभी आपणुं मुख विकस्वर करइ, ति वारइ तत्कालमेव आपणा बाण मूकवा जिम भाधु तीर करी भरीइ ति मुख भरिखु । ते वात जाणीनइ तेहे सुमटे तिम ज कीछु । तिसिई गर्दभी विद्याइ गर्दमिहिनइ मस्तकि मूष अनइ विद्या कीया । विद्याभ्रष्ट भिउ ॥ ३९ ॥

सा गर्दमिहस्म विषाय नष्टा, भ्रष्टानुभानः स च साहिभूपैः ।

बद्धवा गृहीतः सुशुरोः पदान्ते, निरीक्षते भूमितल ॥ मूढः ॥४०॥ युगम् ॥

ते गर्दभी विद्या गर्दमिहिनइ अष्ट थई जाणी सैन्य बहिल आवी नगरी छीधी । ति वारइ साहि राजाए गर्दमिह राजा जीवतु बाघीनइ गुरुना पाग आगलि आणिउ मूढ मूर्ख मूषिका साहसु जोइ बोलइ नही ॥ ४० ॥

रे दुष्ट पापिष्ट निकृष्टपुदे !, किं ते कुरुर्माचरित दुरात्मन् ! ।

महासतीशीलचरित्रमद्रुपापद्रुमस्येदमिहास्ति पुण्यम् ॥४१॥

गुरु कहवा लागी अरे दुष्ट ! पापिष्ट ! निकृष्ट ! अरे कुबुद्धिना करणहार ! तहारउ कुकर्म जोइ । अरे दुरात्मन् ! तइ जे मनिइ करी महासतीनू शीलमंग करिखु वाठिउ तेह रूपीया पापमइ दृष्टना पसूल(न) वर्तइ ॥ ४१ ॥

विमुद्रसंसारसमुद्रपातः, फलं भविष्यत्यपरं संदा ते ।

अद्यापि चेन्मोक्षंकरं सुधर्ममार्गं श्रयेथा न विनष्टमत्र ॥४२॥*

हिवं संसाररूपीया समुद्रमाहि पडेसि [सं]मासमाहि फिरेसि नरमि नाएसि ते फल भोगवेसि पापवृक्षानां । हवडाईं तु जिनपर्म वीतरागनुं पढिवजं अंनु काई नधी विणहुं(ठु) ॥४२॥

न रोचते तस्य मुनीन्द्रवाक्यं, विमोचितो बन्धनतो गतोऽप्य ।

सरस्वती शीलपदैकपात्रं, चारित्रमत्युज्ज्वलमावभार ॥४३॥

श्रीकालिकमूर्तिं बघन तेहनइं न गनइ । पठइ गुरे बंधन थकु छोडावित विदेसि मिड । अनइ सरस्वती महासती शुद्ध शीलमइ हुंतो आपणुं चारित्र अत्युज्ज्वल पालया लग्गी ॥४३॥

यस्यावसद् वेदमनि कालिकायौ, राजाधिराजः स बभूव साहिः ।

देशस्य खण्डेषु च तस्थिवांसः, शेषाः नरेन्द्राः शक्रवंश एव ॥४४॥

जेह साहिनइ धरि पहिलुं कालिकाचार्य रहिया ते सघलामाहि भूलगु राजा थिड । बीजा सपछाइ देस विहं चीनई रहिया । तही छगइ शाके संवच्छर प्रवतिड । शाके वंश फट्वाइ ॥४४॥

श्रीकालिकायौ निजगच्छमध्ये, गत्वा प्रतिक्रम्य समग्रमेवत* ।

श्रीसंयेंचिते वितरत्प्रमोदं, गणस्य भारं स वभार सूरिः ॥४५॥

श्रीकालिकसूरि निज आपणा गच्छमाहि आवी श्रीसंघ मुख्य पढिकमी आलोईनइ वली आपणा गच्छनु भार बहवा लाग्गी ॥४५॥

(२)

भृगोः पुरे यौ बलमित्र-भानुमित्रौ गुरुणायक मग्निनेयौ ।

विज्ञापनां मेस्य तयोः प्रगल्भ्यां, गताश्चतुर्मासकहेतवे ते ॥४६॥

इसिह समइ बलमित्र अनइ भानुमित्र गुरुना भाणेज तेहनई आमइई श्रीकालिकसूरि मरुअछि चउमासानइ अर्थि पुहता ॥४६॥

श्रुत्वा गुरुणां सुविशुद्धधर्मानुविदवाक्यानि नृपः समायाध ।

अहो ! सुधर्मो जिननायकस्य, शिरो विधुन्वन्निति तान् वभाषे ॥४७॥

गुरुनु उपदेश सांभली भाणेज बलमित्र भानुमित्र सगामाहि गुरुनी प्रसंसा करई । पुरोहिति चैतविउं ए आचार्य चउमास रहसिईं तु राजा श्रावक यासिईं । पुण तिम करउं जिम गुरु आहां रहईं नही । मनि इम विमासी राय आगलि गुरुनी प्रसंसा करवा लागु ॥४७॥

निशम्य भूपस्य सुधर्मवाक्यं, पुरोधसो मस्तकशूलमेति ।

जीवादिवादे गुरुभिः कृतोऽसौ, निरुचरस्तेषु बहृत्यय्याम् ॥४८॥

१० वदेव S । ११ ° वषरं S । १२ नास्त्यर्थं लोकाः L आदर्शे । १३ ° द्याः सम्यक् SP । + संपादयाम् कञ्जे दक्षिणा चक्रवर्त्तनं वि । जइ त न करेइ मुणी अर्णवसगरीओ होइ ॥१॥ छाण्ण चेइयानं ° P । १४ ° पमये वि ° SP । १५ ° मां विमुद्र ° S । १६ कृतेऽपि वि ° L कृतोऽपि S ।

पुरोहितं राजा प्रसंसा करतु देखीनई मस्तकि सूख ऊपजवा लागतइ गुरु कहलि जई जीवाजीवादिकनु वाद माँडिउ । गुरे वाद करतां निराकरिउ हराविउ । पछइ मनि असूया ईर्याभाव अतिहिं करइ ॥४८॥

कौटिल्यभावेन यतीन् प्रशंसन्, नरेन्द्रचित्तं विपरीतवृत्तम् ।

चक्रे पुरोधा शुरुभिः स्वरूपं, ज्ञातं यतिभ्यो यदनेषणीयम् ॥४९॥

पछइ ते पुरोहित कुटिलपणानई भाविई हीयइ कूड छतइ महात्मानई प्रशंसइ । छोरनइ कहइ महात्मानइ भात पाणी असूयतां करावइ । इम करतां गुरे जाणिउं मातपाणी असूयतां हवा छायां ॥४९॥

(३)

ते दक्षिणस्यां मरहट्टदेशे, पृथ्वीप्रतिष्ठानपुरेऽथ जग्मुः ।

यथास्ति राजा किल सागतयानः, प्रौढप्रतापी परमाहृतय ॥५०॥

श्रीकालिकगुरे भातपाणी असूय हुतां जाणी विहार कौचु । मरहट्टदेसमाहि पइठाणपुर पाटाणि जिहां सालिवाहन राज्य परम जैन श्रावक राज्य करइ छइ तिहां पुहता ॥५०॥

राज्ञाऽन्यदाऽपृच्छि सभासमसं, प्रभो ! कदा पर्युपणा विधेया ? ।

या पञ्चमी भाद्रपदस्य शुक्ले, पक्षे च तस्यां भविता सुपर्व ॥५१॥

एक बार सालिवाहन राजाई पूछिउं भगवन् । पजूसण कहइ कीजसिई ? गुरे कहिउं भाद्रपदमासि अजुआलइ पसवाढइ पांचमिई पजूसण पडिऊमधुं कहिउं छइ ॥५१॥

तृपोऽवदत् तत्र महेन्द्रपूजामहो ! भवत्यत्र शुनीन्द्र ! यत्ने ।

प्रयाऽनुगम्यः च लोकनीत्या, स्नाप्यादिपूजा हि कथं भवित्री ? ॥५२॥

राजा सालिवाहन कहवा लागु, भगवन् । आपणइ आनिई देसि महेन्द्रपूजा पांचमिई हुइ । छोक सयल ते पर्व करइ । अनई मई ते लोक व्यवहारिई ते महोत्सव करिउ । पजूसणनइ पवि(र्वि) स्नात्र पूज मालादिक आरात्रिक करवा सँ विघन हुसिइ ॥५२॥

तत् पञ्चमीतः प्रमुखा विधेयं, पष्ठ्यां यथा मे जिननाथपूजा ।

मभावना-पौषपालनादि, पुण्यं भवेन्नाथ ! तव प्रसादात् ॥५३॥

भगवन् । पसाउ करी पजूसणनू पांचमि थकुं छाटुई करउ । जिन स्नात्रपूजा प्रभावना पौष प्रमुख पुण्य करीय कराई ॥५३॥

राजन्निर्दं नैव भवेत् *कदाचित्, यत् पञ्चमीरात्रिपर्ययेण ।

तत्तद्वतुर्ध्यां क्रियतां तृपेण, विज्ञप्तमेवं शुष्णाऽनुमेने ॥५४॥

गुरु कहवा लागु, अहो राजन् ! पंचमीनी रात्रि अतिरूमी गई तु पछइ पजूसण सर्वथा न हुइ । पछई राई कहिउं तु पछइ चउथिई पजूसण करउ । पछइ गुरे ते बात मानी । सिद्धा[त] माहिली बात सांभरी तेह भणी मानिउं ॥५४॥

स्मृतेति चित्ते जिनवीरवाक्यं, यत् सातयानो तृपतिश्च भावी ।

श्रीकालिकायौ शुनिपथ तेन तृपाग्रहेणापि कृतं सुपर्व ॥५५॥

चितमाहि सिद्धांतं वचनं क्विसिद्धं सांभरितं ? जं सांभलि [सात]वाहण राजा श्रीकालिकसूरिइं आप्रहइं पांचिम
थकुं चउयइं पजूसण आणिवुं ॥५५॥

यथा चतुर्थी जिनवीरबाक्यात्, संवेन भन्तव्यमहो ! तदेव ।

प्रवर्चितं पर्युपणाख्यपर्व, यथेयमाज्ञा महती सदैव ॥५६॥

जिम जिन श्रीमहावीर इम कहिउं छइ सिद्धांतमाहि । श्रीसंघनी अनुमतिइं कालिकसूरिइं पांचिम थकुं पजूसण
चउयि(धि)इं करइं तिम आणुं सदाइ सविहुं पुणिहिं मानिवुं । जिननू वचन पहरुं छइ, तेह मणी आज छगइ चउयिइं
पजूसण हुइ छइ ॥५६॥

(४)

अथान्यदा कालवशेन सर्वान्, प्रमादिनः सूरिवराश्च साधून् ।

तत्त्वा गताः स्वर्णमहीपुरस्थानेरुकिनः सागरचन्द्रसूरीन् ॥५७॥

अथ एतलानु अनंतर कालइं विसोपिइं श्रीकालिकसूरिना परिवारना साधु महात्मा प्रमादीया थिआ । गुरु महामानइं
सूता मेन्ही स्वर्णपुर नगर सागरचंद्रसूरि छइ तिहा पुहता । तिहां आग्या एकला सागरचंद्रसूरिइं न ओलख्या । रूप
ब(प)रावर्त्तपणइ करी । पोसालमाहि डोसु तपोधन एकइं पासइं आवी रहिउ ॥५७॥

तेषां समीपे मुनिपः स तस्यो, ज्ञातो न केनापि तपोधनेन ।

शय्यातराद् ज्ञातयथार्यवृत्त्याः, प्रमादिनस्ते मुनयस्त्वमीयुः ॥५८॥

तिसिइ पइठाण पुर पाटणि शय्यातर आवके महामा हाकी करी कादया । स्वर्णपुर मणी आग्या । सागरचंद्रसूरे
पूछिउं गुरु किहा छइ ? पहि[ला] आग्या तेहे कहिउ । गुरु पाछलि आवइ छइ । सागरचंद्रसूरि साहमा गिआ । पाछिला
महात्मा पूछ्या, ते कहइ, “गुरु आगलि पुहता ” । सपळे कुडउ बोळउ । पइइ सागरचंद्रसूरे पोसालइ आनी ते इइगुरु
मणी मानी पगि लागी स्वमाचीनइं समस्त महात्माए खमावी करी गुरु मनान्या ॥५८॥

(५)

जिनेश्वरः पूर्वविदेहवर्चो, सीमन्धरो वन्युरवारविज्ञासः ।

निगोदजीवानविमृश्यकायान्, समासमक्षं स समादिदेश ॥५९॥

श्रीकालिकसूरि आपणा परिवार सहित पइठाण पुरि पाटणि समाधिइं रखा छइ । इसिइ समइ सोधमेन्द्र महाविदेहि
क्षेत्रि श्रीसीमंधरस्वामि कहलि बइठा हता । श्रीसीमंधरस्वामि उपदेश देता धर्मेनइ अधिकांरि आविइ । विचार करता
निगोद जीसनु विचार आविउ । तिसिइ इंदिइं पूछिउं, निगोदनु विचार रूडइं ग्रीउवउ । पइइ परमेश्वरि निगोदनु विचार
परिपूर्ण कहिउ ॥५९॥

+ P आदौ टिप्पण्यमेते श्लोका उल्लिखिताः—श्रीवीरनिहतेनैवसु वर्षचतरेषु अतीत्या जिनक्या वापंधिकेसु इय वाचना जाता, यद्वा
—याथ चतुर्थी पर्युपणा प्रवृत्ते, यत —

तेषां य नवसएहि समइतेहि बद्धमाणाओ । पजूसवका चउथी, कान[ग]सूरिहि तो टविया ॥५९॥

बीसहि दिनेह रूपो, पनगहाभीइ कण्ठवषाय । नवसमेतगएहि बोखिअवा सपआणाए ॥६०॥

सालाहो राजा, सयाएखेन करिओ अयव । पजू(जू)धवणा चउरपी, चउम्माधी चउदसीए ॥६१॥

व ..मासपद्धिमन्, पविसयदेवसम्म चउविहो सणो । जयसपटीउएहि, आवए तं पयार्गं तु ॥६२॥

इति तीर्थोदयपरिच्छेदः समाप्तः ॥

सौधर्मनायेन सविस्मयेन, पृष्टं जगन्नाथ ! निगोदजीवान् । .

कोऽप्यस्ति वर्षेऽपि च भारतेऽस्मिन्, यो वेत्ति व्याख्यातुमलं य एवम् ॥६०॥

पछइ इदिई परमेस्वर कन्हलि पृछिउं, “भगवा(व)न् ! पसाउ करी हवडानइ कालि भरतक्षेत्र माहि तेहवु कोइ आचार्य छइ, जे निगोदनु विचार तम्हारी परिई कहनिइ प्रीछइ !” ॥६०॥

समादिदेश मधुरस्ति शक्र !, श्रीकालिकार्यः श्रुतस्तराशिः ।

श्रुत्वेति शक्रः प्रविषाय रूपं, दृढस्य विमस्य समाययौ सः ॥६१॥

श्रीसीमंशरत्नामिइ कहिउं, “अहो इन्द्र ! भरतक्षेत्रमाहि श्रीकालिकसूरि श्रुत सिद्धांतनु समु(सु)द, तेणिइ मरिउ प्ररिउ छइ ते निगोदनु विचार अम्हारी परिई कहइ । पछ[इ] इइ श्रीसीमंशरत्नामि वा(वा)दीनइ दृढ वडउ माझनु रूप करी पूजनु कांपनु हाथि लाकडी पहचुं रूप करी कालिकसूरि कन्हलि आविउ ॥६१॥

विमोऽथ पमच्छ निगोदजीवान्, सरोश्वरोऽभापत वाननन्तान् ।

असंख्यगोलाश्च भवन्ति तेषु, निगोदसंख्या गतसंख्यरूपाः ॥६२॥

माझणिइ श्रीकालिकसुरि कन्हणि(लि) निगोदना जीवानु विचार पृछिउ । श्रीकालिकसूरे कहिउं, “रोमनइ अणीई असंख्याता गोला इसी संज्ञा कहीइ । तेणिइ एकेकइ गोळइ असंख्याता निगोद कहवाइ । एकेकइ निगोदि अनन्ता जीव कहवाइ” । इसी परिई विचार कहिउ ॥६२॥

श्रुत्वेति विमो निजमाधुरेवं, पमच्छ मे शंस कियत्पमाणम् ।

अस्तीति सिद्धान्तविश्लोकनेन, शक्रो भवान् कालिकसूरिराह ॥६३॥

ते निगोदनु विचार सामंज्या पृठिई माझणिइ गुरु कन्हलि पृछिउ, “भगवन् ! हुं बडु धिउ सकउ नही । बेटी वेटी कलत्र परिवार भक्ति न करइ । गाढउ दुखीउ छउ आऊछुनु पतीइ नही । करउं किसिउ ? । एकवार कहउ हजौ मझनई केतलै आऊछुं धाकइ ! । एकवार हृषा करी कहउ” । श्रीकालिकसुरि जोवा लाग़ा । जोतां जोतां नव रस केतलै संख्या छामइ । जोतां जोतां पन्चोपमे न रहइ । हिउं सागरोपमि अई रखा । पछइ कहिउ तउ माझण तु न हुइ । हुं सौधर्मेंद्र प वातनु मिथउ जाणिग्यो ॥६३॥

कृत्वा स्वरूपं प्रणिपत्य सूरि, निवेद्य सीमन्धरसत्यशंसाम् ।

उपाश्रयद्वारविपर्ययं च, शक्रो निर्जं धाम जगाम हृष्टः ॥६४॥

पछइ इदिई आपणुं रूप प्रपट कीछुं । म्हात्मा विहरा गिरा हुता, तेणिइ सरद ईइ आविउ किम आपणइ । तेह मणी इन्द्रिई पोसालनुं वारणुं केरीनइ इन्द्र गिउ इन्द्र महात्मा आवता लगइ न रहिउ । एतला कारण महात्मा इन्द्रनुं रूप देखी तपवडइ निभाणुं बांधइ । एह कारणइ पोसालनुं वारणुं केरीनइ गिउ ॥६४॥

श्रीमत्कालिकसूरयश्रितरं चारित्रमत्युज्ज्वलं,

संपादय प्रविषद्य चान्त्यसमये भक्तपतिशं मुदा ।

शुद्धध्यानविधानलीनमनसः स्वगौल्यं ये गता—

स्ते कल्याणपरम्परां श्रुतधरा यच्छन्तु संवेऽनवे ॥६५॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्ता । श्रौतपागच्छद्दशालयां लिखिता ॥

श्रीकालिक चिरकाल आपणुं चारित्र निरतीचार पाली छेडइ अणसण लेईनइ, शुद्धनिर्मल ध्यान पंच परमेष्ठिनुं स्मरण करता जीर्णदेह मूकीनइ स्वर्गि पुहता । ते श्रीकालिकसूरि समस्त श्रीसंघनइ अनेक कल्याण मांगलिकमाला विस्तारउ ॥६५॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्त (प्ता) ॥ पं० श्रीहरिहरनाथ ॥

श्रीजिनदेवसूरिविरचिता

कालिकसूरिकथा ।

[रचनावर्ष १४ शताब्दि]

मोहान्धकारमाग्नारापहारविमण्डलम् ।
 अमानबहुमानेन, धर्दमानं नमाम्यहम् ॥१॥
 पञ्चमीतथतुभ्यौ चैश्वक्रे पर्युपणामहः ।
 तेषां कालकद्वरीणां, चरितं किञ्चिदुच्यते ॥२॥
 धारावासमिति ख्यातं, पुरं सुरपुरोपमम् ।
 तत्राऽभूद् भूपतिर्वैरिसिंहः सिंहपराक्रमः ॥३॥
 देव्यस्य सुन्दरी, रूपसंपदा सुरसुन्दरी ।
 तयोः कालरूनामाऽभूत्, सूनुन्यूनविक्रमः ॥४॥
 सोऽन्यदा बहिरुद्याने, हयान् रमयितुं ययौ ।
 सूरिं गुणाकरं तत्र, धर्ममाख्यान्तमैक्षत ॥५॥
 तस्यान्तिकमयो गत्वा, धर्मं शुभाव शुद्धयौः ।
 सद्यः संसारवासाच्च, परं वैराग्यमासदत् ॥६॥
 पितरौ समनुज्ञाप्य, भटपञ्चशतीश्रुतः ।
 सरस्वत्याऽऽख्यया स्वप्ना, सार्द्धं व्रतपश्चिष्यत् ॥७॥
 शिसां द्विधाऽभ्यस्तवन्तं, श्रुताङ्गपारपारगम् ।
 निवेष्ट्य च निजे पदे, स्वर्गातिषिर्भूद् गुरुः ॥८॥
 क्रमेण कालकाचार्यः, साधुपञ्चशतान्वितः ।
 क्षमां पुनानः पदन्यासैः, पुरीमुज्जयिनीं ययौ ॥९॥
 आरामे समवासापीद्, भगवान् सपरिच्छदः ।
 तच्चरित्रैः पवित्रैश्च, चित्रोपन्ते स्म नागराः ॥१०॥
 गर्दमिलो नृपोद्भासीत्, समापान्तीं बहिर्मुखः ।
 अन्यदाऽऽर्थी कृताश्रयैरूपां सुरैः सहोदरीम् ॥११॥
 कामग्रहप्रदीतस्तां, हवादान्ताय्य पुरैः ।
 न्यषादधन्यः शुदान्ते, सूरिर्विज्ञातवांश्च तत् ॥१२॥
 आस्थानं स्वयमागत्य, गुरुं शान्तपनास्ततः ।
 तं दृष्ट्वृपमाचष्ट, सुधामधुरया गिरा ॥१३॥

त्वय्यन्यायरते राजन् !, सर्वं स्यादसमञ्जसम् ।
 मृच्चैतां प्रतिनीं तस्मात्, परत्रेह च शर्मणे ॥१४॥
 क्रोमलैर्वचनैरेव, गुरुणा भणितोऽपि सः ।
 मयनैर्वार्यमाणोऽपि, मुपोच न तपोधनम् ॥१५॥
 तेजः सात्रमिवास्तु, भ्रुकुटीविस्ताननः ।
 सभायां कालकाचार्यः, प्रतिज्ञाभक्तोदिमां ॥१६॥
 भीतिं प्रपत्यनीकानां, महापातकिनामपि ।
 माघवत्यतिथीनां च, नूनं लेप्येय पाप्मभिः ॥१७॥
 यथेनमेनसां धामोन्मूलयामि न मूलतः ।
 इत्युक्त्वा वचनं गत्वा, गच्छेऽनालोच्य किञ्चन ॥१८॥
 उन्मत्तवेपो नगरीं, हिण्डमानो जजल्प सः ।
 राज्यं भुङ्क्ते गर्दमिच्छथेत् ततः श्रियतः परम् ॥१९॥ [त्रिभिर्विशेषकम्] ॥
 एतस्य कान्तः भुद्धान्तथेत् ततः किमतः परम् ।
 इति दृष्ट्वा जनः सर्वो, हाहारवमुखोऽब्रवीत् ॥२०॥
 धिगेनं नृपतिं यस्य, चेष्टितैः कष्टिताशयः ।
 रठन् पिशाचकीवेत्यमाचार्यः पर्यटत्ययम् ॥२१॥
 भूयः संभूय सचिवममुखैर्वोषितोऽपि सः ।
 विरराम न कामार्चो, प्रतिनीसंग्रहाग्रहात् ॥२२॥
 गर्दभीविषयाऽजघ्यं, त ज्ञात्वा मेदिनीपतिम् ।
 उपायेनोन्मूलयिष्यन्, क्षपकूलं ययौ शुकः ॥२३॥
 ये स्युस्तत्र च सामन्तास्ते साख्य इति स्मृताः ।
 तेषां तु नृपतिः साखानुसाखिरिति विश्रुतः ॥२४॥
 आचार्यस्तस्मिन्वास्तत्र, साखरेकस्य संनिधौ ।
 मन्त्रयन्त्रमयोगायैस्तं चात्यन्तमरञ्जयत् ॥२५॥
 अधान्यदा सुखासीने, साखौ तत्र स्वपर्षदि ।
 दतः साखानुसाखीयः, समागत्यार्पयच्छुरीम् ॥२६॥
 छुरिकां ता समालोक्य, साखिः श्याममुखोऽजनि ।
 स्मरिणा भणितवाचं, केवं भो ! विपरीतता ॥२७॥
 अनुग्रहे विभोर्यस्मादायाते हृष्यतेतराम् ।
 तवेक्ष्यते तु वैलक्ष्यं, ततः साखिस्तदोऽब्रवीत् ॥२८॥
 नानुग्रहोऽयं भगवन् ! निग्रहः पुनरेष मे ।
 यस्मै क्लृप्यति नः स्वापी, तस्मै मेपयति छुरीम् ॥२९॥

तां सिप्त्वा धुरिकां कसौ, मर्त्तव्यं तेन निश्चितम् ।
 सोऽन्यथा सकलस्यापि, कुटुम्बस्य सयं छजेत् ॥३०॥
 स्वर्थाभिमुख्यमालोक्य, धुरिरुच्छवसिताश्रयः ।
 सारिमाचष्ट तं रुष्टः, किं तवैवोपरि प्रभुः ? ॥३१॥
 कुपितोऽयमुत्तान्यस्मापि कस्मैचिदुच्यताम् ।
 स पुनः पण्णवत्पङ्क, दृष्ट्वा क्षुर्यामुवाच गाम् ॥३२॥
 मद्विधानां पण्णवतेरुपरि कुन्दवानयम् ।
 ततस्तैरपि मर्त्तव्यं, मद्गच्छरणवर्जितः ॥३३॥
 जगौ सगौरवं धुरिर्न मर्त्तव्यं भूयैव भो ! ।
 नीत्वा हिन्दुकदेशं वः, माज्यराज्यं ददाम्यहम् ॥३४॥
 दूताभामानि विज्ञाय, तान् सर्वानपि सत्वरम् ।
 समाकारय शुष्पाकं, सिन्धुतीरेऽस्तु सङ्ग्रहः ॥३५॥
 ममाणमादेश इति, व्याहृत्य क्षरुपुङ्गवः ।
 व्यधत् तत् तथैवाशु, जीविताशा हि दुस्त्यजा ॥३६॥
 विज्ञातपरमार्थास्ते, सर्वे सवलवाहनाः ।
 संभूय साख्यः सद्यः, सिन्धुतीरे समागमन् ॥३७॥
 आचार्यदर्शितपथः, सारि मा सोऽपि सत्वरम् ।
 मयाणैरनवच्छिन्नैरुपसिन्धु समासदत् ॥३८॥
 तेऽयं सिन्धुं समुत्तीर्य, साधयन्तोऽखिलान् वृषान् ।
 सुराष्ट्राविषयं माणुस्तत्र माहृद्वपेयुषी ॥३९॥
 विभज्य नवधा राष्ट्रं, सुराष्ट्रां तेऽवतस्थिरे ।
 वर्षारत्रे व्यतिक्रान्ते, सूरिणा भणिवास्त्वतः ॥४०॥
 इहो ! निरुद्यमा यूयं, किमु विप्रय संभवति ।
 ध्वनन्तिदेशं शृङ्गीर्ध्वं, पर्याप्तं तत्र मावि वः ॥४१॥
 तेऽजोचन् द्रव्यरहिता वयं वर्त्तामहे मभो ! ।
 निर्द्रव्याणां हि जायन्ते, न काचित् कार्यसिद्धयः ॥४२॥
 हेमौक्येष्टकापाकं, युक्त्या तेभ्यो ददौ शुकः ।
 तेऽपि संभृत्य सामग्रीं, प्रवेष्टुर्मालवान् प्रति ॥४३॥
 तान् निशम्पायतो द्रुपाद्, गर्दभिल्लोऽपि संभृतेभ्यः ।
 आहुनोकेऽयं सम्प्रेतोऽभूद् द्वयोरपि सैन्ययोः ॥४४॥
 शस्त्राशस्त्रि चिरं युद्धा, शकसेन्येन निर्मितम् ।
 अनीकं गर्दभिल्लस्य, यतो धर्मस्ततो जयः ॥४५॥
 ध्वनन्तीशः प्रभम्पाशु, व्याहृत्य स्वपुरीमगात् ।
 कञ्चन मोक्षमज्ज्ञां तां, तस्थिवाकन्तरेव सः ॥४६॥

अथाज्ञया मृनीन्द्रस्य, शक्योवाश्रतुर्दिशम् ।
 नगरीं चेष्टयामासुश्चन्द्रलेखां घना इव ॥४७॥
 अष्टालकेषु पुद्गानि, समभूवन् निरन्तरम् ।
 तेऽन्यदाऽऽलोक्य शून्यांस्तान् गुरवेऽकथयन्मय ॥४८॥
 वमस्याष्टालकाः शून्याः, कुतोऽयं भगवन्निति ।
 पृष्टस्तैः स्पष्टमाचष्ट, गुरुर्निज्ञातरारणः ॥४९॥
 अयं भो ! गर्हभीविधां, पापात्मा युक्तिपूर्वकम् ।
 कृष्णाष्टमी-चतुर्दशयोराशयति सर्वदा ॥५०॥
 सिद्धविद्यया भवतामजप्योऽयं भविष्यति ।
 तद् गवेषयत् कापि, वमस्योपरि गर्हभीम् ॥५१॥
 ते समालोक्य तां मोक्षुः, गुरवे सोऽप्यचीक्यत् ।
 द्विक्रोश्याः परतः सर्वे, सैन्यमेतद् विधीयताम् ॥५२॥
 इयं हि रासभी शब्दं, कुरुते देव्यधिष्ठिता ।
 तमाकर्ण्य द्विपत्सैन्यं, वान्ताञ्शृग् म्रियते ध्रुवम् ॥५३॥
 अष्टोत्तरे शतं शब्दवेधिनमिह तिष्ठतु ।
 तैः पूरणीयमिषुभिस्तस्या दिध्यनिपोर्मुखम् ॥५४॥
 आकाः सूरिसमादिष्टमेतत् सर्वं वितेनिरे ।
 तपैव शब्दावसरे, तस्मा आस्यमपूरयन् ॥५५॥
 सा ह विद्या समाविष्टा, दुर्धियस्तस्य भूपतेः ।
 मूर्ध्नि विष्णुमृगमाघाय, पलायामास रासभी ॥५६॥
 सूरैरादेशतो वमं, भद्वत्वा मध्ये प्रविश्य च ।
 जीवग्राहं गृहीत्वा तमुपनिर्मुहुरोः पुरः ॥५७॥
 गुरुणा बोध्यमानोऽपि, यदा न मत्यबोधि सः ।
 मदाप्य कर्पूरं हस्ते, देशाभिष्कासितस्ततः ॥५८॥
 व्रतान्यारोपयत् सूरिरार्याणाः शुद्धये पुनः ।
 प्रापश्चित्तं चरित्वा च, स्वं गणं मत्यपालयत् ॥५९॥
 मौलिक्यशालिनृपातिरपरे तस्य सेवकाः ।
 इति व्यवस्थेयां तत्र, राज्यमन्वक्षिपन् आकाः ॥६०॥
 ते श्रीमत्कालकाचार्यपुण्यपासनतत्पराः ।
 चिरं राज्यानि बुध्नुर्जनिधर्ममभावकाः ॥६१॥

(२)

इतश्चाभूद् मृगकण्ठे, जामेयः कालकर्ममे
 बलमित्रनृपो आज्ञमित्रस्तस्यानुजः पुनः ॥६॥

तौ च ग्रहित्य स्वाभात्पमत्पुत्कण्ठावशंवदौ ।
 शक्रराजाननुज्ञाप्य, नयतां स्वपुरे गुरुन् ॥६३॥
 बलभानुं स्वजामेयं, भानुश्रीकुसुमसंभवम् ।
 प्रव्राज्य प्रादुर्षं सूरि, तत्रैवास्थापयन्मृपः ॥६४॥
 मभावनां त्रिभाव्योच्चैः, पुरोधाः कृतमत्सरः ।
 पुराऽपि निर्जितो चादे, रहो राजानमग्रवीत् ॥६५॥
 अमी तपोधना यत्र, संचरन्ति महाम्नायाः ।
 तत्र देव ! पदन्यासो, युष्माकं नैव युज्यते ॥६६॥
 अभक्तिर्जायते क्षेत्रं, सा च श्रेयःप्रमायिनी ।
 प्रेष्यन्तेऽमी तदन्यत्र, विद्याप्यानेषणां पुरे ॥६७॥
 एवमस्तिवति राज्ञोक्ते, कारिताऽनेषणा पुरे ।
 विलोक्य तां समन्ताच्च, गुरुभ्यः साधवोऽवदन् ॥६८॥
 पुरोहितस्य तत् सर्वं, ते विदुष्य विजृम्भितम् ।
 अपर्युष्यापि चलितः, प्रतिष्ठानपुरं भवि ॥६९॥

(३)

शातबाह्वनराजेन, कृताभिगमनोत्सवाः ।
 तत्पुः सुखं पर्युषणापर्वं तत्रान्यदाऽऽगमन् ॥७०॥
 तान् रामोवाच पञ्चम्यां, देवोऽग्रेन्द्रमहो भवेद् ।
 जनानुवृत्त्या गन्तव्यमस्माभिरपि तत्र च ॥७१॥
 एवं च चैत्यपूजादैर्घ्यापातः संभवेद् विधेः ।
 पष्ठ्यां पर्युषणापर्वं, तदिदं क्रियतां भवो ! ॥७२॥
 स्वाम्याह राजन् ! पर्वेदं, पञ्चमीं नातिवर्चते ।
 कारणापेक्षया त्वर्वाणि स्यादिति हि श्रुतम् ॥७३॥
 चतुर्ध्यामस्तु तर्षेतदित्युक्ते श्रुतना प्रभुः ।
 मेने तयेति श्रूयस्व, मुदितो गृहभागमन् ॥७४॥
 वदायभूद् भाद्रपदचतुर्थ्यां किल पर्वं तत् ।
 चतुर्दशीदिने चातुर्मासिकानि च जज्ञिरे ॥७५॥

(४)

अन्यदा कर्मदोषेण, शिष्याः कालक्रमभाः ।
 दुर्विनीता अजायन्त, शिष्याणां अप्यङ्गोचराः ॥७६॥
 रात्रौ शय्यातरस्योत्त्वा, परमार्थं विमुच्य तान् ।
 निद्रामतान् प्रचलिताः, स्वयं कलत्रं भवि ॥७७॥

स्वशिष्यरत्नाकराख्यध्वरिशिष्यस्य संनिधौ ।
सूरेः सागरचन्द्रस्य, प्रतिबोधितभूपतेः ॥७८॥ [युग्मम्] ॥
क्रमेण तत्र संपाप्ता न केनाप्युपलक्षिताः ।
उपाश्रयस्यैरुकोणं, समाश्रित्यावतस्थिरे ॥७९॥
प्रतिकर्म्यैर्यापिहीमुपविश्य क्षणं स्थिताः ।
अत्रान्तरे सागरेन्दुरनुयुज्य प्रपारितः ॥८०॥
असहिष्णुर्ज्ञानगर्व, सूरिं प्रति वभाण सः ।
आर्य ! कीदृग् व्याचक्षे, मया साध्विति तेऽवदन् ॥८१॥
ततः पुनर्मदाध्मातः, सागरेन्दुर्वभाण तम् ।
आर्य ! किञ्चिद् विषमार्थं, परिपृच्छ वदामि ते ॥८२॥
न किञ्चिद् विषमं जाने, धर्मं तद्वार्द्धकोचितम् ।
व्याचक्ष्व मत्पुर इति, मोक्षः पौत्रं मुनीश्वरा ॥८३॥
अनित्यताभावनायं, धर्ममत्युन्नितं ततः ।
व्याचक्षणे सागरेन्दौ, साक्षेपं प्रश्नमवाचीत् ॥८४॥
मत्प्रज्ञाद्यगोचरत्वाच्चास्ति धर्मः खपुष्पवत् ।
मृषा तद्विषयं क्लेशं, मूढा अनुभवन्त्यमी ॥८५॥
धन्तः क्षुब्धोऽप्यवष्टम्भमालम्ब्योवाच सागरः ।
अस्त्येव धर्मस्तत्कार्यमुखादेरुपलम्भतः ॥८६॥
युक्तिभिः साधिते धर्मे, मौनं कृत्वा स्थिता विभुः ।
तथा शिष्या दुर्विनीताः, छुप्ता भातरजागवः ॥८७॥
गुरुनमस्कृत्य तेऽपृच्छन्, शय्यातरमसौ पुनः ।
निर्भर्त्स्य वचनैस्तीक्ष्णैः, माहिणोत् सूरिसंनिधौ ॥८८॥
क्रमात् ते तत्र संपाप्ता वार्ता विज्ञाय तन्मुखात् ।
सागरः क्षमयामास, गुरुंस्त्वैर्मुनिभिः सह ॥८९॥
बालुकापूरितमस्यष्टतिरेचनपूर्वकम् ।
पौत्रं तेऽबोधयन्, ज्ञानतारतम्यप्ररूपणात् ॥९०॥

(५)

अथ व्याख्यां निगोदानां, श्रुत्वा सीमन्धरप्रभोः ।
शक्रोऽपृच्छद् भरतेऽपि, किमेवं वेत्ति कोऽप्यमून् ॥९१॥
व्याचष्टे भारते मद्भगिगोदानार्थकालकः ।
इति भाषितवान् पञ्चधरं सीमन्धरप्रभुः ॥९२॥
तं दृष्टद्विजरूपेण, गतः शक्रः परीक्षितुम् ।
पृष्ट्वा निगोदानांयुश्च, मुदितः स्तुतवानिति ॥९३॥

दुष्पमारात्रिदीपाय, प्रतीपाय कुतीर्यिनाम् ।
 अनर्घ्यगुणरत्नौघरोहणाय नमोऽस्तु ते ॥९४॥
 श्रीकालकार्यं मणिपत्य शक्तः,
 स्वस्यागमं ज्ञापयितुं मुनीनाम् ।
 कृत्वाऽन्यपाद्वारमुपाश्रयस्य,
 संपूर्णकामसिद्धिदिवं जगाम ॥९५॥
 मत्वाऽऽयुरन्तं भगवानपि स्वं,
 श्रीकालकार्योऽनशनं विधाय ।
 विहाय कायं विधिवद् विधिह-
 स्तिविष्टपस्याभरणं बभूव ॥९६॥
 श्रीजिनप्रभसूरीन्द्रैः, स्वाङ्कपर्यङ्कलालितः ।
 जग्रन्मैतां कथां श्रीमज्जिनदेवमुनीश्वरः ॥९७॥
 इति श्रीकालिकसूरिकथानकं समाप्तम् ॥

[२०]

श्रीमाणिक्यसूरिविरचिता

कालकाचार्यकथा ॥

~*~*~*~

बन्दारुहरिमन्दारुमङ्गरीपिञ्जरकमम् ।
 श्रीवर्द्धमानमानम्य, बह्व्ये पर्युपणास्थितिम् ॥१॥
 येन पर्युपणापर्व, चतुर्थीवासरे कृतम् ।
 श्रीकालिकगुरोस्तस्य, कथ्यते प्रथिता कथा ॥२॥
 जम्बूद्वीप इह द्वीपे, क्षेत्रे चात्रैव भारते ।
 पुरमस्ति घरावासं, घरामण्डलमण्डनम् ॥३॥
 आरामिकमिवाऽऽरामं, पितेव निजसंततिम् ।
 चैरिस्मिन्महीपालस्त्वत्र पालयति मनाः ॥४॥
 रोहिणीव शशाङ्कस्य, व्योमगङ्गेव वारिधेः ।
 शुचिशीलमियाऽऽलापा, मियाऽऽस्या(स्य) स्मरसुन्दरी ॥५॥
 कुमारः सुकुमाराङ्गः, कुमार इव विक्रमी ।
 कालक्रमेण धर्मज्ञः, कालकाऽऽल्यस्तयोरभूत् ॥६॥

नीरधेरपि गम्भीरो, धीरो भो(मे)रुगिरेरपि ।
 सोमादपि महासौम्यः, प्रतापी तपनादपि ॥७॥
 सदारस्फारशृङ्गारः, परनारीसहोदरः ।
 सत्यवाक् शरणाऽऽयातवज्रपद्मरसनिभः ॥८॥ त्रिमिविशेषकम् ॥
 कुमारोऽन्येद्युख्याने, गतः क्रीडाप्रसङ्गतः ।
 गुणारूराचार्यगिरं, शुश्राव श्रवणामृतम् ॥९॥
 अपारे भवकान्तारे, प्राणिनां भ्रष्टां सताम् ।
 कर्मलाघवतोऽनर्घ्या, जायते मानुषी गतिः ॥१०॥
 इन्द्रजालोपमे जीवितव्ये द्रव्ये विनश्वरे ।
 मतिर्भवति चारित्रे, केपाब्धिदपि धीमताम् ॥११॥
 एवमादि शूरोवा(र्वा)णीं, तूर्णमाकर्ण्य स प्रतम् ।
 सरस्वत्या महासत्या, भगिन्या समप्रगृहीत् ॥१२॥
 गीतार्यो घृणसंयुक्तः, श्रीगुणाकरमूरिमिः ।
 क्रमात् सूरिपद(देऽ)स्यापि पापिनामपि बोधकृत् ॥१३॥
 तपो निष्कपटं कुर्मन्, भग्यालीं स विबोधयन् ।
 विहरन् वसुधापीठे, जगामोज्जयिनीं पुरीम् ॥१४॥
 तत्स्योपवनसंस्थस्य, समायान्ति पुरीजनाः ।
 घर्मवाणीं रसेनाऽऽद्रौ, गीतिं श्रोतुं मृगा इव ॥१५॥
 इतश्च दैवयोगेन, तदा साध्वीसमागमः ।
 बभूव तत्र जायेत, नान्यथा भवितव्यता ॥१६॥
 अन्यदा बहिरुद्याने, साक्षादिव सरस्वतीम् ।
 सरस्वतीं सतीं भेक्ष्य, कामं कामलिताऽऽश्रयः ॥१७॥
 ममाश्रितः पुरयोग्येयमित्युक्त्वा भालवेश्वरः ।
 गर्दभिलङ्घनो भिल्लसमानोऽशुभकर्मभिः ॥१८॥
 दीनां चिल्लीमिव ज्येनो, जानकीमिव रावणः ।
 तामपाहरदन्यायपथान्यः स पापपीः ॥१९॥
 विद्वला विललापे(वै)वं, सती तेन हता सती ।
 ॥ वीतरागसर्वज्ञ !, हा देव ! किं भविष्यति ॥२०॥
 हा श्रीगुणाकराचार्य !, हा कालकसहोदर ! ।
 हा तत् वैरिसिंहाऽऽख्य !, हा मातः सुरसुन्दरि ! ॥२१॥
 मदीयं चरणद्रव्यं, हरन्तं पश्यतोहरम् ।
 निवारयति सर्वेऽपि, गर्दभिल्लं कुशूणतिम् ॥२२॥

हाहारवं तमाकर्ण्य, ज्ञातोदन्तो मुनीश्वरः ।
 नरेश्वरमुपागम्य, सम्यग् वाक्यमदोऽब्रुवत् ॥२३॥
 आकाशं स्फुटितं चेत् स्थान्नेन्द्र ! किमु सीन्यते ।
 शैत्यं कुतो यदि भवेच्चन्द्रादङ्गारवर्षणम् ॥२४॥
 मलो वा यदि माणिक्ये निर्मलत्वं तदा कुतः ।
 रसा कुतोऽस्ति कौष्माण्डिफलानि वृत्तिरेव चेत् ॥२५॥
 तपोवनानि राजेन्द्ररक्षितानि भवन्ति यत् ।
 तत् त्वमेव कथं देव !, कुरूपे चर्मगर्हितम् ॥२६॥
 एवमुक्तस्तु नाऽमुञ्चद्, यावच्चञ्चललोचनाम् ।
 गर्दभिष्ठोऽपि तल्लुब्धो, लल्लुब्धो हरिणीमिव ॥२७॥
 क्षुरिभिः प्रहितः संघस्तावत् तद्बोधहेतवे ।
 तेन कामैकदासेन, न सोऽपि गणितस्ततः ॥२८॥
 श्रीमत्संघं जिनैर्मान्यं, परिज्ञायावमानितम् ।
 निर्ममे निर्ममोऽप्येष, प्रतिज्ञामिति दुस्तराम् ॥२९॥
 गर्दभिष्ठं कुराजेन्द्रगजेन्द्र इव गर्दभम् ।
 राज्यान्नोन्मूलयान्येनं, चेन्नाहं कालरुस्तदा ॥३०॥
 भ्रूयन्तां लोकपाला दिगधिपतिपुता ग्रामयज्ञादयश्च,
 सामन्ता मन्त्रिणोऽमी घटमुभटभटाः श्रेष्ठिनः सार्यवाहाः ।
 छाकुलेमेव वेण्या कपिमिव कुतुपं राज्यतो गर्दभिष्ठं,
 धृत्वा नोत्पाटयेऽहं स्फुटमिह न तदा कालकाचार्य एषः ॥३१॥
 गच्छं विहाय स्वच्छन्दं, भ्रमन्तं विकलाकृतिम् ।
 तं वीक्ष्य सचिवा राज्ञः, पुरः मोचुरिदं वचः ॥३२॥
 निजां खञ्जय मा कीर्तिं, स्वकुलं मा कलङ्कय ।
 मा सेवस्वासतां मार्गं, मुञ्च मुञ्च तपन्वि(स्वि)नीम् ॥३३॥
 नृपो मेने न तद्वाक्यं, हस्तीवाङ्मुग्धमुन्मदः ।
 मर्यादां लङ्घयन्निरयरा केन वार्यते ? ॥३४॥
 कुतोऽपि ज्ञातवृत्तान्तो, नगरीतो विनिर्गतः ।
 क्रमाच्छमीलतामूलं, शकः कृच्छं मुनिर्गतः ॥३५॥
 तत्र सामान्यराजानः, शाखिनः शतशाखिनः ।
 तेषां शाखानुशाखीव, चक्रवर्ती प्रकीर्त्यते ॥३६॥
 एकस्य सविवेकस्य, समीपे शाखिनः स्थिताः ।
 गुरवः सोऽपि तैर्मन्त्रतन्त्रैरागर्जितो नृपः ॥३७॥
 शाखानुशाखिनो दूतस्तस्यान्येषुर्षहीश्वजः ।
 क्षुरिकां दौक्यापास, यमनिहामिवापराम् ॥३८॥

शास्त्री विषादमापन्नस्तां पश्यन् श्यामलाऽऽननः ।
 कपोलन्यस्तहस्तोऽस्याद्, विहस्तो ध्वस्तसंमदः ॥३९॥
 राजाऽऽदिष्टैर्नरैर्दि(र्दि)ष्टे, स्थाने दूते स्थिते सति ।
 सूरिः पमञ्च ते हर्षस्थाने शोकः ॥ कथं नृप ! ॥४०॥
 राजोचे मुनिराजेन्द्र !, मम हर्षपदं कुतः ? ।
 यतोऽस्मान्(कं) पुरस्वामी, रुष्टो दुष्टोऽन्तकादपि ॥४१॥
 महेयमात्मनश्छित्वा, शिरः क्षुरिकयाऽनया ।
 अन्यया कुलसंहारो, हा व्याघ्रो हन्त दुस्तटी ॥४२॥
 तवैवैकाकिनः किं भो !, कोपाऽऽटोपः मभोरभूत् ।
 इति पृष्टो मुनीन्द्रेण, जगाद् जगतीपतिः ॥४३॥
 क्षुरिका पद्म(ण्ण)वत्यङ्केनाङ्कितेयं चिह्नोच्यते ।
 मन्ये पन्न(ण्ण)वते राज्ञां, चुकोपोपरि भूपतिः ॥४४॥
 गुरुजंगौ न भेतव्यं, जानीहि नृपतीन् नृप ! ।
 तौश्च राजाऽपृच्छत् क्रुध, गन्तव्यं सोऽपि चै(प्पची) कथत् ॥४५॥
 भूपो गुरुपदेशेन, तानाहूय स्वदेशतः ।
 चलितः सिन्धुमुत्तीर्य, मुराष्ट्रां विषयं ययौ ॥४६॥
 विमञ्च्य भूभुजो देशं, ते तस्युर्जलदानने(ऽऽगमे) ।
 शरघ(द)पि समायाति, न चेष्टुः संबलं विना ॥४७॥
 कलावान् कालिकाचार्यः, पथि पाथेयहेतवे ।
 सौवर्णमिष्टिकापाकं, चक्रे घूर्णमयोगतः ॥४८॥
 दातैव देवतालोके, तत्सदादेशकारिणः ।
 अखण्डितप्रयोगैस्ते, ययुर्मौलवमण्डलम् ॥४९॥
 विज्ञाय गर्दभिल्लोऽपि, परचक्रमुपागतम् ।
 माचालीदध युद्धार्थं, संक्रुद्धो गर्वपर्वतः ॥५०॥
 शास्त्रिभिः समराऽऽरम्भे, बले भग्ने महाबलैः ।
 विवेश भालवेशः स्वं, नगरं कीटिकाऽऽलीवत् ॥५१॥
 वेष्टयित्वा जवादुर्गं, धीरवर्गो निरर्गलः ।
 शराशरि न्यषाद् युद्धं, प्रति मातः परस्परम् ॥५२॥
 शास्त्रिसेनाचरा दुर्गं, तं दृष्ट्वा शून्यमन्यदा ।
 विस्मयस्मेरवदना गुरवे च न्यवेदयन् ॥५३॥
 मभुः प्राहाऽष्टमी वाऽद्य, मन्ये साधयतीह तत् ।
 भवलां गर्दभविद्यामयमुज्जयिनीपतिः ॥५४॥
 रासभोरूपमाधाय, दृष्ट्वा मादुर्भविष्यति ।
 यः शृणोति स्वरं तस्यास्तस्य मृत्युरसंशयम् ॥५५॥

हाहारवं तमाकर्ण्य, ज्ञातोदन्तो मुनीश्वरः ।
 नरेश्वरमुपागम्य, सम्यग् वाक्यमदोऽवदत् ॥२३॥
 आकाशं स्फुटितं चेत् स्थानरेन्द्र ! किमु लीन्यते ।
 शैत्यं कृतो यदि भवेच्चन्द्रादङ्गारवर्षणम् ॥२४॥
 मलो वा यदि माणिक्ये निर्मलत्वं तदा कुतः ।
 रक्षा कृतोऽस्ति कौष्माण्डिकफलानि वृचिरेव चेत् ॥२५॥
 तपोवनानि राजेन्द्ररक्षितानि भवन्ति यत् ।
 तत् त्वमेव कथं देव !, कुरुष्व वर्मगर्हितम् ॥२६॥
 एवमुक्तस्तु नाऽमुञ्चद्, पावञ्चञ्चललोचनाम् ।
 गर्दभिल्लोऽपि तल्लुब्धो, लल्लुब्धको हरिणीमिव ॥२७॥
 सूरिभिः प्रहितः संयस्तावत् तद्बोधहेतवे ।
 तेन कामैकदासेन, न सोऽपि गणितस्ततः ॥२८॥
 श्रीमत्संघं जिनैर्मान्यं, परिज्ञायावमानितम् ।
 निर्ममे निर्ममोऽप्येष, प्रतिज्ञामिति दुस्तराम् ॥२९॥
 गर्दभिल्लं कुराजेन्द्रगजेन्द्र इव गर्दभम् ।
 राज्याभ्योन्मूलयान्येन, चेन्नाहं कालकस्तदा ॥३०॥
 श्रूयन्तां लोकपाला दिगधिपतिपुता ग्रामयसादपथ,
 सामन्ता मन्त्रिणोऽमी घटमुभटमटाः श्रेष्ठिनः सार्धबाहाः ।
 छाकुलेनेव वेण्या कपिमिव कुतर्पे राज्यतो गर्दभिल्लं,
 धृत्वा नोत्पाटयेऽहं स्फुटमिह न तदा कालकाचार्य एषः ॥३१॥
 गच्छं विहाय स्वच्छन्दं, भ्रमन्तं विक्लाकृतिम् ।
 तं वीक्ष्य सचिवा राज्ञः, पुरः प्रोचुरिदं वचः ॥३२॥
 निजां खञ्जय मा कीर्ति, स्वकुलं मा कलङ्कय ।
 मा सेवस्वाप्ततां मार्गं, मुञ्च मुञ्च तपन्वि(स्वि)नीम् ॥३३॥
 नृपो मेने न तद्वाक्यं, हस्तीवाङ्मुग्धमुन्मु(न्म)दः ।
 मर्यादां लङ्घयन्नगिरयवा केन चर्यते ? ॥३४॥
 कृतोऽपि ज्ञातवृत्तान्तो, नगरीतो विनिर्गतः ।
 क्रमाल्लम्पीलतामूलं, शरहूलं मुनिर्गतः ॥३५॥
 तत्र सामान्यराजानः, शाखिनः शतशाखिनः ।
 तेषां शाखानुशाखीव, चक्रवर्ती मकीर्त्यते ॥३६॥
 एकस्य सचिवेकस्य, समीपे शाखिनः स्थिताः ।
 शूरवः सोऽपि तैर्मन्त्रतन्त्रैरावजितो नृपः ॥३७॥
 शाखानुशाखिनो द्रवस्तस्यान्येधुर्महीश्वजः ।
 क्षुरिकां दौकयामास, यमजिह्वामिवापराम् ॥३८॥

शाखी विपादमापन्नस्तां पश्यन् इयामलाऽऽननः ।
 कपोलन्यस्तहस्तोऽस्याद्, विहस्तो ध्वस्तसंमदः ॥३९॥
 राजाऽऽदिष्टैर्नरैर्दि(दिं)ष्टे, स्थाने दूते स्थिते सति ।
 सूरिः पप्रच्छ ते हर्षस्थाने शोकः ॥४०॥
 राजोचे मुनिराजेन्द्र !, मम हर्षपदं कुतः ? ।
 यतोऽस्मान्(कं) पुरस्वामी, रष्ट्रो दुष्टोऽन्तकादपि ॥४१॥
 महेयमात्मनश्छित्वा, शिरः क्षुरिकयाऽनया ।
 अन्यथा कुलसंहारो, हा न्यायो हन्त दुस्तटी ॥४२॥
 तवैवैकाकिनः किं भो !, कोपाऽऽटोपः मभोरभूत् ।
 इति पृष्टो मुनीन्द्रेण, जगाद् जगतीपतिः ॥४३॥
 क्षुरिका पन्न(ण्)वत्यङ्केनाङ्कितेयं विलोकयते ।
 मन्ये पन्न(ण्)वते राज्ञां, चुकोपोपरि भूपतिः ॥४४॥
 गुरुर्जगौ न भेतव्यं, जानीहि नृपतीन् नृप ! ।
 तौश्च राजाऽपृच्छत् कुत्र, गन्तव्यं सोऽपि चै(व्यची) कथत् ॥४५॥
 भूपो गुरुपदेशेन, तानाहूय स्वदेशतः ।
 चलितः सिन्धुमुत्तीये, मुराद्वा विपयं ययौ ॥४६॥
 विभज्य भूमिजो देशं, ते तस्युर्जलदानने(ऽऽगमे) ।
 शरय(द)पि समायाति, न चेलुः संवलं विना ॥४७॥
 पलावान् कालिकाचार्यः, पयि पायेयहेतवे ।
 सौवर्णमिष्टिकापाकं, चक्रे चूर्णमयोगतः ॥४८॥
 दातैव देवतालोके, तत्सदादेशकारिणः ।
 अत्रण्डितप्रयाणैस्ते, ययुर्माँलवमण्डलम् ॥४९॥
 विश्वाय गर्दभिल्लोऽपि, परचक्रमुपागतम् ।
 माचालीदय युद्धार्थं, संक्रुद्धो गर्वपर्वतः ॥५०॥
 क्षात्रिभिः समराऽऽरम्भे, बले भग्ने महाबलैः ।
 विवेश आलवेशः स्वं, नगरं कीटिकाऽऽलीवत् ॥५१॥
 वेष्टयित्वा जवादुग्रं, वीरवर्गो निर्गलः ।
 शराशरि व्यधाद् युद्धं, मति प्रातः परस्परम् ॥५२॥
 क्षात्रिसेनाचरा दुर्गं, तं दृष्ट्वा शून्यमन्यदा ।
 विस्मयस्मेरवदना शरवे च न्यवेदयन् ॥५३॥
 मधुः माहाऽष्टमी वाऽथ, मन्ये साधयतीह तत् ।
 मथलां गर्दभविधामयसुज्जयिनीपतिः ॥५४॥
 रासभोरूपमाधाय, तृष्ठा प्रादुर्भविष्यति ।
 यः शुणोति स्वरं तस्यास्तस्य मृत्युरसंशयम् ॥५५॥

सैन्यमावास्यां पश्चात्, ततो व्यापुष्य वेगतः ।
 अष्टोत्तरशतं योधा मत्पार्थे ते तु साऽऽयुधाः ॥५६॥
 तै राजभिस्तथा चक्रे, नूनं चक्रेतराऽऽश्वैः ।
 सप्तयेऽहयमवत् सासाह, गर्दयिष्टस्य गर्दयी ॥५७॥
 यदा चिकाश्यामास, ध्रुवं शब्दाय सा तदा ।
 तैः शब्दवेचिभिर्वाणैस्तूणीर इव पूरितम् ॥५८॥
 विद्या विधाय विष्णुने, ज्योममण्डलमुद्ययौ ।
 जीतग्राहं धृष्टीत्वा ते, योधाः सूरैस्तमार्षयन् ॥५९॥
 सोऽमाणि सूरिणा, साध्वीशीलरत्नमणिम्लुच ।
 संयाचमानदानाऽऽख्यवृत्तस्यैव सुमोहमः ॥६०॥
 कुक्काहार ! दुराचार !, निर्विचार ! विकारवान् ।
 भ्रमन्तपारसंसारे, परत्र फलमाप्स्यसि ॥६१॥
 पापीयानित्यवज्योऽयं, मुनिस्तं निवासयत् ।
 स्थितिज्ञः स्थापयामास, मूलस्थानेऽथ नाखिनम् ॥६२॥
 शैलशास्त्रिसितीशेभ्यो, भूमिखण्डान्यखण्डयत् ।
 आलोचनां सरस्वत्या ददावानन्दमेदुरः ॥६३॥
 शकङ्कसाद् यदाप्याराः, शकास्ते मयितास्त्वतः ।
 नित्ता तान् चिक्रमाकौऽन्नाभूत् पुनः शकभूपतिः ॥६४॥
 मसङ्गादिदमारुपातं, वत्सरज्ञानहेतवे ।
 कथ्यते मूलसंवन्यः, सत्यसंवमहात्मनः ॥६५॥
 खड्गधारोपमं धीरो, दान्तः शान्तस्त्वपोनिधिः ।
 चित्रं चरति चारित्रं, वृत्तं वा वेचि कः सताम् ॥६६॥

(२)

इतश्च भृगुकच्छेस्तो(शौ), भागिनेयौ महामुनेः ।
 बलमित्र-भानुमित्रा(त्रौ), पृथ्वीनायौ सहोदरौ ॥६७॥
 तयोर्भग्नौ च भानुश्रीर्बलभानुस्तद्वज्रजः ।
 अन्यदा तद्वज्रोर्हत्तं, भृगुकच्छाधिपोऽवृणोत् ॥६८॥
 अकृणोत्कण्ठितस्वान्तयजमित्रनृपान्पया(पो ययौ) ।
 रज्जायिन्यां प्रपातेन, मृतिसागरमन्त्रिणा ॥६९॥
 शाखिनं सम्युज्जाम्य, रत्नादरश्मिर्दम् ॥
 भृगुकच्छमगात् सार्द्धं, सूरिर्भू(घ)रिगुणाऽऽख्यः ॥७०॥ [पुष्पम्]
 बलभानुः(ः) धुरोः पार्थे, साग्रहो व्रतमग्रहीत् ।
 तदा जनः समस्तोऽपि, जिनधर्मरतोऽजनि ॥७१॥

निरुत्तरीकृतो वादमिच्छेस्तुच्छमतिः क्षणात् ।
 गुरुभिर्गुरोरोऽपि, स्वं भक्तमिव दर्शयन् ॥७२॥
 पुरोधाः प्राह भूपाळं, पूज्यसाधुपदाङ्किते ।
 मार्गे न युज्यते गन्तुं, भवेदाज्ञातना यतः ॥७३॥ युग्मम् ॥
 ये ध्रुवं ध्रुवपदं गमिनोऽमी, ये जिनाश्च वञ्च(शि)नां परमेशः ।
 आत्मकर्मफलभोग्युजस्ते, मादृशाः कथय के परवन्तः ॥७४॥
 ईदृक् तद्वाक्यविभ्रान्तः, राजाऽऽज्ञामपिगत्य सः ।
 अकारयत् पुरे साधुयोग्यां रसवतीं नवाम् ॥७५॥
 आधाकर्म परिज्ञाय, ततो पर्युपितेऽपि हि ।
 स्वरपोऽगुर्महाराष्ट्रे, प्रतिष्ठानपुरं चरम् ॥७६॥

(३)

जिनपादान्जरोलम्बसातवाहनभूभुजाः(जा) ।
 प्रदत्ते साधवस्तस्युः, साधुयोग्य उपाश्रये ॥७७॥
 अथ पर्युपणापर्वसमये समुपस्थिते ।
 गुरुन् विज्ञापयामास, सोह्लासं भूमिवासवः ॥७८॥
 अस्मिन् देशे च पञ्चम्यामिन्द्रयात्रामहोत्सवः ।
 कृया पशुपणापर्वे, पश्यां तु भवदाज्ञया ॥७९॥
 वभाये मञ्जरेवं चेन्मेरोश्चलति चूलिका ।
 नातिक्रामति पञ्चम्या रान्नि पर्युपणा पुनः ॥८०॥
 राजाऽवोचच्चतुर्थ्यां तत्, करोमि करुणाऽऽकरः(रः) ।
 अवकि(इयं) पर्युपितव्यं, गुरुणोक्तं भवत्विति ॥८१॥
 सर्वसंधानुमत्याऽभूश्चतुर्थीवासरे तदा ।
 पर्युपणापर्वे सर्वोत्तमं श्रीजिनशासने ॥८२॥

(४)

कालान्तरेण दुःशिष्यदुर्विनीत्वदुःखतः ।
 एकाकी कालकाचार्यो, निःससार महानिनि ॥८३॥
 स्वशिष्याचार्यपट्टान्जमराकस्य ज्ञनैः ज्ञनैः ।
 व्रजन् सागरचन्द्राऽऽख्यसुरेः स्थानमिषाय सः ॥८४॥
 स्यविरः कोऽप्यसावेवमवह्नां नाटयन्नयम् ।
 अभ्यागतपरोक्षके, नाभ्युत्थानादिसत्क्रियाम् ॥८५॥
 श्रीकालकशुरोर्मे वा, व्याख्यानं रुचिरं मुनेः(ने!) ।
 इति सागरचन्द्रेण, पृष्टः मञ्जरभापव ॥८६॥

मुधेव स्वाहु सदर्थरचनं वचन(नं) क ते ।
 क कालकगुरोर्वाचो, गताकृति-नयःस्मृतेः ॥८७॥
 इतः शय्यातरथाद्वाद्, शुल्बुद्धिमवाप्स्यते ।
 तत्र जम्बुस्तवराः शिष्याः, खे द्रुमो दुर(द्रुत?)मानसाः (?) ॥८८॥
 परिवारं तमायान्तं, वीक्ष्य सागरसूरयः ।
 उत्थातुकामास्तन्मुख्यैर्निषिद्धाः साधुसाधुभिः ॥८९॥
 सूरिं नत्वा यथास्थानमासीनेषु महात्मसु ।
 बद्धिर्भूयेः क्षणात् तावत्, कालकाचार्य आययौ ॥९०॥
 अभ्युत्थानक्रियापूर्वं, जन्मापूर्वमिवाऽऽदरात् ।
 गुरुं गुरुमुदो नेमुर्मुनयो बहुमानतः ॥९१॥
 ज्ञात्वा सागरचन्द्रोऽपि, मुनीन्द्रं कालकामिधम् ।
 क्षमयामास सद्भक्तिग्रीडाञ्जनतकन्धरः ॥९२॥
 बालकाकणट्टान्ताद्, गुणहानिं प्रदर्शयन् ।
 प्रबोध्य सागरचन्द्राऽऽख्यं, विजहारान्पतो गुरुः ॥९३॥

(५)

सौधर्म्येन्द्रोऽन्यदाऽपृच्छत् सीमन्धरजिनेश्वरम् ।
 निगोदजीबव्याख्यानं, जिनेनापि निवेदितम् ॥९४॥
 पप्रच्छैवं पुनः शक्रो, भगवन् ! कोऽपि भारते ।
 एवंविधं निगोदानां, व्याख्यानं चेत् किं न वा ? ॥९५॥
 जिनेन्द्रः स्माऽऽह, देवेन्द्र ! सांपतं कालकामिधः ।
 जानाति जिनधर्मैकधीरो गणधरस्त्विदम् ॥९६॥
 जराजर्जरितं विमरूपं कृत्वा पुरन्दरः ।
 तत्परीक्षार्थमायासीत्, कालकाचार्यसंनिधौ ॥९७॥
 तत्प्रक्षतो निगोदानां, व्याख्यानप्रकरोद् गुरुः ।
 विस्मयादय विमोऽयममासीदाधुरात्मनः ॥९८॥
 ध्रुवज्ञानोपयोगेन, परिज्ञाय कुशाग्ररीः ।
 भवान् भास्वान् सूरैन्द्रैव(प), जगादेति जि(य)तीश्वरः ॥९९॥
 वृष्टाव तं स्फुटीभूय, देवरानोऽतिरञ्जितः ।
 कलिकालस्तु(ले तु) सर्वज्ञः[.] कालकाचार्य ! ते नमः ॥१००॥
 तं नत्वाऽऽनम्य सौधर्म्यं, सौधर्माधिपतिर्ययौ ।
 अन्तेऽनशनमापन्नः[.] प्राप सूरिस्त्रिविष्टपम् ॥१०१॥
 यो गर्हभिक्षं जगदेकमल्लं, समूलमुन्मूलयति स्म राज्यात् ।
 आनीतवान् पर्युपणाऽऽख्यपर्वं, दिने चतुर्ध्याः ॥१०२॥
 इति श्रीमाणिक्यसूरिविरचिता कालकाचार्यकथा ॥

[२१]

श्रीदेवकलोलमुनिविरचिता कालिकाचार्यकथा ।

[रथमासंयत् १५१६]

स्वकीयं गुरुमानस्य, पुनः श्रीश्रुतदेवताम् ।
तयोः प्रसादमाप्ताय, कालिकाचार्य(कार्य)कथां ध्रुवे ॥१॥
अस्तीह भारते वर्षे, धारावासं पुरं महत् ।
यापी-कूप-मपाऽऽराम-सरोवरविराजितम् ॥२॥
श्रीमहेभ्य-महाराज-समाजसमलङ्कृतः ।
वैरिसिंघो(हो) नृपस्तत्र, वैरिवारनिवारणः ॥३॥
तस्य पत्नी सती रम्भासुन्दरी सुरसुन्दरी ।
सबरिजस्तयो पुनः, संगतः कालिकाभिषः ॥४॥
विचाराऽऽवारचतुरः, सुभगो विनयी नयी ।
मियंबदो नाऽभिमानी, मजापालोऽतिसाहसी ॥५॥
सोऽन्यदा निर्गतो बाघोद्याने क्रीडितुमादरात् ।
निर्विघ्नो(ण्णो)ऽभूदसौ बाघतुरङ्गाँस्त्वरमान् नृपः ॥६॥
सहकारतरोर्मूले, निविष्टो राजसूः स्वपम् ।
पश्यन्तिस्ततः स्वैर, सोऽश्रु(श्री)पीन्यधुरध्वनिम् ॥७॥
सेवकं प्रेक्ष(प्य) विज्ञाय, गत्वा तत्र समुत्सुकः ।
मुनिभिः भविकैः सादै, ददर्श स गुरुं तदा ॥८॥
तं तं प्रदक्षिणीकृत्योपविश्योचितभूतलम् ।
श्रीमद्गुणन्धराऽऽचार्यदेशनामदृष्टोदिति ॥९॥
अक्षरः सर्वसंसारः, कोऽपि कस्य न बलमः ।
पिता माता स्वसा भ्राताऽऽसन् ते ते स्वार्थबलमाः ॥१०॥
इत्येतस्य गुरोर्वाचं, श्रुत्वा वैराम्यमाप्तवान् ।
पितृनापृच्छथ तत्कालं, कुमारो व्रतमग्रहीत् ॥११॥
कालेन कियता विद्वान्, संजातः कालिको यतिः ।
आर्यैः गुणन्धराचार्यैः, स्वपदे स्थापितो मुदा ॥१२॥
ततः श्रीकालिकाचार्याः, साधु-साध्वी समन्विताः ।
विजर्हुः(हुः) प्रतिबोधार्थः(र्थ)गुञ्जेणीं नगरीं प्रति ॥१३॥

गर्दमिष्ठो नृपस्तत्र, परस्त्रीरूपलालसः ।
 मपालयति साम्राज्यं, दुःमर्षः परंदमः ॥१४॥
 अन्यदा कालिकाचार्यः, स्वसारं थीसरस्वतीम् ।
 राजमार्गेऽमिगच्छन्तीं, गुरुवन्दनहतवे ॥१५॥
 एनामन्तःपुरे श्रीघ्नं, भो ! भो ! नयति(तु) निर्भयो ।
 इत्युक्ते तेन भूपेन, सेवकैस्तैस्तथाकृतम् ॥१६॥
 हा भ्रात ! कालिकाचार्य !, रक्ष मां करुणानिवे ! ।
 त्वां विनाऽहं कथं तिष्ठे, बाहं विलपतीत्यसौ ॥१७॥
 मध्येपुरं जनैरेतत्, श्रुत्वा हाहारवः कृतः ।
 सूरिणाऽपीति विज्ञाय, संवधाऽऽकारितस्ततः ॥१८॥
 स्वहृत्तान्तोऽस्य तैः मोक्तः, मृत्युकं श्रावकैरिति ।
 तत्रैकज्ञो वयं यामो, राजवेश्मनि सद्गुरो ! ॥१९॥
 लभ्यते गतैः श्रद्धैर्विप्लवस्तैर्यराधवः ।
 भूषर्नि(नि)र्दायिता बाहं, सूरिपार्श्वे समेऽन्वयः ॥२०॥
 स [त]तः सूरिरुत्थाय, सन्निप्यो नृपसन्ननि ।
 गत्वा भूपालमाचक्षे, सुधामधुकिरा गिरा ॥२१॥
 यदि चन्द्रमसो वक्तिः, भानुतथैव तमो मवेत् ।
 सीमालोपः समुद्रात् स्यात्, मञ्जापास्तर्हि का गतिः ? ॥२२॥
 तपोवनानि रक्षन्ति, राजानो ज्ञान्या)यमार्ग(र्गि)णः ।
 यथा कृषीव(व)ला इपात्, स्वक्षेत्राणि मयत्नतः ॥२३॥
 अतस्त्वं लोकापालोऽसि, देहि सार्धं कृपां कुरु ।
 इत्युक्ते भूपसंकेतात्, पुंभिर्निवा(वी)सितो मुनिः ॥२४॥
 कोपेन पौपयामारमायातः संवमाहयत् ।
 मतिघ्नां सोऽकरोदेनां, गर्दमिष्ठं नृपं यदि ॥२५॥
 नोत्तन्नानि समूलं तं, जगतां पत्सि(श्य)तां सताम् ।
 तदा पापात्मनां यामि, गतिं दुस्तददुःखताम् ॥२६॥ [युग्मम्] ॥
 उदित्वे(त्तै)वं ततः सूरिः[ः], स्वसामर्थ्योत्थणं वचः ।
 परिवारं च वेषं च, संपहस्ते समर्पयत् ॥२७॥
 वेपान्तरं विधायाऽय, तदानां श्रय(प्रयि)जोऽभवत् ।
 एवं वदन् स चम्राम, महापयचतुष्यये ॥२८॥
 चेद् गर्दमिष्ठो भूपालः, समर्पः सर्वदिग्पतिः ।
 अहं मिश्रचरोऽस्म(स्मी)ति, तदा किं जातयेव हि ? ॥२९॥
 किञ्चिद् विचिन्त्य चित्ते स्वे, नगराणिगरा(रगा)द् बहिः ।
 कियद्भिर्दिवसैर्दूरं, शक्यं ययौ यतिः ॥३०॥

क्रीडतां वहिरुद्याने, कुमारः(राणां-बालानां ?) शकभूपतेः ।
 पपात कन्दुकः कूपे, तवस्ते यज्जु(जत्रु)राकुलाः ॥३१॥
 शातोदन्तेन तेनैभ्यो, धनुः कृत्वा करे निजे ।
 शरं शरेण संवोज्य कर्षितः कन्दुकोऽवटात् ॥३२॥
 इत्थंकृत्य तमानीय, कुमारैभ्यो ददौ मुनिः ।
 तेनेत्थं यत् कृतं वैस्तत्(द्), गत्वा भूपे निवेदितम् ॥३३॥
 समाहूपाऽवधूतं तं, सत्कृत्य स्वरूपकितः ।
 स जगौ हर्षपूरेण, किमर्थं त्वमिहागतः ? ॥३४॥
 तेनोक्तं मिलनार्थं ते, नापरं कार्यमस्ति मे ।
 स मुनिस्तेन भूपेन, स्थापितो निजसंनिधौ ॥३५॥
 विद्याकलाकलापेन, मस्तावाऽऽपद्यवार्त्तया ।
 तं तथा रञ्जयन् सोऽपि, न तिष्ठेत् तं विना यया ॥३६॥
 नृपं चिन्ताकुलं वीक्ष्यान्यदा स्मरित्वाच तम् ।
 त्वत्समीपे सनामाह्वा, क्षुरिका शुटिका कथम् ? ॥३७॥
 तवस्तमूचे मत्सामी, मागित्वं ज्ञापयत्यसौ ।
 त्रियस्त्र क्षुरिकां छात्वा, पीत्वा च शुटिकाविषम् ॥३८॥
 चतुर्नवतिभूपानामन्येषामपि मादृशम् ।
 इषादेशं मदत्तेऽसौ, तेन चिन्ताऽऽतुरोऽस्म्यहम् ॥३९॥
 क्षुरिर्जगाद हे राजन् !, मा चिन्तां कुरु सर्वथा ।
 पूर्वं मिलत सर्वत्र, यथाऽहं वक्ष्यि किञ्चन ॥४०॥
 तद्वाक्या[त्] त्वरितं तेन, मिलिताः सकञ्चाः शकाः ।
 भो ! सर्वथा न मेतज्यमित्युक्ते(के)ऽवक्त् मुनिस्ततः ॥४१॥
 कृत्वा परिकरं सर्वमिहाऽऽयान्तु समुत्सुकाः ।
 सर्वैः संभूय भूयो यद्, गम्यते मालवं मति ॥४२॥
 इत्थं कृते शकाः सर्वे, समानगमुः ससैन्यकाः ।
 पुरस्कृत्यावधूतं तं, चेलुस्ते भयविह्वलाः ॥४३॥
 अव(वि)च्छिन्नमयाणिस्ते, गताः सौराष्ट्रमण्डलम् ।
 तदाऽऽजगाम वर्पुर्तुः, धनासगमनापहः ॥४४॥

स श्रीहृद्—

मेया गर्जन्ति गाढं दस(श)दिशि चपलोद्योतते विष्टुदेपा,
 दृश्येते चन्द्र-धर्यावहनि न निशि नो भूतलं पूर्णमङ्गिः ।
 आवासे से(शे)रते ते सुयनिन इतरे बाह्यभूमी भ्रमन्ते,
 वप्टारोऽङ्गानि सर्वाण्यपि घणितलं कृप्य(?) हपीद् वपन्ते ॥४५॥

स हं(ह)समानसानन्दी, सापृष्ठासी सुसस्पृक्तः ।
 पन्यातः सुगमा ईदृक्, शरत्कालः समागमत् ॥४६॥
 परं तेनाश्रितो यान्ति, ततः श्रीसुरिणाञ्जया ।
 दासी पृष्ठा सती ब्रूते, तमेवं कालिकं मति ॥४७॥
 कथमग्रेऽभिगच्छन्ति, यदेषां नास्ति शम्बलम् ।
 तदा तेन शकाः पृष्ठाः, शंखलामावममुवन् ॥४८॥
 मा कुरुध्वं मनाक् चिन्तामित्युक्त्वा सूरयोऽब्रुवन् ।
 ज्ञाप्यतामिष्टिकावाहः, मञ्जलघ्नत्र कुत्रचित् ॥४९॥
 तेनेष्टिवाहकस्त्वर्ण, सित्वा स्वर्णमयः कृतः ।
 विभज्य दत्त्वा तत् तेषां, [मग?]तास्ते ततोऽग्रतः ॥५०॥
 चतुर्णवतिभूपानामदैर्न्यं सैन्यमग्रतः ।
 गत्वा प्रयाणैस्तैश्च, द्रागवन्तीसंनिधौ स्थितम् ॥५१॥
 निर्गच्छति बिलाभागो, यथा धूमसमाकुलः ।
 दुर्गतो निर्गतस्तद्गद्, गर्दभिष्टो नरेश्वरः ॥५२॥
 रणः मवत्र(तं)ते घोरः, शक हिन्दुकसैन्ययोः ।
 रणतूर्पादिवायोपैः, सुरासुरभयङ्करः ॥५३॥
 गोपेनैकेन नीयन्ते, घेनबो बाटके यथा ।
 गर्दभिष्टोऽरिसैन्येन, दुर्गे सिधस्तथा तदा ॥५४॥
 दुर्गमावृत्य तेऽप्यस्युरभयोर्दलयोरपि ।
 रण[ः] संजायते नित्यमन्योऽन्यमविदारणः ॥५५॥
 अष्टमीदिवसे दुर्गमध्ये ब्रूते न को यदाः(दा) ।
 स्वरि[ः] पृष्टोऽय यवनैः, किमेतत् सांभवं यद् ॥५६॥
 साधयेद् गर्दभीविघां, गर्दभिष्टोऽय कुत्रचित् ।
 सा गर्दभी यदा शब्दं, करिष्यति खरस्वरम् ॥५७॥
 ये श्रोष्यन्त्यथ तत् शब्दं, ते भविष्यन्त्यचेतना[ः] ।
 मयभ्रान्ता अमी जाता[ः], तत् श्रुत्वा सकलाः शकाः ॥५८॥
 भो ! गण्युतिदिकं पश्चाद्, गत्वा तत्राभितिष्ठत ।
 शतमष्टोत्तरं शब्दवेषका मय संनिधौ ॥५९॥
 तयाकृते तैरित्येवत्, मृ(रु)राः मृरिमुत्थाः क्रमात् ।
 उच्चस्थाने स्थिताः सर्वे, घनुष्यारोप्य मार्गजान् ॥६०॥
 एकदेशे गर्दभिष्टं, गर्दभीसहितं च तम् ।
 पश्यन्ति तावता साऽपि, शब्दिहं मुखमावृणोत् ॥६१॥
 तावत् स(श्च)कास्तदास्यं तेऽपूरयन् मल्लवत् शरैः ।
 ततो नृपमुखे कृत्वा, बिहम्बे सा ययौ दिवि ॥६२॥

अस्याऽभूदियती शक्तिर्दलयानाऽद्य भो भटाः । ।
 नृपं छातं तथा कृत्वा, ते दुर्गं चक्रुरात्मसात् ॥६४॥
 भूपं बद्ध्वा मणस्य(श्य)न्तं, सूरः पादबलेऽक्षिपत् ।
 सूरिणाऽऽलापितः सोऽयं, पाप ! जन्म वृथा तव ॥६५॥
 शीलभङ्गस्त्वया साध्व्याः[ः], कृतो वृक्षोऽधिरोषितः ।
 संयापमानपयसा, श(स)क्तः पुष्को(प्पो)द्गमो ह्ययम् ॥६५॥
 फलं तु दीर्घसंसारं, लप्स्यसि त्वं न शं(सं)श्रयः ।
 अद्यापि न गतं किञ्चित्, तावकीनं विचिन्तय ॥६६॥
 सर्वपापहरीदीप्तो, भज त्वं स्मृतं कुरु ।
 स तेन वचसा दूनो, के मिष्टे सारजन्तुवत् ॥६७॥
 ततो निष्कासितो देशात्, गर्दभिल्लो नराधमः ।
 स्वीकृत्यान्पपुर-ग्रामान्, मूलयोऽवन्त्यामभूच्छकः ॥६८॥
 शककूलात् समाजगुः, कथ्यन्ते तेन ते शकाः ।
 गर्दभिल्लान्वये जातो, विक्रमाकौ महीपतिः ॥६९॥
 शकानुच्छ(ञ्छि)द्य तरसा, मही येनाऽनृणी कृता ।
 पञ्चत्रिंशत् शते वर्षे, गते जातः पुनः शकः ॥७०॥
 सोऽपि दाताऽमबद्ध भूपो, जगतीतलवत्सलः ।
 अङ्कितो धत्सरस्तेन, मासद्विरुमिदं वचः ॥७१॥

(२)

वेपं चाऽऽलोचनां छात्वा, साध्वीं संस्थाप्य संयमे ।
 बेल्लस्ते साधुभिः सार्द्धं, भृगुकञ्चपूरं प्रति ॥७२॥
 तत्र राज्यं प्रकुर्वते, भागिनेयी नयाधिकी ।
 बलमित्र-भारतुमित्रौ, भूपत्यपरभूपती ॥७३॥
 तौ सःमुखं समागत्य, प्रवेश्य स्वपुरान्तरा ।
 मधुरां तद्गुरोर्वाचं, सभामापूर्वं शृण्वतः ॥७४॥
 एतयोर्भगिनीपुत्रो, बलभानुविरामवान् ।
 संसारासारतां मत्वा, गुरुपात्रैः प्रहीद् व्रतम् ॥७५॥
 राजमधानपुरुषः, तं दृष्ट्वा दुर्जनायते ।
 स(सं)केशो यत्र जाण(ये)त, तत् स्थानं दूरतस्त्यजेत् ॥७६॥

(३)

प्रवक्षुः शुरवस्तस्म(स्मा)त्, प्रतिष्ठानपुरं प्रति ।
 कुर्याद् राज्यं, नृपस्तत्र, आवकः शालिवाहनः ॥७७॥

कृत्वा भवेशं गुरवः, स्थापिताः पौषाळये ।
 मत्पदं ससमो भूपः, शृणोति गुरुभाषितम् ॥७८॥
 सोऽन्यदाऽवददस्माकं, पञ्चभ्यां कौमुदीमहः ।
 तस्माद् विधीयतामेतं(त)त्, पर्व पष्ठीदिने प्रभो ! ॥७९॥
 पथिमायाधुदेत्यर्कः, शीतो बहिः मरुत् स्थिरः ।
 कदाचिदेतद् भवति, न न्यः पञ्चमीं विना ॥८०॥

लक्षं यदागमेऽपीति—

वर्षाकालीनपञ्चाशदि(हि)नैर्यातैर्दयोदयैः ।
 तदा पर्युपणापर्व, कुरुते ज्ञातनन्दनः ॥८१॥
 तस्य गच्छापिपस्तद्वत्, स्वविराः साषवस्तया ।
 अर्वाक् पर्युपितं युक्तं, सिद्धान्तविधिनाऽधुना ॥८२॥
 तच्चतुर्थ्या पञ्चमीतः, कृतं पर्व जिनोदितम् ।
 तदाकर्ण्य हृदा तुष्टो, नृपतिः शालिवाहनः ॥८३॥
 तच्चक्रः कालिकाचार्याः, सर्वसंवेन मानितम् ।
 साधुपूजाऽपरं नाम, पर्वणोऽस्य तदाऽभवत् ॥८४॥

(४)

गते काळे कियत्यस्य, शिष्या जाताः प्रयादिनः ।
 कर्मबन्धमयात् शिष्यान्, मुक्त्वा श्रम्यातरं गताः ॥८५॥
 तदग्रे शिष्यवृत्तान्तं, सर्वं मोक्ष्वा तथा वयम् ।
 यास्यामः सागरं मूर्ति, शिष्यशिष्यं विचक्षणम् ॥८६॥
 जग्मुः सागरमूरीणां, पार्श्वेऽगुस्तदुपाश्रये ।
 तद्व्याख्यां शृणुयादेष, साधुसामान्यवेषमाक् ॥८७॥
 देशानां स्वां समापय्य, ममेत्य गुरुसंनिधौ
 कण्ठ ! गुरु ये स्मिः, संदेहं पृच्छद्गुरुतः ॥८८॥
 धर्मधर्म स तैः पृष्टो, दातुमुत्तरमक्षमः ।
 यात्रे गत्वा समायागि, दास्ये पश्चात् तत्रोत्तरम् ॥८९॥
 अयं बृहत्तरः सूरिः, विद्यते त्रिमु वा मुनिः ।
 एवं विचिन्तय(यं)श्चित्ते, सूरिर्पावद् बहिर्गतः ॥९०॥
 श्रीकालिकविनेया हि, तावत् ते साषवोऽभिजन् ।
 तैरुक्तं स्पष्टमस्माकमपरावेन दमिताः ॥९१॥
 गुप्ताकं संनिधौ प्राप्ताः, सापतं सूरयो न वा ।
 इति श्रुत्वाऽभवत् सूरिर्लज्जितश्च स्वचेतसि ॥९२॥ गुग्मम् ॥
 किं कर्तुमय युक्तं नो, विमृष्टमिति तत्र तैः ।
 ततः संभूय भूयोऽपि, पेनुस्ते श्रुत्वादयोः ॥९३॥

समध्वं कृतमस्माभिरपराधं महत्तमम् ।
 बालुकामस्थदृष्टान्तं, जगुस्तेषां पुरोऽय ते ॥९४॥
 गुह्यां वचनं श्रुत्वा, सुधामधुसहोदरम् ।
 संपताः स्मरिभक्ताश्च, संजातास्ते विशेषतः ॥९५॥

(५)

इतश्च श्रीजिनं हृते, विदेहे मघवाऽन्यदा ।
 निगोददेशनां श्रुत्वा, सीमन्धरजिनोदिताम् ॥९६॥
 विद्यते भरते कोऽपीदम् निगोदविचारवान् ।
 सन्तीति कालिकाचार्याः, तद्वाक्यं मुदं दधौ ॥९७॥
 स इन्द्रो विमरूपेणाचार्यपार्श्वमुपाययौ ।
 पूरुषा निगोदजीवानां, विचारः कथ्यतां मम ॥९८॥
 जिनोक्तमिव तद्वाक्यं, श्रुत्वा हर्षितमानसः ।
 प्रादुःकृत्य स्वकं रूपमपतत् पादयोः गुरोः ॥९९॥
 नत्वा गुरुं दिव गच्छन्, स्मरिणा चारितः स च
 शास्यन्ति कथमापान्तं, मत्शिष्यास्त्वां पुरन्दरम् ॥१००॥
 अन्यदा तं करिष्यन्ति, मुनयोऽधिकधर्मिणः ।
 बालाद्वार परावृत्य, गुरुन् नत्वा तिरोदधे ॥१०१॥
 संपूर्णः स्वायुषः मान्ते, गृहीत्वाऽनशनजतम् ।
 जगुः श्रीकालिकाचार्या, देवलोकं समाधिना ॥१०२॥
 श्रीमद्केशगच्छीयाः, कर्मसागरपाठकाः ।
 तच्छिष्यो देवकलोलोऽनार्षीत् हर्षात् कथामिमाम् ॥१०३॥
 श्रीविक्रमवृषात् पट्पट्पञ्चैकमिति (१५६६) वच्छ(त्स)रे ।
 जाता कपेयं मुनिमिर्वीचिता ब्रह्मिता श्रि(त्ति)भम् ॥१०४॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा संपूर्णा ॥ शुभं भवतु ॥

कल्याणमस्तु ॥ श(कि)नमस्तु चतुर्विधसंघस्य ॥

A. आदर्श प्रा तोडेल —

सं. १५७६ वर्षे श्रीबृहद्गच्छे वा० श्रीदेवसागरछात्रजीजा—मेरा—रतनादिसहितेन लिखिता श्रीकालिकाचार्यकथा
 खभोक्तमामे ॥ श्री ॥

[२२]

अज्ञातसूरिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ॥

॥ ॐ नमः । श्रीजीरापट्टिपार्श्वनाथाय नमः ॥

श्रीवर्द्धमानपदपद्ममराजदेवं, श्रीवर्द्धमानममिनय्य 'जिनेन्द्रदेवम् ।
 किञ्चित् कथामुभयथा समयार्थभाजां, वक्ष्याम्यहं सुगुरुकालिङ्गसूरिराजाम् ॥१॥
 अत्रैव भाति नगरं भरतेऽलकामं, धारादिवासमिति पुण्यजनाप्तघोमम् ।
 श्रीचैरिर्लिह इति तत्र नृपः सूरिर्तिः, सत्याभिधाऽस्य दयिता सूरसुन्दरीति ॥२॥
 तन्मन्दनोऽजनि सुकालिकनामधेयः, सन्नन्दनोज्ज्वलकलापटलैरमैयः ।
 स क्रीडयन्नुपवनेऽन्यदिने, तुरङ्गं, द्वेषा गुणाकरमवाप गुरुं सरङ्गम् ॥३॥
 तद्देशनामृततरसं स रसाभिपीय, संपृच्छथ सौवर्षितरी' भवतो निरीय ।
 संसेवितो नृपतनूद्भवपञ्चशत्या, रत्नादुपायत चरित्ररमां वितत्या ॥४॥
 पुण्योल्लसन्नवसुवर्णकपाश्र्मपट्टे, संस्थापितः सुगुह्या गुह्याऽऽत्मपट्टे ।
 कुर्वन् क्रमेण विविधैव विहारमालां, मूरिः समागमदिमां नगरीं विशालाम् ॥५॥
 तत्रैव घूरेरुजा सरस्वती, समाययी कर्मगतेर्महासती ।
 यान्ती वहिः स्पण्डिलमण्डलेऽन्यदा, साऽन्योकि भालन्यमहीधुजा मदात् ॥६॥
 हा हासनधीश्वर ! हा ! सहोदर !, श्रीकालिकायैति बहुमलपिनी ।
 श्येनैरिवोड्डीननवीनमल्लिका, सान्तःपुरेऽपि नृपेण पूरुषैः ॥७॥
 श्रुत्वेति सौवाश्रयनैलगङ्गात्, समेत्य सूरिभरकेसरी जवात् ।
 तं मत्तमावद्भ्रमिवोल्लसन्मदं, नृपाश्रमं माह नयद्रुमच्छिदम् ॥८॥
 शशी यदि स्याद् विपट्टिमादधिर्मैरां विमुञ्चेत् हा चेदपानिधिः ।
 अन्यायभानो यदि भूधुनो भ्रजास्त्रिघ्नन्ति जीवन्ति तदा कथं मजाः ? ॥९॥
 महासतीं शृङ्ख कलङ्कपादपं, मा सिञ्च भूपानयवारि निसिपत् ।
 मधेश्वलङ्केशनरेषरादिबन्धा मा भव त्वं भवपुग्मनासकृत् ॥१०॥
 इतीरितं सूरिवचो नियन्याऽगलनृपे छिद्रकरेऽम्बुगत्या ।
 अभाणि संयस्य तदा मुखेन, सरोजपि नाऽभानि दुराशयेन ॥११॥
 अमानितं संपववो निद्रम्य, सर्वाङ्गरम्यः कृतिभिः प्रथम्यः ।
 सिदान्तसारं मनसाऽविगम्य, चित्ते गणी चिन्तयति स्म सम्भक्त ॥१२॥
 ये मत्प्रनीका अनवेऽपि सङ्गे, उहा[न?]
 कोपेक्षकदूषकाश्च ।
 तेपौ गतिं यामि कुगर्दमिच्छं, राज्यच्युतं चेन्न करोमि मिच्छम् ॥१३॥

इति प्रतिज्ञाय सुतः मदाय, गच्छं च गीतार्थमुनिव्रजाय ।
 विधाय वेपं ग्रहिलानुकारमिति वृत्ताणः पुरि संचचार ॥१४॥
 स गर्दभिल्लसितिपस्ततः किं, चेद् रम्पमन्तःपुरमस्य तद् किम् ? ।
 जनः सुवेपो यदि वाऽस्य तद् किं, भिक्षामटाटये विजने ततः किम् ? ॥१५॥
 इत्यादि जल्पन्तमनस्यमालमालं तदा सूरिवरं विलोक्य ।
 पीरा नृपावर्णपरा बभूवुरुत्तुस्तदेत्यं सचिवाश्च भूषम् ॥१६॥
 स्वरूपस्यासु नृपाङ्गनासु, माणमियासु द्युतिभासुरासु ।
 साध्वीमिमां कामयसे नु कामं, हणीयसे किं न धरेश ! नाम ॥१७॥
 तदा कृशानुरविपेव सिक्तः, कोपाकणो भूमिपतिर्यथुङ्क्त ।
 रयातयात स्वष्टे मद्गच्छ, शिसां स्वपित्रोः पुरतोऽभिषत् ॥१८॥
 मत्वा मुनीन्द्रो नृपरायमाना (१), श्रव्यानशेपानिति मन्त्रिणोऽपि ।
 चचाल कूले सरुनाममूले, जगाम तत्रैककसाहिधाम ॥१९॥
 फलाभिरावर्जितं सगर्जिताभिः, सूरैः सतस्तन सुखासिरामिः ।
 निवेदितो द्वारभुजाऽय दूतः, साहानुसादेरपरेधुरागात् ॥२०॥
 तेनाग्रतस्तां धुरिकां चिमुक्तां, कघोलकेनारुलितां विलोक्य ।
 स सासहिः सर्वभरस्य चापि, साहिर्मुखे म्कानिमुवाह वेगात् ॥२१॥
 एमच्छ सूरिः किमतुच्छदुःखस्वानिर्विलम्भाशय ! कस्यसे त्वम् ? ।
 स चक्रवर्त्ताथ ! रविमसादोदये श्रिताः प्रीतिपरा भवन्ति ॥२२॥
 साहिर्वमापे न विभो ! प्रसादः, किन्तु प्रभोः कोपकदुचनादः ।
 नामाङ्गकघोलकपुक्तशस्त्री, तस्यागता सेवकशीर्षहन्त्री ॥२३॥
 तत्रैकरष्टोऽभ्यतरस्य कस्यापि वा स राजा गुरुणेति पृष्टः ।
 स आह मत्पञ्चकयुगवत्प्रा, मितेषु भूषेषु स रोपदुष्टः ॥२४॥
 श्रीकालिकाचर्यगुरुपदेशाद्, देशाभिजाते निखिलस्येशः ।
 उत्तीर्य सिन्धुं लघु नामसिन्धुं, प्रापुः सुराष्ट्रं मुकुवैकवन्धुम् ॥२५॥
 संवीक्ष्य वर्षां प्रकटप्ररुपांस्ते तन वासं विदधुः सहर्षाः ।
 यनात्यये तान् निजगाद सूरिः, किं बोऽभियोगा उदयीति भूरिः ॥२६॥
 मोचेऽय तैर्नाथ ! न नोऽस्ति शम्भुलं, येनापनीपति जनो मृक्षं बलम् ।
 [ततः] सुवर्णीकृतभास्वादित्थिकास्तेभ्योऽदिता नो गुरुराहितेष्टिकाः ॥२७॥
 ततः सुराष्ट्राविपयादशेषाश्चमूर्महीयोमहिमाविशेषाः ।
 भवेत्त्रिंशतो गुरुणा सरेखास्ते लाटदेशान्त उदास्वेपाः ॥२८॥
 ध्रुत्वा यतस्तानथ मालवेशः, स्ववेशसीमाकृतसनिवेशः ।
 तस्यो स्थिरः सर्ववैकपेतः, कृत्वा सकोपं रिपुषु स्वचेतः ॥२९॥

कुन्तासिवाणमयुरवस्य युद्धं, सैन्यद्वयस्याप्यजनि [तत् ?] मसिद्धम् ।
 निजं वलं हीनवलं विमृश्य, निवेशं चर्पं नृपतिः क्रुद्ध्यः ॥३०॥
 शाळे रिपूणां निकरेण रुद्धे, मवर्त्तमानेऽथ सदैव युद्धे ।
 सूरः पुरः साहजनो जजल्प, प्रमोदकोटो ननु शून्यकल्पः ॥३१॥
 आचार्यवर्षाः स्वविदाऽवधार्य, प्रोचुस्तदा कार्यमिदं विचार्य ।
 अद्याष्टमीमाप्य स गर्दभिल्लो, विद्यां ध्रुवं साधयति स्वमल्लः ॥३२॥
 दृष्ट्वा खरीं सहखरीं नृपतेः सुवोधैः, धरेरभाणि सहसा सह साहियोधैः ।
 अष्टोत्तरं मटशतं लघुशब्दवेधि, संस्थाप्य सूरिवचनादितरन्यपेधि ॥३३॥
 संपूरिते सुचिह्नते शरघोरणीभिः, खर्पां मूले रिपुभटैरसुचोरणीभिः ।
 विद्धास्य मूर्धनि च मूत्रमलं दधाना, दृष्ट्वा न केन कुपिता मपलायमाना ॥३४॥
 स गर्दभिल्लोऽथ हतप्रभावः, साहिप्रवीरैरशुभस्वभावः ।
 नियध्य निन्ये सुयुरोः सकाशे, मलिच्छूर्वापम्यधरखकाशे ॥३५॥
 रे शृष्ट ! दुष्टाधम ! पापनिष्ठ !, निकृष्ट ! संवेन मयाऽवशिष्टः ।
 तदा न किं चेतितवानसि त्वं, रेऽद्यापि तत्त्वं शृणु भावतत्त्वम् ॥३६॥
 महासतीशीलविद्यावसङ्गुगपमानदानद्रुमपुष्पमेतत् ।
 अनन्तसंसारपथप्रचारफलप्रकारस्तव भान्यपारः ॥३७॥
 आर्यैरिति ममणितोऽपि कृपार्द्रचित्तैर्दूनः पुरातनकृतैरभूभैर्निमित्तैः ।
 पापः स एव निरवास्यत देशमध्यात्, साध्वी च सारचरणा विदग्धे विशुद्धया ॥३८॥
 आलोच्य सर्वमपि दुष्कृतकमकारं, सूरिर्विभार निजकं गुरुगच्छभारम् ।
 ते साहयोऽपि गुरुपादपयोजनसाः, कुर्वन्ति राज्यमनघं मथितप्रशंसाः ॥३९॥
 समूलमुन्मूलितशार्कवंशः, क्रमादभूद् विक्रमभूपतंसः ।
 येनात्र यक्षाप्तवरत्रयेण, चक्रेऽनृतत्वं जगतोऽचिरेण ॥४०॥
 संवत्सरोऽयं वष्टते यदीयः, श्लाघ्यतितीशामपि(शस्य च) स द्वितीयः ।
 तदेतदेवं प्रकृतं स्वरूपं, मसज्जतोऽमन्यत भाविरूपम् ॥४१॥

(२)

आमन्त्रितः श्रीचलमित्र-भानुमित्राधिपाभ्यां मगिनीसुताभ्याम् ।
 ययौ पुरं श्रीभृगुकच्छनाम्, सूरिचरोऽथोज्ज्वलकीर्तिधाम ॥४२॥
 श्रीकालिकाचार्यमृत्वारविन्दादापीय पुष्पोक्तिमहामरन्दान् ।
 दीप्तां मपेदे गुरुमाग्निनेयीभानुश्रियः श्रीचलभानुधनुः ॥४३॥
 नृपादिलोकं जिनधर्मलीनं, दृष्ट्वा गुरुमास्तिरसेन पीनम् ।
 क्रोधं पुरोधा बहुधा दधानः, सभासमस्तं गिरमातवान् ॥४४॥
 श्वेताम्बरा दर्शनवाद्यतन्त्रा वेदत्रयाचारनिवारकत्वाद् ।
 म्लेच्छादिवचैव हृद्युष्टुपसं, श्रुत्वा जगौ सूरिरितोऽप्रसम् ॥४५॥

मत्पक्षतस्तेऽत्र विरुद्ध एव, पक्षस्तथा हेतुरसिद्ध एव ।
चेदोक्तहिंसाकरणेन नूनं, दृष्टान्तकं भावदसाधनो नम् ॥४६॥
गवं प्रकारैः स कृतो निरुत्तरः, पुरोहितः सूरिषु पाक्षसादरः ।
वहन्महः नगरेऽप्यनेपणामचीकरत् तामवबुध्य तत्सणात् ॥४७॥

(३)

आर्या महाराष्ट्रमहीविभूषणे, यद्युः प्रतिष्ठानपुरेऽस्तदूषणे ।
तत्रास्ति भूमीपतिसालवाहनः, सदाहृतो विक्रममेघवाहनः ॥४८॥
समागते पर्युपणाभिधाने, पर्वण्यथासन्नतरे प्रधाने ।
श्रीकालिकाचर्यपुरो विशेषं, विश्वापतिर्विज्ञपयत्यशेषम् ॥४९॥
नभस्यमासोज्ज्वलपञ्चमीदिने, शक्रोत्सवोऽत्र ग्रथितोऽस्त्रिले जने ।
पष्ठ्यां ततः पर्युपणा विधीयतां, नमैष मानः सुहृतो ! मदीयताम् ॥५०॥
विज्ञाय विज्ञप्तिमिमां नरेशितुः, स्मृत्वाऽऽह सूरिः सपयं जिनेशितुः ।
न लङ्घ्यते पर्युपणाख्यधासरस्तां पञ्चमी चेच्चलतीह मन्दरः ॥५१॥
कुर्यात् तदवगतिं गा सुराजः, श्रुत्वा चतुर्ध्यामथ पर्वराजः ।
गणाधिपैस्तस्य महोपरोधादाधायि सिद्धान्तविधिमवोधात् ॥५२॥

(४)

अथान्यदा दुर्विनयं विनेयव्रजं विलोक्य प्रभुरेवमूचे ।
तपो निरर्थं किल कूलबाल-पाञ्चालिकाजीवमहासतीवत् ॥५३॥
इत्यादिदृष्टान्तपरम्पराभिः, शिष्याननुदानबबुदय ताभिः ।
एकः मधुस्तं निजशिष्यशिष्यं, सूरिं ययौ सागरचन्द्रकाल्यम् ॥५४॥
धर्मोपदेशं दिशतोऽस्य वार्दं, श्रीकालिकाचर्योऽभिदधाति गाढम् ।
नास्तीह धर्मो भुवि भूरिसन्तः, पञ्चमाणाविपमात्मकत्वात् ॥५५॥
स्वपुण्यवन्ध्यातनयादिदृष्टान्तभावे रसभाव इष्टः ।
अज्ञातपुत्रस्य यथा न नाम, नासिद्धधर्मस्य तथाऽस्ति धाम ॥५६॥
श्रुत्वेति तां कर्कशतर्कवाचं, विस्तारयन्तं मुनिद्वन्द्वमेतम् ।
अहो ! अयं कालिकसूरितुल्यो, विचिन्तयन् सागरचन्द्र ऊचे ॥५७॥
नेत्याश्रितोऽस्तीति पदमयोगः, पदद्वयस्यास्य विरोधयोगः ।
इत्युत्तरैः स्थापितधर्मवृत्तः, स सागरः माह फलैः समक्षम् ॥५८॥
श्रीसागराद्यो विहितस्वरूपः, सुवर्णश्रुत्यस्ति स सूरिभूषः ।
शय्यातरङ्गापितसर्वभावाः, शिष्याः समाशुः पुनरत्र भावात् ॥५९॥
गच्छस्य संग्रहवगम्य सूरिसौं गुहं क्षाययति स्म भूरि ।
स बाह्यकामस्यनिदर्शनेन, श्रीसूरिणाऽवोधि च सागरेन्द्रः ॥६०॥

(५)

अपान्यदाऽऽनम्य मुदा जिनेन्द्रं, सीमन्धरं तीर्थकरं सुरेन्द्रम् ।
 पमच्छ सौधर्मपतिर्निगोदविचारणाकर्णनसमयोदः ॥६१॥
 विभोऽधुनाऽऽस्ते भरतेऽपि कश्चिन्निगोदतत्त्वार्थविदे विपश्चित् ।
 जिनश्वरोऽप्याह स कालिकार्यो, वेविद्यते सर्वविचारवर्यः ॥६२॥
 विमस्य रूपेण सपेत्य शक्रो, वेदं वदन्नात्मनि दम्भवक्रः ।
 संमश्रयामास निगोदजीवविचारमेवं गुरुरुच्चार ॥६३॥
 एकैकशोऽसंख्यनिगोदभाजां, गोला असंख्या अखिलेऽपि लोके ।
 जानीहि चैकैकनिगोदमध्ये, जीवाननन्तानिति सूरिराह ॥६४॥
 विशाय पृष्ठाधुरयामरेन्द्रः, संभाषितः स्वीकृतस्वीयरूपः ।
 सूरिं नमस्कृत्य तदालयस्य, द्वारं परावर्त्य जगाम घाम ॥६५॥
 गीतार्थशिष्यं स्वपदं प्रदाय, समाधिना योऽनघनं विषाय ।
 घामाय संयाय चतुर्विधायं, सः कालिकः सूरिवरः शिवाय ॥६६॥
 इत्थं कालिकसूरिराजचरितं सम्यक्प्रयाया मया,
 हृदाया(द्वेभ्यो?) अवगम्य रम्यमहिमं संक्षेपतो भाषितम् ।
 ये कल्पागमवाचने सविज्ञया व्याख्यान्ति वर्षे प्रवि,
 श्रीमन्तो विबुधव्रजे तिलकतां लब्ध्वा शिवं यान्ति ते ॥६७॥

(शार्दूलविक्रीडितवृत्तम्)

॥ इति श्रीकालिकाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥ मंगलमस्तु श्रीसंपत्स्य ॥छ॥ श्री ॥१॥

[२३]

उपाध्यायश्रीसमयसुन्दरगणिविरचिता

कालिकाचार्यकथा ॥

[रचनासंघत् १६६६]

प्रणम्य श्रीगुरुं गद्य-पद्यवार्ताभिरद्भुतम् ।

कालिकाचार्यसंघन्धं, वक्ष्येऽहं शिष्यहेतवे ॥१॥

अत्र पूर्वं स्थविरावली व्याख्याता, तत्र श्रीकालिकाचार्योऽपि महाप्रभावकः स्थविरो बभूव, तेन तस्यापि, संघन्धः कथ्यते—

तत्र कालिकाचार्यः त्रयः स्थविरा जाता । तन्मध्ये एकः श्रीकालिकाचार्यः, श्रीमहावीरदेवनिर्वाणात् सं० ३७६ वर्षे श्रीह्यामाचार्यनामा श्रीप्रज्ञापनासूत्रकर्ता पूर्वविदां वंशे श्रीसौवर्मस्वामित आरम्य त्रयोविंशतितमः पुरुषो जातः । येन ब्राह्मणीमृतसौधमेन्द्राणे निगोदविचारः कथितः । अत्र केचिद् वदन्ति—

सिरिखीरनिणंदाओ, तिबिसए वरिसवीसवोलीणे ।

कालपद्वरी जाओ, सको पडिवोहिओ जेण ॥१॥

इति गाथादर्शनात् । ३२० वर्षे निगोदविचारकथकः श्रीकालिकाचार्यो जातः । केचिद् वदन्ति—

तिसय-पणवीस ईदो, चउसय-तिपज सरस्सई गहिया ।

नवसय-तिनवइ वीरा, चउत्यिण जो कालगायरिया ॥३॥

इति निर्मलप्रायगाथादर्शनात् ३२५ वर्षे जातः ॥

केचिद् वदन्ति—चतुर्थीं पर्युपणापर्वप्रवर्त्तक एव निगोदविचारव्याख्याता, यथाश्रुतं बहुश्रुता विवन्तीति (१) । द्विती-यस्तु कालिकाचार्यः श्रीवीरनिर्वाणात् सं० ४५३ वर्षे सरस्वतीभ्राता गर्दभिलोष्ठेदको बलमित्त-भानुमित्रद्वयोश्च मातुलो जातः । कुत्रापि तुर्यश्चतुर्थीं पर्युपणापर्वप्रवर्त्तकः कालिकाचार्यः । त तयोर्मालुल प्रोक्तोऽस्ति, यद् अस्ति तत् प्रमाणम् (२) । तृतीयस्तु श्रीकालिकाचार्यः श्रीरीरनिर्वाणात् सं० ९९३ वर्षे श्रीविक्रमसंवत्सराच्च सं० ५२३ वर्षे जातः । येन श्रीवीरनाम्नात् पर्युपणापर्व माद्रपदसुदिपञ्चमीतः चतुर्थ्यामानीतम् (३) । एवं श्रीकालिकाचार्या त्रयः पुण्यकृप्यगु जाता, परं नामसादृश्याद् द्वयोस्ते तयोः कालिकाचार्ययो एकीकृतैव संलग्ना कथा कथ्यते । अतो अत्र पूर्वं गर्दभिलोष्ठेदकश्रीकालिकाचार्यसंघन्धः कथ्यते—

अस्मिन् जम्बुद्वीपे भरतक्षेत्रे धारावासं नाम नगरमस्तु । परं तन्नगरं क्रीडशमस्ति ! । यस्मिन् नगरे अङ्गदेश-वङ्गदेश-तिलङ्गदेश-कलिङ्गदेश-चराङ्गदेश-प्रयागदेश-सुयागदेश-मुरुण्डदेश-पुल्लिन्ददेश-सुरेन्द्रदेश-समुद्रदेश-चित्रकूटदेश-छाटदेश-छाटदेश-नाटदेश-चिराटदेश-केलिवाटदेश-भाटदेश-चाटदेश-कुण्डदेश-मुटदेश-घोडादेश-घाटदेश-मेदपाटदेश-मगधदेश-सोरठदेश-कच्छदेश-गूर्जरदेश-मालवदेश-काश्मीरदेश-काबलिदेश-भुदंतदेश-यदकसानदेश-बंगालदेश-कोङ्कणदेश-पञ्चमर्तदेश-ओराण्यदेश-परतकालदेश-हचसीदेश-फिरहरीदेश-

तस्मिन् प्रस्ताये तत्र बने अनेकसाधुपरिवारकृताः श्रीगुणाकरसूर्यो यथार्थनामानः समयसूत्राः सन्ति । परं ते कौट्याः सन्ति !—' पण्डितो तेयस्सिगो जुगम्पहानागमो गदुरवजो गंभीरो धोइमंतो उवप्सपरो अपरिस्ताविगो सोमपद्मगो, संगहसीलो अमिगहमद्मो अविकचयो अचालो पसंतदियया संतिजुया मव्वजुया अज्वजुया मुत्तिजुया तस्सिगो, संजमपाउगा सच्चजुया सोयजुया अक्किचणा बंमचेरवासिगो अणिधइदुवाळसमागगाभावा' एवं ३६ पट्टिंशत्सूरिगुणैः शोभमानाः । पुनः कौट्यास्ते !—' जियकोहा जियमाणा जियमाया जियकोहा जियपरीसहा जियमया जियनिना जियविगहा संसारपारगासिगो परमसंविगा संसारमउज्जिगा सुयसायरा करुणानिहणो सव्वजीरमुदेसिगो दीहदंसिगो कुम्बिसंवल्ल संपुष्पासुयवल्ल निम्ममा निम्ममा निरहंकारा निज्जिकारा मिच्छत्ततिमिरासगा निरवज्जवासगा समवरयनदायगा गच्छनायगा' किं बहुना सर्वसाधुगुणसंयुताः । तेषां मेघवर्जितगम्भीरव्याख्यानध्वनिं श्रुत्वा कुमारः केकौव हर्षितः सञ्जातविस्मयः— अहो ! क ईदृग्गन्धुरध्वनिना धर्मेमास्याति !, तत्र गत्वा श्रूयते तदा चारु । ततो जानविक्कातिरेकः समुपाय तत्र गत्वा सूरिगुणैः विनयेन गत्वा उचितस्थाने समुपविष्टः । राजपुत्रा विनयं कुर्वन्त्येव, यत उक्तम्—

विनयं राजपुत्रेभ्यः, पण्डितेभ्यः सुमापितम् ।

अनृतं छुतकारेभ्यः, स्त्रीभ्यः शिष्येव पैतवम् ॥१०॥

अथ च समुद्रः पुमान् विनयं कुर्वन् मृ(मि)ष्टो जगति, यदुक्तम्—

पाई पडइ पडाई बत्ताणइ रूपवतनई गाई जाणइ ।

रिद्धिबंतनइ विनय पडइइ सारिसत्ये चेवर छुइइ ॥११॥

ततः श्रीसूरिमिः प्रमोददेशः प्रारब्धो यथा—अहो कुमार ! इयं राग्यलक्ष्मी. बध्ना द्रव्यते, यदि न त्यज्यते तदा आरम्भपापपङ्कमनत्वेन दुर्गतां गम्यते, यदुक्तम्—

गयकमचंचलाए, अपरिचत्ताई रायलब्धीए ।

जीवा सकम्मकल्लिमकभरियमरा तो पदंति अदे ॥१२॥

पुनरपि बुद्धिमतो मनुष्यस्य बुद्धेः तदेव फलं यत् पुण्यपापादौ तत्त्वविचारणा क्रियते, यत आह—

बुद्धेः फलं तत्त्वविचारणं च, देहस्य सारं व्रतपारणं च ।

अर्थस्य सारं फलं पात्रदानं, वाचः फलं धीतिरुर् नराणाम् ॥१३॥

पुनरपि शरीरादि सर्वप्रणियं ज्ञात्वा विवेकिना दीर्घदर्शिना मनुष्येण धर्मस्यैव संग्रहः कर्तव्यः, यत उक्तम्—

अनित्यानि शरीराणि, विभवो नैव श्वाश्वतः ।

नित्यं संनिहितो मृत्युः, कर्त्तव्यो धर्मसंग्रहः ॥१४॥

तथा धर्मस्थापि पण्डितेन सुवर्णस्यैव परीक्षा कार्या । यदवादि—

यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते, निर्वर्षण-च्छेदन-त्वाप-त्ताडनैः ।

तथैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते, श्रुतेन स्त्रीलेन तपो-दयागुणैः ॥१५॥

तत्रापि विंशतिविशेषपद्धद्वयमयो जराभरणान्दिच्छेदक-चक्रवर्तितोऽप्यधिकानुसत्त्वरूपः संसारसमुद्रताकः अजराभर-शाश्वतसुखदायकः पद्ममहाव्रतरूपो यतिवर्ष एव सर्वधर्मोत्तमः । एवं श्रीगुरुवचनप्रवणत्वं संसारत्यागारतां ज्ञात्वा संजात-वैराग्यो भाग्यवान् श्रीकालिककुमारः प्रतिबुद्धः सन् करद्वयं संयोज्य विज्ञपयति स्म; हे भगवन् ! हे परोपकारवन् ! भवद्वचनेन अहं प्रतिबुद्धोऽस्मि, अथ यावज्जिवगृहे गत्वा माता-पित्रोरनुमतिं ज्ञात्वा पुष्पसमीपे नायामि, तावत् श्रीगुरु-

मित्रैव वने स्थातव्यम्, इति प्रतिज्ञाय स्वगृहे गत्वा माता-पित्रोः उवाच—मया गुरुदेवानया संसारोऽसरो ज्ञातः, अहं दीक्षां लास्यामि, ममादेशं दत्त । ततो माता-पितरौ तदनुष्ठेन मोहेन च मूर्च्छामाप्नुतः । पुनः व्यजनादिवातोभचारैः लब्धचेतनी एवमुचतुः—हे पुत्र ! त्वं बालोऽसि, यौवनावस्थोऽसि, मुकुमारोऽसि, काममोगाहोऽसि, अतो राज्यधुरम्भाराद्वी-करणेन एव माता-पित्रोर्मनोरथान् । पुनः परिणतवयस्को दोक्षां गृह्णीयाः, परं सांप्रतं दीक्षाग्रहणं नैव, पुनः संयम-मार्गोऽतिदुःखकरोऽस्ति, तत्र यावज्जीवं अरुणन्ता १, भूमिशयनं २, लोचकरणं ३, देहत्यागप्रतिकर्मता ४, गुरुकुलवासेन गुरुशिक्षायां स्थातव्यं ५, क्षुधाद्विद्वान्निश्चयपरीयक्षाः सोदय्याः ६, देवाद्युपसर्गं वाक्ष्योभ्यता ७, लब्धालम्बे समभावना ८, अङ्गार(अष्टादश)सहस्रशीलाङ्गरथधारिता ९, बाहुभ्यां समुदतरणे १०, तद्विणसङ्गधारोपरि चलने ११, ज्वलदान्निज्याला पादाम्बां विषाषमित्त्या १२, निःस्वाद्यालुकायाः कचलमरणं १३, गङ्गाप्रतिक्षोत्सवा गन्तव्यं १४, तुलायां मेरुः तोलयि-तव्यः १५, एकाकिना कर्मरिमहाबलं जेतव्यं १६, राधावेष्टेन चक्रस्थितपुल्लिका वेधयितव्या १७, त्रिमुननजयपताका गृहीतव्याः १८ इत्यादि । एवं दुष्करतायां वरिस्तावमपि कुमारः प्रवर्द्धमानवैराग्यः प्राह—हे माता-पितरौ ! एषा या दीक्षायां दुष्करता सा सत्या । तथैव परं फातराणां कापुरुषाणां ज्ञेया, न शूरवीराणां सपुरुषाणाम्, ततोऽहमवश्यं दीक्षां ग्रहीष्यामि, ममादेशं दत्त । या वान्तरिणेऽपि क्षणवेला याति सा ममामुर्ग्ये नुटति, अकृतायां च याति । ततो गाढ-पितृभ्यां 'याता म्रियमाणश्च न केनापि रोहं शक्यते' इति विचार्यानुमतिर्दत्ता । ततः श्रीकालिककुमारेण कृतपदमहा-महोत्सेवेन महताऽऽहम्येण निजसेयकृपश्चरतीतिहेतुन सहस्रपुरुषाहिनीं शिबिकाभारुख गीतगानहानमानदानन्मानवाप-निर्माणपूर्वमप्युरोया वने गत्वा शुरोः समीपे दीक्षां जगृहे । स्वरस्कयमि तद्गङ्गाती चातुस्तेहातिरेकात् पृष्ठे दोक्षां जग्राह । माता-पितरौ अपि, हे पुत्र ! एषा तव भगिन्वस्ति, अस्या रक्षा बहवो कार्या, इति शिष्यां दत्त्वा विमनस्कौ सन्तौ स्वगृहे गतौ ।

अथ कालिककुमारमुनिः स्तोत्रकलिनं सुसुमित्वाद् गुरुसेवाप्रसादाद् व्याकरण १—तर्क २—छन्दो ३—डलङ्कार ४—काव्य ५—नाटक ६—शास्त्र ७—ज्योतिष ८—वैद्यक ९—नैमित्तिक १०—मन्त्र ११—तन्त्र १२—यन्त्र १३—अक्ष १४—उपाङ्ग १५—छेदप्रथम—१० पयसा—४ मूलमूत्र—नदी १—अनुयोगद्वार २—एवं ४५ पञ्चवारिंशदागमाः तथा सूत्र-निर्युक्ति-माध्य-वूर्णि-वृत्ति-प्रकरणादि स्वसमय-परसमयज्ञापारगामो जातः । ततो गुरुभिः योग्यतां ज्ञात्वाऽऽचार्यपदे स्थापितश्च ।

अथ श्रीकालिकास्वायां अनेकसाधुपरिवृता प्रामाण्यमयं विहरन्तो भग्नजीवान् अतिबोधयन्तो भालवकदेशे श्रीवज्रजयिण्यां पुष्पीं वहिरुपानयने समवसूताः । सर्वेऽपि लोका बन्दनार्थं तत्र यान्ति । परमं च सदा शृण्वन्ति । सरस्वती साध्वी अपि अनेक साध्वीपरिवारपरिवृता लज्जविन्यां श्रविकापाश्वं उपाश्रयं मार्गमित्वा स्थिताऽस्ति ।

अथान्यदा सरस्वती साध्वीपि निजज्जातरं कालिकाचार्यं वन्दित्वा यावन्नजोपाश्रयमागच्छति कर्मणि तावदुज्जयिनी-नगरीस्त्वामिना गर्दभिलेहेन सा दध्य, चिन्तितं च तेन—एषा का ? एतद्वशी सरूपा किं देवी वा किं विद्याधरी वा ! अथवा किन्तरी वा ! इति संदेहेन निजपाश्वर्यविशेषकाः पृष्टाः । तैरुक्तम्—हे महाराज ! एषा चक्रसिंहराजः पुत्री सरस्वतीनाम्नी कुमारिका सती निजभाक्त्वनेहातिरेकात् साध्वी जाता । ततो गर्दभिलेहेन विचारितम्—अहो ! अनया तपसा कायः शोषितः, तथापि सुखम्व न याति, यतः—

'फाली वज्जी कृतूरी, बोडी तज्जी तेजन्तूरी । सूकी तज्जी वेजल सिरि, तूडी तज्जी मोती सिरि । भागउ तज्जी वराह, तुटउ तज्जी सह । निबलउ तज्जी गह, निरुण तज्जी नह । चूटउ तज्जी साकन, निबलउ तज्जी टाकुर ।

पञ्चाणदेश-जलमानसदेश-मरुस्थलदेश-पश्चालदेश-सिन्धुदेश-दक्षिणदेश-पूर्वदेश-पश्चिमदेश-उत्तरदेश(५२)-प्रमुद
नानादेशवास्तव्यव्यवहारिणो विविधवस्तुकयाणकानि लब्ध्वा आगत्य च व्यापारं कुर्वन्ति । पुनरिदं नगरं अष्टाविंशद(२
चक्रैः शोभितं वर्धते । ते चाग्नी—

वापी-यम-विहार-वर्ण-वनिता चाग्नी वनं वाटिका,
वैद्य-ब्राह्मण-वेद्य-वादि-विबुध-वेद्या वणिग् चारिनी ।
विद्या-वीर-विवेक-वित्त-विनयो वाचंयमो वल्लिहा,
वस्त्रं वारण-वाजि-वेसर-वरं (२८) चैभिः पुरं शोभितम् ॥४॥

पुनः यस्मिन् नगरे एवंविधा स्थितिः—

यस्यां देवमृदेषु दण्डघटना (१) स्नेहस्यो दीपके—
प्वन्तर्जालिकालयं द्विरसना खड्गेषु मूर्धिर्यया (२-३) ।
वादस्पर्कविचारणाम् (४) विपणिश्रेणीषु मानस्थितिः (५),
चन्द्रः कुन्तलवल्लीषु (६) सततं लोकेषु नो दृश्यते ॥५॥

इत्यादिकद्विसप्तद्विसदितं सुरलोकादृशं (नगरं) हेयम् ।

अथ तस्मिन् चारावासनामनगरे चक्रसिंहनामा राजा राज्यं प्रतिपालयति । परं स राजा कीदृशोऽस्ति ? । शरवीर-
विक्रान्तप्रतापीरु-साहसिक-अनेकदेशनायक-न्यायसपाध्यायक-अमोघसायक-पुरोपासमानपायक-सौम्यमूर्ति-देवीपमान-
स्फूर्ति-अखण्डप्रताप-अमृतसममुद्रालाप-साक्षात्कन्दकर्णवतार-यावकजनाधार-दुष्टनिमाहक-निश्टजनप्रतिपालक-न्याय-
नीतिप्रधान-सर्वगुणनिधान-सेवकजनवसल-हारयिराजमानवक्षःस्थल-परनारीसहोदर-रूपपुरन्दर-पादुःखमञ्जन-वाचका-
च्छनिष्कलङ्क-निराकृतातङ्क-गौरवर्ण-उम्बकर्ण-प्रलम्बमुखादण्ड-प्रौढाज्ञावण्ड-उपराठीरोमराय-सुवर्णकाय-‘पातालजो कठि-
नउ लांक, नही कोई बांक, हृदये श्रीवत्स अत्यन्तस्वच्छ पापपत्र सोमाग्य सप्त, हस्ते चक्र साक्षात् शक्र’ एवंविधो राजा
वज्रसिंहः ।

अथ तस्य राज्ञः सुरसुन्दरीति नाम्नी पट्टराज्ञी वर्तते । परं सा कीदृशो अस्ति ? ।

‘सर्वे अन्तेउरमाहि प्रधान, सर्वगुणनिधान, मर्तव्यी भक्त, धर्मवद विपद् रक्त, राजानद प्रेमपान, सुंदर गात्र,
शीलगुणविमूर्षित, सर्वथा अद्विपत, कमलनेत्र पुण्यक्षेत्र, जेहनी मीठी बाणी सगलो जाणी, रूपवंतमहि बलाणी, घण्टं ए
हंदाणी पिणि जे आगइ आणइ पाणी, बली जेहनइ अंग ओल्लु दासीनउ परिवार वत्तइ छह, कुण कुण कस्तूरी १,
कपूरी २, जवाधि ३, मलयगिरी ४, छीलवती ६, पद्मावती ६, चन्द्रावती ७, चंदाउलि ८, चांफू ९, सांफू १०,
सरस्वति ११, गोमति १२, गंगावती १३, दोवावती १४, रामगिरी १५, हंसली १६, वगुली १७, हरिवोली १८
प्रमुखाः ।’

अथ तस्याः सुरसुन्दर्याः शुभस्वप्नसूचितः कालककुमारः पुत्रो जातः, सरस्वतीनाम्नी एका पुत्री च । परं स
कुमारः कीदृशोऽस्ति ? । महारूपवान् सर्वपुरुषलक्षणशोभितः सर्वजनवल्लभो विशेषतो माता-पित्रोः जीवज्याणो महासौमा-
न्यवान् मातृ-पितृभिः पाल्यमानधन्द्रकलेव वर्षमानोऽष्टवर्षिको जातः । तस्मिन् समये मातृ-पितृभ्यां विचारितम्—

माता वैरी पिता शत्रुः, बालो येन न पाठितः ।

न शोभते सपामध्ये, हंसमध्ये वक्रो यथा ॥६॥

पुनरपि—

पुनोऽतिमूर्खो विधवा च कन्या, शूद्रं च मित्रं चपलं कलत्रम् ।
विलासकाले च दक्षिणा च, विनाऽग्निना पञ्च दहन्ति देशम् ॥७॥

पुनरपि ज्ञानेन विना मानवः पशून्वेत्, यतः—

आहार-निद्रा भय-भैरुनाति, सामान्यमेवत् पशुभिर्नराणाम् ।
ज्ञानं विशेषः खलु मानवानां, ज्ञानेन हीनाः पशवो मनुष्याः ॥८॥

ततः कलाचार्यसमीपे कलामहणार्थं मुक्तः । कुमारोऽपि स्तोककालेन दासपतिकला(७२) जमाह । तत्रापि विशेषतोऽक्षपरीक्षायां बाणकलायां च निपुणो जातः । जय कालिककुमारः सर्वविधावान् मातृपितृभक्तोऽत्यन्तस्नेहवासा निजमग्न्या स्तस्त्रया युक्तः सन् सुखेन कुमारपदवीं मुञ्चन् आसते ।

अथायदा श्रीवज्रसिंहराजः छत्रं धारयन् चामरैः वीज्यमानः समामण्डपमागम्य सिंहासने उपविष्टः । तत्र कीदृशी सभा निविष्टास्ति ? । यथा—‘ अनेकगणनायक दण्डनायक मण्डलीक महामण्डलीक सामं त महामाता चउरासीआ मुहता मुम(कु)टवर्षकसधिपाल दूतपाल सङ्गरणा वङ्गरणा देवगरणा यमगरणा सधिविमही परविमही सेठ चेनापति सार्थवाह व्यवहारिया अगस्तक पुरेहित वृत्तिनायक भारवाहक बर्हयायत पड्डपडियायत टाकटमाली इदनाली फूलमाली मन्त्रवादी तन्त्रवादी यन्त्रवादी धर्मवादी ‘योतिर्वर्दी धनुर्वदी दण्डधर खड्गधर धनुर्धर छत्रधर चामरधर दीवाधर पुस्तकधर प्रतीहार खड्गदार गजपाल अश्वपाल अङ्गमर्दक आरक्षक साचाबोला कचाबोला गुणबोला समस्याबोला साहित्यबधक लक्षणबधक छन्दबधक अलङ्कारबधक नाटकबधक गीतबधक ’ इत्यादि वर्णकविराजिताः ।

सदस्ये राज्ञः खुरसाणदेशादनेके अथा प्राप्ते कृते आगताः । पर कीदृशाः सन्ति ? । वर्णितः केऽपि ‘ नीलडा पीलडा कपोलडा रातडा सबजिया अमजिया किरलीया धवलिया किडाडा किरडिया हरणिया मेघवरणिया कालिया धुसरा हासया ’ लक्षणतोऽपि एवमिषा—

निर्मासं मूलमण्डले परिमितं मध्ये लघु कर्णयोः,
स्कन्धे पञ्चुरमममाणसुरसि स्निग्धं च रोमोद्गमे ।

पीनं पथिमपार्श्वयोः पृष्ठतरं पृष्ठे प्रधानं जवे,
राजा वाजिनमाकरोह सकलैर्धुक्तं मन्त्रस्तैर्गुणैः ॥९॥

इयदि । ततो राज्ञः कालिककुमारस्य कथितम्—अहो कुमार ! बहियैवा एतेषां तुरङ्गमाणां परीक्षा क्रियताम् । ततः कुमार तपोति प्रतिपद्य हृष्टः सन् सदभावयस्कसेवकपञ्चशतीश्रुतं तरलतरं तुल्यममेकरुद्धं क्रीडावने जगाम । पर तदा वन कीदृशमास्ति ? । ‘ एवं निम्बः केळि ककेळि वलि कणवीर करीर कुरवक आमलक केतकी केरडा कोबिदार कपनारि कल्हार कउठ कडूरी कर्मडा किञ्चुक क्रकच काकोदुम्बरी ककैन्धू करञ्ज कपिकण्डू कमल कैरव कुवल्य फोकनद कुरुविन्द करणा वरणा अशोक आबिली अखोट अगर तगर बरहसउ अर्जुन अस्तरोट एरड उबर अरणी साग नाग पुलाग नारिंग पाडल पारिजात जाबू विबू जमीरी नाळेरी फोग खेजडा वणखडा ताल तमाल सदाफल नागरवेलि वालळ वेरळि जाइ जूही दमणउ मरुयउ भोगरउ मचकुद चापउ ’ प्रमुखानामविषदृक्षावलीविराजितम् । तस्मिन् वने बहुवेलां अथवाहिनिका कृवा धमातुरः सन् कुमारः सपरिवारः सहकारतो छायायां तुरङ्गमादुत्तरीं विशाश्रमः ।

तपाम्यो तउही कांचण, धस्यउ तउही चंदण । लहुडउ तउही सीह, धुंचलउ तउही वीह । नान्ही तउही नागिणी, निरसी तउही सोहागणी ।

ततो यदि एतामितोऽपहृत्य ममान्तःपुरे मुद्यामि, स्नान-भजनादि सम्यगुपचरामि, मनोज्ञाहारादिना पोषयामि, तदा मम क्षीरत्नं भविष्यति । एतां विना च मम राज्यश्रीरपि निष्फला, मम जीवितं च वृथा क्षेयम्—इत्येवं तां कामप्रदभस्तेन गर्दभिल्लेन श्येनेन चटकेन निजसेवकपार्श्वद्वयं नानाविधं विलपन्तीमुपाटयित्वा निजान्तःपुरे क्षिप्ता । विलापस्त्वेवम्—हे भान्धव ! हे सुगुरो ! हे अनेकगुणप्रधान ! हे चतुरबुद्धिनिधान ! हे जिनशासननायक ! हे भन्यजीरमुखायक ! हे जिनशासनगुप्ताहार ! हे गन्धधार ! हे आगमस्याकर ! हे करुणासागर ! हे भ्रातः ! हे कालिकाचार्य ! गर्दभिल्लेन राज्ञा पापिष्ठेन शीलखण्डनेऽभिमिष्ठेन मम सर्वथाऽप्यनिष्ठेन मामनायामिवापहरन्तीं रक्ष रक्ष इति । तदा अन्या अपि साध्यः पूकारं चक्रुः । लोका अपि हाहाकारं वितेजिरे । ततो महाकोलाहलो जातः । ततः शीघ्रं साध्वीभिः सर्वोऽपि वृत्तान्तः श्रीकालिकाचार्यस्य निवेदितः—भवदीयमगिनी स्वरस्वती साध्वी गर्दभिल्लेनापहृत्य निजान्तःपुरे क्षिप्ताऽस्ति । न ज्ञायतेऽथ क भविष्यति ? ।

ततः श्रीकालिकाचार्याः कोपाक्रान्ताः कतिपयशिष्यैः सहिता राजपार्श्वे अग्न्युः । सौम्यशीतलन्यायनचनैः प्रोक्तम्—हे राजन् ! एषा साध्वी मम भगिनी, तत्रापि शीलवती, तत्रापि पद्महाजतधारिणी, एतस्या वैमनस्यकरणे महारुर्मन्थो भविष्यति । अपि चान्योऽपि नगरमध्ये दुष्टमतिः दुःशीलश्च भविष्यति स तव निवायो भविष्यति, परं यदि त्वमेवान्धायं करिष्यसि तदा तव निवारकः को भविता ? अपि च यत्र नगरे राजैव चौरोऽन्यायो च तत्र लोका नगरं मुक्त्वा वनमेव भजन्ति । यदुक्तम्—

यत्रास्ति राजा स्वयमेव चौरो, भाण्डीवहो यत्र पुरोहितश्च ।

वनं भजन्वं ननु नागरा भो !, यतः श्ररण्याद् भयमत्र जातम् ॥१६॥

इति । पुनः कालिकाचार्यैः प्रोक्तम्—हे राजन् ! अन्तःपुरे गृहस्थो रूपवत्यश्चातुर्यकलावयो युवत्यो रमणीयाः सन्ति, तासामुपरि संतोषं कुरु, परं माऽनयाऽस्मिमात्रया मलमलिनगात्र्याऽतिजीर्णवस्त्रा साध्व्या समं किं सुखमनुभविष्यति ? । ततो मुञ्चैनां यथा धर्मशालामां गत्वा एषा संयमं पालयिष्यति । एतादृशान् श्रीकालिकाचार्यवचनानि श्रुत्वा गर्दभिल्लो मौनमाधाय श्रुतमप्यश्रुतं कृत्वा स्थितः, समुदायं चान्तःपुरे गतः । ततः श्रीकालिकाचार्यैश्चिन्तितम्—अथ कोऽपि नवीन उपायः क्रियते । ततः श्रीकालिकाचार्या उपग्रथमागत्य सहायि सर्वस्वरूपं प्रोक्तवन्तः । ततः सङ्घेन चिन्तितम्—आचार्य-वचनं न मानितम्, परमस्मद्वचनं मानयिष्यति । ततः अभूतं प्राप्तं लावा सघोऽपि भूपामे गतः । राज्ञा वृष्टम्—कथं भो ! महाजनैः समागतम् ? , किं कार्यम् ? । संघेनोक्तम्—त्वं मालवप्रदेशस्वामी तवेष्ट्यं कुकर्म कर्तुं न युक्तम् । यतो राजा पितेव प्रजाः प्रतिपालयति, विशेषतो दर्शनीनां तपस्विनां वर्गम्, ततो मुञ्चेमां साध्वीम्, इत्यादि बहुतरं प्रोक्तम्, परं स कुकर्मा कामी राजा न मुञ्चति । ततः संघेन यथागतेन तथाऽऽगतेन श्रीसूरीणां प्रोक्तम् । ततः श्रीकालिकाचार्येण कोपाक्रान्तेन संघामे प्रोक्तम्—अहं समर्थः सन् जिनशासनप्रत्यनीकानां यदि शिक्षां न दधि तदा जिनाज्ञाविरोधकत्वेन दुर्गौतिकः स्याम् । यदुक्तम्—

ये प्रत्यनीका जिनशासनस्य, संघस्य ये चाशुभवर्णवाचः ।

उपेक्षकोद्वाहकरा धरायां, तेषामहं यामि गतिं सदैव ॥१७॥

ततः प्रतिज्ञां चक्रे—यदाऽहं गर्दभिल्लं सराज्यं नोन्मूलयामि तदाऽहं न कालिकाचार्यः । ततः स्वगच्छामारं जिनोन्मूल्य स्थापयित्वा स्वयमग्रथिलोऽपि ग्रथिलीमुखं कर्दभादिना गात्रमनुलिप्यन्, नगरमध्ये अग्न्युः, वक्ति—यदि गर्दभिल्लो

राजा ततः किम् ? यदि तस्य नगरं महत् तर्हि किम् ? यदि गद्देभिस्तस्य अन्तःपुरसियो बह्व्यः ततः किम् ? यदि राज्ञो भाण्डागार-कोष्ठागार-हस्ति-तुरङ्ग-रथ-वदात्म्यो बहवः ततः किम् ? यदि राजा प्राज्यं साम्राज्यं मुनक्ति तदा मम किम् ? इत्येवं प्रलयन्ते प्रतिमार्गं प्रतिगृहं भ्रमन्तं कालिकाचार्यं दृष्ट्वा नगरवासिनो लोकाः सामन्त-श्रेष्ठि-सेनापति-मन्त्रिप्रमुखा एकीभूय राज्ञः समीपे गत्वा एवं प्रोक्तवन्तः—हे राजेन्द्र ! अयं महापुरुष आचार्यो निजमगिनीस्नेहाद् प्रथिलो जातः ततः कृपां कृत्वा साध्वीं मुञ्च गृह्यत्यस्य सज्जो भवति । इत्यादिवचनानि श्रुत्वा कुपितो राजा वक्तुं प्रवृत्तः—हे लोकाः ! यात यात मम दृष्टितः, एवंविधां शिष्टां निजगृहे निजमातृ-पितृ-भ्रातृ-कलत्रादीनां दत्त । ततः सामन्तादयो लोका विलक्षीमूय स्वगृहं जग्मुः । श्रीआचार्यैरपि श्रुतं यत् 'सामन्तादिवचनमपि न मानितम्', अथ यदि तेनाधमेनातितामिति तर्हि बुद्धयेव, यतः—

अतिताप्युं फुटइ, अतिभयुं फुटइ ।

अतिखापुं खुटइ, अतिदीर्घी गांठि छुटइ ॥२८॥

तस्मात् किञ्चिद् वैकृत्यं कर्तव्यम् । अत्रापि न स्थातव्यं च, कुत्रापि देशे गत्वा कमप्युपायं करोमि, इति निश्चित्य श्रीकालिकाचार्याः सिन्धुनदीतटे पश्चिमदिशि एकः पार्श्वकूलो देशोऽस्ति, तत्र गताः, तत्र देशे ये राजानस्तौ सर्वेऽपि 'साली' इति कथ्यन्ते । तत्रैकस्य सालीमूलस्य नगरसमीपे महारमवेष्टेन गताः । तस्मिन् प्रस्तावे तत्रैका कूपिका वर्तते । सप्तार्धतो, बहवः कुमारा भ्रमन्तो दृष्टाः, पृष्टं च—भो ! किं विलोक्यते ? ते प्राहुः—भो परदेशिन् ! अस्माकं रममाणानां मणिमयकन्दुकः कूपिकायां पतितः, प्रवेष्टुं न शक्यते, बहिःस्थितावां च न निस्सरति । ततो ययं विलक्षीमूताः सन्त इतस्ततो भ्रमामः । आचार्या प्राहुः—भो कुमाराः ! गृहाद् धनुर्बाणानानयत यथा कन्दुकं निष्कास्य ददामि । ततस्तैस्तथा कृतम् । तत आचार्यैः आर्द्रछगण-वेष्टन-ज्वलत्क्षणक्षेपणपूर्वं धनुराकृष्यैवेन बाणेन कन्दुको विद्धः, द्वितीयेन बाणेन प्रथमो बाणो विद्धः, एवं तृतीयेन द्वितीयः, इत्येवं परम्परया विद्धबाणप्रयोगेन कूपकण्ठस्थितैरेव कन्दुको निष्कास्य कुमाराणां दत्तः । सर्वेऽपि कुमारा हर्षिताः सन्तो विस्मयमादधानाः स्वस्वगृहं गत्वा एवं प्रोक्तुः—हे तात ! अयैकः कोऽपि परदेशी परदेशात् कलत्राय समेतोऽस्ति, तेनास्माकं कूपे पतितः कन्दुको निष्कास्य दत्तः । सर्वेऽपि हृष्टास्तः कथितः ।

ततः तत्रत्यसालीमूलैः निजपुत्रान् श्रुत्वा सादरं स्वगृहे श्रीकालिकाचार्याः सामनीताः । ततः सुरभिरासीर्बादो राज्ञे दत्तो यथा—

चिरं जीव चिरं नन्द, चिरं पालय मेदिनीम् ।

चिरमाश्रित्यलोकानां, प्रपूरय मनोरथान् ॥२९॥

पुनरपि—

पौपमासे निराहारा बह्वाहाराश्च कार्तिके ।

चैत्रमासे गुहाहारा भवन्तु तत्र शत्रवः ॥३०॥

ततः सालीराजेनापि विद्याकलाचातुर्यचमत्कृतेनातिबहुभागसन्मानादि दत्त्वा निजपार्श्वे रक्षिताः । विद्यावन्तो हि पूज्यन्ते, यदुक्तम्—

विद्वत्त्वं च नृपत्वं च, नैव तुल्यं कदाचन ।

स्वदेशे पूज्यते राजा, विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ॥३१॥

आप आपणा भरनइ घाया । राजहंस मानसरोवर भणी चाल्या, छोके वस्तुवाना वसाराइ घाल्या । बगपंगति सोदइ, इंदधनुष चित मोहइ । आभ थयो रातउ, मेह थयो मातउ । मोटी छांट आवइ, लोकानइ मन भावइ । झडी लागी करसणीरी भाग्यदसा जागी । मूसलघारइ मेह वरसइ, पृथिवी ऊर्णपूर्ण करिवानइ तरसइ । वहइ प्रणाल, सलखलइ खाल, घूयइ ओरा, भोजइ यस्तुवाना चोरा । टवकइ परसाल, चिचूयइ चाल । नदी आवी पूर कडपिरा हंस भांजी करइ चकचूर वहइ बाहला, छोफ थया काहला । जूना हुंदा पडइ, लोक ऊंचा चडइ । हाछोप खेच सड्या, वाडिसुं सेढा जड्या । मारग भागा, जे जिहां ते तिहां रहिवा लाग । प्रगटचा राता ममोल, धान थया सुंहगा मोला, नीली हरी उहहडी, घणा ह्या दुधनइ दही । नीपना घणा धान, सांभयां धर्म नइ प्यान । गयउ रोर, लोक करइ बकोर, गयउ हुकाल, आयउ दंद सुकाल ॥

ईदरो वर्षाकाले न कोऽपि गन्तुं शक्नोति । ततः श्रीकालिकाचार्यवचसा सर्वेऽपि स्वाखीराजानः १६ निजनिज-पटवर्णी विस्तार्य स्थित्वा(ताः) । एवं मासचतुष्टयस्थित्या वर्षाकाले श्रीकालिकाचार्यैः प्रोक्तम्—भो राजानः ! मार्गाः समीचीना जाताः, अथात्र चरन्तु यथा भवतां स्वैस्सितं सिद्ध्यति । तदा ते प्रोचुः—हे श्रीगुरो ! कथं प्रस्थितिः भवति ? बहुकालविलम्बनेनास्माकं द्रव्यं सर्वं निष्ठितम् ; शम्भवं च क्षीणम्, क्षुधातुराणामस्माकं सर्वं विस्मृतम् ।

“ तां योजा नइ खाण, जां जिमइ जासक धान, तां भट्टारक भगवान, जां जीमइ जासक धान,
तां गीत नइ गान, जां जीमइ जासक धान, तां तान नइ मान, जां जीमइ जासक धान,
तां दीवाइ नइ जान, जां जीमइ जासक धान, तां फोफल नइ पान, जां जीमइ जासक धान,
तां धर्म नइ ध्यान, जां जीमइ जासक धान, तां तप नइ उपधान, जां जीमइ जासक धान,
तां आदर नइ मान, जां जीमइ जासक धान, तां लग सखा कान, जां जीमइ जासक धान,
तां लग मुहडइ धान, जां जीमइ जासक धान, जां पेट न पडइ रोदीयां,
तां सन्वेहि गछां खोदीयां ॥ १२६ ॥

ततः श्रीआचार्यैः विचारितम्—सायमेते वदन्ति । कोऽपि द्रव्योपायः कार्यः यथा संवलं भवति । सैन्यं चरति, कार्यसिद्धिर्भवति, परं किं कर्तव्यमिति चिन्तया निद्रा निद्रा न (ना)याति । तावत् शासनदेवता भगदीन्य प्रोवाच—हे भगवन् ! चिन्ता मा क्रियताम्, एषा पूर्णकुम्पिका गृह्णातां यदुपरि वासः करिष्यते तत् सर्वं स्वयं मायि, इषुक्त्वा गता । प्रयाते जाते श्रीसूरिभिः सर्वेऽपि राजान आहूताः, प्रोक्तं च—भो ! कुत्रापि एक इष्टबाहको विद्योक्त्याम् । तैरासनस्थाने विद्योक्त्याः दृष्टः, गुरुणां दर्शितम् । गुरुभिः विषावलेन देवेनादत्तपूर्णरासक्षेपप्रक्षेपणेन च सर्वोऽपीष्टबाहः स्वर्णीकृतः, पश्चाद् विमग्न सर्वेषां साखीराजां प्रत्येकं स्वर्णश्लिष्टा इवा । ततो हर्षिताः संजातसंवलबलाः ते प्रयाणढक्कां क्त्वा मालवक-देसं प्रति प्रवेक्षुः । अग्रे गच्छन्तिः छाटदेशरवामिनी श्रीआचार्यभागिन्यौ बलमित्र—भानुराजौ अपि साथे गच्छीतौ । ततो यावता श्रीकालिकाचार्यसैन्यं मालवकसौमिन् आगतं तावता गर्वमिहोऽपि राजा स्वसैन्यं मेलयित्वा प्रयाणढक्कां दापयित्वा सम्मुखमागत्य पतितः । अथ आदित्यवारे द्वयोरपि सैन्यं प्रयाणढक्कावादनपूर्वं च सम्मुखं चलिताम् । तत्र केन प्रकारेण युद्धं जातं तत् श्रूयताम्—

“ आम्हा साम्हा कटक आव्या चढी, फोजइ फोज अढी । बगतर नइ जौन साल, सुमटे पहियां तत्काल । माशइ धयां रोप, सुमट चड्या संवल कोष, पांचे हथियार बांध्या, तीरे तीरे सांध्या, भगल पाणि कीधा, भाजणरा सुंस लीधा । धोडे घाली पासर, जाणे आढा आया भासर, आगइ कीधा गज उपरि फहरइ धज, हमामे दीधी धाई, सूरवीर आभा धाई, रणतूर बागइ, ते पिणि सिधू [मह] डारा गइ । ठाकुर वपु फारइ, वडवडा बापांरा विरुद संगारइ ! छुटइ नालि निपट

योडी विचाली, बहइ गोला लोक ल्पद ओला, छूटइ कुहक बाण, कायरांरा पडइ प्राण, काविली मीर नांखई तोर, मारइ मालरां विधाविधि लागइ, बगतर बेदीनइ विच्चाविच्चि लागइ, सहगारी खडाखलि बागी, भडामडी गर्दमिछरी प्रोल भागी, सचल लोक लागी । हूंतउ जे सेनानी ते तउ धुरयो थयो कानी, जे हूंतउ कोटवाल ते तउ नासउ ततकाल, जे हूंतउ फोजदार तिणइ माये पडी मार, जे हूंतउ बागिया ते पिग भाजी(गी) गया अभागिया, जे हूंतउ मुहता ते नासी परे पहुता, जे हूंतउ चउरासीया तीए दाते ग्री(तु)गां बीया, जे हूंतउ खवास तीए मूकी जीवारी आस, जे हूंतउ कायर, तिगनइ सांमरइ आपणी बायर । जे चढता बाहर ते हवियार छोडी थया काहर, जे डोलरइ दमकइ मिलता ते गया पासइ टलता, जे बांधता मोटी पापडी ते ऊमा न रहा एका घडी, जे हूंतउ एकएकडा तिणरे नाम दिया वेकडा, जे माथइ घरता आंकडा ते मुहडा कौया बांकडा, जे वणा(जा)वडा सारंगी बांकी, तीए तउ रणमूमिका पण पाफी, जे बांधता बिहूँ पासे कटारी, तीयांनइ नासतां मूमि भारी, जे पहिरता छांवा साडा तीए नासिते फोडि कौया पवाडा । गर्दमिछ नाठउ, बोल घणउ नाठउ, गदमहिं जई पडठउ, चिंता करइ बैठउ, पोलि ताळा जडचा, कालिकाचार्यना कटक चहुं दोसी विटी पडचा ॥

अथ वज्रयिनीनगरीमध्ये गर्दमिछो, बहिस्थित् श्रीकालिकाचार्यसैन्यम्—एवं कतिचिद् दिनेषु गतेषु स्नास्त्रीराजस्य सुमदा दुर्गस्य चतुर्दिक्षु अमन्तो विलोकयन्ति परं दुर्गशीर्षोपरि तदर्थं सुमदमात्रं न पश्यन्ति । ततस्तैरागय श्रीकालिका-चार्याणां विज्ञप्तम्—हे भगवन् । अथ दुर्गोपरि न कोऽपि सुमदो दृश्यते न कोऽपि शुद्धचिन्ति च, तत् कथम् ? । तेन ततः कालिकाचार्यैः स्वयोरंगं दत्त्वा, ज्ञावा च तेषां प्रोक्तम्—मो ! अथ कृष्णाष्टमी वर्तते, तेन गर्दमिछो गर्दभीं विधां साधयन्ति । पूर्वं पश्यत, यदि कुत्रापि दुर्गोपरि बहिर्मुखा गर्दभी स्थिता भवति, तदा सत्यम् । तैः विलोकयद्भिः सा तथैव दृष्टा । तत आगय प्रोक्तं च—हे भगवन् ! भवतां वचनं सत्यं जातम्, अस्माभिः सा तथैव दृष्टा । ततो गुरुभिः प्रोक्तम्—शृण्वन्तु एतपरमार्थम्, एषा विद्या सङ्ग्रां सिद्धा भविष्यति तदा सा गर्दभी शब्दं करिष्यति, तच्छब्दं ये शत्रवः श्रोष्यन्ते, ते मुक्ता इति वचन्तो मूमौ पतिष्यन्ति मरिष्यन्ति वा । एतां वार्त्तां श्रुत्वा स्नास्त्रीराष्ट्रप्रमुखा भयान्ता विज्ञयन्ति स्म—हे भगवन् ! कोऽप्युपायः कर्त्तव्यः येन तद्विद्या न प्रभवति । ततः श्रीकालिकाचार्यैः प्रोक्तम्—सर्वमपि निजसैन्यं कोशपञ्चकं दूरे स्थापयन्तु, मम च पार्श्वे शब्दवैषम्यमुदामानामशोचरवत् सावधानीभूय तिष्ठतु । यदा चैषा रासमी शब्दकरणाय मुक्तं प्रसारयति तदा समकाल-मशोचरशतबाणैस्तूणीरवत् तस्या मुखं पूरणीयम्, यथा सा शब्दं कर्तुं न शक्नोति, विद्या च न प्रभवति । ततो गुरुवचः प्रमाणयद्भिस्तैस्तथैव चेकै । उच्चस्थाने स्थित्वाऽऽकर्णन्ति बाणानाकृष्य शब्दकरणसमये तस्या मुखं पूरितम् । ततः सा दृष्टा सती गर्दमिछमस्तके विष्टां दृत्वा लतां दत्त्वाऽऽक्रोरे ऊपत्य गता । ततो सुमदाश्च प्रतेर्लां मङ्गुवा मध्ये गत्वा गर्दमिच्छं वामबाहुभ्यां बद्ध्वा श्रीकालिकाचार्यान्ने, मुकवन्तः सोऽप्यधमो नौचैर्मुनी वीक्षते स्म । ततो गुरुभिः प्रोच—हे दुष्ट ! पापिष्ठ ! निरुष्टदुष्टे ! किं ते कुकर्माचरितम् ? । दुरात्मन् ! महासतीशीलचरित्रमङ्गपापदुमस्येदमिहास्ति पुण्यम्, परं पञ्च तु परत्र नरकादिदुःखं प्राप्स्यसि । ओ वराक ! अथापि किमपि विनष्टं नास्ति, सर्वपापक्षयकर्त्रे चारित्रं गृहाण, यथा सुस्ती भविष्यति, इत्यादि बहव उपदेशाः स्मिर्दिताः, परं पापात्मा न प्रतिबुद्ध्यते, यतः—

उवएससहस्सेहि वि, बोहिज्जंतो न पुञ्जइ कोई ।

जह पंमदत्तराया, उदायिनिव मासव चेव ॥२७॥

अथवा काको पीतो दुग्धेनापि धवलतां न प्राप्नोति, अथवा सुदरौलः पुष्करावर्चमेध्यावितोऽपि नादमिवति, अथवापरक्षेत्रे उत्पन्नपि बीजानि नोद्गच्छन्ति, अथवा कूर्मकायः प्रहाराशतेरपि न भेत्तुं शक्यते, अथवा बधिरस्य मन्थकोटि-यन्त्रेऽपि नावयोधो जायते, अथवा विषममृतमिश्रितमपि न मृष्टं भवति, अथवा लघुर्न कर्पूरवासितमपि न सुगन्धं स्यात्,

वन्ध्याया वा बहूपचारैरपि न संतानप्राप्तिः, स्त्रो वा सक्रियमाणोऽपि न मैत्रीभावं भजते । एवं गर्दभिल्लो गुरुकर्मत्वाद् बहू प्रतिबोध्यमानोऽपि न धर्मं धत्ते स्म । ततो भूपैः कार्यमाणोऽपि गुरुभिः कृपया देशव्यसं करितः ।

ततः कालिकाचार्या यस्य गृहे उषिता आसन् तस्योजयिनीराज्यं दत्तम् । अन्येषां च ९५ पञ्चनवतिभूपानां मालवकदेशो विभज्य ययार्हं दत्तः । ततः सरस्वतीसाध्वी अपि आलोचनां दत्वा तपः कारयित्वा गच्छाम्ये आनीता । स्वयमपि कालिकाचार्याः स्वार्थव्यापमालोच्य निरतिचाराः सन्तः स्वगच्छभारं विभरोषाकूः । न च वाच्यमेतादंशमहारम्भ-करणेन तेषां विराधकत्वम् । यत उक्तं सिद्धान्ते—

संपादयाण कज्जं, चुण्णिज्जा चक्रवट्टिसिद्धं पि ।

कुबिजो मृणी महप्पा, पुलाइलदीइ संपन्नो ॥२८॥

अथवा चिन्त्यकुमारोणापि साधुप्रत्यनीको नमुचिः हतः(१) । अपि चाचार्यैराणां कुर्वद्भिः रात्रिप्रतिजगारिकैश्चतुर्भिः साधुभिः यामचतुष्टये चत्वारः सिंहा व्यापादिताः (२) । अथवा साधुभिः परस्परं क्रियमाणमत्योपरयान्नाययार्तां श्रुत्वा प्रभूतमत्योऽप्यदकं मारिसकं वैक्रियसिंहेन हतवन्तः साधवः (३) । पुनरपि आगामिप्रवे श्रुतमङ्गलसाधुः साधुप्रत्यनीकं चिमलवाहनं सयाहनं भरमसात् करिष्यति मोक्षं च यास्यति (४)—इत्यादयो बहवो दृष्टान्ता वाच्याः, इति जिनशासन-प्रत्यनीकोष्ठेदनेन महाप्रभावकाः श्रीकालिकाचार्याः संजाताः ॥

(२)

अथ तस्मिन्नवसरे भृगुकच्छनगरे श्रीकालिकाचार्यभागिनेयौ बलमित्र-भानुमित्रराजौ स्तः । ताम्नां निजलेपकान् मुक्त्वा श्रीगुरुण्यमेवं विज्ञप्तम्—हे भगवन् ! श्रीमद्भिः कृपां कृत्वाऽत्र समागम्यताम्, बहुजीवप्रतिबोधेन महान् लाभो भविष्यति । ततः श्रीपूज्या विज्ञप्तिमवधार्य लाभं च विभाव्य, ग्रामानुग्रामं विहरन्तो भृगुकच्छनगराम्यर्थे समाजगुः । बलमित्र-भानुमित्राभ्यामपि सम्मुखमागत्य महताऽऽहम्बरेण प्रवेशोत्सवं कृत्वा धर्मशालायामुत्तारिताः । अथ राजा प्रययौ जैनधर्ममार्गाणि क्षणोति, दृष्टः सन् मध्येसभायां जिनधर्मं प्रशंसति, वक्ति च—अहो ! अथ काले बहवो धर्मा सन्ति, परं हिंसादिदोषदुष्टावात पाखण्डरूपाः, परं जिनधर्मसमानो न कोऽपि दयामयो धर्मः—इत्यादि जिनधर्मप्रशंसां श्रुत्वा पुरोहित-मरत्तकं शूलमुत्थितम्, विचारितं चानेन—अहो ! राजा मा जैनधर्मी भवतु, तथा च सति मम हृत्तिभङ्गो भविष्यति । ततो वादं कृत्वा [एनं] मानमृष्टं करोमि—इति सभासमक्षं वादे कृते गुरुभिः जीवादितत्त्वप्रश्नोत्तरैः निरुत्तरीकृतः । परमन्तर्दुष्टो जानाति—कथमप्ययमाचार्य इतो विद्वान्यन्यत्र याति तदुपायं करोमि—इति विचार्य राज्ञोऽग्रे प्रोवाच—हे राजन् ! एते आत्मीया महन्तो गुरुवः पुतेवामरसविरसाणाहारा न देयः, यतः पापं लभति । ततः श्रावकानाह्वय प्रच्छन्ने वाच्यम्, यदुत गुरुणां क्षीर-लाण्ड-धृत-मोदक-धृत-पूर-कुण्डलकृतिप्रभृतिमिष्टान्नपानाहारा देयः । यद् बिलोक्यते (पुत्र्यते) तद् मम भाण्डागाराद् गाढम् । ततो राज्ञोऽपि परमभक्तेन तथैव कारितम् ।

अथान्यदा यतयो गोचरौ गच्छन्ति तदा प्रतिगृहं श्रावका मृष्टान्नपानैः प्रतिश्रामयन्ति । एकदा गोचरीगतान् साधून् प्रति बालकाः प्रोचुः—भो यतयः ! यूयं वरमिहागताः, चिरं च स्थातव्यम्, भवदर्थं क्रियमाणमृष्टान्नपानेनास्माकमपि सुखं मृष्टं जायते । अथ श्रीगुरुभिरपि उपयोगो दत्तः, सांप्रतं कथं श्रावका विशेषपर्व विनाऽपि मृष्टान्नपानादि प्रयच्छन्ति ! । ततो ज्ञातं जैनदक्षिणा पुरोहितनैवाऽनेका व्यवाधि । ततः "संकिंलेसकरं ठाणं दूओ परिवज्जप" इति विचार्य भृगुकच्छपुराद् विद्वान्यन्यत्र देशेषु संयमं प्रतिपादयन्ति स्म । अत्रैकस्यां संस्कृतकथायां "मगहेसु" [अरुन्नेव संपदे ५२ पृष्ठे श्रीधर्मघोषसंस्कृतयां पञ्चमी] कथायां च बलमित्र-भानुमित्रयोः सम्बन्ध एवम्—उज्जयिन्यां बलमित्र—

भानुमित्रराजानो बभूवुः । तदाप्रहात् श्रीकालिकाचार्याश्चतुर्मास्यां तत्र तस्थुः । तत्र च स्वमगिन्याः पुत्र्याः पुत्रं ततो भागिन्येयं च यलमानुनामानं सयोरनुमतिं विनाऽपि प्रवाजयामासुः । ततो षष्ठमित्र-भानुमित्रादयो विमनस्का जाताः । अग्रे सम्बन्धः सदश एव, परं तत्त्वं तत्त्वविदो विदन्तीति-इत्युक्ता एके श्रीकालिकाचार्याः ॥

(३)

अथ ये श्रीकालिकाचार्याः श्रीचीरनिर्वाणात् ९९३ वर्षे जातास्ते विहर्न्तो दक्षिणदेशे प्रतिष्ठानपुरे जग्मुः । तत्र क्षालिवाहननामा राजा जैनः परमश्रावको यतिमको राज्यं करोति । गुर्वागमनं श्रत्वा दृष्टः सन् गुरोः समीपे गत्वा बन्दिताऽस्याग्रहं कृत्वा गुरवश्चतुर्मास्यां स्थापिताः । अथ राजा सदा धर्मोपदेशं शृणोति, गुरुर्मतिं च करोति, देवगृहेषु स्नानमहोत्सवाः क्रियन्ते । एवं च सति श्रीपर्युष्णपार्वत्यासन्नं समागतम्, तदा राजा पृष्ठम्-हे भगवन् ! श्रीपर्युष्णपार्व कदा भाषि ? तदा गुरुभिः प्रोचे-भादपदसुदिपञ्चम्यां भविष्यति । तदा राजा प्राह-हे स्वामिन् ! पञ्चम्यामस्मार्कं कुलक्रमागतः इन्द्रमहोत्सवः, स त्वत्स्यं कर्तव्य एव । एकस्मिन् दिने तु पर्वद्वयं कर्तुं न शक्यते, परस्परं भिन्नाचारत्वात् । ततः प्रसादं कृत्वा श्रीपर्युष्णपार्व पठ्यां क्रियते । तथा पूजास्नान-पौषादीनि धर्मकृत्यादीनि प्रभूतानि भवन्ति । ततो गुरुभिः प्रोचे-हे राजेन्द्र ! पञ्चमीरात्रिमुल्लङ्घ्य न कदापि पर्युष्णा भवति । यदुक्तम्—

अवि चलइ मेरुचूला, सूरु वा डग्गमेइ अवराए ।

न य पंचमीइ रयणि, पज्जोसरणा अइकमइ ॥२९॥

कल्पसूत्रेऽपि—

“नो से कप्पइ तं रयणि उवाइणावित्तए”

ततो राजा प्रोक्तम्-हे पूज्य ! तर्हि चतुर्थ्यां क्रियताम् । ततः श्रीकालिकाचार्यै—“अंतरा वि य से कप्पइ”— इति श्रीकल्पसूत्राक्षरवर्षनेन स्मृतवाहनराजाग्रहाच्च पञ्चमीनश्चतुर्थ्या पर्युष्णपार्व प्रवर्तितम् । तद्वशेन च चतुर्मासिकं चतुर्दश्यां जातम्, अन्यथाऽऽगमोक्तं पञ्चदश्यामासीत् । तदानीं तेन समस्तसंघेनापि प्रमाणीकृतम् । यदुक्तं तीर्थोद्गालिप्रकौण्डिके—

तेणउ य नवसएहिं, समइक्कंतेहिं बद्धमाणाओ ।

पज्जोसवणचउत्थी, कालिगसूरीहिं ठो ठविपा ॥३०॥

वीसहिं दिणेहिं कप्पो, पंचगहाणी य कप्पठवणा य ।

नवसपतेणउएहिं, बुच्छिन्ना संघआणाए ॥३१॥

सालाहणेण रन्ना, संघाएसेण कारिओ भयवं ।

पज्जोसवणचउत्थी, चाउम्मासं चउइसिए ॥३२॥

चउमासपडिक्कणं, पक्खिवादिबसम्मि चउविहो संघो ।

नवसपतेणउएहिं, आयरणं तं पमाणंति ॥३३॥

पुनरपि स्थानाद्गृह्यते—“एवं च कारणेण अज्जकालगायरिएहिं चउत्थीए पज्जोसवणं पवत्तियं समच-संघेण य अणुमन्नियं, तन्नस्सेण य पक्खियाई वि चउइसीए आयरियाणि, अन्नहा आगममुत्ताणि पुण्णिमाए ति” । न च तस्मिन्नेव वर्षे स्मृतवाहनजीवनावधि वा तत् पर्युष्णपार्व चतुर्थ्या कृतम्, पश्चान् पुनरपि पञ्चम्यामेवामवदिति वाच्यम् । “इयानि कंहं च अपन्ने चउत्थी पज्जोसविज्जइ” इति शिष्यवृत्त्यां गुरुवचनानसरे “एवं च जुगप्प-हाणेहिं चउत्थी कारणे पवत्तिया सा चेव अणुमया सन्नसाहूणं” इति श्रीकालिकाचार्यानन्तरं पश्चात्कालमावि

निशोयचूर्णिकारोक्षदशमोदशकचूर्णिवचनाद् भाद्रपदसुदिचतुर्थमिव पक्षादपि श्रीपुष्पणापर्वाभूत् । तत्परम्परया च सांप्रतमपि चतुर्थ्या क्रियमाणमस्ति-इति सम्यक् समाधानम् ॥

(४)

अथ श्रीकालिकाचार्या मुखेन संयम पाठयन्तस्त्वत्र तिष्ठन्ति, पर कालमशेन शिष्याः प्रमादिनो जाता । गुरुभिः बहुप्रेरिता अपि गलितगाव इव न क्रियानुष्ठानादिकं कुर्वन्ति । तत श्रीकालिकाचार्या शय्यातरश्रावकस्य सर्वा वार्ता कथयित्वा शिष्यान् मुत्तानेय मुक्त्वा स्वयमेकाकिन एव स्वर्णपुरे नगरे सागरचन्द्राचार्यस्य निजपौत्रस्य प्रशिष्यस्थोपाश्रये गत्वैकदेशं मार्गयित्वा तस्थु । परं न केनापि उपलक्षिता । प्रभाते सागरचन्द्रेण समाप्रतो विशेषतो नानारामालापेन मधुरध्वनिना महताऽऽहम्भेण व्याख्यानं कृत्वा पृष्ठम्-अहो वृद्ध ! कथय मया कीदृशं समारम्भनं(क) व्याख्यानं कृतम् ? । तत कालिकाचार्यैः प्रोक्तम्-भव्य कृतम् । तत सागरचन्द्रेण साहङ्गारेण प्रोक्तम्-अहो वृद्ध ! तन कोऽपि सिद्धान्ते यदि संदेहो भवेत् तदा पृच्छ । तदा कालिकाचार्यैः प्रोक्तम्-धर्मं श्रद्धानैरपि तद्गोतारणार्थम्-धर्मोऽस्ति किं वा नास्ति -[इति पृष्ठम्] । तेनोक्तम्-धर्मोऽस्ति । कालिकाचार्यैः प्रोक्तम्-धर्मो नास्ति । अत्र द्वयोरेपि महान् तर्कवादो जात । धर्मस्थानपनोत्थापनयोरनेकशो युक्तय सन्ति, ता. तार्किकैः स्वयं वा-या । मया प्रथमोरग्रमिया न लिखिता. । [अत्र स्थाने धृदुत्तरतरगच्छायसाधुभिः परस्पर तर्कवादो विधीयते, कृते श्रुते च तस्मिन् वर्षे यावत् परमश्रेयो भवति, इति प्रवर्तमानपरम्परा दृश्यते] । तथाकृते वादे श्रीकालिकाचार्यैः सागरचन्द्रो जितः । ततस्तेन ज्ञातम्-नायं वृद्धः सामान्यः, किन्तु कोऽपि सातिशयो वर्त्तते ।

इतश्च वृष्टत प्रमादिनः शिष्या दिनोदये मुत्तोत्थिता स्वगुरुमपश्यन्तो विलक्षणा सन्त परस्पर पृच्छन्ति । तदवसरे शय्यातरश्रावकेणोक्तम्-रे कुशिल्या यूयं गुरुभूमिगमि न जानीध ! तदात्याग्रहेण पृष्टेन शय्यातरश्रावकेण प्रोक्तम्-गुरुच सागरचन्द्रपार्श्वे स्वर्णपुरा गता । तत सर्वेऽपि शिष्या संपाटकत्रयं कृत्वा स्वर्णपुरं प्रतिचलिता, पथि लोकाः पृच्छन्ति-क श्रीकालिकाचार्य ! पृष्ठया वदन्ति-अग्ने, अग्रया वदन्ति-पृष्टे समागच्छन्ति । एव ते तत्र प्राप्ता । सागरचन्द्रोऽपि गुर्वागमं श्रुत्वा सम्मुखं चलित, पृष्ठं च-क गुरुव ! तैरुक्तम्-ते तु तव पार्श्वे पूर्वमागता सन्ति । ततो ज्ञातम्-हुं ते एव । ततः सर्वशिष्यैः सागरचन्द्रेण तनागत्य बन्दिता क्षामिताश्च । अत्र सर्वेऽपि मुखेन संयमं पाठयन्तस्तिष्ठन्ति ॥

(५)

अथ तदवसरे श्रीसीमन्धरस्वामिपार्श्वे गत्वा निगोदविचारान् श्रुत्वा प्रोक्ताच-हे स्वामिन् ! एतादृशं निगोदविचार कोऽपि भरतक्षेत्रे जानाति ? । भगवता प्रोक्तम्-भरतक्षेत्रे प्रतिष्ठानपुरे कालिकाचार्य । तत इन्द्रो ब्राह्मणरूपं कृत्वाऽगत्य पृच्छति स्म-हे भगवन् ! निगोदविचारं वदत । गुरुमि प्रोक्तम्--

गोला य असंखिज्जा, असंखनिग्गोयओ हवइ गोळो ।

इकिक्कमि निग्गोए, अणंतजीवा मुण्येयन्वा ॥३४॥

इत्यादिसंस्कृतविचारमहत्तं श्रुत्वा इन्द्रो हर्षं प्राप्य हस्तं दर्शितवान्-हे भगवन् ! ममायुः कियदस्ति ? । स्तोत्रं स्यात् तदा मरणं साधयामि । ततो गुरुमि विलोकितम्-वर्षशतात् सहस्राब्दशतं कोटितोऽप्यधिकम् । ततो सागरोपमस्वरूपं दृष्ट्वा लज्जम्-हे इन्द्र ! धर्मलोकोऽस्तु । तत इन्द्रः प्रकटीभूय दशदिशं उद्योतयन् बन्दिताऽस्तवीत् । हे पूज्य ! सीमन्धर-स्वामिना त्वं निगोदविचारपारमं कथितं, स प्रत्यक्षं दृष्ट, इयुक्त्वा गच्छन् गुरुणोच-गोचरीमता शिष्या भागच्छन्ति तावत् तिष्ठ, तेऽपि त्वा सहर्षं पश्यन्ति । इन्द्रेणोक्तम्-मद्रूपमोहिता मा निदानं करिष्यामि । उपाश्रयद्वारं पराहृत्य देवलोकं

गतः । शिष्या आगता द्वाभ्यमपत्यन्तः द्वाभ्यं कुर्वन्तो नव्यद्वारेण गुरुणा प्रवेशिताः । शिष्यैः विज्ञप्तम्—कथमेतत् ! । गुरुभिः सर्वमिन्द्रस्वरूपं निवेदितम् ।

ततः श्रीकालिकाचार्याधिपं निर्मलं चारित्रं प्रतिपाल्य प्राप्तेऽनशनं विधाय समाधिना देवलोकं प्राप्ताः । ततः श्रीकालिकाचार्या महाप्रभावकाः स्थविरा बभूवुः । तेषां सम्बन्ध उक्तः ।

अथ प्रभाते साधुसामाचारी वक्ष्यते—सा वर्तमानयोगेनैवम्—एके दानं ददति, एके शीलं पालयन्ति, एके तपस्वपन्ति, एके भावनां भावयन्ति, स विधिक्षयाह्वयपूज्यमानश्रीशान्तिनायकसनाधीश्वरश्रीसर्वमानतत्त्वदानुकमेण श्रीसुधर्मस्वामी तावद् यावद् युगप्रधानश्रीजिनचन्द्रसूरि-श्रीजिनसिंहसूरीणां प्रसादः, तेषामाज्ञया च श्रीसंघः प्रवर्त्तताम् ॥

श्रीमद्विक्रमसंवत्ति, रसवर्तुशृङ्गारसंख्यके सहसि (१६६६) ।

श्रीचीरमपुरनगरे, राजलनृपतेजसीराज्ये ॥३५॥

श्रीसूहृत्खरतरगच्छे, युगप्रधानसूरयः ।

जिनचन्द्रा जिनसिंहाश्च, विजयन्ते गणाधिपाः ॥३६॥

तच्छिष्यः सकलचन्द्रः, शिष्यः समयसुन्दरः ।

कथां कालकसूरीणां, चक्रे बालावबोधिकाम् ॥३७॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथा समाप्ता ॥ ग्रन्थाम्—४४१ ॥

[२४]

अज्ञातसूरिविरचिता

कालिकाचार्यसंक्षिप्तकथा ॥

जीयात् स कालिकाचार्यः, प्रभावकशिरोमणिः ।
पञ्चमीतथतुर्ध्या यश्चक्रे पर्युपणामिमाम् ॥१॥
पुरा पुरे धरावासे, विस(श्)दासव(श्च)बद्धसी ।
वैरिसिंहो नृपोऽस्य स्त्री, शचीव सुसुन्दरी ॥२॥
कलानिधिः शशीवासीत्, तत्पुत्रः कालकाह्वयः ।
सरस्वतीव (च) तत्पुत्री, प्रत्यक्षेव सरस्वती ॥३॥
निवृत्तो बाहकेलीवो, योषपञ्चशतीपुतः ।
वने गुणाकरं सूरिं, सत्याख्यं स निरैसव ॥४॥
छपाविशद् गुरुर्जीवयोवनस्तेहसपदः ।
कुशाग्रजलबल्लोला, ज्ञात्वा स्वोचितमाचर ॥५॥
तरेशनामुपापानशान्ताज्ञानगरज्ययः ।
सरस्वती-भटान्वितः, कालकोऽकलयद् भवम् ॥६॥

धृतान्विपारदृशत्वं, तस्यामृत्युः शूरोरिव ।
 चकाराचार्यकं सूरिः, सत्यात्रं को हि नार्हति ? ॥७॥
 विहरन् स क्रमात् भाप, गुरुकृष्णपिनीं पुरीम् ।
 घनागमाद् बहिर्भवत्, संघः प्रीतस्तदागमा(म)त् ॥८॥
 एवं नत्वा स वसति, संश्रयन्तीं सरस्वतीम् ।
 दृष्ट्वा कामान्पलो गर्दभिल्लो भिल्ल इवाहरत् ॥९॥
 तद्रूपमूढः सोऽध्यासीत्, कामो नूनं न जीवति ।
 कुतोऽन्ययाऽसौ मात्राजीद्, रूपाद् रतिरिवापरा ॥१०॥
 तपस्विनीममुञ्चन्तं, संघोक्तयाऽपि नृपं विदन् ।
 तदुन्मूलनमाध्याय, शकदेशाश्रितः प्रभुः ॥११॥
 तस्मात् तत्सैन्यमानीय, सूरिः कलकतोपितम् ।
 दूतेनाज्ज्वलद् गर्दभिल्लं मल्लं जगत्पति ॥१२॥
 बाणाबाणि खड्गास्त्रह्मि, कुन्ताकुन्ति गदागदि ।
 यष्टायष्टि शृष्टाशृष्टि, योषा युयुधिरे कृषा ॥१३॥
 शस्त्रैः शितैश्चूर्णपेपं, पिवन्तां(तां) द्विपतां म्रियः ।
 रणाद्रेः मासरन् रक्तसरितः कुलमुद्रहाः ॥१४॥

(२)

गुरुर्भूगुपुरं प्राप्तः, स्वभाभनेयनृपाग्रहात् ।
 मात्राजयद् यलभानुकुमारं मारसन्निपद्य ॥१५॥

(३)

ततः प्रतिष्ठानपुरे, शतवाहनवाक्यतः ।
 पञ्चमीतश्चतुर्थ्यङ्कि, प्रभुः प्रयुपणां व्यधात् ॥१६॥
 अन्यमन्यत संघोऽपि, गीतार्थैर्धीर्णमित्यदः ।

(४)

शिष्यापमाननात् सूरिं, सागरेन्दुं शुर्गतः ॥१७॥
 अलर्वगर्वं तं सूरिं, विद्याराजादिपूजनात् ।
 प्रभुः प्रबोधयामास, सिकतामस्थदर्शनात् ॥१८॥

(५)

प्रतिष्ठानपुरं प्राप्तो, निगोदानां स्थितिं श्रुत्वा ।
 वत्सा शक्राय गतवान्, स्वर्गं कालकसूरिरा ॥१९॥

इति श्रीकालिकाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥७॥

१-घातवासनगरे चैतसिहो राजा । पतस्व सुसुन्दरीभार्या । कालककुमारः सरस्वती पुत्री ।

२—एकदा उपानवने श्रीगुणाकरसूरिसमीपे कुमारेण व्रतं जपहे सरस्वतीरवसा सह ।

३—खग्जयिन्यां गर्दभिडराजा ।

४—हाकइलदेरो साहाणसाहिष्टयशास्त्रिनः ९६ सुराभूयां प्राप्ताः । तत्र सुवर्णसिद्धियोगाद् माल्वकं प्राप्य गर्दभिडो जितः ।

५—भृगुकुष्ठे सुरभागिनेयो द्वौ घटमित्रभानुमित्रौ वृष-पुराजजातो । भानुश्रीनाम्नी राजमगिनी, तपुजो बलभानुः स च सुरिणा दीक्षिता(तः) ॥ धीरस्तु

६—वृषमन्त्री—मतिसागरः स च मिष्याची । प्रतिष्ठानपुरे सातगहनो राजा तसांनिष्यतः पशुपणापर्कभवत् चतुर्थ्याम् ।

७—कनकदेरो रत्नाकरसूरिशिष्यसागरचन्द्रसूरिः ।

८—प्रतिष्ठानपुरे श्रीकालकाचार्यसमीपे इन्द्रसमागमः ।

९—इहलोक-परलोके नित्यानित्यलक्षप्रमाणद्वयशुद्धं जिनमतं मन्यमानो द्वितीयप्रभावनां वृत्तगान् ।

१०—उभयकुलविशुद्धः पुमान् आद्वयर्गः सम्यग् भवति ।

११—“उप्यनृप वा विगमे वा ध्रुवे वा” इति मिदान्तप्ररूपगात् ज्ञानदर्शनचारित्रग्लमेव सारं तज्जाप्यर्थं तृतीयं प्रभावनां रचयामास सादरः श्रावकः ।

१२—धर्मार्थकाममोक्षसाधकाः दानशीलनपोभावनापरायणाः क्रोधमानयायादोमभञ्जनकामाः सन्तुष्टतुर्थप्रभावनां कारयन्ति श्रावकाः ॥ श्रीः ॥

१३—क्षायिक-क्षयोपशमिक-ओपशमिक-औदमिकलक्षण-सम्यक्चपकं पञ्चरा(स)मिति-पञ्चमहाव्रतपालक-तपोधना-नाराधयितुं नराः पञ्चमीं प्रभावनां कुर्वन्ति ॥ श्रीरस्तु ॥

[२५]

मलधारिद्वेमचन्द्राचार्यविरचितापुष्पमालान्तर्गतं

कालिकाचार्यकथानकम् ॥

इह सत्यवादिनो द्विषा-लोकोत्तरो लौकिकश्च । तत्राऽऽप्तसमर्थेनार्थं तावदुदाहरणमाह—

मरणे वि समावदिए, जंपंति न अन्नहा महासत्ता ।

जन्मफलं निवपुद्दा, जह कालगसूरिणो भयवं ॥१॥

अक्षरार्थः प्रकट एव ।

के पुनरमी भगवन्तः कालकाचार्याः, कथं च ते यक्षफलं वृषेण पृष्टा इति कथानकेनोच्यते—

कण्ठवत्तु च्च सुसिरिया, बद्धनरसंतोसया सुविलया य ।

नयरी नामेणं तुष्मिणि चि भरहम्मि सुपसिद्धा ॥१॥

जियसत्तू तत्थ निवो, जळहि व्व न दीणभावमणुपत्तो ।
 भदाए माहणीए, सुओ प दत्तो तहि वसइ ॥२॥
 विण्णो वि पियइ मज्जं, रमइ य वेसासु कीलए जूयं ।
 खुदो रुदो भीमो, केवलदोसालओ सो य ॥३॥
 ओल्लगिउं पयट्ठो, कहमवि सो अन्नया महीनाहं ।
 उज्जुअयाए तेण वि, दिट्ठो अइगुरुपसाएण ॥४॥
 अहमेहेण वसित्थो, एसो विसपायवो व्व वित्थरिओ ।
 छुट्ठो पगइओ, जाओ य कमेण सामंतो ॥५॥
 तो मेयं दाऊणं, संगहिया तेण सयलसामंता ।
 रज्जं पि तओ महियं, अवइत्येऊण जियसत्तुं ॥६॥

अथवा—

उवयरमाणाण वि सज्जमाणाण विहइइ खलो खणदेण ।
 दुद्धाइदाणओ पोसिओ वि इसइ चिय भुयंगो ॥७॥
 अवयरइ निव्वियारे वि, सज्जणे दुज्जणो हयसहावो ।
 अमयमओ वि मयंको, मसिज्जए जं विडप्पेण ॥८॥
 पीणेइ सप्पणी जो य, हुयवहो दइइ तं पि हु अणज्जो ।
 अइवा को दुज्जणविलसियाण जाणिज्ज सीमंत ॥९॥
 निस्सारिकण मुको, अइ जियसत्तू वि वयइ अन्नत्थ ।
 एसो य कुणइ रज्जं, जणो य जयावए बहुए ॥१०॥
 तस्स य माउळओ, विहरमाणओ कहवि तत्थ संपत्तो ।
 कालगसूरी नामं, आयरिओ बहुगुणगवविओ ॥११॥
 नियधम्मेण तुट्ठो, राया गतूण ताण पासम्मि ।
 पुच्छइ माम्म ! साइसु, जण्णाणं किं फलं होइ ? ॥१२॥
 तो तेहिं चित्तियं ताव, जिणमयं अन्नहा न कहियव्वं ।
 अचित्तहकइणे उण, कम्मबंधमेसो बहुं कुणइ ॥१३॥
 तावखेवो जुत्तो, एत्थं ति विचित्तिकण तो भणियं ।
 धम्मस्स फलं नरवइ !, सम्पापवग्ग ति सुपसिद्धं ॥१४॥
 पुच्छामि न धम्मफलं, जण्णफलं कहसु तेण इति भणिए ।
 पुणरवि भणइ सूरी पयो निरयाण वि अहम्मो ॥१५॥
 को तुममेयं पुच्छइ, जण्णफलं कहसु आह तह वि गुरू ।
 असुहाण वि कम्माणं, उदओ निरयाड दुइजणओ ॥१६॥
 एवं भणिओ वि पुणो वि पुच्छए सो निवो पयपंतो ।
 साहिवरेखेवं वयण, तत्तो सूरी वि चित्तेइ ॥१७॥

रवत्वंति कम्मयंथं, परस्स सक्कं बुहा विना सक्कं ।
 एसो य निवो भवियच्चयाह आलिंगिओ नूणं ॥१८॥
 ता साहेमि जहत्थं ति, चित्तिं भणइ नरवर सुणेसु ।
 पमुपायकारणेणं, जण्णाण फलं महानया ॥१९॥

यतः प्रोक्तं व्यासेन—

“ ज्ञानपालिपरिसिप्ते, धम्मचर्यदयाम्भसि ।
 स्नात्वाऽविचिष्ये तीर्थे, पापपट्टापहारिणि ॥२०॥
 ध्यानाग्नौ जीवकुण्डस्ये, दममास्तदीपिते ।
 असत्कर्मसमित्तैर्परिनिहोत्रं कुरुत्तमम् ॥२१॥
 कपायपथुभिर्दुष्टैर्मकामार्यनाशनैः ।
 श्रममन्त्रदुर्दैर्यज्ञं, विधेहि विहितं शुचैः ॥२२॥
 छिन्धि कृष्णास्तृणानि, मिन्दि संसारपञ्जरम् ।
 सदानन्दमुखं नित्यं, ततो यज परं पदम् ॥२३॥
 माणिघातात् तु यो धर्ममीहते मूढमानसः ।
 स बाठउति सुधाद्विष्टं, कृष्णादिमुखकोटरात् ॥२४॥

इत्यादि ॥

अह कुविओ सो राया, भणइ नरयम्मि पञ्च गंतव्वे ।
 को पचओ चि साहसु, भो पव्वइयग विचित्तेवं ॥२५॥
 तो भणियं सूरिहिं, तुममेत्थि वि तत्तविज्झुंभीए ।
 नरवर सत्तमदियहे, सुणएहि समं विविज्झइसि ॥२६॥
 को पचओ इहं पि हु, तो भणियं सूरिणा सुह सुइम्मि ।
 पदमं चिय तत्थ दिणे, अमुईकचो चिए विसिहिई ॥२७॥
 तो भणइ निवो कुविओ, मरिहसि तं दुद्ध ! फंस इत्थेण ।
 आह मुणी न वत्सह, सुहरं तु वयं वरिस्सामि ॥२८॥
 रंघाविज्जण सूरिं, सव्वचो नियनरेहिं तो राया ।
 अहकोचमुव्वहंतो, गिहं गओ तेण वि समगा ॥२९॥
 सामंता नियदुद्धत्तणेण, उव्वेइया अईवददं ।
 मंतेऊणं तं चिय, छन्नं आणंति जियसत्तुं ॥३०॥
 एचो य दत्तराया, कोवचरिउ चि सत्तमदिणम्मि ।
 अट्टमयं मंजतो, नीहरइ गिहाउ तुरयगओ ॥३१॥
 सव्वेहिं वि सामंतेहिं, परिगओ जाव येवदुम्मि ।
 वचइ सुणिवहणत्थं, कुविओ ता घोदयसुरेण ॥३२॥
 अमुई उक्खिवा निरमुहम्मि पडिया पइम्मि सहस चि ।
 नूणं दिणाण सुद्धो, संभंतो चित्तिं निवई ॥३३॥

जा वालङ्ग नियतुरयं, भीषा ते ताव सयलसामंता ।
 कत्तो वि भंवभेओ, नूणं जाओ चि मन्नंता ॥३४॥
 बंधेऊणं घट्ठंति वं निवं उचतेल्लकुंभीए ।
 गल्लए ष तस्स मुणए, तिवंति तह बंधिउं पहवे ॥३५॥
 हेट्ठा य हुयवहं जालयंति ते दळ्ळमाणया मुणया ।
 खंडाखंडिं निवई, कुणंति सययं चडपाढंता ॥३६॥
 अह मरिउं सो दत्तो, निरयं पत्तो अईन्दुवलत्तो ।
 सूरि पुण विहरेउं, सुदरं पच्छा गओ ति दिवं ॥३७॥
 इत्यवितयजिनमतप्ररूपक—कालिकाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥७॥

[२६]

श्रीशुभशीलगणिविरचिता
 भरतेश्वर-बाहुवलीवृत्त्यन्तर्गता

कालिकाचार्यकथा ।

[रचनासंवत् १५०९]

दत्तेन भूशुजा यागफलं पृष्टोऽन्यदा हठात् ।

कालिकाचार्य आवष्ट, नरकस्य गतिं स्फुटम् ॥१॥

तथाहि—तुरमिण्यां पुरि कालिको भदेवो बभूव । तस्य भद्राहा सहोदरो जाता । तस्य स्वकीयो दत्त इति नामाऽभूत् । कालिकः क्रमात् गुरुरूपान्ते धर्मोपदेशमाकर्ण्य वैराग्यात् संयमश्रियं जग्राह । तं शास्तरं विना दत्तोऽत्यन्तनिर्गो-
 ऽभूत् । क्रमात् सत्तप्यसनासक्तो बभूव । क्रमाद् दुर्दैवयोगाज्जितशत्रुभूषस्य दत्त सेवकोऽभूत् । अग्नेन भूषेन जित-
 शत्रुणा स दत्तः प्रधानपदवीं प्रापितः । क्रमात् सर्वान् सेनकान् वशीकृत्य तं भूषं निर्वास्य दत्त स्वयं राजाऽभूत् ।

दुष्टैकप्लवगव्याल-व्याघ्रमार्जारवह्निवत् ।

नोपकारैः परिग्राहः, स भूपो विबुधैरपि ॥२॥

सर्वस्तस्य राशे भुषाः प्रजाय विश्वासं न कुर्वते विश्वस्तपातकवात् । यत् —

ये कुलाचारतो भ्रष्टाः, परलोकादधीरवः ।

तेषां कुर्वीत विश्वासं, न कयश्चन मानवाः ॥३॥

आचाराग्यं दत्तं पापिनं प्रकृतिर्न विश्वसिति एव । जितशत्रुस्यैव प्रच्छन्नं स्थित ।

राजचक्रं सपाक्रम्य, ददृगू(दुर्दुर्)दोऽतिमृदधीः ।

अविनीतः मरुत्यामृत, दत्तो द्वेपस्य भाजनम् ॥४॥

स दत्तो राजा यागं कारयन् श्रीजीगन् निरुत्तरं हृत्वि । यथा यथा यागे हन्यमानानां पशूनां रुधिरप्रवाहः प्रससार तथा तथा स दत्तो राजा जहर्ष । अन्यदा श्रीमूरिपदप्रातः कालिकाचार्यस्तत्रागात् । तमागतं तत्र स्मरं श्रुत्वा दत्तस्तत्राययौ । तेन राज्ञाऽन्यदा यज्ञफलं पृष्ठो गुरुत्वाच-धर्मत् त्रिविष्टपप्रतिरघमन्निरकप्रतिध्रुवम् । ततो भूयोऽपि तेन राज्ञा यज्ञफलं पृष्ठो गुरुर्नरकमादिदेश । तव स्रग्भगतिर्भविव्यति । यतः—

अस्मि वसति रुद्रश्च, मांसे वसति जनार्दनः ।

शुक्रे वसति ब्रह्मा च, तस्मान्मांसं न मस्येत् ॥५॥

विलकसर्पपमात्रं तु, मांसं यो मस्येन्नरः ।

स निर्वर्तते नरकं, पावचन्द्रदिवाकरो ॥६॥

भो राजन् ! सप्तदिनमध्ये यदि तवानने विष्टालेशः पतिष्यति तदा त्वया ज्ञातव्यं नरकगतिः स्वल्पः । तदानीं रुष्टो राजाऽधग्-भो मातुल ! तव का गतिर्भविव्यति ! । गुरुराचट-अहं वतं प्रपाल्य स्वर्गं यास्यामि । तदानीं दत्तेन स्वसेवक-पात्रादसिना हन्यमानोऽपि श्रीकालिकाचार्यो जगौ-यागो नरकाय भवति । उक्तं च—

दत्तेण पुच्छिओ जो, जनफलं कालओ तुरमिणीप ।

समयाहियाहिणं, सम्मं छुइयं भयतेणं ॥७॥

दत्तेन प्यातं यपहं सप्तदिनेभ्यः पुनरो जीविव्यामि तदा कालिकाचार्यमसुं हनिष्यामि । ततस्तस्य सुरेन्द्रितके स्वसेवकान् मुक्त्वा स दुष्टमतिर्दत्तः सौधमध्ये सप्तदिनानि स्थातुं स्थितः । इतो जितशत्रुभूपमकौजितशत्रुभूपो राग्यदानार्थं प्रकटीचक्रे प्रच्छन्नम् । इतो स्वयमाणेषु राजमार्गेषु अशुचिषु वस्तुषु अपसार्यमाणेषु सप्तमे दिने दत्तो राजा दृष्टवुराग-रूढोऽष्टमदिनभान्त्या त्रियमाणातपत्रो राजमार्गे निस्ससार । इतो मालिकः पुष्पपूर्णकरगडपुनरो राजमार्गे समापाद । मेधादिनिनादैः श्रुतमात्रैरकस्मात् तरयाय्यन्तं गलोसर्गचिन्ताऽमृ-मालिकस्य । लोकबाहुल्यादन्यत्र गन्तुमशक्नुवन् लम्बलक्षतया त्वरितं मलेशसर्गं तत्रैव कृत्वा तस्योपरि पुष्पपुञ्जं मुक्त्वा मालिकोऽप्रतो गतः । तदा राज्ञो दत्तस्य तरिमन् मार्गे गच्छतस्तुर-ङ्गमस्तुरोत्खातो विट्श्लेशो वदनेऽविशान् । स राजा दत्तस्तेन प्रत्ययेन पश्चाद् यावद् गृहाभिमुखं समायाति, तावन्मन्त्रिनिपुक्तैः सेवकैर्दत्तो हतः । स दत्तो मृत्वा सप्तमं नरकं गतः । स जितशत्रुभूषः स्वराग्ये उपविष्टः । ततस्तं कालिकाचार्यं भूयो निषेवते स्म, जिनधर्मं चाज्ञोचकार ॥

(२)

श्रीपुरे प्रजापालभूपस्य राज्ञो पुत्रं प्राप्तम् । तस्याभिधानं कालिककुमार इत्यमृत । पुत्री तु भानुश्रीतासीत् । कालिककुमारः श्रीगुरुपार्थे धर्मं श्रुत्वा दीक्षां लभो । स च बहुश्रुतोऽभूत्, गुरुभिः स्मरिपदं दत्तम् । इतो राजा भानुश्री-भृगुरुच्छे जितारिमुपस्य दत्ता । तस्याः सुतो बलमित्र-भानुमित्रौ । तयोर्भागिनयो बलभानुरामन् । एकदा तत्र गुहः कालिकसूरय आगताः । तत्र धर्मोपदेशं श्रुत्वा बलभानुर्दीक्षां जग्राह । तदा गुरुस्तकैः सुष्टकैर्गङ्गाधरः पुरोहितो वादे जितः । एकदा गुरवो विहारं कृत्वा तत्रागताः, बलमित्र-भानुमित्रयोरामहाद् गुरवस्तत्र चातुर्मासं स्थिताः । ततो गङ्गाधर-पुरोहितस्तान् गुरुन् कर्षितुमिच्छन् पूर्ववैराद मृषामे लज्जं जगौ—

देव ! इमे जइपुजा, भमंति नहिं तस्य गच्छिरम्मि जणे ।

गुरुपयअक्रमणकृत्वा, होइ अवन्ना दुरिअहेज ॥८॥

उक्तं च—

यत्र देवर्षिपूजादेः, क्रियतेऽतिक्रमः कश्चित् ।

तच्चेत् संसद्वे राजा, धोरं तत्र भयं भवेत् ॥९॥

राजाऽवक्—किं क्रियते ! गुरवः सुरिधत्ताः, तेषां चलनविषये यत्नं न युक्तम् । पुरोहितोऽवक्—गृहे गृहे नवीना दया रसवती कार्यते । यदा साधवो विद्वर्तुमायान्ति तदोच्यते—श्रीपूज्यपादकृते रसवती कृताऽस्ति । ततोऽनेपणां ज्ञात्वा गुरवो स्वयमन्यत्र गमिष्यन्ति ॥

(३)

मूपेन तथा कारिते गुरवः प्रतिष्ठानपुरे चातुर्मासकमच्ये गताः । प्रवेशमहोत्सवोऽभूत् । तत्र द्वाष्टिवाहनो मूपः पृथ्वीं पालयति स्म । पर्युपणापर्व समीपं समायातम् । तत्र भूपोऽवक्—भगवन् ! पर्युपणापर्व कस्मिन् दिने करिष्यते ! । गुरवो जगुः—भाद्रसुदिपञ्चम्याम् । तदा भवोऽवक्—पञ्चम्यामग्रेन्द्रमहोत्सवो भवति, तेन पर्युपणापर्व एकस्मिन् दिने कथं करिष्यते ! । भाद्रसुदिपञ्चम्या अवर्षाद् पश्चाद् वा भवति तदाऽहं पर्युपणापर्वणि तपोनिवमजिनालयेऽसरादि करोमि । तदा गुरवो जगुः—भाद्रसुदिपञ्चम्याः पुरतः प्रहरोऽपि न क्रियतेऽवाक् तु भवति । उक्तं च—

“तेर्णं काणेर्णं तेर्णं समर्णं समर्णं भगवं महार्णं यासाणं सवीसइमासं वइकंते वासावासं पग्जोसवंति” उक्तं च—

आसाढपुत्रिमाए, संवच्छरियसामग्गि होइ पज्जोसवणा ।

तत्तो सावणपंचमिमाइसु असिवाइकारणओ ॥१०॥

इत्यादि ।

इत्थं य पणर्णं पणर्णं, करणीयं जाव वीसई मासो ।

सुद्धदसमिइ डिआण य, आसादीपुत्रिमोसरणं ॥११॥

इत्यादि । यदि चतुर्थीं क्रियते तदा घटते । ततो राजा प्रतिपदिने उत्तरवारणकं चकार । ब्राह्मो अपि तथा चक्रुः । ततः सर्वाचार्यसंमतं पर्युपणापर्वं श्रीकालिकसूरभिः कृतम् । ततः सर्वैः सुरभिस्तथा पर्युपणापर्वं चक्रे । यतः—

अविकंविऊण कळं, जं किंचि वि आयरंति गीयत्था ।

घोवावराइवहुण्णं, सन्वेसिं तं पमाणंति ॥१२॥

आयरणा वि हु भाणा, अवरुद्धा होइ चेव आण ति ।

इयरा तित्थयरासायणं वि तल्लक्खणं चेवं ॥१३॥

असदेण समाइल्लं, जं कत्थइ केणई असावज्जं ।

न निवारियमन्नेहिं, बहुमणुमयमेवमायरिअं ॥१४॥

(४)

कदाचिद्वन्त्यां कालिकसूरयः स्थिताः, तत्र प्रमादपरान् साधून् दृष्ट्वा जगुः—

मो साधवो मनाए नैव, प्रमादः क्रियते व्रते ।

प्रमादः पातयत्येव, यति संसारसागरे ॥१५॥

उक्तं च—

चउदसपुञ्जी आहारगा य, मणनाणिवीपरांगा य ।
 हुंति पमायपरवसा, तपणंतरमेव चरगाभा ॥१६॥
 न तं चोरा चित्पंति, न तं अग्नी विनामए ।
 न तं जुएण हरिज्जा, जं धम्ममि पयचओ ॥१७॥

एवं नीदिता गुदभिः सायणे न प्रमादं तयजुः । ततो गुणो दग्गुः—अग्नी सायवः प्रमादिनरायाम्या एव । यतः—

उंदेण गओ उंदेण आगओ चिदए य उंदेण ।

उंदे य षट्माणो, सीसो उंदेण मोचन्वो ॥१८॥

एवं व्याख्या सापूर्व प्रमादं व्याजयितुं शक्यातरस्य आदर्य दिग्गं दया गुणो राजो छनं निर्गय सुवर्णमूमी स्वदिश्व-
 स्तागरचन्द्रसमीपे ययुः । तदा इदं साधुमागज्जत्तं दृष्ट्वाऽप्युवाच स्तागरचन्द्रसुरिः प्राह—अस्मिन् विजने भवद्भिः
 स्थीयताम् । ततो गुरुतरस्य स्थिताः । स्तागरचन्द्रेण नोपउत्पन्ते । व्याख्यातं कृत्वा स्तागरचन्द्रसुरिः प्राह—मयाऽप
 व्याख्यातं कीदृक् इतम् ? । गुरवो जगुः—विदिशम् । ततः स्तागरचन्द्रः स्वव्याख्यानकृत्या इष्टः । ततो द्वाभ्यां
 सूरिभ्यां परमैश्चापनोद्यापनाभ्यां विवादः कृतः । स्तागरः प्राह—

नैयास्ति धर्मः परलोकर्धर्मदृत्, न तावदास्ते परलोक एव सः ।

साक्षादभावात् परलोकिनस्ततः, पुण्यस्य पापस्य भुनक्तु कः फलम् ? ॥१९॥

काळिकुरिराह—

अहं सुखी दुःखभूवमित्युदित्वरः, संप्रत्ययः वस्यचनापि जावुचिन् ।

नायं सधुम्नीलति भूतसंचयापिकं विनाऽऽत्मानमवापयाऽन्वितम् ॥२०॥

आत्माऽस्य संवेदनतः मतीयते, स्वात्रे परान् मत्पनुमानतोऽभुतः ।

तथा च सर्वत्र हि पुद्दिपूर्वकोत्यायाः कृपाया उपलम्भतः खलु ॥२१॥

इतो यतयः पधाग्राशुषिता यावद् गुरुन् शब्दयन्ति, तावत् कोऽप्युत्तरं न वदति । ततः शून्यचित्तः शक्यातरं
 श्रावकं वृणोति स्म । गुरवः पुत्र सन्ति ? । सा प्राह—अहं किं जाने, यूयमेवात्मनो गुरुणां स्थितिं न जानीय ? ।
 ततस्ताडिताः शक्यातोऽनेति सायवः । गुरवो पुष्पाननुस्मया गताः, गुरुणां स्थितिरुक्ता । तनन्ते सायवः प्रमादं
 त्यक्त्वा गुरुकविधिना चारित्रं पाठयन्ति ॥ गुरुभिर्वाङ्मुखाभिर्मणिकं कृत्वा पुनः रिच्छीत्ययं पुनर्द्वैत्वाऽर्द्धमणिकं
 बालुकानां दर्शयित्वा प्रोक्तम्—नैनमत्वाभिषाधात् पतन्ती त्रिषा वधेते बालुकान्यूनदर्शनात् ॥

(५)

एकदा कालकुरुरिः प्रतिपत्त्यनुरं चतुर्मासं स्थिताः सन्ति । तदा प्रथमस्वर्गस्वामीन्द्रो महाविदेहक्षेत्रे श्रीसीमन्धरं
 नन्तु गतः । तत्र श्रीसीमन्धरोऽकथयत्—भरतक्षेत्रे द्वापुष्पयतीर्थं सर्वतीर्थेभ्य उद्बुधं समरित । काळिकुरुरियादरो निगोद-
 स्वरूपं कथयति तादृशोऽन्यः कोऽपि सत्र नास्ति । तत्र इन्द्रो वृद्धविप्ररूपं कृत्वा सार्द्धं प्रहरसमये गुरुपाश्वर्यं सगात्वा । गुरुं
 प्रणम्य विप्रको जगौ—अहं वृद्धोऽमृत्वम्, ममायुः कियदस्ति ? । अहमनशनं जिघृक्षुरस्मि । ततो गुरुमिर्विलोक्य शानेनोक्तम्—
 तव सागरदयमितमामुरस्ति । तत्र इन्द्रेण स्वरूपं प्रकटीकृतम् । निगोदविचारो यादृशः श्रीसीमन्धरस्त्वामिना प्रोक्तः
 तादृशो गुरुणाऽप्युक्तः । तत्र इन्द्रोऽवक्—त्वं द्वापुष्पयतीर्थं भरते प्रोक्तं श्रीसीमन्धरस्त्वामिना [ततस्तुभ्यं] नमः । तत्र
 इन्द्रोऽवक्—यावत् सायव आयान्ति तावत् व्याख्यायइम् । गुरवो जगुः—तव रूपं दृष्ट्वा सायवो निदानं करिष्यन्ति बाधारथं

विक्रियन्ते । तत इन्द्रः [पाषाणी]शाला[याः] चतुरशीतिस्तम्भाया द्वां परावृत्य गतः । साधवो विद्वत्यागता द्वारमन्यत्र दृष्ट्वा जगुः—मगवन् ! द्वारमेवं कथमभूत् ! । ततो गुरुभिरिन्द्रागमनादिस्वरूपं प्रोक्तम् । साधवो जगुः—यदीन्द्रोऽस्यास्यत् तदा वयं ते दृष्ट्वा पुण्यं विदोमोऽकार्थम् ॥

(६)

प्रभावनां वितन्वानो, जिनेन्द्रशासने सदा ।

लभतेऽत्र परत्रापि, सुखं कालिन्सूरिवत् ॥२२॥

तथाहि—मगपदेशे धारामासपुरे वज्रसिंहभूपस्य सुखसुन्दरी प्रियाऽभूत् । पुत्रः कालिकुमारोऽभूत् । पुत्री स्वरत्नती च । एकदा कालिकुमारो राजपुरुषयुतः क्रीडायै बने गतः । तत्र गुणन्धरसूरिं वन्दते स्म । तत्रोपदेशः श्रुतः—

माणुस्सखिचर्चाई, कुलरूपाङ्गमाजअं बुद्धी ।

सवणगहणं सद्धा, संजमो लोगम्मि दुलहाई ॥२३॥

इत्यादि धर्म श्रुत्या प्रबुद्धो मातापितरौ पर्यैरसाप्य स्वरत्नत्या भगिन्या युतो गुरुपाश्वे कुमारो नतं ललौ । गुरुपाश्वे कालिकुमारः पठन् साहित्य—तर्क—लक्षण—छन्दोऽलङ्कार—नाटकाचागमशास्त्रकुशलोऽभूत् । श्रीगुणन्धरसूरिभिर्योग्यं मत्वा कालिकसाधोः सूरिपदं ददे । विहारं भूमण्डले कुर्वन् प्रमोदयति स्म ।

अन्यदा कालिकसूरिरुज्जयिन्यां बहिरचाने समवासापौत् । तदा स्वरत्नती साध्वी प्राप्तप्रवर्तिनीपदा पुरमप्ये यियासुर्गुरुन् प्रणम्य पुरद्वारे समागात् । तदा तत्रत्यो गर्वभिलो राजा पुराद् बहिरिस्सरन् स्वरत्नतीं साध्वीं वि(प्र)लपन्तीं रूपशालिनीं वीक्ष्य रागातुरः स्वान्तःपुरे बलात् क्षेपयामास । गुरणा गर्वभिलभूपस्य कृतं ज्ञातम् । ततो गुरुणा श्रीसंधः प्रेषितः । साध्वीवालनार्थं राजपाश्वे गत्वा प्राह—महासतीर्थं मुच्यताम् । तपोधना तपस्विन्यो राज्ञो यस्य भूमौ तपः कुर्वन्ति, तस्य पुण्यविभागो राज्ञः समेति । तेन स्वागिन्निर्यं मुच्यताम् । त्वं प्रजापालोऽसि । तपस्विनां तु भूप एवापारोऽसि । यतः—

नरेश्वरभुजच्छायामाश्रित्याश्रयिणः सुखम् ।

निर्भयाः सर्वकार्याणि, धर्मादीनि वितन्वते ॥२४॥

एवं श्रीसंधेनोक्तो भूपः प्राह—नाहमिमां सुखे, उपदेशः स्वगृहे दीयते, भूपस्याग्रे न दीयते एवंविधः । तत गुरुभिरुपपाश्वे गत्योक्तम्—इयं तपस्विनी मम भगिन्यस्ति तेन मुच्यताम्, त्वं प्रजापालोऽसि वमाधारस्तपस्विनाम् । ततो गुरुक्ते यदा राजा न मुञ्चति स्वरत्नतीं तदा गुरुवः स्वस्थानेऽभ्येच्य श्रीसंधमाकार्यं प्राह—अयं दुष्टो राजा स्वरत्नतीं जहार, अस्य शिक्षा दीयते । यदि सति सामर्थ्ये जिनमतप्रतिकूलं यो न हन्ति तस्य पापञ्चितं पापं लयति । यतः—

देव-गुरु-संधमल्लजे, चुन्निज्जा चक्रवटिसिन्नं पि ।

कुविओ ह्यणी महप्पा, पुलायलद्धीइ संपज्जो ॥२५॥

इत्यायुक्तवा स्ववेषं साधूनां समर्थं श्रीसंधं मुक्कलाप्य शकृद्गृहे गतः । तत्र स्वकलं दर्शयित्वा राज्ञो मिलितः । सुमापितैः भूपं रक्षयामास । कालिकसूरिणा रक्षितो राजा जगौ—भवतो यत् कार्यं विद्यते तन्निगयताम् । गुरुः प्राह—अवसरे कथयिष्यते ।

एकदा शकभूपतेः सभायासुपविष्टस्य साधनसिंहभूपेन कचोल्कं क्षुरीयुतं प्रेषितं समागतम्, तदा राजा कृप्यमुखो-

ऽभूत् । तत्कथोलकं मस्तके कृत्वा स्थापनसिंहरय सेनकस्य सम्मानं वृत्तोदात्तकं ददौ । ततो रहसि कालिकाचार्यः शकं पप्रच्छ कथोलकागमनवृत्तान्तम् । ततो राजोक्तम्—अस्माकं पण्यवतिभूषणामेको मुख्यपूषः स्थापनसिंहोऽस्ति वट्टी । स च यदास्माकं राज्ययोध्याङ्गो भवति, तदा स भूषः कथोलकं क्षुरीयुतं प्रेषयति, तदा शीर्षं क्षुर्यां क्षिप्वा प्रप्यते । ततः सूरिराह—एवं को मूर्खो निजं शिरो दत्ते ! । जीरद्भिः सुखं लभ्यते । ततो राजारक्ष—किं क्रियतेऽस्माभिः ? ततः सूरिराह—यदि मम कथितं क्रियते, तदा यो जीवितं भवति चिरम् । ततो भूपोऽरक्ष—कथयस्माकं जीरगोपायम्, त्वं तु जिज्ञोऽसि । ततः सूरिराह—उज्जयिनी पुरी वर्धयति, तत्र पण्यवतिर्मायाः सन्ति, तेन तत्र दूर्य सर्वे भूपाः मया सार्द्धमागच्छन्तु । भन्ता-मुज्जयिन्या राज्यं दास्यते मया । आकारयतु भगान् भूपान् सर्वान् । ततो विचारं श्रुत्वा पण्यवतिर्भूपाः स्वतुरङ्गमपत्ति-कुटुम्बप्रतापेभ्यः । यस्मिन्नेषां यथोक्तः समयात् । ततो दृढपर्वतपार्श्वे सुराष्ट्रगम्यस्य ते भूपारतस्थुः । शम्बुज्योतिरा भूपा जगुः—गो फालिकावधूत ! शम्बुलं विना कथमुज्जयिन्यां गम्यते, तत्रयं राज्यं च प्रदीष्यते ! । सूरिः प्राह—स्थिरं स्थीयताम्, सर्वे एवै भविष्यति । तदा स्वरस्यया आचार्यतत्परकरणरत्नरूपं शासनदेव्या प्रोक्तम् । ततः [गुरुणा] चूर्ण-नेष्टिकानिवाहं स्वर्णारुह्य सर्वेषां भूपानां विभग्य ददौ सूरिः । ततः सर्वे भूपा मुरियता बभूवुः ।

ततः सूरिणा शिविरं चाखितम् गुर्जरराजमन्ये भूगोत्रजयिनीपार्श्वे ययौ । तदा गर्दभिल्लो भूपः संमुखमाग य युद्धं कुर्वन् वैरिबलं महद् दृष्ट्वा गर्दभिल्लो विषां साधयितुमुपविष्टः । तदा सूरिभिर्गर्दभिल्लो(भौ) विषां साधयन्तं गर्दभिल्लं भूपं शब्दा प्रोक्तम्—असौ भूपोऽनेन्यागष्टम्यां गर्दभिल्लो(भौ) विषां साधयिष्यति । सा च यदा वप्रोपरि चटित्वा शब्दं करोति, तदा यः शब्दं श्रोष्यति स मरिष्यति । अतः कारणादष्टोत्तरशतं शब्दवेधिनो मया सह तिष्ठन्तु, शिविरं गम्यतद्वये स्थाप्यते तदा यदाऽहं बाणं मुञ्चामि तदा १०७ बाणवेधिमित्राणां मोक्षनीयाः । गर्दभीविधायाः शब्दं कुर्वाणाया मुलं बाणैर्भरिष्यते । ततो रुपा राजानं पद्मार्म्बां हवा मुले नीति कृत्वा गमिष्यति । राजा मरिष्यति, राज्यं प्रदीष्यते । एवं स सूरिः शब्दवेष्पादि-नरान् मीलयित्वा गर्दभिल्लं जिगाय । शकसाहाय्यादुज्जयिन्या राज्यं वृद्धशकाय सूरिर्ददौ सर्वम् । ततः सूरिः स्वरस्वर्तो मुखीलामन्तःपुरादानिनाय । सर्वेषां भूपानां पृथक् पृथक् देशान् विभग्य ददौ सूरिः । यस्य राज्ञः पार्श्वे स्थितस्तत्स्योज्जयिनी-राज्यं ददौ सूरिरथवा त्वमागिनेयस्य ददौ । ततो गुरुपार्श्वे गत्वा श्रीकालिकाचार्यः प्रायश्चित्तं गृह्णीया पुनर्वेषं गृहीत्वा चिरं भग्यजीवान् प्रबोध्य स्वर्णमुलं प्राप । स्वरस्वत्यपि चारित्रं प्रपाम्य स्वर्गं गताः ॥

इति कालिकसूरिकथा समाप्ता ॥

ग्रन्थकारप्रशस्तिः—

श्रीचन्द्रगच्छाम्बरभूषकोऽभूत्, तपागणो भानुरिवोद्दीप्तिः ।

प्रबोधयन् मन्यजनाम्बुजालीं, स्वगोविलासैरिव साधुवर्गः ॥१॥

तत्राभवन् वरगुणगणमणिरोहणमडीपरमतिमाः ।

परमगुरुस्तोमसुन्दरगुरवः संयमरमापतयः ॥२॥

तच्छिष्या मुनिसुन्दरगुरवो जयचन्द्रमूरयोऽभूतन् ।

पारगताममजलनिधिपारगता रुचिरगुणनिलयाः ॥३॥

तच्छिष्या विजयन्ते, दधतः श्रीसूरिप्रज्जमहिमभरम् ।

लक्ष्मीसागरसूरीशः, सोमदेवाहमुरयः ।

विद्यन्ते लसद्विधावार्धिमन्यनमन्दराः ॥५॥

श्रीमन्मुनीशमुनिमुन्दरसूरिराज—

शिष्यः श्रीमन्मुनीशशुभशील इति प्रमुखः ।

पतां फपां पित्तनुते स नवाम्बरेषु—

चन्द्रममाणसमये (१५०९) किल विक्रमाकांत् ॥६॥

भरहेस(तेभ्य)र-भाहुवलीवृत्तिः शुभशीलविवुधरचितेयम् ।

शोघ्यासुषुप्तिमद्भिर्विषुधैः कूटापसरणतः ॥७॥

अनाभोगादिना किञ्चिद्, यदत्रोत्सन्नरोषणम् ।

चक्रे तदस्तु मे मध्यातमोऽईदादिसाक्षिरुम् ॥८॥

[२७]

श्रीधर्मदासगणिविरचिता

उपदेशमालाटीकान्तर्गता

कालिकाचार्यकथा ॥

ॐ नमः शिवाय

जीर्थं फाऊण पणं, तुरमणिदत्तस्स कालिअज्जेण ।

अवि य सरीरं पत्तं, न य भणिअमहम्मसंजुत्तं ॥१०५॥

जीर्थं इति—स्वकीयं जीर्णितं पणं कृत्वा, तुरमणिं त्ति तुरमणिनाम्नि नगरे, दत्तस्स त्ति दत्तनाम्नो राज्ञः, कालिकज्जेण कालिकाचार्येण, च पुनः स्वशरीरमपि त्यक्तम्, मनसा स्वदेहोऽपि त्यक्तः । परं अधर्मसंयुक्तं असयं वचनं न भणितं न भाषितम् ॥ १०५ ॥

अथात्र कालिकाचार्यसंयन्धो यथा—

तुरमणिनामनि नगरे जित्रशयुनामा नृपः । तत्रैकं कालिकनामा विप्रस्तस्य भद्रानाम्ना भगिनी । तस्या दत्तनामा पुत्रः । एकदा कालिकब्राह्मणेन स्वयं बुद्धेन चारित्रं गृहीतम् । कमेण आचार्यपदं प्राप्तम् । तद्वागिनेयो दत्तनामा निरङ्कुशो सुतादिन्यसनाभिमुखो नृपसेवां करोति । कर्मयोगेन राज्ञा तस्य भनित्रपदं दत्तम् । लब्धाधिकारेण तेन राजानं बहिः निष्कास्य स्वयं राज्यं गृहीतम् । राजापि तद्भवान्नष्टः प्रच्छन्नं स्थितवान् ।

अथ सो दत्तनृपो महाक्रूरकर्मा भित्थात्वमोहितोऽनेकान् यागान् कारयति । तदनसरे कालिकाचार्या. समवसृताः । तदा भद्रामातुरुपरोधेन दत्तमन्त्रीसरोऽपि वन्दनार्थमागतः । गुरभिर्देशना दत्ता । यत —

धर्माद् धनं धनत एव समस्तकामाः,

कामेभ्य एव सकलेन्द्रियजं मलं च ।

कार्याणिना हि खलु कारणमेषणीयं,
धर्मो विधेय इति तत्त्वविदो वदन्ति ॥१॥

इति श्रुत्वा दत्तेन यागफलं पृष्टम् । गुरुणोक्तम्-यत्र हिंसा तत्र धर्माभावः । यदुक्तम्—

दमो देव-गुरुपास्तिर्दानमध्ययनं तपः ।
सर्वमप्येतदफलं, हिंसां चेन्न परित्यजेत् ॥२॥

पुनरपि द्वितीयवारं यागफलं पृष्टम् । गुरुणोक्तम्, हिंसा दुर्गतिप्रारणं वर्तते । यदुक्तम्—

पशु-कुष्ठि-कृणित्वादि, दृष्ट्वा हिंसाफलं भूषीः ।
निरागच्छसगन्तूनां, हिंसां संकल्पवस्त्यजेत् ॥३॥

तदा पुनः दत्तेनोक्तम्—कथमिदमुत्तरं दत्तम् ? यादृशं भवति सादृशं सत्यमेव वदत । तदा कालिकाचार्यैर्ग
चिन्तितम्, यद्यप्ययं राजा यागरकोऽस्ति तथापि यद् भाव्यं तद् भवतु । परं मिथ्या न जन्नामि । प्राणान्तेऽपि मिथ्याप्राप्त्यं
न श्रेयः । यदुक्तम्—

निन्दन्तु नीतिनिपुणा यदि वा स्तुवन्तु,
लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा ययेच्छम् ।
अथैव वा गरणमस्तु युगान्तरे वा,
न्यायात् पयः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ॥४॥

इति विचार्य कथितम्, भो दत्त । निश्चयेन नरकगतिरेव यागफलम् । यदुक्तम्—

यूपं छित्वा पशून् हत्वा, कृत्या रुधिरकर्षणम् ।
यद्येवं गम्यते लोके(स्वर्गे), नरके केन गम्यते ? ॥५॥

दत्तेनोक्तम्, कथमेतच्छ्रायते ? । गुरुणोक्तम्, इतः सप्तमे दिवसे घोटकस्तुरोष्णछित्ता विष्टा तत्र मुखे पतिय्यति ।
पश्चाद्घोटकुकुण्डिकायां पतिय्यति । एतदनुगामेन तबानर्थं नरकगतिर्भाविनीति ज्ञेयम् । दत्तेनोक्तम्—भवतां का गतिं
र्भिय्यति ? । धर्मं धर्मप्राप्तेन स्वर्गं गमिष्याम इति श्रुत्वा समुत्पन्नकोपेन दत्तेन चिन्तितं यदि सप्तदिवसमध्ये एतद्वान्यं न
मिलिय्यति तदेनमवश्यं मारयिष्यामीति स्वदेवक्रांतसमीपे भुक्त्वा नगरमागत्य नगरवीथिकामनुचितनिकासनपूर्वकं
शोधयामास । सर्वत्रापि पुष्पाणि विक्रीणानि । स्वयमन्तःपुरे स्थितः । पट्टदिनानि गतानि । अष्टमदिनधान्या सप्तमदिने
क्रोधमाधायाममारुह्य गुरुन् हन्तुं यावद् गच्छति, तदवसरे कश्चिद् बृद्धो मालाकारो बृहन्नीतिबाधया पीडितो रप्यायां विष्टा
श्रुत्वा पुष्पैराच्छाद्य गतोऽस्ति । तदुपरि दत्तनृपाश्चरणयोः निपतितः समुच्छलन्वस्करांशो नृपमुखे पतितः । समुत्पन्नो
विश्वासः । पश्चाद् बलितो दत्तनृपः । एकान्तं ज्ञात्वा राजपुरुषैश्चिन्तितम्, जीवन्त्यं दुःखदायी भविष्यतीति ज्ञात्वा
लोहक्रोष्टिकायां क्षिप्तो बहूनि दिनानि बह्वल्कष्टमनुभवन्, विलपन्, प्लूकरं दुर्वन्, श्रुत्वा सप्तमनरकावनि प्राप । श्रीकालिका
चार्यास्तु चारित्र्यप्राप्तेन स्वर्गं गताः । एवं साधुभिः प्राणान्तेऽपि मिथ्याप्राप्त्यं न विधेयमित्युपदेशः ॥

इति त्रिशतमः संवन्धः ॥

[२८]

श्रीसोमसुन्दरसूरिविरचिता-उपदेशमालान्तर्गता

कालिकाचार्यकथा ।

[रचनार्थवत् १४५७-१४९३]

तुरमिणी नगरीइं दत्त ब्राह्मणिइं मुहुंतइं राज्य आपणइ बसि करी आगिछु जितशत्रु राजा काढी आपणपईं राज्य अधिष्ठउं । धर्मनो बुद्धि पणा याग यग्या । एक धार दत्तना माउला श्रीकालिकाचार्य गुरु भांगेज राजा मणी सीणईं नगरि आविया । मांसु मणी दत्त गुरु कहइं गयु । यागनुं फल पूछिवा लागु । गुरे कहिउं-जीरदया छगे धर्म हुइ । दत्त कहइं-यागनुं फल कहु । गुरे कहिउं-हिंसा दुर्गतनुं हेतु हुइ । पेलं कहइं-आवडउं कां कहु, यागनुं फल कहु । गुरे मरण आंगमीनईं कहिउं-यागनुं फल दुर्भति फहीईं । वच कहइं-हूउं नरगि जाएसि ! । गुरे कहिउं-कृण संदेह ! । सातमईं दिहाडइं कुंमीमाहिं पचीतओ नरगि जाएसि । किसिउं अहिनाण ! । सातमईं दिहाडइं ताहरईं सुखि विष्टा पडिस्थि-ए अहिनाण । दत्ति कहिउं-[तउं] मरी किहां जाएसि ? । गुरे कहिउं-देवलोकि जाइसु । तउ दत्तईं रीसाविईं गुरु पापती जण मूक्या । चीतवइ छइ-सातमईं दिहाडइं गुरु ज मरस्यि । इसिउं चीतवी घरमाहिं पईसी रहिओ । राजाईं मार्ग चोखलाविया । तिहां पुष्प प्रकर कराविया । एकईं मालीइं गाढईं फाजि ऊनइं विष्टा [मार्ग]माहिं करी ऊपरि फूलनुं ढाळुं लापिउ । ते दत्त आठमा दिहाडानी आसि सातमईं ज दिनि गुरु मारिवा नीसरिउ । घोडानु पग निष्टा ऊपरि पडिओ । विष्टा उठली तेहनईं मुहुडइं पडी । बीहनु, पाउओ बलिओ । सामंत मंडलीके तेह ऊपरि विरक्त हूँते बांधि कुंमीमाहिं पचीतु नरकिं गिओ । सामते बली आगिछु जितशत्रु राजा थापिउ । सीणईं श्रीकालिकाचार्य पूज्या । चारित्र आराधी देवलोकि पुहता । जिम कालिकाचार्ये साचउं बोलिउ तिम अनेरईं कं धर्म साचउं ज कहिउं ॥

इति कालिकाचार्यकथा संपूर्णा ॥

[૨૯]

શ્રીરામચન્દ્રસૂરિવરિચિતા કાલિકાચાર્યકથા ।

નમઃ શ્રીસર્વજ્ઞાય ॥

તત્પતિ-વિગમ-ધ્રોવ્યપ્રિપદી વ્યાપ્તવિષ્ટપમ્ ।

મહેમઃ શ્રીમદ્દાવીર, નિરસ્તદ્વિજિનં જિનમ્ ॥૨॥

શ્રીમદ્દાવીર ચરમ સીર્યકર, સર્વપાપ કાર્યકર, તેહ તથા ચરણક્રમનું નમસ્કરી શ્રીકાલિકાચાર્ય ગુરુતળડં કથાનક કહિયું । જે શ્રીમદ્દાવીર, તપસિ વિગમ ધ્રોવ્ય હતો છડ જે પ્રિપદી, તેહનહ પ્રમાણિ વ્યાપ્ત વ્યાપિડં વિષ સપઠડં છડ । બનહ—

દેવ-ગુરુ-સંઘક્રજ્જે, સુચિજ્ઞા ચક્રવર્તિસન્નં પિ ।

કુવિજો મુળી મહપ્પા, પુલાહલદ્વીર સંપભો ॥૨॥

બનહ કિવારહં એક જે પાપકર્મહ જિનશાસન પ્રતિહં પાહૂડં કરહ તે પાલીનહ જિનશાસન રહડં, ડગ્ગતિ કરહ, મુહુત વદારહં, તે આહોચના પ્રતિક્રમણ કીપડં હંતહ શ્રીકાલિકાચાર્ય ગુરુતળી પરિહં શુદ્ધમાન હુહ । હિવહં તેહ ગુરુતળઓ દર્શાત કહીહ છડ ।

હંનહ જિ ભરતસેત્રિ ધારાગસ હસિં નામિં નગર છડ । તિહાં ચૈરાસિંહ હસિં નામિં રાજા રાગ્ય પ્રતિપાહહ । તેહ તળહ સીલાલંકારધારિણી મનોહારિણી પ્રિયા કલત્ર સુરમુન્દરી હસિં નામિં પ્રવર્તહ । તેહ વિહું ભરતાર માર્યા સંપૂત કાલિકા હસિં નામિં કુમાર છડ । સર્વગુણપાર છડ । તેહ કુમાર તળહ નિઃશ્વિતદેવાંગનારૂપ સ્વસ્વતી હસિં નામિં બહિન છડ । એક વાર યોધનવમિ ધોઢા પેલાવિયા બાહિર બાડિં વનમાહિ ગિહં હંતહ શ્રીગુણાકરસૂરીસ્વર દીઢા । પંચાંગ મૂર્તિતલિ કતરી, પ્રણમી, નમસ્કરી પાંચસહં રાઝપુત્ર સુમટ, મિત્રસ્યું બદ્ધઓ । ગુરે ધર્મદેશના આરંભી । કિસી તે—

વિદ્યુલ્લસાનેકપર્ણતાલલીલાપિતં વીક્ષ્ય નરેન્દ્રલક્ષ્મીઃ ।

સુપ્પાદશાઃ કિં ચ પતન્તિ કૂપે, મલ્લસ્વરૂપે સુવિવેકિનોઽપિ ॥૩॥

સીજના શબકારા સરીપડં, હાથીયાના કર્ણ સરીપડં, રાગ્યલક્ષ્મી તળડં સ્વરૂપ જાળી, તદ્દા સરીપા મન્ય જીવ છડ જે તે મધિ કૂપિ કિમ પડડં । સુવિવેકીયા તે જે સંભાર લૂગનત્ છાંડી સંયમ રાગ્ય આદરહં । હસ્યું સાંમછી પ્રતિબુદ્ધ હઓ । માતા પિતા મોકલાવી તત્ત પ્રહળ કીયડં । પાંચસહ કાચીયસ્યું સ્વસ્વતી બહિનસ્યું દીક્ષા લોપી । રીતાર્થે હઓ । ગુરે આજ્ઞા ગચ્છતળઓ ભાર તેહમાહિ આરોપિઓ । તેહ જિ પાંચસહં મુનિસ્યું પૃથ્વીહં વ્યાહાર ક્રમ કરહં । પ્રામિ એક રાઈયં, નગરે પંચ રાઈયં । પ્રામિ એક રાત્રિ નગરિ પંચ રાત્રિ ।

હમ વિહાર કરતાં હતાં શ્રીકાલિકાચાર્ય ગુરુ સાહજકદેશમાહિ સજ્જયની નગરીહં પુહુતા । તિહાં મર્દમિહ રાજા રાગ્ય પ્રતિપાહહ । એક વાર રવાડી જાતહં હંતહં બહિર્મુખિ જાવાં સ્વસ્વતી હસિં નામિં સાખી તપોધના પરિવારપરિવર તાં રાજા મર્દમિહડં દોઢી । તિહાં ચિત્ત પરાવર્તે હઓ । કામાર્તે ડેવા મનિ ધરી । યતઃ—

न पश्यति दिवोल्लूकः, काको नक्तं न पश्यति ।

कामान्नः कोऽपि पापीयान्, दिवा नक्तं न पश्यति ॥४॥

घूयद दीहि न देयइ । काग रात्रि न देयइ । पुणि कामांघ पापी दीहि अनइ रात्रि न देयइ । एह कारणतओ अंघ हूतइ अंतोउरमाहि ते सती सरस्वती मगवती रापी । हा बांधन । हा कालिकाचार्य ! हा तात बैरसिंह !, हा माता सुरसुंदरि !, हा गुरु गुणाकारा सुरि ! माहरउं चारित्रलन गर्दभिछि नृपाधमि लीजतउं रापओ रापओ । सूरीस्वरे तथा श्रीसंधिइ, मंत्रीस्वरे, प्रधान पुरुषे कहूँ, तूई न मेल्हइ । इसिउं कहिउं छइ—

यत्रास्ति राजा स्वयमेव चौरो, भाण्डिवहो यत्र पुरोहितश्च

वनं भजध्वं ननु नागरा भो !, यतः शरण्याद् भयमग्र जातम् ॥५॥

जिहां राजा स्वयमेव—आपहणीइ चोरी करइ । जिहां पुरोहित भंड विपा करइ, अहो लोको । तओ वन सेविओ । जेह तउं रपोउं जोईइ, तेह हूतओ भय हुइ । इमइ सांभलिइ हूतउं पुणि न मेल्हइ । संघ समु(म)क्ष्य गुरि श्रीकालिका-चार्यइ इसी प्रतिज्ञा कीधी जे, गर्दभिछिइ श्रीसंपनुं कहूँ नथी कीषउं अनइ महासतीनइ अज्ञाभाव कीषओ छइ । जिनशासनमाहि काई नथी लेपय, तओ मुंद फालकाचार्यनुं काई नथी मान, तओ पणि तओ प्रमाण जु एह गर्दभिछि रहइ गन्य थकु उन्मूली नई नांवउं, चोटी साही मांथा पापती केरी राज्य थकु कादउं तु जाणिग्यो । जु ए नवलत्तर तु किस्सुं !, एहनइ घणउं सेनि तु किसउं ?, एहनइ गर्दभी विपानुं पराण तु किसउं ?, इसां वचन बोलतओ उन्मत्तनी परि भ्रमइ । एहनइ गढनुं पराण, द्रव्यनुं पराण तु किसउं ? असउं प्रियछपणूं करतु बोलतु हीडइ । साहिल्यसां वचन बोलतु जाणी छेके राजा गर्दभिछि चित्तमाहि निंदिओ । ए राजानइ धिग पडओ, जीणइ पापी राजाप गुरु इसी दुर्दि(र्द)शां पाडिओ । एतलइ यली महुंते राय चीनविओ, पसाओ करि ए साध्वी व्रतस्था महासती मेलिइ । राजा रीसाविइ हूंतइ तेह मुहतां रहइ कहिउं तुजे आपणा मा—बाप रहइ जई सीपामण दिओ । इसिउं रायनउं वचन सांभली ते प्रधान पुरुष मौनि थई रखा । इसउं स्वरूप सांभली श्रीकालिकाचार्य नगरतओ बाहिरि नीसयां । गच्छ गीतार्थ महातमानइ भालवी, अवधूतनु बेस करी, ओपओ मुहपती गोपवीनइ पश्चिम दिशि सिंधु नदीनइ पारि शाककूळ इसि नामि स्थानकि गया । तिहां नगरनइ परिसरि शाकी कुमार गेडी दवे रमता देपी ऊमा रखा । तेह रहइ रमता दडओ अवह कूपमाहि पडिओ । सह सचित थई रहिउ । गुरे तेहजिनां बाण धनुप छेई दधि बेधी दिपावते हूते ते दडओ एक एकनो पूपइ बाण संधान करी ईणी रीतिइ दडु काडिउ । सबे शाकी कुमार रलीयायत हुआ । इसिउं कहिउं छइ—

मानमुलसति यत्पदे पदे, संपदे भवति वाक्यदम्बरः ।

धीमतामभिमताथसिद्धये, यद्धि देशगमनः स उत्सवः ॥६॥

जे बुधिवंत छइं, जे विदास हुइ, ते जु विदेश जाई तओ हइ संपदा । जि हुइ बोलतां आधां काज सीमदं, मननउं बांछउं कार्य सीसइ । एतलइ खुं आखर्य सिउं संदेह काई ।

विद्वत्त्वं च नृपत्वं च, नैव तुल्यं कदाचन ।

स्वदेशे पूज्यते राजा, विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ॥७॥

विदासपणूं अनइ राज्य पदवी सिरीण न कहाइ काई । विदास जिहां जाई तिहां कला विधानइ चमत्कारि करी मानइ । इम तीणे कुमारे मानिओ, पूजिओ, सत्कारिओ । सांभिइ छेई आपणा पिता रहइ जणावउं । चारु बाणी

दृष्टि वेधी मण।। गुरु अवधूतयेषि तिहां र[ह]ईं । ते राजा शाही मान सन्मान दिह । महेश्व प्रतिष्ठाईं ते शाही योछउं, ऊवर्षई नहीं । केतले दिवसे शाहसामुशाही पातसाहिईं छनूँ रायरहईं अंकवद लेख मोर्कलओ । जिहां गुरु छईं तेह रायनइ एक छरी नामाकिन अनईं फकोछउं एतअ आगलि मेहलउं दूतिईं । ते देपी राजा काळमुह हूओ । ति वारईं गुरे पूछिओ तुहं जि रहईं फोप छइ के अनेराह कुणहईं रहईं फोप छइ । राजाह कहिउं अम्ह सरोपा छनूँइ राह रहईं एहवओ जि फोप छइ—

जलधेरपि फलोलाथापलानि फपेरपि ।

दाकपन्ते यत्नतो रोहुं, न पुनः मध्वेत्तसः ॥८॥

किवारईं एकईं सप्रदना फलोछ रूपी सकीईं । किवारईं एकईं वानरनं चपलपणं रूपी सकीईं । पुणि ठाऊरनूं चित्त रूपी न सकीईं । तम्हे छनूँ राय एक थामो । मू साथिईं आरओ । जिम सुम्ह रहईं निर्धिम रूहईं स्थानिकि छेईं जाउं । तेहे सविहु राय गुरनूं यचन गामिउं । मूलगा शास्त्रोनईं कहिउं, छनूँ राय एकठा गिलओ । सपळा मिली । गुरु यचन छगइ चान्या । सिंधुदेशमाहि सिंघनदी ऊनरी सुरापूदेशमाहि आन्या । तिईं वर्षा हूड । जीगइ वर्षाकालि गाऊ जोअण थाइ । नदी वाहला ऊनरी न सकीईं । मास ४ सुराउईं रखा । वर्षा ऊनरिईं गुरे ते बोलाव्या । कहुं चाछ । तेहे कहुं किहां भगी चलावओ छओ । तिवातइ गुरे कहिउं । मालवुकुदेश भगी, उज्जयनी नगरी तिहां तस्कार निर्वाह हूसिह । सविहुं राजाने कहिउं, अस्मारइ संवन्न नथी । गुरे शासनपिछायिका देवता आरापी । तेहना सानिप्य गु चूर्णकोटि वेधी रस करी, ईटवाह पाचवी साव सुवर्णमय ईट करी, बिहवी आपी । पठइ मालग भगी चान्या । स्थावदेशमाहि थईं मालवानी सीमईं जानइ दसुरण तिहां रदां जण मोकली कदायउं । अजी काईं नथी वणठउं । गर्दभिछि कहिउं तु प्रमाण जु जीवता साहउं । मूंडि मेलावओ करी आन्या छईं । गर्दभिछि मंत्र आलोच करी, फटक सज करी, सामहु आविओ । विन्हइ दल एकज मिन्मां । मुभट सज थया प्रधान भाट सांचर्या । संधि न हुईं । विमट जि मेलि आन्यु ।

तलि यजईं सरणार्थां, पापरीईं कैफाण ।

सूरां घरि यधामणां, काइर पइइ पराण ॥९॥

पत्तिः पदाति रथिनं श्येशस्तुरासादी तुरगाधिरुद्धम् ।

गजाधिरुद्धो हि गजं हिनस्ति, घोरो रणः सैनिकयोः प्रवृत्तः ॥१०॥

बिहुं दले मिले हूँते, पायक पायकस्युं झुझईं । रथी रथीसुं, असवार असवारसुं, घोडा घोडासुं, हाथी हाथीसुं । एहवइ घोर रौद्र संप्रामि हूँलइ जेअरी लहि गही सुभट सूरां अंग ओल्हल्यां । कायर कांपवा जागा । पापतणइ प्रमाणि गर्दमिल रायनूं सैन्य मचकोडिओ । ऊज्जेणीना गदमाहि जईं रोष सभज हूओ । शाहीप नगरी धीटी रखा । सदा युध हुइ, दोआ हुईं । एकवार नगरी शून्य सी देपी तेहे शाही राये गुरु पूछ्या, आज ए सुं कारण नगरी नओ को छतु न जानोईं । युद्ध को न फरईं । ति वारईं गुरे कहिउं, आज आठमि छइ । ए नृपाधम गर्दमी विचा साधिसिह । जाप तणइ अंति ए गर्दमी विचा भूँकार करती जे सांगलईं, वयरी भाजइ । मुहि लोही लांसीनईं भुईं पडईं । एह कारण फटक जोअण पाछउ ऊनारु । अनईं सैन्यमाहि हूता सतोत्तरसओ शन्दवेपी सुभट मुझ कन्हलि रापओ । तेहे तिम कोभूं । गुरे तेहं सुभट रहईं कहिउं, जि वारईं पेली गर्दमी विचा भूँकारइ, ति वारईं आही परि समकाल एह विपानूं सुख भायानी परि भरिवउं । इसी सोपामग देईं एक चित्त थईं रखा । ते विचा प्रस्तावि शब्द करिवा आवी । अष्टोत्तरसओ वाण करी तेहनूं मुह तत्काल भरिउं । गर्दमी विचा निःप्रताप हुईं । राजा प्रतिईं वुपी मुहि पाहू मारिओ । मस्तकि मल

મૂન કરી આકાસિ મંડલિ ગઈ । તેહે શાપીષ્ પપ્પ પ્રમાણુ જાય લગઈ, તે સ્વજયની મેલી માહિ પઠા । રાજા મર્દમિલ્લ જીવતઓ સાહિઓ । ગુરુ આગલિ આણિઓ । ગુરે ચોલાવિઓ, ઓર પાપિષ્ । જે તરૂં મહાસતી સરસ્વતીનુ નતમંગ કીષઓ, જે શ્રીસંધ આપમાનિઓ, જે હું અવગણઓ તે પાપ વૃક્ષનું એ અગ્રી ફૂલ માત્ર હૂવં છઈ, ફલ તે નરકાંત હુસિઈ । અગ્રી કાર્ફિ વિળઠડં નથી । પ્રાયશ્ચિતની આલોચન છડ, દીયા લડ । અસઈ સાંમલઈ હૂંતઈ ઝડળ ચીતઓ દેવી દેશયિઓ કાદિઓ । પતલઈ જે શ્રાલોરાય કન્હલિ પહિલઈ ગુરુ રહ્યા હંતા, તે સમ્રાટ મૂઝુ રાઓ કીષઓ । બીજાં મહં દેશ વિહંચી આપિઓ । આજ લગઈ તે શ્રાકાન્વય કહીઈ । અસી પ્રતિજા પૂરી આપળી વહિન મહાસતી સંયામિ આરોપીનઈ આરોચન કરી પડિકમ્યા હૂતા આપળા મચ્છમાહિ આવ્યા ॥

(૨)

પતલઈ અવસરિ 'મરુઅલિ નગરિ ગુરુના ભાગેજ ચલમિત્ર અનઈ 'ખાગમિત્ર । હસિ નામિં એક રાજા એક યુવરાજા રાન્ય પાનઈ । તેહે શીષ આપણુ મુહંતઓ મોરુલી ગુરુ તેડાવ્યા । મુહંતઈ ગુરે શાકી રાજા મોરુલાવી 'મરુઅલિ પુહતા । ચલમિત્ર રાજા, 'ખાગમિત્ર યુવરાજો સહિત મહામહોત્સવિ ફરી પહસાર કીષઓ । ગુરે ભાગેજ ચલમાનુ હસિઈ નામિં પ્રતિષેધી કરી દીધ્યા દીધી । રાજા મલિક કરી ગુરુ ચઓમાસિ રાખ્યા । તેહે ગુરે રાચ આગલિ પુરોહિત એક વાર વાદિ કરી જીનઓ । તે પુરોહિત રાચ આગલિ ઉપાય કરી ગુરુ ઉપરિ ચદર વહિ । નિંદા કરઈ । સાનકૂલ અ(ડ)પસર્ગ કરઈ । તે રાજાનડં મન વિપ્રતારઈ । જીળઈ મારિં ગુરુ ચાલઈ તીળઈ મારિં તુલ મલક રહઈ ચાલિયડં ન ઘટઈ, ગુરુનાં પગ માંજઈ । એ મોટી આસાતના હુઈ । રાજા મુખધ્વમાવિ કહિડં, કિમ કીજઈ ? ॥ ઈળી વાટઈ કહીનઈ હીડવા ન દીજઈ । લોક સીળી વાટઈ ન હીડઈ । વલી શ્રાદ્ધાણિ ઉપાય કહિઓ—રાજાન્ ! આપળાં ગુરુનઈ લોક સાહિ સિસડં વિહિરાવઈ । તમ્હે કહુ ॥ રુઠડં । મોજન વિહિરાવઈ । સાનકૂલપણઈ નગરમાહિ સગલે આધાકર્મ કરાવિઓ । ગુરુ આપહિળી બાઈ । અનૈયળા પ્રવર્તાવઓ । ગુરે રહિવા અયોગ્ય જાળી તે નગર છાંડી પડઠાણપુરિ નગરિ ગ્યા ।

(૩)

તિહાં રાજા શ્રીશ્રાલિવાહન રાચ્ય પ્રતિપાલઈ । શ્રાવકોત્તમ છઈ । તીળઈ રાજાં ગુરુ આગ્યા જાળી ગુરુ સાહસુ મ્મઓ । મહામહોત્સવિ ફરી નગર માહિ પ્રવેશ કીષઓ । ગુરે રાજનઈ જળાવડં—અમ્હે પર્યુષણા પર્વે ઈદાં ફરિવા હીડાં છાં । નગરમાહિ દેવ વાંધા । રાજા શ્રીશ્રાલિવાહન પ્રમુલ ગુરુની પર્યુપાસના મલિક કરઈ । કર્મિદિં પર્યુષણાપર્વે આવિડં । રાજાં સૂરીશ્વર ધોલાવ્યા, અક્ષરઈ ભાદ્રયા સુદિ પાંચમિ તળઈ દિવસિ ઈંદ્રમહોત્સવ શક્તયાના હુઈ । લોકનઈ રુઢિ તે મહોત્સવ કીષઓ જોઈય જિ । અનઈ શ્રીપર્યુષણા મહોત્સવ દેવવંદના દેવપૂજા કિમ હુઈ । પહ કારણ પર્યુષણા પર્વે છઠિઈ કરઓ । તિ વાદઈ ગુરે કહિડં—

અવિ ચલઈ મેરુચૂલા, મૂરો વા સંગમેઈ પન્થિમે થાપ ।

તલ પંચમીઈ રચળી, પજૂસવળા ન અક્રમઈ ॥૧૧॥

મેરુ પર્વતની પૂલિકા ચલઈ કિવારઈ સમુદ્ર મર્યાદા મેલ્હઈ । કિવારઈ સૂર્ય પશ્ચિમઈ ઝગઈ । તહુઝપ પર્યુષણા પર્વ પાંચમિની રાત્રિ ન ઓછંધીડ । તઓ અયોધિઈ કીજઈ । એ વચન માનિઓ । શ્રીમાહાવૈરના વચન તઓ શ્રીસંધની અનુજ્ઞા તુ ગુ હસિડં કહિડં છઈ ।

નવસયં શ્રાવણે ૧૯૨૩ વર્ષે જે કાલિકા તે બોજુ ॥

જીયં કોઝળં તુરિમાર્ણિ દત્ત ० શ્રીજુ । તે શ્યામાચાર્ય કાલિકાચાર્ય જે નિગોદ ।

नवसई तेणऊपरि, समपकंतेहि वद्धमाणाओ ।

पज्जोसवणचवत्थी, कालगघ्नीरहितो ठविया ॥१२॥

श्रीमहावीरना निर्माण तु नवसई श्याण वरिसे ग्ये हउते पर्युण्णा पर्व श्रीकालिकाचार्य गुरु पंचमी हंतुं चतुर्थाई आणिसिई । इरयुं रायनु अनुग्रह कीचओ । अनइ नंदीधरनु तप करती राज्ञी तेहनुं पारुणं हुइ । अनइ साधु महामा रहई श्रीरूप प्रयाप्याननुं ओतवारणउं हुइ । एह कारण चतुर्था पर्युण्णा पर्व कीजइ ।

तनाहि चातुव(र्व)पं यत्, पूज्यन्ते साधरो जनेः ।

तत्र देशे भवचस्तु, साधुपूजालयोत्सवः ॥१३॥

भजी आज रमाइ तिहां पयद्याणपुरि देशमाहि भाटवा मुदि पढिबे मंद(नई) दिनि साधुपूजालयोत्सव हुइ ॥

(४)

एतलई कालना बरोष तु शिष्य प्रमादी जागी कहिउं न करई । मनमाहि श्रीकालिकाचार्य चीतवई । तेहं शिष्य रहई सीपामणा देवा शिज्जातर आवक तेडो तेह आगलि सयडीइ यात कही । जु शिष्य प्रमादी, रात्रि दीह सूता रहई । शापाम्यास न करई, क्रियाकलाप सामाचारी तेहनइ विषइ प्रमाद पर हुआ । तजो एह रहई किसी शिष्या(धी) दीजइ । असे शिष्यनु शिष्य स्तुवणपुरि श्रीसागरचंदसुरि हसिं नामिई छइ, तिहां जईइ छइ । जि याईं तुम्ह कन्हलि अपार पशु आगरहु करी पूजई, गाढा हाकली चोयग करीतु । अन्ह रहई श्रीसागरचंदसुरि कन्हइ ग्या कहियो । शिष्यातर रहई जणावीनई रात्रि पाठिछी शिष्य सूता जि मुंको गुरु श्रीकालिकाचार्य एकल जि चान्या । स्तुवणपुरि नगरी पुहुता । तेहे गुरे अणभोलदया मणी सामा हि न ओलह्या । बुद्ध की तपोचन परुठा आग्यु छइ । व्याख्यानइ नमउ कउं । साहमी प्रतिपछि न कीवी । तीणइ प्रति श(शि)ष्य श्रीसागरचंदि पूजउं । हे बडा तपोचन ! माहई व्याख्यान किरुं !—कहिनई तई आगई असउं व्याख्यान कही कन्हि सांमलिउं हूतउं कि ना ! । गुरु तु कहीनई बपोडई नही पनि मनि चीतवई—शापलगई अहंकार उपजइ । जु भन्य ओतम दाहोभार सज्जनई मणिउं हूतउं अहंकार फेडइ । तेह जि शाख दुर्जन पापी मूर्ख अज्ञान रहई साहमूं अहंकार प्रमाद नीपजावइ । जिम श्रीसूर्य देवी घूक घूया रहई । साहमूं अंधारुं थाइ । जे सूर्य ऊगई देवनां द्वार ऊपडई । गादना-गागा छुटई, स्वैरिणी स्वेच्छाचार टलई, सह कार्यक(क)म करई । जगधनु श्रीसूर्यई अंधारां जाई । घूया रहई सामूं अंधारुं थाइ । शाख श्रीसूर्य लभान छइ । जे अहंकार करई जे बूझ समान जगणिक । सणि मूं कालिकाचार्यई नमणिउं, जि मज्जनें(उं) वषण कर छउ । ति वारई सागरचंदि कहिउं मुइ कन्हइ काई पूजओ । गुरि श्रीकालिकाचार्यि पछिउं—कहु संसारमाहि रखउं सू छइ । सागरचंदि सूरि कहिउं । धर्म टाली अन्य(नि)य जि देपीइ । सहइ काई धर्म उत्तम छइ । पिता(ता) माता(ता) कलत्र मित्र स्वामी राजा माहए पुजे देवताए भेरे जेरे ऊपेजे जे काज न सीशइ ते धर्मिई हेलामाजि सीशइ । दुःख फेडइ । मृत्यु मरणि सार्थि आवइ । ब(वु)दिवंते धर्म जि कसिउ । गुरे कहउं धर्म किम हुइ । अहंकारि हुइ । विरघ(बुद्ध)वाकि सांमली रीसाणओ सागरचंद । बुद्ध सें जाणइ । संरुण शाख सिद्धांत न जाणइ, हम वाद करतां ॥

पाठलि प्रमादी शिषे(ष्ये) शिज्जातर आवक पछिओ तेतलई आवक बोलिओ, तम्हे गुरु श्रीपूज्यतणी आण लोपी अनइ नसंप(क) हुआ । मज्ज कन्हइ सिउं पूजओ । तम्हे गुरे छाज्या । माहरी दृष्टि आगलथा परहा जाओ । असउं आकरं वचन शज्जातरि कहउं । ति वारई तेहे शिषे क्षमावी, अपार पथाता(चा)प धरी शिज्जातर प्रति बली "छउं । एक वार दया करी अन्हं कहु—गुरु किहां पुहुता । शिज्जातरि ते क्षमा बली जाणी ओरल्या जाणी कहिउं । गुरु

सुवर्णपुरि शिष्यानुशिष्य श्रीसागरचंद्रसूरिन्द्र स्थानिक पुहता छइ । इखुं सांभली ते सवे भन्य श(शि)व्य रुलीयाय ध्या । तेह नगरभणी चाल्या । केतळे दीहे नगरि पुहता । ते सागरचंद्रसूरीस्व(च)रे सांभलिउं जु गुरना गुरु श्रीपूज्य गुरु पाषाण छई । ते श(शि)व्य प्रहृष्ट हता । वृद्ध आगलि कहिवा लागी । ति वारई वृद्धि कहिउं अग्रे पणि सांभलिउं । पणि ते महात्मा तणयो जि संपात छइ गुरु श्रीकालिकाचर्य आगई आव्या । साहमा जाता पाछ आव्या । ओ(उ)पाश्र्व गुरुवे(व)हि भूमि तु आव्या देखी ते परिवार शिष्य वर्ग सह साहमे ऊठिउं । ति वारई सागरचंद्रसूरि पछउं । ए क्षण तेहे शिष्ये कहिउं । एह जि श्रीपूज्य गुरु जाणिवा । सागरचंद्रसूरि परो लागी गुरु खमाव्या । मई मोट्यो अविनय कौषयो । अजाणिबइ करी हू अज्ञात मूर्ख(स्व) जे मई श्रीपूज्य प्रसाद गुरु न ओलफ्या । इसी असमाधि छाज करिवा लागु । गुरे कहउ संताप म धरि । दुक्ख म आणि । ए ताहई कारण काई नहीं, ए कलिकाछतणू । महात्म हण परी त्रेतायुग कलिकाळ तु छोक प्रसिद्ध छइ । अनई दूसम समय आगम प्रसिद्ध छइ इसिउं कहिउं छइ ।

न देवे देवत्वं कष्टपटवस्तापसजना

जनो मिथ्याभाषी विरलतरङ्गिष्ठ जलदः ।

मसहो नीचानामवि(व)निपतयो दुष्टमतयो,

जना['] सि[ष्टा] नष्टा अहह ! कलिकाळव्यतिकरः(रः) ॥१४॥

अहह इसिई खेदिई कलिकाळ व्यतिकर रौद्र हुओ । देवमाहि देवायतन काई नहीं । तापस जन भणीई श(क)पि तेहइ ते कपटु गइ विषइ पडवडा हथा । जन छोक मिथ्याभाषी जूठबोला ध्या । मेहइ ते कीहि वरसई किहि न वरसई । नीचजन दुष्टतणी सि(सं)गति हुई । राजान दुष्टमतिक हथा । विशिष्ट उत्तम जन ते नाठा । ईणी परिई दूसम समय दुष्ट देखी(स्त्री)इ । ईशइ भावि करी, अहो आचार्य तुझाके दूषण नहीं, ए प्रमादनु दूषण । जीन सवे कालनई महारिम करी प्रमादि पण्या रहई । वालुक प्ररथ दष्टांत तज कहओ । शिष्यानुशिष्य ते प्रतिबोधी गुरु श्रीकालिकाचर्य प्रतिई विनीत शिष्य हूओ । तेहइ शिष्य परिवर्या अन्यत्र विहारक्रम कौषयो ॥

(५)

एकवार महाविदेह क्षेत्र विहरमान जिन श्रीसीमंथरस्वामि कहइ सौधमेंत्रि इसी पृच्छा कौषी । भगवन(न्) विन्दे, हृदयं त्रिस्तुतं निगोद जीव वस्तुष्या तिसी निगोद वीरतप्या अण्डव्यातणा जाण भरतक्षेत्रि को छइ । इसि ईदि पछिइ हंतइ स्वामी सीमंथरस्वामि केवलज्ञान भास्कर हते सौधमेंन्द्र आगलि कहिउं । श्रीकालिकाचर्य नव पूर्वना जाण छई । ते असी निगोद व्याख्या जाणई । ए भरतक्षेत्र तणा लोक धन्य । अद्यापि कलिकाळि निस्तीर्थ तीर्थकर रहित केवलज्ञान(नी) रहित संपूर्ण आवि(व)धि ज्ञानइ रहित मन पर्यवज्ञान अढाईदीपतणा संज्ञीया पंचेद्रिय जीवतणा मनोगत भाव जाणई । इखुं मन पर्यवज्ञान श्रुतज्ञानइ नहीं । एहवइ कालि दुसमि श्रीवीतरागतणा वचन मानई । जे धर्म प्रवर्चावई, जे सिद्धाततणा विचार कहई ते धन्य । इसी स्तुति श्रीसीमंथरस्वामि करइ । ईद महाराज सामलीनई भरति क्षेत्र आविओ । वृद्ध ब्राह्मण जरा जीणैनु रूप करी आयु । अनइ गुरु श्रीकालिकाचर्य कहलि पछिओ स्वामिन् । निगोद जीव केहवा छइ । केतछा एक छइ । ति वारई गुरु श्रीकालिकाचर्य आगम श्रुत निगोद व्याख्या कौषी ।

संख्यातीताः सन्ति गोळाः, गोटे

एकैस्मिन् निगोदे च, सिद्धेभ्य

गोळा य असंखिजा, असंखगोळा हवइ निगोओ ।

इविनेमि निगोप, अणंतजीवा मृणयेज्जा ॥१६॥

गोळा असंख्याता छई । गोळई गोळई असंख्याता न(नि)गोळ छई । इकेळइ निगोदि सिद्ध पद अनंता जीव छई । तथा स्वरूप निगोद व्याख्या करी रहिइ इंतइ गुरुं कन्हि सीगई वृद्ध मानाणि आपणूं आयु पृच्छिं । इं श्रिया- (प्रयो)गार्थी छंड । माहरूं आयु केतई एक छई ! गुरे उपयोग देइ इंद महाराज जागी कहिं । अहो माझण । तू तां ईंद सोधर्म देवलोळनु विहुं सागरोपमतणूं आयु छई । इनीउं सांगी रूप प्रकट कीधूं । गुरु नमस्कर्षा । उपाश्रय द्वार फेरवी करी 'अमोघं देवदर्शनम्' एह भगो एक बिंब सोम कांतिनुं आप्यउं । ते भावधान्ह गछि छई । जिम परिवार संपमाहि माहिमा जाणीइ । गुरुनी स्तुति कीर्त्ति करी शमावी करो स्वर्गि मिळो ।

दिव्य सुररत्न(ध)रि आपणूं आयु प्रमाण जागी शंय संछेराना करी आराधना नीपजावीनइ ईंगी परि प्रपन्न सिद्धांत रहई उनांसि नीपजावी करी अनेक प्रभावना नीपजावो । अनशनी हता आराधी स्वर्गि पडुता । पट्टवा युगप्रधान श्रीकालिकावार्ये गणधरतणूं चरित्र पवित्र ईंगइ पसुपणापर्वि निरंतर वहीइ । पट्ट श्रीयुगप्रधान तणई नामि करी ऋद्धि वृद्धि त्रुष्टि पुष्टि शिव शांति मांगलिक नीपजइ । दिव्य श्रीसंप ररई अस्यां उत्तमः पुण्य करणीय फरतां श्रीग्येष्टपर्व आराधतां निर्विशं हेतु एक यदापनक अंतरंग शाखनुं कहौइ छई ।

नक्षत्रासि(स)तपूरितं गरुडतस्यालं विशालं नभः,

पीयूषमुतिनालिकेरफळितं चन्द्रप्रभाचन्दनम् ।

यायन्मेरुकरे गभस्तिफटके धत्ते परिष्पद्गना,

तावचन्द्रतु धर्मकर्मनिरतः श्रीसंपमद्वारकः ॥१७॥

पृथ्वी रूपिणी गाय(वि)हा, मेर(रु) पर्वत रूपीइ हरित चंद्र सूर्य बलय करी शोभायमान, मरकत मणि रत्नमय स्थालि करी, पट जू लई पहरई संख्या राग रूपीयइ तारायण अद्यावीस, नक्षत्र अष्टासी, मह तारं तणी कोढा नि कोडि । तेह रूपीया अर्ध(खे)ड आपे(खे) चोखा जाणिना । पीयूषमुति भणीइ, चंद्रमा रूपीउं नालिकेर चंद्र ज्योत्स्ना(स्ना) चंद्रन जाणिवंड । श्रीसंपनई कारणि वधामणउं करइ । एतावता अंतरंग अर्थ अस्ति जाणिवजो । 'जां लगइ पृथ्वी, जां लगइ मेर, जां लगइ आकाश, जां चंद्र सूर्य तपयं, जां तारायण उदयवंत तां प श्रीसंप नांदओ वाचओ विरतरु । श्रीयुगादिनाम प्रमथ(मुख) श्रीवर्द्धमान पर्वत चतुर्विंशतजिह्व तणइ प्रछादि अणई पें(पुं)हरीक प्रप(सु)ल अणई श्रीगोतमस्वामि चयं जे गणधर हूआ तेहई सरगुरुं प्रसाद अणई जपि(स) गोमप(मुख) [प्रमु]प(स) तीर्थे(कर) सेवक अधिष्टायक, जपि(क्षि)णी चक्रेस्व(च)री प्रम(सु)ल शासनदेवति प्रसादात् श्रीसंपनई उत्तरोत्तर ऋद्धि वृद्धि जओ अभि(भ्यु)दयर्ष कयाण मांगलिकमाला विरतरु ॥

संनत् १५१७ वर्षे मार्गसिर सुदि ९ शुके श्रीमहाहदगच्छे
श्रीकमलप्रभसूरि(श)प्य-मुनिवासचन्द्रयेय स्यात्, पठनार्थं छितितं आपदिणी ॥

[३०]

श्रीगुणरत्नसूरिविरचिता

कालिकसूरिकथा ।

[रचनानांषत् १६ शताब्दि]

—३०१—

अंबिका पाय मणमोसो, कालिक कवित करेसो ।
 धारावासनपर निरूपम, तीह पुर कुण दीजइ ऊपम ॥१॥
 तीणइ पुरि चैरह सिंघ बलवंत, राज करइ जयवंत ।
 सूरसुंदरि तस घरिणी राणी, रति मीतिरूप समाणी ॥२॥
 तेह बिहु अछइ कुमार, कालिक इति सविचार ।
 एकवार खेळि रवाडी, कुमार गयु बनवाडी ॥३॥
 तिहां जोतां मुनिवर दीठा, गुणाकरसूरि धईठा ।
 कुमार आवी पुर पासि, बांड़ी मनह उल्हासि ॥४॥
 देसजा पुरि तव दीधी, तस काया निरमल कीषी ।
 देव-गुर-धरम तिहां जानी, दीक्षा ऊपरि भाव इति आणी ॥५॥
 माय चाप सजन मनावी, कालिक सरसति आवी ।
 छत्र सापि दीक्षा छेई, संयम पालइ ए बेई ॥६॥
 गुणाकर विद्या सवे आपी, कालिक निज पाडि थापी ।
 कीषा इ(अ)तिसय प्रमाण, मयण मनावई ए आण ॥७॥
 पणि गुण हठ बसइ देह, पिमुण छपण सम नेह ।
 छबधितणूं निधानं, गणधर युगह प्रपान ॥८॥
 छेईइ करम अपार, श्रीगुर इति सविचार ।
गुण नवि छामई ए पार ॥९॥
 नवकारमंत्र आराधइ, रुपिराज निज काज साधइ ।
 तपनिधि साहसधीर, नमइ निरंतर वीर ॥१०॥
 सूरिवर जगि जयवंत, आवइ क्रम जीपी बलवंत ।
 कीथुं सफल संसार, महीयकि करइ विहार ॥११॥
 गणधर ऊजेणी पहुला, तिहां राउ गर्दैमिल हूला ।
 सुतव साप जगावइ, रिपु यइ सती य रपावइ ॥१२॥
 गणइ नहीं पाप जि कांइ, छळि बलि लीइ न लीई ।
 आवी संघ सामंति, राउ प्रति असिउं कहति ॥१३॥

तुम्ह कुळि इम न कीजइ, सरसति संती य न कीजइ ।

सीतह कारणि रावण, - गयु निरवाणि ए निरगुण ॥१४॥

राजन कहिउं अकीजइ, सीपी माणि कणइ नवि कीजइ

भूरप राज म चूकि, सरसति सतीय तूं मुंकि ।

जिम जिम श्रीय संघ चारइ, फोपिइं विम राय घणुं दारइ ॥१५॥

दाहि म घणी य न कीजइ, अम्ह सीय अंसी य न दीजइ ।

राय रीसइ सुमट तेढावइ, गेल ह्य धरीय नइ चारइ ॥१६॥

श्रीसंघ गुरु भणी आवइ, सयल समै(संघ)ध जणावइ ।

सरसति न मेल्हइ ए नरवर, फहु किम कीजइ गणघर ॥१७॥

सुरि भणर गुणु संघ वात, सही हिवें करीए पात ।

नीगमूं एह तणूं राज, सीसतु मस तणूं काज ॥१८॥

इम कहीं अवघूत वेसि, गुरु पहुता शाक तणइ देसि ।

र(री)जवी राय निवाणूं, दल छेई करइ पीयाणूं ॥१९॥

आवी स(सो)रखइं देसि, बांफइ रहिया फटक जुमासि ।

सेनापति गुरुपासि आवी, निरधनपणूं य जणावी ॥२०॥

शासनादेवि मसादिइं, गणघरमनह आणंदिइं ।

ईदवा कनकमइ कीधु, वहिचीं सवे ते य छीधु ॥२१॥

सेनापति फटक चलावइ, तवसिणि ऊजेणि आवइ ।

गर्दभिल मंत्र तव साधइ, गर्दभी विद्या आराधइ ॥२२॥

गुरु वेगिइं सुमट तेढावी, गर्दभिल कूड जणावी ।

शवदचो(वे)पी गुरे छीया, तेय सवे आगलि कीया ॥२३॥

तेह मुखि भायु भरीउ, जीपीअ गर्दभिल घरीउ ।

एह वृष राज ऊदाळी, सरसति सती य मेल्हावी ॥२४॥

रंगिइं गुरु पासि आवी, सयल वृत्तांत जणावीउ ।

गुणाफेरसूर पाए लागी, गणघर आलोपण मामी ॥२५॥

कालिक छांडी सवे माया, कीधी य निरमल काया ।

गणघर जगि जयवंता, तप करी भुगति पहुता ॥२६॥

पींपळगच्छि गुर सोहइ, भवीपण जण मन मोहइ ।

श्रीगुणरत्नसूत्रिइ, हईयइइ घरीय आणंद ॥२७॥

कीधउ एह चरित्र रसाल, सुणु यह वालगोपाल ।

तेह घरि सयल समुद्धि, पामइ अविहइ र(रि)द्धि ॥२८॥

इति श्रीकालिकसूत्रिनी कथा भास समाप्तः ॥

संवत् १७४० वर्षे द्वितीय श्रावण शुद्धि-१२ रवी दिने लघितः ॥ ८ ॥

॥ई सुंदरबाई बाह वाहालनाई छ(लि)खावी (पि)त श्रीराजनगरे मध्ये लघितः ॥ श्रीकल्याणमस्तु ॥